

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

obor sociální a kulturní ekologie

Bc. Gabriela Tišerová

ŠKODÍ JIZERKÁM KOLO-BĚŽKY?

**Spor dobra s dobrem – ochrana přírody vs. rekreační
využití CHKO Jizerské hory na příkladu cyklistiky a
běžeckého lyžování**

Diplomová práce

Vedoucí práce: PhDr. Ivan Rynda

Konzultant práce: Mgr. Martin Zahradník

Praha 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila pouze uvedené prameny a literaturu. Práce nebyla využita k získání jiného titulu. Současně dávám svolení k tomu, aby tato práce byla zpřístupněna v příslušné knihovně UK a v elektronické databázi vysokoškolských kvalifikačních prací a v souladu s autorským právem používána ke studijním účelům.

V Liberci dne 5. 5. 2016

Bc. Gabriela Tišerová

Poděkování

Ráda bych poděkovala PhDr. Ivanovi Ryndovi za pomoc při hledání tématu a následné cenné rady, podmětné připomínky a vstřícnou pomoc při odborném vedení této práce. Dále velmi vděčím za konzultace k metodě analýzy aktérů, četná doporučení a ochotu Mgr. Martinovi Zahradníkovi. V neposlední řadě patří poděkování všem respondentům, díky kterým jsem získala potřebné informace ke zpracování diplomové práce.

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá sporem dobra s dobrem, tedy sportovně rekreačními aktivitami v chráněném území. K řešení výzkumného problému Analýza střetu zájmů mezi ochranou přírody a sportovně rekreačními aktivitami (cyklistika a běžecké lyžování) jsem stanovila tři okruhy výzkumných otázek: Kdo? Co? Co s tím? Zjišťuji tedy, kdo jsou hlavní aktéři v daném území a k jakým střetům mezi nimi dochází. Dále se věnuji věcné oblasti problematiky sportu v chráněné oblasti. Zabývám se také tím, jakým způsobem probíhá vyjednávání o využití chráněné krajinné oblasti (dále i „CHKO“) Jizerské hory a zda existuje proces/snaha tvorby sdílené představy budoucího rozvoje. Na výzkumné otázky jsem hledala odpovědi prostřednictvím analýzy aktérů, která mi posloužila jako rámec pro způsob, jak nahlížet na danou problematiku a vést analýzu dat, které jsem získala především na základě polostrukturovaných rozhovorů. Výsledkem práce je zjištění, že hlavním problémem v CHKO Jizerské hory je především intenzita provozování zkoumaných aktivit. Zjištěná hustá síť kvalitních vztahů potvrzuje silný sociální kapitál, bylo rozpoznáno mnoho vztahů umožňující spolupráci v rámci participace. Jednotliví aktéři se většinou respektují, jsou schopni spolu vyjednávat a vznikají dohody ohledně využívání hor pro sportovní aktivity na základě časové i prostorové diferenciaci.

Klíčová slova

cyklistika, běžecké lyžování, rekreace, ochrana přírody a krajiny, Chráněná krajinná oblast Jizerské hory, veřejný zájem, participace

Abstract

The dissertation inquires to the contention of the good with the good - sports and recreational activities in the protected area. I have set three ambits of research questins: Who? What? How to deal? to get the solution of the reasearch task 'The Analysis of the Conflict of Interests between the Protection of Nature and Sports and Recreational activities (cycling and cross country skiing). I am trying to find main representatives in the concrete area and describe the conflicts among them. Next I have presented the problems of doing sport in the protected area. Firstly I am focused on the way of the negotiation about the use of the Jizera Mountains Protected Landscape Area and secondly I am trying to find the existence of the common future goals in the area development. With the help of the actor analysis I have tried to answer the research questions. I have used the analysis as a pattern how to look at the problems and how to deal with the facts acquired with the help of semistructured interview. As a result I have found that the main problem in the Jizera Mountains Protected Landscape Area is mainly the intensity of described activities. The ascertainment of the density of high-quality relationships confirms strong social resources. Within the participation a lot of relationships allowing the cooperation were discovered. All representatives mostly respect each other. As a result they reach the agreements focused on the use of the mountains for sports activities based on the time and space differentiation.

Key words

cycling, cross country skiing, recreation, protection of nature and landscape, the Jizera Mountains Protected Landscape Area, public interest, participation

OBSAH

ÚVOD	8
1 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	10
2 TEORETICKÁ ČÁST	11
2.1 Ochrana přírody a krajiny	11
2.1.1 Historie ochrany přírody a krajiny	11
2.1.2 Ochrana přírody a krajiny jako věda	12
2.1.3 Zákon a výkon – nástroje pro realizaci ochrany přírody a krajiny	13
2.1.4 Chráněná krajinná oblast	17
2.2 Chráněná krajinná oblast Jizerské hory	19
2.2.1 Výběr zkoumaného území	19
2.2.2 Vznik a vývoj CHKO Jizerské hory	21
2.2.3 Ochrana přírody Jizerských hor	23
2.3 Sport a rekreace	28
2.3.1 Cyklistika	34
2.3.2 Běžecké lyžování	39
2.4 Sport a rekreace v CHKO Jizerské hory	42
2.4.1 Cyklistika v CHKO Jizerské hory	52
2.4.2 Běžecké lyžování v CHKO Jizerské hory	57
2.5 Veřejný zájem	61
2.6 Sociální kapitál	63
2.7 Participativní management	64
3 METODOLOGICKÁ ČÁST	67
3.1 Výběr vzorku	67
3.2 Polostrukturované rozhovory	68
3.3 Analýza aktérů	70
3.4 Etika výzkumu	72
4 ANALYTICKÁ ČÁST	74
4.1 Průběh výzkumu	74
4.2 Identifikace aktérů	75
4.3 Charakteristika aktérů	83
4.4 Síť aktérů	87
4.5 Interpretace výsledků	91
4.5.1 Kdo?	91
4.5.2 Co?	96
4.5.3 Co s tím?	103

4.6 Diskuze.....	110
ZÁVĚR.....	113
LITERATURA.....	116
Seznam použité literatury	116
Internetové zdroje	124
Dokumenty.....	126
PŘÍLOHY	128
Seznam příloh	128
Příloha P1: Seznam vyobrazení v textu	129
Příloha P2: Mapa rekreační zonace	130
Příloha P3: Cykloturistika.....	131
Příloha P4: Běžecké lyžování	132
Příloha P5: Pilotní struktura rozhovoru	133
Příloha P6: Struktura rozhovoru	136
Příloha P7: Přepis rozhovorů	139
Respondent: Ing. Jiří Hušek.....	139
Respondent: Ing. arch. Jana Mejzrová.....	153
Respondent: Mgr. Jindřich Felcman	160
Respondent: Ing. Josef Ibehej	166
Respondent: Petr Šmaus	175
Respondent: Mgr. Ondřej Vítok, Ph.D.....	183
Respondent: Mgr. Tomáš Kvasnička	191
Respondent: Ing. Ludvík Řičář.....	201
Respondent: Ing. Bohumil Pleskač.....	208
Respondent: Mgr. Marek Pazderský.....	213
Respondent: Mgr. Jiří Hušek ml.	221
Respondent: Ing. Silvie Kalinová	231
Respondent: Mgr. Daniel David	236
Respondent: René Mašín	243
Respondent: Ing. Václav Tomášek.....	248
Příloha P8: Projekt diplomové práce	253

ÚVOD

V dnešní době neustále narůstá fenomén rekreace a aktivního trávení volného času v přírodě. Významným tématem pro ochranu přírody je právě rekreační a sportovní využívání hor. Chráněná příroda je zdrojem, který může stimulovat osobní rozvoj člověka nebo i rozvoj ekonomických odvětví vázaných na cestovní ruch, je ale potřeba hledat hranici, za kterou se mění využívání tohoto zdroje na jeho spotřebovávání. Cyklistika a běžecké lyžování jsou jedny z nejčastěji provozovaných sportů na území CHKO Jizerské hory. Ve své podstatě se jedná o měkké formy sportovních aktivit, ale problematičtější je extrémní intenzita, v jaké jsou provozovány, a s tím související rostoucí požadavky na infrastrukturu a přetížení některých částí hor z hlediska návštěvnosti.

Tato práce je zaměřena na spor dobra s dobrem, tedy využití území pro rekreaci, což se může například pozitivně projevit na pohodě (well-being) obyvatel, v kontrastu s ochranou přírody a krajiny. V této práci se pohybuji v oboru sociální a kulturní ekologie, proto se snažím o celostní zkoumání vztahu přírody a společnosti. Zabývám se jednak přírodovědnými aspekty zkoumaného území a jeho ochrany a na druhé straně rekreací a sportem jako nekonzumním způsobem prožívání a prostředkem obohacení lidského života.

Výzkumným problémem je analýza střetu zájmů mezi ochranou přírody a sportovními rekreačními aktivitami (cyklistika a běžecké lyžování). Na základě tohoto výzkumného problému jsem stanovila tři okruhy výzkumných otázek: Kdo? Co? Co s tím? Sleduji tedy, kdo jsou hlavní aktéři, kteří vstupují do vyjednávání o využívání CHKO Jizerské hory, a k jakým střetům mezi těmito aktéry dochází. Zaměřuji se také na věcnost problému a tomu, co vadí, resp. jaké dopady cyklistiky a běžeckého lyžování se na přírodě a krajině projevují. Zároveň se zabývám tím, jakým způsobem probíhá vyjednávání o využití hor a jestli existuje snaha o proces tvorby sdílené představy budoucího rozvoje nebo tento proces reálně probíhá.

Ke zpracování této práce jsem použila metodu polostrukturovaných rozhovorů. Respondenty, resp. reprezentanty aktérů jsem volila kombinací účelového výběru a výběru nabalování. Přepisy rozhovorů a dostupné dokumenty k dané problematice pak sloužily jako primární data pro zpracování analýzy aktérů. Jedná se o metodu, která mapuje určitý problém v daném sociálním prostředí z pohledů zúčastněných aktérů. Analýzu jsem provedla ve třech krocích: identifikace aktérů, charakteristika aktérů a znázornění sítě aktérů, což mi poskytlo rámec, jak nahlížet na danou problematiku a jak analyzovat získaná data a následně je interpretovat.

Diplomovou práci jsem po stanovení výzkumných otázek strukturovala obvyklým způsobem na 3 hlavní části – teoretickou, metodologickou a analytickou část. V teoretické části jsem se pokusila o kontextuální zasazení a vymezení základních pojmů a teorií. Zabývám se ochranou přírody a krajiny z hlediska historického vývoje, vědy, základních definic, ukotvení v české legislativě a výkonu ochrany přírody a krajiny se zaměřením na chráněnou krajinnou oblast Jizerské hory. Poté předkládám kapitolu týkající se sportu a rekreace, věnující se mj. rekreační ekologii a environmentálním dopadům turismu a rekreace na životní prostředí. Dále následuje konkretizace problematiky v podobě cyklistiky a běžeckého lyžování v CHKO Jizerské hory. Závěrečné kapitoly teoretické části věnuji teorii veřejného zájmu, sociálního kapitálu a participace. V metodologické části objasňuji postup použitých metod. V analytické části práce jsem identifikovala veškeré aktéry, vč. těch klíčových, kteří vstupují do vyjednávání o využití Jizerských hor, následuje jejich charakterizování a zobrazení sítě vzájemných vztahů. Analytickou část uzavírám interpretací výsledků, kde se snažím najít odpovědi na výzkumné otázky. V závěru předkládám shrnutí výzkumných výsledků a zamyšlení nad obecnou platností této problematiky, co se týče různých aktivit i jiného chráněného území.

Pro zkoumání vztahu rekreačních aktivit, resp. cyklistiky a běžeckého lyžování, a ochrany přírody jsem zvolila CHKO Jizerské hory, protože se jedná o oblast přetíženou turistickým využíváním, které vyplývá z její polohy. Silný civilizační tlak je dán především aglomerací Liberec – Jablonec nad Nisou, dále tato oblast plní funkci turistické destinace pro návštěvníky ze středních Čech, Prahy i nedalekého trojmezí Euroregionu Nisa. Dalším důvodem je fakt, že tato oblast nabízí turisticky atraktivní prostředí, ideální pro oba zvolené sporty, a tak se centrální část Jizerských hor dostává na hranici únosnosti zatížení během letní i zimní sezóny. Dalším důvodem je mé bydliště v podhůří Jizerských hor a předpoklad, že znalost dané oblasti a zájem o tuto problematiku právě v prostředí, kde se těchto rekreačních aktivit také účastním, může být pro diplomovou práci přínosem.

1 VÝZKUMNÉ OTÁZKY

V diplomové práci se pokusím o systematickou celostní identifikaci problémů a střetů zájmů mezi sportovci a ochranou přírody a krajiny v oblasti Jizerských hor včetně zjištění možností dialogu, které povedou ke spokojenosti všech zainteresovaných stran a udržitelnému rozvoji vybraného území. Definice výzkumného problému je tedy: **Analýza střetu zájmů mezi ochranou přírody a sportovně rekreačními aktivitami (cyklistika a běžecké lyžování)**. Na základě tohoto problému jsem stanovila tři okruhy výzkumných otázek: Kdo? Co? Co s tím? Níže předkládám výzkumné otázky, které jsou zaměřeny na hlavní aktéry v daném území, věcné oblasti problematiky a střetů mezi aktéry a také způsoby jednání, komunikace i řešení.

- Kdo?
 - Kdo jsou hlavní aktéři, kteří vstupují do vyjednávání o využití CHKO Jizerské hory?
 - Jaké jsou jejich motivace, zájmy, cíle, zdroje (včetně sociálních sítí), způsoby komunikace a vyjednávání?
- Co?
 - K jakým střetům mezi aktéry dochází při využívání CHKO Jizerské hory pro rekreační a sportovní účely a jaké jsou hlavní příčiny těchto střetů?
 - Jaké vlivy cyklistiky a běžeckého lyžování na přírodu a krajinu pozorují v CHKO Jizerské hory pracovníci správy CHKO a jak tyto vlivy hodnotí?
- Co s tím?
 - Jakým způsobem probíhá vyjednávání o využití CHKO Jizerské hory?
 - Existuje snaha/proces tvorby sdílené představy budoucího rozvoje?
 - Jedná se o top-down nebo spíše o bottom-up proces, je inkluzivní (jsou přizváni všichni relevantní aktéři)?

2 TEORETICKÁ ČÁST

V teoretické části práce pro kontextuální zasazení vymezím základní pojmy a teorie. Nejprve se věnuji nejobecnějšímu popisu ochrany přírody a krajiny z hlediska historického vývoje, vědy, základních definic, ukotvení v české legislativě a výkonu ochrany přírody a krajiny se zaměřením na chráněnou krajinnou oblast Jizerské hory. Poté je předložena kapitola týkající se sportu a rekreace jako nekonzumního způsobu prožívání a prostředku k obohacení lidského života, včetně seznámení se zvolenou cyklistikou a běžeckým lyžováním. Následuje konkretizace v podobě cyklistiky a běžeckého lyžování na území CHKO Jizerské hory. Další kapitoly teoretické části se věnují teorii veřejného zájmu, sociálnímu kapitálu a participativnímu managementu.

2.1 Ochrana přírody a krajiny

2.1.1 Historie ochrany přírody a krajiny

Česká republika je jednou ze zemí s nejdelší tradicí ochrany přírody na světě, přístup lidí k ochraně se s vývojem společnosti měnil, od původního konzervačního přístupu po moderní ochranu přírody a krajiny. Po prapůvodních tendencích chránit přírodní místa z důvodu mystických a náboženských vznikají ve středověku první snahy o územní ochranu přírodního prostředí především s cílem uchránit přírodní celky pro lov zvěře. U nás se Karel IV. již od roku 1355 pokoušel chránit lesy pohraničních hvozdů, poté začaly obdobně jako ve zbytku Evropy vznikat chráněné královské a šlechtické obory [Miko, 2012]. Lovecké rezervace v ochraně přírody sehrály významnou roli, řada z nich má dnes statut chráněného území, ačkoliv prvotním cílem nebyla ochrana přírody jako takové. Na počátku vývoje ochrany přírody v pravém slova smyslu byla tendence chránit ty přírodní jevy, které byly něčím odlišné, zajímavé, velkolepé a esteticky přitažlivé, poté vyvstala snaha chránit vybraná území s neporušenou přírodou, a tak začaly postupně vznikat přírodní rezervace a později národní parky. Jako jedny z prvních chráněných přírodních ploch ve světovém měřítku byly vyhlášeny naše rezervace Žofínský prales a Hojná voda (roku 1838) s původním lesním porostem. Miko uvádí: „...*smyslem všech těchto rezervací¹ bylo vytvořit jakýsi archiv, rezervu původní, divoké a nenarušené přírody, principem ochrany bylo prosté ponechání území bez zásahů a vlivů člověka, tj. v zásadě jeho vyloučení (v angličtině „preservation“).*“ [Miko, 2012: 43] a doplňuje, že tento přístup

¹V této době došlo k vyhlášení dalších rezervací, např. královský les Fontainebleau (1853), britský mokřad Wicken Fen (1899), německé vřesoviště Wilseder Berg (1921) a v zámoří arkansaské Hot Spring Reserve (1832) či kalifornské Yosemite Nature reserve (1864).

převládal jako dominantní dalších sto let.

V první polovině 20. století nastal v Evropě rozsáhlejší rozvoj sítě chráněných území, v této době se dospívá k názoru, že pouhé ponechání přírody jejímu osudu s vyloučením člověka vede k postupné degradaci a stále více se začíná prosazovat „*přístup postavený na aktivním managementu chráněného území (angl. „conservation“), vycházející z faktu, že řada velmi cenných a druhově bohatých chráněných území vznikla jako důsledek extenzivního využívání člověkem*“ [Miko, 2012: 44].

Ve stejné době se také začínají formovat mezinárodní organizace v ochraně přírody, rozvíjí se samostatná disciplína ochranné biologie (conservation biology) a vznikají představy o kategorizaci chráněných území včetně jejich zonace. Čerovský [2012] uvádí, že velký podíl na vzniku ochrany přírody jakožto kontinuálního hnutí mají přírodovědci, v Čechách a na Moravě ochranu přírody prosazovali především botanici Karel Domin, Josef Podpěra, Karel Kavina, Josef Velenovský a další. V odborných kruzích byla u nás poprvé projednávána ochrana přírody roku 1914 na sjezdu českých přírodopytčů, lékařů a inženýrů.

2.1.2 Ochrana přírody a krajiny jako věda

Dle Čerovského [2012] se za zakladatele koncepce vědecké ochrany přírody považuje Dr. Hugo Conwentz, který založil první státní ústav pro ochranu přírodních památek v Prusku. Navazuje na něj jeho žák Jan Svatopluk Procházka, jenž je autorem prvního významného knižního díla v oblasti ochrany přírody u nás. Roku 1920 byla zřízena Sekce ochrany přírody na Masarykově akademii práce a postupně se tvoří tým přírodovědců, který zpracoval v té době jedinečnou přírodovědně-ochrannou encyklopedii o Československu. Poté v druhé polovině 20. století roste počet vysokých škol a akademických ústavů zabývajících se vědeckovýzkumnými aspekty ochrany přírody, nejčastěji ve spolupráci se státní ochranou přírody. V šedesátých letech se vědecké kruhy zaměřují na postupné narušování přírody a z toho vyplývající nutnost ochrany přírodních, umělých i sociálních složek materiálního světa včetně jejich interakcí, tedy ochrany životního prostředí. V této době se také pozornost obrací na krajinu jakožto prostorový systém složky životního prostředí. Princip, že přírodní prostředí je chápáno jako životodárná základna životního prostředí, převládá a přináší zvýšení zájmu o ochranu přírody [tamtéž]. Ten se projevil i v podobě Konference UNESCO o ochraně a racionálním využívání zdrojů biosféry (Paříž, září 1968), jež vyústila roku 1970 na 16. Generální konferenci ve vyhlášení a v roce 1972 na Stockholmské konferenci o životním prostředí ve

formální schválení mezivládního programu UNESCO Člověk a biosféra (Man and the Biosphere, MAB), jenž byl tehdejší vládou svěřen v podobě Českého národního komitétu do gesce Československé akademie věd a stal se mocným podnětem k rozvoji bádání v oblasti ochrany přírody. Při Československé biologické společnosti ČSAV byla roku 1976 přes odpor vlády založena Ekologická sekce, jejíž členové byli později autory slavné zprávy o stavu životního prostředí v tehdejší ČSSR [tamtéž].

Drožilová a Machar [2012] uvádějí, že ochrana přírody a krajiny má multidisciplinární charakter a prolínají se v ní disciplíny akademické s aplikovanými. Čerovský [2012] tvrdí, že ochrana přírody, jakožto obor lidské činnosti, sama o sobě vědou není, ale doplňuje, že pro zdárný vývoj této oblasti je potřeba vědeckého základu, což upřesňuje: „*V druhé polovině 20. století se jej pokoušeli formulovat vědečtí pracovníci ve Střední a Východní Evropě: Polák Walery Goetel – 1966 – sozologie; Rus Lev K. Šapošnikov – 1969 – sosiekologie; Ukrajinec Stepan M. Stojko – 1973 – geosozologie; Slovák Mikuláš Lisický – 1983 – ekosozologie.*“ [Čerovský, 2012: 67].

2.1.3 Zákon a výkon – nástroje pro realizaci ochrany přírody a krajiny

Sozologie je tedy aplikovaná multidisciplinární věda o ochraně přírody, která studuje vztah mezi člověkem a přírodou, společností a přírodním prostředím, sleduje změny v přírodním prostředí a také připravuje vědecky podložené návrhy pro ochranu přírody. Světová strategie ochrany definuje ochranu jako takový způsob managementu (obsahující inspekci, výzkum, záchranu, využívání) ovzduší, vody, půdy, minerálních zdrojů a živých systémů včetně člověka, který se snaží o nejvyšší udržitelnou kvalitu života [World Conservation Strategy, 1980]. Dejmal [2008] tvrdí, že ochrana přírody je odbornou i společenskou disciplínou, kde bez vůle a přijetí myšlenky ochrany prostředí širokou veřejností nelze nic z cílů ochrany přírody prosadit. Ochranu přírody provádějí tedy odborníci ochránáři, ale i veřejnost svým chováním a činy. Dle Čerovského [2012] si lze vývoj ochrany přírody v České republice představit jako schodiště, jehož jednotlivé stupně jsou kladeny na sebe: iniciativa jednotlivců, činnost zájmových sdružení, věc státu a mezinárodní ochrana přírody.

První zákon č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody byl velmi stručný a týkal se spíše prostých občanů než velkých podniků, jelikož se omezování zemědělství a průmyslu neslučovalo s tehdejšími režimem. Následně si společnost postupně více začala uvědomovat, že příroda a krajina je silně proměněna vlivem člověka (ne vždy nutně negativním), a to v různé míře, čase i prostoru [Kovář, 2012]. Na území České republiky

po pauze od 30. let přibývají v 50. letech maloplošná území a rozvíjí se koncept velkoplošných chráněných krajinných oblastí². Díky příznivému společenskému vývoji se od 90. let 20. století Československo, později Česká republika přidružuje k většině světových a evropských úmluv a také v této době se komplexní ochrana přírody, krajiny, fauny a flóry stala součástí systému práva životního prostředí. Do platné právní úpravy současného českého systému ochrany přírody patří: ochrana přírody a krajiny (zákon č. 114/1992 Sb.), náhrada škod způsobených vybranými ohroženými živočichy (zákon č. 115/2000 Sb.), regulace obchodování s ohroženými druhy fauny a flóry (zákon č. 100/2004 Sb. a nařízení Rady ES č. 338/97) a podmínky provozování zoologických zahrad (zákon č. 162/2003 Sb.).

Pro potřeby diplomové práce budu vycházet především ze zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, který ve značné šíři i hloubce pojednává o veškeré péči o přírodní prostředí a předkládá následující definici: „*Ochranou přírody a krajiny se podle tohoto zákona rozumí dále vymezená péče státu a fyzických i právnických osob o volně žijící živočichy, planě rostoucí rostliny a jejich společenstva, o nerosty, horniny, paleontologické nálezy a geologické celky, péče o ekologické systémy a krajinné celky, jakož i péče o vzhled a přístupnost krajiny.*“ [Zákon č. 114/1992 Sb., § 2]. Právní rámec praktické ochrany přírody a krajiny v zákoně č. 114/1992 Sb. rozlišuje ochranu obecnou, zvláštní a evropskou, přičemž se jedná v každé kategorii vždy o ochranu územní a druhovou. Do obecné územní ochrany spadá ochrana územních prvků ekologické stability (ÚSES), významných krajinných prvků, krajinného rázu včetně režimu přírodního parku, přechodně chráněných ploch, ochrana neživé přírody a dřevin rostoucích mimo les. Obecná druhová ochrana zahrnuje obecnou ochranu všech druhů, jejich populací a biotopů. V rámci zvláštní územní ochrany se vyhláší zvláště chráněná území velkoplošná, tedy národní parky a chráněné krajinné oblasti (viz dále) a zvláště chráněná území maloplošná, konkrétně přírodní rezervace, národní přírodní rezervace, přírodní památky a národní přírodní památky. Zvláštní druhová ochrana zahrnuje ochranu zvláště chráněných druhů živočichů a rostlin ve třech kategoriích dle míry ohroženosti. Do zvláštní ochrany spadá ještě individuální ochrana památných stromů a vybraných nerostů. Od roku 2004 je součástí zákona č. 114/1992 Sb. evropská ochrana přírody a krajiny. V rámci druhové ochrany se jedná o ochranu všech volně žijících ptáků a ochranu vybraných ohrožených druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Soustava chráněných území

² Nejstarší Chráněná krajinná oblast Český ráj byla vyhlášena 1955.

evropského významu Natura 2000, zahrnující evropsky významné lokality a ptačí oblasti, doplňuje naši soustavu zvláště chráněných území. Zákon o ochraně přírody a krajiny vychází z uplatnění ekosystémového přístupu, kde je ochrana zaměřena na ochranu celých ekosystémů, nikoliv izolovaně na jednotlivé části přírody [Borovičková; Havelková, 2005].

Národní koncept praktické ochrany přírody se liší od konceptu evropského, u většiny území chráněných podle původní české legislativy jde o relativně přísnou územní ochranu s cílem zachování přírodních kvalit, resp. přítomnosti populací druhů a jejich stanovišť v daném konkrétním místě, ochrana se tedy vztahuje ke konkrétnímu území jako celku. Naopak území Natury 2000 se vyhláší pro konkrétní předmět ochrany, mají garantovat zachování nebo zlepšení stavu evropsky významných stanovišť, resp. stavu populací evropsky významných druhů, pro které byla navržena a posléze dosažení jejich tzv. dobrého stavu z hlediska ochrany, nikoliv pouze v kontextu každého konkrétního území, ale na území celého státu [Miko, 2012]. Z hlediska české ochrany přírody je Natura 2000, jakožto jeden ze segmentů evropské ochrany přírody, zásadním kvalitativním i kvantitativním posunem v naší historii, evropský koncept pokládá systematictější základy k dlouhodobé ochraně přírody včetně způsobů řešení sporů v rámci případných střetů zájmů, např. investičních či rekreačních, kterým se věnuji v předložené práci.

Dle Češovského [2012] až do roku 1989 výkon ochrany přírody do značné míry závisel na dobrovolnících, konzervátorech, strážcích a zpravodajích státní ochrany přírody, v některých okresech vznikaly výkonné dobrovolné pracovní skupiny, např. pro Jizerské hory okresní aktivita státní ochrany přírody vytvořená konzervátorem L. Lánským v Jablonci nad Nisou. Roku 1989 dochází k podstatným změnám a vzniklo Ministerstvo životního prostředí (MŽP), do něhož byla převedena státní ochrana přírody, také byl zřízen obor ochrany přírody. Od památkové péče se odloučil útvar státní ochrany přírody, poté z něj vzniká Český ústav ochrany přírody, několika reformami (viz níže) postupně proměněný v současnou Agenturu ochrany přírody a krajiny České republiky (AOPK ČR). Paralelně působila také centrální Správa chráněných krajinných oblastí ČR, která se v roce 2006 sloučila s AOPK ČR a naopak byla vyčleněna Správa jeskyní ČR. V roce 1991 byly zřízeny nové odborné orgány Ministerstva životního prostředí ČR týkající se také ochrany přírody a krajiny: Česká inspekce životního prostředí pro dozor nad dodržováním státních norem, Státní fond životního prostředí jako finanční zdroj pro ochranu a zlepšování stavu životního prostředí a později Česká informační agentura životního prostředí CENIA [Češovský, 2012].

Usnesením č. 415/1998 přijala vláda ČR Státní program ochrany přírody a krajiny

České republiky, který se týká i povinností jiných zainteresovaných rezortů mimo ministerstvo životního prostředí a formuluje strategické vize ochrany přírody a krajiny v ČR. Státní program respektuje princip udržitelného rozvoje, vychází z právních předpisů ČR, bere v úvahu ustanovení mezinárodních mnohostranných úmluv a závazky ČR jako členského státu EU.

Důležitou úlohu v ochraně přírody a krajiny v oblasti výchovy, komunikace, a zejména v terénu mají již zmíněné dobrovolné občanské organizace. Nejprve se jednalo o okrašlovací spolky (Svaz českých spolků okrašlovacích v království českém), poté vznikl Svaz na ochranu přírody a domoviny na Moravě a ve Slezsku; oba svazy byly začátkem 50. let 20. století donuceny k likvidaci. V druhé polovině století české ochraně přírody chyběla dobrovolná organizace, státní a stranické orgány takovým snahám nebyly nakloněny, a tak se Otakar Leiský snažil vytvořit Sbor ochrany přírody Společnosti Národního muzea v Praze a ze sboru následně roku 1969 vznikl TIS – Svaz pro ochranu přírody a krajiny. Současně nejpočetnější dobrovolnou organizací je ČSOP – Český svaz ochránců přírody založený roku 1979. Kromě vzniklé mládežnické aktivity na ochranu přírody a životního prostředí Hnutí Brontosaurus se v ochraně přírody také angažovaly dobrovolné organizace i jiného hlavního zaměření: Klub českých turistů, Českomoravská myslivecká jednota, Český rybářský svaz, Česká ornitologická společnost a Česká botanická společnost. V současné době existuje řada neziskových environmentálních organizací a nadací (Hnutí Duha, Děti Země, Arnika, Nadace pro záchranu Jizerských hor, Nadace Veronica atp.) [Čeřovský, 2012].

Kapitolu lze shrnout, že od přijetí zákona č. 114/1992 Sb. se ochrana přírody a krajiny stává důležitým odvětvím státní správy, hlavními orgány ochrany tedy jsou: MŽP, AOPK ČR, správy zvláště chráněných území (resp. po nejnovější reformě jednotlivá regionální pracoviště AOPK), krajské úřady, obce s rozšířenou působností, pověřené obecní úřady, Česká inspekce životního prostředí a neméně podstatná je i oblast neziskového sektoru. Těšitel a kol. [2005a] uvádí, že během vývoje ochrany přírody se nezměnilo jen geografické měřítko, ale došlo k posunu i chápání role, jakou má hrát místní populace v chráněném území. Otázka trvale udržitelného rozvoje se stala nedílnou součástí politiky ochrany přírody. Tato tendence je zřejmá zvláště v Evropě, kde chráněnými územími nejsou jen panenské krajiny, ale i krajiny obydlené, po staletí kultivované lidskou činností. Podle názoru Těšitele a kol. [2005a] je participace (viz dále) z dlouhodobého hlediska nejefektivnější strategií ochrany přírody, čímž si odpovídají na otázku, jak docílit rovnováhy mezi ochrannými aktivitami a socioekonomickým rozvojem.

2.1.4 Chráněná krajinná oblast

Důležitým mezníkem v rozvoji soustavy zvláště chráněných území se stal tzv. Silvestrovský výnos z roku 1933, jímž bylo vyhlášeno 108 nových chráněných území. V druhé polovině 20. století se pod vedením státní ochrany přírody podařilo vytvořit v ČR základní systém chráněných přírodních území na mezinárodně srovnatelné úrovni a chráněná území zůstávají dodnes na vrcholu ochranné pyramidy [Čeřovský, 2012]. Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, v souladu s globálním vývojem systému chráněných území lze i u nás rozlišit 3 etapy [tamtéž]:

1. Zájem o přírodní výtvořky a území vynikající svou krásou, unikátní strukturou i vědecko-výzkumnými hodnotami. Dochází k jejich vyloučení z ekonomického využívání, hlavně těžba nerostů, dřeva a zemědělství. Ochranu realizují jejich majitelé, spolky, obce a později i stát.
2. Vývoj od náhodného přes systematický výběr po úsilí o reprezentativnost sítě, jedná se o zřizování velkoplošných chráněných územích k ochraně přírody a krajiny.
3. Základem poslední etapy je důkladný průzkum a následná ochrana všeho z krajinné a biologické rozmanitosti, co se dochovalo nebo i nově vzniklo a má nadějnou perspektivu.

Dle aktualizace Státního programu ochrany přírody a krajiny v ČR z roku 2009 je cílem chráněných území zachovat nejhodnotnější části přírodního a krajinného dědictví. Chráněná území představují plochy s vysokým počtem zvláště chráněných původních druhů fauny a flory, se zachovalými přírodními a přírodně blízkými biotopy, fungujícími přírodními procesy a hodnotnou krajinou z hlediska estetiky. Zároveň také představují území pro výzkum přírodních zákonitostí a umožňují představit široké veřejnosti význam přírody a krajiny pro jejich život. Územní ochrana zahrnuje mimo hodnot přírodních také kulturní a duchovní hodnoty, dále jsou chráněná území dobrým příkladem přeshraniční spolupráce z důvodu jejich polohy na našem území. Tendence při zřizování chráněných území a péči o ně vedou k zapojení místního obyvatelstva do jejich spravování a rozdělování vytvořených přínosů. V neposlední řadě chráněná území poskytují místo pro rekreaci v rozmanitém a zdravém prostředí [Státní program ochrany přírody a krajiny v ČR, 2009].

„Území přírodovědecky či esteticky velmi významná nebo jedinečná lze vyhlásit za zvláště chráněná, přitom se stanoví podmínky jejich ochrany.“ [Zákon č. 114/92 Sb., § 14].

Jednou z šesti kategorií (viz předchozí kapitola) soustavy zvláště chráněných území jsou chráněné krajinné oblasti. První byla vyhlášena roku 1955 (Český ráj) a v současné době v České republice existuje 26 CHKO. Národní parky, CHKO a další čtyři kategorie maloplošných zvláště chráněných území představují dohromady po započtení CHKO Brdy přes 16 % rozlohy státu [Štursa, 2010]. Zatímco národní parky chrání ta nejcennější území se zachovalými přírodními fenomény a s vysokým potenciálem autoregulačních procesů, CHKO mají za cíl zachovat určitý způsob využívání krajiny, který vedl v minulosti k vytvoření a k udržování harmonické krajiny s vysokým podílem zachovalých přírodních složek [Miko, 2010].

Zákon č. 114/1992 Sb. definuje CHKO: „*Rozsáhlá území s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristicky vyvinutým reliéfem, významným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů, s hojným zastoupením dřevin, popřípadě s dochovanými památkami historického osídlení, lze vyhlásit za chráněné krajinné oblasti.*“ [Zákon č. 114/92 Sb., § 25] a dále uvádí, že hospodářské využívání území se provádí dle zón odstupňované ochrany, aby byl udržen a zlepšen jejich přírodní stav a zůstaly zachovány a vytvořeny optimální ekologické funkce území. Rekreační využití, které je předmětem předložené práce, je ze zákona přípustné, pokud nepoškozuje přírodní hodnoty chráněné krajinné oblasti.

Vláda republiky vyhláší nařízením CHKO, včetně jejich poslání a bližších ochranných podmínek. Ministerstvo životního prostředí opatřením obecné povahy stanovuje vymezení a změny jednotlivých zón ochrany přírody, které slouží k bližšímu určení ochrany, určují se zpravidla 4, nejméně 3 zóny odstupňované ochrany přírody, přičemž první zóna má nejpřísnější režim ochrany. V přímé souvislosti se schválením nového zákona o státní službě byla přijata také novela zákona o ochraně přírody a krajiny, která přinesla velké změny, platné od roku 2015. Zákon ustavuje AOPK ČR jako správní úřad a Agentura je tedy nově tím subjektem, který vykonává speciální státní správu v ochraně přírody na území CHKO a v národních přírodních rezervacích a památkách i mimo CHKO. Dosavadními správními úřady byly jednotlivé správy CHKO, metodicky řízené přímo ministerstvem, tento princip novela zákona zrušila [Hušek, 2015a].

Zvláště chráněná území mají zákonem stanovené základní ochranné podmínky (zakázané činnosti), pro jednotlivé kategorie jsou pak stanoveny ještě bližší ochranné podmínky, které se vztahují k činnostem a zásahům, jež mohou být provedeny jen s předchozím souhlasem orgánů ochrany přírody [Zákon č. 114/1992 Sb.]. Běžný management chráněných území, kromě zmíněné zonace, určuje plány péče o zvláště

chráněné území, sice nejsou závazné pro právnické ani fyzické osoby, ale slouží jako podklad pro další plánovací dokumenty a při rozhodování orgánů ochrany přírody. Plán péče je odborný koncepční dokument ochrany přírody, který na základě údajů o dosavadním vývoji a současném stavu zvláště chráněného území navrhuje opatření na zachování nebo zlepšení stavu předmětu ochrany, a na zabezpečení zvláště chráněného území před nepříznivými vlivy okolí v jeho ochranném pásmu [tamtéž]. Současný zákon o ochraně přírody a krajiny v aktuálním znění neumožňuje vydat návštěvní řád CHKO jako obecně závazný předpis pro chování návštěvníků.

Čeřovský [2012] uvádí, že po dlouhou dobu byly hlavním nástrojem ochrany přírody hlavně zákazy různých činností a důraz na ponechání chráněného území zcela bez zásahu. Ve státním programu [2009] je doplněno, že tento konzervační přístup byl vhodný a účinný pro přírodě blízké lesní ekosystémy, částečně vyhovoval i při ochraně území před těžbou nerostů a podobnými zcela zničujícími způsoby hospodaření, ale nemohl zajistit udržení životaschopných populací planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů a biotopů. Později ekologický výzkum prokázal dynamiku ekosystémů i rostoucí rušivé vlivy z nechráněného území. Dle Čeřovského [2012] se od 60. let se považovalo za nezbytné řídit rezervace z hlediska zásahů asanačních (pomoc vývoji ekosystémů) a regulačních (udržení dochovaného stavu). Zákon č. 114/1992 Sb. odráží to, že ochrana přírody a krajiny nespočívá tedy jen v konzervaci, ve snaze o zachování cenných území a vzácných druhů rostlin a živočichů v jejich současném stavu, ale i v opatření ke zlepšení jejich stavu [Borovičková; Havelková, 2005]. Proto péče o zvláště chráněná území zahrnuje širokou škálu opatření, od ponechání vybraných částí přírody samovolnému vývoji až po pravidelné, opakované zásahy (např. sečení trávy, odstraňování náletů, odbahňování rybníků). Důležitou součástí územní ochrany proto v současnosti představuje financování péče, na které závisí zachování celé řady předmětů ochrany [Státní program ochrany přírody a krajiny v ČR, 2009].

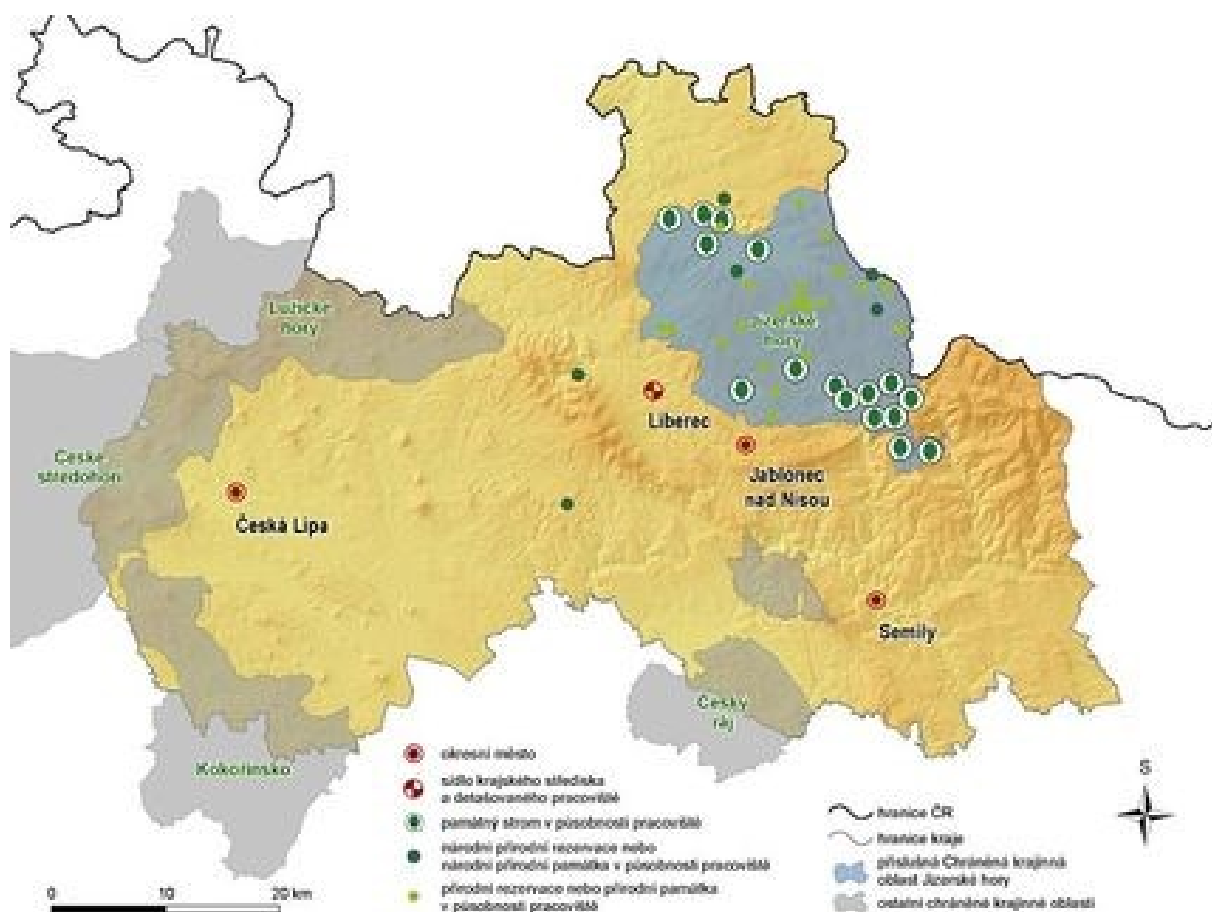
2.2 Chráněná krajinná oblast Jizerské hory

2.2.1 Výběr zkoumaného území

Pro zkoumání vztahu rekreačních aktivit, resp. cyklistiky a běžeckého lyžování, a ochrany přírody jsem zvolila CHKO Jizerské hory. Hlavním z důvodů je ten, že oblast Jizerských hor je jednoznačně přetížena turistickým využíváním. Toto předporozumění vyplývá z mé vlastní mnohaleté zkušenosti, z neformálních rozhovorů, jež jsem spontánně průběžně vedla se sportovci i představiteli ochrany přírody a krajiny při svých vlastních

aktivitách, z diskuse kolem mistrovství světa v klasických lyžařských disciplínách v roce 2009 a z dalších zdrojů [Rozbory CHKO JH, 2015; Plán péče, 2010]. Zatížení této CHKO cestovním ruchem vyplývá z její polohy a dostupnosti viz obrázek 1. Silný civilizační tlak je dán především aglomerací Liberec – Jablonec nad Nisou (přes 150 000 obyvatel), dále tato oblast plní funkci turistické destinace pro návštěvníky ze středních Čech, Prahy i nedalekého trojmezí Euroregionu Nisa. Druhým důvodem je fakt, že CHKO Jizerské hory nabízí přírodně hodnotné a turisticky atraktivní prostředí, ideální pro oba zvolené sporty, a tak centrální část Jizerských hor odolává náporu rekreatantů v zimním i letním období, a dostává se tak na hranici únosnosti zatížení. Dalším důvodem je mé bydliště v podhůří Jizerských hor a předpoklad, že znalost dané oblasti a zájem o tuto problematiku právě v prostředí, kde se těchto rekreačních aktivit také účastním, může být pro diplomovou práci přínosem.

Obrázek 1: Poloha CHKO Jizerské hory

Zdroj: Správa CHKO Jizerské hory. 2016. Dostupné z:

<http://jizerskehory.ochranaprirody.cz/>

2.2.2 Vznik a vývoj CHKO Jizerské hory

Jizerské hory patří k nejstarším velkoplošným chráněným územím u nás. CHKO Jizerské hory o rozloze 368 km², na části okresů Liberec a Jablonec nad Nisou, byla zřízena roku 1967 jako páté velkoplošné zvláště chráněné území a čtvrtá CHKO po Českém ráji, Moravském krasu, Šumavě a Krkonošském národním parku [Friedl, 1991]. Pešout a Pelc [2013] ve svém článku uvádějí, že první návrhy projektu národního parku Krkonoše z dvacátých let zahrnovaly do chráněného území i Jizerské hory. O ochraně tohoto horského celku se uvažovalo i v padesátých letech formou Krkonoško-jizerského přírodního parku, ale záměr zůstal nezrealizován [Friedl, 1991]; v současné době se zvažuje rozšíření přeshraniční biosférické rezervace Krkonoše / Karkonosze o území Jizerských hor. Centrální část CHKO Jizerské hory je vzhledem ke svým výjimečným hodnotám stále někdy uvažována k ochraně formou národního parku rozšířením NP Krkonoše [Pešout; Pelc, 2013].

Výnosem Ministerstva kultury a informací ČSR byly Jizerské hory k 1. 1. 1968 prohlášeny za chráněnou krajinnou oblast. O několik měsíců později byla zřízena Správa CHKO Jizerské hory pro přímé organizační zabezpečení ochrany oblasti, bez výkonné pravomoci, s možností pouze odborně ovlivňovat vznikající záměry. Výkonným orgánem státní správy v ochraně krajinné oblasti bylo ministerstvo kultury a informací, kterému správa předkládala žádosti o výjimky z ochranných podmínek oblasti a žádosti týkající se maloplošných chráněných území uvnitř oblasti. Statut CHKO umožňoval správě organizovat dobrovolnou stráž a zpravodajskou službu, dostatek dobrovolníků zajistil šest územně vymezených strážních obvodů CHKO. Působily zde také dětské ochrannářské oddíly, členové Hnutí Brontosaurus, organizace TIS, později ČSOP atp. V průběh následujících let se úspěšně dařila osvěta věnující se příčinám a důsledkům v problematice krajiny a přírody Jizerských hor. Došlo ke zřízení poradního sboru, který byl později rozšířen o zástupce vědeckých pracovišť, díky jejichž ochotě pomoci a zájmu o problémové střety zájmů v Jizerských horách došlo k výraznému zkvalitnění správy. Mezi správou a Severočeskými státními lesy docházelo k rozporu ohledně přístupu k lesním porostům. Správa společně s týmem zpravodajského filmu studia Barrandov natočila 3 zpravodajské týdeníky, nazvány „Jizerský horor“, které charakterizovaly krajinu Jizerských hor, postihly problém znečištění, pitné vody, lesního hospodářství a bezohlednost mechanizované těžby v kontaktu s ochrannými pásmy vodních zdrojů a vzniklé erozi rašelinných půd. V roce 1980 se podílela správa na leteckém snímkování lesů Jizerských

hor z důvodu sledování dynamiky imisního poškození lesních porostů. Již od 70. let narůstala nekázeň návštěvníků CHKO, např. porušováním zákazů vjezdů na lesní cesty, správa se snažila na nadřazené krajské úrovni o vydání návštěvního řádu, ale neúspěšně. Později došlo ke schválení vyhlášky o povinnostech návštěvníků a provozovatelů ubytovacích a sportovních zařízení v CHKO v okrese Jablonec nad Nisou a doprovodného návštěvního řádu. Poté totéž vzniklo i pro okres Liberec a byla vymezena zóna klidu [Vonička; Vetešník, 2007].

Po roce 1989 došlo ke změně v organizaci státní ochrany přírody, správa byla začleněna do nově vzniklého ústavu ochrany přírody v Praze a přešla do resortu Ministerstva životního prostředí ČR. Přijetím zákona č. 114/1992 Sb. byl správám CHKO svěřen výkon státní správy v ochraně přírody a krajiny. Díky zlepšující se spolupráci s Lesy ČR dochází postupně k revitalizaci lesů Jizerských hor. Správa vyhlásila nová maloplošná chráněná území a došlo k vymezení i schválení zonace CHKO. Podrobně rozpracovaná opatření, zejména ohledně lesních porostů, byla uvedena v Plánu péče o CHKO Jizerské hory schváleným roku 1997 Ministerstvem životního prostředí. Novým nástrojem ochrany se staly územní systémy ekologické stability, správa vymezila krajinné celky oblastí krajinného rázu. V roce 1995 byl zrušen Český ústav ochrany přírody a došlo k vytvoření nástupnických organizací: AOPK ČR a Správa chráněných krajinných oblastí ČR. O dva roky později nastoupil do funkce vedoucího Ing. Jiří Hušek [tamtéž].

V souvislosti se vstupem do Evropské unie nastala povinnost plnění evropské legislativy a dochází k vymezení Evropsky významných lokalit a Ptačí oblasti Jizerské hory (zejména pro ochranu sýce rousného a tetřívka obecného) v rámci soustavy Natura 2000 [tamtéž].

Od roku 2015 je ustanovena AOPK ČR jako správní úřad, který vykonává speciální státní správu v ochraně přírody na území CHKO, v regionu severovýchodních Čech vzniklo nové regionální pracoviště Liberecko na úrovni oblastního ředitelství se sídlem v Liberci. Do struktury regionálního pracoviště jsou dnes kromě někdejší Správy CHKO Jizerské hory a Krajského střediska Liberec začleněny navíc bývalé Správy CHKO Český ráj a Lužické hory, územní působnost pracoviště také zahrnuje kromě uvedených CHKO zbývající území Libereckého kraje a celé území Krkonošského národního parku. Dle ředitele regionálního pracoviště Ing. Jiřího Huška je ambicí pracoviště, aby změny způsobily co nejméně komplikací, vnitřní členění pracoviště proto zanechává lokální vazby na správu jednotlivých CHKO. Odloučená pracoviště, oddělení s funkcí správ, která přímo zajišťují místní agendu pro jednotlivé CHKO, zůstala na původních adresách. Správy

chráněných krajinných oblastí, které byly do konce roku 2014 samostatnými orgány ochrany přírody, vykonávají tuto činnost nadále v nezměněném rozsahu, nově však jako součást regionálních pracovišť AOPK ČR. Oddělení Správy chráněné krajinné oblasti Jizerské hory nově vede Ing. arch. Jana Mejzrová [Hušek, 2015a].

Mezi hlavní činnosti pracoviště, kromě výkonu státní správy v oblasti ochrany přírody a krajiny dle zákona č.114/1992 Sb., patří například rozhodování o možnosti výstavby v CHKO, vyjádření k hospodaření v lesích, vyhlášení přírodních rezervací a památek, vedení přestupkového řízení s narušiteli zákona a stanovuje podmínky pro jakoukoliv činnost, která by mohla poškodit přírodní prostředí. Zároveň jde o odbornou organizaci ochrany přírody, v rámci této činnosti zajišťuje inventarizaci přírody a odborný monitoring, zpracovává a naplňuje plány péče, zajišťuje působení stráže ochrany přírody, zajišťuje práci s veřejností (organizování přednášek, vydávání tiskovin, publikační činnost, budování naučných stezek, vyhlídek nebo informačních tabulí).

2.2.3 Ochrana přírody Jizerských hor

Krajina Jizerských hor a jejich podhůří je územím mnoha kontrastů. Sevřená údolí řek s historicky rozvinutou průmyslovou výrobou, hlavně sklářskou a textilní, přecházejí na úbočí hor v malebný kraj podhorských luk a pastvin s rozptýlenou zástavbou tradiční lidové architektury. Na jedné straně stojí mimořádně hodnotná území se zachovalými přirozenými společenstvy, komplexy jizerskohorských bučin, zbytky klimaxových smrčín a cenné ekosystémy rozsáhlých rašelinišť. Na druhé straně pak stojí lesy jizerské náhorní plošiny, které díky působení člověka prošly přeměnou na nestabilní smrkové monokultury a podlehly ekologické katastrofě na sklonku 20. století [Miko; Štursa, 2010]. Dlouhodobá imisní zátěž z průmyslové oblasti Žitavské pánve se negativně podepsala na stavu lesních porostů, půdních poměrech i kvalitě vody. Nevhodné hospodaření a negativní působení imisí spolu s invazemi hmyzích škůdců vyvrcholilo v 80. letech minulého století. Došlo k velkoplošnému odtěžení téměř všech smrkových porostů náhorní plošiny a vznikly rozsáhlé holiny, na jejichž zalesňování se pracuje dodnes [AOPK ČR, 2015].

Důvodem ochrany je dochovaný stav přírodního prostředí a přirozený vzhled kulturní krajiny, lesnatost území je 73 %, což je jeden z hlavních důvodů vyhlášení CHKO Jizerské hory. Současným posláním CHKO a její správy je kromě ochrany dochovaných přírodních prvků a typického krajinného rázu především aktivní účast na obnově horských lesů [Miko; Štursa, 2010]. AOPK ČR [2015] shrnuje, že cílem ochrany je uchovat nejcennější ekosystémy a zároveň věnovat maximální úsilí k revitalizaci poškozeného

prostředí, s dostatečným prostorem pro hospodářský a společenský život obcí a ekologicky únosné rekreační a sportovní aktivity.

Základním strategickým dokumentem v ochraně přírody je **Plán péče o CHKO Jizerské hory**, roku 2011 byl schválen nový plán péče, který stanovuje rámec ochrany území do roku 2020, nahradil přechozí plán z 1997. Příprava současného plánu péče vedla k zamyšlení nad dlouhodobými parametry, které souvisí s existencí chráněného území a jeho spravováním, včetně revize vymezení hranic CHKO. Péče o Jizerské hory je směřována k ochraně jejich dochovaných přírodních, kulturních i historických prvků, k obnově přirozených funkcí krajiny, a to vše dle zásad udržitelného rozvoje. Dosáhnout toho lze pomocí nástrojů organizačních, správních a ekonomických. Důraz má být kladen také na zohlednění potřeb obyvatel CHKO, osvětu a jejich trvalé vzdělávání a na podporu restituace vztahu lidí ke krajině. Mezi hlavní dílčí úkoly patří intenzivní péče o lesní ekosystémy, náprava přirozeného vodního režimu, zachování druhové pestrosti nelesních ekosystémů, ochrana populací zvláště chráněných druhů a významných biotopů, uchování charakteru zástavby a podpora rekreačního využití CHKO, výhradně však šetrnou a trvale udržitelnou formou cestovního ruchu [Plán péče, 2010].

Při vypracování plánu péče proběhla také revize vnitřních hranic CHKO, vznikly návrhy na změnu **zonace CHKO**. Zonace byla schválena roku 1995, „*Vymezeny jsou celkem 4 zóny odstupňované ochrany přírody s přibližným zastoupením 1. zóny 10 %, 2. zóny 18 %, 3. zóny 66 % a 4. zóny 6 %.*“ [Plán péče, 2010: 8]. Zonace odpovídá stavu a potenciálu krajiny CHKO, ale obsahuje dílčí metodické nedostatky a nedostatky způsobené zohledněním zájmu vlastníků a uživatelů pozemků, není potřeba změna zonace, avšak revize a aktualizace by byla vhodná. Nejvíce chráněná je 1. zóna (přírodní), obsahuje několik segmentů různých velikostí např. přírodní rezervace a jejich ochranná pásma, největší zahrnuje listnaté lesy na severních svazích. Cílem je uchování přírodních hodnot a obnova samořídících funkcí přirozených ekosystémů s omezením lidských zásahů na minimum. Druhá zóna (řízená polopřírodní) zpravidla obaluje jednotlivé části zóny první, cílem je uchování přírodních a kulturních hodnot, přibližování přirozeným ekosystémům s vyšší ekologickou stabilitou, s usměrňováním lidské činnosti. Naopak čtvrtá zóna (okrajová) je vázána na obydlené části hor, cílem je vytvoření funkční kostry systému ekologické stability, v urbanizačním území jde o zabezpečení dostatečného prostoru pro rozvoj obcí při respektování základních ochranných podmínek. Třetí zóna (kompromisní) představuje dvě třetiny CHKO a kromě lesů zahrnuje také krajinářsky cenné části volné krajiny s rozptýlenou zástavbou [Hušek, 2012a].

V oblasti Pasek nad Jizerou a Kořenova dochází k překryvu území CHKO Jizerské hory a Krkonošského národního parku, nastává překryv 3. zóny CHKO s 3. zónou NP a 3. zóny CHKO s ochranným pásmem NP. Situace komplikuje život místním obyvatelům, 3. zóna NP spadá do přísnějšího režimu ochrany než totožná zóna u CHKO, a naopak v kolizi ochranné pásmo NP a 3. zóna CHKO, je přísnější ochrana z titulu CHKO. Problém vznikl roku 1991, kdy byl NP přehlášen s jeho ochranným pásmem, legislativní chybou byl NP vyhlášen na území, které spadalo do CHKO od 1967 [tamtéž].

V současné době je na území CHKO Jizerské hory vyhlášeno 28 **maloplošných zvláště chráněných území**³ na ochranu různorodých přírodních fenoménů, např. rašelinných ekosystémů, mokřadních společenstev, pramenišť, přírodě blízkých lučních společenstev, význačné flóry a fauny a přirozených lesních formací jako jsou bučiny, jedlobučiny, podmáčené smrčiny nebo klimaxové smrčiny [AOPK ČR, 2015].

V rámci soustavy chráněných území evropského významu Natura 2000 jsou Jizerské hory vyhlášeny jako **Ptačí oblast Jizerské hory** k ochraně volně žijících ptáků [Směrnice 2009/147/ES] a dále se zde nachází 8 **Evropsky významných lokalit** k ochraně přírodních stanovišť volně žijících ptáků a planě rostoucích rostlin [Směrnice 92/43/EHS]. Ptačí oblast Jizerské hory byla vymezena nařízením vlády roku 2004. Předmětem ochrany Ptačí oblasti jsou populace tetřívka obecného (*Tetrao tetrix*) a sýce rousného (*Aegolius funereus*) a jejich biotopy. Cílem ochrany je obnova a zachování ekosystémů významných pro tyto dva druhy ptáků v jejich přirozeném areálu rozšíření a zajištění podmínek pro zachování jejich populací ve stavu příznivém z hlediska ochrany. Jelikož je tetřívek pokládán za vlnkový či deštníkový druh v Jizerských horách, dovolím si mu vymezit následující část textu.

Tetřívek obecný má palearktický typ rozšíření a obývá lesy kontinentální Evropy a Sibiře. Početnost evropské populace dosahuje 2,5 milionů hnízdících ptáků, avšak od 70. do 90. let 20. století se výrazně snížila a ve většině evropských zemí tento trend pokračuje. U nás se tetřívek vyskytuje především v pohraničních horách a celkově početnost také ubývá. V Jizerských horách v první polovině 20. století tetřívek osídloval rašeliniště a otevřené biotopy v podhůří. Početnost se postupně snižovala a dle evidence z roku 1978 bylo zde pouze 30 tetřívků. Paradoxně v souvislosti se vznikem rozsáhlých imisních holin v 80. letech, které jsou pro tetřívka vhodným biotopem, se jeho stavy navyšovaly až do

³ Na území CHKO Jizerské hory jsou vyhlášeny 3 národní přírodní rezervace, 13 přírodních rezervací a 11 přírodních památek [AOPK ČR, 2015]. V březnu 2016 byla vyhlášena 12. přírodní památka [AOPK ČR, 2016].

roku 1994, kdy opět dochází k poklesu. V současné době se uvádí v Jizerských horách výskyt cca 150 jedinců a populace je stabilizována [Dostál; Thelenová, 2008]. Tento počet představuje zhruba 10 % populace tetřívka u nás [Pudil, 2010]. Vývojem prošel i výběr biotopů tetřívkem, první skupinou biotopů jsou rašeliniště na náhorní plošině. Druhou jsou v minulosti odlesněné kalamitní plochy, které se staly nepreferovanějším biotopem tetřívka, to ale již neplatí, protože nové výsadby smrků odrůstají a zapojené smrkové mlaziny přestávají být pro tetřívka atraktivní, a zároveň vysoké husté porosty komplikují orientaci a hledání potravy. V posledních letech dochází tedy k preferenci třetí skupiny biotopů, kterou jsou přehledné nezalesněné pásy poblíž komunikací a průseků [Pudil, 2010]. Zde však vlivem turistického ruchu a lesního provozu dochází k rušení. Kritické jsou především zimní měsíce, kdy je tetřívek nejzranitelnější. Jakékoliv výraznější rušení při tokání může vést k jejich vyčerpání a úhynu [Menclová, 2011]. Počátkem jara, při tání sněhu je v horách poměrně klid, ale bezprostředně po odtání sněhu jsou ptáci v těchto lokalitách až do pozdního podzimu nesmírně rušeni cyklisty a pěšími turisty [Dostál, 2007]. Původní historická tokaniště na rašeliništích jsou rovněž hojně navštěvována turisty a opětovný návrat do osídleného podhůří také nelze uvažovat, jelikož je současná krajina pro tetřívky nevhodná [Pudil, 2010]. Početnost tetřívků také mohou ovlivnit predátoři, v Jizerských horách se jedná například o prase divoké, lišku obecnou či kunu skalní [Dostál, 2007]. Proto správa CHKO společně s Lesy ČR podporuje aktivní management s cílem zlepšení lokálních podmínek pro tetřívka vymezením klidových ploch [Menclová, 2011]. V příloze plánu péče je uvedeno, že je také potřeba nadále pokračovat v podpoře primárních biotopů, jako je zavodňování rašelinišť a extenzivní obhospodařování luk. Rovněž se nesmí opomenout údržba sekundárních biotopů, která spočívá v údržbě a tvorbě umělých bezlesí. Dalším opatřením je upravení lesnického provozu v době toku a vyvádění kuřat. Neméně důležité je usměrnění turistických tras mimo určené klidové oblasti tetřívka (zejména v období od 1. 4. do 30. 6.) a nenavyšování počtu sportovních akcí. V zimě je vyloučené pořádání hromadných sportovních akcí mimo určené trasy magistrály [Plán péče, 2010]. Prioritním cílem podpory a ochrany jizerskohorského tetřívka zůstává obnova a udržení jeho biotopů v klidových podmínkách a zachování či zvýšení jeho populace [Dostál, 2007]. Dostál se dále domnívá, že s přihlédnutím k vývoji horské krajiny je to náročný úkol, avšak legislativní nástroje ke splnění cílů jsou dostatečné, proto teď bude záležet na důsledném a zodpovědném využití těchto nástrojů.

V Jizerských horách byla roku 2009 vyhlášena první mezinárodní rezervace tmy, jedná se o česko-polskou **Jizerskou oblast tmavé oblohy**, nacházející se v téměř

neobydlené části hor podél horního toku Jizery na polské straně a v okolí osady Jizerka u nás, dostatečně vzdálené od velkých měst [AOPK ČR, 2015]. Oblast je zřízena s cílem informovat veřejnost o zachovalém nočním životním prostředí a propagovat jeho ochranu, jelikož tmavé nebe je základem pro ochranu přírodního prostředí před světelným znečištěním.

Nejvýznamnější rašeliniště Jizerských hor se souhrnným názvem Horní Jizera jsou na seznamu mokřadů mezinárodního významu v rámci **Ramsarské úmluvy o mokřadech** od roku 2012 [tamtéž]. Ramsarský mokřad (Ramsar Site) se nerozkládá pouze v území navázaném na rašeliniště podél toku hraniční řeky Jizery, ale jedná se o území, které se skládá ze dvou oddělených částí. Plošně větší díl se nachází ve východní části Jizerských hor u polských hranic a zahrnuje jedinečně zachovalý fenomén neregulovaného horského meandrujícího toku řeky Jizery a na něj navazující vrchoviště, svahová rašeliniště, podmáčené a rašelinné smrčiny a porosty kleče. Druhá část je situována v náhorní části Jizerských hor a prochází jí hlavní evropské rozvodí, rozdělující úmoří Baltského a Severního moře [Vršovský, 2013]. Toto území leží v centrální části hor na jedné z nejvýznamnějších turistických křižovatek a v hlavní turistické sezoně tu v některých dnech projdou a projedou na kolech tisíce návštěvníků. Proto je počítáno, že tato západní část bude dobře plnit i úlohu osvětovou a výchovnou, v roce zařazení mezi ramsarské mokřady došlo k obnovení vyhlídkové věže a poválkového chodníku. Ramsarský mokřad sice není z hlediska zákona 114/1992 Sb. žádná nová kategorie zvláště chráněného území, jedná se ale spíše o výraz ocenění a uznání zde se vyskytujících přírodních hodnot a jejich významu, přesahujícího měřítko ČR. Pro pracovníky ochrany přírody a majitele dotčených pozemků je to zároveň závazek a vědomí odpovědnosti za další vývoj tohoto území [tamtéž].

Jak již bylo výše uvedeno, zákon o ochraně přírody a krajiny v aktuálním znění neumožňuje vydat **Návštěvní řád** CHKO Jizerské hory jako obecně závazný předpis pro chování návštěvníků, ale některá omezení a pravidla chování v CHKO uvádí v § 26. Jedná se například o zákazy na celém území CHKO týkající se odpadu mimo určená místa, vjezd a parkování vozidel mimo silnice, táboření a rozdělávání ohně mimo určená místa atd. Na území 1. a 2. zóny není dovoleno nevratně poškozovat půdní povrch (týká se cyklistiky mimo vyznačené cesty) a pořádat soutěže na jízdách kolech mimo silnice, místní komunikace a místa vyhrazená správou CHKO. Dále například v národních přírodních rezervacích není dovoleno vstupovat a vjíždět mimo vyznačené cesty, provozovat horolezectví či létání na padácích, sbírat či odchyťovat veškeré rostliny a živočichy.

V přírodních rezervacích není dovoleno sbírat či odchyťovat veškeré rostliny a živočichy kromě sběru lesních plodů. Další opatření se týkají např. zvláště chráněných živočichů a rostlin [tamtéž].

V neposlední řadě slouží k ochraně přírody také **stráž ochrany přírody** zajištěná správou CHKO, stráž ochrany přírody má postavení veřejného činitele a zahrnuje kategorie strážce a zpravodaj, jedná se o dobrovolnou činnost veřejnosti, která pomáhá dohlížet na dodržování ochranného režimu CHKO a informovat návštěvníky [tamtéž].

Dalšími nástroji praktické péče o krajinu na území CHKO Jizerské hory jsou **krajinotvorné programy** Ministerstva životního prostředí. Jedná se o podporu opatření mající pozitivní vliv na zlepšování vodního režimu krajiny, obnovu krajinných struktur a ekostabilizačních funkcí a na hospodaření šetrné k přírodě. V současné době běží Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny a Program péče o krajinu, roku 2008 byl ukončen Program revitalizace říčních systémů a Program stabilizace lesa v Jizerských horách a na Ještědu, který vznikl v souvislosti s plánovanou přípravou mistrovství světa v klasickém lyžování [tamtéž].

2.3 Sport a rekreace

Dle Mika [2010] v posledních letech narůstá tlak na využívání chráněných území i mimo sféru ochrany přírody. Je zřejmé, že na těchto územích žilo a nadále bude žít lidstvo, a je zcela legitimní požadovat, aby mohlo žít způsobem, který ho nebude nutit opouštět území. Pro dnešní dobu je charakteristické, že se hledá způsob, jak zachovat přírodu v těchto územích a současně umožnit jejich udržitelné využívání. Původní nedestruktivní turistika se stává stále více ekonomicky významným odvětvím, rozvíjí se v různé formy rekreace a sportovních aktivit s odlišným dopadem na přírodu a krajinu, a zároveň neustále zásadně narůstá intenzita využívání [Hušek; Vítek, 2010]. V této souvislosti je nezbytné poukazovat na mimořádnost chráněných území, aby člověk jakožto milovník přírody věděl, co může v daném území nalézt a vidět, a také proto, aby si byl stále vědom, co může svým negativním vlivem ohrozit [Miko, 2010].

Rekreace a sportovní aktivity jsou podmnožinou aktivního trávení volného času. Duffková [2008] uvádí, že **volný čas** lze obecně definovat jako čas, v němž člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků plynoucích ze společenské dělby práce nebo z nutnosti zachování svého bio-fyziologického či rodinného systému. Z historického hlediska je fenomén volného času relativně nový jev, který masově vznikl díky sociálnímu a ekonomicko-technickému pokroku v době průmyslové revoluce. Čurdová [2002] tvrdí,

že ve společnosti, kde volný čas otevírá nové možnosti regenerace důsledků pracovního vypětí a kde fyzická síla je nahrazována technickou, je právě volný čas důležitý pro osobní rozvoj a k překonávání negativních důsledků pasivní zábavy i „sedavých zaměstnání“. Jde tedy o zájmové činnosti, které jsou přínosem pro oprávněný pocit zdraví a tělesné zdatnosti. S tím úzce souvisí kvalita života či pocit pohody – **well-being**, jedná se o pojem, který zohledňuje a hodnotí objektivní i subjektivní vnímání vlastní kvality života jedincem [Gullone; Cummins, 2002]. Do definice kvality života lze zahrnout doménu fyzického zdraví, doménu psychického zdraví, doménu nezávislosti, doménu prostředí (zahrnuje mj. podíl na možnostech rekreace a aktivit volného času), doménu spirituální a celkovou kvalitu života vč. obecného vnímání zdraví [tamtéž]. Kebza [2005] se omezuje při definování kvality života je na pocit well-being, tedy pocit spokojenosti a osobní pohody. Rekreace a sport jako nekonzumní způsob prožívání volného času tedy slouží jako prostředek k obohacení lidského života, resp. well-beingu, což potvrzují i Bloodworth, McNamee a Bailey [2012], kteří uvádějí, že sportovní a pohybové aktivity klíčovým způsobem přispívají k rozvoji lidského well-beingu, ale upozorňují na problematiku zkoumání tohoto vlivu, jelikož některé společnosti mají omezený přístup ke sportu a je to zatím poměrně málo prozkoumaná oblast výzkumu.

Část populace tíhne k pasivnímu či nenáročnému trávení volného času, avšak tendence dnešní doby směřují k **aktivnímu trávení volného času**. Mezi volnočasové aktivity dle Duffkové [2008] lze zahrnout aktivity: kulturní, sociální, vzdělávací, veřejné, manuální, cestovatelské, sportovní a rekreační. Podoba trávení volného času samozřejmě také závisí na společenském vývoji, podrobně se tomu budu věnovat v následujících samostatných kapitolách zaměřených na zvolenou cyklistiku a běžecké lyžování. Obecné vývojové tendence trávení volného času předkládá Dohnal [2002], který uvádí posuny od organizovaného k neorganizovanému, od výkonu k prožitku, od kolektivního k individuálnímu, od tradičního k netradičnímu, od města k přírodě a od dlouhodobých vlivů ke krátkodobým trendům. Na to navazuje svou myšlenkou Sekot [2003], že v dnešním prostředí urbanizované společnosti se projevují charakteristiky současného rekreačního, nesoutěžního sportu, které zahrnují důraz na radost z přirozeného zdravého pohybu, pocit sebeuspokojení, přitažlivost sportů provozovaných v přírodním prostředí, důraz na všestrannost osobnostního rozvoje a popularitu adrenalinových sportů. Avšak pro rozvoj těchto činností je nezbytná nabídka místní infrastruktury sportovních služeb, která odráží požadavky lidí v souladu s regionálními programy a koncepcemi [tamtéž].

Pohybová rekreace a sport dle Choutky [1984] patří k nejdůležitějším formám aktivního odpočinku, díky různorodosti individuálních potřeb a zájmů má pohybová rekreace a sport pestrou škálu prostředků a forem, jedná se o nedílnou součást lidského života a jeho rozvoje. Hobza a Rejzler [2006] definují pohybovou rekreaci jako aktivní využití volného času, přičemž musí uspokojovat potřeby jako je odpočinek, zábava a vzdělání. Pohybová rekreace slouží k intelektuálnímu, tělesnému i sociálnímu rozvoji osobnosti a je součástí kultivace člověka. Dále odlišuje sport, který je na rozdíl od pohybové rekreace ve vrcholové podobě, je prováděn i jako profese a tvoří složku životního stylu i volného času, typickým znakem je soutěžní charakter a nutnost dodržování pravidel [Hobza; Rejzler, 2006]. K definici sportu se ale staví autoři různě, například dle Novotného [2000] se původně pojem sport vztahoval pouze na pohybové činnosti prováděné závodně a slabší jedinci spadali do pojmu tělesná kultura. Angloamerická kultura zastávala širší pojetí sportu, severské země a bývalý socialistický blok uznávaly pojem sportu jako užší a tělesná kultura byla pojmem širším. Pro ujasnění, v této práci vycházím z širšího pojetí sportu, tedy pojem sport používám pro identickou tělesnou kulturu, což potvrzuje i definice sportu v Konceptu státní podpory sportu v České republice [2011: 4]: „*veškeré formy tělesné aktivity, které jsou provozovány příležitostně nebo organizovaně a usilují o dosažení nebo vylepšení fyzické kondice a duševní pohody, upevňování zdraví, dosažení výsledků v soutěžích na všech úrovních či rozvoj společenských vztahů*“. Sport v tomto smyslu širšího pojmu tělesné kultury lze klasifikovat do mnoha kategorií, například: rekreační, výkonnostní, vrcholový, elitní; soutěžní, nesoutěžní; masový, alternativní; silně nebo slabě medializovaný; mužský, ženský; individuální, týmový; profesionální, amatérský, poloprofesionální atd. [Sekot, 2003]. Pro potřeby diplomové práce použiji dělení na 3 kategorie sportovních a rekreačních aktivit: rekreace, běžné závodní aktivity a velké masové jednorázové akce, přičemž je potřeba také odlišit řízený provoz od neorganizovaných aktivit.

Tato diplomová práce je zaměřena na spor dobra s dobrem, tedy využití chráněného území pro rekreaci, což se projevuje na lidském well-beingu, v kontrastu s ochranou přírody a krajiny, přičemž opět dochází k pozitivnímu působení na lidstvo [Gullone; Cummins, 2002]. Lidskou potřebu kontaktu s přírodou najedeme mj. právě v pozadí turistických a sportovních aktivit v přírodě. Nejen environmentalisté si uvědomují, že jednou mnoha změn společnosti v poslední době je také proměna vztahu lidí k přírodě, člověk si zdokonaluje svůj svět a příroda se mu tak častěji stává pouhou kulisou, současně s touto změnou přinášejí odborníci důkazy o neudržitelném chování lidské populace, která

žije nad přírodní limity Země [Krajhanzl, 2009]. Proto je potřeba se také zaměřit na dopady rekreačního využívání na přírodu.

Rekreace a turistické aktivity v parcích, oblastech nedotčené přírody a v chráněných územích všude na světě nadále vykazují rostoucí trend [Cordell, 2008; Balmford a kol., 2009]. Antropogenní narušení spojené s tímto růstem návštěvnosti vede k dopadům na životní prostředí, což vzbuzuje obavy, zda mohou být rekreační a turistické aktivity v parcích řízeny udržitelným způsobem. V reakci na tyto obavy se vyvinula specializovaná oblast studia – **rekreační ekologie**. Skutečný začátek této oblasti výzkumu se datuje k raným 60. letům 20. století [Wagar, 1964]. Rekreační ekologie je běžně definována jako studium dopadů rekreace a turistických aktivit v přírodním nebo polo-přírodním prostředí a jejich efektivního řízení [Liddle, 1997; Hammitt; Cole, 1998]. Dle Monze a kol. [2010] se k rekreaci přistupuje jako k typu ekologického narušení a ve výzkumu se často spoléhá na koncepcce vyčíslení odolnosti (schopnosti čelit narušování) a pružnosti (schopnosti odvrátit narušení) ekosystémů pro jednotlivé typy využití. Jedním z nejčastějších systematicky zkoumaných témat v rekreační ekologii je dopad sešlapání na vegetaci [Wagar, 1964; Bayfield, 1971; Cole; Bayfield, 1993; Hill; Pickering, 2009; Pickering a kol. 2010]. Při výzkumu sešlapávání bylo využíváno mnoha faktorů, které mají vliv na intenzitu a velikost dopadů: (1) míra využívání, (2) typ a způsob využívání, (3) časové rozvržení využívání, (4) typ a stav prostředí [Cole; Bayfield, 1993]. Tento výzkum může podstatně přispět k udržitelnému rozvoji strategického řízení návštěvnosti, protože správa chráněných území má možnost ovlivnit nějaký z výše uvedených faktorů [Hammit; Cole, 1998]. Monz, Pickering a Hadwen [2013] v závěru svého článku zdůrazňují, že rostoucí intenzita využívání přírodního prostředí je jedním z důležitých faktorů ovlivňující dopady rekreace. Rozhodnutí orgánů ochrany by ale neměla být založena jen na jednom faktoru (např. omezení využití), v některých případech může být důležitější než míra využití například chování návštěvníků, míra údržby vegetace, plánování stezek a odolnost životního prostředí vůči veškerým vlivům.

Než předložím negativní dopady rekreace, je třeba zmínit i pozitivní aspekty cestovního ruchu v chráněných územích. Eagles a kol. [2002] vygeneroval tři základní oblasti, jedná se o podporu ekonomiky, ochranu přírodního a kulturního dědictví a podporu kvality života. Příliv rekreatantů do oblasti umožní více pracovních a podnikatelských příležitostí, dochází ke stimulaci místní ekonomiky, podpoře místní výroby a oživení trhu [tamtéž]. Dalším přínosem je ochrana přírodního a kulturního dědictví dané oblasti, přičemž klíčovým prvkem při strategickém plánování v chráněném území je zapojení

místních obyvatel do ochrany prostředí. Místní komunita má motivaci k ochraně a péči dané oblasti, protože existence chráněného území resp. na něj vázaný turismus může podporovat jejich ekonomiku [Brooks a kol., 2006]. Eagles a kol. [2002] dále uvádějí, že díky rekreačním aktivitám v chráněných územích dochází k ochraně zdrojů, které by jinak pro místní komunity mohly znamenat spíš výdaje než zisk a hodnotu. V neposlední řadě území využívané pro rekreaci představuje šetrnější alternativu pro životní prostředí než např. těžba či zemědělství [Collins, 1999]. Třetím zmíněným pozitivem cestovního ruchu je podpora kvality života místních obyvatel, finanční zdroje z turismu umožní dostupnost surovin, podpoří např. sportovní aktivity v regionu a umožní zajistit obecně lepší infrastrukturu pro zajištění potřeb místních obyvatel [Eagles a kol., 2002].

Přímé **environmentální dopady turismu a rekreace** na životní prostředí studoval např. Roe a kol. [1997], který popisuje projevy cestovního ruchu a následný dopad na životní prostředí dle jednotlivých přírodních prvků, vybraných ekosystémů a také dopadů na antroposféru.

- Negativní vliv na vodu má např. ukládání odpadů, únik paliv z rekreačních plavidel a nárůst požadavků na místní vodní zdroje.
- Atmosféru znečišťuje nárůst dopravy do turistických destinací vč. rekreační dopravy v destinacích.
- Na vegetaci působí kácení lesů kvůli budování turistických resortů a narůstající spotřeba palivového dříví; nedovolené zakládání ohně v parcích; pěší a automobilová doprava v kempech, v okolí a na stezkách; introdukce nepůvodních druhů.
- Volně žijící živočichy ovlivňuje lov a rybolov; pytláctví pro prodej suvenýrů; distribuce prostřednictvím fotografování a pozorování; stavba silnic a cest v přírodních oblastech.
- Na pobřežní ekosystémy dopadá výstavba rekreační infrastruktury, na horské ekosystémy kromě výstavby zařízení cestovního ruchu, lanovek, infrastruktury atd., také pěší turistika, horolezectví a lyžování.
- Lidská sídla pociťují také negativní vliv díky expanznímu rozvoji hotelů a související turistické infrastruktury, historické a náboženské monumenty čelí tlaku nadměrné návštěvnosti [Roe a kol, 1997].

Sledování nepřímých dopadů cestovního ruchu resp. rekreačních aktivit je obtížnější než u uvedených přímých. Gössling [2002] se pokusil zhodnotit globální dopad rekreačních aktivit na životní prostředí a předkládá pět hlavních antropogenních změn

životního prostředí indikovaných rekreačními aktivitami:

- změny zemského povrchu a využití půdy – činitel: ubytovací zařízení, dopravní infrastruktura, rekreační aktivity, nepřímé změny povrchu (eroze)
- spotřeba energie – činitel: doprava, ubytování, rekreační aktivity
- transport bioty přes geografické bariéry a vymírání biologických druhů – typ aktivity: přímý přenos (tj. mezinárodní obchod, dovoz), nevědomý přenos (přenos virů a bakterií prostřednictvím turistů), další vlivy (vymírání a ohrožování kvůli disturbancím stanovišť, sběratelstvím, sešlapem)
- přenos a šíření nemocí – činitel: cestovatelská diarea, malárie, atd.
- psychologické důsledky cestování – vlivy: kosmopolitizace, ekologické vědomí, mezikulturní střety.

Pro další kvantifikaci nepřímých globálních dopadů lze použít analýzu ekologické stopy turismu, kde jde o převod lidmi spotřebovávaných přírodních zdrojů na odpovídající plochy biologicky produktivní země, metoda poskytuje nástroj pro hodnocení a vizualizaci nepřímých dopadů lidské činnosti a napomáhá zvyšování environmentálního vědomí veřejnosti [Třebický, 2001].

Jak již bylo zmíněno, dlouhá historie rekreace a různých druhů sportů na území ČR je úzce spjata s chráněnými územími a díky tomu mají orgány ochrany přírody představu, jaké aktivity provozované lidmi při sportu a rekreaci jsou přínosné, u kterých je negativní vliv zanedbatelný a kdy je nutné vymezit zákazy a omezení [Hušek; Vítek, 2010]. Orgány ochrany přírody rozhodují na základě zjištění stavu věci, v souladu s veřejnými zájmy a zároveň nesmí opomenout umožnění subjektům uplatňovat jejich oprávněné zájmy. K dosažení co nejlepších výsledků při využívání chráněných území je potřeba integrace ekologických, sociálně kulturních a řídicích složek [Monz; Pickering; Hadwen 2013].

Orgány ochrany čerpají informace k posouzení vlivů z dostupných studií, ze zkušeností ostatních orgánů a především využívají poznatky, které shromažďuje **Odborná skupina pro rekreaci, sport a turistiku AOPK ČR** [Hušek; Vítek, 2010]. Základním východiskem odborné skupiny je umožnit lidem zažít v přírodě příjemné chvíle, čímž se odmítá představa, že by orgán ochrany zakázal vstup do chráněných území. Ochrana návštěvnického prožitku souvisí se zvyšujícím se počtem návštěvníků a množstvím zájmových skupin, které se liší od sebe nároky a vlivem na okolí (například cyklista a pěší turista na jedné trase). Odborná skupina vydává metodické listy, které usměrňují vybrané rekreační aktivity, jsou určeny pro vnitřní potřebu organizace, ale slouží v zájmu

jednotnosti a objektivitu rozhodování k širokému využití i ostatním orgánům ochrany přírody. Při hodnocení vlivů rekreace je nezbytné objektivní posuzování včetně osobní zkušenosti. U sportovních aktivit se stává, že posuzovatel, který danou aktivitu nezkusil, je často odpůrce a vidí jen špatné následky, naopak aktivní provozovatel dané aktivity má pochopení a vidí i pozitivní souvislosti. Je ale nezbytné, aby ochranář – sportovec dané rozpory rozpoznal a navrhl vhodná řešení ku prospěchu oběma stranám. Neméně důležité je, aby každé rozhodnutí orgánu ochrany bylo řádně a srozumitelně zdůvodněno. Uzákonění principu předběžné opatrnosti význam ochrany přírody značně posílilo, ale je potřeba dát pozor na jeho nadužívání, které ochranářskou pozici oslabuje [tamtéž].

Základní rekreační aktivitou s nejdelsí historií u nás je pěší turistika, ta obecně není ve střetu s ochranou přírody a krajiny, ale slouží jako referenční aktivita při pozorování vlivů, protože představuje tolerovanou míru disturbancí v místech, kde není vstup zakázán [tamtéž]. V posledních letech je však patrný postupný přechod od pěší turistiky k cykloturistice a v zimním období k běžeckému lyžování, oběma aktivitám se podrobněji věnuji v následujících kapitolách. V diplomové práci se zaměřuji na cyklistiku a běžecké lyžování, protože se jedná o nejpoblárnější sportovní aktivity na území Jizerských hor a také proto, že se se chci zaměřit na rekreaci během celého kalendářního roku. Cyklistika i běžecké lyžování jsou také brány jako jedny z přednostně řešených aktivit, kterým se věnuje Odborná skupina pro rekreaci a sport. Obě aktivity se dostávají do popředí zájmu jak samotných rekreatů, tak jednotlivých organizací, obcí, podnikatelů, ale i ochránců přírody a dalších zainteresovaných aktérů.

2.3.1 Cyklistika

Cyklistika nebo obecněji jízda na kole je velmi oblární, kolo slouží jako dopravní prostředek, cyklistika je sportovní disciplínou, ale také zdrojem zábavy a prostředkem rekreačního sportování, a to ve všech možných podobách: silniční, horská či sjezdová apod.

Za **předchůdce jízdního kola** lze považovat draisinu⁴, první jízda byla zdokumentována roku 1817 a jako vynálezce se uvádí německý baron von Dreis. Během 19. století kolo procházelo vývojem a postupně se zlepšovaly jízdní vlastnosti a ovladatelnost. Vývoj kol „classic“ s velkým předním kolem doplněným o šlapací kliky a malým pomocným kolem vzadu způsobil první boom cyklistiky. Na přelomu století

⁴Draisina je jednostopé vozidlo poháněné silou lidských svalů, považuje se za předchůdce jízdního kola [Embacher a kol., 2011].

Angličané sestrojili kolo, které dalo základ podobě dnešních kol [Landa; Lišková, 2004]. Roku 1883 se zrodila organizace zastřešující profesionální i amatérské cyklisty – **Český svaz cyklistiky**, jednalo se o první sportovní svaz u nás a zároveň šlo o osmý svaz na půdě Mezinárodní cyklistické unie. První cyklistický závod u nás se uskutečnil již 1869 v Brně [Černý, 2006].

Na počátku 90. let 20. století nastal **celosvětový boom horských kol**, kola se začala vylepšovat a objevili se specializovaní výrobci, díky kterým se cyklistika rozšířila mezi širokou veřejnost. Během následujících 20 let se zcela změnil charakter nejen trhu s jízdními koly, ale také charakter návštěvnosti přírody. V **Klubu českých turistů** vznikla cyklistická odnož, která zavádí systém značení cyklotras a cykloturistických tras. Výrazně se množí projekty na asfaltování cyklostezek, rozšiřuje se vnášení městských urbanizačních prvků do přírody (lavičky, osvětlení, odpočívadla), pořádají se cyklistické závody, v rekreačních oblastech je snaha zajistit potřebnou infrastrukturu, vznikají půjčovny, servisy a prodejny kol, jezdí cyklobusy atp. [Hušek; Vítek, 2010].

V roce 2007 vznikla **Česká mountainbiková asociace (ČeMBA)** v důsledku potřeby subjektu, který by mohl jednat se státem, samosprávou, ochranou přírody, lesníky a dalšími institucemi při řešení problematiky terénní cyklistiky. Jejím cílem je hájit zájmy a práva terénních cyklistů a přinášet lepší podmínky pro terénní cyklistiku v ČR. Asociace sdružuje vyznavače jízdy na horských kolech všech výkonnostních skupin a disciplín, bojuje za udržení stávajícího stavu a se sítí dobrovolníků se snaží, aby jízda na horském kole nadále přinášela radost široké skupině uživatelů stezek a cest. Činnost neziskové organizace je založena na kvalifikovaném a odborném přístupu, klade důraz na zodpovědné a ohleduplné chování k přírodě, lidem i majetku [ČeMBA, 2007]. ČeMBA propaguje dodržování Kodexu terénního cyklisty, kde je podstatou myšlenka, že v přírodě nejsme sami. Překládá pravidla, abychom v přírodě nekazili pěkné zážitky ostatním a ostatní je nekazili nám:

1. *„Jezdi pouze na povolených cestách. Jestliže je cesta legálně označena jako zakázaná, nepoužívej ji.*
2. *Nezanechávej stopy. Přizpůsob styl jízdy povrchu cesty tak, abys jej nepoškozoval. Jezdi jen po existujících cestách, nevytvářej nové. Nejezdi smykem. Nezanechávej po sobě odpadky – co si si do lesa přivezl, také odvez.*
3. *Ovládej své kolo. Jezdi tak, abys dokázal zastavit na viditelnou vzdálenost. Všude můžeš někoho nebo něco potkat. Nepřeceňuj svou technickou a fyzickou zdatnost.*
4. *Dávej přednost ostatním. Upozorni ostatní, že kolem nich projíždíš. Při míjení*

dostatečně zpomal a je-li to z hlediska bezpečnosti nezbytné, zastav. Bud' vstřícný a přátelský. Při míjení koní respektuj pokyny jezdce.

5. *Bud' ohleduplný ke zvířatům, rostlinám a majetku. Neplaš zvířata a dávej jim dostatek prostoru k úniku. Nenič rostliny. Nepoškožuj přírodní útvary a soukromý majetek. Zavírej brány ohrad. Nepoškožuj zemědělské kultury, zvláště před sklizní.*
6. *Jednej s rozmyslem. Jezdi s takovým vybavením, abys byl soběstačný. Předvídej nebezpečné situace a změny počasí. Používej přilbu.*
7. *Zpomal, usměj se, pozdrav, jsi vyslancem našeho sportu!*“ [ČeMBA, 2015].

Cyklistiku lze považovat za relativně šetrnou vůči přírodě, je ale nezbytné nalézt pro ni pravidla, měřítko a míru [Hušek; Vítek, 2010]. Dle Hermové a Slavíka [2015] lze obecně říci, že z hlediska zákona o ochraně přírody a krajiny mají cyklisté přístup na všechny cesty a stezky v krajině, kromě území s nějakým statutem ochrany, kde může být vjezd omezen. Pro terénní cyklistiku a cykloturistiku jsou **klíčové dva zákony**: zákon č. 289/1995 Sb. o lesích a zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny. Paragraf 20 lesního zákona říká: „*V lesích je zakázáno mimo lesní cesty a vyznačené trasy jezdit na kole, na koni, na lyžích nebo na saních.*“ [Zákon č. 289/95 Sb., § 20]. Hermová a Slavík [2015] ale tvrdí, že právo na legální jízdu po cestách a stezkách není nezpochybnitelné, existují různé výklady s různými závěry, často se řeší otázka vymezení pojmu lesní cesty a související zařazení úzkých stezek, a proto lze odůvodněně předpokládat, že při další novelizaci zákona může dojít ke snahám o radikálnější omezení cyklistiky v lesích a krajině. Jeden z výkladů předkládá Staněk [1996], lesními cestami se rozumí všechny lesní cesty, katastrované i nekatastrované, zpevněné i nezpevněné, ale i svážnice, zřetelné přibližovací linky apod., na kterých při jízdě na kole, na koni na lyžích nebo na saních nemůže dojít k poškození lesního porostu ani půdního povrchu. Vyznačenými trasami se rozumí např. stezky značené turistickými značkami nebo jiným způsobem (např. tyčemi značené lyžařské trasy) nebo trasy vyznačené pro daný účel (např. pro jízdu na horských kolech). Dále shrnuje, že účelem citovaného zákazu z § 20 není omezit rekreační funkci lesa a její naplňování, ale chránit les [Staněk, 1996].

V národních parcích je zakázáno „*jezdit na kolech mimo silnice, místní komunikace a místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody*“ [Zákon č. 114/92 Sb., § 16]. V CHKO mají obecně cyklisté přístup na všechny cesty a stezky, pokud na daném úseku neleží navíc národní přírodní rezervace s přísnějším režimem (jako v národních parcích), zákon také upravuje pořádání cyklistických závodů: „*Na území první a druhé zóny chráněné krajinné oblasti je dále zakázáno c) pořádat soutěže na jízdních kolech mimo*

silnice, místní komunikace a místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody.“ [Zákon č. 114/92 Sb., § 26]. Přírodní rezervace, národní přírodní památky a přírodní památky ze zákona přístup cyklistů neupravují, ale omezení přístupu cyklistů může být uvedeno v bližších ochranných podmínkách ve vyhlášovacích dokumentech daných lokalit. Na území Natury 2000 také nejsou obecně dané podmínky pro pohyb cyklistů, ale orgán ochrany přírody může v případě, že by cyklistika poškozovala předmět ochrany, omezit přístup cyklistů i z časového hlediska např. s ohledem na hnízdění chráněných druhů ptáků [Hermová; Slavík, 2015]. Je tedy potřeba najít vždy konsenzus mezi cyklistikou (hlavně tedy výkonnostní, resp. horskými koly v přírodě, ale i cykloturistikou na asfaltových cestách) a lesníky, vlastníky lesů, ochranou přírody a dalšími aktéry, aby nedocházelo ke střetu jednotlivých zájmových skupin.

V této diplomové práci se věnuji cyklistice ve všech jejích formách a nechci vyloučit žádnou její podobu, proto používám označení cyklista, pod které zahrnuji cykloturisty, terénní cyklisty, silniční, trekkingové atp. Pokud je to kontextuálně nutné, upřesňuji, o jakou podobu cyklistiky se jedná. Landa a Lišková [2004] předkládají tradiční rozdělení podob cyklistiky, dle používaných kol. **Silniční kolo** je lehké, s velkým průměrem kol, úzkými plášti i ráfky a s minimálním vzorkem, do 90. let bylo tradičním kolem pro cykloturistiku. Jedná se o kolo vhodné pro jízdu na silnici s hladkým povrchem, silniční cyklistika je oblíbená vyznavači rychlé sportovní jízdy. **Trekkingové kolo** člověk vynalezl pro snadný pohyb na silnici, ale i možnost jízdy v terénu, je to kolo univerzální a nejvhodnější pro cykloturistiku. **Horské kolo** (bike, MTB) je charakteristické mohutnou konstrukcí rámu, menším průměrem kol a širokým pláštěm s výrazným vzorkem, je ideální pro náročný terén [Landa; Lišková, 2004]. Nesmím opomenout ani nové typy kol jako je například elektrokolo či fat bike. **Fat biky** se dříve označovaly jako Snowbiky, protože byly primárně určené pro jízdu na sněhu, tato kola jsou charakteristická robustní stavbou, širokými ráfky a masivními pneumatikami, jsou ideální pro jízdu v sypkých podmínkách, tedy ve zmíněném sněhu či písku. Fat bike je současným trendem, v roce 2015 je začala nabízet většina cyklistických firem, přičemž předtím masová produkce těchto kol neexistovala [Gladiš, 2014]. Díky oblíbenosti a vytíženosti tras pro běžecké lyžování může docházet ke střetu mezi běžkaři a „fat bikery“. Tento fenomén již zaznamenala Správa Krkonošského národního parku a uvádí v novém (účinném od 1. 1. 2016) návštěvním řádu preventivní opatření: *„Jízdu na kole (koloběžce) bez spalovacího motoru mimo silnice a místní komunikace lze na území KRNAP provozovat za těchto podmínek: c) v období od 30. 11. do 1. 4. kalendářního roku je vjezd na tyto trasy možný pouze nejedná-li se o strojově*

upravenou lyžařskou trasu (tj. sjezdovku či běžeckou stopu)“ [Návštěvní řád KRNAP, čl. 6]. **Elektrokolo** je jízdní kolo, které je doplněno o elektromotor a dobíjecí baterii. Elektromotor umožní lehčí šlapání při jízdě do kopce nebo zvýší rychlost jízdy po rovině. Existují elektrokola terénní, treková, skládací a městská. [Průvodce uživatele elektrokola, 2010].

Velmi populární právě v chráněných územích je **terénní cyklistika**, která je definována jako veškerá cyklistika, odehrávající se mimo asfaltové povrchy a silnice. Terénní cyklisté jezdí po lesních cestách a stezkách, sdílí s pěšími turisty jejich trasy, ale také jim jsou nabídnuty vlastní MTB trasy, bike parky či Singltreky. Singltreky jsou sítě speciálně upravených jednostopých cest, u kterých je při budování respektován šetrný přístup k přírodě. Podobně jako Singltreky se od nového tisíciletí těší oblibě bikeparky, jsou to jakési sjezdovky pro kola s umělými či přírodními překážkami, často se nacházejí v areálech lyžařských středisek, kde jezdci v létě využívají pro dopravování nahoru lanovku. Terénní cyklistika má řadu odvětví, například: XC (cross country, volná jízda terénem, jde o nejrozšířenější druh terénní cyklistiky), Freeride (disciplína, kde se vše odehrává cestou dolů, jezdci si trasy upravují pomocí umělých překážek a skoků), Downhill (sjezdová cyklistika) a mnoho dalších [Česko jede, 2011]. Nesmím opomenout odlišení rekreační cyklistiky, které se věnují jezdci v nezávodním pojetí, a závodní cyklistiky, jež zahrnuje profesionální jezdce, ale i účastníky u nás populárních cyklomaratonů. Největší seriál závodů horských kol je Kolo pro život⁵ a ročně se ho účastní více než 25 000 aktivních cyklistů [Kolo pro život, 2015].

Pro úplnost pojmů ještě závěrem této kapitoly předložím odlišení cyklostezky a cyklotrasy. „*Komunikace pro cyklisty je pozemní komunikace nebo její část, na které není zakázán provoz cyklistů*“ [TP 179], dále pak „*cyklistická trasa je komunikace pro cyklisty upravená (dopravním značením popř. i stavebně) pro provoz cyklistů v označeném směru*“ [TP 179], cyklotrasa je pro cyklisty označená orientačním dopravním značením, cyklotrasy jsou v systému Klubu českých turistů děleny dále do 4 tříd a jsou označovány čtyřmístnými čísly. „*Pojem cyklostezka není jednoduše definovatelný, protože se zde rozchází terminologie zákona 361/2000 Sb. o silničním provozu, použitá také v TP 179 a terminologie ČSN 73 6110 (vycházející ze zákona 13/1997 Sb. o pozemních komunikacích).*“ [Boháč, 2006], zákon o silničním provozu odlišuje stezku pro cyklisty, stezku pro chodce a cyklisty s odděleným provozem a stezku pro chodce a cyklisty se

⁵ V letošním roce se uskuteční již 17. ročník seriálu Kolo pro život a zahrnuje 16 závodů po celé ČR [Kolo pro život, 2015].

společným provozem. V této práci používám souhrnný pojem cyklostezka, která je určena chodcům, cyklistům, bruslařům atd., a ze které je vyloučen provoz motorových vozidel.

2.3.2 Běžecké lyžování

Další neméně populární obdobou pěší turistiky je běžecké lyžování, jedná se také o měkkou formu rekreačních aktivit [Hušek; Vitek, 2010]. **Prvopočátky využívání lyží** lze díky archeologickým výzkumům datovat do střední doby kamenné. Předpokládá se rozšíření ze Střední Asie do Severní Evropy. Na počátcích se používaly různé druhy sněžnic, které se postupně zdokonalovaly, a z chůze se sněžnicemi se stal skluz na lyžích. Lyže Severané využívaly jako prostředek k přepravě, lovu a boji, koncem 18. století se lyžování změnilo z nutné základní potřeby v prostředek zábavy a způsob trávení volného času. Od poloviny 19. století lze uvažovat o lyžování jako o sportu, první soutěžní lyžařskou disciplínou byl běh na lyžích a první lyžařské závody se konaly roku 1843 v norském Tromsø. S vývojem lyžařského vybavení se vyvíjela i technika běhu. Do prvních zimních olympijských her (1924, Chamonix) se jednalo spíše o zrychlenou chůzi a zpočátku se běhalo s jednou holí. Právě olympijské soutěže podnítily tlak na zrychlení lyžování. Po roce 1946 se prosadila technika, která se používá dodnes, tedy se skluzem na jedné lyži. V polovině 80. let došlo k revoluci běžeckého lyžování v podobě bruslařského stylu. Bruslení, v oficiální terminologii volný styl, bylo sice vynalezeno dříve, ale v této době došlo k upravení pravidel lyžování, zvýšení rychlosti běhu a vzniku nových lyžařských disciplín. Zmíněné zrychlení běhu má také za příčiny: zdokonalení lyžařského vybavení ve 30. letech, popularizace sportovního lyžování a zkvalitnění tréninkových metod ve 40. letech, používání vosků pro skluz v 50. letech, první umělohmotné skluznice z let 60., objev nových lehkých materiálů a počátky strojní úpravy stop v 70. letech, a vývoj pokračuje stále dál díky novým technologiím, zlepšení vybavení, vosků, bot a vázání. V sezoně 1984/85 se rozhodlo, že se lyžařské závody rozdělí na klasickou a volnou techniku [Soumar; Bolek, 2012].

Při **klasickém stylu** se běží v upravené stopě technikou střídavého běhu nebo jízdou soupaž, dále je povoleno odšlapování v zatáčce nebo při přejíždění z jedné stopy do druhé a také tzv. stromeček⁶ při prudkém stoupání. **Volný styl** zahrnuje spektrum technik, jezdí se oboustranné bruslení (střídavý odraz) doplněné odpichem hůlek, dle kterého dochází k dělení na jednodobé (jeden odraz lyží a jeden odpich hůlek), dvoudobé (dva odrazy na

⁶ Označení „stromeček“ neboli výstup oboustranným odvratem se používá při překonávání prudkého stoupání, kdy jsou lyže pokládány do „V“.

jeden odpich) či střídavé bruslení (podobně jako tzv. stromeček, ale se skluzem). Dle stylu se primárně dělí lyže na klasické (delší, vhodné pro použití odrazových vosků nebo se šupinovou protiskluzovou úpravou), skateové resp. bruslařské (kratší, tvrdší, používá se jen skluzný vosk) a combi (univerzální lyže na bruslení i klasický styl) [tamtéž]. Velkým tématem je v poslední době **soupaž** v závodech klasickým stylem, kdy lyže závodníka nejsou namazané stoupacími vosky. Tomuto trendu se začínají přizpůsobovat i některé lyžařské firmy, které začínají vyvíjet závodní lyže pouze pro soupaž.

Počátky lyžování v Čechách se datují k druhé polovině 19. století. Novotný [2013] uvádí zajímavost, že první lyže se dostaly do Čech roku 1887, na celnici došly poštou a celníci nevěděli jak je proclít, protože to byla pro ně neznámá věc, tak se první páry lyží proclily jako lodní vesla. V této době založil Josef Rössel-Ořechovský v Praze první lyžařský spolek v Evropě (mimo Skandinávii) Český ski klub. Dále Čechům patří prvenství v ustanovení prvního lyžařského svazu roku 1903 v čele s propagátorem lyžování Janem Bucharem [Soumar; Bolek, 2012]. Běh na lyžích se stával stále oblíbenější, začínaly se uskutečňovat vícedenní výlety a přejezdy hor. Závodit se začalo u nás na počátku 90. let 19. století a mnoho závodů zůstává v podobných lokalitách i délce dodnes [Novotný, 2013]. První závod v běhu na lyžích o mistrovství Království českého byl uspořádán roku 1896 v pražské Stromovce na vzdálenost 1050 metrů. Prvním dálkový závod na 50 km ve střední Evropě byl zorganizován Českým Ski klubem roku 1905 [Gnad, 2008].

Oblíbenost tohoto sportu potvrzuje i existence 142 lyžařských oddílů po celé České republice [Svaz lyžařů ČR, 2016a]. Svaz lyžařů České republiky má osm odborných disciplín a jednou z nich je **Úsek běžeckých disciplín Svazu lyžařů ČR (ÚBD SL ČR)** se sídlem v Liberci, který se zaměřuje na sportovní rozvoj a výkonost běžců na lyžích. Úsek běžeckých disciplín shromažďuje a sdílí odborné znalosti v oboru své působnosti, zajišťuje rozvoj trenérů, vytváří podmínky pro rozvoj talentovaných sportovců, podporuje vzájemnou komunikaci všech zúčastněných, zajišťuje propagaci běžeckého lyžování, podporuje zájem dětí a mládeže o běžecké lyžování, atp. [Svaz lyžařů ČR, 2016b]. Na rekreační, nezávodní úrovni mohou běžecké lyžaře zastupovat např. různé regionální obecně prospěšné společnosti či spolky, které se věnují např. úpravě tratí v lyžařských areálech. Klub českých turistů také sdružuje turistické lyžaře už od počátků lyžování u nás [Klub českých turistů, 2016].

V dnešní době k běžeckému lyžování patří neodmyslitelně strojová **úprava běžeckých tratí**. Pro bruslení sněžná rolba vytváří drážkovaný povrch (slangově manšestr), na jeho krajích pro klasický styl vytlačuje rolba či skútr se závěsným

stopovačem běžeckou stopu. Stopy pro klasiku se frézují cca 60 cm od upravovaného okraje, aby vznikl prostor pro zapichování holí nebo výstup ze stopy při potřebě vyhnout se protijedoucímu lyžaři. Při nepříznivých sněhových podmínkách se začalo v posledních letech využívat umělého zasněžování i pro běh na lyžích. Jedná se o velmi nákladnou záležitost, a proto se používá převážně při pořádání nejvyšších soutěží typu Světového poháru, nikoliv pro běžné rekreační tratě [Řepík, 2014]. K problematice zasněžování se vyjádřil Josef Fuksa [2016] z Výzkumného ústavu vodohospodářského T. G. Masaryka v Praze, který tvrdí, že umělé zasněžování škodí horským areálům. Prodloužení zimy zasněžováním má negativní vliv na rostlinný pokryv. Umělé zasněžování také ovlivňuje vodní režim v zimních měsících, jedná se o ztrátu vody v místních vodotečích a následný dopad na ekosystémy, ztrátu vody v povodích vyššího řádu (posun o měsíc) a znečištění toků v případě používání aditiv. Sníh z dešťové vody je z vody v podstatě destilované, ale umělý sníh je z vody povrchové, tedy mineralizované, což má vliv na rostliny, živé organizmy i vodní režim. Při odběru vody z velkých říčních toků Vltava, Labe nemusí být problém viditelný, ale pokud se odebírá voda z Jizery, tak to v zimních měsících dělá cca desetinu průtoku. A právě na menších tocích to může být zcela zásadní problém pro živočichy. Problematické pro ekosystém je promrznutí toku při nadměrném odběru vody [Fuksa, 2016].

Kromě seriálu závodů SkiTour⁷ existuje podobně jako Kolo pro život také seriál závodů v běhu na lyžích Stopa pro život s letošním 6. ročníkem a 5 závody [Stopa pro život, 2015].

Podobně jako ČEMBA předkládá Kodex terénního cyklisty, existuje i několik základních pravidel chování v běžecké stopě. Jak se chovat v běžecké stopě udává například Turistický region Jizerské hory:

1. *„Chovejte se tak, abyste nikoho neohrozili nebo nezranili.*
2. *V lyžařské stopě zásadně nechodte pěšky. V případě nutnosti chůze bez lyží se pohybujte mimo stopu.*
3. *Na značených okruzích a vyhrazených standardních tratích dbejte na značení a pohybujte se jen vyznačeným směrem. Řiďte se pokyny provozovatele.*
4. *Na dvoustopých a vícestopých tratích můžete použít kterékoliv stopy.*
5. *Předjíždět můžete vpravo nebo vlevo po volné stopě, nebo mimo stopy. Předjížděný*

⁷ ČEZ SkiTour je největší seriál v běhu na lyžích, letos se představí již po deváté. Závody z letošní sezóny jsou: ČEZ Jizerská 50, ČEZ Night Light Marathon, Kašperská 30, Orlický maraton, Karlovarská 50 a Jelyman [SkiTour, 2016]

lyžař by měl na zavolání uvolnit stopu. (V závodě je to řády nařízeno.)

6. *Předjíždíte-li, jste-li předjížděn nebo při potkávání držte hole těsně u těla.*
7. *Při sjezdech přizpůsobte jízdu terénním podmínkám, své lyžařské dovednosti, stavu stopy, viditelnosti a provozu na trati. Dodržujte bezpečnou vzdálenost za jezdce před sebou.*
8. *Při setkání v protisměru se vyhybejte vpravo. Na tratích s jednou stopou má přednost sjíždějící lyžař. Stoupající lyžař je povinen stopu uvolnit.*
9. *Zůstanete-li stát, vystupte ze stopy. Při pádu se snažte co nejrychleji opustit stopu.“*
[Turistický region Jizerské hory, 2015].

Projekt Bílé stopy⁸ doplňuje další pravidlo: „*Provozovatel běžecké tratě je oprávněn v krajním případě vyloučit osoby, které porušují pravidla chování ve stopě a zásady slušného a kultivovaného chování k ostatním, z užívání tratí, popř. je předat ke stíhání pro přestupek podle zákona č. 200/1990 Sb.*“ [Bílé stopy, 2016b]. Další právní úpravu týkající se lyžování najdeme opět jako u cyklistiky v paragrafu 20 lesního zákona: „*V lesích je zakázáno mimo lesní cesty a vyznačené trasy jezdit na kole, na koni, na lyžích nebo na saních.*“ [Zákon č. 289/95 Sb., § 20]. Zákon 114/1992 Sb. se doslovně běžeckému lyžování a ani pořádání závodu na lyžích nevěnuje, ale běh na lyžích a úpravu tratí zahrnují mj. jednotlivé Plány péče CHKO.

2.4 Sport a rekreace v CHKO Jizerské hory

Na úvod této kapitoly nastíním **historický kontext**, zaměřím se na sociální situaci místního obyvatelstva včetně prvních návštěvníků hor a vznik turistických spolků, které byly hybnou silou rozvoje turismu. Díky nim koncem 19. století vznikají rozhledny, chaty, cesty, pomníčky, útulny atd., které se podílí na proměně jizerskohorské krajiny. Dále popíši současnou podobu rekreace v Jizerských horách, až dojdu ke konkrétním kapitolám o cyklistice a lyžování v CHKO Jizerské hory.

Dle Beldy [1959] se obyvatelstvo podhůří Jizerských hor v první polovině 19. století zabývalo především soukenictvím, bavlnářstvím a výrobou vlněných látek. Vlivem hospodářských poměrů a závislosti na zahraničních trzích se v průběhu vývoje domácí a řemeslné výroby textilního zboží ustálil zvyk téměř neomezené pracovní doby, což je jedním z důvodů, proč se v této době ještě nemluví o turismu a využívání volného času. S pozdějším zaváděním strojů byla postupně ruční práce vytlačována a hodnota pracovní síly

⁸ V roce 2005 vznikl projekt Bílé stopy za účelem automatického zpracování informací o aktuálním stavu běžeckých a turistických lyžařských stop v reálném čase [Bílé stopy, 2015a].

značně poklesla, z důvodu chudoby obyvatelstva bylo nezbytné, aby si rodina zajistila vedlejší zdroj obživy. Řeháček [2002] popisuje budování, dnes již v krajině Jizerských hor charakteristických, náhonů na větších tocích pro zařízení pohánějící v továrnách textilní stroje. Domácí zemědělská produkce (brambory, zelí, krmná řepa, žito a oves) nestačila zásobit zalidněné podhůří z důvodu nevhodných klimatických podmínek pro zemědělství. Neutěšené mzdové a stravovací podmínky se značně podepsaly na zdravotním stavu obyvatelstva. Kolem revolučního roku 1848 došlo k nárůstu nezaměstnanosti a bídě, mj. také propukl na tomto území hladový tyfus. Tlak poměrů vyhnal nezaměstnané do panských lesů na dříví a lov zvěře, zemřelé pytláky dnes připomínají pomníčky rozesté po krajině hor. Po uklidnění situace a změny pracovní doby na pravidelnou s volnými nedělemi nastala změna životního stylu lidí v Jizerských horách. Tak v 2. polovině 19. století dochází k oblibě turistiky [tamtéž]. Nevrlý [1976] popisuje dle dobových časopisů první návštěvníky Jizerských hor jako pány v buřinkách a lakovaných botách procházející přes močály a špatně schůdné lesy. Lidé z města vyráží trávit volný čas do hor na místa, kde bylo možné se také občerstvit.

Historie jizerskohorské turistiky dle Řeháčka [2002] je spjata se vznikem **Německého horského spolku pro Ještědské a Jizerské hory**, který byl založen 1884 v Liberci. Pro hory a turistiku toho vykonal mnoho: začal s výstavbou a značením cest, zanedlouho následovalo budování chat a rozhleden, tiskl vlastní časopis, vydával mapy, zpřístupnil či zabezpečil vyhlídkové skály, spravoval později i několik ubytoven, např. v bývalé sklárně na Jizerce, vybudoval meteorologické budky a pořádal vlastivědné vycházky. Nevrlý a kol. [1983] doplňují, že si tento spolek dal za cíl zpřístupnění hor nejširším vrstvám. Paralelně existoval mezinárodní **dělnický spolek Přátel přírody** (Naturfreunde), který se snažil prodechnout turistické výlety se socialistickými myšlenkami [Řeháček, 2002]. Později byl v Liberci založen **Klub českých turistů**, který propagoval Jizerské hory mezi českými návštěvníky a vydával publikace v češtině, koncem 19. století se začíná rekreace projevovat i organizovaně [Nevrlý, 1976]. Zrod Bedřichova jako centra turistického ruchu se dle bedřichovské kroniky datuje k roku 1925, kdy se v Kristiánově konala slavnost 150. výročí založení riedelovské sklárny s 10 000 návštěvníky. O tři roky později několik občanů Bedřichova založilo Výbor pro cizinecký ruch sloužící k propagaci a větší známosti obce jako letoviska a zimního sportoviště. Rok 1932 přináší zprávu o rostoucím sportovním ruchu a rozmachu výstavby útulků pro lyžaře a sportovce, dochází k stavbě víkendových chat [Lacina, 2014].

První **cesty** byly poutní, dále pak jezdecké a hutní sloužící sklářským hutím.

Exkurzní cesty, které procházely nejzachovalejšími místy, připomínají inspekční cesty starých lesníků. Síť dnešních dobrých lesních cest se rozrůstala v polovině 19. století. V té době byly cesty sypané pískem a pečlivě udržované. Koncem století se udržovaly hraběcí lesní cesty. Silniční síť se rozrůstala z podhůří do hor kolem roku 1850, došlo i na výstavbu silnice z Jizerky na Smědavu a následovalo vybudování železnice. Po vzniku trati, začátkem 20. století, se rozmáhá značení turistických cest od všech železničních stanic na trase Liberec – Jablonec nad Nisou – Tanvald – Kořenov. Nebylo povoleno chodit po všech cestách, některé části hor se uchovávaly pro zvěř, turisté ale neměli potřebu se vzdalovat z povolených cest [Nevrlý, 1976]. Pěší turistika je dle Mejzrové [2002] ekologicky nejvhodnějším druhem rekreační aktivity, nevyvolává nadměrné zásahy do přírodního prostředí a ani celková zátěž při respektování značených cest nepředstavuje nebezpečí pro přírodní stav oblasti.

Kromě klasického pěšího turismu se dostávají postupně do oblíbenosti **zimní sporty**. Dle Nádeníka [2012] byla organizátorem prvních lyžařských závodů na Smrku roku 1906 místní sekce Německého horského spolku. Později si vrchol Smrku oblíbili další návštěvníci a vznikla vyznačená sánkařská dráha do Nového Města pod Smrkem. Lyžařská turistika ve svých počátcích využívala tradičních turistických značených cest a vlastní síly k prošlapání stop, a tak také nezasahovala do výraznějších přeměn horské krajiny [Mejzrová, 2002]. Větší rozvoj lyžařské turistiky nastal po válce. Sice není v dnešní době situace tak idylická, ale jedná se dle Huška [2015b] o stále relativně měkkou udržitelnost i při stoupajících nárocích na infrastrukturu a energie. Populární v počátcích turistické éry se stalo také **horolezectví**. Horolezectví patří k těm z mála sportů, u kterých až na výjimky byla minimálně narušena příroda činností člověka, především díky tomu, že si velmi zakládá na etice. Systematické dobývání vrcholů je až pozdější záležitostí, kdy dochází k řadě negativních vlivů a přímých zásahů do přírodního rámce, nejedná se ani tolik o vlastní poškozování skal, ale spíše o devastaci jejich bezprostředního okolí pohybem lezců a nežádoucími zásahy do rytmu života a obnovy flóry a fauny, např. při hnízdění dravců [Novotný a kol., 1987]. Hušek [2015b] doplňuje, že i přes logický konflikt s ochranou přírody se jedná v Jizerských horách o udržitelný stav a nedochází k nárůstu počtu horolezců (monitoring v letech 1979–2005 a stále stejný počet 250–300 horolezců ročně na sledovaném místě). V těchto dobách, kdy se rozvíjí pěší turistika, kterou následují počátky horolezectví, lyžování, oblíbené jízdy na saních a pozdější tramping, instituce ochrany přírody neexistovaly a hlavním činitelem, který omezoval turistické využívání hor, byl vlastník pozemků nebo jeho lesní správce [Mejzrová, 2002].

S druhou vlnou rozvoje rekreace v Jizerských horách ve 30. letech 20. století přichází **tramping** (malé osady z počátků pěší turistiky, lovecké chaty, boudy a sruby), dochází k rozvoji **lázeňství** (Libverda), rozšiřuje se **pobytová rekreace** (letní byty, penziony, hotely), začíná se se **sjezdovým lyžováním** (od 1960 Špičák), běžnou se stává i **autoturistika** či **vodní sporty** (koupání na přehradě Souš až do 1970, dnes se jedná o ochranné pásmo vodního zdroje 1. stupně) [Hušek, 2015b]. Díky společenskému kontextu a snaze o kompenzaci společenského života se začínají od 60. let pořádat **masové akce**, původně se jednalo o dálkové pochody. Například Jizerská 50, dnes slavný závod v běhu na lyžích, začala jako závod pár přátel, později od 1970 se jednalo o memoriál expedice Peru a dnes se jí účastní několik tisíc závodníků, včetně zahraničních [Hušek, 2015b]. Jizerské hory jsou tedy ideálním prostředím k provozování turistiky všeho druhu a outdoorových sportů. Po útlumu v 80. letech, který byl způsoben přechodným snížením rekreační atraktivity Jizerských hor v důsledku probíhající destrukce lesů (imisní kalamita), nastává v posledních letech bouřlivý rozvoj sportovních aktivit v tradičních i zcela nových formách [Rozbory CHKO JH, 2015].

Radikální změna nastala **po roce 1990**, do té doby bylo vše relativně udržitelné, včetně intenzity využívání hor. Po roce 1990 díky změně životního stylu a ekonomické úrovni dochází k potřebě o zvyšování standartu a infrastruktury. Nastává rozvoj cestovního ruchu jako ekonomické kategorie, vznikají cestovní kanceláře a specializované agentury. Objevují se postupně nové či staronové formy rekreace [Hušek, 2015b]. Cyklistika má nově několik podob, přichází boom terénní cyklistiky, budují se stezky pro Singltrek či downhill, horolezení se rozšiřuje i na zajištěné cesty via ferrata, vznikají lanová centra atp. Dochází také ke změně v rámci ubytování a dopravy. Dle Zrnové [2012] je individuální rekreace typickým českým fenoménem z dob minulého režimu. Chalupy a chaty sloužily jako zázemí pro rekreaci vlastníků a znemožňovaly a někde stále znemožňují využití prostoru pro další návštěvníky. V současnosti nové chatové osady nevznikají, ale podobný problém začínají způsobovat nově oblíbené apartmánové bytové domy. Jedná se o rozsáhlé komplexy ve vlastnictví majitelů s bydlištěm mimo obec a jsou využívány k vlastní rekreaci nebo k pronájmu. Na rozdíl od tradičních ubytovacích zařízení, jako jsou rodinné penziony, hotely a ubytovny, nevytvářejí téměř žádná pracovní místa ani možnost výdělků pro rezidenty [Zrnová, 2012]. Problematické jsou také z hlediska urbanistického, architektonického i provozního a znamenají podstatná ohrožení pro přírodní a krajinné prostředí CHKO a i pro strukturu místních komunit a sídel. S odklonem od hromadné dopravy souvisí požadavky na parkovací plochy a vyšší nároky na propustnost

komunikací. V 90. letech není hlavním problémem rostoucí intenzita návštěvnosti, ale spíše rostoucí nároky na infrastrukturu, zázemí a celkové požadavky pro rekreaci a sport [Rozbory CHKO JH, 2015].

Jak již bylo zmíněno, územní ochrana přírody v **současné době** u nás řeší vztah chráněného přírodního prostředí k hospodářským aktivitám, rozvoji inženýrských sítí, stavbám pro bydlení i podnikání. Stále častěji ale dochází ke konfrontaci i se záměry a projekty, jejichž podstatou je využití krajiny právě ke sportu a rekreaci [Hušek, 2015b]. Rekreční a sportovní využívání krajiny zaznamenává velmi dynamický rozvoj zejména v posledním desetiletí. Důvodem je růst ekonomické úrovně občanů, změna životního stylu, nárůst volného času, odstraňování překážek pro volný pohyb osob v evropském prostoru, příklon k aktivnímu trávení volného času a také komerční principy a sofistikovaný marketing outdooru [Rozbory CHKO JH, 2015]. Tento trend pokračuje i v době, kdy se Evropa potýká s ekonomickou recesí. Investice do cestovního ruchu jsou naopak vnímány jako oživení hospodářsky slabých regionů a příležitost zanikajícího průmyslu. Omezené soukromé a veřejné finance jsou doplněny dotačními zdroji především z evropských strukturálních fondů, problematické však je jejich efektivní využití tak, aby hospodářství přiměřeně rostlo a chráněná příroda nadměrně netrpěla. Jizerské hory jsou ideálním prostředím pro rozvoj rekreačních aktivit, mají atraktivní prostředí, disponují letní i zimní nabídkou, jsou přirozeným zázemím i pro jednodenní rekreaci díky snadné dostupnosti pro obyvatele Libereckého kraje, ale i Středočechy a zahraniční sousedy od Drážďan po Jelení horu [Hušek, 2012b]. Rozvoj a intenzita rekreačních aktivit naráží v řadě případů na limity udržitelného rozvoje krajiny a přírodního prostředí a koliduje tak se zájmy ochrany přírody [Rozbory CHKO JH 2015].

Správa CHKO Jizerské hory se často setkává s požadavky na rekreační a sportovní využití svěřeného území a na budování související infrastruktury. V územních plánech se vyskytují nová sportoviště, stavby k rekreačnímu bydlení či plochy pro obslužné objekty, dále přibývají požadavky na značení, zřizování a údržbu turistických cest i cyklotras a strojní údržbu lyžařských tras. Samozřejmě se s požadavky také hlásí in-line bruslaři, jezdci na koních, musherši, chodci na sněžnicích, sjezdaři, skialpinisti, horolezci, orientační běžci, vodáci, geokešeři, letci, houbaři a další uživatelé CHKO. O víkendech se často konají závody, jednou za sezonu i masového rozsahu. Žádosti o povolení vjezdu motorových vozidel na lesní cesty jsou na denním pořádku, přibývají informační a reklamní tabule, odpočívadla, bufety, přístřešky, rozhledny, chodníčky, lovecké a lesní stavby se stávají chatami rekreačními [Hušek, 2012b]. Jak již bylo zmíněno, v posledních

desetiletí je nárůst tlaku rekreace na území takřka řádový a enormně se zvyšují požadavky na infrastrukturu a služby. Problémem je, že každým zlepšením podmínek pro rekreaci akceleruje další zvyšování návštěvnosti, na úkor pohody rekreatantů [Hušek, 2015b]. Návštěvnost se koncentruje v některých lokalitách, kde dosahuje mezí únosnosti nejen ve vztahu k ochraně přírody. Mnohé aktivity mají pak tendence k rozšiřování své působnosti, postupným trendem je také úbytek rekreací nedotčených částí chráněné krajiny, vnímaných jako klidové území. Kvantifikace návštěvnosti je velmi obtížná, neboť neexistují či nejsou uplatňovány objektivní nástroje k jejímu měření. Nejobektivnější veličinou je přímé sčítání návštěvníků v zájmových bodech nebo koridorech, dlouhodobé měření probíhá od 2004 na Josefodolské přehradě a Sedle Holubník, což není dostačující počet měřících bodů [Rozbory CHKO JH 2015]. Dle informací od Jiřího Huška ml. se v roce 2014 začalo monitorovat celkem 11 lokalit v Jizerských horách pomocí sčítačů, zatím se jedná o krátkou dobu měření, tak se kvantifikace návštěvnosti zatím nepromítá do koncepcí a plánů. Mezi návštěvníky, kteří přijíždějí do Jizerských hor, se najdou velké rozdíly v představách o stráveném volném času. Některé atraktivity jsou upřednostňovány jen některými zájmovými skupinami a ani tyto samotné skupiny nejsou jednoznačně definovány ani ohraničeny. Přibližně můžeme odlišovat dle Zrnové [2012] rodiny s dětmi, jednotlivce či páry, sportovce rekreační, výkonnostní či extrémní, studenty a skupiny mládeže, školní a jiné organizované skupiny s doprovodem, turistické skupiny a zájezdy převážně zahraničních návštěvníků, lidé vyhledávající kulturní a poznávací činnost a důchodce.

Hušek [2012b] ale upozorňuje, že se jedná o pouze o jedno hřiště a ještě k tomu malé. Musí se do něho vejít všichni a hlavně je potřeba ponechat dost místa i pro přírodu, ostatně je to jeden z důvodů, proč lidé přicházejí do CHKO. A tak dochází ke střetům kromě ochrany přírody také s hospodářskými a podnikatelskými zájmy, vznikají konflikty mezi místními a návštěvníky (např. jednodenní rekreatant nemusí být zdrojem příjmu místních podnikatelů) a také dochází k vnitřním konfliktům v rámci cestovního ruchu, protože dané území má samozřejmě své limity. Zrnová [2012] doplňuje, že časté jsou provozní kolize, které nastávají při využívání stejných tras a komunikací různými druhy dopravy (pěší, lyžaři, cyklisté, jezdci na koních a případně i motoristé). Vzájemné konflikty jsou někdy řešeny stanovením pravidel pohybu určitých skupin. Na upravované běžecké tratě se nedoporučuje vstup pěším, na úzké chodníčky mají zákaz vjezdu cyklisté a naopak pro cyklisty vznikají speciální trasy např. Singltrek, kde je pohyb pěších nedoporučen. Zrnová [2012] dále uvádí, že současný trend směřuje k propojování

sportovních areálů do větších celků za účelem vzájemné spolupráce na infrastruktuře a rozšíření služeb. V celkovém propojování ale spatřuje nevýhody v ohrožení jedinečnosti a individuality každé lokality, která přitahuje návštěvníky a může dojít začleněním do velkého celku k jejich potlačení. Dle mého názoru napojení například lyžařských tras na polskou stranu Jizerských hor spíše napomáhá odlehčení turisticky přetíženým lokalitám.

V Jizerských horách se koncentruje mnoho subjektů s určitými zájmy, které jsou buď sdílené, nebo protichůdné, a vzhledem k omezenosti rozsahu tohoto území je třeba hledat kompromisy mezi všemi zúčastněnými aktéry a upřednostňovat taková řešení, která nebudou znehodnocovat vlastní území. Odstraňování stávajících nedostatků a snaha o udržitelný rozvoj rekreačních regionů je otázkou komplexního přístupu s ohledem na požadavky rekreatantů, provozovatelů rekreačních zařízení, a stejně tak místních obyvatel a ochrany přírody a krajiny.

Rekreační agenda je běžná pro zaměstnance **Správy CHKO Jizerské hory** a neobejde se bez trvalé spolupráce s těmi, kteří mají zájem na rozvoji cestovního ruchu. Jedná se především o **Krajský úřad Libereckého kraje**, jakožto hlavního koordinátora cestovního ruchu v regionu, který je pořizovatelem Územní studie Koncepce rozvoje cestovního ruchu Jizerské hory⁹. Zpracování koncepce je uloženo platnými Zásadami územního rozvoje Libereckého kraje, o jejichž vydání rozhodlo Zastupitelstvo Libereckého kraje 13. 12. 2011. Koncepce má komplexně řešit otázky spojené s rozvojem cestovního ruchu v Turistickém regionu Jizerské hory a má vycházet z požadavků a opatření detailně formulovaných v podkladu Studie rozvoje cestovního ruchu Jizerské hory z roku 2013. Úkolem Koncepce rozvoje cestovního ruchu Jizerské hory je tato opatření tvůrčím způsobem syntetizovat do koncepčního řešení předmětné problematiky. Výsledný dokument bude krajským úřadem aplikovatelný jakožto územně plánovací podklad, ve smyslu ustanovení § 30 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, při projednávání územně plánovací dokumentace obcí. Krajský úřad Libereckého kraje přistoupil k pořizení územní studie na základě reflexe dlouhodobých problémů v území CHKO Jizerské hory a jejího okolí. Tyto problémy spočívají především v intenzivním střetu rozvojových aktivit zaměřených na rekreační využívání území a ochranou přírodních hodnot, které byly důvodem k vyhlášení této CHKO. Potřeba koncepčního řešení problému na úrovni kraje je pravidelně zmiňována ve strategických dokumentech řešících jak rozvoj cestovního ruchu, tak ochranu přírody a krajiny. Základním cílem územní studie je

⁹ V současné době (leden 2016) je Koncepce rozvoje cestovního ruchu Jizerské hory ve fázi závěrečného projednávání.

vyhledat opatření, která povedou k usměrnění sportovních a rekreačních aktivit v oblasti, tak aby byl minimalizován územní střet, který se projevuje problémy v udržitelnosti rozvoje cestovního ruchu. Koncepčním východiskem je rozptyl turistů od nejvytíženějších středisek směrem k ostatním atraktivním oblastem v okolí. Nabídnutím alternativ rekreačního využití dojde jak k ochraně nejvytíženějších oblastí centrální části Jizerských hor, tak i zároveň k posílení hospodářsky slabších oblastí, především Frýdlantska, ale i dalších území mimo Jizerské hory. Hlavní cíle územní studie jsou: 1) stanovení koncepce rozvoje cestovního ruchu na území Turistického regionu Jizerské hory, vyjádřené ve vizi a cílech rozvoje cestovního ruchu; 2) územní průmět strategického a územního plánování; 3) vytvoření územně plánovacího podkladu pro územně plánovací činnost Libereckého kraje a jednotlivých obcí v řešeném území; 4) koncepce má také splňovat atributy tzv. „selling document“, dokumentu, který se stane nástrojem komunikace Libereckého kraje se „stakeholdery“ v řešeném území, presentačním materiálem Libereckého kraje ve vztahu k široké veřejnosti a marketingovým produktem. Územní studie byla zpracována autorizovaným architektem v součinnosti se zástupci pořizovatele, zaměstnanci Krajského úřadu Libereckého kraje, Odboru územního plánování a stavebního řádu – oddělení územního plánování a autory podkladové Studie rozvoje cestovního ruchu Jizerské hory. K participaci na zpracování koncepce byly na začátku prací v květnu 2014 vyzvány všechny obce v řešeném území a další vybraní aktéři rozvoje území, zejména Správa CHKO Jizerské hory, provozovatelé Jizerské magistrály a významných lyžařských středisek, Klub českých turistů, Lesy ČR a další. Koncepce rozvoje cestovního ruchu Jizerské hory se věnuje podrobně pěší turistice, cykloturistice, hipoturistice a běžeckému i sjezdovému lyžování [ÚS Koncepce CR JH, 2015].

Dalšími spolupracujícími jsou zmíněné obce a jejich sdružení, například zde působící od roku 2005 **Jizerské hory – turistický region Liberecko, Jablonecko, Frýdlantsko a Tanvaldsko**, které vzniklo pod původním názvem Svazek obcí Jizerské hory. Členy jsou jednotlivé sdružení a mikroregiony (Mikroregion Tanvaldsko, Svazek obcí Smrk, dále města a obce Bedřichov, Janov nad Nisou, Lučany nad Nisou, Oldřichov v Hájích, Jablonec nad Nisou a Liberec) a jejich společným cílem je trvale udržitelné řízení rozvoje území s podporou rozvoje cestovního ruchu vedoucí k vytvoření rovnováhy mezi ochranou přírody a turistickým ruchem v celém území Jizerských hor. Ze stanov sdružení plyne, že jde o zájmové sdružení právnických osob, které se snaží o vytváření podmínek pro rozvoj cestovního ruchu a řešení specifických problémů Jizerských hor, vyplývajících z přírodních a demografických svébytností tohoto regionu. Jde převážně o problémy, které

nelze řešit na úrovni jednotlivých obcí a mikroregionů. Předmětem činnosti sdružení je hlavně ochrana celého území, tvorba a naplňování koncepce cestovního ruchu a vytváření podmínek pro plnohodnotný život obyvatel celého regionu [Turistický region Jizerské hory, 2015].

Dále jsou významní vlastníci pozemků jako například **Lesy ČR**, jejichž hlavní náplní je obhospodařování lesního majetku včetně péče o vodní toky, přičemž základem lesnické strategie podniku je trvale udržitelné hospodaření v lesích [Lesy ČR, 2012].

Dalším důležitým aktérem je obslužná organizace **Jizerská o.p.s.**, věnující se trasám pro pěší, běžkařským trasám, cyklotrasám a trasám pro hendikepované. Tato společnost se nestará pouze o svou hlavní činnost, tedy úpravu tratí Jizerské magistrály pro běh na lyžích, ale také pořádá různé sportovní i firemní akce, v zimní sezóně na stadionu v Bedřichově technicky upravuje kolečko, které je ve večerních hodinách osvětleno, v letní sezóně stadion promění v tenisové dvorce. Roku 2011 byla v obci Bedřichov uzavřena Deklarace o spolupráci, kterou podepsalo pět následujících zúčastněných stran, za Jizerskou o. p. s., ředitelka Milena Jelínková, za Liberecký kraj hejtman Stanislav Eichler, za Lesy České republiky, s. p., ředitel krajského ředitelství v Liberci Ludvík Řičář, za Agenturu ochrany přírody a krajiny České republiky vedoucí Jiří Hušek a za Povodí Labe, s. p., Závod Jablonec nad Nisou ředitel závodu Jaroslav Jaroušek. Zúčastněné strany tímto deklarují vůli po vzájemné spolupráci a podpoře, cílem je nerušený a klidný výkon práv všech zúčastněných stran ve vztahu k údržbě, zachování a případnému rozšíření tratí Jizerské magistrály a dále také ve vztahu k návštěvníkům Jizerských hor během celého roku, aniž by došlo k dotčení zákonných oprávnění a zájmů Lesů ČR, Správy CHKO Jizerské hory a Povodí Labe [Jizerská o.p.s., 2016].

Obdobně funguje obecně prospěšná společnost **Jizerky pro Vás**, která byla založena obcí Kořenov, která se zaměřuje na podporu rozvoje služeb cestovního ruchu, rozvoj informačních služeb a především údržbu cyklotras a lyžařských tras Kořenovska a Pasek nad Jizerou s cílem propojovat Jizerské hory s Krkonošemi [Jizerky pro Vás, 2013].

Mezi spolupracující nevládní neziskové organizace patří například **Jizersko-ještědský horský spolek**, který se snaží navázat na tradice Německého horského spolku a skloubit je s moderním pojetím turistiky, horolezectví a ochranou přírody. Horský spolek se zabývá především ochranou přírody (značení rezervací, kosení biologicky cenných luk atp.), turistikou a propagací hor (výstavy, soutěže, vydávání publikací) [Jizersko-ještědský horský spolek, 2016].

S ohledem na mimořádnou atraktivitu CHKO pro rekreaci, především její aktivnější

formy, a s ohledem na jejich radikální nárůst v posledních 20 letech se **vliv rekreace, sportu a turistiky na ochranu přírody a krajiny** stává jednou z klíčových problematik, se kterými se praxe ochrany přírody v CHKO Jizerské hory setkává. Jelikož Jizerské hory patří mezi nejfrekventovanější a tedy i nejzatíženější chráněné území u nás, vliv rekreace a sportu na ochranu přírody je citelný, a je třeba tyto aktivity diferencovat, velmi zjednodušeně především podle jejich „tvrdého“ či „měkkého“ charakteru, respektive podle intenzity. Vliv zmíněných aktivit se může tedy projevovat vlastním provozem dané aktivity, ale také prostřednictvím potřebné infrastruktury. Většina vlivů sportu a rekreace na chráněné území je negativní a cílem správy CHKO je minimalizovat úroveň negativních vlivů. Rekreace, sport a turistika je přitom akceptována v CHKO jako veřejný zájem. Přímý pozitivní vliv rekreace a sportu na ochranu přírody je ojedinělý, spíše se jedná o zprostředkovaný vliv, kdy rekreace v přírodě může zvyšovat povědomí o její ochraně a budovat pozitivní vztah občanů k přírodě a její ochraně. Někdy napomůže poskytnutí části krajiny pro rekreaci uchovat její stav v historicky podmíněné kulturní podobě (např. údržba luk) s pozitivním vlivem na udržení biodiverzity, respektive může být udržitelnou alternativou například tvrdé urbanizace volné krajiny [Rozbory CHKO JH 2015].

Na základě této charakteristiky je zřejmé, že rekreace a sportovní aktivity v Jizerských horách je velké téma a v aktuálním **plánu péče o CHKO** [Plán péče, 2010] jsou jednotlivé kapitoly věnovány i této problematice, v rámci dlouhodobého cíle v plánu se požaduje vyvážený stav mezi ochranou přírody a krajiny a rekreačním, sportovním a turistickým využitím území CHKO. Jako základ rámce pro usměrňování rozvoje těchto aktivit vznikla **mapa rekreační zonace** (zmenšený náhled viz příloha P2), do které jsou promítnuty limity ochrany přírody a krajiny. Tato mapa naznačuje obcím, kraji, zájmovým skupinám či investorům možnosti růstu na daném území. Nepřísnější zóna A zabírá cca 4,5 % území, je snahou ponechat tato jádrová území z hlediska rekreace pouze pro pěší turismus na vyznačených trasách a značení nerozšiřovat, zakazuje např. jízdu na kole i koni a je zde podpořena výstavba chodníků, informačních tabulí a vyhlídkových věží, aby turisté zůstali na těchto určených atraktivních místech a nevybočovali mimo ně. Největší je zóna C s rozlohou 49 % CHKO a je zde možné povolit např. strojovou úpravu tratí, pořádání hromadných akcí, zahrnuje i území Singltreku a nejsou zde zakázány investiční aktivity [Hušek, 2015b].

Dle Huška [2012b] je nepřekročitelnou podmínkou rozvoje rekreačního využívání Jizerských hor a okolí dlouhodobá udržitelnost a ponechání dostatku prostoru přírodě a její ochraně. Dle jeho názoru není kompromis neúspěchem, ale je potřeba pečlivě zvážit újmy

a přínosy, přínosy zejména pro místní lid, který v této krajině žije a potřebuje se slušně uživit, viz následujících pár příkladů. Vybudování Singltreku v Novém Městě pod Smrkem je sice ústupkem ochrany přírody, ale přínosy pro místní obce jsou znatelné. Kultivace okolí Bedřichova, rozšiřování či budování nových cest, nebo využití elektrovedu pro běžecké trati je dobrou daní za snížení zátěže rekreace v jiných částech hor. Díky strojně upravované Jizerské magistrále se soustředí většina lyžařů do míst mimo klidová území. Cesta z Čihadel na Knajpu je sice surovým zásahem do odrůstajícího lesa, ale za pár let se vyřezané pichlavé smrky nahradí domácími dřevinami a hlavně se uvolní úzké hrdlo centra Jizerských hor a zmizí snahy o otevření klidové okružní cesty kolem Smědavské hory pro cyklistické závody či masové lyžování. Hušek [2015b] shrnuje, že sice je potřeba vztah ochrany přírody a návštěvníků Jizerských hor regulovat (viz například zmíněný odklon či vymezení alternativních cest), ale upřednostňuje z jeho pozice důraz na pozitivní regulace a posílení ekovýchovy a osvěty.

2.4.1 Cyklistika v CHKO Jizerské hory

Cykloturistika je v současné době nejrozvinutější letní rekreační aktivitou v Jizerských horách. Díky husté síti poměrně kvalitních účelových komunikací, především lesních cest, a konfiguraci terénu náhorní plošiny bez velkých převýšení, jsou poskytnuty ideální podmínky pro cykloturistiku, převážně na horských kolech. Dle Strategie rozvoje cestovního ruchu Turistického regionu Jizerské hory [2007] se v novém tisíciletí stalo budování infrastruktury pro cyklisty prioritou státu, menších územních celků i samotných obcí. Tato priorita se netýká pouze budování cyklistických komunikací, ale také doprovodné infrastruktury jako jsou cyklopůjčovny, cykloservisy a odpočinková či vyhlídková místa.

Stovky kilometrů asfaltových a panelových lesních komunikací a místních cest jsou od Klubu českých turistů či jiných subjektů vyznačeny jako **cyklotrasy** a jsou zařazeny do sítě dálkových i místních tras. Při značení tras uplatnila správa CHKO potřebné požadavky ochrany přírody a krajiny se zřetelem k maloplošným zvláště chráněným územím. Cyklotrasy nejsou aktivně vyznačovány u státní hranice s Polskem, kde má území mimořádné přírodní hodnoty. Je zde velká koncentrace chráněných fenoménů a snaha udržovat maximální klidový režim [Rozbory CHKO JH, 2015]. K důsledkům imisně ekologické katastrofy patřilo také budování rozsáhlé sítě bytelných lesních cest, převážně se zpevněným povrchem. Tyto odvozní a přibližovací cesty byly stavěny v 80. letech a výrazně zlepšily prostupnost hor pro motorová vozidla a dnes slouží jako základ sítě tras

pro cykloturistiku [Višňák, 2014]. V současné době je velmi oblíbené jezdit na kole po Jizerské magistrále, Cyklostezce Járy Cimrmana, Krakonošově stezce či mezinárodní cyklotrase Odra-Nisa.

Intenzita cykloturistických vyjížděk je extrémní, v uzlových bodech v centru hor je odhad denní návštěvnosti ve špičkách na 3000 osob. Přelidněním tras dochází stále častěji k tendencím tyto trasy opouštět a cyklisté se tak mohou dostat do míst pro cyklistiku nevhodných a pro ochranu přírody konfliktních. Většina cyklistů se ale pohybuje po značených trasách, resp. po zpevněných cestách, a tak jejich přímý negativní vliv na přírodní prostředí není mimořádně vysoký, ale je možné konstatovat, že se tato aktivita pohybuje na hraně svých udržitelných možností. Obtížně kvantifikovatelné je určení negativního vlivu ztráty klidových částí dne v centru hor. Cyklisté mají velký akční rádius a ruch na řadě tras je již od brzkého rána do večerních hodin, čímž dochází v určité míře k ovlivnění přirozených životních rytmů živočichů [Rozbory CHKO JH, 2015].

Terénní cyklistika není tak masového charakteru jako cykloturistika, ale přesto ji provozuje početná a stále rostoucí skupina návštěvníků Jizerských hor. Terénní cyklisté vyžadují odlišnou infrastrukturu a namísto zpevněných širokých cest upřednostňují pěšiny nebo lesní cesty nižších tříd s větší členitostí terénu i výškového profilu. Nebezpečí přímých škod způsobené terénními cyklisty je poměrně vysoké, ale zatím únosné díky relativně nízké intenzitě provozu [Rozbory CHKO JH, 2015].

Pro terénní cyklistiku je vhodný **Singltrek pod Smrkem**, jedná se o první destinaci značky Singltrek¹⁰ u nás. Jedná se úzké, převážně jednosměrné, lesní stezky, které se vinou a vlní rozložitými úbočími horského masivu Smrku. Stezky jsou určené pro horská kola a jsou projektované a budované podle speciální metodiky, která poskytne maximální zážitek z cyklistiky a zajišťuje co nejvyšší bezpečnost a zároveň šetrný přístup k přírodě. Záměrem jsou přírodě blízké stezky, které nevyžadují žádné rozsáhlé odlesňování ani zásahy do krajiny, jsou naplánované udržitelně, koncepčně a odpovědně vůči lidem a okolnímu prostředí s citlivým zasazením do přírodní krajiny [Singltrek pod Smrkem, 2013]. V roce 2008 proběhla jednání Správy CHKO Jizerské hory, Lesů ČR a vybraných obcí s představiteli ČEMBY a výsledkem byla dohoda o zřízení sítě speciálních tras pro horská kola v lesních porostech v regionu Nového Města pod Smrkem a Lázní Libverda. Nejprve bylo vyprojektováno a umístěno cca 15 km tras [Rozbory CHKO JH, 2015]. Během roku

¹⁰ K Singltreku se přistupuje jako ke značce, od roku 2012 je Singltrek naší registrovanou ochrannou slovní známkou. Průkopníci úzkých stezek navržených pro terénní cyklisty chtějí tímto stezky rozvíjet v souladu s vizí a chránit výsledky práce; chtějí, aby byl Singltrek rozpoznatelný; a aby byl jasnou garancí kvality stezek a služeb s nimi spojenými [Singltrek pod Smrkem, 2013].

2010 došlo k vytyčení stezek 2. etapy o délce 40 km v rámci česko-polské spolupráce. Stezky z této etapy byly zřízeny z prostředků Operačního programu přeshraniční spolupráce a 3. etapa roku 2012 byla zrealizována také díky prostředkům státního podniku Lesy ČR. V současné době se nabízí trasy v délce přes 80 km ve čtyřech stupních obtížnosti, proto jsou vhodné pro širokou skupinu uživatelů. Stezky jsou z hlediska naší legislativy otevřené celoročně, občas mohou být na stezkách uzavírky z důvodu probíhající těžby dřeva, oprav stezek nebo kalamitních stavů. Singltrek je založený na právu občanů na rekreaci, které využívá institutu obecného užívání dle lesního zákona, nikoliv na jeho omezování. Nástupní místo se nachází v Novém Městě pod Smrkem na pláži přírodního koupaliště a kromě stezek je vybudované zázemí (Singltrek Centrum, občerstvení, restaurace, obchod s cyklistickými potřebami, testovací centrum kol, myčka kol, WC, sprchy, převlékárna, parkoviště, dětské hřiště a ubytování campingového typu) a jsou zde pořádány výukové kempy na stezkách, společenské akce a festivaly pro cyklisty, akce pro děti, teambuildingové akce a brigády na údržbu stezek. Výtěžek z obchodní činnosti Singltrek Centra se podílí zásadním způsobem na financování údržby stezek, o kterou se stará Singltrek pod Smrkem o.p.s. (sdružuje také dotčené obce a zástupce Lesů ČR) [Singltrek pod Smrkem, 2013]. Singltrek pod Smrkem je jistě ústupkem ochrany přírody, ale dle Huška [2012b] v porovnání s původním záměrem zřídit ski areál na Smrku je jeho vliv nepatrný a správa CHKO to považuje akceptovatelnou alternativu investičně náročných „tvrdých“ záměrů. Zároveň je to vnímáno jako možnost rozvoje aktivního cestovního ruchu v hospodářsky zanedbané oblasti s přínosy pro místní obce.

Významnou **sportovní událostí** je Český pohár horských kol v Bedřichově, dále se v Jizerských horách pořádá několik menších cyklistických závodů a masového rozsahu ČT Author Cup s více než 2500 účastníky. Trasy jsou stabilizovány, formálně ošetřeny výjimkou ze základních ochranných podmínek a jsou vedeny výhradně po širokých zpevněných cestách. Vliv těchto organizovaných a předem projednaných akcí na zájmy ochrany přírody není podstatný [Rozbory CHKO JH, 2015].

Dále bych ráda v této kapitole shrnula vlivy cyklistiky v Jizerských horách na ochranu přírody a krajiny. Obecně je cykloturistika považována za relativně šetnou aktivitu a její vlivy na přírodu jsou v mnoha aspektech obdobou zimní lyžařské turistiky. Mezi **negativní vlivy** patří (1) rušení živočichů, v jarních měsících jde především o kolize s tokem tetřívka na volných plochách, problematická je také celodenní přítomnost cyklistů v centrální části CHKO od ranních hodin až po pozdně večerní. Dalším vlivem jsou (2) požadavky na doprovodnou infrastrukturu dekoncentrovanou mimo centra volné krajiny

(odpočívadla, přístřešky a bufety), a s tím související hluk, odpady a provoz obslužných motorových vozidel. A také je to (3) vysoká koncentrace odpadků a exkrementů podél cyklistických tras. Terénní cyklisté mohou navíc způsobovat (4) narušení vegetačního krytu při opakovaných nebo i jednorázových průjezdech mimo zpevněné cesty a také je možná (5) rýhová eroze na cestách i ve volné přírodě. Negativní vlivy terénní cyklistiky lze eliminovat směřováním aktivity do specializovaných areálů. Tento závěr ale neplatí pro závodní formy terénní cyklistiky, případně downhillu, jejich vliv nelze dostatečně eliminovat a nejsou v CHKO běžně akceptovatelné [Rozbory CHKO JH, 2015].

Pozitivním vlivem je, že (1) cykloturistika ve své klasické, nevykonnostní formě může být prostředkem k formování pozitivního vztahu návštěvníka k přírodě. Vnitřním pozitivem je skutečnost, že (2) plošně nebo liniově značené cyklotrasy koncentrují část cyklistů mimo extrémně citlivé a přírodně cenné části CHKO (při předpokladu promyšleného vedení a provozu tras). Terénní cyklistika nemá přímý pozitivní vliv na ochranu přírody a krajiny, ale dalším vnitřním pozitivem aktivity je (3) existence šetrně vybudovaných areálů s účelovými stezkami (Singltrek), které jsou schopny bez citelných škod koncentrovat terénní cyklisty a odvést je z citlivých a chráněných lokalit. Zastánci přírodě blízkých cest mohou být také spojencem proti snahám o asfaltování či betonování turistických cest v CHKO, což se často považuje za horší řešení než jízdu po nezpevněném povrchu [tamtéž].

Mezi **navrhovaná opatření** v Plánu péče o CHKO Jizerské hory na období 2011-2020 ohledně cyklistiky patří: (1) zachovat stávající síť značených cyklotras bez dalšího rozšiřování, s výjimkou místních okruhů v těsné vazbě na obce; (2) nezvyšovat třídu účelových komunikací z důvodu cyklistického využití a nepřipouštět zpevňování cizorodými materiály; (3) cyklostezky budovat jen v okrajových částech CHKO, nikoliv jako čistě rekreační, ale s podílem pro lokální dopravu obyvatel a preferovat sdílený režim s in-line bruslaři; (4) podporovat odklon podstatné části cykloturistů z centra CHKO do okrajových lokalit (např. Frýdlantsko); (5) cyklistické závody umožnit mimo 1. zónu na zpevněných cestách a stabilizovat tratě opakovaných závodů, udržet hromadné závody v současném¹¹ stavu dvou akcí ročně v pozdně jarním termínu a časně podzimním; (6) v okrajových částech CHKO mimo přírodně citlivé lokality umožnit vznik šetrných tras pro terénní cyklistiku s potřebným zázemím v kontaktu na zastavěná území obcí; (7)

¹¹ Dříve se pořádala v Jizerských horách Jizerská 50 na kole a ČT Author Cup, dnes se již Jizerská 50 na kole nejezdí. Správa CHKO nabídla pořadatelům Jizerské 50 vhodný termín s ohledem na přetížená období a období hnízdění atp., nabídnutý termín ale pořadatelům nevyhovoval.

výkonnostní, závodní a adrenalinovou terénní cyklistiku připouštět omezeně a v rámci sportovních ploch nebo sportovních brownfields (např. opuštěná bobová dráha) [Plán péče, 2010].

Územní studie Koncepce rozvoje cestovního ruchu Jizerské hory [2015] zahrnuje mezi cíle v rámci pěší turistiky také řešení **kolize pěších a cyklistů** v exponovaném jádrovém území. V turisticky nejatraktivnějším a nejpřetíženějším území Turistického regionu Jizerské hory dochází v letní sezóně často ke střetům cyklistů a pěších turistů. Situace je dlouhodobě nepříznivá například na okruhu Šámalova chata – Knajpa – Kristiánov, na trase Josefův Důl – Jizerka, Josefův Důl – Kristiánov či Souš – Smědava a také v okolí hlavních nástupních míst do hor (Bedřichov, Janov nad Nisou a Josefův Důl). S ohledem na zájmy ochrany přírody není řešením kolizních situací další zahušťování sítě turistických tras, žádoucí je naopak stabilizovat sezónně špičkové množství turistů na přijatelné úrovni a nabídnout alternativní terény mimo jádrové území. Řešením je hledat alternativní vedení pěších nebo cyklistických tras tak, aby nebyly ve vzájemném souběhu nebo v organizačních opatřeních usměrňujících proudy pěších a cyklistů podle významu jednotlivých tras a směrů pohybu turistů, což je podrobněji popsáno a graficky znázorněno v koncepci rozvoje.

Obecně nabídka spektra alternativních terénů zejména pro rodinnou rekreační turistiku mimo jádrová území Jizerských hor je šancí pro rozptýlení cyklistů na plošně větší území a zachování uživatelské kvality. Například krajina Frýdlantska nabízí méně náročné terény, podobně území jižně od Černostudničního hřbetu nabízí výhledy na Krkonoše a také pro cyklisty náročnější a přitom atraktivní terény pro rekreační i sportovní cyklistiku, sportovní cyklisté také uvítají náročnější terény Ještědsko-kozákovského hřbetu.

Do cílů Koncepce rozvoje cestovního ruchu Jizerské hory týkající se cyklistiky patří a) páteřní cyklotrasy jako prostředek integrace Turistického regionu Jizerské hory; b) rozvoj cyklotras / cyklostezek v údolních nivách vodních toků (greenways)¹²; c) napojení měst na páteřní cyklotrasy; d) rozptyl cykloturistů z liberecko-jablonecké aglomerace mimo území CHKO Jizerské hory; e) Frýdlantsko jako krajina rekreační rodinné cykloturistiky, zokruhování cykloturistických tras v okolí Frýdlantu; f) rozvoj či zahuštění sítě cyklotras na Kittelovsku (pomezí Jizerských hor, Krkonoš a Českého ráje); g) posílení stávajících a rozvoj nových nástupních míst do jádrového území Jizerských hor pro

¹² Koncept greenways využívá k vedení turistických koridorů potenciálu přirozených přírodních os, zejména údolních niv vodních toků. Řeky propojují na velké vzdálenosti území podél svého toku, proto i turistické koridory vedené v souběhu s vodními toky představují významný potenciál pro turistiku.

cyklisty; h) posílení cyklistických vazeb ČR / Polsko; i) integrace rekreační a dopravní funkce cyklotras; j) řešení kolize pěších a cyklistů v exponovaném jádrovém území Jizerských hor; k) podpora transportu jízdních kol na železnici; l) rozvoj terénní cyklistiky [ÚS Koncepce CR JH, 2015]. Zmenšený náhled mapy cykloturistiky v Jizerských horách s vyznačenými návrhy včetně grafického zpracování jednotlivých cílů přikládám v příloze P3.

2.4.2 Běžecké lyžování v CHKO Jizerské hory

Jizerské hory jsou ideálním lyžařským terénem, většinou málo náročná stoupání a klesání po náhorní plošině v téměř tisícimetrové nadmořské výšce a strojově upravovaným trasám vytváří ideální podmínky pro lyžařskou turistiku i kondiční lyžování [Turek, 2007]. Jizerské hory představují jedny z nejlepších terénů i ve středoevropském kontextu. Sníh pokrývá podstatnou část hor průměrně 150 dní v roce, vhodné a stabilní podmínky pro běžecké lyžování jsou ve výškách nad 700 m. n. m., což představuje převážnou část CHKO. Pro běžecké lyžování je využívána velmi hustá síť lesních účelových komunikací a dříve také síť lesních rozdělovacích průseků [Rozbory CHKO JH, 2015].

Intenzita návštěvnosti lyžaři postupně narůstá od počátku 70. let 20. století. V 80. letech byla páteří trasa z Bedřichova na Jizerku vyznačena jako Jizerská magistrála a nabízela 4 kiosky s občerstvením. Jednalo se o „černé“ stavby, které byly pak po roce 2005 postupně legalizovány ve shodě s vlastníkem pozemků – Lesy ČR a se Správou CHKO Jizerské hory. Vstup na tratě není zpoplatněn a není nijak exaktně sledována návštěvnost. Denní počty návštěvníků se ale ve špičkách počítají na desítky tisíc. Vinklát [2015] uvádí, že ročně magistrálu přijede vyzkoušet více než půl milionu běžkařů. Na řadě úseků tak dochází pravidelně k překročení únosné kapacity tratí s jevy podobnými jako v silniční dopravě (ztráta plynulosti, nechtěné kontakty mezi lyžaři atp.). Ochrana přírody přitom není v této situaci primárním limitem růstu lyžařské turistiky, naopak impakt běžeckého lyžování na chráněnou přírodu není zásadní, jelikož se jedná o liniový charakter s téměř absolutní koncentrací v upravených koridorech, jde spíše o problém sociální [Rozbory CHKO JH, 2015].

Páteří běžeckého lyžování je zmíněná **Jizerská magistrála**, není to jen jedna trať, ale jedná se o celý horský rozvětvený areál, kde se trasy stýkají a kříží na plochých hřebenech na několika místech [Turek, 2007]. Magistrála byla postupně od 80. let rozšiřována o další větve a nástupní místa, trasy jsou dnes perfektně upravované pro klasiku i bruslení, díky Jizerské o.p.s., která se tomu věnuje od roku 1999. Síť těchto upravovaných tratí má

aktuální délku přes 170 km [Rozbory CHKO JH, 2015]. V oblasti Jizerky jsou napojeny na navazující polské tratě (Jakuszyce – Orle) a také přes Kořenov a Harrachov je magistrála propojená s Krkonošskou lyžařskou cestou. Do stop se nastupuje z 22 nástupních míst, také se dá připojit po cestách od Nového Města pod Smrkem a od Oldřichova v Hájích přes rozcestí Bílá Kuchyně. Jizerská magistrála je vybavena informačními tabulemi, přístřešky pro turisty a občerstvení nabízejí cestou sezónní kiosky či celoročně otevřené restaurace [Turek, 2007]. Rolby vyjíždějí při úpravě tratí z Bedřichova a z osady Jizerka, aby stihly upravit tratě za 1 noc. I při vyjetí dalších skútrů trvá jedna kompletní úprava ve 3 pracovnících 8–12 hodin. Roční náklady na úpravu a chod magistrály jsou cca 5 mil. korun, finance Jizerská o.p.s. získává z veřejných rozpočtů, od firem i lyžařů dárcovstvím [Vinklát, 2015]. K rozšiřování tras dochází na základě shody mezi Jizerkou o.p.s., Lesy ČR a Správou CHKO Jizerské hory. Neplánuje se masivní rozšiřování magistrály, na některých místech se technika nepovolila (např. klidové zóny kolem Smědavské hory), ale kvůli odlehčení přetížených míst zejména o slunných víkendech došlo ke shodě ohledně Vysokého hřebenu, kde dojde k postupnému rozšiřování tratí směrem z Maliníku k Hašlerově chatě [tamtéž].

Jizerské hory jsou také dějištěm hromadných lyžařských akcí a zcela výlučnou pozici má nejstarší a nejmasovější **Jizerská 50**. Původně se jezdila Jizerská 50 jen jako kontrolní závod horolezců, později se dle Langra [2001] jednalo o zpolitizovanou masovou záležitost v rámci akcí Československé spartakiády a v současné podobě jde o měření pořadatelských i běžeckých sil v sérii světových dálkových běhů Worldloppet, Visma Ski Classics a české sérii SkiTour. Historie slavného běhu má počátky v roce 1968, kdy se malá skupinka horolezců z TJ Lokomotiva Liberec vydala z Bedřichova na hřebeny Jizerských hor, aby tak skoro nevědomky založili závod. Od 4. ročníku se stal závod Memoriálem expedice Peru 1970 na paměť československé horolezecké výpravy, která zahynula při zemětřesení pod kamennou lavinou valící se z Huascaránu. Prvního ročníku se účastnilo 52 závodníků, o 5 let se přihlásilo 3140 běžců, při desátém ročníku se na start postavilo 6974 závodníků [Langer, 2001]. Na přelomu 80. let se kulminovala účast počtem téměř 9000 lyžařů se startem na Hrabětických loukách. Dnes je centrem startu a cíle Bedřichov a účast se stabilizovala na 4000–4500 závodníků. Trasa je vymezena ve shodě se zájmy ochrany přírody a převážně v rámci sítě Jizerské magistrály [Rozbory CHKO JH, 2015]. Od roku 1984 se začalo se strojovou úpravou tratí, rolby na úpravu běžeckých tratí se použily poprvé právě v Jizerských horách [Vinklát, 2015]. Při letošním 49. ročníku ČEZ Jizerské 50 kvůli nepříznivým sněhovým podmínkám museli organizátoři přijít s úplně novou

variantou závodu a poprvé se tak jel závod na 4km okruhu. Elitní závodníci jeli 15 okruhů, poté se startovalo ve vlnách po 400 závodnících, kteří jeli 4 okruhy. Před Vánoci to ještě vypadalo, že se závod uskuteční běžecky bez lyží, ale pořadatelům se podařilo díky mrazivým teplotám a výrobě technického sněhu náhradní trať připravit. V Bedřichově v týdnu konání závodu běžela naplno zasněžovací technika a zároveň se průběžně technický sníh rozvážel po trati. Na tomto okruhu se během závodního víkendu uskutečnily všechny závody s celkovým počtem přes 5000 závodníků [Jizerská 50, 2016].

Závodní běžecké lyžování mimo dálkových běhů je koncentrováno ve střediscích s příslušným zázemím. Historicky byly provozovány také závodní tratě na Jizerce, ty ale postupně zanikly a neuvažuje se o obnovení. Tradičním tréninkovým i závodním střediskem, včetně biatlonu, je areál v jabloneckých Břížkách, v těsné blízkosti jablonecké přehrady, situovaný přímo na hranici CHKO Jizerské hory, v kontaktu se zastavěným územím a s relativně omezenými zájmy ochrany přírody. Významnější je ale středisko v Bedřichově, zdejší závodní tratě byly vybudovány pro potřeby juniorského Mistrovství Evropy v roce 1976 a jsou nadále využívány. V roce 1997 vznikl záměr na vybudování střediska pro účely mistrovství světa v klasickém lyžování v roce 2003, tento záměr přepokládal vybudování 27 km nových tratí na lesních pozemcích, včetně druhé zóny CHKO a v kontaktu s první zónou. Dále bylo navrhováno vybudování rozsáhlého stadionu v unikátním krajinném prostoru Hrabětických luk a nechyběl ani plán na masivní infrastrukturu (zkapacitnění komunikací, budování parkovacích kapacit, trasa pozemní lanové dráhy z Liberce, zasněžovací systémy atd.). Souhrnně byl tento záměr zásadně konfliktní se zájmy ochrany přírody a krajiny a příslušné orgány ochrany k tomu zaujaly jednoznačně negativní stanoviska. Po neúspěchu kandidatury pro MS 2003 se záměr dále rozvíjel pro další uvažované termíny a došlo k výraznému změkčení (vedení tratí mimo lesní porosty, řešení stadionu s mobilními prvky v zastavěném území Bedřichova atp.) do podoby, která by umožňovala vyjednat přijatelný kompromis. Nakonec se MS konalo až v roce 2009 a nikoliv v CHKO Jizerské hory, ale na okraji Liberce, ve Vesci. Dlouhodobým záměrem obce Bedřichov je vybudování kvalitních tratí homologovaných pro závodníky světového poháru. Existuje rámcová dohoda se Správou CHKO Jizerské hory na koncepci tohoto areálu [Rozbory CHKO JH, 2015].

I když je běžecké lyžování řádově šetrnější vůči přírodnímu prostředí než sjezdové lyžování, nemá ve své aktuální podobě (strojově upravované trati) a závodní formě vysloveně měkký charakter. V Rozboru CHKO Jizerské hory jsou popsány následující **negativní vlivy**: (1) narušení prostředí výstavbou areálů pro výkonnostní a závodní

lyžování (odlesnění při výstavbě tratí, osvětlené běžecké stadiony, technické zasněžování, ozvučení doprovodnou aparaturou,...); (2) rozšiřování stávajících cest pro umístění kapacitních tratí (2x stopa pro klasiku a pruh pro bruslení) a bezpečný průjezd širokých sněžných vozidel upravující tratí; (3) rušení živočichů v citlivém zimním období, v jarních měsících kolize s tokem tetřívka, problematická přítomnost množství lyžařů v centru CHKO po většinu dne a navíc oblíbené noční lyžování s čelovkami; (4) provoz motorových vozidel (rolby) s nebezpečím úniku provozních kapalin, hlukem a exhalacemi převážně v nočních hodinách; (5) požadavky na doprovodnou infrastrukturu ve volné krajině; (6) poškozování vegetace díky strojní úpravě tratí i lyžařským provozem na nízké sněhové pokrývce; (7) koncentrace odpadků a exkrementů podél tras [tamtéž].

Mezi **pozitivní vlivy**, podobně jako u cyklistiky, lze zařadit fakt, že (1) lyžařská turistika ve své klasické formě může být prostředkem k formování pozitivního vztahu návštěvníka k přírodě CHKO; (2) vnitřním pozitivem upravovaných běžeckých tratí a areálů je skutečnost, že plošně či liniově koncentrují většinu lyžařů mimo extrémně citlivé části CHKO [tamtéž].

Plán péče o CHKO Jizerské hory [2010] předkládá v části **navrhovaných opatření** ohledně běžeckého lyžování: (1) při stanovování podmínek pro technické zasněžování zohlednit jeho vliv na vodní režim a fenologii botanicky cenných stanovišť; (2) osvětlení areálů omezit na nejnižší přípustnou míru; (3) podporovat strojní úpravu běžeckých tratí v rámci schválené sítě tras Jizerské magistrály, v současných lokalitách s klidovým režimem (Smědavská hora, Jizerka – státní hranice) zachovat režim bez strojní úpravy tras a nepodporovat paralelní zahuštění sítě tras; (4) hromadné akce (typu Jizerská 50) stabilizovat ve stávajících trasách, počty účastníků udržet ve stanovených limitech únosných pro přírodní prostředí; (5) závodní tratě rozvíjet v rámci stávajících areálů Bedřichov a Břízky, zázemí a ostatní nabídku včetně služeb koncentrovat ve vymezených prostorech lyžařských stadionů, preferovat souběh s lesní cestní sítí, šetřit porostní okraje, omezit zpevňování cest cizorodými materiály (živice apod.), v tradiční lokalitě Jizerka připustit příležitostné konání závodů s výhradně mobilním zařízením; (6) vymáhat dodržování omezeného vstupu do maloplošných zvláště chráněných území; (7) služby pro lyžařskou turistiku (občerstvení apod.) mimo zastavěná území připustit pouze s využitím stávajících objektů a zařízení [Plán péče, 2010].

Dle koncepce rozvoje cestovního ruchu v Jizerských horách je kapacita Jizerské magistrály v zimním období dlouhodobě na hranici únosnosti. Přetížené jsou jak vlastní tratě, tak i hlavní nástupní místa od Liberce a od Jablonce. Šancí pro rozptýlení běžkařů na

plošně větší území je nabídka alternativních kvalitních a dobře dostupných terénu pro běžecké lyžování mimo vlastní Jizerskou magistrálu, například příměstské běžecké okruhy, běžecké tratě kolem Černostudničního hřbetu, mezi Kryštofovým údolím, Ještědem a Javorníkem, kolem Kořenova a Příchovic [ÚS Koncepce CR JH, 2015].

Mezi cíle v koncepci je zahrnuto: a) vyšší míra integrace Jizerské magistrály s běžeckými tratěmi v okolí; b) rozvoj příměstských běžeckých areálů a jejich napojení na Jizerskou magistrálu; c) posílení stávajících a rozvoj nových nástupních míst na Jizerskou magistrálu mimo Bedřichov, Hrabětice či Jizerku; d) preference nástupních míst na Jizerskou magistrálu obslužených vlakem nebo autobusem; e) zlepšování podmínek přístupnosti Jizerské magistrály přímo z území měst; f) systém navádění na kapacitní parkoviště u nástupních míst na Jizerskou magistrálu; g) budování zázemí pro běžkaře (šatny, sprchy, úschovny) v nástupních místech na Jizerskou magistrálu; h) řešení kolize běžkařů a pěších turistů v exponovaném jádrovém území Jizerských hor [tamtéž]. Zmenšení náhled grafického znázornění jednotlivých záměrů v mapě příkládám v příloze P4.

2.5 Veřejný zájem

Vymezení a uplatnění veřejných zájmů se stává předmětem vyjednávání i konfliktu, jedná se o živý historický, sociální a politický proces. Existují konflikty různých veřejných zájmů, vázaných na zájmy společnosti či různých sociálních skupin. Veřejná politika se zabývá právě procesy agregace a sladování dílčích individuálních, skupinových a institucionálních zájmů se zájmy veřejnými, včetně jejich identifikace, formulace, prezentace, uznávání a uspokojování [Potůček, 2005].

Souvislosti ochrany životního prostředí a veřejného zájmu jsou vnímány společností stále intenzivněji. Ochrana přírody a krajiny je v moderní společnosti chápána jako veřejný zájem, ale stejně tak existují ve společnosti také jiné sdílené hodnoty, které lze označit za veřejné zájmy a které mohou být k ochraně přírody a krajiny protichůdné. Veřejné zájmy se dostávají často do střetů mezi sebou, ale i do střetů se zájmy soukromými [Horáček, 2012].

Jak už název práce napovídá, zabývám se střetem zájmů ochrany a rekreace, proto považuji za vhodné představit také pojetí veřejného zájmu. Veřejný zájem je pojem nejednoznačný a špatně definovatelný. Horáček [2012] uvádí, že veřejný zájem je neurčitý právní pojem, který není právním řádem nijak definován a jeho význam je mnohdy překrucován tak, aby vyhověl předem zadanému zadání. „*Pojetí veřejného zájmu se ve všech úpravách v zásadě shoduje a veřejný zájem lze vyjádřit jako legálně vymezené zájmy*

společnosti ve vztahu k jejímu celku, který je výlučným nositelem veřejného zájmu; zájmy lze charakterizovat jako vymezené sdílené hodnoty, resp. soubor vymezených sdílených hodnot.“ [Horáček, 2012: 10].

Rektořík [1999] označuje veřejný zájem jako pojem interaktivní a proto je potřeba ho vždy vnímat v historickém kontextu, v závislosti na čase, místě i společnosti. Křivková a Dostálková [1999] doplňují, že v souvislosti projevu veřejného zájmu po celou dobu historie lidstva si lze povšimnout rostoucí tendence prosazování veřejného zájmu, což připisují rostoucí hustotě zalidnění a rostoucím technickým možnostem, díky kterým si lze mj. uvědomovat své nové osobní potřeby.

Skutečnost, že veřejné zájmy jsou někdy v rozporu se zájmy soukromými, potvrzuje i Lippman [1955] a dále uvádí, že veřejný zájem je zřejmě tím, co by si lidé vybrali, kdyby viděli jasně, racionálně, a jednali nezaujatě a benevolentně. Tomuto pojetí oponuje Skopeček [2012], který tvrdí, že veřejný zájem neexistuje (Chicagská škola, škola veřejné volby), jedná se totiž o skupinový zájem, tedy zájem zájmových skupin. Škola veřejné volby (např. Buchanan, Kenneth) preferuje individualismus a zastává názor, že jednotlivci ve společnosti jsou hlavními aktéry, kteří sledují svůj individuální zájem [Říha, 2011]. Rynda [2014] tvrdí, že veřejný zájem v teorii a hlavně v praxi může být jen výsledkem dobře definovaného rozhodovacího procesu, který respektuje profesionály i amatéry, většiny i menšiny, elity i řadové občany, veřejné statky¹³ a dohodnuté hodnoty.

Malý [1999] vidí problém ve vymezení veřejného zájmu v tom, že se předpokládá, že pokud je něco ve veřejném zájmu, tak jde věc o obecně prospěšnou či dobrou pro společnost. Problém nastává právě v určení „dobra“, poté se těžko určuje, co je více ve veřejném zájmu a do konfliktu se tak může dostat více „dobrých“ stran, jako je v případě této práce spor dobra s dobrem, tedy ochrana přírody versus rekreační využití CHKO.

Na závěr této kapitoly se pokusím o shrnutí vymezení veřejného zájmu. Na základě výše uvedených informací se jedná tedy o neurčitý právní pojem, který nemá jednoznačnou definici. Veřejný zájem by měl hájit zájmy společnosti, ve společnosti však dochází ke střetům mezi jednotlivými veřejnými zájmy, ale také mezi zájmy soukromými a veřejnými. Ačkoli ho někteří teoretici či některé školy neuvažují, pro účely této práce můžu vycházet z názoru, že veřejný zájem může být jen výsledkem dobře definovaného rozhodovacího procesu.

¹³ Veřejný statek lze charakterizovat nerivalitou a nevylučitelností ze spotřeby [Rynda, 2014].

2.6 Sociální kapitál

Jednu z prvních definic sociálního kapitálu předkládá Bourdieu [1986], jedná se o souhrn aktuálních nebo potenciálních zdrojů, které vycházejí z vlastnictví trvalé sítě vztahů a známostí, resp. z členství ve skupině, které vybavuje jednotlivé členy kolektivně vlastněným kapitálem a různými oprávněními. Dále pojem rozvinul Coleman [1988], který chápe sociální kapitál jako atribut sítě vztahů, reciprocity a důvěry. Racionální jednatel se zaměřuje na svůj vlastní zájem a dosažení jeho cílů mu ulehčuje sociální kapitál. Sociální kapitál nenabývá jen sobeckým jednáním, ale i třeba laskavostí pro jiné aktéry, u kterých předpokládá, že mu to bude oplaceno. Následně pojem zpopularizoval Putnam [2000] a tvrdí, že rysy společenské organizace, např. sociální sítě, důvěra, občanské normy a hodnoty, které zajišťují koordinaci a spolupráci, vedou ke společnému prospěchu. Mimo zmíněné rysy zahrnuje sociální kapitál vzájemnost a tok informací, vedoucí k vzájemnému prospěchu a důvěře.

Sociální kapitál jsou tedy zdroje, které může určitá osoba využít, protože se zná s jinými lidmi. Je to souhrn užitečných sociálních kontaktů, známostí a styků. Objem je dán jako součet objemu finančního, kulturního a sociálního kapitálu těchto známostí, a nakolik je daná osoba může mobilizovat ke svému prospěchu [Petrušek, 1996]. Čím větší je sociální kapitál, tím více toho může daná skupina dosáhnout [Putnam, 2000]. Coleman [1988] doplňuje, že skupina, která má vnitřní vztahy založené na vysoké míře důvěry a spolehlivosti je schopna uskutečnit mnohem více cílů než obdobná skupina bez srovnatelné úrovně důvěry a spolehlivosti.

Spojujícím prvkem palety koncepcí sociálního kapitálu je důraz na to, že sociální kapitál je určitým statkem, který umožňuje svému nositeli dosahovat benefitů, resp. přispívá k růstu efektivity jeho kolektivního nebo individuálního jednání [Stachová a kol., 2009]. Rozlišujeme tedy 2 základní typy kapitálu sociálního kapitálu – kolektivní (komunitní či veřejný) a individuální (individuální zdroj), přičemž individuální lze rozdělit na typ mobilizační a interakční. Individuální mobilizační kapitál přináší prospěch jedinci, kolektivní sociální kapitál přináší zisk společnosti (pozitivní externality sdružování jako kolektivní statek) a individuální interakční sociální kapitál představuje míru sociability jedince přispívající k oběma předchozím typům. Za představitele individuálního sociálního kapitálu považujeme např. Bourdieua a částečně Colemana, kolektivní pojetí předkládá Putnam [Šafr; Sedláčková, 2007].

V této práci je použita analýza aktérů, jež má vyřešit rozdílné názory zúčastněných

stran a sporné body jejich spolupráce, což pak následně umožní hladší průběh implementace strategie nebo projektu. Přínosem analýzy aktérů má být vytvoření transparentního prostředí pro rozhodování a budování vztahů založených na vzájemné důvěře, tedy růst sociálního kapitálu, nikoliv ekonomického [Dlouhá; Zahradník, 2016]. I když velikost sociálního kapitálu je spjata s ekonomickým růstem, protože sítě, normy a důvěra přispívají k efektivnímu fungování trhů. Sociální kapitál je spojen s ekonomickou situací na společenské úrovni (hospodářská situace regionu) a i na úrovni individuální [Stachová a kol., 2009].

2.7 Participativní management

Dalším neméně důležitým pojmem pro tuto práci je participace, obecně se jedná o různé přístupy, procesy, mechanismy a jednotlivé aktivity. Participací se rozumí podíl na rozhodování ve veřejných záležitostech a přináší určité nové rozložení vlivu či moci mezi občany a dalšími aktéry na jedné straně a veřejnými rozhodovateli (politickými a správními institucemi) na druhé straně. Jedná se o způsob sdílení moci či vymezení podílu na ní. Toto pojetí participace lze označit jako občanskou participaci, protože s občany (neorganizovaná veřejnost či členové občanských uskupení) sdílejí moc či vliv veřejní činitelé a nejedná se pouze o formální procedury podílení se na tvorbě veřejných rozhodnutí, ale jde i o neformální účasti na chodu společnosti (obce, města, regionu). Důležitý je právě lidský rozměr participačních procesů, tedy snaha přiblížit úřední postupy veřejnosti. Pro odlišení různé míry sdílení moci či vlivu mezi veřejnou správou a občany lze použít tzv. participační žebřík, kde každý vyšší stupeň žebříku znamená větší vliv občanů na veřejném rozhodování. Jednotlivé stupně jsou: informování, připomínkování, konzultace, partnerství a rozhodování [PAKT, 2015].

Zájmy a politické cíle jednotlivých aktérů se jeví jako nejzávažnější faktory, které ovlivňují výsledky participativních rozhodovacích procesů. Shoda o spolupráci a společné vizi může často představovat kompromis mezi protichůdnými zájmy, spíše než kolektivní hledání optimálního řešení [Newig; Fritsch, 2009]. Rynda [2014] uvádí, že kompromis v zásadě není špatný, někdy ale může být špatně udělaný. Jedná o spojení nikoliv výhod, ale nevýhod jednotlivých stran sporu, dochází k vyzdvižení a spojení problematických částí. Konsensus představuje dohodu a řešení přijatelné pro všechny zúčastněné aktéry vyjednáváním, přináší dobrý výsledek a dobré vztahy, proto usilujeme o věcnou shodu bez ztráty sociálního kapitálu [Rynda, 2014].

U participačních procesů je vždy důležitá role iniciátora. Pokud jsou iniciátorem

sami občané, případně zastoupeni různými občanskými iniciativami, jedná se o přístup „zdola“ (bottom-up). Naopak v případě, že je iniciátorem orgán veřejné moci, hovoříme o přístupu „shora“ (top-down). Oba přístupy jsou stejně důležité, jsou vhodné pro různé situace a v praxi se mohou doplňovat či prolínat [PAKT, 2015].

Právní ukotvení požadavku vyššího zapojení občanů a dalších aktérů do veřejného rozhodování lze nalézt v řadě mezinárodních dokumentů (OECD, Rada Evropy, EU) a tento požadavek je také veřejně deklarován i Vládou ČR. Náš právní řád přímo pojem participace nezná, ale lze identifikovat celou řadu zákonných norem, které předpokládají určitou míru participativního rozhodování. Politický cyklus může ale ovlivnit ochotu volených představitelů účastnit se participativních procesů, někteří dokonce vnímají či zneužívají participaci jako nástroj volební kampaně [PAKT, 2015]. Mezi další rizika při participativním rozhodování patří nedostatečná koordinovanost procesu, nedostatečná satisfakce účastníků a negativní postoj politické reprezentace. Úspěšnost tedy závisí na nastavení procesu, kde je třeba vyvážit potřebu nalezení konsensu a možnost zapojení aktérů [Bernard, 2015].

Snahou participace je tedy vtáhnout veřejnost a další aktéry do veřejného rozhodování, kde rozhodovatelé pak mohou více reagovat na jejich přání, potřeby a nápady. Participace se snaží vytvořit bezpečné prostředí, kde jsou nestranně a nezávisle předkládány a diskutovány různé argumenty, což napomáhá zlepšení vztahů a důvěry mezi občany a politiky, zejména na místní a regionální úrovni. Cílem je v ideálním případě nalézt řešení, které je přijatelné pro všechny zúčastněné aktéry. Důraz je kladen na aktivní zapojení všech aktérů a na obousměrnou komunikaci [PAKT, 2015]. Newig a Fritsch [2009] doplňují, že jsou empiricky podložené příznivé dopady přímé komunikace tváří v tvář.

Participativní management v chráněných územích vysvětluje Těšitel a kol. [2005b] jako způsob využívání území, který musí zaručovat ochranu existence klíčových biologických parametrů a zároveň minimalizovat konflikty vyplývající z konkurenčního využívání území. Přičemž předpokládá, že participace má dva aspekty, a to participaci obyvatel (uživatelů území) na managementu chráněné oblasti a participaci správy chráněného území na životě místní komunity či regionu. Dochází k zohlednění faktu, že participace má své meze dané právě statutem chráněného území.

Roli místních obyvatel v otázkách ochrany přírody a krajiny popisují Borová a Dlouhá [2015], při vyjednávání o využití zvláště chráněného území ekonomický zájem získává na svou stranu místní obyvatelé. Vizi udržitelného rozvoje místních úspěšně

prezentuje strach z ohrožení místní prosperity. Pro místní obyvatele je klíčový vnímaný dopad rozvojového plánu na kvalitu jejich života. Často se nepracuje se s argumentem ochrany přírody jako s prvotním odůvodněním, ale jde například o dopad degradace na turistický ruch či řešení ekonomických problémů [Borová; Dlouhá, 2015].

S participativním rozhodováním se také počítá mimo jiné v biosférických rezervacích. Participativní management v biosférických rezervacích je součástí Metodiky rozvoje dlouhodobého sociálně-ekologického monitoringu (LTSER) v biosférických rezervacích ČR. Stěžejním prvkem je nejen interdisciplinární přístup a spolupráce mezi výzkumníky z různých oborů, ale také spolupráce s aktéry a činiteli (místní obyvatelé, činitelé veřejné správy a ochrany přírody, podnikatelé, nestátní neziskové organizace atd.), kteří ovlivňují environmentální a socio-ekonomické změny ve zkoumané oblasti [Harmáčková a kol., 2014].

Těšitel a kol. [2005b] v rámci projektu Participativní management chráněných oblastí – klíč k minimalizaci konfliktů mezi ochranou biodiversity a socioekonomickým rozvojem místních komunit posuzuje aspekty vztahu mezi veřejným zájmem ochrany přírody a představami místní populace o sociálně ekonomickém rozvoji daného území, a následně navrhuje zahrnout participativní management jako součást integrovaného managementu příslušných chráněných oblastí při respektování současného právního rámce.

Pro tuto diplomovou práci zvolená metoda analýzy aktérů si klade za cíl právě participativní přístup v místním kontextu, má sloužit k podpoře participativních postupů při hledání řešení v situacích, kde se střetávají zájmy různých sociálních aktérů a navíc může zprostředkovat zapojení odborné veřejnosti do zkoumání otázek spojených s participativním rozhodováním. Využití analýzy aktérů při participativním rozhodování může směřovat k nalezení lépe prodiskutovaného řešení, které snáze přijmou ostatní aktéři (včetně těch, kteří jsou vůči němu v opozici) a následné snazší implementaci. Analýza aktérů je tedy jedním z možných přístupů, které lze využít pro podporu participativního rozhodování v otázkách veřejného zájmu a udržitelného rozvoje, a je užitečná při plánování efektivní občanské participace, např. při řešení rozvojových otázek na místní úrovni [Dlouhá; Zahradník, 2016].

3 METODOLOGICKÁ ČÁST

Ze zvolených výzkumných otázek uvedených na začátku práce je zřejmé, že pro jejich zodpovězení je potřeba zvolit metodu kvalitativního výzkumu. **Kvalitativní výzkum** je nenumerické šetření a interpretace sociální reality [Disman, 2008], snahou je zjistit pokud možno veškeré jevy, které se vyskytují ve vybrané skupině, a tyto jevy pak interpretovat; tj. nalézat v dané skupině nějaké struktury, vazby a pravidelnosti [Novotná, 2014]. Při kvalitativním výzkumu sledujeme v přirozeném kontextu jev, který je předmětem výzkumu a cílem je porozumět tomuto sledovanému jevu. Problém, který sledujeme, není nikdy zcela ohraničený a v průběhu výzkumu jej neustále vyjasňujeme [tamtéž].

Má práce spočívá v provedení výzkumu pomocí polostrukturovaných rozhovorů. Poté jsem použila metodu analýzy aktérů, která poskytuje rámec pro způsob jak nad problematikou uvažovat a jak vést analýzu a interpretaci zjištěných dat.

3.1 Výběr vzorku

Jednotlivé aktéry a jejich reprezentanty volím **účelovým výběrem** (purposeful sample), tzn. strategie výběru vzorku je dána výzkumným problémem [Novotná, 2014], jedná se o zkušené zástupce z obou stran, tedy sportovce, rekreanty a ochranáře. Snažím se jimi pokrýt co největší spektrum, proto jsem vytypovala respondenty s nejširším možným polem záběru a překryvy působnosti. Může to být například sportovec, který zastupuje sportovní sdružení nebo organizuje závody a zároveň je podnikatelem v dané lokalitě. Po pilotním výzkumu jsem vybrala z každé strany další vhodné osoby pro dotazování. Poté jsem nechala prostor pro další informátory, které mi pomocí **metody výběru nabalováním** (metoda sněhové koule, snowball technique, snowball sampling) doporučili během výzkumného rozhovoru již vybraní respondenti [Disman, 2011]. Metoda výběru nabalováním se používá k získávání nových respondentů na základě postupného nominování vybranými respondenty, a výběrový vzorek se tak rozrůstá prostřednictvím napojení se na sociální kontakty a sítě [Hartnoll, 2003]. Jedná se o metodu vzorkování, kterou lze identifikovat zajímavé případy pomocí osob, jež znají osoby se znalostí daného případu, které jsou informačně bohaté [Punch, 2008]. Celkový počet dotazovaných, vybraných kombinací účelového výběru a výběru nabalováním je patnáct.

V mém případě byl první respondent ředitel Regionálního pracoviště Liberecko (AOPK ČR) a vedoucí odborné skupiny pro rekreaci a sport Ing. Jiří Hušek, kterého jsem

oslovila po jeho přednášce na téma Jizerské hory: příroda x rekreace x těžba a domluvila si s ním schůzku. Ještě při emailové komunikaci mi pan Hušek doporučil pro další rozhovor svou kolegyni Ing. arch. Janu Mejzrovou, současnou vedoucí Správy CHKO Jizerské hory, která se tedy stala druhým respondentem pilotního výzkumu na základě výběru nabalování. Dalšího pilotního respondenta, zástupce sportovců pana Josefa Ibeheje, jsem vytipovala díky osobní znalosti prostředí, tento respondent mi doporučil další vhodné osoby pro rozhovor. Při následném výzkumu jsem při sběru dat, a tudíž i výběru vzorku dosáhla tzv. teoretické saturace, tedy **nasycení vzorku** [Šťovíčková, 2014], tj. dokud nová informace nevede k dalším změnám a doporučení respondenti se opakují a doporučují navzájem.

3.2 Polostrukturované rozhovory

Při analýze aktérů identifikace aktérů a zachycení jejich zájmů zpravidla probíhá na základě studia dokumentů (výzkumné články, veřejná media, TV spoty, atp.) a/nebo rozhovorů s těmi, kdo mají do situace významný osobní vhléd [Enviwiki, 2015]. Pro zodpovězení výzkumných otázek jsem zvolila metodu získání dat – **polostrukturovaný rozhovor** (semi-structured interviewing) [Bryman, 2001], kde jde o hloubkové porozumění tomu, jak skupina aktérů, ochránci přírody a sportovci, interpretuje určitý segment sociální reality [Šťovíčková, 2014], tedy spor ochrany vs. sportovní využití CHKO. Polostrukturovaný rozhovor jsem provedla jako **rozhovor pomocí návodu**, návod představuje seznam otázek nebo témat, které je potřeba v rámci rozhovoru probrat. Tento návod či kostra rozhovoru zajistí, že se skutečně dostane na všechna témata důležitá pro tazatele, a zároveň dovoluje dotazovanému uplatnit vlastní perspektivy a zkušenosti. Rozhovor s návodem také umožňuje provést výzkum s několika lidmi strukturovaněji včetně jejich srovnání [Hendl, 2005]. Šťovíčková [2014] uvádí další výhodu polostrukturovaného rozhovoru: informátor má velký prostor pro vyjádření a není svázán přesně formulovanými otázkami, tazatel má volnost pro improvizaci a reagování na konkrétní situace a v neposlední řadě tento typ výzkumu umožňuje tazateli i respondentovi ujasňovat si otázky a odpovědi včetně jejich významů, čímž se zmenšuje riziko nepochopení, a zvyšuje se tak validita.

Jelikož žiji na úpatí Jizerských hor a odmala se pohybuji mezi cyklisty i lyžaři, všímám si sporů a různých vyjednávání o využívání této CHKO. Toto základní předporozumění dané problematiky jsem navýšila v průběhu studia o teoretické znalosti. Neméně podstatným zdrojem informací byly také terénní praxe, kde jsem si po setkávání

s průvodci v jednotlivých chráněných územích uvědomovala další aspekty střetů zájmu ať hospodářských, rekreačních či ochranných. Na základě výše uvedeného jsem měla hrubou představu, na co se při polostrukturovaných rozhovorech zaměřit, a před rozhovorem jsem připravila zmíněný návod pro prozkoumání předpokládaných témat [Hendl, 2005]. Pro úplnost jsem raději zvolila předběžnou kostru rozhovorů (viz příloha P5) a provedla pilotní výzkum se třemi reprezentanty aktérů. Nejprve jsem měla v plánu provést předvýzkum se dvěma zástupci z každé strany, ale nakonec jsem zjistila, že respondent – sportovec má velmi široký rozsah působnosti, což se pro potřeby této práce ukázalo jako dostačující. Po uskutečnění třech pilotních rozhovorů jsem usoudila, že tato metoda se osvědčuje, a zároveň jsem tím získala podstatné body a nové informace, které mi sloužily jako základ pro vytvoření nové struktury rozhovoru pro ostatní respondenty (viz příloha P6).

Vzorek pro rozhovor se vybírá homogenní v několika charakteristikách, aby data měla vypovídající hodnotu. Při dostatečné homogenitě nemusí být vzorek velký a Šťovičková [2014] doporučuje cca 12–15 informátorů. Vzorek v kvalitativním výzkumu nezastupuje populaci jednotlivců jako v kvantitativním výzkumu, ale problém. Dle Dismana [2011] jde o reprezentaci populace problému, nejde tedy o reprezentativitu získaných dat a možného zobecnění, ale snahou je získat vyčerpávající data k dané problematice. Novotná [2014] doplňuje, že velikost vzorku závisí pouze na výzkumném problému a výzkumné strategii. Dále uvádí, že při polostrukturovaných rozhovorech je typické zkoumat skupinu o velikosti cca 15 osob. Enserink [2010] uvádí, že při sestavování seznamu aktérů při použití metody analýzy aktérů je třeba dodržet jednoduché pravidlo o ideálním počtu aktérů, což je přibližně 10–20 subjektů, více aktérů indikuje nepřesně vymezené hranice problému, to s sebou může nést riziko nedostatečně zacílené analýzy. Usoudila jsem, že pro potřeby mé diplomové práce bude postačující celkem 8 a 8 reprezentantů aktérů, jelikož obě strany mluví o tom stejném problému a navíc celkový součet je vyšší než doporučený počet dle Šťovičkové [2014] a Novotné [2014]. Nakonec se ukázalo, že již při počtu 15 rozhovorů mi byli doporučováni stejní respondenti, nebo nepřibývali další významní (podrobněji viz kapitola 4.2 Identifikace aktérů), čímž došlo k nasycení vzorku. Jeden ze zvolených zástupců AOPK ČR z Odborné skupiny pro rekreaci a sport mi sdělil, že není kompetentní respondent, jelikož nezná problematiku Jizerských hor, z tohoto důvodu je nakonec celkový počet respondentů 7 za ochranu a plánovaných 8 za sport, čímž stále splňuji doporučený počet dle Šťovičkové [2014], Novotné [2014] a Enserinka [2010]. Domnívám se, že počet nevyvážený pouze o jednoho

respondenta je v pořádku, jelikož se nejedná o striktně názorově oddělené skupiny, např. někteří zástupci správy CHKO jsou také aktivními sportovci apod.

Následně jsem všechny nahrané rozhovory přepsala (viz příloha P7) včetně nespisovných výrazů tak, jak respondent odpovídal. Odmlku či nejasnou odpověď jsem označila třemi tečkami a v případě potřeby jsem v závorce doplnila poznámku pro objasnění textu. Respektovala jsem respondenta, pokud mě požádal o vynechání nějaké informace v diplomové práci, a při přepisu jsem tuto část vynechala a náležitě označila. Při zpracování přepisu jsem použila **komentovanou transkripci** [Hendl, 2005], tedy systém vkládání poznámek a znaků.

Pro následnou práci s textovým materiálem jsem zvolila kódování, jedná se o rozkrytí dat směrem k jejich interpretaci, konceptualizaci a nové integraci. Provedla jsem **otevřené kódování**, konkrétně jde o pomalé pročtení přepsaných rozhovorů a lokalizování témat. Tento způsob práce s textovým materiálem odhaluje v datech jednotlivá témata, která mají vztah k výzkumným otázkám, případně se rozkrývají nové myšlenky [tamtéž]. Kódování vede k vyznačování jednotlivých témat, která se postupně třídí a organizují v následné analýze.

3.3 Analýza aktérů

Metoda analýzy aktérů poskytuje v mé diplomové práci rámec pro způsob, jak nahlížet na danou problematiku, jak vést analýzu získaných dat a následnou interpretaci. Jedná se o metodu, která mapuje určitý problém v daném sociálním prostředí z pohledu zúčastněných aktérů a všímá si jejich zájmů, role, vzájemných vztahů a vlivu na vývoj sledované oblasti [Dlouhá; Zahradník, 2016]. Analýza aktérů se zabývá vztahy mezi společenskými skupinami z hlediska moci, legitimacy, jednání, procesů komunikace atp. Tato metoda umožňuje analyzovat konflikty mezi jednotlivými aktéry a předcházet budoucím konfliktům zájmů např. v oblasti životního prostředí. Původně se jednalo o metodu využívanou v managementu a ve výzkumu organizací, ale díky svému praktickému zaměření ji lze aplikovat i jako nástroj pro tvorbu politik v souladu s principy regionálního udržitelného rozvoje [Zimmermann; Maennling, 2007]. Sociální aktéři vstupují do procesů udržitelného rozvoje na místní úrovni, interagují mezi sebou a nakonec i rozhodují, z praktického hlediska lze zkoumat procesy jejich vzájemné interakce. Výsledek zkoumání může přispět k navrhnutí udržitelného řešení na místní úrovni a vede k pochopení, jak by měly být řízeny rozvojové procesy, jak řešit existující střety nebo jak sdílet informace pro tvorbu strategií [Burandt, 2015].

Analýza aktérů slouží jako výzkumný nástroj k identifikaci problémových míst a příležitostí při spolupráci. Jako praktický nástroj tato analýza podporuje demokratickou spolupráci, budování důvěry a komunikace vedoucí k nalezení řešení [Zimmermann; Maennling, 2007]. Varvasovszky a Brugha [2000] uvádějí, že analýza aktéru je přístup nebo soubor nástrojů, který generuje informace o jednotlivých aktérech, ať už se jedná o jednotlivce nebo organizace. Hlavní snahou je pochopit jejich chování, záměr, vzájemné vztahy a zájmy, což následně umožňuje posoudit jednotlivé vlivy a zdroje vlivů na danou problematiku. To se poté promítne do rozhodovacích procesů a plánování v dané oblasti. Informace získané z analýzy pomohou pochopit již uskutečněná rozhodnutí a posoudit proveditelnost plánovaných opatření v dané věci. Cílem je usnadnit tvorbu projektů, specifických rozhodnutí nebo organizačních cílů a vyvinout strategie pro správu důležitých zúčastněných stran [Varvasovszky; Brugha, 2000].

Aktér je jednotlivce nebo skupina lidí, kteří jednají v daném sociálním prostředí a mají zájem na jeho celkové podobě, dílčím tématu či konkrétním výsledku a jsou vždy definováni ve vztahu k řešenému problému. Jednání aktérů má vliv na danou situaci, protože ji mohou ovlivnit nebo jsou jí ovlivněny. Klíčovým aktérem je jednotlivce či organizace s klíčovým významem pro realizaci strategie nebo projektu [Dlouhá; Zahradník, 2016].

Metoda analýzy aktérů se používá často jako manažerský nástroj v situacích, kdy je potřeba popsat individuální a kolektivní aktéry, porozumět vztahům a zmapovat jejich interakce, které by mohly vyústit ve společensky významné aktivity. V širším smyslu lze analýzu aktérů uplatnit všude tam, kde dochází nebo kde lze očekávat střet zájmů různých sociálních skupin. Analýza se uplatňuje vždy ve vztahu ke konkrétnímu problému, jehož řešení závisí na dohodě mezi společenskými hráči na určité úrovni [tamtéž]. Díky výše uvedeným charakteristikám a možnostem využití této metody předpokládám, že analýza aktérů je vhodná metoda pro zpracování tématu ochrana přírody vs. rekreační využití CHKO Jizerské hory.

Úroveň formalizace a postup využití metody analýzy aktérů se může lišit, například Zimmermann a Maennling [2007] předkládají 10 bodů analýzy: 1) identifikace klíčových aktérů, 2) zmapování zúčastněných stran, 3) profily zainteresovaných stran a strategické možnosti, 4) zdroje, 5) zájmy aktérů a možnosti akce, 6) vliv a zapojení, 7) analýza možností 8) budování důvěry 9) vyloučení a posílení 10) gender (průřez genderové rovnosti ve vývoji). Newig a Fritsch [2009] uvádějí 6 kroků této metody: 1) problém/výzkumná otázka, 2) identifikace klíčových aktérů, 3) vytvoření hypotéz a teorie,

4) charakteristika a typologie aktérů, 5) charakteristika sítě aktérů a 6) zhodnocení výsledků. Burandt [2015] ve svém článku Analýza aktérů v případových studiích (regionálního) udržitelného rozvoje klasifikuje 3 kroky k vytvoření analýzy: 1) identifikace aktérů, 2) výběr klíčových aktérů a kategorizace aktérů a 3) analýza a popis vztahů mezi aktéry.

Ve své diplomové práci vycházím z výše uvedených autorů a předkládám v šesti základních krocích metodický rámec analýzy aktérů. Jednotlivé kroky doplňuji o upřesňující informace dle Enviwiki [2015]:

1. **Definice problému, výzkumná otázka**
2. **Identifikace aktérů** (nalezení relevantních aktérů, identifikace klíčových aktérů)
3. **Charakteristika aktérů** (role aktérů v rozhodování a při hledání řešení, aplikace metod empirického výzkumu, vlastnosti a popis aktérů)
4. **Charakteristika sítě aktérů** (zmapování sítě vztahů, procesy komunikace, vztahy mezi aktéry)
5. **Hodnocení a výsledky** (interpretace výsledků, zodpovězení výzkumných otázek)
6. **Návrh praktických řešení.**

Jako stěžejní části analýzy aktérů pro potřeby diplomové práce jsem na základě odborné konzultace s Mgr. Martinem Zahradníkem zvolila následující 3 kroky:

1. Identifikace aktérů (výpis aktérů a určení klíčových aktérů)
2. Charakteristika aktérů (vlastnosti a popis aktérů)
3. Síť aktérů (grafické zpracování vztahů).

3.4 Etika výzkumu

Dle Novotné [2014] je v rámci empirického výzkumu nutné vyvažovat dvě roviny, a to snahu o dosažení vědeckého poznání a práva osob, které jsou zkoumány. Etika je tedy nedílná součást výzkumné praxe a má být naplňována skrze dialog celého výzkumného procesu. Jedná se o charakter dynamického vztahu, vyjednávání s těmi, které zkoumáme, ale i s vědeckou obcí a veřejností. Novotná a kol. [2014] předkládají čtyři pilíře etiky v sociálních vědách: princip dobrovolné participace, princip důvěryhodnosti, princip neublíživosti a princip správnosti a integrity. V rámci **principu dobrovolné participace** je aktér výzkumu informován o cílech a průběhu výzkumu, využití dat a o možných důsledcích participace ve výzkumu. Respondentům jsem nabídla volbu odmítnutí, čehož

někteří využili a sdělili mi, že si nepřejí nějaké informace zveřejnit, což jsem respektovala. **Princip důvěryhodnosti** je známý i jako soukromí, anonymita a důvěryhodnost dat. Výzkumník musí za všech okolností dodržovat s aktérem dohodnutou míru těchto oblastí [Neuman 2003]. Před zahájením rozhovoru jsem se vždy dotázala, zda mohu uvést respondentovu identitu (jmennou i profesní). **Princip neublížení** dle Neumana [2003] zahrnuje nebezpečí fyzické újmy, právní újmy a psychické újmy. Psychická újma se váže k zajištění emočního bezpečí (opatrnost kladení otázek [Hendl, 2005]) a péče o vzájemný vyvážený vztah mezi výzkumníkem a aktérem. V rámci tohoto principu je nezbytné neublížit v žádném ohledu tomu, co studujeme. Neméně důležité je také nezničit výzkumný terén, aby mohl případně sloužit dalším výzkumníkům. **Princip správnosti a integrity** je o zabezpečení, že data výzkumu jsou správná, je to předpoklad vědecký, ale i etický [Novotná a kol., 2014].

Etické aspekty sociálně vědního výzkumu se odrážejí v procesu interakce s těmi, které zkoumáme (tj. procedurální etika a mikroetika), v procesu prezentace výsledků výzkumu (tj. publikační etika, plagiátorství a falzifikace) a v otázce legitimacy výzkumu [Guillemin; Gillam, 2004]. Tyl [2004] předkládá základní zákonné úpravy vztahující se ke společenskovědnímu výzkumu v rámci procedurální etiky: ochrana osobnosti v občanském zákoníku, zákon o ochraně osobních údajů, autorský zákon a zákon o archivnictví. Z legislativy tedy vyplývá nezbytnost informovat všechny, kterých by se výzkum mohl dotknout a informovat je i o způsobu sběru dat. Proto se vždy před rozhovorem zeptám respondenta, zda souhlasí s pořízením zvukového záznamu. Dále vždy předem zjistím, zda respondent souhlasí s uveřejněním jména, dalších osobních údajů (telefon, adresa) nezveřejňuji a zohledním uvedení citlivých údajů.

Na základě vyjednaných podmínek sběru dat, zpracování, zveřejnění a archivace požádám informátora o **ústní informovaný souhlas** s výzkumem [Hendl, 2005], čímž dochází k naplnění výše uvedených etických principů. Informovaný souhlas je dohodou o všech krocích, které s daty provádíme, a také stanoví role ve vztahu mezi výzkumníkem a zkoumanými a následně tento vztah mezi nimi rozvíjí [Novotná a kol., 2014].

4 ANALYTICKÁ ČÁST

4.1 Průběh výzkumu

Na základě osobní, emailové či telefonické dohody jsem si vždy dohodla schůzku s vybraným či doporučeným respondentem, reprezentantem aktérů. Ve stručnosti jsem ho seznámila s tématem diplomové práce, přičemž jsem se soustředila na to, abych neprozradila příliš informací předem, a nenapovídala tak při odpovědích. Při pilotním výzkumu jsem použila strukturu pro rozhovor, kterou jsem na základě získaných informací upravila pro potřeby dalších polostrukturovaných rozhovorů. Respondenta jsem vždy požádala o informovaný ústní souhlas s průzkumem i s nahráváním a následným uveřejněním v diplomové práci včetně jeho identifikace profesní i jmenné. Žádný respondent si nepřál být anonymní a všichni respondenti souhlasili s nahráváním. Celkový rozhovor trval vždy cca 30–90 minut. Během dotazování jsem se snažila být nenávodná, nejdříve jsem čekala na spontánní odpověď respondenta a pak jsem se případně doptala.

S blížícím se koncem rozhovoru jsem respondenty požádala o doporučení dalších vhodných osob pro výzkum. Z oblasti ochrany přírody došlo poměrně rychle k nasycení vzorku a jednotliví respondenti se doporučovali navzájem. Jelikož nebyl výrazně doporučen další respondent místo účelově vybraného pana Jana Flašara z AOPK ČR (OS pro Rekreatci a sport, specializace na běžecké lyžování), který mi sdělil, že nemá přehled o dané problematice v Jizerských horách, zůstal počet dotazovaných na počtu 7. V oblasti sportu a zájmu na rozvoji rekreace jsem provedla 8 rozhovorů, opět se většina respondentů doporučovala navzájem a vzorek byl nasycen. Další nová doporučení se týkala především dalších starostů přilehlých obcí, pro potřeby diplomové práce jsem usoudila, že bude dostačující starosta obce Janov nad Nisou, který je zároveň předseda sdružení Jizerské hory – Turistický region Liberecko, Jablonecko, Frýdlantsko a Tanvaldsko a komunikuje s jednotlivými starosty. Snažila jsem se oslovit komplexní osoby, proto dalším respondentem byl bývalý starosta obce Bedřichov a hoteliér Petr Šmaus. Podrobnější popis volby aktérů předkládám níže.

Na závěr jsem se dotázala na doplnění sociodemografických údajů a možnost opětovného kontaktování v případě potřeby doplňujících informací, závěrem jsem nabídla možnost zaslání výsledné práce. Nahrané rozhovory jsem doslovně přepsala, přepis příkládám v příloze P7. V textu jsem ponechala kvůli autenticitě vše tak, jak bylo řečeno, vč. nespisovných výrazů atp. Odmlku či nesrozumitelnou odpověď jsem označila třemi tečkami v závorce. V případě potřeby jsem v závorce doplnila poznámku pro objasnění

textu. Respektuji žádost respondenta o neuvedení některých informací a při přepisu tuto část označím a vynechám. Po následném kódování přepisů rozhovorů jsem provedla analýzu sebraných dat. Výzkum probíhal od prosince 2015 do března 2016. Díky opožděné zimě byly Jizerské hory ještě během prosince plné cyklistů a masově lyžovat se začalo až díky umělému sněhu a následné sněhové nadílce po Jizerské 50 (10. 1. 2016). Proto se domnívám, že toto kalendářně zimní období neznevýhodňuje oblast cyklistiky ve výzkumu.

Ke kvalitnímu zpracování analytické části práce přispívá má osobní znalost místního prostředí a vlastní zájem o zkoumané aktivity. Osobní znalost některých respondentů se pozitivně projevila na jejich ochotě poskytovat hodnotné informace a účastnit se výzkumu, což umožnilo zmapovat situaci a zohlednit celou škálu pohledů a názorů v analýze.

4.2 Identifikace aktérů

Cílem tohoto kroku je vytvoření inkluzivního seznamu aktérů, kterých se týká daný problém, a následný výběr těch nejdůležitějších, resp. klíčových aktérů. Jak jsem již uvedla v kapitole 3.3 aktérem je skupina lidí, kteří mají společné zájmy a spolupracují na dosažení určitého cíle, přičemž se může jednat o organizace různé velikosti i formálního uspořádání, za aktéra lze také považovat neorganizovanou veřejnost [Dlouhá, Zahradník, 2016]. Aktérem tedy není konkrétní osoba (respondent), ale skupina lidí, které reprezentuje.

Finálnímu seznamu aktérů předcházela dlouhý proces aktualizování a zpřesňování, který začal vytvořením úvodního seznamu, resp. návrhu aktérů na základě mé vstupní znalosti problému a prostředí. Doplnění a upřesnění prvotního seznamu proběhlo díky konzultaci s vedoucím práce PhDr. Ivanem Ryndou (expert v oblasti udržitelného rozvoje, ochrany přírody i veřejné správy) a konzultantem pro analýzu aktéru Mgr. Martinem Zahradníkem.

Následně jsem vytipovala účelovým výběrem reprezentanty aktérů, se kterými jsem provedla nejprve pilotní výzkum. Na základě informací z pilotních rozhovorů a výběru nabalování (metodou sněhové koule), jsem opět aktualizovala a doplnila seznam aktérů, včetně jejich jednotlivých reprezentantů, se kterými jsem uskutečnila další rozhovory. K identifikaci aktérů může také napomoci dle Enserinka [2010] participační kritérium, kdy zjišťujeme, kdo se již nějakým způsobem zapojuje do aktivit souvisejících s řešením problému. Proto jsem se poctivě snažila během rozhovorů zjistit, kdo další vstupuje do vyjednávání nebo je dotčený řešením. Takto jsem pokračovala až do počtu 15 aktéru, kdy se další doporučení aktéři opakovali, žádní noví významní aktéři nepřibývali a došlo

k nasycení vzorku. Při procesu identifikace aktérů jsem se zaměřila na to, abych nevyloučila žádnou stranu sporu ochrana vs. rekreačně sportovní aktivity v CHKO Jizerské hory. Výsledkem tohoto kroku analýzy je tedy následující široký seznam aktérů.

Seznam aktérů:

- Správa CHKO Jizerské hory
- Odborná skupina pro rekreaci a sport AOPK ČR
- Správce lesního majetku na území CHKO Jizerské hory (Lesy ČR, s. p.)
- Správce vodních toků na území CHKO Jizerské hory (Povodí Labe, s. p.)
- Krajský úřad Libereckého kraje
- Rekreatanti a sportovci
- Singltrek pod Smrkem (cyklistika)
- Jizerská o.p.s. (běžecké lyžování)
- Místní obyvatelé
- Podnikatelé na území CHKO Jizerské hory
- Pořadatelé závodů
- Horská služba
- Obce na území CHKO Jizerské hory
- Spolky působící v CHKO Jizerské hory
- Klub českých turistů

Níže předkládám podrobný výpis reprezentantů aktérů, tedy respondentů, se kterými jsem uskutečnila rozhovor. Na konci seznamu jsou uvedeni i ti reprezentanti aktérů, kteří byli zmíněni v rozhovorech, ale rozhovor jsem s nimi neuskutečnila. U těchto méně významných aktérů jsem uvedla důvod, proč jsem je neoslovila jako reprezentanty aktérů. Na základě veškerých již uvedených informací a podrobnějších odůvodnění u jednotlivých respondentů předpokládám, že došlo k nasycení vzorku a seznam aktérů je úplný.

Výběr respondentů

Za ochranu přírody a krajiny:

- Ing. Jiří Hušek – ředitel Regionálního pracoviště Liberecko AOPK ČR; vedoucí Odborné skupiny pro rekreaci a sport AOPK ČR; pilotní rozhovor; zpětně doporučen většinou ostatních aktérů
- Ing. arch. Jana Mejzrová – vedoucí Správy CHKO Jizerské hory; pilotní rozhovor; doporučena Jiřím Huškem a zpětně většinou ostatních aktérů

- Mgr. Ondřej Vítek, Ph.D. – tajemník Odborné skupiny pro rekreaci a sport AOPK ČR, se zaměřením na cyklistiku
- Mgr. Jiří Hušek, ml. – sportovní akce a monitoring ochrany přírody, Správa CHKO Jizerské hory; doporučen od Jany Mejzrové
- Ing. Václav Tomášek – zoolog, Správa CHKO Jizerské hory, doporučen od Jiřího Huška ml. a původně osloveného Tomáše Korytáře

Za správce lesního majetku na území CHKO Jizerské hory:

- Ing. Ludvík Řičář – ředitel Krajského ředitelství Liberec, Lesy ČR, s. p.; doporučen většinou ostatních aktérů

Za správce vodních toků na území CHKO Jizerské hory:

- Ing. Bohumil Pleskač – ředitel závodu Jablonec nad Nisou, Povodí Labe, s. p.; doporučen většinou ostatních aktérů

Za Krajský úřad Libereckého kraje:

- Mgr. Jindřich Felcman – územní plánování Krajský úřad Libereckého kraje; zástupce zadavatele Územní studie Koncepce rozvoje cestovního ruchu Jizerské hory; doporučen Jiřím Huškem, Ondřejem Vítkem a Jiřím Huškem ml.

Za zájemce o sportovně rekreační aktivity na území CHKO Jizerské hory:

- Mgr. Tomáš Kvasnička – provozovatel Singltrek Centra na Singltreku pod Smrkem; projektant stezek Singltrek s.r.o.; zakladatel ČEMBY; doporučen Jiřím Huškem ml., Jindřichem Felcmanem a Ondřejem Vítkem
- Ing. Silvie Kalinová – ředitelka Jizerské o.p.s.; doporučena Jiřím Huškem ml., Ludvíkem Řičářem, Jindřichem Felcmanem, Markem Pazderským, Danielem Davidem a Josefem Ibehejem
- Ing. Josef Ibehej – obyvatel obce Bedřichov; bývalý člen správní rady Jizerské o.p.s.; člen cyklistického klubu KCL Kooperativa – Svijany; bývalý trenér žákovských kategorií běhu na lyžích; pilotní rozhovor
- Mgr. Marek Pazderský – podnikatel v Jizerských horách; provozovatel Skiservis Mára (servis, půjčovna, škola běžeckého lyžování, test centrum, úschovna, pořadatel závodů); člen správní rady Jizerské o.p.s., konzultant pro úpravu tratí; ředitel Silvini – Madshus team; aktivní sportovec; doporučen Josefem Ibehejem a Silvií Kalinovou

Za horskou službu:

- René Mašín – náčelník Horské služby ČR; bývalý člen správní rady Jizerské o.p.s.; doporučen Danielem Davidem, Silvií Kalinovou, Petrem Šmausem, Josefem

Ibehejem a Markem Pazderským

Za obce:

- Petr Šmaus – bývalý starosta obce Bedřichov (2014); jednatel společnosti Ještěd spol. s.r.o., která provozuje Prezidentskou chatu v Bedřichově; Apartmány Bedřichovka
- Mgr. Daniel David – starosta obce Janov nad Nisou; předseda sdružení Jizerské hory – turistický region Liberecko, Jablonecko, Frýdlantsko a Tanvaldsko; člen dozorčí rady Jizerské o.p.s.; doporučen Ludvíkem Řičářem, Markem Pazderským a Petrem Šmausem

Další méně významní doporučení reprezentanti aktérů:

- Další starostové – téměř každý respondent mi doporučil nějakého starostu, buď došlo k obecnému doporučení, že mám oslovit zástupce obcí nebo mi byl doporučen výčet konkrétních starostů. Nakonec jsem se držela svého zájmu o oslovení co nejkomplexnějších lidí a zvolila jsem pro rozhovor pana Daniela Davida, který zde působí již dlouho. Dalším zástupcem starostů byl bývalý starosta Bedřichova Petr Šmaus, kterého mi doporučit PhDr. Ivan Rynda na základě pozitivní zkušenosti z terénní praxe našeho studijního oboru v Jizerských horách, kde se předvedl jako osoba se znalostí dané problematiky. Pan Jindřich Felcman mi sdělil, že při prvotním projednávání Koncepce rozvoje cestovního ruchu Jizerských hor vytipoval všechny obce, které jdou dotčené danou problematikou, přetížené obce rekreací nebo naopak obce, na jejichž území by se dala rekreace odklonit, ať už přímo na území Jizerských hor nebo v přílehlém okolí, a došel k počtu 54 obcí. Na základě této informace jsem oslovila právě pana Daniela Davida, protože kromě toho, že je starosta Janova nad Nisou, tak je předseda sdružení Jizerské hory – turistický region Liberecko, Jablonecko, Frýdlantsko a Tanvaldsko a tudíž je v kontaktu i s ostatními starosty, kterých se problematika týká.
- Spolky působící v Jizerských horách – oslovit spolky mi bylo doporučeno Ondřejem Vítkem; Silvie Kalinová mi sdělila, které spolky v horách působí a popsala spolupráci s nimi spíš z hlediska propagace v rámci informačního centra a vydávání Jizerských novin, případně pořádání různých akcí typu Uklidme Jizerky apod., dále také Jindřich Felcman uvedl informaci, že při projednávání Koncepce rozvoje cestovního ruchu oslovili například Jizersko-ještědský spolek či Nadaci pro Jizerské hory atd., ale tyto spolky neprojevíly výraznou aktivitu (na rozdíl např. od Jizerské

o.p.s., Jezdeckých stezek Libereckého kraje a ČeMBY za Singlrek). Jiní aktéři se při rozhovoru nijak významně o spolcích ani nezmiňovali. Z těchto důvodů jsem neoslovila další spolky než ty výše uvedené.

- Klub českých turistů – několik respondentů se zmiňovalo o působnosti KČT v Jizerských horách, ale jen z hlediska spolupráce při značení (např. Silvie Kalinová, Jiří Hušek) nebo z hlediska stížnosti na nedostatečné množství financí (Daniel David, Jindřich Felcman); usoudila jsem, že se nejedná o významného respondenta v dané problematice.
- Pavel Bažant – ředitel SKI Bižu Jablonec; doporučen Markem Pazderským, Petrem Šmausem a Danielem Davidem; tohoto aktéra jsem neoslovila, ačkoliv je to významný podnikatel v Jizerských horách, protože se jedná především o areál pro sjezdové lyžování, kterému se v diplomové práci nevěnuji.
- Pořadatelé masových závodů – oslovit pořadatele masových závodů (lyžařská Jizerská 50 a cyklistický ČT Author Cup) mi doporučil Jiří Hušek ml., při následné diskuzi mi sdělil, že pravidla pořádání jsou dlouhodobě dobře nastavena, pořadatelé požadavky respektují a nedochází ke konfliktním situacím, toto potvrdili např. i Jana Mejzrová, Jiří Hušek či Ludvík Řičář. Z druhé strany oslovení sportovci se také nevyjadřovali k tomu, že by se jednalo o nějaký problém. Navíc se v rámci ČT Author Cupu jedná pouze o jeden den v roce, z těchto důvodů jsem přímo pořadatele neoslovila; úpravu stop pro Jizerskou 50 zajišťuje Jizerská o.p.s., se zástupci i vedením proběhly rozhovory, což považuji za dostačující. Dalším pořadatelem závodů je také Marek Pazderský a s ním rozhovor proběhl.
- Ondřej Šnytr – botanik, Správa CHKO Jizerské hory; doporučen Václavem Tomáškem nad rámec všech výše uvedených a oslovených, proto jsem ho neoslovila.
- Ladislav Míka – člen Jizerské 50; doporučen pouze Josefem Ibehejem, proto jsem ho neoslovila.
- Pavel Ševčík – bývalý hrázný Josefodolské přehrady; doporučen pouze Josefem Ibehejem, proto jsem ho neoslovila.

Další oslovení:

- RNDr. Jan Flašar – člen Odborné skupiny pro rekreaci a sport AOPK ČR, se zaměřením na běžecké lyžování; vedoucí Správy CHKO Blanský les; Jan Flašar se při emailové komunikaci omluvil, že nezná podrobně problematiku Jizerských hor a proto není vhodným respondentem; s Ondřejem Vítkem (tajemník OS) jsme na

základě diskuze došli k závěru, že za Odbornou skupinu pro rekreaci a sport AOPK ČR bude postačující rozhovor s ním a s vedoucím OS Jiřím Huškem.

- Ing. Tomáš Korytář – zemědělství, mimolesní zeleň, liniové stavby, Správa CHKO Jizerské hory; doporučen Václavem Tomáškem a PhDr. Ivanem Ryndou na základě pozitivní zkušenosti z terénní praxe našeho studijního oboru v Jizerských horách; Tomáš Korytář mi doporučil vhodnějšího kolegu Václava Tomáška, tento krok potvrdil i Jiří Hušek ml., proto jsem oslovila Václava Tomáška.

Určení klíčových aktérů

Z výše uvedeného seznamu 15 aktérů a 15 relevantních (oslovených) reprezentantů aktérů určím klíčové aktéry (a jejich reprezentanty) pomocí metody hodnocení sady kritérií (multi criteria assessment) dle Zimmermanna a Maennlinga [2007]. Podle této metody беру v úvahu několik vlastností aktérů a zároveň hledám takové, u kterých jsou tyto vlastnosti nejsilnější. Na základě výpovědí reprezentantů aktérů označuji v tabulce 1 silné pozice aktérů v jednotlivých oblastech. Hledám aktéry s nejsilnějšími uvedenými vlastnostmi, což ale neznamená, že by u dalších aktérů nebyly tyto vlastnosti zaznamenány třeba v menší míře. Sílu dané vlastnosti posuzuji na základě opakované či zdůrazňované informace o dané vlastnosti dle výpovědí respondentů. Z hlediska zkoumaného tématu patří mezi důležité vlastnosti klíčového aktéra: role a legitimita, zdroje a odpovědnost a vzájemné vztahy.

- V rámci **role a legitimacy** aktéra jde o míru uznání dalšími aktéry, přičemž legitimita může být institucionální či právně ukotvená (poskytující např. i právo veta) nebo také daná tím, že aktér reprezentuje více hlasů, část skupiny či veřejnosti.
- Oblast **zdrojů a odpovědnosti** zahrnuje znalosti, schopnosti a také materiální zdroje, které umožňují klíčovému aktérovi mít zásadní vliv na řešený problém, a kontrolu nad přístupem ke zdrojům.
- **Vzájemné vztahy** představují množství a kvalitu vztahů k ostatním zainteresovaným aktérům. Klíčoví aktéři by měli mít silnou pozici alespoň ve 2 z těchto 3 oblastí [Zimmermann; Maennling, 2007].

K **roli a legitimitě** se vyjádřila např. ředitelka Jizerské o.p.s., která uvádí, že bez dohody se správou CHKO Jizerské hory, Lesy ČR a Povodím Labe má Jizerská o.p.s. omezené možnosti působnosti, proto se s těmito aktéry snaží mít dobré vztahy a dodržuje

jejich pravidla a požadavky [P7, Silvie Kalinová]. Průkopník sítě stezek Singltrek Tomáš Kvasnička pozitivně hodnotí vyjednávání v Jizerských horách a fungování Lesů ČR i Správy CHKO Jizerské hory, popisuje je jako rozumné, osvícené a pragmatické partnery, které respektuje [P7, Tomáš Kvasnička]. Ředitel krajského ředitelství Lesů ČR dodává, že když se řeší nějaký projekt či záměr, dochází ke spolupráci s dalšími subjekty, zejména jde o obce, které naplňují veřejný zájem využívání lesa; dále je to ochrana přírody, která má dány zájmy legislativou; správce toků Povodí Labe a další organizace a spolky, které mají zájem na rozvoji rekreačních aktivit jako je Jizerská o.p.s. či Singltrek pod Smrkem. Dle jeho slov se významní aktéři dohodli, že upravená Jizerská magistrála nebo síť stezek Singltrek jsou ve veřejném zájmu, z tohoto důvodu by byli aktéři sami proti sobě, kdyby nespolupracovali [P7, Ludvík Řičář]. Správa CHKO respektuje zájmy ostatních skupin, všichni jsou si vědomi, že spolu musí koexistovat na daném území, a proto se hledají pravidla a možnosti, jak naplňovat všechny zájmy [P7, Jiří Hušek].

Z hlediska **zdrojů a odpovědnosti** silnou pozici vykazuje Singltrek pod Smrkem. Bývalý starosta Bedřichova popisuje Singltrek pod Smrkem jako silné úspěšné sdružení, které umí vykonávat svou činnost, umí ji prosadit a umí se dohodnout napříč jednotlivými orgány [P7, Petr Šmaus]. Dále je to Jizerská o.p.s., která upravuje běžecké tratě na dohodnutých místech, napomáhá tak usměrnit většinu rekreatantů na tyto schválené trasy, čímž se zamezí negativním vlivům na přírodu a krajinu v citlivých místech [P7, Jana Mejzrová]. Dle Jiřího Huška ml. jsou v dané problematice důležité obce, neboť jsou v daném území doma a nakonec také rozhodují o jednotlivých záměrech [P7, Jiří Hušek ml.]. Ludvík Řičář uvádí, že Lesy ČR jakožto vlastníci a správce lesa a správa CHKO mají znalosti podmínek a rizik spravovaného území, což umožňuje vyjednávat a nastavovat pravidla pro rekreační využívání [P7, Ludvík Řičář]. Znalostmi prostředí se zaměřením na vodní toky disponuje Povodí Labe, které vymezuje pásma hygienické ochrany, čímž opět dochází k usměrnění rekreačních aktivit [P7, Bohumil Pleskač].

Co se týče **vzájemných vztahů** mezi aktéry, Ludvík Řičář popisuje přátelskou atmosféru při vyjednávání a dlouhodobou spolupráci s Jizerskou o.p.s., Povodím Labe a Správou CHKO Jizerské hory [P7, Ludvík Řičář]. Josef Ibehej z pozice bývalého člena správní rady Jizerské o.p.s. hodnotí za poslední roky velmi dobrou spolupráci se subjekty, které rozhodují o povolení / nepovolení / usměrnění dané aktivity, konkrétně se jedná o aktéry Lesy ČR, Správa CHKO Jizerské hory a Povodí Labe [P7, Josef Ibehej]. Starosta Janova nad Nisou uvádí, že mezi jednotlivými obcemi na území Jizerských hor panuje jistá rivalita, ale nepromítá se do nějakých špatných vztahů. Naopak vztahy mezi obcemi jsou

dobré a probíhá kvalitní spolupráce v menších územních skupinkách i s ostatními aktéry [P7, Daniel David]. Pořadatelé závodů, například pořadatelé Jizerské 50, kooperují s ostatními aktéry dlouhodobě a dochází k úspěšné spolupráci a nalezení udržitelných parametrů hromadné akce [P7, Jiří Hušek]. Když je na horách z hlediska záchrany potřeba cokoli řešit, jedná Horská služba s pořadateli závodů, s Jizerskou o.p.s. či obcemi. Od Lesů ČR zjišťuje informace ohledně průjezdnosti cest, se správou CHKO projednává možnosti a podmínky cvičení a školení v horách [P7, René Mašín]. Jindřich Felcman dodává, že při vyjednávání Konceptu rozvoje cestovního ruchu Jizerské hory probíhala spolupráce se Správou CHKO Jizerské hory a dalšími odbory na krajském úřadě, poté byli osloveni další aktéři (především zástupci obcí, provozovatelé významných areálů, místní akční skupiny, spolky a zástupci jednotlivých aktivit – Jezdecké stezky, Jizerská o.p.s., ČeMBA, ski areály atd.), kteří se dle svého uvážení zapojili do projednávání [P7, Jindřich Felcman].

Tabulka 1: Postup při identifikaci klíčových aktérů (multi criteria assesment)

Potenciální klíčový aktér ve vztahu k problému střet zájmů mezi ochranou přírody a sportovně rekreačními aktivitami	Pozice a základní úloha aktéra		
	ROLE A LEGITIMITA	ZDROJE A ODPOVĚDNOST	VZÁJEMNÉ VZTAHY
Správa CHKO Jizerské hory	x	x	x
OS pro rekreaci a sport AOPK ČR			
Lesy ČR, s. p.	x	x	x
Povodí Labe, s. p.	x	x	x
Krajský úřad Libereckého kraje			x
Rekreanti a sportovci			
Singltrek pod Smrkem (cyklistika)	x	x	
Jizerská o.p.s. (běžecké lyžování)	x	x	x
Místní obyvatelé			
Podnikatelé na území CHKO JH			
Pořadatelé závodů			x
Horská služba			x
Obce na území CHKO JH	x	x	x
Spolky působící v CHKO JH			
Klub českých turistů			

Zdroj: Tabulka dle Zimmermann; Maennling [2007]

Z výše uvedené tabulky 1 Postup při identifikaci klíčových aktérů (multi criteria assesment) modifikované dle Zimmermanna a Maennlinga [2007] vyplývá, že silnou

pozici ve 2 nebo 3 oblastech má 6 aktérů.

Klíčovými aktéry tedy jsou:

- Správa CHKO Jizerské hory
- Lesy ČR, s. p.
- Povodí Labe, s. p.
- Jizerská o.p.s. za běžecké lyžování
- Singltrek pod Smrkem za cyklistiku
- Obce na území CHKO Jizerské hory

Výběr klíčových respondentů:

- Ing. Jiří Hušek
- Ing. Ludvík Řičář
- Ing. Bohumil Pleskač
- Ing. Silvie Kalinová
- Mgr. Tomáš Kvasnička
- Mgr. Daniel David

4.3 Charakteristika aktérů

Cílem této části analýzy je strukturovat seznam aktérů vzhledem k definovanému problému na základě stanovených charakteristik. PAKT [2015] předkládá techniku pro mapování aktérů dle hodnocení profilu aktérů, viz následující modifikovaná tabulka 2, vyjadřující míru souhlasu hodnotitele¹⁴ s uvedeným tvrzením o konkrétním aktérovi. Vzhledem k definovanému problému jsem zvolila následující indikátory:

- **Tvorba vize:** Zhodnocení postupu vytváření vize udržitelného rozvoje. Respektování demokratických principů, vyvážení zájmů, transformativní akce a postoje, zájem na dlouhodobém řešení a použití relevantních informací.
- **Flexibilita a inovace:** Otevřenost novým myšlenkám a schopnost adaptovat aktivity. Kritéria zahrnují toleranci, kritické postoje, empatii a ochotu učit se a měnit (se).
- **Vztahy a komunikace:** Zapojení do sítí, získávání kontaktů, vytváření prostoru pro komunikaci a respekt k odlišným názorům. Konzistentní postoje a schopnost komunikovat s ostatními aktéry, ochota informovat ostatní, otevřená a participativní výměna informací a rychlé reakce [PAKT, 2015].

¹⁴ Normativní hodnocení jednotlivých aktérů nedělám na základě mého osobního uvážení, nemluvím tedy za sebe jako hodnotitele, ale shrnuji vzájemné vnímání aktérů mezi sebou.

Tvorba vize

Při rozhovorech jsem se snažila sledovat hodnotový postoj jednotlivých aktérů ve vztahu k využití CHKO Jizerské hory pro sportovně rekreační účely. Vizi udržitelného rozvoje území, tedy usměrňování rekreačních aktivit, aby nedocházelo k velkým negativním vlivům na přírodu způsobených intenzivním využíváním hor, zastává Krajský úřad Libereckého kraje prostřednictvím připravované Koncepce rozvoje cestovního ruchu Jizerské hory [P7, Jindřich Felcman]. Snahu o spolupráci na této územní studii projevil mj. také Singltrek pod Smrkem, který napomáhá odklonit terénní cyklisty z vyčerpávaných částí hor do ekonomicky slabšího regionu Frýdlantska [P7, Tomáš Kvasnička]. Dle Jindřicha Felcmana výraznou snahu o tvorbu společné vize ohledně cyklistiky a běžeckého lyžování při projednávání koncepce neprojevil Klub českých turistů ani další spolky působící v CHKO [P7, Jindřich Felcman]. Kromě spolupráce při přípravě koncepce se během rozhovorů neprojevila výrazná snaha o tvorbu vize udržitelného rozvoje jednotlivých obcí na území Jizerských hor. Daniel David upozorňuje, že obce nemají jednotnou představu o rozvoji cestovního ruchu a některé obce vidí rozvoj v budování tvrdých atraktivit. Kvůli velkému rekreačnímu tlaku je snaha usměrnit sportovně rekreační aktivity do nepřetížených částí hor. Dle starosty Janova nad Nisou by každá obec chtěla ideálně na svém území nějakou atraktivitu, aby se turisté opakovaně vraceli, přičemž uznává, že je problém to zkoordinovat [P7, Daniel David].

Dalším projevem tvorby společné vize na území Jizerských hor je Deklarace o spolupráci, kterou podepsal Krajský úřad Libereckého kraje, Lesy ČR, Správa CHKO Jizerské hory, Povodí Labe a Jizerská o.p.s. Tito aktéři se dohodli na vzájemné spolupráci a podpoře, přičemž cílem je nerušený a klidný výkon práv všech zúčastněných stran ve vztahu k údržbě, zachování a případnému rozšíření tratí Jizerské magistrály a dále také ve vztahu k návštěvníkům Jizerských hor během celého roku, aniž by došlo k dotčení zákonných oprávnění a zájmů Lesů ČR, Správy CHKO Jizerské hory a Povodí Labe [Jizerská o.p.s., 2016]. Dále také pořadatelé tradičních závodů mají zájem na dohodnutí dlouhodobých udržitelných parametrů a jsou schopni ustoupit ze svých požadavků nebo je upravit [P7, Jiří Hušek]. Na druhou stranu bez větších rozmyslů a udržitelných vizí přicházejí noví, komerční pořadatelé závodů, kteří využívají hory jen jako zdroj pro svou činnost [P7, Ludvík Řičář].

Odborná skupina pro sport a rekreaci se také vyznačuje v této problematice vizí o ochraně přírodních fenoménů a zároveň ochraně návštěvnického zážitku. Ondřej Vítek uvádí, že k ochraně návštěvnického zážitku nemá odborná skupina dostatečné nástroje [P7,

Ondřej Vítek]. Dle Josefa Ibeheje běžní rekreatanti, sportovci či turisté často vnímají jen svůj cíl, např. požadavek sněhu a upravených stop ideálně všude, a aby tam mohli lyžovat bez omezení [P7, Josef Ibehej]. U místních obyvatel či podnikatelů na území CHKO Jizerské hory se během rozhovorů ostatní aktéři nevyjadřovali k tomu, že by se projevovala nějaká vize udržitelného rozvoje ze strany těchto neorganizovaných skupin.

Flexibilita a inovace

Výrazná otevřenost novým myšlenkám a schopnost adaptace aktivit v oblasti sportu v CHKO se projevila především u Lesů ČR (např. úprava a údržba cestní sítě s ohledem na šíři strojů, potřebných k úpravě běžeckých tratí [P7, Marek Pazderský]), u Horské služby (např. zřízení nové stanice Horské služby v dostupnosti Singltreku pod Smrkem [P7, René Mašín]), u Jizerské o.p.s. (např. údržba Jizerské magistrály dle aktuálních požadavků a připomínek Správy CHKO či Lesů ČR [P7, Ludvík Řičář] nebo zareagování na stížnosti a požadavky ohledně nového fenoménu fat biků [P7, Silvie Kalinová]), u Povodí Labe (např. plánovaná opatření ohledně nových zdrojů vody a rozšíření ochranných pásem v reakci na problematiku sucha a negativní vlivy rozšíření těžby v oblasti Turów, se zohledněním veřejného zájmu o rekreaci [P7, Bohumil Pleskač]), u Správy CHKO (např. snaha o spolupráci s ostatními aktéry a hledání schůdných podmínek pro provoz jednotlivých sportovních aktivit [P7, Marek Pazderský]), u pořadatelů závodů (např. reakce na nedostatek sněhu umělým zasněžováním při pořádání letošní Jizerské 50 a ochota upravovat trasy, termíny i počty závodníků dle požadavků Správy CHKO a Lesů ČR [P7, Jiří Hušek ml.]) u místních podnikatelů (např. snaha nabídnout rekreativním kvalitní a komplexní služby dle aktuální poptávky [P7, Marek Pazderský]) či u Singltreku pod Smrkem (Singltrek vznikl v reakci na požadavek měkkého zásahu do krajiny, potřeby rozvoje slabšího regionu [P7 Jana Mejzrová] a nabízí nové prostředí terénním cyklistům [P7, Tomáš Kvasnička]).

Menší míra projevu flexibility byla zaznamenána u obcí (např. někteří starostové se snaží dojít ke kompromisům a případně ustoupit od požadavků, ale to je složitější proces s ohledem na volební období [P7, Petr Šmaus]), u spolků (např. Společnost pro Jizerské hory reaguje na odpadky v horách a pořádá úklidové akce atp. [P7, Silvie Kalinová]) a u krajského úřadu (např. reakce na tlak rekreace připravovanou koncepcí rozvoje [P7, Jindřich Felcman]).

Naopak se neprojevila tolerance u některých běžných sportovců a rekreativních (např. problémem je, že si někteří neuvědomují, že Jizerské hory nepatří jen jim, a tak dochází ke střetům mezi rekreativními samotnými nebo se zájmy správců lesa [P7, Jiří Hušek]) nebo u

Klubu českých turistů (např. Klub českých turistů nepřispěl opodstatněnými připomínkami ke Koncepci rozvoje [P7, Jindřich Felcman] a nepostavil se nijak aktivně k rostoucímu trendu terénní cyklistiky [P7, Tomáš Kvasnička]).

Vztahy a komunikace

Kvalitní spolupráci, aktivní účast při vyjednávání, přátelské vztahy, jednání na profesionální úrovni, dodržování nastavených pravidel, participativní výměnu informací či respekt k odlišným názorům lze vyzorovat na základě výpovědí jednotlivých zástupců aktérů mezi Správou CHKO Jizerské hory, Lesy ČR, Povodím Labe, OS pro rekreaci a sport, Krajským úřadem Libereckého kraje, Horskou službou, Jizerskou o.p.s. a obcemi na území Jizerských hor [P7, Mejzrová; Vítek; Řičář; Pleskač; Felcman; Kalinová; Mašín; David].

V rámci Jizerské o.p.s. proběhly rozpory mezi některými členy, které zapříčinily personální změny ve společnosti, což se ale nijak nepromítá do fungování organizace [P7, Silvie Kalinová]. Naopak v rámci Singltreku dochází k rozepřím mezi Singltrekem pod Smrkem o.p.s. a Singltrekem Centrem, zároveň na Frýdlantsku nejsou ideální vztahy mezi politiky a právě Singltrekem. S ostatními aktéry dle Tomáše Kvasničky probíhá dobrá spolupráce, což potvrzují např. i Lesy ČR [P7, Kvasnička; Řičář]. Dle Jiřího Huška ml. je s pořadatelem tradičních závodů dobrá spolupráce a vždy se dojde k dohodě a společnému řešení mezi nimi, správou CHKO i Lesy ČR, problematičtí jsou někdy pořadatelé komerčních akcí bez vazby na danou lokalitu, s nimi se ne vždy podaří vyjednat podmínky pořádání [P7, Hušek ml.; Řičář]. Jindřich Felcman doplňuje, že s některými menšími spolky byla např. při projednávání koncepce rozvoje horší komunikace, ale Silvie Kalinová popisuje dobré vztahy a spolupráci s některými spolky i Klubem českých turistů [P7, Silvie Kalinová]. Podnikatelé se nijak aktivně neúčastní schůzek a projednávání v dané problematice [P7, Petr Šmaus].

Dle Jiřího Huška je z hlediska vyjednávání vhodnější mít nějakého zástupce či reprezentanta, který je schopen skupinu zastoupit, s vykřikovanými všeobecnými apely se těžko spolupracuje a komunikace může být problematická [P7, Jiří Hušek]. Proto skupinu místních obyvatel i běžných rekreatů bez zastoupení označuji značkou – tj. spíše nesouhlasím s tou charakteristikou.

Tabulka 2: Hodnocení profilu jednotlivých aktérů

Aktéři	Indikátor / Kategorie		
	Tvorba vize	Flexibilita inovace	Vztahy a komunikace
Správa CHKO Jizerské hory	++	++	++
OS pro rekreaci a sport AOPK ČR	+	/	++
Lesy ČR, s. p.	++	++	++
Povodí Labe, s. p.	++	++	++
Krajský úřad Libereckého kraje	++	+	++
Rekreanti a sportovci	-	-	-
Singltrek pod Smrkem (cyklistika)	++	++	+
Jizerská o.p.s. (běžecké lyžování)	++	++	++
Místní obyvatelé	-	/	-
Podnikatelé na území CHKO JH	-	++	-
Pořadatelé závodů	+	++	+
Horská služba	/	++	++
Obce na území CHKO JH	-	+	++
Spolky působící v CHKO JH	-	+	+
Klub českých turistů	-	-	+

Zdroj: Tabulka modifikována dle Burandt [2015], Zimmermann; Maennling [2007]

Pro hodnocení uvedeného tvrzení na základě získaných dat z polostrukturovaných rozhovorů se zástupci aktérů používám následující značky: ++ zcela souhlasím, + spíše souhlasím, -- zcela nesouhlasím, - spíše nesouhlasím, / chybějící data.

Závěrem této kapitoly lze shrnout, že Lesy ČR, Správa CHKO Jizerské Hory, Povodí Labe, Singltrek pod Smrkem i Jizerská o.p.s. mají výrazný zájem o udržitelný rozvoj Jizerských hor, tito aktéři respektují zájmy ostatních a snaží se o dlouhodobou spolupráci, podílejí se tak na společném vytváření vize udržitelného využívání hor pro rekreační účely. Flexibilita i schopnost inovace se projevuje především u všech klíčových aktérů a organizovaných subjektů. Mezi klíčovými aktéry jsou fungující vztahy, respektují odlišné názory, dochází k vyjednání a dokáží se dohodnout. U ostatních aktérů, kteří mají nějakou reprezentaci lze také rozpoznat schopnost komunikace s ostatními a zapojení do sítí s respektem k jiným názorům.

4.4 Síť aktérů

V této části analýzy znázorňují celkové upořádání sítě aktérů a vzájemnou komunikaci mezi aktéry pomocí sociogramu. Dle Petruska [1969] je sociogram formalizovaný symbolický zápis vztahů. Jedná se o analýzu propojení jednotlivých aktérů,

resp. vyznačení kdo s kým komunikuje. V sociogramu (obrázek 2) znázorňuji veškeré vazby, které byly analýzou zachyceny. Vycházím z přeepsaných rozhovorů s reprezentanty aktérů a dokumentů dostupných k dané problematice. Jako střed sociogramu jsem zvolila udržitelný rozvoj v CHKO Jizerské hory, protože umožňuje normativní vymezení jednotlivých aktérů. Vztahy mezi aktéry vyznačuji barevnými čarami: **zelená** znázorňuje silné vazby, úzkou spolupráci, kooperaci, **modrá** znázorňuje existující vztahy, vzájemný respekt, občasnou spolupráci a **červená** znázorňuje konfliktní vztahy. Tam, kde není vyznačena spojnice (aktéři nejsou propojeni čarou), nutně to neznamená, že by tito aktéři spolu ze zásady nekomunikovali, jde spíše o to, že se o sobě navzájem nezmínili jako o partnerech či oponentech. Pokud aktéři nezačali při rozhovoru popisovat vzájemné vztahy sami od sebe, cíleně jsem se doptávala.

Na základě hodnocení profilů jednotlivých aktérů (tabulka 2) v sociogramu znázorňuji postoj k vizi udržitelného rozvoje v CHKO Jizerské hory. Z tabulky v předchozí kapitole vyplývá, že silná vazba na vizi udržitelného rozvoje se projevuje u Správy CHKO Jizerské hory, Povodí Labe, Lesů ČR, Jizerské o.p.s., Singltrekem pod Smrkem, Krajským úřadem Libereckého kraje. O něco méně výrazná vazba je u OS pro rekreaci a sport a pořadatelů závodů.

Silné vazby

Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, silné vzájemné vazby, úspěšná spolupráce a vyjednávání bylo zaznamenáno mezi těmito aktéry: Správa CHKO Jizerské hory, Lesy ČR, Povodí Labe, Horská služba a Jizerská o.p.s. [P7, Mejzrová; Řičář; Pleskač; Kalinová; Mašín]. Jiří Hušek popisuje úzkou spolupráci Správy CHKO Jizerské hory kromě výše zmíněných aktérů také s krajským úřadem, dále úspěšné vyjednávání podmínek a dlouhodobou spolupráci s pořadatelem závodů. Také o Klubu českých turistů mluví jako o významném partnerovi [P7, Jiří Hušek]. Dle Tomáše Kvasničky je fungující spolupráce Singltreku pod Smrkem se Správou CHKO Jizerské hory, Lesy ČR, Povodím Labe [P7, Tomáš Kvasnička]. OS pro rekreaci a sport vidí jako významnou skupinu a dominantního partnera Lesy ČR, jako další nejvýznamnější partnery, se kterými odborná skupina jedná, uvádí Ondřej Vítek obce a správu CHKO [P7, Ondřej Vítek]. Důležitým partnerem při přípravě projektů jsou pro Lesy ČR starostové dotčených obcí a Krajský úřad Libereckého kraje [P7, Ludvík Řičář]. Významnými partnery pro pravidelné vyjednávání s Povodím Labe jsou obce a krajský úřad, dle slov Bohumila Pleskače je potřeba s nimi projednat pravidla hry při jejich naplňování zájmu o rozvoj rekreace. Dále dodává, že se také často projednávají podmínky s pořadatelem hromadných závodů, aby nedocházelo ke střetům [P7,

Bohumil Pleskač]. Horská služba aktivně spolupracuje s pořadateli masových závodů, pravidelně komunikuje s Jizerskou o.p.s., jedná s jednotlivými obcemi o podmínkách ohledně záchrany v horách, zjišťuje od Lesů ČR aktuální stav průjezdnosti cest a své aktivity konzultuje se správou CHKO [P7, René Mašín]. Silvie Kalinová popisuje úzkou spolupráci s pořadateli závodů v běžeckém lyžování z hlediska zajištění úpravy stop. Další pravidelné vyjednávání mj. ohledně financí popisuje ředitelka Jizerské o.p.s. s obcemi, krajským úřadem a soukromými firmami [P7, Silvie Kalinová]. Častá projednávání a silné vazby jsou znatelné mezi krajským úřadem a jednotlivými obcemi [P7, Felcman; David].

Existující vztahy

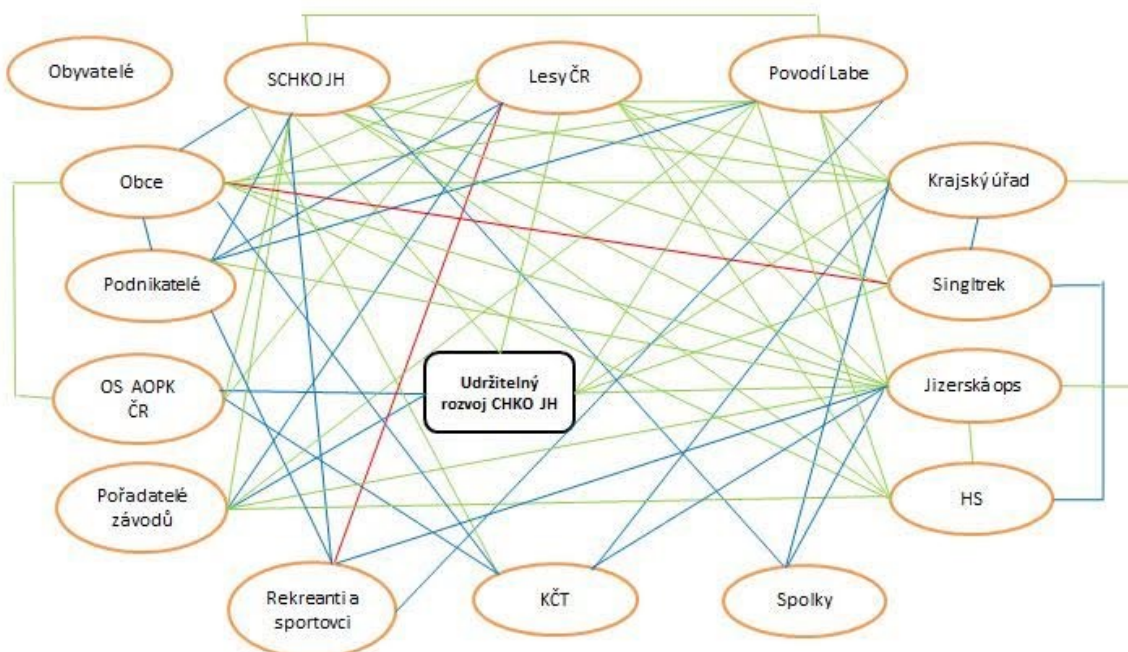
Jiří Hušek popisuje, že obce, sdružení obcí, jednotlivé organizace a spolky založené pro obsluhu cestovního ruchu lze považovat za partnery Správy CHKO, se kterými lze případně diskutovat parametry, pravidla aktivit a jednotlivé záměry [P7, Jiří Hušek]. Jako partnera OS pro rekreaci a sport pro příležitostné jednání ohledně značení cykloturistických tras vidí Ondřej Vítek Klub českých turistů [P7, Ondřej Vítek]. Ludvík Řičář popisuje jednání kvůli pořádání závodů, s dlouhodobými pořadateli jsou vhodně nastavené hraniční podmínky, které se dodržují, problém vidí jen s novými pořadateli, kteří si neuvědomují, že je potřeba, aby k jejich akci získali patřičné vyjádření [P7, Ludvík Řičář]. Horská služba občas jedná s provozovatelem Singltreku pod Smrkem, který má zájem o informace, týkající se problematických částí stezek z hlediska úrazovosti [P7, René Mašín]. Jizerská o.p.s. příležitostně spolupracuje např. ohledně propagace nebo vydávání Jizerských novin s některými spolky v Jizerských horách, Klub českých turistů vypomáhá se značením tras a dále Jizerská o.p.s. řeší problémy a připomínky rekreatantů a příznivců různých sportovních aktivit [P7, Silvie Kalinová]. Starosta Janova nad Nisou registruje Klub českých turistů také jako značkaře [P7, Daniel David]. Jiří Hušek ml. uvádí, že správa CHKO se snaží dostat návštěvníky hor na svou stranu, protože to je dle jeho slov silná skupina lidí, se kterou není vhodné se rozhádat, proto je potřeba zvolit vhodný cíl spolupůsobení a vysvětlit rekreatantům např. důvody omezeného vstupu do citlivých míst hor atp. [P7, Jiří Hušek ml.]. Podobně se snaží Povodí Labe vymezit jednotlivé oblasti pro návštěvníky CHKO a zajistit jejich informovanost, aby bylo zřejmé, kam je vstup povolen a kam nikoliv, aby nedocházelo ke konfliktním situacím [P7, Bohumil Pleskač]. Při projednávání Koncepce rozvoje cestovního ruchu Jizerské hory byl Singltrek pod Smrkem, jakožto zástupce terénních cyklistů, aktivním partnerem kraje [P7, Jindřich Felcman], Tomáš Kvasnička popisuje krajský úřad, jako instituci, která nějakým způsobem spravuje tyto aktivity, ale nyní je na okraji sítě hlavních aktérů [P7, Tomáš

Kvasnička]. Dle Petra Šmause se místní podnikatelé neúčastní nějakých pravidelných schůzek či jednání s ostatními aktéry a zabývají se především svými zájmy, jen občas komunikují se správou CHKO, Lesy ČR, Povodím Labe či obcemi z hlediska projednání nějakého nového záměru nebo rozšíření stávající činnosti [P7, Petr Šmaus]. Krajský úřad přizval k projednávání koncepce Klub českých turistů i další místní spolky, ty ale zatím nepodaly žádný zásadní návrh nebo podnět k projednání [P7, Jindřich Felcman]. Dle Marka Pazderského si lidé v ČR začínají čím dál více zvykat platit za služby vlivem vývoje společnosti a ekonomické situace a jsou ochotni investovat do kvalitního trávení volného času. Místní podnikatelé přilákají rekreanty na kiosky, restaurace, půjčovny kol, servis a přípravu lyží, turisté toto oceňují a narůstá návštěvnost [P7, Marek Pazderský].

Konfliktní vztahy

Aktéři často zmiňovali spory mezi jednotlivými vyznavači různých sportů nebo i v rámci jedné aktivity, ale jiné výkonnostní skupiny či jiného lyžařského stylu apod. [P7, např. Kalinová; Hušek ml.; Řičář]. Dále byly zaznamenány konfliktní situace mezi sportovci a lesními správci [P7, Hušek; Řičář; Ibehej; Vítek]. Neshody, problematické vztahy a náročná jednání jsou znatelné mezi Singltrek Centrem a obcemi na Frýdlantsku [P7, Kvasnička; Hušek ml.].

Obrázek 2: Sociogram znázorňující síť aktérů

Zelená – silné vazby, modrá – existující vztahy, červená – konfliktní vztahy

Z výše uvedeného sociogramu a tabulek v předchozích kapitolách vyplývá, že v Jizerských horách vyjednávání a komunikace probíhá na velmi dobré úrovni. Nejhušší

síť aktivních vztahů je zřejmá především u klíčových aktérů, ale i ostatní aktéři jsou vnímáni jako partneři pro vyjednávání. Pouze u místních obyvatel nebyla rozpoznána žádná vazba, která by je napojovala do sítě aktérů, což je dáno tím, že se aktéři zmiňovali především o vztazích s ostatními, kteří mají nějaké zastoupení. Neznamena to, že by byli všichni místní obyvatelé neaktivní. Mnoho místních se angažuje v různých spolcích či v horách podniká, v rámci tohoto zastoupení se do sítě zapojují. Např. obyvatelé Bedřichova: Josef Ibehej je bývalý člen správní rady Jizerské o.p.s., Petr Šmaus je provozovatelem chaty Prezidentská a jeho bratr Ivan Šmaus je majitelem iG Sportu atd.

Na základě zjištění husté a kvalitní sítě vztahů lze shrnout, že v Jizerských horách je silný sociální kapitál a mnoho vztahů umožňujících spolupráci v rámci participace. Dochází k vzájemnému respektování zájmů mezi oběma stranami dané problematiky, které jsou schopné spolu vyjednat o možnostech a podmínkách využívání CHKO pro sportovně rekreační účely. Ze sociogramu je také patrné, že ústřední skupinou úzce kooperujících aktérů jsou především klíčoví aktéři, což je potvrzeno i mimo výpovědi jednotlivých aktérů také v dostupných dokumentech (např. Deklarace o spolupráci či Koncepce rozvoje cestovního ruchu Jizerské hory).

4.5 Interpretace výsledků

Níže odpovídám na výzkumné otázky rozčleněné dle struktury Kdo? Co? Co s tím? V části „Co?“ se navíc, nad rámec analýzy aktérů, věnuji věcnému rozebrání problému, resp. tomu, co vadí z hlediska sportovně rekreačního využívání v chráněné krajinné oblasti Jizerských hor. Při zpracování této části vycházím z dat získaných v rozhovorech (viz příloha P7) a z předchozích kapitol práce.

4.5.1 Kdo?

Hlavní aktéři, kteří vstupují do vyjednávání o využití CHKO Jizerské hory

Z kapitoly 4.2 vyplývá, že mezi klíčové aktéry, kteří vstupují do vyjednávání o využití CHKO Jizerské hory pro cyklistiku a běžecké lyžování, patří na jedné straně ti, kteří mají primárně nerekreční zájmy v tomto území, konkrétně za ochranu přírody **Správa CHKO Jizerské hory**, za správce lesního majetku **Lesy ČR** a za správce vodních toků **Povodí Labe**. Z druhé strany jsou ti, kteří zajišťují nebo nějakým způsobem podporují rozvoj cestovního ruchu, sportu a rekreačních aktivit. Jedná se o **obce** na území Jizerských hor a jednotlivé spolky či společnosti, konkrétně především **Jizerská o.p.s.**, která se stará mj. o údržbu běžeckých tratí, a **Singltrek pod Smrkem**, který zastupuje

terénní cyklisty.

Tito klíčoví aktéři ve vztahu k problému střetu mezi ochranou přírody a sportovně rekreačními aktivitami vykazují silnou pozici z hlediska role, legitimacy, zdrojů, odpovědnosti a vzájemných vztahů (viz tabulka 1). Mezi těmito hlavními aktéry probíhá na několika lokálních úrovních diskuze ohledně parametrů a pravidel jednotlivých aktivit, přičemž dochází k jejich dodržování a naplňování vzájemné spolupráce. Zároveň jsou otevřeni novým myšlenkám a jsou ochotni se adaptovat a reagovat na vývoj tlaku či potřeb rekreace s ohledem na zájmy ostatních aktérů. Všichni klíčoví aktéři kromě obcí vykazují snahu o tvorbu společné vize udržitelného rozvoje (viz tabulka 2).

Např. **Správa CHKO Jizerské hory** zastává názor, že je potřeba vybalancovat hodnoty a potřeby všech stran. Existuje zde příroda, jejíž hodnotu je potřeba chránit, správa CHKO tu není proto, aby vytvářela lidem prostředí pro trávení volného času, ale aby chránila přírodu. Dle slov Jiřího Huška bere správa samozřejmě na vědomí ostatní veřejné zájmy a snaží se jim vyhovět, jen je potřeba si uvědomit, že příroda je na prvním místě, jen díky ní máme kvalitní prostor pro naše rekreační aktivity. Správa CHKO Jizerské hory zastává z hlediska sportovně rekreačních aktivit princip předběžné opatrnosti, který vidí jako snazší způsob přístupu pro spolupráci, než aktivity povolovat a poté, jestliže se ukáže silný negativní vliv, prudce omezovat a dělat represe. Na místech s intenzivní ochranou je cílem správy CHKO pozitivní moderace využívání, nejde jen o to zakázat lidem přístup do krajiny, ale nabídnout jim vidět danou zajímavost jinde, kde ji nepoškodí. Je kladen důraz na diferenciaci v čase i prostoru, čímž lze usměrnit některé přírodě škodlivé aktivity z hlediska územního i časového, aniž by se zamezilo zájmu rekreatantů [P7, Jiří Hušek]. Ondřej Vítek dodává, že cílem Odborné skupiny pro sport a rekreaci při AOPK ČR není jen ochrana přírodních fenoménů, ale také ochrana návštěvnického zážitku [P7, Ondřej Vítek]. Např. Josef Ibehej z pozice bývalého člena správní rady Jizerské o.p.s. hodnotí velmi dobře spolupráci za poslední roky se subjekty, které rozhodují o povolení / nepovolení / usměrnění dané aktivity, konkrétně se jedná o klíčové aktéry Lesy ČR, Správa CHKO Jizerské hory a Povodí Labe [P7, Josef Ibehej].

Hlavním úkolem **Lesů ČR** je dobré lesnické hospodaření dle lesnických zásad, s čímž souvisí i péče o veškerou infrastrukturu. Lesy mají produkční a mimoprodukční funkce a někdy může některá funkce převládat, např. funkce ochrany lesa, nebo jindy zase převládá veřejný zájem využívání lidmi. Na základě tohoto východiska Ludvík Řičář shrnuje, že Lesy ČR jsou státní podnik, který spravuje státní lesy a naplňuje veřejné zájmy. Dále uvádí, že když se řeší nějaký projekt, dochází ke spolupráci s dalšími subjekty,

zejména jde o obce, které naplňují veřejný zájem využívání lesa; dále je to ochrana přírody, která má zájmy dané legislativou; za správce toků Povodí Labe a další organizace a spolky, které se angažují v regionu [P7, Ludvík Řičář].

Dle Bohumila Pleskače se **Povodí Labe** snaží ve všem vycházet veřejnosti vstříc a nenaráží na nějaký významný střet zájmů. Dbá na to, aby se veřejnost pohybovala v prostředí, které je bezpečné, ale pak jsou pásma hygienické ochrany, kam veřejnost vstupovat nesmí, a tam je přístup správce toků nekompromisní [P7, Bohumil Pleskač].

Singltrek pod Smrkem popisuje Petr Šmaus jako silné úspěšné sdružení, které umí vykonávat svou činnost, umí ji prosadit a umí se dohodnout napříč jednotlivými orgány [P7, Petr Šmaus]. Tomáš Kvasnička, tvůrce Singltreku pod Smrkem, sám sebe vnímá jako člověka, který pracuje s přírodním prostředím a nějakým způsobem ho přetváří, tak aby neexistovala třetí plocha mezi přírodou a jejími uživateli. Dále uvádí, že nedochází k souladu názorů mezi Singtrem a zastupiteli na Frýdlantsku, jedná se o finanční a mocenské záležitosti [P7, Tomáš Kvasnička]. Ondřej Vítek ale popisuje komplikované počátky Singltreku, protože se nevědělo, jak k tomu vůbec přistupovat, jednalo se o novou věc. Dnes se přístup dle jeho slov ustálil a Singltrek je vnímán jako dobrá věc, pro kterou je vhodné najít konsenzus, jakým způsobem to procesovat, aby se mohl provozovat a případně i rozšiřovat [P7, Ondřej Vítek].

Hlavní náplní **Jizerské o.p.s.** je udržovat Jizerskou magistrálu, trasy a značení. Společnost má správní radu, dozorčí radu a dalšími členy jsou sportovci. Například Marek Pazderský ve společnosti funguje mj. jako zástupce lyžařů a vzhledem ke svému osobnímu podnikání (Skiservis Mára) má informace i od běžných rekreativců a návštěvníků hor, snaží se proto zastupovat nejen závodní lyžaře, ale i běžné turisty [P7, Marek Pazderský]. Ředitelka o.p.s. Silvie Kalinová dodává, že bez dohody se správou CHKO, Lesy ČR a Povodím Labe má Jizerská o.p.s. omezené možnosti působnosti, proto se s těmito klíčovými aktéry snaží mít dobré vztahy a dodržuje jejich pravidla a požadavky [P7, Silvie Kalinová].

Co se týče **obcí**, starosta Janova nad Nisou uvádí, že jednotlivé obce vědí, že cestovní ruch potřebují, ale už ne úplně všichni vědí, jak ho dělat. Někdo má představu, že cestovní ruch jsou jen tvrdé věci jako budování cyklostezek, sjezdovek apod., Janov nad Nisou ale zastává názor, že je to i o jiných věcech, např. jakým způsobem je obec schopna představit návštěvníkům území, nabídnout možnosti, tipy a informace. Snahou obcí je udržet rekreativce v regionu déle než jeden den či odpoledne. Dále starosta uvádí, že mezi jednotlivými obcemi na území Jizerských hor panuje jistá rivalita, ale nepromítá se do

nějakých špatných vztahů. Naopak vztahy mezi obcemi jsou dobré a probíhá kvalitní spolupráce v menších územních skupinkách, např. Bedřichov a Janov, kvůli Protržené přehradě jednají Albrechtice a Desná, Jizerku řeší Kořenov a Harrachov atp. [P7, Daniel David]. Jiří Hušek ml. doplňuje, že na správě CHKO je posoudit jednotlivé záměry rozvoje obcí, může se jednat o dobrý návrh, který lze schválit, nebo se jedná o špatný návrh, který se buď usměrní, nebo zamítne [P7, Jiří Hušek ml.].

Mezi dalšího aktéra, který se nějakým způsobem podílí na vyjednávání o využití CHKO Jizerské hory, patří **Krajský úřad Libereckého kraje**, který připravuje Koncepti rozvoje cestovního ruchu Jizerských hor. Dle Jiřího Huška je právě tato územní studie od krajského úřadu dobrá báze na usměrňování problémů, koncepce má územní průměty a mohla by se odrazit jako podklad pro tvorbu zásad územního rozvoje krajského a potažmo územního plánu obcí [P7, Jiří Hušek]. Jindřich Felcman popisuje roli krajského úřadu jako částečně rozhodovací a do určité míry autoritativní, i když nemá velké zákonné kompetence, jedná se spíš o koordinaci a hlídání nadmístních souvislostí u územních plánů obcí. Představa o koncepci rozvoje je taková, že když bude např. potřebovat někdo proznačit trasu chráněným územím, tak hlavní slovo má CHKO, ale dle Jindřicha Felcmana se jedná o nadmístní koncepci, která jednotlivé aktivity usměrní do nějakého rámce. Snahou je využít té pozice, aby se s konkrétním námětem přišlo nejprve na krajský úřad, kde se porovnají myšlenky a záměry, potom by se to projednávalo se správou CHKO [P7, Jindřich Felcman].

Dalšími aktéry jsou **pořadatelé závodů**, například pořadatelé Jizerské 50 kooperují s ostatními aktéry dlouhodobě a dochází k úspěšné spolupráci a nalezení udržitelných parametrů. Dalšími pořadateli závodů jsou často místní obyvatelé nebo místní podnikatelé, jedná se o tradiční závody s jasně definovanými pořadateli, je znát vazba na místní ekonomiku, a proto je opět snahou funkční spolupráce. Problematické jsou někdy komerční projekty nebo akce, které přicházejí do Jizerských hor nově a odjinud, jejich cílem může být jen využití území jako zdroje pro podnikání, bez snahy o udržitelnost, a právě tyto akce vidí ostatní místní aktéři neradi, či je nepovolují [P7, Jiří Hušek].

Další, kdo má zájem na rozvoji rekreace, jsou **místní podnikatelé a hoteliéři**. Například provozovatel ubytovacích zařízení Petr Šmaus uvádí, že sám je v jakémsi rozporu. Na jednu stranu samozřejmě potřebuje pro své podnikání rekreanty, ale na druhou stranu, tím jak se příliš otevírá a upravuje prostředí, aby bylo příznivější turistice, se znehodnocuje a pro určitý okruh lidí se ztrácí atraktivita těchto hor. Dle jeho slov příliš velká úprava cyklistických stezek vede k tomu, že už nepřichází tolik lidí kvůli pěší

turistice a téměř 90 % klientely jsou cyklisté. Dodává, že již je nabídky aktivit a jednotlivých služeb v Jizerských horách až příliš a nemá zájem o další rozvoj [P7, Petr Šmaus]. Naopak Marek Pazderský by uvítal vybudování kvalitního zázemí, především sociálního zařízení, sprch či převlékáren v Bedřichově, aby se rekreatanti po sportovním ještě se v horách zdrželi a utratili nějaké peníze [P7, Marek Pazderský].

V Jizerských horách má také svou roli **Klub českých turistů**, který se podílí na využívání Jizerských hor především značením tras a do jisté míry i vydáváním map, čímž může ovlivňovat poměrně velkou skupinu rekreatantů v CHKO [P7, Jiří Hušek].

Horská služba je dalším aktérem, který působí v Jizerských horách. Jedná se o složku, která vydává doporučení nebo nedoporučení konkrétní aktivity s ohledem na aktuální podmínky a zajištění bezpečnosti. Horská služba komunikuje s pořadateli závodů ohledně bezpečnosti závodníků, dále jedná s Jizerskou o.p.s. či obcemi, když je z hlediska záchrany na horách potřeba cokoli řešit. Od Lesů ČR zjišťuje informace, jaké cesty jsou průjezdné nebo kde nelze počítat s možností jízdy vozidlem za nějakým úrazem. Se správou CHKO projednávají možnosti a podmínky cvičení a školení v horách [P7, René Mašín].

V neposledním řadě patří mezi aktéry **rekreatanti a sportovci**, nejčastěji se jedná o jednotlivé skupiny uživatelů z řad místních obyvatel, přílehlé liberecko-jablonecké aglomerace, nedaleké Prahy nebo pohraničních měst. Mohou to být „divocí rekreatanti“, tedy skupina lidí, kteří jsou nastaveni dle Jiřího Huška většinou tak, že nepotřebují s nikým komunikovat a svůj zájem si prosazují přes ostatní zájmy. Jedná se ale o menšinu, kterou je potřeba jen vzít na vědomí. Nejde o nutně negativní skupinu lidí, jsou to spíše lidé, kteří hledají v horách něco jiného než většina, chtějí klid, hledat vlastní cesty a nemají potřebu škodit. Většinou se nijak promyšleně a systematicky s nimi nepracuje, pokud ano, dá se s nimi mluvit a chápou požadavky, které vnesou ostatní aktéři [P7, Jiří Hušek]. Horská služba potvrzuje nárůst oblíbenosti hledání klidovějších a odlehlejších míst úrazovou statistikou [P7, René Mašín]. Josef Ibehej doplňuje, že část těchto sportovců pak vyráží v noci s čelovkou nebo vyhledávají špatné počasí, kdy není v horách tolik přelidněno [P7, Josef Ibehej]. K tomu dodává Petr Šmaus, že se před lety musel řešit problém střetu rolbařů s lyžaři s čelovkou, široká rolba nemá tolik možností vyhnout se nočním lyžařům, vyjížděli o půlnoci. Ani tento čas nevyhovoval a stále se potkávali s lyžaři, proto se začalo rolbovat až k ránu [P7, Petr Šmaus].

Jiní sportovci se mohou řadit pod nějaké sdružení z funkčního hlediska, např. sportovní svazy, které se věnují především závodní sekci; dále to může být cyklistická

odnož zmíněného Klubu českých turistů; u speciálních potřeb je to např. Singltrek, což je významná záležitost i z ekonomického hlediska; u běžeckého lyžování je to poměrně snadno dáno požadavkem o zajištění upravených stop, což provádí Jizerská o.p.s. nebo společnost Jizerky pro Vás o.p.s. Územně vymezenými partnery mohou být obce či sdružení obcí, jako například sdružení **Jizerské hory – Turistický region Liberecko, Jablonecko, Frýdlantsko a Tanvaldsko** [P7, Jiří Hušek]. Dle Petra Šmause právě toto sdružení, vedené janovským starostou, komunikuje v rámci státní správy a kraje o tom, jak to v Jizerských horách vést. Dále uvádí, že je to partner, který se snaží zastupovat širší skupinu a zastřešovat menší spolky [P7, Petr Šmaus]. Daniel David doplňuje, že by se toto sdružení mělo starat o destinační management, a tedy nějakým způsobem koordinovat cestovní ruch v území, ale bohužel se nyní potýká s finančními problémy [P7, Daniel David].

Dle Jiřího Huška je z hlediska vyjednávání vhodnější mít nějakého zástupce či reprezentanta, protože ostatní aktéři potřebují komunikovat s partnerem, který je schopný skupinu zastoupit a zároveň také ovlivňovat. Mít kvalitní zástupce je dle správy CHKO nejlepší nástroj, který funguje, bez určené cílové skupiny a s vykřikovanými všeobecnými apely se těžko spolupracuje. Samozřejmě lze využívat média, spolupracovat s novináři či televizemi, což se dle Jiřího Huška děje, ale dopad těchto metod je menší, než když je to přes nějakou jasně vymezenou skupinu nebo přes partnery [P7, Jiří Hušek].

4.5.2 Co?

Střety mezi aktéry při využívání CHKO Jizerské hory pro rekreační a sportovní účely

Vztah mezi **sportovně rekreačními aktivitami a ochranou přírody** popisuje Ondřej Vítek, tajemník Odborné skupiny pro rekreaci a sport AOPK ČR, pod kterou spadají Jizerské hory jako jeden ze spravovaných regionů. Dle jeho názoru obecně odborná skupina vnímá cyklistiku i běžecké lyžování jako měkký cestovní ruch nebo k přírodě šetrný, ale upozorňuje, že v některých případech se to dostává na hranici, kterou lze tolerovat. Co se týče Jizerských hor, tam vidí především problém v počtech lidí, kteří se těm aktivitám věnují. Dále dodává, že u zimního lyžování a letní cyklistiky je překročena ta mez, která ovlivňuje pocit člověka, kdy ještě vnímá přírodu, a víc už tam začíná převažovat to, že vnímá, že na cestě není sám a musí se vyhýbat ostatním, v podstatě se může dostat zážitek z pobytu v přírodě do pozadí [P7, Ondřej Vítek]. Jana Mejzrová doplňuje, že sport a ochrana nepředstavují ve své podstatě konflikt. Spíše jde o to, že se

cyklistika a běžecké lyžování za posledních 20 let intenzivně rozšířily. Ukázalo se, že terény a podmínky jsou pro tyto aktivity ideální, běžecké lyžování a cyklistika přivádí do Jizerských hor nejvíce lidí. Nejedná se tedy přímo o konflikt mezi ochranou přírody a cyklistikou, ale jde o to, že se hledají nové cesty. Je požadavek na zahušťování sítě tras, nehledají se cesty jen pro cyklistiku, souvisí to s lesním hospodařením a budováním nových odvozních cest nebo čistě hospodářských, a opět tam pak vzniká fenomén cyklistiky a dochází k jejímu dalšímu rozšiřování nebo zahušťování. Podobně je to s běžeckým lyžováním, v Jizerských horách vznikla první síť upravovaných tras a nyní se opět projevují požadavky na její zahušťování, což by mohl být problém. Správa CHKO se brání především tomu, aby se rozšiřovaly rekreační aktivity do citlivých míst hor [P7, Jana Mejzrová]. Z pozice ochrany přírody dochází k omezování vstupu do některých částí CHKO. Dle Jiřího Huška jsou zde území, kam není žádoucí z hlediska ochrany přírody někoho pouštět nebo ho pouštět v průběhu celého roku. Takže například dochází každoročně k dohodě s CHKO, Lesy ČR, Povodím Labe a Jizerkou o.p.s. ohledně termínu a povolení strojní údržby běžeckých stop. V tomto případě se jedná především o tokaniště tetřívka, pro jarní období se budou nějaké lokality uzavírat pro turistické využití a chystají se další opatření, spíše formou informační kampaně [P7, Jiří Hušek]. Josef Ibehej, jakožto aktivní sportovec a bývalý člen Jizerské o.p.s., popisuje vztah sportu a ochrany přírody. Uznává, že cyklistika a běžecké lyžování přináší přírodě určité negace, nikoliv ale sportovci samotnými, ale spíš tím, že se pohybují a že jich je tolik. Z počátku sám tlačil na CHKO, aby povolila dělat stopy všude, ale již si uvědomuje, že po lidech zůstává spousta odpadků, část jich vybočuje ze stopy mimo cestu a ruší tetřívka. Problém je tedy v tom, že Jizerské hory jsou malé a lidí je hodně. Dále Josef Ibehej potvrzuje slova Jiřího Huška a uvádí, že správa CHKO si podle jeho názoru uvědomila, že není žádoucí jen zakazovat a striktně říkat ne, ale že je to o vyjednávání a dodržování pravidel [P7, Josef Ibehej].

Dle Jiřího Huška je základním střetem zájmů to, že mnoho lidí, kteří využívají lesní účelové komunikace pro rekreační aktivity, si neuvědomují, že tato infrastruktura není primárně stavěná pro ně. Dochází tak ke **střetu mezi vlastníky lesa a sportovci**. Kvalitní síť odvozních cest vznikla v 80. letech kvůli imisní kalamitě a rozsáhlé těžbě lesa, cestní síť se pak logicky začala využívat pro běžecké lyžování i pro cyklistiku. Problém je, že se stále jedná o lesní účelové komunikace ve vlastnictví vlastníka lesa, které se používají pro hospodaření v lesích, a právě tento fakt někteří sportovci nerespektují. Nastávají tak konflikty, kdy např. skupinka cyklistů odmítá uvolnit cestu pro lesníka v autě apod. [P7, Jiří Hušek]. Dalším příkladem je vlna stížností a odporu ohledně těžby dřeva pod

Maliníkem, cesta je nově zpevněna pro potřeby lesních prací a sportovcům se nové vyasfaltování nelíbí [Hušek, 2015b]. Dle Josefa Ibeheje by o těchto situacích měla informovat např. Jizerská o.p.s. na svých stránkách a především o tom, že je to v souladu s Deklarací o spolupráci. Jinak spolupráci s Lesy ČR popisuje pozitivně, například oceňuje, že projektanti Lesů ČR při úpravě komunikací zohledňují potřebnou šířku pro projetí techniky na údržbu běžeckých stop. Jen u některých záměrů měl jiné představy, např. při výstavbě nové cesty na přehradu byl ze strany sportovců požadavek na hladký asfalt, který by byl vodný pro kolečkové lyže, ale udělal se tam hrubý asfalt, který byl na původních silnicích [P7, Josef Ibehej]. Výše zmíněné informace potvrzuje Ondřej Vítek, někteří návštěvníci vnímají negativně, když například při kácení lesů dochází k poškození cest, pak se rozčilují, že tam nejsou podmínky pro rekreaci, jaké očekávali [P7, Ondřej Vítek]. Ředitel krajského ředitelství Lesů ČR Ludvík Řičář utvrzuje, že hlavním problémem je, že si někteří rekreační lidé myslí, že lesy jsou jen pro ně, což se projevuje arogancí a nezralými názory v terénu a případně i negativními emaily. Všechny lesy mají komplexní využití, původně sloužily pro lesnické hospodaření, pro myslivce, pro ochranu přírody a až v průběhu vývoje se začaly používat pro pěší turisty, cyklisty a lyžaře. Snahou Lesů ČR je mj. působit na děti ve školách, aby si postupně uvědomily, proč je tady les a co plní za funkce. Dále s osvětou napomáhá Jizerská o.p.s., která vysvětluje, např. proč na nějaké cestě probíhají ještě lesnické práce, a předává tyto informace veřejnosti [P7, Ludvík Řičář].

K dalším střetům může docházet mezi **zájmy na zdrojích pitné vody a sportovně rekreačními zájmy**. Na území Jizerských hor se nachází povrchové nádrže s pitnou vodou, které mají své režimy, včetně toho, že je tam první vodohospodářské pásmo a zákaz vstupu. Povodí Labe se v současné době brání rozšiřování možnosti vstupovat do ochranných pásem. Existují záměry zpřístupnit atraktivní turistické lokality na hřebenech hor z hlediska dopravní obslužnosti i ve vztahu k počtu návštěvníků, což Bohumil Pleskač vnímá jako problém ze strany zajištění podmínek ochranných pásem, protože největším problémem je vstup desítek tisíc lidí v průběhu roku do těchto oblastí, s tím, že k tomu není vybudovaná potřebná infrastruktura a sociální zázemí. Bohumil Pleskač dodává, že nezaznamenává výrazné konfliktní situace s veřejností a že lze v podstatě říci, že se většina rekreačních lidí chová přiměřeně k podmínkám v místech, kde se pohybují. Povodí Labe se snaží vymezit místa, kam se smí a kam se nesmí. Případní viníci, kteří jsou přistiženi v pásmu hygienické ochrany prvního stupně, jsou pak postihováni v rámci přestupkového řízení [P7, Bohumil Pleskač].

Jelikož jsou Jizerské hory díky své poloze velmi intenzivně navštěvovány, dochází ke střetům i mezi jednotlivými uživateli hor pro sportovně rekreační účely. Václav Tomášek se domnívá, že ke zvýšené agresivitě mezi jednotlivými skupinami a nárokování si hor pro sebe částečně přispívají organizace, které podporují svou skupinu. Jako příklad uvádí zákazové značky u upravovaných tratí. Jedná se o teoretické zákazy vstupu pěším chodcům, psům apod., které tam umístila obsluhující organizace, ale není to nijak vymahatelné. Pak dochází k tomu, že si cestu lyžaři nárokují a nadávají ostatním uživatelům. Na druhou stranu doplňuje, že pokud by lidé k sobě měli úctu a byli disciplinovaní, zákaz by nebyl brán jako výzva k porušení, nemuseli by se objevovat zákazové usměrňovací cedule [P7, Václav Tomášek].

Nejčastějším ze střetů je **konflikt mezi cyklistikou a pěší turistikou**. Cyklistika, především ta horská, je poměrně nový fenomén, nevyžaduje jen hladký povrch, ale lze ji provozovat i na cestách, kam byli lidé zvyklí chodit pěšky. Problém nastává tedy v tom, že se jedná o trasy sdílené pěšími a cyklisty a při současné intenzitě využívání dochází často ke kolizím [P7, Jiří Hušek]. Dle Horské služby dochází k úrazům velmi často právě kvůli srážce pěšího s cyklistou [P7, René Mašín]. Jak uvádí Jiří Hušek, toto není primárně problém ochrany přírody, ale jde o pocit pohody těch sportovců. Primárním problémem ochrany přírody se to stává tehdy, když tyto dvě skupiny sdílejí jednu trasu, která je nekonfliktní vůči přírodě, a najednou se na ni nevejdou, což má za následek vyšší požadavky na zahušťování sítě pěších tras a cyklotras. V této souvislosti se objevují Singltreky či areály pro sjezdovou cyklistiku, to by samo o sobě dle správy CHKO nebylo problematické, jen je třeba pro ně najít území, kam se vejdou, kde jsou schopni se realizovat, kde nebudou překážet ostatním uživatelům a zároveň, kde to bude mít minimální vliv na přírodu a krajinu [P7, Jiří Hušek].

Dále v zimě dochází k **rozporům mezi lyžaři a pěšími turisty**, tento problém nastává dle Jany Mejzrové především v okolí hlavních rekreačních center. Projevuje se zájem obcí tento problém řešit, protože v zimním období není tolik možností pro pěší turistiku v centrální části hor [P7, Jana Mejzrová].

Novou problematickou oblastí je **střet mezi lyžaři a cyklisty – fat bikery**, kteří jezdí po sněhu. Jizerská o.p.s. se domnívá, že pokud je upravená trať zmrzlá, jízda na „tlustém“ kole by nemusela vadit, na druhou stranu Jizerská magistrála je přelidněná, tak není žádoucí se tam potkávat s dalšími vyznavači této poměrně nové aktivity. Marek Pazderský zastává názor, že pokud má někdo kolo na zimu, které může jezdit kdekoliv, nemá jezdit po upravené magistrále, ale někde jinde [P7, Marek Pazderský]. Silvie

Kalinová dodává, že se prostřednictvím informačního centra a www stránek Jizerské o.p.s. snaží fat bikery posílat na trasy se smíšeným provozem, do méně vytižených částí Jizerských hor [P7, Silvie Kalinová].

K dalším střetům mezi uživatelskými skupinami dochází v menší míře **mezi uživatelskou skupinou měkkých aktivit (pěší, cyklisté, běžkaři) a uživateli tvrdých aktivit – motorových prostředků** a v zimě skútrů. Jiří Hušek ale uvádí, že tento problém se zatím v Jizerských horách vyskytuje jen okrajově oproti třeba Krkonošim, kde lidé, kteří tyto motorové prostředky využívají na daném území ilegálně, mají sníženou citlivost k dodržování zákonů a je s nimi obtížná dohoda [P7, Jiří Hušek].

Za zmínku stojí diskuze, zda se do CHKO Jizerské hory vejdou **musheři – psí spřežení**. Z hlediska ochrany přírody by se dle Jiřího Huška daly najít pro ně vhodné trasy a lokality, ale projevil se zde odpor ostatních skupin uživatelů, především běžkařů. Spor nakonec skončil tak, že obec na Jizerce vydala vyhlášku, kde psí spřežení zakázala a dala přednost běžkařům, kterých je víc a jsou ekonomicky silnější [P7, Jiří Hušek].

Také může docházet ke **konfliktům mezi jednotlivými sportovci či rekreaty v rámci stejné aktivity** z důvodů odlišné kategorie. Opět je to dáno intenzitou návštěvnosti hor, a tak se střetávají například turisté s výkonnostními sportovci nebo lyžaři klasici s bruslaři. Do úzkých koridorů se všichni nevejdou, každá skupina má trochu jiné požadavky, každý se pohybuje jinou rychlostí, každý potřebuje jinou část a širší koridoru. Jiří Hušek zdůrazňuje, že při řešení tohoto problému rozhodně není cesta z hlediska ochrany přírody vytvářet paralelní trasy pro různé skupiny návštěvníků, to by pak mohlo dojít do extrému, že by každá nově vymyšlená aktivita mohla požadovat své speciální trasy. Do jisté míry už to tak je, upravuje se Jizerská magistrála pro klasiku i pro bruslení, v některých částech je ale jen jedna stopa. Dle správy CHKO je potřeba případné oddělování tras dělat s rozvahou z hlediska logiky a únosnosti, protože příroda jako zdroj má svoje omezené limity a je to zdroj konečný [P7, Jiří Hušek].

Konflikty v rámci skupiny sportovců a rekreatů mohou také nastat při **pořádání masových závodů**, kdy si pořadatelé na závodní víkend vyhradí hory pro sebe a běžní uživatelé tam v tu chvíli nemají prostor. Dle Jiřího Huška je to při současném stavu dvou akcí za rok snesitelné, ale v případě častějších akcí by docházelo ke konfliktu běžných uživatelů s těmi organizovanými. Opět se dle správy CHKO nejedná primárně o problém ochrany přírody, jelikož přímý vliv masových závodů není tak velký a dlouhodobě je dohodnuta rozumná trasa a rozumné období pro pořádání. Do sporu s ochranou přírody se mohou dostat pořadatelé neohlášených závodů, kteří se nedohodli na podmínkách a

pravidlech s příslušnými orgány [P7, Jiří Hušek]. Toto potvrzuje i Ludvík Řiřáň, který uvádí, že problém je s žadateli, kteří se ještě nedostali do systému a neuvědomují si, že je potřeba nějaká pravidla dodržovat, protože hory jsou malé a bez nějaké regulace by se z CHKO stalo velké hřiště na úkor lesů a přírody. Zároveň ale dodává, že domluvené podmínky pořadatelé dodržují, protože si jsou vědomi, že při nedodržení by se správa CHKO i Lesy ČR při příštím ročníku rozhodovala jinak [P7, Ludvík Řiřáň].

Jana Mejzrová dodává, že běžné závody se odehrávají převážně na závodních tratích v Bedřichově nebo v jabloneckých Břizkách, kde je to stabilizované a nedochází k zásadním problémům [P7, Jana Mejzrová].

Vlivy cyklistiky a běžeckého lyžování v CHKO Jizerské hory na přírodu a krajinu

Dle slov Jiřího Huška je v současné době největším tématem pro ochranu přírody v Jizerských horách rekreační a sportovní využití a obecně návštěvnické využívání hor. Stále se objevují modernější prvky a větší požadavky na provoz cyklistiky i běžeckého lyžování. Jedná se o požadavky na zpřístupnění atraktivních míst, na parkovací kapacity, na zvyšování kvality služeb. Jak již bylo několikrát uvedeno, samotné běžecké lyžování i cyklistika zůstávají relativně šetrnou aktivitou, zásadní je ale otázka míry, intenzity a množství lidí, které tyto sporty provozují. Například v porovnání s okolními Lužickými horami je v Jizerských horách návštěvnost skutečně extrémní a dle Jiřího Huška je někdy obtížné definovat přímý vliv jednotlivých aktivit na přírodu a také je potřeba si uvědomit, že tento vliv se neustále vyvíjí. Konkrétní vlivy na přírodu, které pozorují zástupci ochránců přírody, nesouvisí jen s formou aktivity, ale především s její intenzitou [P7, Jiří Hušek].

Jednou z problematických oblastí vlivu cyklistiky a běžeckého lyžování na přírodu a krajinu je **rušení zvířete**, především chráněných druhů. Dle správy CHKO např. tetřívka obecná pro svůj život potřebuje dostatečný prostor a klid alespoň po určitou část dne. Tlak návštěvníků ho silně ruší a tím se tlumí a snižují jeho reprodukční schopnosti. Kvůli oblíbenému lyžování při čelovkách ze snahy vyhnout se intenzivní návštěvnosti lyžařů přes den, dále kvůli rychlému pohybu na kole a možnosti pobývat v horách od brzkých hodin ranních do pozdně večerních se zkracuje doba klidu. K rušení zvířete přispívá také vyhledávání klidovějších míst jednotlivými rekreaanty. Kromě prodlužování času v horách a rušení klidu se jedná také o plošné zatížení území kvůli rostoucím požadavkům na služby a infrastrukturu pro rekreaanty a sportovce. Jako východisko z této situace vidí Jiří Hušek regulaci, ať už represivní nebo pozitivní, nebo nějakou výchovu či nabídku jiných aktivit,

případně nabídku jiného území pro tyto aktivity [P7, Jiří Hušek].

K **přímému poškozování přírody** dle správy CHKO dochází především při vybočování ze značených cest nebo upravovaných tras a vyhledávání klidovějších území. Jiří Hušek uvádí konkrétní příklady vlivu cyklistiky při ježdění mimo cesty – poškozování terénu, rostlin a dřevin. Ondřej Vítek doplňuje, že při uhýbání pěších cyklistům mimo těleso cesty může ve výjimečných případech docházet v cenných místech k sešlapu a poničení vzácných společenstev [P7, Ondřej Vítek]. U běžeckého lyžování, pokud lyžaři jezdí mimo stopy po zasněžených pláních, dochází k poškozování odrůstajících kultur nově vysázených stromů. Tento fenomén byl viditelný spíše před několika lety, kdy nově vysazený stromek stačil jen těsně na vrstvu sněhu a lyžař tuto část oříznul, dnes se stromy již zvedají a odrůstají [P7, Jiří Hušek]. Také občas dochází k poškození vegetace kolem cest, když se použije široký stroj pro údržbu stop, který olamuje křoviny kolem cest [P7, Ondřej Vítek].

Dále popisuje Ondřej Vítek problém údržby cest. Často jsou cesty v majetku lesních hospodářů, kteří je upravují do té míry, aby jim sloužily pro lesní hospodářství, což nemusí být vždy souladu s využitím pro běžecké lyžování nebo cyklistiku. Především cyklisté výrazněji cesty opotřebovávají a je potřeba průběžné údržby. Problém nastává v tom, že až na nějaké výjimky nejsou cyklisté organizovaní, a nejsou tedy schopni údržbu zajistit, tak to zůstává na bedrech majitele cesty. Pokud se cesta neudržuje, tak to může mít vliv nejen na prožitek uživatelů cesty, ale může dojít také k **erozi** díky vydatným dešťům, které splachují materiál z cesty, případně může erodovat i okolí té cesty. Dále je dle Ondřeje Vítky problematické, pokud se na zpevnění cesty použije jiný materiál, než který je v tom místě přírodní, protože se mění chemismus okolních přírodních společenstev [P7, Ondřej Vítek].

Se **změnou chemismu** souvisí také potřeba rekreatantů dojít si někam na záchod. K této změně dochází především ve vyšších polohách, kde je prostředí chudší na živiny [P7, Ondřej Vítek]. Bohumil Pleskač doplňuje, že v některých lokalitách je návštěvnost až 180 tisíc za rok a jsou to místa, kde není vybudované sociální zázemí. Obrovský vnos znečištění do území se pak přenáší do povrchových vod. Jedná se především o látky farmaka, které jsou v podstatě neodbouratelné v přírodě, mají dopad na živočichy a mají také dopad na úpravu vody. Čím je pak v nádržích méně vody, koncentrace narůstá a zvyšují se i problémy s tím spojené [P7, Bohumil Pleskač].

Umělé zasněžování pro běžecké tratě Ondřej Vítek hodnotí jako neproblematické, pokud se jedná o uzavřené areály. Jakmile ale uměle zasněžovaná trať vede mimo

sportovní areál, nastává problém, protože zasněžování ovlivňuje vegetaci zejména tím, že se posouvají hranice sezóny, což může mít negativní vliv na cenné biotopy [P7, Ondřej Vítek].

Dalším negativním projevem rekreačně sportovních aktivit jsou negativní externality z požadavků na doprovodnou infrastrukturu dekoncentrovanou mimo centra volné krajiny (odpočívadla, přístřešky a bufety), a s tím související hluk, odpady a provoz obslužných motorových vozidel [Rozbory CHKO JH, 2015].

4.5.3 Co s tím?

Vyjednávání o využití CHKO Jizerské hory

Ze sociogramu zobrazující síť aktérů (obrázek 2) je zřejmá hustá síť kvalitních vztahů, což potvrzuje silný sociální kapitál a mnoho vztahů umožňuje spolupráci v rámci participace. Jednotliví aktéři se respektují, jsou schopni spolu vyjednávat a daří se nalézat společná řešení. Dle Správy CHKO Jizerské hory probíhá vyjednávání a dohody ohledně využívání hor pro sportovní aktivity na základě časové i prostorové diferenciaci [P7, Jiří Hušek].

Ukázkovým příkladem ve vyjednávání je změna původního záměru výstavby sjezdových areálů na Smrku, což by byl tvrdý zásah do ochrany přírody, který se nakonec podařilo proměnit ve vybudování sítě stezek **Singltreku pod Smrkem**. Došlo i k win-win strategii, tedy výhře ochrany přírody, protože došlo k vybudování měkčí aktivity a zároveň se část cyklistů odklonila do nepřetížené oblasti z hlediska návštěvnosti, a za druhé pozitivní vliv pociťuje i region Frýdlantska kvůli podpoře místní ekonomiky [P7, Jiří Hušek]. Jana Mejzrová doplňuje, že v této souvislosti došlo ke konsenzu mezi městy, sdružením obcí a správa CHKO má na to také vcelku pozitivní názor, bere Singltreku jako šetrnou záležitost [P7, Jana Mejzrová]. Tomáš Kvasnička se domnívá, že právě vybudováním Singltreku pod Smrkem se podařilo prostředí Jizerských hor trochu „nafouknout“. Zároveň uvádí, že se tím trochu vyřešil rozvoj určité formy cyklistiky, která narazila na limity území a i na svoje vlastní limity. V Jizerských horách se vyprofilovala taková cyklistika, která si myslí, že pro cyklistiku jsou nejlepší stejné cesty, které jsou optimální pro běžecké lyžování, a právě úspěch Singltreku toto mínění vyvrátil. Tomáš Kvasnička doplňuje, že plánování stezek bylo konzultováno s lesními správci i s ochranou přírody, tak aby nevznikaly žádné kolize. I když bylo projednávání poměrně dlouhé a ne úplně jednoduché, nakonec se našel konsenzus téměř všech aktérů [P7, Tomáš Kvasnička]. Horská služba byla zpočátku proti, protože nevěděla, jak na úzkých cestách zajistí

záchranu. Z jejich pohledu znamenalo provozování Singltreku pod Smrkem zřízení zázemí Horské služby v té lokalitě a pořídit čtyřkolky se speciálními nosítky, aby se záchranáři dostali do těžce dostupných míst. Obecně to znamenalo navýšit rozpočet, aby bylo možné zajistit službu, tak jak je potřeba [P7, René Mašín]. V současné době Tomáš Kvasnička pozitivně hodnotí vyjednávání v Jizerských horách a fungování Lesů ČR i Správy CHKO Jizerské hory a popisuje je jako rozumné, osvícené a pragmatické partnery. Naopak negativně hodnotí fungování s politiky na Frýdlantsku z dlouhodobého hlediska a nesplnění slibů z jejich strany [P7, Tomáš Kvasnička].

Dalším příkladem je vyjednávání o strojní úpravě běžeckých tras, která je dle slov Jiřího Huška dohodnuta a povolena do 15. 3., poté si v případě dostatečných sněhových podmínek mohou lyžaři stopu prošlápnout sami, ale díky absenci motorových vozidel dochází k většímu klidu, poklesu návštěvnosti Jizerské magistrály a omezuje se tak rušení tetřívka a dalších chráněných druhů. Toto vyjednávání probíhá tak, že dochází k pravidelným schůzkám dvakrát ročně v oborově vymezených skupinách. Probíhají schůzky s **Jizerskou o.p.s.** před zimou a po zimě, na kterých se dohadují pravidla z hlediska ochrany přírody, lesního hospodářství, myslivosti a vodního hospodářství [P7, Jiří Hušek]. Jizerské o.p.s. se daří domlouvat s ostatními aktéry na základě podepsané Deklarace o spolupráci, tedy se správou CHKO, Lesy ČR a Povodím Labe. Dále Josef Ibehej popisuje tyto schůzky jako setkání, kde se probírá, co se Jizerské o.p.s. podařilo, co se nepodařilo, kde vidí problém a co nového chce pro rozvoj rekreačních aktivit dělat. K tomu se vyjadřují ostatní aktéři, jak jsou schopni ustoupit, s čím souhlasí nebo co je problematické [P7, Josef Ibehej]. Dle Ludvíka Řičáře tato dlouhodobá spolupráce je profesionálně, programově i termínově zvládnutá. Jednání se účastní skupina lidí, která ví, co je potřeba a jak se na jednání připravit [P7, Ludvík Řičář]. Marek Pazderský toto potvrzuje, dle jeho názoru se našla ohledně úprav stop symbióza. Ochránáři mají nějakou představu, kde jsou chráněné druhy, Jizerská o.p.s. to respektuje a neupravuje tam. Někdy se dá domluvit kompromis, že Jizerská o.p.s. má povoleno jednu cestu upravovat a jinou nechá být. Pazderský shrnuje, že je to o dohodě a slušné spolupráci, která funguje [P7, Marek Pazderský].

Podobně situaci popisuje i provozovatel ubytovacích zařízení a bývalý starosta Petr Šmaus, který si myslí, že v Jizerských horách správa CHKO i Lesy ČR fungují velice dobře, dokáží rozumně argumentovat, což pak napomůže rozumnému starostovi či hoteliéroví problematiku snáze pochopit a nevyžaduje zbytečné záměry, které by škodily přírodě. Zároveň pozoruje snahu ochrany přírody a vlastníků lesů o nalezení společné řeči

s místními podnikateli [P7, Petr Šmaus].

Z hlediska **pořádání závodů** dochází k vyjednávání především o termínu, možnému počtu účastníků a trasy. Správa CHKO tvrdí, že není žádoucí povolovat cyklistické závody v období hnízdění ptáků, např. v květnu a červnu se v určitých lokalitách závody konat nemohou. Po schválení termínu a případném usměrnění trasy jednorázových akcí menšího rozsahu a masových závodů v současném počtu dvě akce ročně nemají zásadní vliv na přírodu a krajinu, jen se musí vhodně nastavit udržitelné parametry. Např. dle Jiřího Huška se v 80. letech Jizerské 50 účastnilo skoro 9000 lidí, prostředí na to připravené nebylo a docházelo k velkým problémům. V průběhu let se upravila trať a testovala se její únosnost. Jelikož jsou organizátoři tohoto závodu dlouhodobými partnery se zájmem o zachování závodu a s respektem k přírodě, dohodlo se nejprve testování na 2 500 závodnicích a postupně se mohl počet navyšovat až na současných 4500, tedy až do té doby, kdy správa CHKO uznala, že by vyšší počty mohly znovu způsobovat problémy přírodě a lesům. Správa CHKO upřednostnila postup v souladu s předběžnou opatrností než povolení většího počtu a následné omezování [P7, Jiří Hušek]. Jiří Hušek ml. se obává, aby se letošní ročník Jizerské 50, která se jela na čtyřkilometrovém okruhu na umělém sněhu, nestal standardem. Správa CHKO to brala jako kompromis, ke kterému se došlo, bylo to bráno jen jako výjimečný stav [P7, Jiří Hušek ml.].

Ludvík Řičář doplňuje, že někteří organizátoři hromadných akcí se diví, že je potřeba nějaký souhlas od vlastníka či správce lesa a ochrany přírody. Lesy ČR, Povodí Labe a správa CHKO znají podmínky a rizika, takže pořadatel buď získá souhlas, nesouhlas nebo podmínky, např. na usměrnění trasy, pak už je na pořadatelích, jestli to přijmou či nikoliv [P7, Ludvík Řičář]. S pořádáním série závodů má zkušenost místní podnikatel Marek Pazderský, který uvádí, že se správou CHKO naprosto souhlasí ohledně využívání stávajících cest a nebudování nových. Při pořádání závodů nepocituje žádný problém ohledně povolení od správy CHKO Jizerské hory, protože trasy jsou naplánované po značených trasách a nikde lesem mimo ně. Naopak s Lesy ČR vidí trochu problém při povolování cyklistických závodů, protože dle jeho slov mají Lesy ČR občas požadavky, kterým nerozumí. Například jde o argument ničení některých cest cyklistikou, ale přitom na té cestě jezdí lesníci nákladními vozy. Ale na druhou stranu uznává jejich rozhodnutí, Lesy ČR jsou správcem nebo majitelem té komunikace, pokud by se tam stal nějaký problém, oni budou také v šetření, protože jsou provozovatelem komunikace a k aktivitě dali souhlas [P7, Marek Pazderský].

V současné době probíhá úzká a velmi dobrá **spolupráce mezi Správou CHKO**

Jizerské hory a Lesy ČR. Dle Jiřího Huška se podařilo přiblížit pohledy i zájmy obou subjektů a jsou schopni vyjednávat a intenzivně koordinovat přístupy, např. při povolování sportovních akcí [P7, Jiří Hušek]. Ludvík Řičář doplňuje, že mezi nejzákladnější limity pro správce lesů patří limity ochrany přírody, a proto nelze oddělit lesní hospodaření od ochranářů. Lesy ČR postupují shodně se správou CHKO a konzultují stanoviska. Jedná se o logické partnery a dle Ludvíka Řičáře lze obrazně říci, že jsou na jedné straně, na kterou se občas přidá správa toků **Povodí Labe** [P7, Ludvík Řičář].

Ne tak idylické je dle Jiřího Huška **vyjednávání s obcemi**, kde jsou zájmy trochu jiné, je to vázáno i na volební období a na to, jak se mění reprezentace obce. Na druhou stranu ale nedochází k žádným konfliktům a obě strany se spolu učí fungovat a docela dobře spolupracovat [P7, Jiří Hušek]. Bývalý starosta Bedřichova Petr Šmaus popisuje jednotlivá jednání s hlavními aktéry jako rozumná a korektní, kde si každý hájí své zájmy, ale dochází ke kompromisům. Když má někdo silný argument, ostatní jsou schopni ho uznat a ustoupit od svého požadavku. Příkladem dobré spolupráce mezi obcí, Lesy ČR a správou CHKO je regulace parkovacích míst na Šámalově chatě. Udělalo se omezení na 35 parkovacích míst, nainstaloval se semafor a vybírá se vyšší parkovné. Cílem bylo zamezit vjezdu početně a cenou, ale neodepřít rekreantům možnost parkování [P7, Petr Šmaus].

Správa CHKO hájí své zájmy, ale aby docházelo ke kvalitnímu vyjednávání a vydiskutování podmínek, je potřeba mít kvalitní partnery, spoluúčast obcí a dalších sdružení, které mají zájem na rozvoji území a mohou to nějakým způsobem ovlivňovat, např. přes informační centra, ubytovatele atp. Dle slov Jiřího Huška vyjednávání funguje a nevznikají výrazné konflikty v rámci samotného vyjednávání ani při běžném provozu, protože pravidla s ostatními aktéry jsou domluvená a došlo k dohodě. Problémem zůstává extrémní intenzita rekreačních aktivit, proto je snahou při vyjednávání dohodnout se na řešení, které by umožnilo část rekreace přesunout jinam, kde to nebude takový problém, ale naopak třeba i příležitost [P7, Jiří Hušek].

Snaha/proces tvorby sdílené představy budoucího rozvoje

Vizi udržitelného rozvoje CHKO Jizerské hory při využívání pro cyklistiku a běžecké lyžování zastávají téměř všichni klíčoví aktéři (viz tabulka 2 a obrázek 2), což napomáhá při procesu tvorby sdílené představy budoucího rozvoje Jizerských hor.

Dle správy CHKO si v současné době jednotliví aktéři konkurují, ale není 100% konkurence, protože průniky mezi zájmovými skupinami jsou značné a jednotlivé skupiny nejsou striktně oddělené. Například co se týče sportovců a rekreantů, řada z nich chodí do

hor pěšky a zároveň vlastní kolo, které v zimě vymění za běžky. Jelikož je velká část lidí účastná ve většině uživatelských skupin, je šance, aby se všichni navzájem pochopili a respektovali. Jiří Hušek doplňuje, že co se týče výhledů do budoucna, má mírně optimistickou představu, jelikož problém je definován a dochází ke spolupráci s dalšími aktéry [P7, Jiří Hušek].

Správa CHKO respektuje ostatní zájmy, takže je to v současné době vlastně o korigování skupinových zájmů ve společném území. Všichni jsou si vědomi, že spolu musí koexistovat, a proto se hledají pravidla a možnosti, jak naplňovat všechny zájmy, přemýšlí se hlavně do budoucna a je snaha zachytit rychlý vývoj v oblasti rekreace [P7, Jiří Hušek]. Snahu o nalezení společného řešení potvrzuje Josef Ibehej. Dle jeho slov se rozumnými a jasnými argumenty podařilo přibrzdit i ty „hltavce sportu“, a tak není teď potřeba proti tomu nějak bojovat [P7, Josef Ibehej].

Ludvík Řičář se domnívá, že v rámci vyjednávání ohledně Jizerských hor zde fungují aktéři, kteří dobře spolupracují. Došlo k dohodě, že např. upravená Jizerská magistrála nebo síť stezek Singltreku je ve veřejném zájmu. A jestliže se významní aktéři takto dohodli, byli by proti sobě, kdyby nespolečně pracovali, bylo by to plýtvání časem i energií [P7, Ludvík Řičář]. Bohumil Pleskač doplňuje, že při jednání panuje přátelská atmosféra a dochází k následnému dodržování dohod, které se stanoví [P7, Bohumil Pleskač].

Marek Pazderský toto potvrzuje a podle jeho názoru panuje v horách symbióza mezi Lesy ČR, Povodím Labe a správou CHKO, co se týče vyjednávání s Jizerskou o.p.s. nebo ohledně Singltreku. Pozitivně hodnotí, že Lesy ČR i Správa CHKO Jizerské hory mají zájem ukázat přírodu lidem. Přísně chráněné lokality jsou národní přírodní rezervace, mohou být i být i oplocené, ale existují různé naučné stezky a informační cedule. A toto je ten důvod, aby si lidé uvědomili, když už tam jsou, proč je to vlastně chráněné. Což je dle Marka Pazderského příznivější přístup než dřívější pouhé zakazování vstupu [P7, Marek Pazderský].

Dle Silvie Kalinové má Jizerská o.p.s. také zájem na zachování krajiny Jizerských hor pro další generace a nesnaží se využít přírodu jen jako zdroj pro svou činnost, proto je pro Jizerskou o.p.s. absolutně pochopitelné, že se stanovují jednotlivé podmínky a pravidla k využívání hor, se kterými souhlasí a dodržují je [P7, Silvie Kalinová].

Další pozitivním krokem je nově vyjednaná možnost Jizerské o.p.s. ve spolupráci s Lesy ČR protahovat některé stávající cesty jen skútre, takže vzniká několik okruhů s protaženou jednou stopou. Tento projekt umožní lehce odlehčit přetíženým místům a nabídne nové možnosti „divokým“ rekreatantům, aniž by to bylo v nějakém rozporu se

správou CHKO či s lesními správci [P7, Marek Pazderský].

Výsledkem veřejných debat je připravovaná Koncepce rozvoje cestovního ruchu Jizerské hory, kde byl hlavním podmětem tvorby právě tlak rekreačního využívání Jizerských hor. Dle Jany Mejzrové se do koncepce promítají názory pracoviště Správy CHKO Jizerské hory na sportovní aktivity a na jejich koordinaci, ať už vzájemnou nebo ve vztahu k ochraně přírody a krajiny. Promítají se tam limity, možnosti a potenciál, které hory mají. Dále dodává, že krajský úřad vidí jako hlavního partnera, který ze svého titulu může napomoci k přesměrování části rekreatantů mimo přetížené části CHKO [P7, Jana Mejzrová]. Jindřich Felcman doplňuje, že koncepce vznikla právě na základě potřeby zkoordinovat jednotlivé podměty, které přicházejí do území, ať už se jednalo o původní záměr výstavby sjezdového areálu na Smrku, rozšiřování běžkařských tras nebo rozšiřování zástavby v Bedřichově či Janově nad Nisou. Jedním z hlavních cílů je odlehčit, usměrnit a koordinovat přetížené části Jizerských hor, aby to nemělo zásadní vliv na přírodu a zároveň byl podpořen turismus [P7, Jindřich Felcman]. Josef Ibehej dodává, že jednotná koncepce by mohla i zlepšit situaci ohledně povolování značení v horách, kraj by tak mohl zastřešit jednotlivé organizace, aby nevznikaly např. dva sloupky s cedulkami vedle sebe nebo s chybnými informacemi, což se nyní občas děje [P7, Josef Ibehej].

Další věc, která přispívá ke snaze o tvorbu sdílených představ, je dle Jiřího Huška fakt, že tu existují skupiny, jež jsou schopné se spolu bavit, a že v rámci veřejné správy funguje krajský úřad, který by měl garantovat rozvoj cestovního ruchu, a v neposlední řadě tu jsou lidé, se kterými se dá bavit a kteří cítí problém tak, jak je [P7, Jiří Hušek].

Top-down nebo bottom-up proces a přizvání všech relevantních aktérů

Dle Jiřího Huška dochází většinou k projednávání při účasti všech relevantních aktérů. Opět zdůrazňuje, že je ideální, pokud skupina, se kterou se baví, má nějaké zastoupení. Běžecké lyžování má tu výhodu, že v dnešní době už není bez infrastruktury schopné fungovat, a proto lze vyjednávat např. s Jizerskou o.p.s. nebo s Jizerky pro Vás o.p.s., které úpravu zajišťují [P7, Jiří Hušek]. Jana Mejzrová doplňuje, že cyklistika je ve své podstatě přirozeně neorganizovaná aktivita, kde je cesta, tam může cyklista jet. Co se týče specifických aktivit, např. Singltrek, tam se původně jednalo s ČEMBOU a dnes se Singltrek pod Smrkem o.p.s. a provozovatelem Singltrek Centra [P7, Jana Mejzrová].

Při projednávání podmínek údržby a nových záměrů ohledně běžeckých tratí je iniciátorem schůzky klíčový aktér Jizerská o.p.s., která přizve další aktéry: správu CHKO, Lesy ČR, obec, společnost Jizerky pro Vás a Povodí Labe [P7, Jana Mejzrová].

Podobně popisuje zkušenosti s vyjednáváním náčelník Horské služby, který uvádí, že iniciátorem jednání je vždy strana, která potřebuje něco řešit nebo sdělit. Dále doplňuje, že pokud se jedná o záchranu v horách, jednání funguje ve všech směrech, není tedy problém najít řešení s organizacemi, jednání jsou vstřícné a vždy se účastní všichni, kterých se to týká. [P7, René Mašín].

S ostatními aktivitami nebo s pořádáním závodů je to dle správy CHKO podobné, tedy nejprve přijde nějaký aktér nebo podá žádost, že chce něco projednat, a domluví se schůzka [P7, Jana Mejzrová]. Marek Pazderský to upřesňuje, že někdy Jizerská o.p.s. projedná nejprve záměr s obcemi a poté se domluví hromadná schůzka; jindy se jde postupně vyjednávat s Lesy ČR, pak se to představí CHKO, dále je kladen důraz, aby se žádný aktér z projednávání nevynechal [P7, Marek Pazderský]. Ludvík Řičář doplňuje, že někdy nastává situace, kdy se objeví na internetu nebo na plakátech nějaká akce, potom zástupce Lesů ČR dohledá organizátora a vyzve ho k jednání, kde se vyjednejí podmínky [P7, Ludvík Řičář].

Při jednání Lesů ČR s obcemi se toho neúčastní všichni starostové najednou. Jedná se s jednotlivými skupinami, které řeší např. Novoměstsko, Hejnice a Frýdlantsko, nebo skupinou pro obce na západní straně hor apod. Ludvík Řičář doplňuje, že tato jednání probíhají v přátelské atmosféře s dobrými dlouhodobými vztahy [P7, Ludvík Řičář].

Dle Bohumila Pleskače se projednávání s obcemi ohledně průjezdu kolem Souše, úpravy Jizerské magistrály či nových záměrů vždy účastní všichni dotčení aktéři. Jedná se o disciplinované jednání, kdy se jednotliví aktéři účastní tak, že buď přijde konkrétní člověk, který tomu velí nebo jeho kvalifikovaný zástupce, který ví, co se má projednávat, jakým způsobem postupovat a co vadí nebo nevadí [P7, Bohumil Pleskač].

Koncepce rozvoje cestovního ruchu Jizerské hory je dle slov Jany Mejzrové polo-legislativní dokument, který byl ze strany Libereckého kraje široce projednán se všemi aktéry, ať už se jedná o obce, sdružení obcí, spolky atp., byla snaha to dávat na vědomí veřejnosti, aby se do toho mohl každý podívat [P7, Jana Mejzrová]. Jindřich Felcman doplňuje, že od začátku probíhala spolupráce se Správou CHKO Jizerské hory a dalšími odbory na krajském úřadě, které mají na starosti životní prostředí, a poté oslovovali klíčové aktéry, především zástupce obcí, provozovatele významných areálů, místní akční skupiny, Euroregion Nisa, Jizersko-ještědský spolek, Nadace pro Jizerské hory, Klub českých turistů a zástupce jednotlivých aktivit – Jezdecké stezky, Jizerská o.p.s., ČeMBA, ski areály atd. Nedošlo k oslovení hoteliérů nebo další provozovatelů, ale došlo k oslovení obcí a jednotliví starostové měli možnost s nimi vytvořit nějakou strategii. Někteří aktéři se

toho chopili aktivně, naopak Jizersko-ještědský spolek, Klub českých turistů a další spolky na to moc nezareagovaly a nepředložily nic věcného k projednání [P7, Jindřich Felcman].

Závěrem této kapitoly lze shrnout, že díky sdílené vizi o udržitelném rozvoji Jizerských hor mezi většinou klíčových aktérů, převládajícím aktivním fungujícím vztahům a minimu negativních vztahů, vyjednávání o využívání Jizerských hor pro cyklistiku a běžecké lyžování funguje. Konfliktním situacím mezi Lesy ČR a běžnými rekreanty by se dalo předejít lepší informovaností a osvětou. Tuto moji domněnku potvrzuje i fakt, že na veřejné přednášce „Jizerské hory – příroda x rekreace x těžba?“ se zvedla v diskuzi vlna odporu z řad sportovců kvůli tomu, že Lesy ČR zpevnily cestu pod Maliníkem. Ludvík Řičář předložil argumenty a důvody k této úpravě, čímž dosáhl zklidnění situace a uznání od některých kritizujících. Hlavním problémem Jizerských hor je intenzita využívání a řešením je snaha odlehčit přetížené části hor, nepouštět tam nové aktivity, pro které lze nalézt místo jinde. Tomu by mohla napomoci připravovaná Koncepce rozvoje cestovního ruchu Jizerských hor.

4.6 Diskuze

K řešení výzkumného problému Analýza střetu zájmů mezi ochranou přírody a sportovně rekreačními aktivitami (cyklistika a běžecké lyžování) jsem stanovila tři okruhy výzkumných otázek: Kdo? Co? Co s tím?

Pro zodpovězení výzkumných otázek jsem zvolila metodu polostrukturovaných rozhovorů. Po pilotním výzkumu jsem zjistila, že se metoda osvědčuje. Pilotní respondenti mi poskytli mnoho podnětů pro upravení struktury rozhovoru pro další reprezentanty aktérů a také na tomto základě vyvstaly některé nové oblasti vhodné ke zkoumání, které jsem si při prvotní přípravě neuvědomila. Jednotlivé respondenty jsem volila účelovým výběrem na základě osobní znalosti prostředí a konzultací s vedoucím práce a konzultantem pro analýzu aktérů. Zároveň jsem použila metodu výběru nabalováním, kdy mi dotazovaný vždy doporučil další vhodné respondenty. Při počtu 15 respondentů (reprezentantů aktérů) došlo k nasycení vzorku, jednotliví respondenti se doporučovali navzájem nebo nepřibývali další významní. Přepsané rozhovory a dostupné dokumenty k dané problematice jsem použila pro analýzu aktérů, kterou jsem provedla ve třech krocích: identifikace aktérů, charakteristika aktérů a znázornění sítě aktérů. Domnívám se, že tato metoda byla vhodně zvolena, protože mi poskytla rámec pro způsob, jak nahlížet na danou problematiku, vést analýzu získaných dat a následnou interpretaci.

Na oblast výzkumných otázek Kdo?, tedy kdo jsou hlavní aktéři, kteří vstupují do

vyjednávání ohledně využívání CHKO Jizerské hory pro cyklistiku a běžecké lyžování, jsem zjistila odpověď nalezením relevantních aktérů na základě výpovědi reprezentantů aktérů. Během rozhovorů jsem zjišťovala, kdo další vstupuje do vyjednávání nebo je dotčený danou problematikou. Takto jsem pokračovala až do počtu 15 aktérů, kdy se další doporučení aktéři začali opakovat, žádní noví významní aktéři nepřibývali a došlo k nasycení vzorku. Z tohoto inkluzivního seznamu aktérů jsem pomocí metody hodnocení sady kritérií (multi criteria assessment) identifikovala 6 klíčových aktérů. Zároveň se jedná o seznam aktérů, na kterém se shodla většina respondentů. Jde na jedné straně o aktéry, kteří mají primárně nerekreční zájmy – za ochranu přírody Správa CHKO Jizerské hory, za správce lesního majetku Lesy ČR a za správce vodních toků Povodí Labe. Z druhé strany jsou ti, kteří zajišťují nebo nějakým způsobem podporují rozvoj cestovního ruchu, sportu a rekreačních aktivit. Jedná se o obce na území Jizerských hor a jednotlivé spolky či společnosti, konkrétně především Jizerská o.p.s., která se stará mj. o údržbu běžeckých tratí a Singltrek pod Smrkem, který zastupuje terénní cyklisty. Pro výběr těchto klíčových aktérů jsem zvolila podmínku silné pozice minimálně ve 2 ze 3 určených charakteristik, čímž např. ze seznamu klíčových aktérů vypadl Krajský úřad Libereckého kraje, který je podle mého názoru také hlavním aktérem v této problematice.

Při zodpovězení druhé oblasti výzkumných otázek Co?, tedy k jakým střetům dochází a jaké negativní vlivy rekreace se projevují na přírodě, jsem došla k závěru, že v Jizerských horách není problém se sportovními aktivitami jako samotnými, ale problematická je jejich extrémní intenzita provozování. Nejprve jsem se zaměřila na střety mezi jednotlivými aktéry, na základě výpovědí zástupců reprezentantů jsem zjistila, že nejvíce konfliktních situací bylo zaznamenáno mezi samotnými uživateli hor, resp. mezi různými skupinami uživatelů nebo v rámci jedné skupiny různé výkonnosti kategorie. Dále jsou problematické vztahy na Frýdlantsku mezi Singltrekiem a obcemi. Třetí problematickou oblastí jsou konfliktní situace a neúcta běžných rekreatantů k Lesům ČR. Z hlediska zjištění věcné problematiky jsem čerpala z výpovědí zástupců ochrany přírody. Předpokládám, že výpovědi od ředitele regionálního pracoviště AOPK ČR, vedoucí Správy CHKO Jizerské hory, pracovníka správy CHKO se zaměřením na sportovní akce a zoologa jsou dostačující ke komplexnímu souhrnu jednotlivých vlivů cyklistiky a běžeckého lyžování. Jejich výpovědi bylo možné také porovnat s uvedenými vlivy v plánu péče a v rozborech CHKO Jizerské hory viz kapitola 2.4.1 Cyklistika v CHKO Jizerské hory a 2.4.2 Běžecké lyžování v CHKO Jizerské hory.

Pro zodpovězení poslední oblasti výzkumných otázek Co s tím? jsem vycházela

z druhého kroku analýzy aktérů, tedy charakteristiky klíčových aktérů dle indikátorů: tvorba vize, flexibilita a inovace a vztahy a vzájemné komunikace. Tímto krokem jsem zjistila, jakým způsobem probíhá vyjednávání mezi aktéry, že bývají přizváni relevantní aktéři atp. Další zjištění je, že všichni klíčoví aktéři, mimo obce, mají snahu o tvorbu vize udržitelného rozvoje (udržitelný rozvoj viz kapitola 2.1.3 a 2.3). Tento závěr je dán dle mého názoru tím, že obce jsou omezeny volebním obdobím a těžko se prosazují dlouhodobé vize. Na základě těchto zjištěných informací jsem vytvořila ve třetím kroku analýzy aktérů sociogram zobrazující veškeré vztahy mezi aktéry. Ze sociogramu je zřejmá hustá síť vztahů, na základě které lze shrnout, že CHKO Jizerské hory disponují silným sociálním kapitálem (viz kapitola 2.6 Sociální kapitál). Dále jsou znatelné vztahy umožňující participaci (viz 2.7 Participativní management) a dochází k respektování veřejných zájmů mezi oběma stranami daného střetu (viz 2.5 Veřejný zájem). Jako zavádějící výsledek sociogramu se může zdát nepropojení místních obyvatel do celkové sítě aktérů. Neznamená to, že by byli všichni místní obyvatelé neaktivní. Mnoho místních se angažuje v různých spolcích či v horách podniká, v rámci tohoto zastoupení se do sítě zapojují. Pro lepší zjištění zapojení běžných místních obyvatel by bylo možná vhodné zvolit jako respondenty další místní obyvatele bez jiného začlenění pod nějakou skupinu aktérů.

ZÁVĚR

Výzkumný problém Analýza střetu zájmů mezi ochranou přírody a sportovně rekreačními aktivitami (cyklistika a běžecké lyžování) jsem řešila za pomoci stanovených výzkumných otázek rozčleněných do tří oblastí Kdo? Co? Co s tím? Na výzkumné otázky jsem hledala odpovědi prostřednictvím analýzy aktérů, která mi posloužila jako rámec pro způsob, jak nahlížet na danou problematiku a vést analýzu dat, které jsem získala především na základě polostrukturovaných rozhovorů.

V prvním kroku analytické části jsem se zabývala tím, kdo jsou hlavní aktéři, kteří vstupují do vyjednávání o využití CHKO Jizerské hory. Výsledkem je inkluzivní seznam 15 aktérů. Poté jsem z tohoto seznamu identifikovala 6 klíčových aktérů pomocí metody hodnocení sady kritérií, dle role a legitimacy, zdrojů a odpovědnosti a vzájemných vztahů. Výsledek tohoto kroku potvrzují také dostupné dokumenty k dané problematice. Mezi klíčové aktéry, kteří vstupují do vyjednávání o využití CHKO Jizerské hory pro cyklistiku a běžecké lyžování, patří na jedné straně ti, kteří mají primárně nerekreční zájmy v tomto území, tedy Správa CHKO Jizerské hory, Lesy ČR a Povodí Labe. Z druhé strany jsou ti, kteří zajišťují nebo nějakým způsobem podporují rozvoj sportu a rekreačních aktivit. Jedná se o obce na území Jizerských hor a jednotlivé spolky či společnosti, konkrétně především Jizerská o. p. s., která se stará mj. o údržbu běžeckých tratí a Singltrek pod Smrkem, který zastupuje terénní cyklisty.

V druhé oblasti výzkumných otázek jsem se nejprve zaměřila na střety mezi jednotlivými aktéry, které jsem rozpoznala na základě výpovědí reprezentantů aktérů a následného zobrazení vztahů pomocí sociogramu znázorňující síť aktérů. Výsledkem této části je zjištění konfliktních situací mezi samotnými uživateli hor navzájem: jde především o spory mezi různými druhy sportovních aktivit (cyklisté a pěší, lyžaři a pěší, nově lyžaři a cyklisté) a mezi různými kategoriemi z hlediska výkonu či typu dané aktivity (závodníci a rekreanti, bruslaři a klasici apod.). Příčina tohoto problému tkví v neukázněnosti některých návštěvníků a v extrémní intenzitě využívání hor pro tyto aktivity. Dalším identifikovaným sporem je problematický vztah běžných neorganizovaných sportovců a rekreatů k Lesům ČR, který se projevuje arogancí, konfliktním chováním v terénu a stížnostmi. Problém má příčinu opět v netoleranci a neukázněnosti některých rekreatů a zároveň stále existuje u některých rekreatů představa, že les či příroda slouží jen jako prostor pro vykonávání zájmových aktivit. Poslední střet není významný pro celé CHKO, jelikož se jedná jen o lokální problém při vyjednávání o provozování Singltreku se zastupiteli na Frýdlantsku.

Nepotvrdil se přímý střet mezi sportovci a zástupci ochrany přírody, problematické nejsou sportovní aktivity samy o sobě, ale v Jizerských horách je problematická intenzita provozování cyklistiky a běžeckého lyžování a s tím spojené požadavky na zahušťování sítě tras a doprovodné infrastruktury.

S extrémní intenzitou návštěvnosti Jizerských hor a provozováním sportovně rekreačních aktivit souvisí vlivy na přírodu a krajinu, které pozorují zástupci ochrany přírody. Jedná se o vlivy způsobené snahou rekreatantů uniknout přetíženým místům, jde např. o rušení zvěře při nočním lyžování s čelovkou, jedná se také o poškozování terénu, rostlin či dřevin při hledání nových tras nebo při silném zatížení stávajících cest. S vysokou návštěvností je spojen i vnos znečištění a následná změna chemismu některých oblastí z důvodu absence sociálních zařízení. V neposlední řadě spousta negativních externalit vyplývá z požadavků na doprovodnou infrastrukturu a s tím související hluk, odpady či provoz obslužných vozidel.

V rámci třetí oblasti výzkumných otázek jsem se zabývala tím, jakým způsobem probíhá vyjednávání o využití hor a zda existuje snaha/proces tvorby sdílené představy budoucího rozvoje. Z analýzy aktérů vyplynulo, že vyjednávání ohledně využívání hor je na velmi dobré úrovni. Zpravidla se ho účastní všichni dotčení aktéři a převážně se jedná o bottom-up proces, kdy iniciátorem schůzky jsou sami uživatelé hor, resp. jejich reprezentace. Správa CHKO tedy přirozeně neinicuje jednání, ale dokáže vyjít jejich požadavkům vstříc, aniž by překračovala limity ochrany přírody a krajiny. Pro přísné dokazování tohoto tvrzení by bylo samozřejmě třeba analyzovat jednotlivé případy mnohem podrobněji formou samostatných studií. Hustá síť aktivních vztahů mezi aktéry potvrzuje silný sociální kapitál, který přispívá k růstu efektivity jednání a naplňování společného cíle. Dále jsem identifikovala mnoho vztahů umožňující participativní spolupráci. Jde o participaci uživatelů území resp. jejich zástupců na managementu chráněné oblasti a participaci správy chráněného území na vyjednávání o využívání tohoto území, čímž se daří minimalizovat konflikty vyplývající z konkurenčního využívání území. Některé potřeby obou stran sice nelze úplně sladit, ale na příkladu vybudování Singltreku pod Smrkem je zřejmé, že lze dojít ke konsenzu. Na základě sdílené představy o vizi udržitelného rozvoje CHKO Jizerské hory dochází k vyjednávání dohod ohledně využívání hor pro sportovní aktivity s důrazem na diferenciaci v čase i prostoru. Výsledkem veřejných debat a vyjednávání je připravovaná Koncepce rozvoje cestovního ruchu Jizerské hory. Jejím cílem je vyhledat opatření, která povedou k usměrnění sportovních a rekreačních aktivit v oblasti, tak aby byl minimalizován územní střet, který se projevuje

problémy v udržitelnosti rozvoje cestovního ruchu. Koncepčním východiskem je rozptyl turistů od nejvytíženějších středisek směrem k ostatním atraktivním oblastem v okolí, čímž by mělo dojít k ochraně nejvytíženějších oblastí centrální části hor a zároveň k posílení hospodářsky slabších oblastí v regionu.

V úplném závěru práce se pokusím o obecnější zamyšlení nad platností této problematiky. Jizerské hory jsou specifické svými ideálními podmínkami pro cyklistiku i běžecké lyžování, čímž se dostávají do popředí žebříčku z hlediska návštěvnosti CHKO. Příkladem pro jiné chráněné oblasti může být téměř ukázkové pravidelné vyjednávání ohledně údržby běžeckých tratí na základě Deklarace o spolupráci mezi všemi dotčenými stranami. Dalším příkladem může být změna tvrdého záměru budování sjezdového areálu na Smrku na přírodu šetrnější síť stezek Singltrek, mimo centrální přetíženou část hor do lokality, kde návštěvnost může prospět i z ekonomického hlediska.

Obecně se domnívám, že je potřeba mít neustále na paměti, že příroda má své limity a dochází k jejímu využívání na hranici udržitelnosti. Z tohoto důvodu je potřeba dbát při využívání přírodního prostředí ke sportovně rekreačním aktivitám na diferenciaci v čase i prostoru, s ohledem na existující bariéry a finanční možnosti.

Na příkladu nového fenoménu fat biku, tedy jízdy na kole ve sněhu, který způsobuje další návštěvnické přetížení centrálních míst a vznik dalších konfliktních situací mezi uživateli samotnými, jsem si uvědomila, že není vhodné přetěžovat exponované atraktivní oblasti novými aktivitami, po kterých prahnou rekreanti či podnikatelé. Zákonitě se to musí projevit negativně na přírodě, ale také na prožitku z pobytu v přírodě samotných rekreantů. V neposlední řadě je důležité apelovat kromě časové a prostorové diferenciace také na lidský rozum a vzájemnou toleranci, ať už k přírodě, nebo k samotným uživatelům.

LITERATURA

Seznam použité literatury¹⁵

- BALMFORD, Andrew a kol. 2009. A global perspective on trends in nature-based tourism. *PLoS Biol*, 7(6). DOI:10.1371/journal.pbio.1000144. [cit. 2015-12-29, 13:45] Dostupné z: <http://journals.plos.org/plosbiology/article?id=10.1371/journal.pbio.1000144>
- BAYFIELD, Neil G. 1971. Some effects of walking and skiing on vegetation at Cairngorm. In: Duffey E.; Watt, A.S. *The scientific management of plant and animal communities for conservation*. Oxford, UK: Blackwell.
- BELDA, Josef. 1959. *Liberec v revolučním roce 1848*. Liberec: Krajské nakladatelství. 291 s.
- BERNARD, Josef. 2015. *Participace v ČR v sociologickém diskurzu*. Konference o participaci PAKT. Senát ČR. 14. 9. 2015. [cit. 2016-03-20, 15:26]. Dostupné z: http://www.paktparticipace.cz/file_download/81
- BLOODWORTH, Andrew; McNAMEE, Mike; BAILEY, Richard. 2012. Sport, physical activity and well-being: an objectivist account. *Sport, Education and Society*, 17(4): 497-514. DOI: 10.1080/13573322.2011.608948. ISSN 1357-3322.
- BOROVÁ, Lada; DLOUHÁ, Jana. 2015. *Role místních obyvatel v otázkách ochrany přírody a krajiny*. Management a udržitelný rozvoj národních parků. Centrum pro otázky životního prostředí, Universita Karlova v Praze.
- BOROVÍČKOVÁ, Hana; HAVELKOVÁ, Svatava. 2005. *Nástroje ochrany přírody a krajiny*. Odborný časopis pro životní prostředí, edice Planeta. Praha: MŽP. 7(8). ISSN 1213-3393. [cit. 2016-02-01, 10:53]. Dostupné z: [http://iris.env.cz/ris/ekodisk-new.nsf/e75c7074f3a42826c1256b0100778c9a/0b8546a1dd388abcc12573fa00637417/\\$FILE/Planeta%202005_8.pdf](http://iris.env.cz/ris/ekodisk-new.nsf/e75c7074f3a42826c1256b0100778c9a/0b8546a1dd388abcc12573fa00637417/$FILE/Planeta%202005_8.pdf)
- BOURDIEU, Pierre. 1986. *The Forms of Capital*. New York: Greenwood. [cit. 2016-03-21, 10:45]. Dostupné z: <https://www.marxists.org/reference/subject/philosophy/works/fr/bourdieu-forms-capital.htm>
- BROOKS, Jeremy S. a kol. 2006. Testing hypotheses for the success of different conservation strategies. *Conservation Biology*, 20 (5): 1528–1538. [cit. 2016-01-06, 13:58] Dostupné z: <http://escholarship.org/uc/item/70m844q7>
- BRYMAN, Alan. 2001. *Social Research Methods*. New York: Oxford University Press.
- BURANDT, Simon; GRALLA Fabienne; JOHN, Beatrice. 2015. Actor Analysis in Case Studies for (regional) Sustainable Development. *Envigogika*. 10(1). ISSN 1802-3061. [cit. 2016-01-16, 15:23]. Dostupné z: <http://www.envigogika.cuni.cz/index.php/Envigogika/article/view/433>

¹⁵ Jestliže neuvádím ISBN či ISSN číslo, tak jednalo o nedohledatelný údaj nebo jsem měla danou publikaci v elektronické podobě.

COLE, David N.; BAYFIELD, Neil G. 1993. Recreational trampling of vegetation: standard experimental procedures. *Biological Conservation*, 63: 209–215. [cit. 2015-12-29, 19:20] Dostupné z: <http://www.leopold.wilderness.net/pubs/238.pdf>

COLEMAN, James S. 1988. Social Capital in the Creation of Human Capital. *American Journal of Sociology* (94): 95–120. [cit. 2016-03-21, 10:45]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2780243>

COLLINS, Alan. 1999. Tourism Development and Natural Capital. *Annals of Tourism Research* 26(1): 98–109.

CORDELL, H. Ken. 2008. The latest on trends in nature-based outdoor recreation. *Forest History Today*, Spring: 4-10. [cit. 2015-12-29, 10:12] Dostupné z: <http://www.foresthistory.org/Publications/FHT/FHTSpring2008/Cordell.pdf>

ČEŘOVSKÝ, Jan. 2012. Historický vývoj ochrany přírody a krajiny v ČR. In: Machar, Ivo; Drobilová, Linda. 2012. *Ochrana přírody a krajiny v České republice: vybrané aktuální problémy a možnosti jejich řešení*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 416 s. ISBN 978-80-244-3041-6.

ČURDOVÁ, Jana. 2002. Volnočasové pohybové aktivity osob s postižením. In Hodaň, Bohuslav (ed.). *Volný čas a jeho současné problémy: sborník příspěvků přednesených na vědeckém symposiu v Olomouci, ve dnech 20. a 21. května 2002*. Olomouc: Hanex. 188 s. ISBN 80-85783-37-1.

DEJMAL, Ivan. 2008. *Prostor k úvaze*. Vyd. 1. Lomnice nad Popelkou: Jaroslav Bárta, Studio JB. 273 s. ISBN 978-80-86512-42-6.

DISMAN, Miroslav. 2011. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 4., nezměn. vyd. Praha: Karolinum. 372 s. ISBN 978-80-246-1966-8.

DLOUHÁ, Jana; ZAHRADNÍK, Martin. 2016. *Metodika analýzy aktérů*. Centrum pro otázky životního prostředí, Univerzita Karlova v Praze. 35 s. Pracovní verze.¹⁶

DOHNAL, Tomáš. 2002. Volný čas a komunální rekreace. In Hodaň, Bohuslav (ed.). *Volný čas a jeho současné problémy: sborník příspěvků přednesených na vědeckém symposiu v Olomouci, ve dnech 20. a 21. května 2002*. Olomouc: Hanex. 188 s. ISBN 80-85783-37-1.

DOSTÁL, Libor. 2007. Jizerskohorský tetřívka: historie, současnost a perspektivy. *Ochrana přírody*. 62(2): 8-11. [cit. 2016-02-02, 18:35] Dostupné z: <http://www.casopis.ochranaprirody.cz/res/archive/003/000494.pdf?seek=1234980433>

DOSTÁL, Libor; THELENOVÁ, Jitka. 2008. *Podpora tetřívka obecného (Tetrao tetrix) v Jizerských horách*. Konference Jizerské hory v proměnách času. Liberecký kraj.

DOSTÁLKOVÁ, Daniela; KŘIVKOVÁ, Kateřina; MALÝ, Ivan (ed.). 1999. *Problémy definování a prosazování veřejného zájmu: sborník referátů z teoretického semináře pořádaného Katedrou veřejné ekonomie ESF MU v Brně ve spolupráci s Asociací veřejné*

¹⁶ V současné době (duben 2016) probíhá proces schvalování a certifikace u příslušných orgánů.

- ekonomie*. Vyd. 1. V Brně: Masarykova univerzita. 214 s. Spisy Ekonomicko-správní fakulty. ISBN 80-210-2236-1.
- DUFFKOVÁ, Jana; URBAN, Lukáš; DUBSKÝ, Josef. 2008. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 237 s. ISBN 978-80-7380-123-6.
- EAGLES, Paul F., 2002. *Sustainable tourism in protected areas: guidelines for planning and management*. Gland, Switzerland and Cambridge, UK: IUCN the World Conservation Union. 183 s. ISBN 2831706483. [cit. 2016-01-06, 13:35] Dostupné z: http://cmsdata.iucn.org/downloads/pag_008.pdf
- ENSERINK, Bert, 2010. *Policy analysis of multi-actor systems*. The Hague: Lemma. 175 s. ISBN 978-90-5931-538-9.
- EMBACHER, Michael, a kol. 2011. *Cyklopedie. 90 let moderního designu jízdních kol*. 1. vyd. Praha: Slovart. 224 s. ISBN 978-80-7391-434-9.
- FRIEDL, Karel. 1991. *Chráněná území v České republice*. Praha: Informatorium. 273 s. ISBN 80-85368-13-7.
- FUKSA, Josef. K. 2016. *Umělé zasněžování – vliv na vodní toky a ekosystémy*. Praha: Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka.
- GNAD, Tomáš. 2008. *Základy teorie lyžování a snowboardingu*. 1. vyd. Praha: Karolinum. 239 s. ISBN 978-80-246-1587-5.
- GÖSSLING, Stefan. 2002. Global environmental consequences of tourism. *Global environmental change*, 12(4): 283-302. DOI: 10.1016/S0959-3780(02)00044-4. ISSN 09593780.
- GUILLEMIN, Marilys; GILLAM, Lynn. 2004. Etika, reflexivita a "eticky důležité okamžiky" ve výzkumu. *Biograf*. 35: 11-31.
- GULLONE, Eleanora; CUMMINS, Robert A. 2002. *The Universality of Subjective Wellbeing Indicators A Multi-disciplinary and Multi-national Perspective*. Dordrecht: Springer Netherlands. ISBN 9789401002714.
- HAMMITT, William E.; COLE, David N. 1998. *Wildland recreation: ecology and management*. 2. vyd. New York: John Wiley. 376s. ISBN: 978-0-471-19461-3.
- HARMÁČKOVÁ, Zuzana; RYNDA, Ivan; VAČKÁŘ, David. 2014. *Metodika rozvoje dlouhodobého sociálně-ekologického monitoringu (LTSER) v biosférických rezervacích České Republiky*. Centrum výzkumu globální změny AV ČR, v. v. i., Fakulta humanitních studií, Univerzita Karlova v Praze. [cit. 2016-03-20, 17:58]. Dostupné z <http://www.ecosys-temservices.cz/userfiles/page/252/328b01dd6feb66d13585f79fff5d021a.pdf>
- HARTNOLL, Richard a kol. 2003. *Příručka k provádění výběru metodou sněhové koule: Snowball Sampling*. Praha: Úřad vlády České republiky. [cit. 2016-01-20, 11:38] Dostupné z: http://www.drogy-info.cz/data/obj_files/1660/357/Prirucka_Snowball_Sampling1.pdf

HENDL, Jan. 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál. 407 s. ISBN 80-7367-040-2.

HILL, Rachel; PICKERING, Catherine M. 2009. Differences in resistance of three subtropical vegetation types to experimental trampling. *Journal of Environmental Management*, 90: 1305–1312. [cit. 2015-12-30, 10:18] Dostupné z: <ftp://www.bio.sdsu.edu/pub/IEMM/Recreation/3rdTierLiterature/HillPickering2009resistance.pdf>

HOBZA, Vladimír; REKTOŘÍK, Jaroslav. 2006. *Základy ekonomie sportu*. Praha: Ekopress, 191 s. ISBN 80-86929-04-3.

HORÁČEK, Zdeněk. 2012. Prosazování veřejného zájmu na ochraně životního prostředí. *České právo životního prostředí*. 2012(1): 7-43. ISSN 1213-5542.

HUŠEK, Jiří. 2012a. Návrhy na úpravu vnějších a vnitřních hranic CHKO JH. In: Simm, Otokar. 2012. *Ročenka Jizersko-ještědského horského spolku 2011*. Liberec: Jizersko-ještědský horský spolek. 255s. ISBN: 978-80-87095-07-2.

HUŠEK, Jiří. 2012b. Úvodní slovo. *Úpolín: Informační zpravodaj Správy Chráněné krajinné oblasti Jizerské hory*. 14 (1): 2-3. [cit. 2015-02-03,10:39]. Dostupné z: <http://jizerky.ecn.cz/files/2012-11-Upolin.pdf>

HUŠEK, Jiří. 2015a. Nové regionální pracoviště Liberecko. *Krkonoše - Jizerské hory*. 48 (2). 36 s. ISSN 1214-9381.

HUŠEK, Jiří. 2015b. *Jizerské hory – příroda x rekreace x těžba?*. Přednáška 23. 9. 2015. Knihkupectví a antikvariát Fryč v Liberci. Vlastní záznam.

HUŠEK, Jiří; VÍTEK, Ondřej. 2010. Jak na rekreaci a sport: z pozice orgánu ochrany přírody a krajiny. *Ochrana přírody*. 65 (Zvláštní číslo). ISSN 1210-258x. [cit. 2015-12-28,11:59]. Dostupné z: <http://www.casopis.ochranaprirody.cz/zvlastni-cislo/jak-na-rekreaci-a-sport/>.

CHOUTKA, Miroslav. 1984. *Kapitoly z teorie sportu*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 75 s.

KEBZA, Vladimír. 2005 *Psychosociální determinanty zdraví*. Vyd. 1. Praha: Academia, 263 s. ISBN 80-200-1307-5.

KOVÁŘ, Pavel. 2012. Ochrana přírody a krajiny v ČR: Biodiverzita v krajině a ekosystémový přístup. In: Machar, Ivo; Drobilová, Linda. 2012. *Ochrana přírody a krajiny v České republice: vybrané aktuální problémy a možnosti jejich řešení*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 416 s. ISBN 978-80-244-3041-6.

KRAJHANZL, Jan. 2009. Exkurz do osobní charakteristiky vztahu k přírodě. In: *Člověk + příroda = udržitelnost?: texty o proměně vztahů lidí k přírodě, environmentální výchově a udržitelnosti*. Praha: Zelený kruh, 2009, 100 s. APEL. ISBN 978-80-903968-5-2.

- LACINA, Lubor. 2014. Bedřichov: Z předválečné kroniky obce. In: Simm, Otokar. 2014. *Ročenka Jizersko-ještědského horského spolku 2013*. Liberec: Jizersko-ještědský horský spolek. 359s. ISBN: 978-80-87095-11-9.
- LANDA, Pavel; LIŠKOVÁ, Jitka. 2004. *Rekreační cyklistika*. 1. vyd. Praha: Grada. 91 s. ISBN 80-247-0726-8.
- LANGER, Jiří. 2001. *Jizerská padesátka: 35 let dálkového závodu na lyžích - Memoriálu expedice Peru 1970*. Vyd. 1. Praha: Armex. 261 s. ISBN 80-86244-24-5.
- LIDDLE, Michael J. 1997. *Recreation ecology: the ecological impact of outdoor recreation and ecotourism*. London, UK: Chapman and Hall. 639 s. ISBN 9780412266300.
- LIPPMAN, Walter. 1955. *Essays in the Public Interest Philosophy*. Boston, Little, Brown and Co.
- MACHAR, Ivo; DROBILOVÁ, Linda. 2012. *Ochrana přírody a krajiny v České republice: vybrané aktuální problémy a možnosti jejich řešení*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 416 s. ISBN 978-80-244-3041-6.
- MALÝ, Ivan. 1999. *Problémy definování a prosazování veřejného zájmu: sborník referátů z teoretického semináře pořádaného Katedrou veřejné ekonomie ESF MU v Brně ve spolupráci s Asociací veřejné ekonomie*. Vyd. 1. V Brně: Masarykova univerzita. 214 s. Spisy Ekonomicko-správní fakulty. ISBN 80-210-2236-1.
- MEJZROVÁ, Jana. 2002. Rekreační využívání CHKO Jizerské hory z pohledu ochrany přírody a krajiny. In: *Současnost a budoucnost lesní krajiny Jizerských hor: Sborník referátů z mezinárodní konference*. Liberec: Společnost pro Jizerské hory. 2002. s. 69-74.
- MENCLOVÁ, Petra. 2011. Potenciální predátoři hnízd tetřívka obecného v Jizerských horách. *Upolín*. 12(1): 17-18. [cit. 2016-02-02, 17:35] Dostupné z: <http://jizerskehory.ochranaprirody.cz/res/archive/043/007590.pdf?seek=1369396442>
- MIKO, Ladislav. 2012. Ochrana přírody a krajiny v evropském kontextu. In: Machar, Ivo; Drobilová, Linda. 2012. *Ochrana přírody a krajiny v České republice: vybrané aktuální problémy a možnosti jejich řešení*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 416 s. ISBN 978-80-244-3041-6.
- MIKO, Ladislav; ŠTURSA, Jan. 2010. *Národní parky a chráněné krajinné oblasti v České republice*. Vyd. 2. Praha: Ministerstvo životního prostředí. 71 s. ISBN 978-80-7212-543-2.
- MONZ, Christopher A. a kol. 2010. Sustaining visitor use in protected areas: future opportunities in recreation ecology research based on the USA experience. *Environmental Management*, 45: 551–562. [cit. 2015-12-30, 18:10] Dostupné z: http://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/30588794/rmrs_2009_monz_c001.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAJ56TQJRTWSMTNPEA&Expires=1451993869&Signature=IbNGKtsq6e6KiOdlgeG%2Bs37hkSQ%3D&response-content-disposition=inline%3B%20filename%3DSustaining_Visitor_Use_in_Protected_Area.pdf
- MONZ, Christopher A.; PICKERING, Catherine M.; HADWEN, Wade L. 2013. Recent advances in recreation ecology and the implications of different relationships between

recreation use and ecological impacts. *Frontiers in Ecology and the Environment*, 11(8): 441-446. DOI: 10.1890/120358. ISSN 1540-9295. [cit. 2015-12-30, 12:35] Dostupné z: http://www.fs.fed.us/rm/pubs_other/rmrs_2013_monz_c001.pdf

NÁDENÍK, Karel. 2012. Z minulosti zimních sportů v okolí Smrku. In: Simm, Otokar. 2012. *Ročenka Jizersko-ještědského horského spolku 2011*. Liberec: Jizersko-ještědský horský spolek. 255s. ISBN: 978-80-87095-07-2.

NEUMAN, Lawrence W. 2003. *Social Research Methods. Qualitative and Quantitative Approaches*. 5th Ed. Boston: Allyn and Bacon.

NEVRLÝ, Miloslav. 1976. *Kniha o Jizerských horách*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Severočeské nakladatelství. 267 s.

NEVRLÝ, Miloslav a kol. 1983. *Jizerské hory: Turistický průvodce ČSSR*. Praha: Olympia. 331s.

NEWIG, Jens; FRITSCH, Oliver. 2009. Environmental governance: participatory, multi-level - and effective? *Environmental Policy and Governance*. 19(3), 197-214. DOI: 10.1002/eet.509. ISSN 1756932x. [cit. 2016-01-16, 15:42] Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1002/eet.509>

NOVOTNÁ, Hedvika. 2014. *Prezentace k předmětu Strategie kvalitativního výzkumu*. Praha: Sociální a kulturní ekologie, FHS, UK.

NOVOTNÁ, Hedvika a kol. 2014. *Prezentace Etika výzkumu*. In: Novotná, Hedvika a kol. 2014. *Úvod do společenskovedních metod. E-learningový kurz*. Praha: FHS, UK. [cit. 2016-01-28, 14:04] Dostupné z <http://moodle.fhs.cuni.cz/course/view.php?id=614>

NOVOTNÝ, Jan a kol. 1987. *Nepískovcové skály v Čechách: Horolezecký průvodce (2)*. Praha: Olympia. 333s.

NOVOTNÝ, Jiří. 2000. *Ekonomika sportu*. Vyd. 1. Praha: ISV. 263 s. ISBN 80-85866-68-4.

NOVOTNÝ, Karel. 2013. Počátky lyžování v Čechách. In: Simm, Otokar. 2013. *Ročenka Jizersko-ještědského horského spolku 2012*. Liberec: Jizersko-ještědský horský spolek. 311s. ISBN: 978-80-87095-08-9.

PAKT. 2015. *Metodika participace aneb jak spolupracovat s občany*. Mička, P. (ed.). [cit. 2016-03-19, 16:39]. Pracovní verze doposud nepublikovatelného textu dostupná z: <http://www.paktparticipace.cz/dokumenty/metodika-participace>

PEŠOUT, Pavel; PELC, František. 2013. Soustava národních parků v ČR: Součást naší přírodní pokladnice. *Ochrana přírody*. (2): 11-16.

PETRUSEK, Miloslav. 1969. *Sociometrie: Teorie, metoda, techniky*. 1. vyd. Praha: Nakl. Svoboda. 262s.

PETRUSEK, Miloslav a kol. 1996. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum. ISBN

80-7184-310-5.

POTŮČEK, Martin. 2005. *Veřejná politika*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). 399 s. ISBN 80-86429-50-4.

PUDIL, Martin. 2010. Tetřívěk obecný v Jizerských horách. In: Simm, Otokar a kol. 2010. *Ročenka jizersko-ještědského horského spolku 2009*. Liberec: Jizersko-ještědský horský spolek. 296 s. ISBN 978-80-87095-03-4.

PUTNAM, Robert D. 2000. *Bowling alone: the collapse and revival of American community*. 1. touchstone ed. New York: Simon & Schuster. ISBN 0-7432-0304-6.

PUNCH, Keith F. 2008. *Úspěšný návrh výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Portál. 230 s. ISBN 978-80-7367-468-7.

REKTOŘÍK, Jaroslav; MALÝ, Ivan (ed.). 1999. *Problémy definování a prosazování veřejného zájmu: sborník referátů z teoretického semináře pořádaného Katedrou veřejné ekonomie ESF MU v Brně ve spolupráci s Asociací veřejné ekonomie*. Vyd. 1. V Brně: Masarykova univerzita. 214 s. Spisy Ekonomicko-správní fakulty. ISBN 80-210-2236-1.

RYNDA, Ivan. 2014. *Prezentace k předmětu Politika a ekonomie udržitelného rozvoje*. Praha: Sociální a kulturní ekologie, FHS, UK.

PICKERING, Catherine M., a kol. 2010. Comparing hiking, mountain biking and horse riding impacts on vegetation and soils in Australia and the United States of America. *Journal of Environmental Management*, 91: 551–562. [cit. 2015-12-30, 15:41] Dostupné z: <https://www.uvm.edu/~snrvtdc/trails/ComparingHikingMtnBikingHorseRidingImpacts.pdf>

ROE, Dilys; LEADER-WILLIAMS, Nigel; DALAL-CLAYTON, Barry. 1997. Take Only Photographs, Leave Only Footprints: The Environmental Impacts of Wildlife Tourism. *Wildlife and Development*, Series No.10, London: International Institute for Environment and Development. ISSN: 1361 8628. [cit. 2015-12-29, 11:35] Dostupné z: http://biblioteca.duoc.cl/bdigital/Documentos_Digitales/300/39709.pdf

ŘEHÁČEK, Marek. 2002. *Jizerské hory*. Liberec: Kalendář Liberecka. 256 s.

ŘEPÍK, Tom. 2014. Chlapy děkujem: Úprava stop. In: *Nordicmag*. s. 50-52 [cit. 2016-01-12,14:06]. Dostupné z: <http://kovboj.cz/wp-content/uploads/2014/10/NM5-Uprava-stop.pdf>

ŘÍHA, David. 2011. K teorii veřejné volby. *Filosofický klub 2008*. [cit. 2016-01-17,13:18]. Dostupné z: <http://www.filosoficky-klub.cz/k-teorii-verejne-volby/>

SEKOT, Aleš. 2003. *Sport a společnost*. Brno: Paido. 191 s. ISBN 80-7315-047-6.

SKOPEČEK, Jan. 2011. *Přednáška k předmětu Ekonomie veřejného sektoru*. Praha: Veřejná správa a regionální rozvoj, NF, VŠE.

SOUMAR, Libor; BOLEK, Emil. 2012. *Běh na lyžích*. 2., dopl. vyd. Praha: Grada. 124 s. ISBN 978-80-247-3966-3.

STACHOVÁ, Jana; BERNARD, Josef; ČERMÁK, Daniel. 2009. *Sociální kapitál v České republice a v mezinárodním srovnání*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR. ISBN 978-80-7330-166-8.

STANĚK, Jiří. 1996. *Lesní zákon v teorii a praxi (Úplné znění zákona s komentářem)*, Matice lesnická spol. s r.o., Písek. 1. vydání, str. 63.

ŠAFR, Jiří; SEDLÁČKOVÁ, Markéta. 2006. *Sociální kapitál: koncepty, teorie a metody měření*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR. ISBN 80-7330-095-8.

ŠŤOVÍČKOVÁ, Magdaléna. 2014. *Prezentace k předmětu Strategie kvalitativního výzkumu*. Praha: Sociální a kulturní ekologie, FHS, UK.

TĚŠITEL, Jan a kol. 2005a. *Lidé v biosférických rezervacích*. České Budějovice: Ústav systémové biologie a ekologie Akademie věd České republiky, 54 s. ISBN 80-239-6987-0.

TĚŠITEL, Jan a kol. 2005b. *Participativní management chráněných území - klíč k minimalizaci konfliktů mezi ochranou biodiversity a socioekonomickým rozvojem místních komunit*. Řešitelská organizace: Ústav ekologie krajiny AV ČR, České Budějovice. [cit. 2016-03-21, 9:28]. Dostupné z: <http://www.infodatasys.cz/vav2003/ZavZprava.pdf>

TŘEBICKÝ, Viktor. 2001. Ekologická stopa: zelené účetnictví nebo neomalthusiánství? In: *Institucionalizace (ne)odpovědnosti: Globální svět, evropská integrace a české zájmy*. Fakulta sociálních věd UK, Praha, str. 300 - 314.

TUREK, Jakub. 2007. *Jizerské a Lužické hory: 45 tipů, kam na výlet*. 1. vyd. Praha: Grada. Outdoorový průvodce. ISBN 978-80-247-2023-4.

TYL, Tomáš. 2004. Některé právní aspekty kvalitativního výzkumu. *Biograf*. 35: 147-155. [cit. 2016-01-29, 10:41] Dostupné z: <http://www.biograf.org/clanek.php?clanek=3513>

VARVASOVSKY, Zsuzsa; BRUGHA, Ruairí. 2000. How to do (or not to do)... A stakeholder analysis. *Health Policy and Planning*. 15(3): 338-345. [cit. 2016-01-16, 09:35] Dostupné z: <http://heapol.oxfordjournals.org/cgi/content/abstract/15/3/338>

VINKLÁT, Pavel D. 2015. Jizerská lyžařská magistrála. *Krkonoše. Jizerské hory*. 48 (3): 32-33. ISSN 1214-9381. [cit. 2016-03-14, 10:48]. Dostupné z: http://krkonose.krnep.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=12938&Itemid=43

VIŠŇÁK, Richard. 2014. Vývoj lesů v Jizerských horách. In: Simm, Otokar. 2014. *Ročenka Jizersko-ještědského horského spolku 2013*. Liberec: Jizersko-ještědský horský spolek. 359s. ISBN: 978-80-87095-11-9.

VONIČKA, Pavel; VĚTEŠNÍK, Petr. 2008. 40 let chráněné krajinné oblasti Jizerské hory. In: Řeháček, Marek a kol. 2008. *Ročenka Jizersko-ještědského horského spolku 2007*. Liberec: Jizersko-ještědský horský spolek. 293s. ISBN: 978-80-87095-003.

VRŠOVSKÝ, Vladimír. 2013. Horní Jizera: nový ramsarský mokřad. *Krkonoše - Jizerské*

hory. 46(2), 30-31. ISSN 1214-9381.

WAGAR, J. Alan. 1964. *The carrying capacity of wild lands for recreation*. Washington, DC: Society of American Foresters. Forest Science. Monograph 7. 31s. [cit. 2015-12-29, 17:58] Dostupné z: http://www.nstrail.com/carrying_capacity/carrying_capacity_of_wild_land_for_recreation_wagar_1964.pdf

ZIMMERMANN, Arthur; MAENNLING, Claudia. 2007. *Mainstreaming participation. Multi-stakeholder management: Tools for Stakeholder Analysis*. Federal Ministry for Economic Cooperation and Development. Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit (GTZ) GmbH, Eschborn. [cit. 2016-01-16, 08: 52] Dostupné z: <http://www.fsnnetwork.org/sites/default/files/en-svmp-instrumente-akteursanalyse.pdf>

ZRNOVÁ, Lucie. 2012. Horské rekreační regiony - požadavky na využití území a jejich střety. In: *Perspektivy území: udržitelné vazby, střety a rozvoj*. ČVUT v Praze, fakulta stavební. 2012. s. 143-153. ISBN: 978-80-01-05124-5.

Internetové zdroje

AOPK ČR. 2015. Ochrana přírody. *Správa CHKO Jizerské hory*. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. [cit. 2015-11-30, 11:50]. Dostupné z: <http://jizerskehory.ochranaprirody.cz/cinnost-pracoviste/ochrana-prirody/>

AOPK ČR. 2016. Ochrana přírody. *Správa CHKO Jizerské hory*. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. [cit. 2016-03-22, 9:55]. Dostupné z: <http://jizerskehory.ochranaprirody.cz/>

Bílé stopy. 2016a. *O projektu*. [cit. 2016-01-13, 11:11]. Dostupné z: <http://bilestopy.cz/cs/oprojektu>

Bílé stopy. 2016b. *Pravidla chování ve stopě*. [cit. 2016-01-13, 11:25]. Dostupné z <http://bilestopy.cz/cs/pravidlavestope>

BOHÁČ, Štěpán. 2006. *Cyklostezky a cyklotrasy – terminologie*. [cit. 2016-01-06, 13:33]. Dostupné z: http://www.praha.eu/public/b4/38/11/1104048_140344_Cykloterminologie.pdf

ČERNÝ, Jiří. 2006. O nás - historie Českého svazu cyklistiky. In: *Český svaz cyklistiky*. [cit. 2016-01-12, 13:24]. Dostupné z: http://www.ceskysvazcyklistiky.cz/clanek/73_o_nas

ČeMBA. 2007. *O České mountainbikové asociaci*. [cit. 2016-01-06, 9:12]. Dostupné z: <http://www.cemba.eu/co-je-cemba/>

ČeMBA. 2015. *Kodex terénního cyklisty*. [cit. 2016-01-06, 9:40]. Dostupné z: <http://www.cemba.eu/kodex-terenniho-cyklisty/>

Česko jede. 2011. *Terénní cyklistika*. [cit. 2016-01-06, 12:30]. Dostupné z: <http://www.ceskojede.cz/rubriky/obecne-informace/terenni-cyklistika/>

Enviwiki. 2015. *Analýza aktérů - metodika*. [cit. 2016-01-19, 12:05]. Dostupné z: http://www.enviwiki.cz/wiki/Anal%C3%BDza_akt%C3%A9r%C5%AF_-_metodika

GLADIŠ, Tomáš. 2014. Fatbike hitem sezóny 2015. *Kolo.cz* [cit. 2016-01-08, 8:53]. Dostupné z: <http://kolo.cz/clanek/fatbike-hitem-sezony-2015/kategorie/rady-vybirame-kolo>

HERMOVÁ, Hana; SLAVÍK, Petr. 2015. Manuál legální terénní cyklistiky v Česku. *ČeMBA*. [cit. 2016-01-06, 11:00]. Dostupné z: <http://www.cemba.eu/zakony-a-normy/manual-legalni-terenni-cyklistiky-v-cesku/>

Jizerky pro Vás. 2013. *Jizerky pro Vás o.p.s.* [cit. 2016-03-14, 9:25]. Dostupné z: <http://www.jizerkyprovas.cz/cs-jizerkyprovas-o-p-s>

Jizerská 50. 2016. *Zpravodaj 49. ČEZ Jizerské 50*. 8.-10. leden 2016. Bedřichov, Liberecký kraj. [cit. 2016-02-21, 14:48]. Dostupné z: <https://issuu.com/mthr/docs/jiz50-zpravodaj-2016>

Jizerská o.p.s. 2016. *Deklarace o spolupráci*. [cit. 2016-02-04, 13:47]. Dostupné z: <http://www.jizerskaops.cz/o-nas/deklarace-o-spolupraci/>

Jizersko-ještědský horský spolek. 2016. *Spolek*. [cit. 2016-02-04, 14:11]. Dostupné z: <http://www.horskyspolek.cz/spolek/>

Klub českých turistů. 2016. *Historie KČT*. [cit. 2016-01-12, 10:32]. Dostupné z: <http://www.kct.cz/cms/historie-kct>

Kolo pro život. 2015. *O KŽP*. [cit. 2016-01-13, 12:57]. Dostupné z: <http://www.kolopro.cz/o-serialu/o-kpz>

Lesy ČR. 2012. *O společnosti Lesy České republiky, s. p.* [cit. 2016-02-04, 12:02]. Dostupné z: <http://www.lesy-cr.cz/o-nas/Stranky/default.aspx>

Průvodce uživatele elektrokola. 2010. *Co je to elektrokolo?* [cit. 2016-01-08, 9:25]. Dostupné z: <http://ekolo.webnode.cz/co-je-to-elektrokolo/>

Singltrek pod Smrkem. 2013. *Co je Singltrek*. [cit. 2016-02-14, 12:08]. Dostupné z: <http://www.singltrekpodsmrkem.cz/>

SkiTour. 2016. *O ČEZ SkiTour*. [cit. 2016-01-13, 11:31]. Dostupné z: <http://www.ski-tour.cz/cs/informace/o-cez-skitour>

Správa CHKO Jizerské hory. 2016. *Správa CHKO Jizerské hory a KSL*. [cit. 2016-01-17, 10:15]. Dostupné z: <http://jizerskehory.ochranaprirody.cz/>

Stopa pro život. 2015. *O Stopě pro život*. [cit. 2016-01-13, 13:05]. Dostupné z: <http://www.stopaprozivot.cz/o-serialu-stopa-pro-zivot/o-stope-pro-zivot>

Studie rozvoje cestovního ruchu Jizerské hory. 2016. *Liberecký kraj*. [cit. 2016-04-01, 20:40]. Dostupné z: <http://jizerky.kraj-lbc.cz/>

Svaz lyžařů ČR. 2016a. *Adresář klubů*. [cit. 2016-01-10, 18:11]. Dostupné z: <http://www.czech-ski.com/beh-na-lyzich/adresar-klubu>

Svaz lyžařů ČR. 2016b. *Úsek běžeckých disciplín*. [cit. 2016-01-12, 11:45]. Dostupné z: <http://www.czech-ski.com/beh-na-lyzich/o-ubd.php>

Turistický region Jizerské hory. 2015. *Pravidla chování- lyže, běžky, kolo, lezení, ochrana přírody*. [cit. 2016-01-13, 11:21]. Dostupné z: <http://www.jizerky.cz/cs/turistika/pravidla-chovani-v-horach-dulezita-tel-cisla/pravidla-chovani-lyze-bezky-kolo-lezeni-ochrana-prirody.html>

Turistický region Jizerské hory. 2015. *Obecné informace*. [cit. 2016-02-04, 11:15]. Dostupné z: <http://www.jizerky.cz/cs/clanky/sdruzeni-jizerske-hory-turisticky-region-liberecko-jablonecko-frydlantsko-a-tanvaldsko/obecne-informace.html>

Dokumenty

Aktualizace Státního programu ochrany přírody a krajiny České republiky. 2009. Praha: Ministerstvo životního prostředí.

Koncepce státní podpory sportu v České Republice. 2011. Praha Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. [cit. 2015-12-27, 10:16]. Dostupné z: www.msmt.cz/file/15050_1_1/

Návštěvní řád KRNAP. Účinnost od 1. 1. 2016. [cit. 2016-01-08, 9:05]. Dostupné z: <http://www.krnep.cz/navstevni-rad-krnap/>

Plán péče o Chráněnou krajinnou oblast Jizerské hory na období 2011-2020. 2010. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR.

Rozbory CHKO JH. 2015. *Rozbory Chráněné krajinné oblasti Jizerské hory*. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, Správa Chráněné krajinné oblasti Jizerské hory. Získáno od AOPK ČR 9. 12. 2015.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/147/ES o ochraně volně žijících ptáků.

Směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin.

Strategie rozvoje cestovního ruchu Turistického regionu Jizerské hory. 2007. *Návrhová část Strategie rozvoje cestovního ruchu na území turistického regionu Jizerské hor*. GaRep – Společnost pro regionální ekonomické poradenství.

TP 179. Technické podmínky pro navrhování komunikací pro cyklisty. Účinnost od 1. 5. 2006. cit. [2016-01-06, 14:30]. Dostupné z: http://www.sfdi.cz/soubory/obrazky-clanky/poskytovani-prispevku/cyklo-balicek/cb_b1.pdf

Usnesení vlády č. 415/1998.

ÚS Koncepce CR JH. 2015. *Územní studie Koncepce rozvoje cestovního ruchu Jizerské hory*. Návrhová část, verze k projednání. Krajský úřad Libereckého kraje. 104 s. [cit. 2016-02-11, 12:02]. Dostupné z: <http://jizerky.kraj-lbc.cz/>

World conservation strategy: living resource conservation for sustainable development.
1980. Gland, Switzerland: IUCN. 77 s. ISBN 2880321042.

Zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích.

Zákon č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody.

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu.

Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích.

Zákon č. 361/2000 Sb., o silničním provozu.

PŘÍLOHY

Seznam příloh

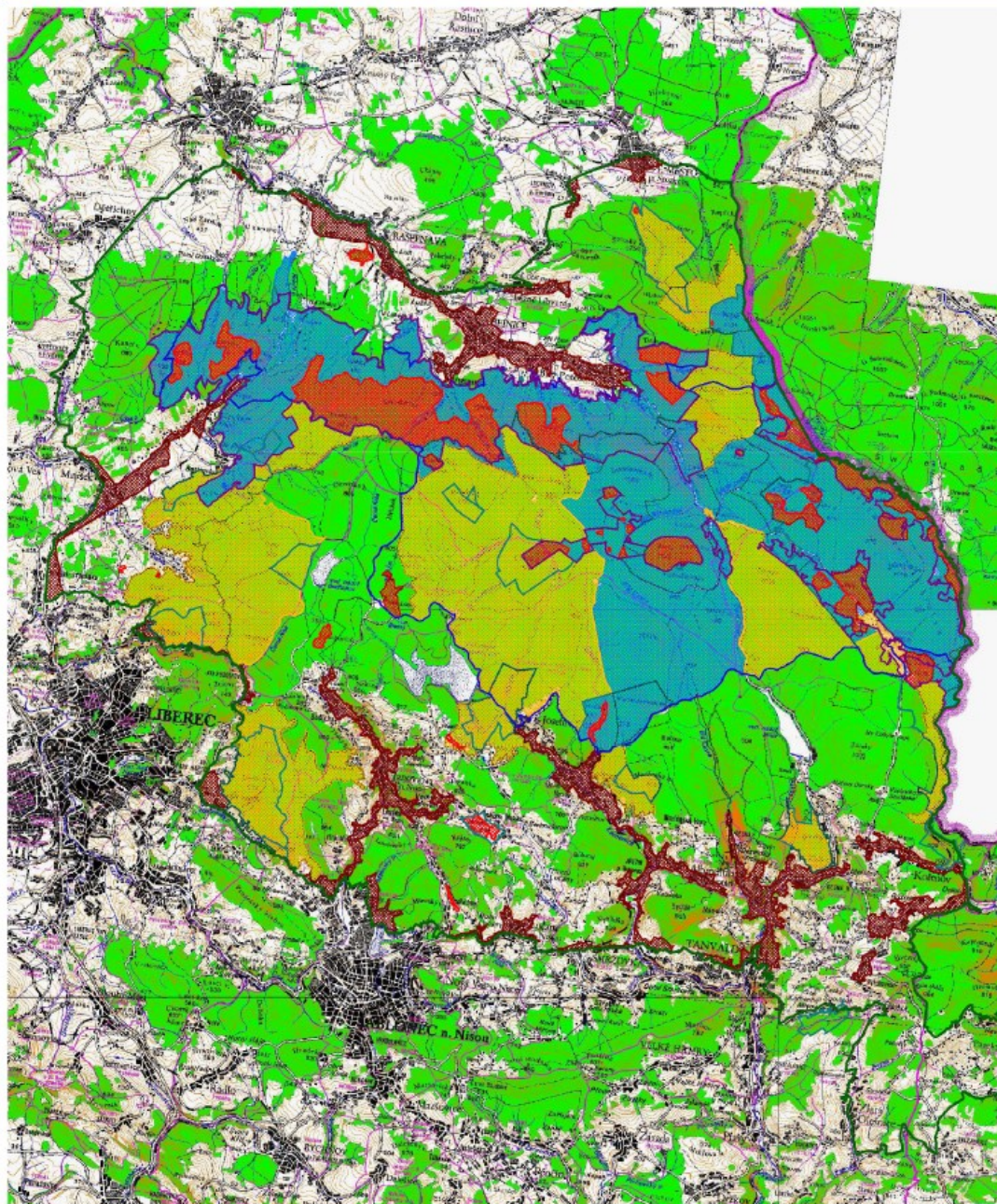
Příloha P1: Seznam vyobrazení v textu	129
Příloha P2: Mapa rekreační zonace.....	130
Příloha P3: Cykloturistika.....	131
Příloha P4: Běžecké lyžování	132
Příloha P5: Pilotní struktura rozhovoru	133
Příloha P6: Struktura rozhovoru	136
Příloha P7: Přepis rozhovorů	139
Respondent: Ing. Jiří Hušek.....	139
Respondent: Ing. arch. Jana Mejzrová.....	153
Respondent: Mgr. Jindřich Felcman	160
Respondent: Ing. Josef Ibehej	166
Respondent: Petr Šmaus.....	175
Respondent: Mgr. Ondřej Vítek, Ph.D.	183
Respondent: Mgr. Tomáš Kvasnička.....	191
Respondent: Ing. Ludvík Řičář	201
Respondent: Ing. Bohumil Pleskač	208
Respondent: Mgr. Marek Pazderský	213
Respondent: Mgr. Jiří Hušek ml.	221
Respondent: Ing. Silvie Kalinová	231
Respondent: Mgr. Daniel David.....	236
Respondent: René Mašín	243
Respondent: Ing. Václav Tomášek.....	248
Příloha P8: Projekt diplomové práce	253

Příloha P1: Seznam vyobrazení v textu

Obrázek 1: Poloha CHKO Jizerské hory	20
Obrázek 2: Sociogram znázorňující síť aktérů	90
Tabulka 1: Postup při identifikaci klíčových aktérů (multi criteria assesment).....	82
Tabulka 2: Hodnocení profilu jednotlivých aktérů	87

Příloha P2: Mapa rekreační zonace

Mapa č. 1: Zóny rekreačního využívání CHKO Jizerské hory (aktualizace 08/2011)

- zóna rekreačního využívání A
- zóna rekreačního využívání B
- zóna rekreačního využívání C
- zóna rekreačního využívání D
- zóna rekreačního využívání E

- hranice CHKO JH
- evropsky významné lokality
- ptačí oblast Jizerské hory
- 2. zóna odstupňované ochrany přírody CHKO JH
- nadregionální a regionální bio centra

0 2000 4000 metrů

Správa CHKO JH 2011, podklad ČÚZK

Zdroj: Studie rozvoje cestovního ruchu Jizerské hory. 2016. *Liberecký kraj*. [cit. 2016-04-01, 20:40]. Dostupné v plné velikosti z: <http://jizerky.kraj-lbc.cz/>

Příloha P5: Pilotní struktura rozhovoru

- 1/ Vysvětlení záměru DP a snahy o vytvoření hierarchie problémů a mapy aktérů
 - Téma: Škodí Jizerkám kolo-běžky? Spor dobra s dobrem, ochrana přírody vs. rekreační využití CHKO JH na příkladu cyklistiky a běžeckého lyžování
 - Cílem práce je identifikovat spory mezi aktéry a zjistit možnost dialogu, které povedou ke spokojenosti zainteresovaných stran.
 - Zajímá mě kdo, nebo co je původcem či iniciátorem sporů a v jakých oblastech ke střetům dochází, včetně toho jak se jednotlivé spory promítnou do udržitelnosti CHKO JH.

- 2/ Ústní informovaný souhlas respondenta s rozhovorem a nahrávání a zveřejnění v DP včetně jména a funkce?

- 3/ Otázky
 1. Úplně v úvodu bych se ráda zeptala jaká je vaše pracovní i osobní pozice ve vztahu ochrana vs. sport a rekreace na území CHKO JH?
 2. Jak jste se ke své práci dostal a co je v současné době náplní vaší práce?
 3. Co byste mi mohl/a říci o vztahu OPaK a SaR obecně a na území CHKO JH zvlášť?
 4. Co byste mi mohl/a říci o vztahu OPaK a cyklistiky/běžeckého lyžování obecně a na území CHKO JH zvlášť?
 - a. jak tento typ rekreace / závodních aktivit vnímáte z pozice zástupce SCHKO?
 - b. Jaké vlivy na přírodu a krajinu pozorujete a jak tyto vlivy hodnotíte?
 5. Co podle vás vyžaduje OPaK? Lze nějak obecně formulovat minimální a maximální požadavky, nepřekročitelné limity?
 - a. Daří se je formulovat konkrétně (v prostoru, v čase: zonace, období např. hnízdění atd.)?
 - b. Jaké jsou rozdíly pro kategorie: rekreační provoz; závody; velké hromadné akce?
 - c. Lze formulovat např. velmi liberální podmínky pro jedinou akci (1 kolo, 1 lyže) ročně s tím, že dojde k narušení přírody – ale změna je vratná?
 6. Co podle vás je nutné pro zajištění sportovních a rekreačních aktivit?
 - a. (Lze nějak obecně formulovat minimální a maximální požadavky), podmínky, kt. jsou nutné pro: rekreační provoz; závody; velké hromadné akce?
 - b. Daří se je formulovat konkrétně (v prostoru, v čase)?
 7. Co z výše uvedených požadavků je/není naplňováno?
 8. Jaké jsou hlavní problémy, se kterými se ve vztahu k rekreačním a sportovcům musíte potýkat obecně?
 9. K jakým reálným střetům dochází mezi aktéry při využívání CHKO JH pro kolo a běžky? (opět: rekreace / závodní aktivity)?
 - a. V čem spatřujete příčiny těchto střetů?
 - b. Jsou nějaké překryvy v zájmu aktérů (sdílené hodnoty)? V čem si jejich zájmy protirečí?
 10. Kdo nebo co jsou pro Vás hlavní partneři nebo oponenti, či další významní aktéři v otázkách cyklistiky a běžeckého lyžování na území CHKO (uživatelé, podnikatelé, rozmístění, cesty, služby, atp.)?

- a. (Jaký je jejich úhel pohledu, co jsou jejich zájmy a cíle? Co považují za podstatné pro JH)
11. Jakým způsobem probíhá komunikace a vyjednávání o zmíněném problému ohledně cyklistiky a běžeckého lyžování v CHKO JH?
- a. Existuje snaha/proces k nalezení společného řešení? Jak to probíhá?
 - b. Sleduji zda: Jedná se o tvorbu sdílené představy a řešení problému – jde o kompromisy nebo se tvoří společná vize?
 - c. Jaké jsou cíle a prostředky potřebné k řešení?
 - d. Pokud se problém řeší, s kým probíhá jednání, kdo působí problém, kde je příčina a jaké panují vztahy např. se zástupci cyklistů (a naopak), jak se problém řeší? Resp. je problém i na úrovni vyjednávání se zástupci organizací, nebo spíše neukázněnost konkrétních rekreatantů?
 - e. Jaká je vaše zkušenost s ostatními aktéry? (např. řekl byste, že můžete důvěřovat a otevřeně s nimi řešit? Probíhá dodržování dohod např. při JIZ50?)
12. Jedná se o top-down nebo spíše o bottom-up proces, inkluzivní (jsou přizváni všichni relevantní aktéři)? Probíhá jednání tváří v tvář?
13. Mají podle Vás oba sporty dobrou a skutečně reprezentativní reprezentaci? daří se jí přenášet dohody do praxe? Lze nějak vyčlenit specificky (chováním, typickými projevy, určitým způsobem nedodržování pravidel) „divoké“ rekreatanty?
- a. má OPaK dobrou reprezentaci?
 - b. rozumí našemu sportu?
 - c. dodržuje dohody?
 - d. nevyžaduje zbytečnosti?
14. Jak se podle Vás bude vyvíjet situace/ konkrétní problém do budoucna?

Doplňující otázky:

15. Co mi můžete říct z pohledu vedoucího odborné skupiny pro sport a rekreaci k dané problematice?
- a. Našla jsem listopadový zápis setkání, kde jste projednávali monitoring návštěvnosti – je potřeba omezovat návštěvnost běžkařů a cyklistů?
 - b. Přípravovaná koncepce rozvoje cestovního ruchu v JH
16. (V plánu péče CHKO je jedním z dlouhodobých cílů vyvážený stav mezi rekreačním využíváním území CHKO a ochranou přírody. Jaké jsou principy tohoto vyváženého stavu a kde jsou jeho hranice? Daří se tento stav udržet? Jak tomu napomáháte?)
17. Myslíte si, že (nejen) legislativní opatření týkající se cyklistiky a běžeckého lyžování je vhodně nastaveno?
18. V rámci snahy o specifikaci škodlivých aspektů cyklistiky a běžeckého lyžování mne zajímá: co vadí? Kdy? Čemu?
- a. Jaký je vliv na vegetaci? Vadí mechanické poškození či hluk, osvětlení? Atp.
19. Lesy ČR napomohly např. k rozšíření startovního areálu 45. JIZ50, jak probíhá spolupráce a jednání při organizaci závodů na území CHKO s Lesy ČR/Povodí Labe/obcí/ AOP ČR atd.?
20. Myslíte, že by rozšíření BR Krkonoše/Karkonosze pomohlo OPaK?

- a. „Prémiová“ otázka: znáte program UNESCO Člověk a biosféra, víte, co je biosférická rezervace? Myslíte, že by rozšíření BR Krkonoše/Karkonosze pomohlo Vašemu sportu, rekreatům závodům, OPaK, komunikaci?

4/ Doplnění sociodemografických charakteristik respondenta: pohlaví, věk, vzdělání (ne jen nejvyšší dosažené), zaměstnání, bydliště.

5/ Poděkování a nabídnutí možnosti předání výsledné práce a požádat o možnost kontaktování v případě nejasností a potřeby doplňujících informací.

Příloha P6: Struktura rozhovoru

Pozn.: (černě společné, zeleně ochrana, modře sport; JAK se zeptat – otázky + CO zjišťuji kurzívou)

1/ Obecné představení DP

- Téma: Škodí Jizerkám kolo-běžky? Spor dobra s dobrem, ochrana přírody vs. rekreační využití CHKO JH na příkladu cyklistiky a běžeckého lyžování
- Cílem práce je identifikovat spory mezi aktéry a zjistit možnost dialogu, které povedou ke spokojenosti zainteresovaných stran.
- *Podstatou AA je získat charakteristiky aktérů a popis vztahů mezi sebou = kdo komu důvěřuje, spolupracuje spolu (a jak ta spolupráce probíhá), kdo s kým naopak má konflikt, proč.*

2/ Ústní informovaný souhlas respondenta s rozhovorem, s nahráváním a zveřejněním v DP včetně jména a funkce?

3/ Otázky

I. část úvod a požadavky

1. Úplně v úvodu bych se ráda zeptala jaká je vaše pracovní i osobní pozice ve vztahu ochrana vs. sport a rekreace na území CHKO JH?
CO zjišťuji: vztah ochrana a sport, zaměstnání, působnost v JH, osobní zájem a postoj
2. Co byste mi mohl/a říci o vztahu OPaK a cyklistiky/běžeckého lyžování v CHKO JH?
CO zjišťuji:
 - a. *Jak tento typ rekreace / závodních aktivit je vnímán z pozice zástupce SCHKO*
 - b. *Jaké vlivy na přírodu a krajinu jsou pozorovány a jak tyto vlivy hodnotí*
3. Co podle vás vyžaduje OPaK? Lze nějak obecně formulovat minimální a maximální požadavky, nepřekročitelné limity?
Co zjišťuji:
 - a. *Zda se daří se je formulovat konkrétně (v prostoru, v čase: zonace, období např. hnízdění atd.)*
 - b. *Rozdíly pro kategorie: rekreační provoz; závody; velké hromadné akce?*
 - c. *Lze formulovat např. velmi liberální podmínky pro jedinou akci (1 kolo, 1 lyže) ročně s tím, že dojde k narušení přírody – ale změna je vratná?*
 - d. *Dochází k naplnění požadavků?*
 - e. *Rozlišení dlouhodobé koncepční dohody a úmluvy a řešení konkrétního problému*
3. Co podle vás je nutné pro zajištění sportovních a rekreačních aktivit (kolo a lyže)?
CO zjišťuji:
 - a. *Lze nějak obecně formulovat minimální a maximální požadavky, podmínky, kt. jsou nutné pro: rekreační provoz; závody; velké hromadné akce?*
 - b. *Daří se je formulovat konkrétně (v prostoru, v čase)?*
 - c. *Dochází k naplnění požadavků?*
 - d. *Rozlišení dlouhodobé koncepční dohody a úmluvy a řešení konkrétního problému*

II. část problémy a aktéři

4. *Jaké jsou hlavní problémy, se kterými se ve vztahu k rekreantům a sportovcům musíte potýkat?*

CO zjišťují:

- a. *V rámci snahy o specifikaci škodlivých aspektů cyklistiky a běžeckého lyžování mne zajímá: co vadí? Kdy? Čemu?*
- b. *Jaký je vliv na vegetaci? Vadí mechanické poškození či hluk, osvětlení*
- c. *Běžná rekreace / závody/ masové závody*

4. Jaké jsou hlavní problémy, se kterými se ve vztahu k ochraně přírody, lesníkům atp. musíte potýkat?

CO zjišťují:

- a. *Má OPaK dobrou reprezentaci?*
- b. *Rozumí našemu sportu? Dodržuje dohody? Nevyžaduje zbytečnosti?*
- c. *Jaká omezení pociťují při výkonu jejich sportu?*

5. K jakým reálným střetům dochází mezi aktéry při využívání CHKO JH pro kolo a běžky?

CO zjišťují:

- a. *Rekreace / závodní aktivity.*
- b. *Příčiny střetů.*
- c. *Překryvy v zájmu aktérů (sdílené hodnoty)? V čem si jejich zájmy protiřečí?*

6. Kdo nebo co jsou pro Vás hlavní partneři nebo oponenti, či další významní aktéři v otázkách cyklistiky a běžeckého lyžování na území CHKO?

CO zjišťují:

- a. *Veškeré aktéry v CHKO, vč. rozpoznání klíčových.*
- b. *Jaký je jejich úhel pohledu, co jsou jejich zájmy a cíle.*
- c. *Co považují za podstatné pro JH.*
- d. *Uživatelé, podnikatelé, rozmístění, cesty, služby, atp.*

7. Mají podle Vás oba sporty dobrou a skutečně reprezentativní reprezentaci?

CO zjišťují:

- a. *Zástupce jednotlivých sportů, zastoupení rekreačních sportovců.*
- b. *Je lepší domluva s konkrétními lidmi přímo v terénu, v akci, nebo s těmi představiteli? (jestli třeba „nedělají vlny“ jen proto, aby byli důležití nebo vypadali, že hájí zájmy svých členů)*

8. Myslíte si, že lze nějak vyčlenit specificky „divoké“ rekreaty?

CO zjišťují:

- a. *Zda lze vyčlenit chováním, typickými projevy, určitým způsobem nedodržování pravidel.*
- b. *Mají své zástupce, lze s nimi jednat?*

9. Jakou máte zkušenost s ostatními aktéry?

CO zjišťují:

- a. *Jak vnímáte ostatní aktéry?*
- b. *Je možné jim důvěřovat?*
- c. *Otevřeně s nimi řešit? Jsou ochotní se s vámi bavit?*
- d. *Probíhá dodržování dohod z obou stran? (splní, co se dohodne?)*
- e. *Vztahy, atmosféra, chování, důvěra, mocenské postavení, upřímnost, spolehlivost.*
- f. *U sportovce mě zajímá zkušenost a vztah se správou CHKO*
- g. *Příklady, zkušenosti a podrobnější vyjasnění problematického (a naopak) kvalitního fungování*

III. část komunikace a vyjednávání

10. Jakým způsobem probíhá komunikace a vyjednávání ohledně cyklistiky a běžeckého lyžování v CHKO JH?

CO zjišťuji:

- a. *Existuje snaha/proces k nalezení společného řešení? Jak to probíhá?*
- b. *Zda se jedná se o tvorbu sdílené představy a řešení problému – jde o kompromisy nebo se tvoří společná vize*
- c. *Jaké jsou cíle a prostředky potřebné k řešení*
- d. *Pokud se problém řeší, s kým probíhá jednání, kdo působí problém, kde je příčina a jaké panují vztahy např. se zástupci cyklistů (a naopak), jak se problém řeší? Resp. je problém i na úrovni vyjednávání se zástupci organizací, nebo spíše neukázněnost konkrétních rekreatantů?*
- e. *Jedná se o top-down nebo spíše o bottom-up proces, inkuzivní (jsou přizváni všichni relevantní aktéři)? Probíhá jednání tváří v tvář?*

IV. část závěrečné otázky

11. Jak se podle Vás bude vyvíjet situace do budoucna?

12. Koho byste mi doporučil jako dalšího respondenta, který by mi mohl sdělit něco k danému tématu?

13. Na co byste se ještě ptal Vy, kdybyste dělal podobný výzkum? Nezapomněla jsem podle Vás na něco důležitého? Nějaké nápady na doplnění?

CO zjišťuji:

- a. *Důležité věci k tématu pro každého respondenta*
- b. *Pokud nezmíní sám, doptám se:*
- c. *Jaké je váš názor na umělé zasněžování na tratích? Co si myslíte o Singltreku?*
- d. *Správa CHKO a vznikající Koncepce cestovního ruchu JH vidí jako jedno z klíčových řešení rozmístění uživatelů hor mimo ta přelidněná vytížená místa, co si o tom myslíte? Budete ochotni jezdit i jinam?*

14. „Prémiová“ otázka: [znáte program UNESCO Člověk a biosféra, víte, co je biosférická rezervace?](#) Myslíte, že by rozšíření BR Krkonoše/Karkonosze pomohlo sportu, rekreatantům, závodům, OPaK, komunikaci?

4/ Doplnění sociodemografických charakteristik respondenta: věk, vzdělání (ne jen nejvyšší dosažené), zaměstnání, bydliště.

5/ Poděkování a nabídnutí možnosti předání výsledné práce a požádat o možnost kontaktování v případě nejasností a potřeby doplňujících informací.

Příloha P7: Přepis rozhovorů

Respondent: Ing. Jiří Hušek

Rozhovor číslo 1

Den: 9. 12. 2015

Zaměstnání: ředitel AOPK ČR, Regionální pracoviště Liberecko; vedoucí odborné skupiny pro rekreaci a sport

Vzdělání: lesnické

Bydliště: Oldřichov v Hájích

Věk: 57

Průběh rozhovoru: Po přednášce Ing. Jiřího Huška v libereckém Antikvariátu u Fryče na téma Jizerské hory: příroda x rekreace x těžba jsem se dotázala na možnost poskytnutí rozhovoru pro potřeby diplomové práce. Po emailové dohodě jsem se setkala s panem Huškem na adrese regionálního pracoviště, v budově Správy CHKO Jizerské hory. Ještě při emailové komunikaci mi pan Hušek doporučil pro další rozhovor jeho kolegyni Ing. arch. Janu Mejzrovou, současnou vedoucí Správy CHKO Jizerské hory. Před začátkem dotazování mi nabídl předání aktuálního Plánu péče o CHKO Jizerské hory, což jsem ráda přijala. Dále mi doporučil obrátit se na pana Mgr. Felcmana (odborný zaměstnanec na úseku územního plánování), který by mi pravděpodobně mohl poskytnout připravovanou Koncepti rozvoje cestovního ruchu Jizerské hory ještě před schválením. Respondent mi poskytl informovaný ústní souhlas k výzkumu, včetně souhlasu ohledně nahrávání a uvedení identity. Následný rozhovor trval 1,5hod za příjemné atmosféry s prostorem pro rozsáhlé odpovědi respondenta. V druhé polovině rozhovoru opakovaně přicházela kolegyně pro pana Huška kvůli další schůzce, proto na závěrečné otázky nebylo tolik času a došlo k lehkému urychlení rozhovoru. Na závěr jsem nabídla předání výsledné práce a požádala o možnost kontaktování v případě doplňujících dotazů. Níže předkládám doslovný přepis rozhovoru, včetně nespisovných výrazů, odmlku jsem označila takto: (...) a párkrát jsem v závorce doplnila poznámku pro objasnění textu.

Přepis rozhovoru:

T: Ze začátku bych se vás chtěla zeptat, jak jste se k vaší práci dostal a co je v současné době hlavní náplní vaší práce?

R: No, ke své práci jsem se dostal, už to bude pomalu dvacet let, já jsem původním vzděláním lesník a fungoval jsem v Jizerských horách v lesním provozu a měl jsem vždycky poměrně blízko k ochraně přírody a spolupracoval jsem s ní. No a v roce 97 jsem se dostal na tohleto místo prostě klasickým uvolněním tohoto místa a jakýmsi výběrovým řízením a od té doby, od té doby fakticky (...) takhle, já to řeknu ještě jinak. Dostal jsem se na místo do tohoto baráku, na tuhleto židli, na funkci vedoucího Správy CHKO Jizerské hory. Od té doby proběhlo několik reorganizací, takže v minulých letech jsme k CHKO Jizerské hory vlastně dostali sloučené krajské středisko Agentury ochrany přírody a krajiny, takže od té doby jsem dělal vedoucího právě tohoto sloučeného pracoviště a od letošního roku vlastně byla sloučena, bylo sloučeno toto pracoviště se Správou CHKO Český ráj a Správou CHKO Lužické hory, takže v současné době to je regionální pracoviště Agentury ochrany přírody Liberecko a byl jsem pověřen jaksi vedením tohoto sloučeného útvaru, takže v podstatě kontinuita v Jizerských horách je víceméně dvacetiletá, nicméně, samozřejmě, to organizačně fungovalo trošičku jinak.

T: Děkuju, a jaká vaše pracovní i osobní pozice ve vztahu právě ochrana versus sport a rekreace?

R: No, osobní pozice je taková, že jsem vždycky měl blízko nejen k ochraně přírody, ale i

ke sportu, ke sportovním aktivitám, outdoorovým, prováděným v přírodním prostředí a už od vlastně poměrně mladých let aktivně provozuji například horolezectví a takové ty klasické věci, prostě přírodní turistiku a tak dále. Takže osobně si myslím, že k tomu mám poměrně velmi blízko, což je, myslím ve vztahu k ochraně přírody, respektive s ohledem na ten přirozený konflikt, který existuje mezi ochranou přírody a tím rekreačním využíváním, tak si myslím, že je to výhoda docela. Takže výhoda je to čím dál větší, protože je čím dál větší váha vlastně toho fenoménu rekreace vůči ochraně přírody, když to vezmu velmi zjednodušeně, tak před 20 lety hlavním problémem v Jizerských horách, problémem ochrany přírody, byla vlastně obnova lesů, tehdy zlikvidovaných takovou sérií kalamit, imisně, kůrovcových a tak dále. No a v současné době, bych řekl, že ta váha se převrací a že skutečně největším tématem, nechci říct problémem, ale největším tématem pro ochranu přírody v Jizerských horách je rekreační využití a sportovní využití a vůbec jaksi návštěvnické využívání hor. Nechci říct, že ty lesy už jsou v pořádku, určitě tam problém je, jsou tam problémy další, jsou tam problémy se zástavbou území, jsou tam problémy pochopitelně se zemědělským využíváním pozemků, se zarůstáním krajiny, s krajinným rázem a tak dále. Ale řekl bych, že to rekreační a sportovní využívání i s ohledem na polohu Jizerských hor, vlastně na okraji liberecké a jablonecké aglomerace a tři čtvrtě hodiny autem do Prahy, takže ta váha je obrovská právě v tomto bodě, takže ať chci nebo nechci, tak je to prostě téma, se kterým se musíme vlastně dnes a denně potkávat.

T: Dobře. A co byste mi mohl říct o vztahu ochrana přírody a krajiny a sport a rekreace obecně, a zvláště na území CHKO Jizerské hory, to už jste vlastně trochu zmínil, ale jakoby obecně nějaký pohled?

R: Obecně určitě. Ochrana přírody, ono se jí jaksi podsouvá, že je to samoučelná ochrana přírody pro ochranu, že příroda se chrání sama pro sebe. No, můžeme o tom filosofovat, já si osobně myslím, že i to je hodnota, a že i s touto kategorií se musí počítat. Nicméně, jaksi v našem kulturním prostředí ochrana přírody je samozřejmě do jisté míry vázána na společenskou objednávku, její součástí je i právě využívání té chráněné přírody, speciálně pro rekreační účely a pro vlastně aktivní život lidí, trávení volného času apod. Takže zcela určitě je chráněná příroda prostředím pro jakési využívání člověkem, nicméně je tady právě důležité hledat nějakou hranici, kdy ta chráněná příroda je zdrojem, který vlastně může nějak stimulovat rozvoj, jaksi osobní u člověka, nebo i konec konců rozvoj třeba ekonomických odvětví, podnikání vázaných na cestovní ruch a podobně. A kde je ta hranice, za kterou už to je nikoliv využívání toho zdroje, ale spotřebovávání toho zdroje. Je to tak, že bychom se měli k tomu chovat, k přírodě obecně, jako ke zdroji, ke zdroji obnovitelnému, nebo pokud možno trvalému.

T: Dobře. A co byste mohl říci o vztahu už konkrétně ochrana přírody a krajiny a cyklistika nebo to běžecké lyžování, zase obecně a zvláště v Jizerských horách?

R: No jasně. Ono je to tak, že samozřejmě ty formy a způsoby využívání přírody, nebo rekreačního využívání jsou velmi rozmanité, ono je to tak, že třeba to, co jsme si před 20 nebo 30 lety vůbec nedokázali představit, že může existovat, tak v současné době realita těch forem je strašná spousta, ale v zásadě je možné je rozdělit takovým tím populárním způsobem na ty šetrné a méně šetrné neboli měkké a tvrdé formy. Ono běžecké lyžování na těch samotných počátcích, tak to bylo jednoznačně vždycky měkká forma cestovního ruchu, protože bylo provozované většinou individuálně, nepotřebovalo žádnou nadměrnou infrastrukturu kromě nějaké dopravní, pak už nebyl žádný problém. Takže snaha jaksi udržet to běžecké lyžování v této pozici je zcela evidentní, protože i při relativně jaksi intenzivním využívání toho přírodního prostředí k této aktivitě, je tam ta udržitelnost poměrně dobře jaksi definovatelná. Problém je trošičku s tím, že běžecké lyžování, stejně jako ostatní aktivity nám, zase když to řeknu velmi jednoduše, poslední léta poměrně

přítvrzuje, protože se i do tohoto odvětví dostávají prvky, řekněme tvrdší, komerčnější apod. Už to není o tom, že si člověk vyjede ráno na lyže, tam najde vlastně cestu, která je čerstvě zapadaná sněhem, on si prošlápne stopu, dostane se, kam chce, je víceméně turistou, vrací se pokud možno i jinudy zpátky, například naváže i na veřejnou dopravu atp. Jsou to cesty odněkud někam, a teď to funguje přece jenom maličko jinak, protože už ty klasické turistické běžky má už málokdo doma, většinou jsou to běžky lehčí, řekněme typu sportovnějšího, už i lidi, sice jdou sportovat a jdou se potit, ale nechce se jim šlapat stopa, nechce se jim někde brodit ve sněhu, takže realitou dneška jsou perfektně připravené běžecké tratě, běžecké magistrály, samozřejmě strojně upravené, tzn. tam, kde dříve chodili jen běžkaři, lyžaři, tak v současné době musí jet před nimi rolba, aby jim prostě vyžehlila stopu, objevují se požadavky, pochopitelně. Takhle, veřejná doprava samozřejmě funguje dál, ale ta váha na tu individuální dopravu je čím dál větší, takže objevují se požadavky pochopitelně na zpřístupnění těch atraktivních území pro běžecké lyžování, a já mluvím o běžkách, ale ono to v podstatě platí i pro tu cyklistiku, ke které potom půjdu dál. Takže jsou tady požadavky na parkovací kapacity – zvyšování, jsou tady požadavky na zvyšování, řekněme kvality služeb, i takovým způsobem, že člověk ve středu hor, pokud se chtěl občerstvit, tak sáhl do batohu a vyndal termosku a vyndal svačinu, tak tam už teďka očekává bufet atd., to jsou takové prvky toho konzumnějšího pojetí současného života i volného času a to je to, co je potřeba nějakým způsobem moderovat a regulovat. Samotné běžecké lyžování samozřejmě dál zůstává aktivitou, která je relativně šetrná, je to vždycky otázka samozřejmě nějaké míry a intenzity a množství lidí. Ono když je tam lidí deset, tak to není vůbec žádný problém, ale když jsou tam 3000, tak pochopitelně můžou problémy nastávat, ale říkám, tohle to je to, co potřeba nějakým způsobem moderovat a regulovat, ale samozřejmě musíme vzít na vědomí, že se nemůže vrátit zpátky do doby před 30 lety a požadovat po lidech, aby se chovali jako předtím, to prostě nefunguje, to se musíme přizpůsobit my. Velmi podobně je to s tou cyklistikou, ještě s tou výhradou, že tady je to určitý vývojový moment, a zároveň tam vznikl jakýsi konflikt mezi cyklistikou a pěší turistikou. Ona cyklistika, horská cyklistika, je v podstatě velmi nový fenomén, já když si pamatuji, když jsem před 30 lety byl na kole v Jizerských horách, tak jsem tam byl sám, byla tam spousta pěšáků, turistů, ty s cesty tomu nějakým způsobem částečně odpovídaly. Ale potom se objevila vlastně cyklistika, ta klasická, jak ji teďka známe, ta treková nebo horská, objevila se kola, která už nepotřebovala hladký asfalt na silnici ke svému provozu, nebo kola, která už nebyla dopravními prostředky, ale klasicky sportovním náčiním. Najednou tam, kam byli lidé zvyklí chodit pěšky, nebo zejména kam byli zvyklí chodit předtím v zimě na lyže, tak tam to prostředí začali objevovat na tom kole. Takže pomalinku, polehounku, ale v průběhu několika let vlastně ta síla cyklistiky v létě je fakticky srovnatelná s tou silou běžeckého lyžování v zimě. A ono, zase kolo, i když je to technický prostředek, tak se pořád člověk pohybuje vlastní silou, pořád je to poměrně aktivní trávení volného času, pořád to může mít nějakou tu složku nejen sportovní, ale poznávací, je to prostě návštěvník hor, není to vyloženě, ten profil těch lidí, to nejsou vyloženě jenom sportovci, kterým je úplně jedno, kde se potí, ale uvědomují si, že jsou v přírodě a konec konců chtějí tam. Nicméně zase ten boom cyklistiky je poměrně silný, nastal ten konflikt vlastně v tom, že v létě tam jsou trasy sdílené pro pěšáky a pro cyklisty a při té intenzitě využívání, to jejich potkávání tam už mnohdy je docela problém. Není to primárně problém ochrany přírody, ale je to problém jaksi vůbec jejich, vůbec welfare těch lidí, kteří tam v té přírodě jsou. Přeci jen, když tam byl člověk zvyklý chodit s pejskem na vodítku, anebo rodina, děti běhaly okolo pěšky a teďka najednou je to trasa, kde můžete očekávat, že ze zatačky se vyřítí padesátkou cyklista, tak v tom je problém. Ale jak říkám, není to problém primárně ochrany přírody, ale problémem ochrany přírody se to stává tehdy, když vlastně tyhle skupiny, které sdílejí jednu trasu, která je nekonfliktní vůči

přírodě, tak najednou se na tu trasu nevejdou a hledají prostě nějakou jinou trasu, jinou možnost pro sebe, jak v tom území zůstat a zároveň se nepřilíš nepotkávat a neohrožovat se. Pak je to o tom, že to vede k tomu, že tu jsou požadavky na zahušťování sítě pěších tras i cyklotras, objevuje se kromě té turistiky, trekové, klasické, tak se objevují sportovnější typy cyklistiky, toho terénního typu, ať už to jsou na jedné straně oblíbené Singltreky, což v zásadě není nic proti ničemu, a nebo třeba na druhé straně extrémnější formy jako sjezdová cyklistika, což také samo o sobě není nic proti ničemu, jenom je potřeba pro ně najít to území, kam se vejdou, kde jsou schopni se nějak realizovat, a zároveň kde ten vliv na přírodu a krajinu je minimální a pochopitelně, kde nepřekážejí ostatním uživatelům toho území. Oni ty Jizerky jsou problémem jako takový, že skutečně ta návštěvnost tam je extrémní, takže pokud to srovnáme například s vedlejšími Lužickými horami, tak je to nebe a dudy. Je to o té dostupnosti, je to o tom, že ty Jizerky jsou zázemí Liberce a Jablonce, že je to zázemí na..., ne na jednodenní rekreaci, ale na půldenní, na odpolední, že se tady objevují nové fenomény, že když se ti lidé do těch hor nevejdou v zimě, tak prostě jezdí v noci při čelovkách, protože tam je relativně volněji, no ale stává se, že tam potkáte běžcecko lyžaře ve 2 hodiny v noci a nebo skupinu, velký světla, a to je i ten problém. Já teda skáču od toho lyžování do té cyklistiky, ale ono to víceméně spolu souvisí, některé ty problémy. Potíž je to v tom, že je někdy složité definovat ten vliv na přírodu u těchto aktivit anebo uvědomit si, že ten vliv na přírodu se vyvíjí, že nestačíme s tím pohledem, na který jsme byli zvyklí. Protože třeba když se podíváte na to centrální území hor, kde je koncentrace chráněných území, to je jedna věc, ale je tam také určitá koncentrace chráněných druhů, speciálně třeba vlajkový deštníkový druh tetřívky apod., to jsou druhy, které pro svůj život potřebují pochopitelně zaprvé nějaký prostor a za druhé nějaký, například i klid, aspoň po určité části dne. Ono to bylo tak, že když třeba nahoře na Kneipě na Čihadlech se začalo stmívat tak pěšáci, kteří tam před tím byli, tak už byli dávno pryč, protože aby došli za tmy někde

na autobus, kterým odjížděli z Bedřichova, tak museli odejít prostě před stmíváním někde hodinu nebo dvě hodiny z té centrální plošiny. V současné době je to tak, že když tam přijdete v létě v deset hodin večer, tak se tam prohánějí cyklisté ještě, protože ten cyklista, i když se začíná stmívat, i když už zapadlo slunce, tak on je za dvacet minut z Čihadel někde v Bedřichově a není problémem jako i dál v Liberci. Takže se nám velice zkracuje ta doba klidu na těch horách. A v zimě je to ještě komplikovanější tím, že se nám natahuje ta denní doba nebo to využívání i přes tu noc a že jsou prostě problémy tohoto typu. To jsou pořád (...) toho stejného problému, nové aspekty, nové výzvy, které je potřeba nějakým způsobem hodnotit ve vztahu k té ochraně přírody. A cesty jsou z toho pochopitelně dvě, nebo dvě no, jaksi regulace, ať už teda represivní nebo pozitivní. Nebo nějaká výchova, anebo nabídka, prostě těm lidem nabídnout jakési jiné aktivity, nebo stejné aktivity třeba někde jinde apod. To jsou věci, které mají samozřejmě vliv na ochranu přírody, ale jsou to i věci, které jsou rozměru sociálního, někteří si opravdu ten svůj volný čas v přírodě užijí, aby jim to přineslo to, co chtějí, aby zároveň neškodili.

T: A jaké vlivy na přírodu a krajinu pozorujete kromě toho prodloužení času? Tak zase konkrétně k těm lyžím a kolům.

R: Pochopitelně, to jsou takové ty konkrétní vlivy, které většinou souvisí nejenom s tou formou aktivity jako takovou, ale zejména s její intenzitou. Jak jsem říkal, když tam projede 5 cyklistů, tak to není žádný problém, když těch cyklistů je 300, tak už ten problém může nastat. Takže zaprvé, jsme u toho klidu, čím víc lidí, tím jaksi větší pozadí nejen hlukové, prostě ruch jako takový. Ta potřeba té obsluhy, vůbec toho hřiště, mluvil jsem o těch bufetech, o těch občerstveních, o úpravě těch tras, ono to je o značení tras, v podstatě to je i o hromadných akcích. (...) Jako největší problém vidím skutečně to, že se nám ti lidé při tom větším množství dostávají vlastně na tom území plošně, nebo to území je

zatížené plošně, oni skutečně si vyhledávají ty klidovější části a dostávají se i mimo třeba trasy, které jsou značené nebo upravované, a tam pochopitelně může docházet k těm běžným vlivům, o kterých se jaksí vědělo vždycky, to znamená to přímé poškozování přírodního prostředí. Že na tom kole projede někde nějakou cestou, nezpevněnou, cestou, která prochází přes chráněné území, sjíždí pěšiny, že se tolik rozptylují, potom třeba i plošně do chráněných území. Takže to je to klasické poškozování, zaprvé toho terénu, poškozování rostlin, dřevin. Teď už to není až tak příliš vidět, protože na těch horách vlastně se ty lesy se trošičku zvedají, odrůstají. Bylo období před několika lety, kdy docela viditelným fenoménem bylo to, že běžkaři na těch pláních, zalesněných, které byli zapadané sněhem, takže vlastně jezdili plošně křížem krážem po cestách a bylo tam vidět hodně velké poškozování těch odrůstajících kultur, těch nově vysazených stromů, které vlastně (...) vystačily těsně jenom nad tu vrstvu sněhu a ten lyžař je nezbytně ořízнул. No takže, ono těch vlivů je pochopitelně spousta, některé jsou marginální a některé jsou méně podstatné, ale v tom souhrnu ten celkový tlak vytváří reálné nebezpečí i pro ten stav a vývoj toho ekosystému.

T: Děkuji. Lze podle vás nějak obecně formulovat maximální a minimální požadavky pro ochranu přírody a krajiny, jsou nějaké nepřekročitelné limity?

R: No jasně. To jsou věci, které souvisí s tím, že i ta ochrana přírody je diferencovaná, ona v chráněné krajinné oblasti není homogenní na celém území, protože samozřejmě se počítá s tím, že CHKO není vlastně přísnou rezervací kategorie 1 podle IUCN, kde vlastně je území ponecháno zcela vlastnímu vývoji a fakticky může být využíváno pouze pro vědecké účely, nepřipouští se tam vstup lidí apod. Chráněné krajinné oblasti nejsou ani národní park, ale je to kategorie 5, tzn. chráněná krajina, kde ti lidé normálně historicky žijí a součástí toho, co se v CHKO chrání je i ta kulturně podmíněná krajina, součástí je ten krajinný ráz, je tam mozaika těch luk, polí, lesů, většinou hospodářsky využívaných, těch sídel atd. Takže počítá se samozřejmě s tím, že v chráněné oblasti jsou lidé trvale přítomni a že pochopitelně ji využívají i lidé zvenčí té CHKO, právě k těm rekreačním účelům. Takže to je naprosto legitimní a naprosto v pořádku. Samozřejmě je to tak, že i v té CHKO jsou území, která jsou z pohledu přírodního, významně hodnotnější, která si zasluhují významně vyšší ochrany. Logicky je to zařízeno tím systémem chráněných území podle našich zákonů, těch maloplošných, ať už to jsou přírodní památky, kde to omezení je relativně malé až po třeba národní přírodní rezervace, kdy třeba ze zákona je skutečně zákaz vstupu mimo značené cesty. Tady je potřeba rozlišovat a diferencovat v těch národních rezervacích, anebo v těch územích, které mají velký význam pro ochranu přírody a pro zachování biodiverzity, no tak tam je na místě pochopitelně velmi, řekl bych, intenzivní regulace, nechce se mi říkat restrikce, to určitě ne, ale ta regulace. Ale je potřeba si uvědomit, že ta území, třeba v Jizerských horách, že třeba ta celá první zóna a to zdaleka nejsou tedy (...), ty rezervace jsou jenom podmnožina té první zóny, celá první zóna je 11% celého území. Pokud bychom se podívali jen na ta území, kam je skutečně zakázaný vstup, tak se mi chce říct, že jich je asi okolo 3% z celkové rozlohy území, takže to je naprosto legitimní požadavek ochrany přírody, na to, aby tady byly zahájeny proti těm (...) k tomu intenzivnějšímu využívání aspoň nějaké části, ono ani tam to není absolutní, protože i tam v těchto územích vedou nějak jako turisticky značené cesty. Ale je tam požadavek na velmi extenzivní využití, na klidový režim apod. Takže tady v tom případě jsou lokality, a zdůrazňuji, je jich strašně málo, nebo plošně málo významný, kde je ta ochrana velmi intenzivní a kde je to víceméně obrana. Na tom ostatním území, tam je ta moderace toho využívání může být více pozitivní, může být více aktivní, samozřejmě součástí toho není jenom zakázat lidem prostě přístup do krajiny, někam, ale nabídnout jim, aby to, co by mohli vidět v tom chráněném území, aby bylo schopni to potkat někde jinde, aby byli schopni prostě to (...), když máme rašeliniště, kam je zákaz vstupu v těch

národních přírodních rezervacích, tam jsou dvě věci, zaprvé ty lidi tam ani moc fyzicky vstupovat nemohou, protože to nejsou terény pro každého, je to neprostupná krajina, nicméně na druhou stranu ty lidi to zajímá a je docela legitimní jim někde nabídnout, aby se do toho území mohli podívat aspoň bodově nebo liniově, tam kde něco uvidí, dokonce možná ty nejpěknější věci a zároveň to nepoškodí.

To jsou ty systémy těch různých rašeliništních chodníků, vyhlídkových plošin apod. I v těchto územích cenných zase je potřeba diferencovat, ty lidi tam nějakým způsobem, ne úplně tam nepustit, ale nějak jim tam vytvořit možnost. Další věc je ta, že ty Jizerky jsou skutečně objektivně návštěvnický přelidněné, a že existuje spousta území i v blízkém okolí, kde je ten tlak návštěvníků mnohem menší, mizivý nebo téměř žádný. Paradoxně jsou to území, která by ty návštěvníky potřebovala pro svůj ekonomický rozvoj a pro život těch lidí, kteří tam žijí, například celé Frýdlantsko, území za Ještědem, území Ralska apod. Tam jde spíš o to vysvětlit těm lidem, že to co hledají na těch horách, pro to svoje sportovní využití, tak že mohou úplně stejně, úplně krásně vidět, získat, dostat třeba na tom Frýdlantsku nebo na tom Českolipsku. Pochopitelně se to netýká toho zimního využívání, toto je spíš o těch cyklistech. Není rozumný důvod, aby prostě cyklisté, protože to vlastně znají ze zimy z běžek, aby museli každý víkend jezdit do Jizerských hor. Ten důvod tady žádný rozumný není. No a, pokud se to týká těch běžek, to je pochopitelně věc podmíněná klimaticky, prostě nikde jinde než na sněhu ty lyže nemůžeme provozovat, i když jsem si myslel, že se lyžuje jen v zimě a není to pravda. Sjezdaři to už znají dávno, umělé zasněžování, běžkaři to začínají objevovat teďka. Já když jsem se teď díval na nějaký záběr ze světových pohárů z Itálie, ze Švédska, tak jsem byl docela vyděšený, protože tam se celé běžecké závody odehrávají na umělém sněhu, na pruhu na hnědé louce, takže to jsou věci, se kterými je potřeba nějakým způsobem počítat. Také je to možnost pro takovou tu část lidí, kteří jdou za sportem, nikoliv za nějakým výletem nebo zážitkem kombinovaným a za přírodou apod., tak jim opravdu stačí, když jim to hřiště připravíme někde jinde. Nebude to dělat asi ochrana přírody pochopitelně, ale ochrana přírody to vítá. Například můžeme mít jakékoliv výhrady k tomu běžeckému areálu tady ve Vesci (pozn. areál MS v klasickém lyžování 2009), ale je to zrovna ten případ, kdy je možné poměrně velkou část lidí odchytit, pokud budou podmínky, pokud bude sníh, pokud to tam bude upravené, pokud tam budou služby, tak podstatnou část těch lidí, kteří jdou jen za sportem, (...) nebo ten sport spojený s občerstvením, tak ty tady chytíme bez problémů dole a nemusí jezdit komplikovaně na Bedřichov půl hodiny, a tam vymýšlet, jestli to mají do hospody blízko nebo daleko, jestli potřebují na parkovišti sprchy až přijedou zpátky nebo nepotřebují. To je ta skupina lidí, čím dál zvětšující se, které by stačili příměstské areály apod. Další věc je, že spousta obcí už pro rozvoj vlastního cestovního ruchu třeba upravuje, a zase pokud je zima jiná než ty dvě minulé, ale už si upravují třeba místní okruhy, ať už poznávací turistické nebo sportovní běžecké okruhy pro vlastní lidi, nebo pro třeba ubytovaný v těch ubytovacích kapacitách, které jsou z logiky věci v těch obcích a nejsou na těch horách. Takže je spousta takových možností, jak vcelku bezbolestně a takovou tou win win strategií, že vyhraje ochrana přírody, protože tam bude méně lidí a vyhraje místní komunity, protože ty lidi, kteří stejně přijdou, tak si odchytí vlastně tam kde, když už toho návštěvníka mají, tak jim tam může utratit nějakou korunu a může podpořit místní ekonomiku.

T: A daří se formulovat i nějaké požadavky, teď jste říkal prostorové, že se ti lidé mají rozprostrít, i třeba časové? Z hlediska, aby to neškodilo třeba období hnízdění nebo...

R: No, jasně, to pochopitelně je další věc. Ono to má zase (...), i ten časový problém má prostorový rozměr. Není možné si říci, že od května do června, kdy je intenzivní doba hnízdění všeho co lítá a leze po zemi, že uzavřeme celé hory, takto to fungovat nemůže. Nicméně existuje to že, že ve vybraných lokalitách už ta časová omezení existují, nebo se

připravují pro budoucnost. Zase jsem zpátky u tetřívka jako toho deštníkového druhu nebo vlajkového druhu, protože tady existuje ptačí oblast Nature 2000, která je vyhlášena právě pro tetřívka a pro sýce rousného. Populace tetřívka tady docela ubývají v posledních letech, ono je to objektivní problém, ten velký nárůst populace byl vázán na stav lesa, kdy vznikly velké holé plochy, které byly pro tetřívka ideální, teďka ten les paradoxně se zlepšuje, zarůstá a prostředí pro tetřívka ubývá. A i ten tlak těch návštěvníků vlastně tetřívka silně naruší a tlumí a snižuje jeho reprodukční schopnosti. Takže se tady vymezují jakési plochy, které se přímo pro něj připravují a upravují. Díky Lesům České republiky vznikl veliký projekt a na mnoha desítkách hektarů na horách se vlastně upravila struktura lesních porostů, udělaly se tam mítinky, udělala se tam další opatření, která by měla podpořit tetřívka. To jsou ta území, kam není žádoucí ty lidi pouštět anebo je tam pouštět v průběhu celého roku. Takže jsou lokality, kde už například, zatím je to tak, že v některých úsecích strojní údržba běžecké stopy je dohodnuta a povolena do 15. března. Potom ať si tam ty lidi jdou, ale ať si jdou po svých a už tam nebudou jezdit motorové prostředky, těch lidí tam nebude zdaleka tolik. Protože to jsou lokality, které jsou tokaniště tetřívka nebo jsou blízko těm tokaništím, připravují se potom další opatření, ne pro to zimní využití, ale pro to letní využití (...), pro to jarní období se některé lokality budou zavírat pro turistické využití. Je to ještě otázka formy, spíš to bude formou apelu, ne tedy přímo nějaké vymáhané restriktivní uzavření nebo zrušení turistické cesty, to asi ne, ale nějaká informační kampaň, nějaký apel apod. Určitě je tady cesta ta, že se aktivně nebudou navyšovat ty kapacity těch komunikací, když to řeknu velmi jednoduše, nebo ten rozptyl tom v terénu, mám na mysli například nezřizování nových cest, a to i ve smyslu cest pro lesní hospodářství. Jakmile ta cesta účelová se tam vybuduje, tak okamžitě je sdílená turisty a okamžitě ten ruch tam přivádíme. I na těch stávajících cestách, zdaleka ne všechny jsou vyznačeny pro turisty, oni jsou ze zákona přístupné, to není problém, člověka tam nikdo nevyžene, ale nebudeme tam povolovat vyznačování, ať už turistických tras nebo úprava v zimě stop. Když těm lidem to nenabídne, ty lidi tam přímo nenavedeme, tak část tam půjde, ale podstatná část tam nepůjde, 90% lidí tam nepůjde, půjde tam 10% lidí, kteří té přírodě uškodí daleko méně. Ten profil těch lidí je trošičku jiný, že ti lidé, kteří jdou někam mimo ty davy, to jsou ti, kteří se chovají v té přírodě trošičku jinak, nebo tam hledají trošičku něco jiného, ono i pro ně je to příjemnější, takže to jsou lidi k přírodě přátelštější a chovají se tam udržitelnějším způsobem. Takže to je to značení cest, které tam aktivně nezavádět. Většinou je to strategie kromě národních rezervací, kterých není mnoho, ta strategie nebude lidi vyhánět, ale v podstatě nenabízet jim to.

T: Jsou podle Vás nějaké rozdíly v těch požadavcích pro ty jednotlivé kategorie z hlediska rekreační provoz nebo závody nebo velké masové akce?

R: Ano, ano. Tyto skupiny samozřejmě mohou velmi úspěšně operovat ve stejném území, problém je v tom, že jak se potkávají pěšáci s cyklisty na sdílených cestách, tak oni se tam potkávají i ty poměrně různé a dobře odlišné kategorie uživatelů v rámci jedné aktivity, potkává se turista na běžkách s tím chrtem, s tím sportovcem. Každý potřebuje něco malinko jiného, ono je to o tom, že běžecké lyžování není jen klasika, je to bruslení, je to skating. Je to tak, že když sportovec na té trase potká hejno těch turistů, těch softmoverů, kteří jdou jen, co noha nohu mine, tak tam vznikají konflikty mezi nimi samotnými, protože do toho úzkého koridoru se ta spousta lidí nevejde, každý to využívá trochu jinak, každý se pohybuje jinou rychlostí, každý potřebuje jinou část koridoru, každý potřebuje jinou šíři toho koridoru, tak i tam vznikají konflikty mezi nimi, to je ten problém. (...) Rozhodně není cesta vytvářet paralelní trasy pro různé skupiny těchto návštěvníků. To bychom se nakonec dostali k tomu, že kdokoliv si vymyslí jakoukoliv drobnou aktivitu, tak bude chtít speciální trasy pro tuhle aktivitu. Ono to do jisté míry v některých případech tak je, ale mělo by to být tak, aby to bylo logické, únosné. Existuje lyžařská magistrála, velká,

upravovaná velkými rolbami, která je sdílena tímto způsobem, dvě stopy na klasiku a velký pruh na bruslení mezitím. Existují i části, které jsou součástí magistrály, ale nejsou upravovány touto těžkou technikou, ale jsou upravované třeba skútre a třeba jednou stopou na klasiku. Do jisté míry oddělení těch skupin takto funguje, není možné v tom prostoru, (...) je to příroda a je to prostor jako takový a pokud o něm mluvíme jako o zdroji, tak je potřeba ho opravdu využívat jako zdroj, ale uvědomit si, že ten zdroj má svoje limity a že je konečný. Musíme se všichni vejít do jednoho území, do toho území, kde shodou okolností funguje nějaká příroda, kde funguje ochrana přírody. Je to docela složitý úkol a složitá logistika a cestou není to, aby se to úplně zásadně oddělovalo. Třeba před několika lety probíhaly poměrně velké diskuze, zda se sem vejdou v zimě musherů – psí spřežení, co se týká ochrany přírody, tak určitě by se našly lokality a trasy, kde by to vůbec nebylo konfliktní. Nakonec to skončilo tím, že se nevešli ti psi s běžkaři. Byl tam velký odpor mezi skupinami uživatelů vůči sobě. Nakonec to dopadlo tak, že obec na Jizerce nakonec vydala vyhlášku, kde psí spřežení zakázala a dala zelenou běžkařům. Má to logiku, je to o tom, koho je víc, kdo je ekonomicky silnější, kdo přinese do toho území víc.

(Vstupuje návštěva na domluvení další schůzky)

Takže nevím, zda jsem neutekl od tématu, ale myslím, že ne. A ty masovky to je záležitost sama pro sebe. Ono v těch Jizerkách to má obrovskou historii, tady historii Jizerské 50, jako vlastně prvního takového velkého závodu ve střední Evropě, v současné době je to součást série Ski Classics, světové série, je to věc, která tady funguje leta letoucí. Dokud byla unikátní tak to v zásadě nebyl tak velký problém, problém je tom, že těch závodů podobného typu, ať už to jsou běžecké závody, nebo cyklistické závody, u těch ještě víc, nebo třeba i dálkové horské běhy apod., tak ta obliba masových akcí strašně narůstá a je problém v tom, že v podstatě když je taková velká akce na těch horách, tak ty hory si na to období, na ten víkend si to vyhradí pro sebe a ti běžní uživatelé tam v tu chvíli nemají prostor, ono se to snese jednou dvakrát za rok, nebo za tu sezonu, ale pokud by to mělo být každý druhý víkend, tak tu je konflikt těch běžných uživatelů s těmi organizovanými uživateli. Není to primárně problém ochrany přírody, ale i s tím se musí počítat. Přímý vliv masového závodu na tu ochranu přírody nemusí být zas tak velký, většinou se to daří dohodnout na rozumnou trasu, na rozumné období. Třeba cyklistické závody – velké masovky není žádoucí povolovat v období hnízdění ptáků. Jsou lokality, kam v květnu a červnu určitě nepustíme cyklistické závody, ale není pak problém v létě nebo potom na podzim, takže jde o to, aby se vybalancovaly ty potřeby a vždy mít na vědomí to, že zde existuje ta chráněná příroda, že je to hodnota, kterou je potřeba chránit a konec konců jsme tady od toho, abychom nevytvářeli lidem prostředí pro trávení volného času, ale abychom chránili přírodu. Samozřejmě ty veřejné zájmy bereme na vědomí a snažíme se jim vyhovět, ale je potřeba říci, že na prvním místě máme pochopitelně ochranu přírody, za to jsme placení.

T: Takže z hlediska velkým masových závodů, když se dodrží ty podmínky, co se dohodnou, tak jednou, dvakrát za rok, když je velká akce, tak je to udržitelné?

R: Je to určitě udržitelné, ono je tady i ta výhoda ta, že většinou to nejsou závody ad hoc, ale jsou tradiční, mají historii, mají jasně definovaného pořadatele, se kterým se většinou dlouhodobě spolupracuje, většinou jsou to pořadatelé, co jsou tady místní, většinou je tady znatelná vazba na místní ekonomiku, když se to zorganizuje, tak ti lidé se sem jenom nepřihnou a neutěčou, ale zdrží se tady, ubytují se tady, utratí nějakou korunu, ono to docela, si myslím, že funguje dobře. Nejhorší jsou ty akce, které přijdou do toho chráněného území úplně odjinud, víceméně jako komerční projekty. (...) Vnímáme tu chráněnou krajinu jako zdroj pro naše podnikání, ale víceméně nám je jedno, jak dlouho nám vydrží, protože když to nepůjde tady, tak se sebereme a půjdeme jinam. To je to

spotřebovávání. A třeba strašně důležité je hledat udržitelné parametry těch hromadných akcí, je to o tom, že poměrně velké množství lidí ta krajina bez problému vstřebá, pokud se vytvoří podmínky. Třeba Jizerská 50 kdysi někdy v 80. letech, když byl ten boom, ten nárůst, kdy jezdilo lidí skoro 9000 a to prostředí na to skutečně připravené nebylo. Tak tam se děly strašné věci, tam se startovalo na Hrabětických loukách, a potom těch 9000 lidí, teda v několika vlnách, ale hnedka za sebou, tak se tam vlastně zúžil ten koridor na 4 nebo 5 metrů a najednou se to tam hrnulo lesem, stromy ne-stromy apod. Na té trati je to podobné, úzká hrdla se opakovala ještě. V současné době je to trošku jinak, protože tady došlo k tomu, že po 90. roce došlo k určitému útlumu toho zájmu, do toho nárůstu, do té obliby, co je teď, to šlo postupně. Pak jsme se dohadovali s organizátory, a zase jsou to organizátoři tady historicky, jako partneři, nikoliv jako někdo kdo spadnul z měsíce. Dohadovali jsme se na tom, že budeme testovat únosnost nebo množství těch lidí, které je únosné, že budeme testovat postupným způsobem, ž začneme na 2,5 tisících lidí, a když budou oni potřebovat vyšší, a my uznáme za prokázané, že toto množství tam nezpůsobí problémy, tak půjdeme dál, budeme testovat dál. V průběhu několika let jsme se dostali na současné 4,5 tis. v hlavním závodě a asi dalších 1500 nebo 2000 v satelitních závodech, které s tím souvisí. Mezitím se upravovaly tratě postupně tak, aby to těm kapacitám vyhovovalo a zároveň, aby tam nebyly zásahy, které by byly proti přírodě, proti lesům. V současné době je to vybalancované tak, že tady může ten velký závod bez problému fungovat. Ale chce to opravdu trošku předběžnou opatrnost, nikoliv jít tou cestou, že my to tam pustíme ve velkém a uvidíme, co to udělá a když tak to omezíme. Ta cesta na to omezování je vždy složitější, než pozitivní cesta k povolení a rozšíření.

T: Dobře, děkuji. Teď jestli bych mohla přejít k těm konkrétním problémům, zmínil jste ty střety zájmů nebo ty konflikty vlastně pěšáci a cyklisté, rekreační cyklisté nebo i lyžaři vs. závodníci. Jaké další hlavní problémy nebo střety zájmů pozorujete v Jizerských horách?

R: No střet zájmů je pochopitelně základní, a to ten, že mnoho lidí, kteří to využívají pro sport a rekreaci, tak si neuvědomují, že ta infrastruktura, kterou využívají, není stavěná primárně pro ně. Pohybují se téměř výhradně na lesních účelových komunikacích. Ono je to tak, že i v těch 80. letech, kdy tu byl problém s hynutím lesa a s obrovskými exploatačními těžbami, tak se tam nastavily v té době poměrně velmi kvalitní, na poměry republiky, nadstandardní síť těch odvozních lesnických cest, které se začaly potom logicky využívat pro běžecské lyžování a pro cyklistiku. Takže do jisté míry to prostředí ty lidi nasávalo...

(Vyušení, kvůli čekající návštěvě.)

Problém je ten, že to jsou pořád ty cesty, které zůstávají lesními účelovými komunikacemi, to jsou cesty ve vlastnictví vlastníka lesa, to jsou cesty, které jsou primárně používány pro hospodaření v lesích, i když tam už není to odvážení 100 000 kubíků dříví, které tam teď není. Ale funguje tam ta obnova lesa, funguje tam pěstební práce apod. A ty cesty, i když ne tak intenzivně jako v 80 letech, tak jsou pořád potřebné pro lesní hospodářství, pořád jsou využívány lesním hospodářstvím, a pořád jsou ve vlastnictví toho vlastníka lesa. A toto ti lidé, kteří to využívají, to neberou na vědomí. Mají ten pocit, že „Já jsem tady na tom kole a ta asfaltka je tady pro mě a to auto, co jede proti mně, co tady má co dělat. On je to lesník, který jede do práce, a nastávají konflikty tohoto typu. Ti lidé nejsou schopni tolerovat skupiny uživatelů sami mezi sebou a velmi obtížně chápou, že jsou na těch horách, v tom lese, v té přírodě, že oni jsou hosti, jsou nejenom trpěni, jsou i zvaní, nikdo proti nim nic nemá, primárně je to hospodářské hledisko lesů, ale není to jen o tom lese, i když je to to nejsilnější. Pak tu jsou další zájmy veřejné, například zájmy na zdrojích pitné vody, je tu spousta povrchových nádrží, které jsou pitnou vodou, které mají své režimy, včetně toho, že je tam první vodohospodářské pásmo, kam je zakázán vstup z tohoto důvodu. Není tam žádoucí (...) příliš intenzivně to využívat a pobývat tam a způsobovat

nebezpečí, potenciální znečištění té vody. Aby si ti lidé uvědomili, že to není jen sportovní aréna, není to jen prostředí nás všech, ano, jsou to pozemky, které jsou z velké většiny státní, ale plní spoustu jiných užitečných funkcí, ne jen tu funkci rekreační a to je to, s čím mají lidé problém to pochopit.

T: Takže si myslí, že je to jejich primárně a neuznávají ty další, jak ty lesy, tak ty ostatní,...

R: Ano, a dochází k paradoxním konfliktům, kdy skupinka cyklistů odmítá uvolnit cestu pro lesníka v autě a ještě mu nadávají. (...) To je jedna věc, další věc je ta, že dokud tam jezdí ti cyklisti a v zimě běžkaři, to není zas takový velký problém, problém je ten, když se tam cpou další uživatelské skupiny. Velmi tvrdé a neomalené, jako jsou třeba uživatelé rekreačních motorových prostředků, v zimě skútry, v Jizerkách to není tak velké drama, v Krkonoších to je docela velký problém, v létě potom třeba terénní auta, čtyřkolky terénní, které tam jsou ilegálně, ale ti lidé, kteří ty prostředky využívají, tak ti mají sníženou citlivost k dodržování zákona, těm je to vcelku jedno, to jsou lidé, kteří si dělají víceméně co chtějí, jsou tam pak samozřejmě poměrně citelné konflikty s tou širokou uživatelskou skupinou těch měkkých, těch běžkařů nebo cyklistů a hlavně pěšáků v létě.

T: A vidíte v tom i nějaké sdílené hodnoty? Že ty zájmy těch jednotlivých aktérů jsou na stejné vlně, nebo nějak kooperují? Zatím bylo všechno, že jsou proti, že si překáží navzájem.

R: Zatím si hodně konkurují, ale není to tak 100%, protože ty průniky mezi těmi skupinami tam jsou, ty skupiny nejsou striktně oddělené. Ten člověk, který tam byl zvyklý chodit pěšky, tak je to ten samý člověk, který si koupí kolo a teď tam jezdí na kole, nebo podstatná část lidí. Je to tak, že to jsou ti samí lidé z Liberce, z Jablonce, z Prahy, z blízkého Německa, kteří tam jezdí, jen mění způsoby využití. Jednou tam jede na kole, pak v zimě na běžky, třeba si pak vezme sněžnice. Velká část lidí je účastná ve všech těchto skupinách. To je šance k tomu, aby se navzájem pochopili. To je jako na silnicích, když jde chodec a nemá řidičák a neví o čem to je, tak se chová jinak, nebo spoléhá absolutně na to, že ten šofér musí prostě zastavit, a neví, že sice musí, ale třeba to někdy nejde a měl by být opatrný i ten chodec. Asi takhle. A je skutečně potřeba nějaká ta pozitivní motivace těch lidí a takové to pozitivní regulování, ale to nezvládne ochrana přírody. My tu hájíme jen část těch zájmů, které v tom území jsou. A potřebujeme zejména nějakou spoluúčasť těch obcí a těch jejich sdružení, které mají zájem na rozvoji cestovního ruchu, mohou to nějakým způsobem ovlivňovat, mohou působit přes informační střediska, mohou přes ubytovatele a tak dále.

T: Takže je to celkově o spolupráci všech.

R: Ano, to určitě, to v každém případě.

T: Ještě bych se vrátila k těm problémům, kromě tedy těch, co jste říkal, ještě vás k tomu něco napadá? Kromě těch skupin pěšáci, cyklisti, a v rámci těch lesáků. Ještě nějaká specifická oblast, nějaký konkrétní problém nebo nějaké vlivy, které vadí?

R: (odmlka)

T: Některé ještě problémy, konflikty, střety?

R: Pokud se bavíme o těchto hlavních skupinách, tzn. běžecké lyžování a cyklistika, tak si myslím, že nic podstatného mě teď nenapadá.

T: Dobře.

R: Tím nechci říci, že to neexistuje. Nebo že se to neobjeví třeba. Je to o tom, co jsem říkal, sice se snažíme dohlédnout dopředu a trochu odhadovat možný vývoj, ale pak jsme někdy překvapeni, na co všechno jsme nepomysleli, jak ta poptávka těch lidí nám upravuje nároky na využívání toho území.

T: Tak jestli už je to k těm problémům všechno, tak bych přešla k poslední části, ta se týká vyjednávání a komunikace v rámci jednotlivých střetů. Jakým způsobem probíhá komunikace a vyjednávání o těch zmíněných problémech?

R: U těch masovek, tam je to vcelku jednoznačné, tam je potřeba mít proti sobě partnera, nejlépe dlouhodobého, který má i jiné zájmy, než ochrana přírody, většinou to jsou zájmy, které se dají nějakým způsobem vydiskutovat a strašně důležité je to, že to jsou lidi, se kterými debatujete dlouhodobě a ladíte si pravidla na dlouhodobou hru dopředu. Většinou mají zájem nějakým způsobem fungovat i za 10 nebo 20 let a mají potřebu se dohodnout, to určitě ano. Další věc je ta, že existují jakési, (...) jak to říct, ty jednotlivé skupiny uživatelů mnohdy mají třeba nějakou vnitřní organizaci, mají nějaký svaz, nějakou reprezentaci, která je zastupuje. To jsou klasicky sportovní svazy třeba. U toho běžeckého lyžování až tak úplně ne, ten svaz lyžování je zaměřený nikoliv na rekreační využití, ale je to sportovní svaz, jasně nastavený. U těch cyklistů, tak je to daleko uchopitelnější, protože i Klub českých turistů má svou cyklistickou odnož a oni provádějí značení cyklistických tras a do jisté míry jsou schopni ovlivňovat třeba vydáváním map, ovlivňují poměrně velkou skupinu těchto uživatelů,

kteří nejsou vyloženi jen sportovci, takže to je další významný partner. Nebo u nějakých speciálních potřeb, třeba u těch Singltreků, což je významná záležitost i ekonomicky, tak tam také se najde partner. Na začátku to byla česká asociace Mountainbiku, pak z toho odstoupila, ale víceméně vždycky tam hledáte nějakého partnera, který je schopný zaprvé skupinu zastoupit a za druhé tu skupinu nějakým způsobem ovlivňovat, to jsou věci, které nějakým způsobem jdou, a které fungují. To je asi nejlepší nástroj, protože takové ty ostatní nástroje, všeobecné apely vykřikované do vzduchu, aniž by byla jasně určena cílová skupina, prostě široké veřejnosti, to upřímně řečeno moc nefunguje. Samozřejmě jsou na to prostředky, je možné využívat média, je možné spolupracovat s místními novináři, s televizemi, to se samozřejmě děje, ale dopad těchto metod je menší než když je to přes nějakou jasnou skupinu. Nebo přes partnery, kteří nejsou vymezení třeba funkčně, jako ty sportovní svazy, ale jsou vymezeny třeba územně, s obcemi, se sdružením obcí nebo třeba s organizacemi, které byly založeny pro obsluhu cestovního ruchu, pro ten rozvoj v Jizerských horách, klasicky třeba Společnost pro jizerské hory – o.p.s., která spravuje jizerskou magistrálu atd. A to jsou všechno partneři, se kterými se nechá velmi účinně diskutovat parametry těch aktivit a pravidla, a kteří jsou schopni zajistit dodržování, to zcela jistě ano. Funguje tady v Jizerkách právě na několika, ne úplně centrálně, ale řekněme na lokálních úrovních, spolupráce těch klíčových partnerů v území. Na jedné straně ti, kteří zajišťují nebo kteří nějak podporují rozvoj cestovního ruchu, ať už klasicky obce plus ty o.p.s. apod. A na druhé straně, ti kteří v tom území mají jiné zájmy, neturistické, tzn. vlastníci pozemků, Lesy ČR, správci vodních toků, povodí Labe a pochopitelně my jako ochrana přírody. V několika takových, řekl bych, lokálně, oborově vymezených skupinách se pravidelně scházíme, věci se připravují dopředu nebo se hodnotí zpátky a vytvářejí se pravidla. Například každý rok je schůzka právě před zimou, na které se dohaduje z hlediska zejména lesního hospodářství, ale i ochrany přírody, jak se budou postupně upravovat běžecké tratě. Je to tak, že sice napadne sníh, ale ještě tam probíhají další aktivity, typicky pro lesní hospodářství nebo třeba myslivost. Třeba na konci roku je potřeba jakýsi prostor pro tu myslivost udržet, dohodne se na podzim, že ty a ty cesty se uvolní pro lyžaře tehdy a tehdy. Nebo další skupiny, které se scházejí na jihu hor, okolo Albrechtic a Desné, kde mají rozvoj sjezdového lyžování i turistiky, běžecké i cykloturistiky, například na těch jižních svazích, v okolí Protržené přehrady apod. Takže se tam ladí různé pohledy a zájmy, a to je ta jediná šance, protože pokud se nám dostane na stůl, jakýkoliv záměr neprojednaný a nevychytaný, tak to potom končí jen konfliktem a úředním rozhodováním a bojem úředním a nemá to výsledek.

T: Aha, takže většina těch problémů, nebo těch věcí k projednání se řeší prostě tváří v tvář, že se sejde skupina a jsou přizváni všichni zúčastnění?

R: Většinou ano. A ideální je, když ta skupina, se kterou se bavíte, tak když má nějakou

tvář, nějaké zastoupení, když to není beztvářá masa uživatelů. To běžecké lyžování má výhodu, že se to nechá pojmout regionálně, plošně. (...) Běžecké lyžování v současné době bez té infrastruktury už není schopné fungovat, oni tam potřebují mít vyžehlené ty stopy, potřebují mít to hřiště upravené. Zase je někdo, kdo to hřiště jim upravuje.

T: Takže za ty lyžaře může vystupovat o.p.s., když vlastně ten svaz se týká závodní sekce.

R: Přesně.

T: Takže je to pokryto za ty závodníky svazem a za ty běžné rekreaty může mluvit o.p.s., jestli to dobře chápu?

R: Ano, víceméně ano.

T: Dobře, takže vlastně ta sezení nebo ta projednávání není jen řešení konkrétních konfliktů, ale hledání společného cíle?

R: Tak, přesně. Je to korigování těch skupinových zájmů ve společném území, je to takové, že všichni víme, že tu spolu musíme vzájemně koexistovat a hledají se pravidla, hledají se možnosti jak naplňovat všechny zájmy. Rozhodně to není tak, že bychom se scházeli jednou za rok a říkali si, kde byl jaký průšvih a vzájemně na sebe nevrážili. Spíš se přemýšlí do budoucna. Jedním z těch výstupů veřejných debat našich, nebo těch iniciativ, je vznik té koncepce krajské, o které jsem vám říkal (pozn. před zahájením rozhovoru). To je věc, která byla do jisté míry vyvolána právě tím, že zaprvé ten tlak na to rekreační využívání Jizerek je obrovský a zadruhé, že tu jsou skupiny, které jsou schopné se spolu bavit a že tu existuje v rámci té veřejné správy nebo samosprávy ten krajský úřad, který by to měl garantovat ten rozvoj cestovního ruchu, a na druhé straně jsou tu lidé, se kterými se nechá mluvit, kteří cítí ten problém tak, jak je.

T: Takže jestli to dobře chápu, tak v rámci toho vyjednávání tam není problém, to prostě funguje, že jsou ty jednotlivé skupiny...

R: Víceméně ano. Samozřejmě, nějaké vyhodnocení vždycky toho co bylo, tam je, ale nepamatují si, že by poslední dobou vznikl nějaký konflikt, při tom vyjednávání určitě ne, ani při tom běžném provozu, protože ta pravidla jsou domluvená a jsme nějak dohodnutí.

T: Takže z toho hlediska to funguje. Teď je to jen o tom dohodnout pravidla a možnosti, aby se to v Jizerkách udrželo v udržitelné formě a všechny ty střety, aby se vyřešily.

R: Ano, jasně, určitě. Část toho řešení je i vzít část toho problému a přenést ho jinam, kde přestane být problémem a bude naopak třeba příležitostí. Je to predisponování do těch území, není to jen to Frýdlantsko, ale například v té zimě je možné se realizovat na Jablonecku směrem k Maloskalsku, tam klimatické podmínky jsou téměř horské, většinu zimy tam ten sníh leží, pokud je zima normální. Například na Zásadsku a v této pahorkatině dole, je to přitom území turisticky netknuté, je to strašně atraktivní, na rozdíl od těch hor, které zarůstají, a za chvíli tam budete jezdit jen lesem, jako se jezdilo kdysi. Tak tam jsou daleké výhledy na Jizerky, na Krkonoše, na Kozákov, na Český ráj atp. Takže pro turistiku a pro to běžné využívání je to tam ideální a konec konců i pro tu místní ekonomiku by to bylo zajímavé.

T: Dobře, děkuji. Myslíte si, že se dají nějak charakteristicky vyčlenit ti divocí rekreati, nemyslím jen ty závodníky, ne pod tréninkovou skupinou, ale spíš ti chrti, nebo ti co nechtějí jít po pěšině, kde jdou všichni. Je s nimi nějaký problém? Dá se s nimi nějak pracovat? Oni nemají své zástupce.

R: Zase, když řekneme, že jsou to ti divocí, tak to nemusí mít nutně negativní konotaci. Samozřejmě je to skupina lidí, která má svůj zájem, jsou nastavení tak, že nechtějí s nikým komunikovat, svůj zájem si prosazují jakkoliv přes ostatní zájmy. Těch je naprostá menšina, to jsou lidé, kteří jsou nejen mezi rekreaty, ale normálně i ve společnosti. Jsou sociálně nastavení jinak, řekl bych spíš asociálně, ale těch je minimum a ty je potřeba asi vzít na vědomí. Nějak s nimi pracovat promyšleně a systematicky asi není možné. V těchto případech, pokud hrozí nějaké reálné nebezpečí nebo poškození čehosi nebo porušení

zákona, tak u těchto lidí je namísto represe, to je bez debat. Ale část těch divokých nejsou lidé tohoto typu, jsou to lidé, kteří hledají v těch horách něco jiného, než hledá většina, ta masa, chtějí klid, nechtějí lidi na těch horách potkávat, hledají si vlastní cesty a s těmito lidmi se pracovat dá a existují metody práce s veřejností, které je možné zacílit na tyto lidi. Tito lidé daleko lépe chápou ty požadavky, které vůči nim vzneseme. Jsou to lidé, kteří jsou individualisté, ale nejsou to asociálové, fungují úplně jinak, hledají v přírodě klid a přírodní krásy, a nemají potřebu škodit, takže s těmito lidmi se nechá mluvit. Někdy to jsou samotáři nebo mají nějakou komunitu, nebo vytvářejí menší skupinky a je potřeba vždy vědět kdo je kdo, ty cílové skupiny si definovat a identifikovat je, a najít si k nim cestu. (vyrušení ohledně čekající návštěvy)

T: Už jen k závěru se zeptám, jak se podle vás bude vyvíjet situace do budoucna ohledně těch problémů, co jste zmiňoval? Jestli máte nějakou představu.

R: Já mám představu mírně optimistickou, já si myslím, že ta cesta je trošičku nastavena, že ten problém jsme definovali a vidíme, že v tom nejsme sami. Spolupracujeme velmi intenzivně právě s Lesy ČR a hodně jsme přiblížili pohledy svoje. Není to jen o tom tetřívkovci, je to chráněný druh, silně ohrožený, takže je to nepochybně zájem ochrany přírody číslo jedna, zadruhé je to zvěř podle zákona o myslivosti, takže ti lesáci se na to koukají úplně jinak než na žoužel támhle pod kamenem, která je kriticky ohrožena a nezajímá je. Ale toto je zvěř, se kterou jsou historicky sžití a mají na ní zájem, takže tam se to potkává a nejen v tomto, ale potkávají se naše zájmy a jsme schopni se dohadovat velmi intenzivně a koordinovat přístupy při povolování sportovních akcí, organizovaných atd., tady ta spolupráce funguje velmi dobře. S obcemi je to takové (...) ne úplně odtazité, ale rozhodně to není tak, že by si s nimi ochrana přírody padala kolem krku. Tam jsou ty zájmy vždy trošičku jiné, ono je to vázáno i na volební období, na to jak se mění reprezentace obce, ale také se s nimi učíme fungovat docela dobře a spolupracovat. Velice dobrá báze na další usměrňování problému je skutečně ta územní studie, o které se tady zmiňuji po třetí a slibuji si od ní opravdu hodně. Tato studie bude mít jednoznačně územní průměty, měla by se odrazit jako podklad víceméně závazný pro tvorbu zásad územního rozvoje krajského a potažmo územního plánu obcí. Tam by to mohlo být o tom, zda a kde se infrastruktura pro návštěvníky vytvoří. Je tam možnost je nějakým způsobem odsát z těch území, které jsou zatížené a problémové do těch území, kde ten prostor ještě je. Já si z tohoto pohledu myslím, (...) neříkám, že to máme pod kontrolou, protože ten rozvoj je vždy o krok před námi, ale že to docela stíháme a že jsme schopni se do budoucna nějak domluvit.

T: Ještě se vás zeptám, myslíte si, že by konkrétně ochraně přírody pomohlo rozšíření biosférické rezervace Krkonoše?

R: Já si myslím, že ano. Ono upřímně řečeno, biosférická rezervace není žádný sofistikovaný stupeň ochrany, je to víceméně deklarace hodnoty toho území. Je to jen zvýšení povědomí, veřejného povědomí o tom, že to území má svou hodnotu a že je potřeba brát tyto hodnoty na vědomí a uzpůsobovat tomu své jednání. To není tak, že tam existuje biosférika, že by tam byla další omezení nebo další zákonné nástroje na nějaké zvláštní regulace. Ono to je o tom, že třeba podobným způsobem vzniklo území Ramsarské, tzn. mezinárodně významný mokřad Horní Jizera, který byl vyhlášen před 3 lety v Jizerských horách, právě na hranicích s Polskem, s tím že původní záměr bylo vyhlášení na polské straně, ale Poláci to bilaterálně nezvládli, i to je ale tady pořád ve hře. Je to další známka, teď myslím jako visačka, jako label, je tu něco, co je hodnotné a je potřeba se k tomu nějakým způsobem chovat a zase žádné další zvláštní omezení z toho nevyplývají. Stejně tak vznikla Jizerská oblast tmavé oblohy na Jizerce, zase je to jen deklaratorní, všichni to berou jako nějakou hodnotu, možná jako příležitost s tou hodnotou nějak pracovat v rámci cestovního ruchu, možná jako příležitost, jak třeba ne úplně

direktivou ochrany přírody usměrňovat své chování. Například v té Jizerské oblasti tmavé oblohy, tam každý pochopí, že na Jizerce je neslušné a nemravné tam udělat laserovou show, i když ochrana přírody neumí zakázat tyto věci. Ta biosféra si myslím, že by byla určitě dobrá, protože je to opravdu značka.

T: Děkuji, ještě poslední otázka, ať můžete jít na schůzku. Vy jste se na přednášce u pana Fryče (pozn. přednáška na téma Jizerské hory: příroda x rekreace x těžba) zmiňoval, že je problém monitoringu té návštěvnosti. Že je problém, jak to uchopit, jak počítat ty lidi, máte teď nějaký plán nebo nějakou koncepci?

R: Koncepce je. Problém je ten, že to dlouhodobě moc nefungovalo. Všechno to byly dojmy nebo se návštěvnost zjišťovala nepřímou metodou. Třeba metodami, které neposkytovaly úplně kvalitní a relevantní data. Když počítáte návštěvníky z toho, co vám nahlásí ubytovatelé, tak to musíte vynásobit minimálně dvěma, protože přirozenou potřebou ubytovatele je nepřiznat skoro nic, protože z toho pak nic neodvádí. My jsme se snažili, alespoň to, co jsme schopni my. Teď tu máme asi 11 měřících profilů, kde měříme na horách objektivní kvantitativní data. Je to klasické počítání průchodů, počítáme s tím i pro nejbližší období, že bychom s tím pokračovali, abychom zjistili zaprvé na těch některých území, která jsme uznali za potřebné, tak abychom tam zjistili celkovou výši návštěvnosti, abychom zjistili trendy i krátkodobé, s tím že počítáme, že v delším výhledu by se ta měření měla opakovat.

Určitě to děláme, co umíme sami, ale není to věc, kterou může plošně garantovat ochrana přírody, na to nemá ani nástroje, ani kompetence. Takže je to o spolupráci s těmi hybateli cestovního ruchu, ať už to jsou sdružení obcí, podnikatelů, zejména krajský úřad, trojkové obce. My toho část, co jsme schopni, tak uděláme. Jsme schopni samozřejmě zafinancovat to, co se konkrétně týká ochrany přírody. Umíme dát sčítač na turistickou cestu do rezervace, ale už to neumíme dát do obce na parkoviště, nebo někde. Je to v tom potřeba spolupráce a jsme asi na začátku, nějaká data jsou, ale není toho ještě tolik, aby to umožnilo nějaký promyšlený management cestovního ruchu.

T: Dobře. Tak já vám děkuji, snad už je to všechno.

R: Jo, tak snad z toho něco použijete.

Respondent: Ing. arch. Jana Mejzrová
Rozhovor číslo 2
Den: 15. 12. 2015
Zaměstnání: Vedoucí oddělení, Správa CHKO Jizerské hory
Vzdělání: gymnázium a architektura ČVUT
Bydliště: Liberec
Věk: 57

Průběh rozhovoru: Na vedoucí Správy CHKO Jizerské hory Ing. Arch. Janu Mejzrovou jsem dostala doporučení od Ing. Jiřího Huška. Po rozhovoru s panem Huškem jsem si osobně domluvila schůzku ohledně poskytnutí rozhovoru s paní Mejzrovou. Po příchodu na Správu CHKO JH jsem objasnila téma a cíl práce, získala informovaný ústní souhlas s průzkumem i s nahráváním a následným uveřejněním v diplomové práci včetně identifikace respondenta. Celkový rozhovor trval cca 40 minut, paní Mejzrová odpovídala ochotně a stručně, často mě odkazovala na Mgr. Jiřího Huška ml., který k dané problematice ví více. Na závěr jsem se dotázala na doplnění sociodemografických údajů. Níže předkládám doslovný přepis rozhovoru, včetně nespisovných výrazů. Odklku v odpovědi jsem označila takto (...).

Přepis rozhovoru:

T: Úplně v úvodu bych se vás ráda zeptala, jaká je vaše osobní i pracovní pozice ve vztahu ochrana vs. sport a rekreace tady na území CHKO Jizerské hory?

R: Myslíte jako pracovní a potom soukromá?

T: Ano, jaký je vlastně váš vztah k tomu, v rámci toho sporu?

R: Já bych to nějak nevyhrocovala jako spor. Tady za správu mám na starosti zájmy ochrany přírody a krajiny obecně. To znamená (...), takhle týká se to cyklistiky a běžeckého lyžování konkrétně?

T: Ano.

R: Z hlediska mé pracovní náplně se s těmito záležitostmi setkávám spíš jako vedoucí, než abych je řešila, protože to má na starosti kolega. Já se spíš na to dívám z takového nadhledu jako koncepčního. Snažím se působit, aby vznikaly určité dokumenty, které mohou tyto aktivity nějakým způsobem ovlivňovat. Příkladem může být teď zpracovávaná studie rozvoje cestovního ruchu v Jizerských horách. Nevím, jestli jste o ní slyšela.

T: Ano, říkal mi o ní pan Hušek.

R: Dobře, říkal vám to pan Hušek. Což je věc, o kterou jsme usilovali dlouhá léta, což se podařilo nějakým způsobem dokončit, nebo téměř dokončit. Tam by se měly promítnout naše názory, naše názory jako pracoviště Správy CHKO Jizerské hory, na tyto aktivity a na jejich případnou koordinaci, ať už vzájemnou nebo hlavně ve vztahu k ochraně přírody a krajiny. Promítají se tam veškeré limity a zase možnosti a potenciál, který ty hory mají. Tolik za pracovní náplň, co se týká soukromí, jezdím na kole i na lyžích, takže částečně využívám Jizerské hory. Přiznám se, že tam nejezdím v těch špičkách, na kole jezdím spíš mimo Jizerky, protože to mě tedy fakt nebaví. Na lyže ty možnosti jinam nejsou

T: Dobře. Vy jste zmínila, že váš kolega se zabývá spíš těmi sporty. To jste myslela pana Huška?

R: Jiřího Huška mladšího, který má na starosti státní správu týkající rekreace a cestovního ruchu. Ono s tím souvisí (...), tam kde jsou ty limity ze zákona třeba v přírodních rezervacích nebo v národních přírodních rezervacích, tam se zabývá tímto okruhem.

T: Dobře, toho bych možná ještě využila.

R: To možná by nebylo špatné. Když tak se s ním zkontaktuje.

T: Dobře. Ještě jedna úvodní otázka, jak jste se k vaší práci dostala? V současné době,

jestli jsem to dobře zachytila, tak od roku 2015, od toho ledna jste vedoucí správy CHKO, jak proběhla ta změna.

R: Ano, po té reorganizaci. Tak moje pracovní (...), já nejsem přírodovědec, já mám tady na starosti věci kolem územního plánování a stavební činnosti. Dostala jsem se sem už před lety, díky osobním vztahům. Kamarád mě po mateřské oslovil, jestli sem nechci jít pracovat, že shánějí pracovníka. Takže takhle jednoduše.

T: Co byste mi mohla říct o vztahu ochrana přírody a krajiny a sport a rekreace obecně, a na území CHKO Jizerské hory?

R: Teď, abych tomu správně rozuměla (...). Vztah ochrana přírody (...).

T: Vy jste na začátku zmínila, že to nevidíte jako střet.

R: Samozřejmě, tam je celá škála nějakých kontaktů. Záleží na druhu aktivity, záleží na citlivosti toho území, záleží samozřejmě i na množství, na té kvantitě. Takže se těžko k tomu nějak obecně vyjadřovat (...).

T: Dobře, když se zaměříme na tu cyklistiku a běžecké lyžování, konkrétně v Jizerských horách. Tak jak spatřujete ten vztah?

R: Tak v Jizerských horách se tyto dvě aktivity za posledních 20 let velmi intenzivně rozšířily. Má to dva důvody, u té cyklistiky to souvisí i s ekologickou katastrofou, díky které tady vznikla poměrně hustá síť zpevněných cest, což dřív také nebývalo. Druhý důvod u té cyklistiky je ten velký boom v 90. letech terénní cyklistiky, přišla na trh horská kola. Ukázalo se, že ty terény v Jizerských horách jsou optimální, ať už díky morfologii terénu nebo těm zpevněným cestám. Zájem je veliký, těch lidí je tady poměrně hodně, je to i díky tomu, že Jizerské hory jsou dostupné a to i od Prahy. Ono to není konflikt mezi ochranou přírody a cyklistikou, je to o tom, že lidé hledají nové cesty, u té cyklisticky se nehledají nové cesty jen pro tu cyklistiku, souvisí to lesním hospodařením a budováním nových cest, odvozních nebo čistě hospodářských, a tam potom vzniká fenomén té cyklistiky, tím se ta aktivita rozšiřuje, buďto zahušťuje nebo rozšiřuje. A podobně s tím běžeckým lyžováním, v Jizerských horách vznikla první síť upravovaných tras někdy už v 80. letech, jako základ Jizerské magistrály, která má dnes 150, 180 km upravovaných stop v zimě. Je to podobný problém, nebo problém, prostě týká se to zahušťování tras, hledají se alternativy pro eventuálně klasické lyžování, protože se stopy upravují pro bruslení, které je oblíbené a samozřejmě je skupina lidí, která má radši klasiku, tak aby se nekřížili, aby si nevadili. Tak se hledají další a další cesty a tím se ta síť se zahušťuje. (...) Bráníme se tomu, aby to bylo do těch citlivých míst.

T: Takže vlastně ten vztah cyklistiky nebo běžeckého lyžování a ochrany přírody je převážně o tom najít ta místa, ty cesty, aby to neškodilo?

R: Tak, jedná se převážně o tom, kde je možno případně ještě zahustit, dělají se úpravy lesních cest, nebo těch běžeckých koridorů, ty rolby jsou dnes široké 6 m, takže na běžnou cestu 3 m se nevejdou. Takže nějaké pomístní úpravy se dělaly také.

T: Dobře. Jak ten tento typ rekreace nebo i závodních aktivit vnímáte z pozice vedoucí správy CHKO?

R: Já bych řekla, že to už jsem řekla v předchozí otázce. Že to není nijak vyhrocené, ale jsou to dvě aktivity, které přivádí do Jizerek nejvíce lidí.

T: Aha, dobře, děkuji. A jaké vlivy na přírodu a krajinu pozorujete a jak tyto vlivy hodnotíte? Zase v rámci kola a běžek, kromě toho, že je tu hodně lidí, pro které je potřeba připravovat cesty.

R: No tak, pokud by se jednalo o zahušťování sítě, tak se to může týkat těch citlivějších území, teď myslím z hlediska ochrany živočichů a klidu tetřívka a dalších druhů, které se tu vyskytují. Jinak, že by to mělo nějaký zásadní vliv třeba na biotopy, nebo na druhy rostlin, to se říci nedá, protože se to odehrává na stávajících cestách

T: Dobře. Co podle vás vyžaduje ochrana přírody a krajiny? Lze nějak obecně formulovat

nějaké minimální a maximální požadavky nebo nepřekročitelné limity?

R: Tak samozřejmě to jsou veškeré limity ochrany přírody jako zákonné. Ať už je to zonace, ať už jsou to maloplošná zvláště chráněná území, ptačí oblast, kde pouze se souhlasem lze vyznačovat trasy pro turistiku a případně pro lyžování, jsou to evropsky významné lokality. To jsou v podstatě ty zákonné limity, které jsou nejpodstatnější a pak se k tomu přidávají ochranné podmínky zvláště chráněných druhů některých, zejména teď se to týká toho tetřívka.

T: Hm, dobře. Jsou nějaké rozdíly pro kategorie... (Vyušení kolegyní). Spatřujete nějaké rozdíly vlastně v těch limitech nebo v požadavcích v rámci rekreačního provozu, nebo závody nebo velké masové akce?

R: Závody běžné se odehrávají v podstatě na závodních tratích, které tu jsou, máme dva areály v Bedřichově a v Břízkách, ty jsou nějakým způsobem stabilizované, tam je ta síť tras hustší a zatím nevypadá, že by se měly rozšiřovat, tak tam nevidím zásadní problém. Co se týká běžných tras na lyžování, v podstatě Jizerské magistrály, tam jsou ty trasy také stabilizované, to vám asi i říkal pan Hušek, každý rok dochází k dohodě mezi provozovatelem těch tras nebo upravovatelem, Lesy ČR a námi. Vlastně konkrétní vymezení, je dána nějaká maximální varianta a z toho onu si vybírají, omezují z hlediska časových termínů. Takže to, co je dohodnuté, to je pro nás akceptovatelné. A co se se týče velkých závodů, masových, myslíte typu Jizerská 50?

T: Ano Jizerská 50 nebo ČT Author Cup.

R: Jasně. To jsou dva typy závodu, které jsou v současné době dohodnuty. V tomto rozsahu jeden velký závod cyklistický, jeden velký závod lyžařský, to se dá udržet, ale myslíme si, že už není žádoucí to rozšiřovat. Sice se zdá, že se pohybují na zpevněných komunikacích, ale přeci jenom celá ta organizace s tím souvisí, další věc jako vjezdy motorových vozidel a celé to zázemí. Jako není to přímý zásah úplně do té přírody, ale nevím, teď těžko říct (...).

T: Takže si myslíte, že to vyjednávání funguje, vy si dohodnete nějaké...

R: Vyjednávání funguje. V současné době...

T: To co se dohodne, tak vám to vyhovuje? A druhé straně pravděpodobně také.

R: Oni jednájí předem, jsou na to zvyklí za ta dlouhá léta.

T: A najedete společnou řeč?

R: Ano, nacházíme.

T: Dobře, teď bych přešla ke druhé části. Jestli mi prozradíte nějaké hlavní problémy, jestli tedy vůbec nějaké jsou, zase v rámci běžecského lyžování a kola. Jestli se s nějakými problémy potýkáte nebo k jakým reálným střetům dochází mezi aktéry, kteří využívají Jizerské hory?

R: No přemýšlím, k nějakým konkrétním vysloveně střetům, si myslím, že nedochází. (...) Nejsem si vědoma, že by docházelo ke konkrétním střetům. Tady jsou dvě polohy, jedna je vztah k těm provozovatelům nebo upravovatelům tratí, protože upřímně řečeno 90% nebo 95% lidí na běžkách se pohybuje po tratích, je pár nadšenců, kteří si hledají svou cestu, protože nemají rádi tento druh lyžování a ti si hledají cesty, kde můžou, ale tak to bylo vždycky, tak si nemyslím, že by to byl nějaký zásadní konflikt. Tam snad jediná záležitost je, že vlastně to lyžování je propojeno do Polska a vlastně podél hranice s Polskem je národní přírodní rezervace rašeliniště Jizery, kde lidé hledají průstup z jedné strany na druhou. Jsou tady zatím 2 oficiální přechody, dole pod Jizerkou u Orle a potom na Smrku, pak se dohodla ještě jedna varianta pod Smrkem na Vidlicové cestě, aby ta možnost byla ještě jedna. Samozřejmě, že lidé si hledají cestu přes tu rezervaci, tam kde to jde, ale ono to moc nejde, takže tam bych viděla (...). A jinak co se týče cyklistiky, tam snad možná nějaké ty aktivity, ne cyklistické turistiky, ale spíš ty downhilly nebo ty terénní různé druhy cyklistiky, které se tu objevují spíš živelně v okolí těch měst.

T: A mohu se zeptat na váš názor na Singtrek v Novém Městě pod Smrkem?

R: Tak můj názor je vcelku pozitivní, tam se také dospělo ke konsenzu, jak s těmi městy, vlastně s tím sdružením obcí a měst, které si přálo nějaké aktivity v té oblasti, možná vám také říkal pan Hušek, že to mělo souvislost s tím areálem na Smrku...

T: To jsme se právě nebavili.

R: Tam byl velký záměr, možná je stále v šuplíku, velký záměr na lyžařský sjezdový areál na Smrku. My jsme se tomu bránili poměrně velmi, protože to by byl velký zásah do lesa. Hlavním důvodem bylo posílit ekonomiku v souvislosti s cestovním ruchem a přivést tam nějakou aktivitu, která by umožnila rozvoj ubytování a služeb (...), aby se tam prostě část mohla zaměstnat. My jsme v tom Singltreku viděli příležitost, jak vlastně tam uvolnit aktivitu, která by nebyla tak škodlivá jako ten lyžařský areál, protože to je opravdu velký zásah, a která by mohla přinést podobný užitek a myslím si, že se to podařilo, že ten Singltrek je v tom lese šetrná záležitost.

T: Takže v tom nevidíte žádný problém.

R: Ne.

T: Dobře. Jsou podle vás nějaké překryvy zájmy těch aktérů nebo sdílené hodnoty. Myslíte si, že si v něčem protirečí?

R: No vzhledem k tomu, že se to odehrává každé v jiné sezóně, tak myslím, že ne.

T: A v rámci těch jednotlivých, v rámci těch běžek a v rámci těch cyklistů? Anebo třeba i v rámci pěší turistiky a jiní aktéři?

R: Tak tam to jsou sezónní záležitosti, v létě to je konflikt pěší versus cyklisté, samozřejmě ta síť tras je tady omezená a někde se musí pohybovat po stejné cestě. V zimě to bývá (...), jestli konflikt nebo nějaké případné rozpory mezi lyžaři běžeckými a psy a pěšími, což se v současné době v okolí hlavních rekreačních center ukazuje být trochu jako problém, obce se snaží to také řešit, protože ne všichni jezdí na běžkách, ale někdo chce chodit pěšky a těch možností tady tolik není, pokud nechcete chodit po silnici. Byl tady určitý konflikt s mushery, s psím spřežením, ale to se díky veřejnému mínění, ne ani kvůli nám, podařilo vytlačit do jiných území

T: Dobře. A kdo nebo co jsou pro vás hlavní partneři nebo oponenti nebo další významní aktéři v otázkách cyklistiky a běžeckého lyžování na území CHKO Jizerské hory?

R: Tak určitě majoritní vlastník lesa, to jsou Lesy ČR a potom to jsou ty organizace, které mají v hlavním popisu třeba úpravu tratí, běžeckých tratí, to jsou ty obecně prospěšné společnosti 2 hlavní, Jizerská o.p.s. a potom na Kořenovsku Jizerky pro vás. A v tom letním období to se týká cyklistiky, tak tam hlavně Lesy ČR a případně tedy zprostředkovaně třeba ty mikroregiony a sdružení obcí Jizerských hor. U té cyklistiky, tam je to přirozená neorganizovaná věc, tam kde je zpevněná cesta, tam může kdokoliv, tam už to těžko ovlivníme, tam ani ta spolupráce není na čem.

T: Takže v rámci těch běžek, tam můžete spolupracovat s o.p.s., které mají na starosti upravování stop. A v rámci té cyklistiky, tam si myslíte, že není zástupce? S kterým by se dalo jednat?

R: Tam jde o to o čem. Jedna věc je vyznačování cyklotras, ty jsou vyznačené. To dělal tenkrát Liberecký kraj, případně Klub českých turistů, ale ten spíše méně, to byly jednorázové akce z projektů a co se týče údržby. To jsou v podstatě lesní cesty, které jsou v režimu hospodářských cest, které opravují Lesy. Co se týká budování nových, to jsem říkala, cíleně se nebudují nové cesty pro cyklistiku. To jsou v podstatě všechno sdílené komunikace přednostně budované z hlediska lesního hospodářství, a které jsou potom následně využívány pro cyklistiku.

T: Takže si myslíte, že vlastně v rámci cyklistiky, když pominu ty velké masové závody, tam ani není potřeba s nikým vyjednat?

R: No bylo by asi potřeba. (...) Pokoušíme se v rámci té studie cestovního ruchu v podstatě

pokusit se nasměrovat část těch cyklistů mimo Jizerské hory. Což je spíš záležitost organizační a marketingová, tam vidíme jako hlavního partnera Liberecký kraj, který to z titulu svých možností může (...), nechci říci zajistit, ale týká se to třeba cyklobusů. Cyklobusy jezdí do Bedřichova a do Bedřichova jezdí všichni, takže tam je potenciál v tom nasměrovat cyklobusy na Frýdlantsko nebo do Ralska nebo na Českolipsko, kde jsou krásné terény pro cyklistiku, ale lidi o nich nevědí anebo nejsou tak dopravně dostupné. Minimálně částečně by se odlehčilo Jizerkám, je to i o tom marketingu, Liberecký kraj vydává řadu publikací, má webové stránky, má větší možnosti. Má nějaké možnosti, i prostřednictvím informací nasměrovat ty lidi někam jinam. To by vlastně měla být úloha toho sdružení, jak se to jmenuje, Turistický region Jizerské hory, to je sdružení obcí, které má ve svém titulu cestovní ruch a rozvoj.

T: Takže jestli to dobře chápu, v rámci závodních aktivit, tam jsou zástupci, vyjednávejte a je to v pořádku. Velké masové akce také vyjednávejte, takže také v pořádku. Jen ty běžné rekreaty je potřeba dostat, aby se nepřetěžovaly hory, někam jinam a vidíte spolupráci s krajem?

R: Tak, protože běžného návštěvníka těžko ovlivníte.

T: Ano, protože on nemá reprezentaci žádnou.

R: Můžete letáky a informacemi na webu, tam kde lidé ty informace hledají nebo prostřednictvím médií.

T: A v rámci svazu cyklistiky, teď nevím, jak se to jmenuje (...).

R: Tak ono těch organizací je řada, Svaz cyklistiky se zabývá spíš závodní cyklistikou.

T: A ta Česká Mountainbiková asociace?

R: My jsme jednali tenkrát (...), když ono těch organizací je hodně a já se teď neorientuji. Co se týká Singltreku, tam jsme jednali s ČeMBou, ale oni se pak nějak rozdělili a já jsem už ztratila stopu.

T: Takže vlastně by to stejně nepostihlo to, co vy potřebujete, dostat ty lidi jinam?

R: Na běžného turistu nebo cyklistu neorganizovaného toto stejně nemá vliv. On pojede tam, kde se mu nabízejí dobré služby, příjemné terény a dobrá dopravní dostupnost.

T: Daří se vám nějak hodnotit, specificky vyčlenit chováním nebo specifickými projevy ty divoké rekreaty? To jsou přesně ti, no buď je to ten spořádaný turista, který si jede ve stopě nebo po zpevněné cestě, nebo ten co chce jinam, jestli škodí, dělají naschvály nebo jestli toto nějak pozorujete?

R: U toho běžického lyžování ani ne, tam 95% nebo velké procento jezdí po těch upravených stopách, protože je to pohodlné a úplně ideální. A těch pár lidí, co jezdí mimo, to jsou nadšenci, ono to je i fyzicky náročnější a nedá se říci, že by nějak zásadně škodili. U té cyklistiky, u toho běžického cykloturisty, tam nevidím nic závažného. Možná může být trošku problém tam, kde se cyklisté snaží projet stezkami, které pro ně nejsou určené. Nejde o to, že by porušili cestu, ale když se vyhýbají, tak se ty stezky rozšiřují a zabírá se širší průchod. Pokud je to třeba v NPR, tak to částečně může nějak poškodit nebo narušovat, ale tam ten provoz není tak extrémní. Možná v některých místech ti divocí terénní cyklisté...

T: Ty downhilly?

R: Ty downhilly, sjezdy terénem nebo budování těch areálů s lavičkami, hrboly a skoky, tak občas se to někde objeví, ale řekla bych, že je to nárazové díky tomu, že se v té obci nebo městečku najde parta mladých, kteří to provozují, když odrostou, tak třeba to zmizí.

T: A když se to někde objeví, řešíte to nějak? Zajímáte se o to? Vyjednávejte s nimi?

R: Záleží na tom, kde to je. Teď si neuvědomuji, že by se něco konkrétního v poslední době řešilo, možná by kolega věděl, ale není to nijak extrémní a zásadní nebo nějak početné.

T: Dobře, děkuji. Teď bych přešla k poslední části. Jakým způsobem probíhá komunikace a

vyjednávání o těch různých věcech, zase rámci cyklistiky a běžeckého lyžování. Vy jste říkala, že se třeba před zimou sejdou a domlouvají se úpravy tratí. Vždy se jedná o vyjednávání tváří v tvář? Sejdou se všichni zúčastnění? Nebo kdo to svolává vůbec?

R: Svolává to ta o.p.s. Jizerská, což je hlavní aktér, co se týče údržby tratí. Ta to svolá a přizve další aktéry, Lesy ČR, obce, kterých se to týká, nás, tu druhou o.p.s., Povodí jako vodohospodáře. Je to vždy schůzka někde, tam se ukáží mapy a řeknou se případně nové záměry a projedná se to.

T: Takže takto to vyjednávání funguje a pak se to dodržuje?

R: Tak, takto je to zaběhnuté a funguje to.

T: A v rámci té cyklistiky také probíhají nějaké schůzky? Jednáte ještě takto s někým o něčem?

R: Kromě toho závodu...

T: Tak to je tak, že ten závod přijde, že chce pořádat?

R: Aktéři přijdou nebo dají žádost a projednají to, ale to by vám zase řekl spíše kolega. Co se týče běžné cyklistiky, tam se to týká toho vyznačování a ty cyklotrasy jsou dnes vyznačené. Zatím si nepamatuji, že by se ohledně běžné cyklistiky nějak konkrétně jednalo. Ten Singltrek to byla věc jiná, to bylo přes povolení stavebního úřadu, takže jsme k tomu dávali z hlediska státní správy závazná stanoviska. Samozřejmě, že se to po té odborné a věcné stránce také předjednálo, jak v terénu, tak na schůzkách.

T: Takže vlastně většina těch schůzek vychází z aktérů? Že oni přijdou a požádají o projednání?

R: Protože my se to nijak nedozvíme, že tu aktivitu plánují.

T: Jasně a potom zpětně to zakazovat je těžké.

R: Jako je to obtížnější, je to lepší předem.

T: A myslíte si, že legislativní opatření týkající se cyklistiky a běžeckého lyžování je vhodně nastaveno?

R: Já bych řekla, že pro Jizerské hory ano. Nevím, kdo by měl být (...).

T: Teď se vlastně čeká na tu koncepci, je ve fázi projednávání...

R: To není úplně legislativní, je to částečně legislativní, je to územní studie podle stavebního zákona, ona by měla být podkladem pro další třeba územní plány, ale já si o toho slibuji víc, třeba i nějaké marketingové aktivity. Je to taková polo-legislativní záležitost (...). Kde se vlastně dohaduje, nebo už je dohodnutá ta koncepce a měla by se respektovat. Ze strany Libereckého kraje byla poměrně široce projednaná se všemi aktéry, ať už to jsou obce, sdružení obcí, různé místní spolky, opravdu se ti místní snažili to hodně dávat na vědomí veřejnosti, aby se každý mohl do toho podívat, veřejně to projednávali v obcích, obce si do toho mohly dát své záměry. Takže by ten výsledný dokument měl být šířeji projednaný.

T: A zhruba kdy by to mělo být schváleno? Máte nějakou představu?

R: Myslím si, že zkraje roku už asi to bude.

T: Takže už je to úplně aktuální a ve finální verzi.

R: Tak, ano.

T: A kromě této strategie, jak vidíte vývoj do budoucna, máte nějakou představu, nějaké hrozby nebo čeho se obávat?

R: To opravdu nevím, nejsme jasnovidci. Nevíme, těžko říci. Žádné hrozby zatím neočekáváme. Od té studie si slibujeme, že část zejména cyklistů by se mohla odklonit z Jizerských hor, pokud to bude dobře fungovat. U těch běžeckých lyžařů určitě ne, jinde jsou ty podmínky horší než v Jizerkách, tam se to asi nepodaří, tam to bude vždycky o nějaké i slušnosti lidí, o nějaké spíš osvětě, což moc dnes nefunguje, možná.

T: Dobře. Ještě se zeptám ohledně té koncepce. To vyjednávání s krajem, například ty cyklobusy a tak, to bude vy s nimi vyjednávat nebo ty o.p.s.?

R: Tam je otázka, čím je to zájem. Nevím, jak to tam poběží, přiznám se, nemám zmapované ty cyklobusy.

T: No myslela jsem spíš obecně.

R: Jasně, já tomu rozumím. Pokud nastane něco, co nás bude velmi tížit, tak se budeme snažit o tom jednat aktivně, jinak spíš (...).

T: Spíš jako poradní orgán.

R: Tak. Spíš se účastníme různých jednání, kam nás pozvou nebo konzultuje případně nové záměry. Ale ty konflikty tu nejsou tak zásadní, že nemusíme do toho nějak aktivně vstupovat.

T: Kdo přišel s tím nápadem, jak se došlo k tomu nápadu nebo záměru vytvořit tuto koncepci? Kdo byl ten iniciátor?

R: Tak my jako správa, myslím, že jsem se na tom dost aktivně podílela.

T: Takže od vás to vzešlo a pak jste přizvali...

R: Od nás to vzešlo. My jsme nemohli přizvávat, ono to v podstatě projednává ten, kdo to platí. My jsme se už před 10 lety snažili přes Společnost pro Jizerské hory a s obecně prospěšnou společností nebo ve spolupráci s nimi z nějakého projektu sehnat peníze na něco podobného. Tenkrát se podařilo udělat jen analýzu, ale nepostoupilo se dál díky financím, protože náš resort na to peníze nedá a kraj tenkrát tomu nebyl nějak přístupný. Postupem času se k tomu dospělo tím způsobem, v podstatě přes územní plánování, protože už politika územního rozvoje ČR vymezila tzv. specifické oblasti, které by se měly nějakým specifickým způsobem řešit, jedna z nich je Krkonoše - Jizerské hory a to z důvodu konfliktu rekreace vs. ochrana přírody a krajiny obecně. To se potom přesunulo do tzv. Zásad územního rozvoje Libereckého kraje, což je územně plánovací dokument krajský, který potom vymezil specifickou oblast Jizerské hory a v rámci té ZÚR se nám podařilo dohodnout, že se zpracuje tahle studie. V té ZÚR se tam bodově už specifikovalo zadání, co by ta studie měla řešit, takže oni potom jednak měli jakousi povinnost to zpracovat a jednak bych řekla, že kraj se k tomu postavil velmi aktivně a měl to ve své režii.

T: Dobře, děkuji. Už jen poslední otázka, zeptám se na váš názor ohledně rozšíření biosférické rezervace Krkonoše na území Jizerských hor. Jestli by to nějak pomohlo? Jestli v tom vidíte velký přínos?

R: To těžko říct. Biosférická rezervace je (...) není legislativně zakotvena v naší legislativě, takže to vlastně nepřinese žádnou dodatečnou nebo vyšší ochranu, nicméně deklaruje to určitou hodnotu toho území a může to být, nechci říct slovo nálepka, ale určité označení, další označení, že ty hodnoty přírodní tady jsou a že je třeba je chránit, že je třeba o nich jednat a komunikovat, a případně nějakým způsobem komunikovat s těmi partnery, kteří jsou tady v tom území.

T: Dobře, tak já vám děkuji, snad jsme už vše vyčerpali k tématu.

R: Dobře.

Respondent: Mgr. Jindřich Felcman

Rozhovor číslo 3

Den: 7. 1. 2016

Zaměstnání: odborný zaměstnanec na úseku územního plánování Krajský úřad Libereckého kraje

Vzdělání: Právnická fakulta Masarykovy Univerzity v Brně a Humanitní environmentalistika, Fakulta sociálních studií Masarykovy Univerzity v Brně

Bydliště: Liberec

Věk: 31

Průběh rozhovoru:

Ing. Jiří Hušek se při rozhovoru zmínil o Konceptci rozvoje cestovního ruchu Jizerských hor a odkázal mě, ať kontaktuji Mgr. Jindřicha Felcmana z Krajského úřadu Libereckého kraje, který by mi mohl připravovanou koncepci poskytnout. Pan Felcman mě přes emailovou komunikaci ujistil, že dostupná verze k projednávání je téměř finální podoby a pro mou práci dostačující, dále mi nabídl osobní schůzku a podání více informací ke zmíněné koncepci. Nabídku jsem přijala a sešla jsem se s panem Felcmanem na krajském úřadě, v úseku územního plánování. Nejprve jsem představila záměr mé diplomové práce, poté jsem získala ústní souhlas s výzkumem, nahráváním i identifikací respondenta. Celý rozhovor trval cca 30 minut a probíhal v přátelském duchu. Na závěr mě pan Felcman požádal o co největší propagaci koncepce, dále projevil zájem o prostor pro představení koncepce na Semináři odborníků Sociální a kulturní ekologie na FHS, UK. Níže předkládám doslovný přepis rozhovoru, odmítku v odpovědi jsem označila takto (...), pokud bylo potřeba nějakého upřesnění, uvedla jsem ho jako poznámku v závorce.

Přepis rozhovoru:

R: Máte připravené otázky nebo mám mluvit já?

T: Mám připravenou osnovu, ale klidně mi můžete něco říci a já se budu doptávat.

R: Připravili jsme tu koncepci s tím, že ono to není matematika, když se plánuje prostor a plánují se takové věci, ono to plánování je do určité míry taková show řekněme, takový ten sociální proces, kdy je potřeba, když někdo nějakou koncepci tvoří, třeba krajský úřad, mohla to dělat chráněnka, ale tady jsme se toho chopili my, jako koordinátor krajský, že tu záležitost nějak pojmem z naší pozice, tak ono je potřeba, když nějaká koncepce existuje, jí potom co nejvíc dokázat zpropagovat, dát to na vědomí do světa, tak aby de facto všichni ti stakeholderi, aktéři najednou věděli, hele ten krajský úřad tam něco dělá, má nějakou pozici, do určité míry rozhodovací, do určité míry autoritativní, a než já tady začnu vymýšlet nějaký nový areál, novou záležitost, nový projekt, já se radši nejdřív sem půjdu zeptat, jestli se za nás postaví. I když třeba někdy ze zákona ten krajský úřad nemá takovou kompetenci, my jako krajský plánovači koordinujeme, hlídáme nadmístní souvislosti u územních plánů obcí. Ale když bude někdo potřebovat proznačit trasu, třeba chráněným územím, tak to hlavní slovo bude mít chráněnka. Ta chráněnka nemůže být pořád v pozici, my chráníme přírodu a nechceme už takto. A oni taky chtěli nějakou nadmístní koncepci, která to nějak (...) ne stabilizuje, ale která to usměrní do nějakého rámce. A my jsme tady to chtěli využít do té pozice, aby se nejdříve chodilo za námi, my jsme to nějak porovnali ty myšlenky a záměry a potom teoreticky by se dalo vyjednávat s ochranou přírody, která má ty své pozice vyhraněné. Takže to je celý příběh té naší role, takže když se mě budete ptát na otázky, tak to bude vycházet z této pozice. Tak to máte takové intro.

T: Ano, dobře, děkuji. V jaké fázi jste nyní s tou koncepcí? Vím, že v té aktuální verzi je uvedeno, že je to ve fázi k projednávání.

R: To je otázka týdnů, než to bude upravené, vydané, tedy schválené. Tím, že to krajský

úřad schválí, tím se to stane územně plánovacím podkladem, zaevidovaným, který už v praxi funguje.

T: Dobře. Jak ta koncepce vlastně vznikla, kdo měl ten první impuls, kdo byl iniciátorem?

R: To jsme byli my tady na úřadě, když jsme zjišťovali, že přicházejí podměty do území poměrně nekoordinovaně, dlouhodobě v těch stanoviscích, často negativních ze strany správy CHKO, se tady objevovalo, že dokud tady nebude nějaký větší plán, tak my nebudeme takto salámově povolovat, nebo se nám nebude líbit takto salámově povolovat, takže de facto šlo o zjištění poptávky z toho území, která tady dlouhodobě vznikala. Jeden z těch největších impulsů bylo, ale už je to zažehnaná záležitost, byl to ten ski areál Smrk, kde se chtělo vybudovat velký sjezdový areál, ale bylo to sice zažehnáno a nahrazeno tím (...)

T: Singltrekem.

R: Tím Singltrekem, ale všichni víme, že třeba tam nebo někde jinde, dřív nebo později, se to může zase vynořit. Takže bylo dobré se na to trochu připravit.

T: Takže si myslíte, že ta touha postavit ten sjezdový areál, že tím se to odstartovalo? To bylo v jakém roce zhruba?

R: Jo to jsem říkal, byl to jeden z těch impulsů, ono těch záměrů rozšiřování běžkařských tras a rozšiřování areálu v Desné, na Křížku v Tanvaldu, to jsou ski areály, ale potom i nějakým způsobem i rozšiřování i zástavby, tam se řeší využití pro rekreační objekty. Tak to přichází neustále, lidé chtějí bydlet tam, kde je to hezké. Třeba ten tlak na vymezování zastavitelných ploch v Bedřichově nebo Janově je velký.

T: Jak vlastně probíhalo to projednávání? Vy jste řekli, že vytvoříte nějakou koncepci, že je potřeba s tím něco udělat. Kdo se účastnil toho projednávání, jaký byl ten průběh?

R: Fungovali jsme tak, že jsme ze začátku začali oslovovat ty klíčové aktéry, což byli především zástupci obcí, kde my jsme to území vymezili docela široce na území 54 obcí.

Nejsou to právě jen Jizerské hory nebo CHKO, ale jsou to i všechny obce na Frýdlantsku a pod Černostudničním hřebenem, protože jedna z hlavních strategií je rozptýl toho tlaku právě do těchto oblastí, ne tolik zatížených, ale přitom funkčně navázaných na Jizerky. Takže by si to navzájem mohlo pomoci, na Frýdlantsku by to mohlo pomoci, jako ten Singltrek pomáhá ekonomicky a zároveň odlehčuje tlaku hor. Ten Singltrek je de facto takový ukázkový příklad, že místo velkého ski areálu, který by se tlačil vyloženě do hor, tak pod horami jezdění na kole, které pomáhá Novému Městu (pozn. Nové Město pod Smrkem) trošičku, ono to zas tak významné pro hospodaření města není. Ale jsou to takové maličké impulsy, které pomáhají.

Takže aktéři, právě 54 obcí, které byly osloveny, samozřejmě nejvíce byly aktivní v těch nejzatíženějších oblastech, kterých se to týká (...). No a potom především velcí provozovatelé významných areálu, ski areálů. Pak místní akční skupiny, Euroregion Nisa, Místní akční skupina Frýdlantsko (...). To je asi všechno. A od začátku se správou CHKO a s dalšími odbory na krajském úřadě, které mají na starosti životní prostředí.

T: Když jsem se dívala to té koncepci, tak tam je vyčleněno zvlášť běžecké lyžování, sjezdové lyžování, cyklistika, pěší a hipoturistika. Byli tam i zástupci těch jednotlivých sportů? Byl někdo, kdo se vyjadřoval k těm jednotlivým aktivitám v tom projednávání?

R: Spíš nahodile, třeba ta hipoturistika, ta by tam asi ani nebyla, to není nic, co by bylo super intenzivní. Poměrně aktivním přístupem na začátku si to téma, nechci říci vynutila, ale spíš ho vyvolala jedna zástupkyně těch jezdeckých stezek. To je nějaké sdružení, oni si připravují nějaké mapy, nějaké podklady. Tak nás přesvědčila, že si to svoji kapitolu zaslouží, že by to mohl být potenciál pro to Frýdlantsko, což se nám hodí do té hlavní strategie, tak jsme to tam dali. Tak to je třeba jedno sdružení Jezdecké stezky Libereckého kraje.

T: A když to mám zaměřené na cyklistiku a na běžky, tak tam byl nějaký zástupce?

R: Tak za běžky to byla Jizerská o.p.s., která upravuje tratě.

T: Ta tam byla celou dobu?

R: Ano, ta tam byla od začátku, to byl jeden z klíčových partnerů. Oni se to dozvěděli přes Bedřichov, my jsme oslovovali i jednotlivě, i neziskovky tam byly, to jsem nezmínil. My jsme oslovovali i Jizersko-ještědský spolek a Nadaci pro Jizerské hory. A překvapivě tyto spolky, čekal jsem, že ten Jizersko-ještědský spolek se do toho pustí nějak víc aktivně, ale ty teda moc nezareagovaly, a to jsem dokonce šel na jejich jedno zasedání a představoval jsem jim celý plán, ale nebyl jsem schopný je zaktivovat. Nakonec Jizerská o.p.s. za běžky, Jezdecké stezky za hipo, za terénní cyklistiku ČeMBA, ta se začala ozývat, ti jsou aktivní, on ten pak Kvasnička se od nich oddělil, ale jak lidé od Singltreku, tak ČeMBA, ti byli hodně aktivní. Teď vlastně i další skupinka od ČeMBY, působící dole kolem Zásadska, tak ti také začali spolupracovat. No a (...).

T: A ti pěší?

R: No a za pěší jsme oslovovali Klub českých turistů, ale ti nebyli schopní spolupracovat dobře. To řeknu natvrdo. Co předvedli na posledním projednání, že nemají peníze, že bez peněz, co po nich chceme. Spíš fňukání, než hledání nějakého konstruktivního řešení. Jako de facto všichni ostatní aktéři potom se shodli, že to byl dost úlet ze strany Klubu českých turistů. Nevím, co se tam děje, to je možná navštivte, moc mě nepomluvte, buďte diplomatická. Můžete se zkusit zeptat na jejich způsob fungování a třeba se o tom dozvíte více.

T: Tak oni mají i tu cyklistickou odnož, ani v rámci toho nebyl zájem?

R: Já jsem je bral jako Klub českých turistů a oni nepřišli s tím, jestli je tam něco špatně věcně, jestli mají svoje podmínky, svoje záměry na přepracování nebo nějaké koncepčnější, ono to není o posouvání, ony ty jednotlivé záměry jsou jen výběr, vždy budou přicházet nové, ten klíč je ve schématech, které naznačují ty hlavní projekty, jakým způsobem by měly směřovat. (...) A s ničím takovým nepřišli, za celou dobu písemně ne. Na posledním projednání se jen vyjádřili, že je to všechno na nic, protože nemají dost peněz, protože ten kraj jim nic nedal. Takže v takové pozici...

T: Takže v negativní náladě.

R: No, a že kraj jim něco říká, aby něco dělali, když jim sám na to nepošle peníze. To pak bylo zkorigováno od našeho odboru cestovního ruchu, že na poměry mají údajně peněz dost, my jsme to nezkoumali, ale to tu nebudu rozebírat. Prostě nic věcného jsme od nich nedostali. A sjezdovky to bylo o areálech, jak se ozývala např. Ski Desná Říčka nebo Tanvald, tam je velký projekt na ski areál a Špičák, tam za to komunikoval mikroregion Tanvald, který ví, že je to jejich projekt, tak byli od začátku aktivní.

T: A když se zase zaměřím na běžky a cyklistiku, tak jak ta ČeMBA i o.p.s. ta zastupovala spíš jen tu svou organizaci, nebo se snažila mluvit za běžné rekreatanty, za běžné lyžaře, nebo se to týkalo třeba závodních aktivit? S čím oni vlastně přicházeli? Projednávaly se třeba velké masové závody např. Jizerská 50 nebo i o tomto byla řeč?

R: Ne, my jsme je dokázali usměrnit v tom, že my máme téma, tak se vyjadřujte k tématu, my jsme s Jizerskou o.p.s. vyloženě řešili koncepční náměty na rozvoj sítě těch tras, případně na řešení střetu s pěšíma, kde to směřuje ke sdílenému provozu v těch nejzatíženějších místech.

Každý se vyjadřoval k tomu svému. Ale my jsme neřešili, do určité míry je to detail, i když je to Jizerská 50, z tohoto pohledu je to o využití infrastruktury, která tam tak nebo tak je.

T: Vy jste zmínil střet cyklistů/lyžařů a pěších, projednávaly se i jiné střety? Jiné problémy? Vy jste říkal, že je to o tom území, o těch tratích, o těch cestách. Tak jestli ještě je nějaký zásadní problém?

R: Co se týče turistických aktivit, tak to se týká jen pěší vs. cyklo popř. pěší vs. běžky v menší intenzitě, ale také zaznamenané, to se týká těch aktivit. A potom jsou střety,

v územně plánovací řeči, se střetem může zabývat třeba rozvoj bydlení v těch nejzatíženějších střediscích vs. rekreační využití v těch střediscích, ale to není úplně vnímáno jak střet, nevím, jestli vás tohle zajímá. To je třeba jedno z důležitých témat této koncepce, kde se řeklo, podívejte tady je Bedřichov a Janov, na to je nalepený Liberec, Jablonec, 150 tis. lidí, najíždí tam hromady lidí od Prahy. Je to velký nástup, je to velmi zatížené, je to také velmi atraktivní pro nastupování a rekreování se na Jizerských horách. Tyto obce by měly mít v těch vrchních částech prioritu pro to rekreační využití a nebudeme tu podporovat apartmánové výstavby, jak už se bohužel stalo v Harrachově a ve Špindlu, ale ani to bydlení. Ale proč bydlet zrovna tady, bydlet se může všude jinde, toto je sdílený cenný prostor pro všechny potenciální rekreanty, kteří tam budou tak nebo tak jezdit. A to je střet o prostor, oni musí zaparkovat, to zabere nějaké místo, nebo tam může být dům, kde bude bydlet jeden člověk nebo dva. Tak jestli i takto vnímáte střet (...).

T: Ještě mě napadlo, jak jste mluvil o rekreačních zařízeních, byli přizváni k jednání třeba hoteliéři nebo provozovatelé?

R: To už ne, to by bylo na desítky, spíš na stovky (...). My jsme oslovili obce a ten starosta obce, pokud tam má sdružení svých podnikatelů, tak mohl je nějak oslovit, vytvořit si, domluvit si nějakou strategii, ale to si myslím, že to nikdo neudělal. Ale mluvila nám do toho hospodářská komora, ten pán se toho zúčastnil, to je na obecné úrovni, ale nevím, jak ta hospodářská komora doopravdy funguje v rámci těchto podnikatelských subjektů, jak je zastupuje v těchto procesech, ale asi spíš ad hoc, ale nebylo to nic úplně systematického.

T: Dobře. Když se vrátím zase k těm běžkám a cyklistice, vy jste zmínil, že jedním tématem je přesunout tu cyklistiku nebo běžecké lyžování do méně vytížených oblastí. Co dalšího se tam ještě řeší ohledně těchto dvou sportů?

R: Jo takto se ptáte (...).

T: Nebo jaké problémy se tam řeší, co ta koncepce navrhuje za změny?

R: (otevírá koncepci) Když se podíváme na cyklo tady. Jedna z důležitých věcí je, vlastně když si projedete ty cíle, tak by vás to mělo navést, budete to mít prakticky na té nahrávce, když tady budu mluvit o jednom za druhým. Důležité je třeba zajistit napojení těch větších měst na ty páteřní cyklotrasy, což je třeba ta hřebenovka jižní, aby z Liberce a Jablonce se tam dalo dobře vyjet, aby bylo atraktivní vyjet jiným směrem, než jsou naučení. Než si dovézt auto do Jizerek a tam potom pojezdít. Hledat ty alternativy na napojení na ty velké páteřní trasy rovnou z těch měst, aby tam byla nějaká varianta. Že je tam deficit cyklotras na Frýdlantsku, to je zřejmé, že tam jsou vhodné terény, je také zřejmé, takže tam hledat zahušťování a nějaké smyčky s tím, že tam bylo identifikováno významné nástupní místo jako Frýdlant, který je dobře napojený vlakem, dá se tam dojet vlakem i autem, má to zázemí, má restauraci, má všechny tyto věci. A z něho se dá vyjet do rovinatějšího směru na Višňovou nebo do zvlněnějšího směru na Jindřichovice, tak to tam třeba bylo. Hodně tam bylo o integraci s Polskem, především, že tam chybí propojení, když už jsou ti lidé v Jizerkách, aby byla možnost lépe přejet do té polské části hor, kde taková zátěž zdaleka ještě není, rozhodně ne v cyklistice, aby se dala lidem možnost rozšířit ten jejich perimetr akční, když už v těch Jizerkách jsou. Asi si spíš toto projděte, my jsme to psali, aby to bylo maximálně stručné a přehledné, a aby to bylo o těch nosných myšlenkách, takže to je to hlavní, co se týče cyklistiky. Máme tam i seznam obecných cílů, které se týkají všeho, na začátku. Tam to je prostě o tom víc i ochránit, ale i zároveň zatraktivnit příměstské, u Liberce a Jablonce, hřeben Ještědský, Černostudniční, Prosečský, Císařský kámen atd. To by měla být nosnější varianta pro tu krátkodobou rekreaci tady těchto obyvatel, těch 150 000, aby to všechno nemuselo směřovat do Jizerek.

T: Takže tím nejhlavnějším cílem je odlehčit ty Jizerky?

R: Odlehčit v rámci možností, my jsme si od začátku byli vědomi toho, že nemůže vše postavit na odlehčování, protože ty Jizerky budou vždy unikátní a to nejatraktivnější. To

znamená, že vlastně de facto hlavní plán odlehčit, je doprovázen plánem nějak porovnat, usměrnit, zkoordinovat, když už tam ta větší zátěž v těch Jizerkách bude, tak ji racionalizovat, třeba tím omezováním toho bydlení apod.

T: Dobře, tak ještě byste mohl něco z těch běžek vypíchnout, nějaké nejzásadnější...

R: Opět je tam propojení na Polsko, u těch běžek je to ještě důležitější, protože to propojení na Polsko tam chybí.

(vyrušení kolegyní)

To s tím Polskem je důležité, víceméně podobné využití podobných tras a spojek momentálně chybějících. Ty příměstské areály vzhledem ke klimatickým podmínkám začínají být v těchto časech neaktuální, ale říkali jsme si, necháme to tam. Třeba nás počasi překvapí, to co třeba je jedno z těch, že jsme se nedrželi jen toho, někde udělat cestu nebo parkoviště, někde udělat areál, rozšířit ho, to je třeba ten cíl F. Lidé přijíždí od Prahy, sjíždějí na Jablonec a směřují velmi často rovnou do Bedřichova, protože tam to znají, přes Janov. Vědí, že tam je ten šrumec, to je to místo, kde se nastupuje, každý ten neznalejší. My víme, že ti, co přijedou autem, tak je logické, že dojedou autem až na místo. Ale když už mají to auto, tak mohou si tu cestu protáhnout o 20 minut delší a dojet si na tu Desnou, k Souši, a alespoň trošku to rozmístit dál, popřípadě až do toho Kořenova, popřípadě i na další místa, která jsme tam vytipovali v Josefově dole a tak. Proto je tam i opatření na racionalizaci navádění těch řidičů, za prvé by to mohl být ukazatel na silnici, který rovnou řekne, že tady je volno. Nebo nějaký integrovaný systém parkovišť nebo i jen reklama, že jsou i jiná nástupní místa než Bedřichov, může to být jen namalovaná plechová cedule, i to by mělo svou funkci. Jen abychom si to vyjasnili, to nebudeme dělat my, my to jen navrhujeme, my vysíláme do světa, kdo se toho chytne, nakonec jestli ten systém navádění nebo ten reklamní panel udělá, to už musíme nechat třeba na tom Turistickém regionu Jizerské hory, který třeba na to někde získá peníze, i s odkazem na to, že tento dokument to doporučuje jako vhodné opatření.

T: Takže tohle se může brát jako doporučení, všechny jednotlivé cíle a ty návrhy. Teď už je na těch dalších subjektech, kdo se toho chopí. Nebo jaký je teď další postup? Teď se to schválí, vejde to v platnost. A kdo bude naplňovat ty cíle? Kdo bude uskutečňovat ty konkrétní činy?

R: Tohle je právě ten čin, že někdo musí přijít a něco udělat. Většinu ale, vlastně to funguje tak, že to vysílá náměty, je to nějaká inspirace pro všechny aktéry rozvoje, co by mohli nějakým způsobem dělat. A kde budou vědět, že se mohou opřít o nějaký krajský dokument koncepční, který je podrží, když by si museli někde něco dohadávat nebo získávat nějakou podporu. Druhá věc je ta, že ty záměry na rozvoje turistických aktivit, v takto exponovaném území, budou přicházet samy o sobě, budou se objevovat. Hoteliér si řekne, já bych tu chtěl lanové centrum, já bych tady chtěl tohle, já bych se chtěl napojit takto, oni budou přicházet takto od aktérů. My jim nevidíme do hlav a už vůbec jim nevidíme do hlav za 5, za 10 let. Chtěli bychom, aby to mělo na delší roky trvanlivost a proto tu máme obecnější cíle. Když budou přicházet se záměry...

T: Tak to budete směřovat...

R: Ne směřovat, ony ty cíle nám budou de facto říkat: je to vhodné, není to vhodné, tady jsme si napsali cíle, vejde se to do toho, odpovídá to tomu? A on třeba ty jednotlivé záměry bude potřebovat překreslit do územních plánů obcí. A když ty územní plány obcí v rámci těch změn a aktualizací, se tam budou zakreslovat ty záměry, bude se to projednávat. Tohle je nadmístní koordinační plánovací dokument a my z pozice nadřízeného orgánu budeme říkat tohle je, tohle není v souladu s nadřazenou koncepcí. Bude to významný vstup do projednávání i se správou CHKO. Když to bude odpovídat těm cílům, které jsou tady dohodnuté i se správou CHKO, tak ta správa by měla, když to řešení detailní bude přijatelné, tak by měla to respektovat, měla by k tomu zaujmout kladné stanovisko. I na

tuto plánovací činnost, která přichází postupně, se pak jako zjevuje.

T: Dobře. Takže ono se to schválí a pak se to nechává na samostatném vývoji, co se s těmi cíli pak bude dít dál, kraj už pak tedy neplní ty konkrétní věci, ale jen v rámci těch přicházejících...

R: V drtivé většině ano, to že tam jsou třeba i náměty na úpravu dopravní obslužnosti, že je tam změněný režim skibusu na Smědavu, to už je podmět přímo pro kraj. Protože kraj je objednatel dopravní obslužnosti a má na to nějaký ten Korid (pozn. Koordinátor veřejné dopravy Libereckého kraje). To už je podmět pro tu organizaci kraje, která má na starost dopravní obslužnost. Ale z velké většiny se to bude týkat záměrů, které ještě vůbec neznáme teďka, které se budou v tom území zjevovat, a bude potřeba je nějak pojmout v rámci projednávání. Když je nějaká koncepce, tak se rozhoduje snáz, než když se to rozhoduje (...) no já nevím. Každé usměrnění je prostě pro transparentní veřejnou správu a rozhodovací činnost veřejné správy určitě plus.

T: Dobře, já už jsem asi vyčerpala všechny své otázky. Myslíte si, že je ještě něco důležitého, co bych měla zmínit v té práci?

R: No, já si myslím, že jsem také vyčerpal. Doporučuji, pokud budete chtít nějak zauvažovat nad tím, jak řešit tyto věci v rámci té práce, tak je dobré právě zdůraznit (...), tu myšlenku tohoto plánování, že to není o tom (...), že to je o tom udělat nějakou koncepci, ale neudělat ji tak, že schválíme kupu záměrů, co teďka víme, jo tohle, ano to může být. Dohádá se to, jako když se dělá územní plán, jo takto, ne posuň to vedle o 5 metrů, ale aby to mělo nějakou trvanlivost, je potřeba se dostat do schématu, do nějakých inspirací, je potřeba to dělat i tak, že se to podsouvá lidem. My máme třeba plán udělat postery, vyvěšovat to, vystavovat to na obcích, aby se to dostalo do světa. Protože tyto věci nejsou podle zákona, je to nad-zákon, jsou to činnosti na zlepšení kvality naší rozhodovací činnosti. A těm se musí pomoci i takovými jinými opatřeními než jen rozhodováním klasického úředníka od stolu. Tak to chce zaujímat ten způsob práce úřadu, že může být i trochu jiný než klasická správní činnost úřadu. Asi tak, jestli tomu budete rozumět.

T: Dobře, určitě. Tak já vám mockrát děkuji.

Respondent: Ing. Josef Ibehej

Rozhovor číslo 4

Den: 29. 1. 2016

Zaměstnání: Hoftex Liberec s.r.o. – jednatel (společnost ukončuje provoz)

Jizerská o.p.s. – bývalý člen správní rady

Vzdělání: Střední průmyslová škola Textilní Brno

Vysoká škola strojní a textilní Liberec

Bydliště: Bedřichov

Věk: 59

Průběh rozhovoru: V rámci pilotního výzkumu jsem oslovila s žádostí o rozhovor z řad sportovců Ing. Josefa Ibeheje. Jedná se o obyvatele obce Bedřichov, bývalého člena správní rady Jizerské o.p.s., bývalého trenéra žákovských kategorií běhu na lyžích, člena cyklistického klubu KCL Kooperativa – Svijany a hlavně aktivního sportovce se zájmem o dění v Jizerských horách. Jelikož se jedná o rodinného známého, rozhovor probíhal ve velmi přátelské atmosféře v rozsahu 45 minut přímo v Bedřichově. Respondent mi poskytl informovaný ústní souhlas k výzkumu, včetně souhlasu ohledně nahrávání a uvedení identity. U některých informací mi sdělil, že se nepřeje, abych je do diplomové práce uváděla, toto přání jsem respektovala a při přepisování tyto pasáže označila a vynechala. Na závěr jsem nabídla předání výsledné práce a požádala o možnost kontaktování v případě doplňujících dotazů. Při loučení mi Ibehej sdělil informace, na které si ještě vzpomněl, příkladem je na závěr přepis nahrávky. Níže předkládám doslovný přepis rozhovoru, včetně nespisovných výrazů, odmlku nebo nesrozumitelnou pasáž jsem označila takto: (...) a párkrát jsem v závorce doplnila poznámku pro objasnění textu.

Přepis rozhovoru:

T: Ještě mi před začátkem prosím řekni, jak bych tě mohla charakterizovat, do úvodu napíšu Josef Ibehej a?

R: Obyvatel Bedřichova.

T: Jo, obyvatel Bedřichova. A ve vztahu k cyklistice a běžkám nebo celkově ke sportu?

R: Fanda a aktivní sportovec.

T: Ty jsi vlastně i členem cyklistického oddílu?

R: Cyklistického oddílu KCL Kooperativa – Svijany. To je hrozně složitý zase kvůli tomu, že ty dvě společnosti tomu dávají nějakou korunu. To tvůj taťka nakonec taky zná, když dají nějakou korunu, tak se to pořád lepší. Dřív jsme si z toho dělali srandu, ale dnes si to bez toho neumíme představit, my teda jo, my jsme všichni výdělečně činní. Tak ve své podstatě jen aby to fungovalo, ten klub pořádá cyklistické závody, tím pádem ta starší generace (...). Proto se to jmenuje Master liga, ti starší pánové se tím nějakým způsobem pořád baví, tak mají nějakou motivaci potom.

T: Jasně. Úplně na úvod co by si mohl říct o vztahu ochrana přírody a krajiny a sport a rekreace obecně tady v Jizerkách?

R: No, vůbec takto ze začátku. Tady, mediálně, o tom všichni melou. Naše generace byla ta poslední, to bylo, protože nás hnali komunisti od těch televizí a od toho, tak se víc chodilo do těch lesů a sportovalo se a tak, těch možností bylo daleko méně. Ta vaše generace je zase postižená téměř elektronikou a bedýnkama, tak se to jakoby z těch hor, alespoň podle mého trochu vytrácelo. Tak hodně se tlačí a tlačilo na to, pojďte do hor, pojďte sportovat, připravujeme pro vás toto, děláme pro vás toto. Za tímto účelem jsem třeba já hrozně kvitoval tu Jizerskou o.p.s., která tu vznikala. Tím pádem tu byla organizace, která to zaštitila. Předtím to dělala Lokomotiva (TJ Lokomotiva), ta Lokomotiva jakýmsi způsobem dělala i Jizerskou 50. Tam tu historii všichni znají, Koucký (Martin Koucký,

bývalý starosta obce Bedřichov, šéf organizačního výboru Jizerské 50), starou Lokomotivu stranou, nová parta, nová skupina. Samozřejmě tu padesátku pozvedli někam. Jo a teď, kdo se bude starat o ty stopy, takže se rozhodli, že to dají dohromady a to bylo dobře. To bylo dobře, protože vznikla organizace, která byla partnerem pro rozhodující hráče tady v regionu. Co se týče těch Jizerek, tak o tom se s tatškou a takhle normálně bavím, ty Jizerky má každý rád, protože se to říká, jsou to hory, a nenáročné hory. Protože když se ten cyklista, koloběžkář má projet po Šumavě, po Krušných horách, po Krkonoších, tak to nedá. Kdežto tady v těch Jizerkách jsou hrozně jednoduché nástupy, autobusy je přivezou až do výšky 800m a jim k nejvyšším vrcholům chybí 300 m výškových. To na jiných horách prostě není. Jsou to dost obydlené regiony, Jablonecko, Liberecko, z druhé strany Frýdlantsko, Novoměstsko, nehledě Harrachov plus Poláci. Proto je tady tolik lidí a proto je tato možnost. Na druhou stranu já za ty své roky jsem trochu zklamanej. I když za poslední roky se hodně dobře spolupracovalo s těma rozhodujícími organizacemi, které mají ten úřednický glejt: smíte / nesmíte. A to jsou Lesy, to je Povodí a to je CHKO. Ten kraj a ty statutární města, to je jen politické žvejkání, chvíli je tam Franta, pak je tam Pavel, jestli si na tu chvíli potřebují vystrčit lokty, získat něco, někde něco slíbí atak dál.

T: Dobře. A konkrétně ta cyklistika a běžky ve vztahu k ochraně přírody, jak to vidíš?

R: Samozřejmě, ta cyklistika i ty běžky, vůbec ten pohyb lidí přináší negace té ochrany přírody, ani ne jen těma vlastníma lidma, ale tím, že se pohybují. Protože já jsem na tom začátku také některé aspekty nevnímал, tlačil jsem na to CHKO, ať nás pustí dělat stopy všude, protože těch lidí je tolik, aby se to trochu rozprsklo. Jezdím do Saalfeldenu (Rakousko), který je význačný 260 km upravovaných stop a nikdy, už tam jezdím 12 let, jsem nenarazil na takovou koncentraci lidí na běžkách jako tady, když se podaří víkend, je pěkná zima a sluníčko. Tam je to taky, ale těch lidí je desetina na tom prostoru rozplácnutým. Kdežto tady, vždyť si to sama pamatuješ, jít Hřebínek to je Václavák.

T: Jo, nedá se tam projet.

R: To se sebou nese tu negaci, že dneska nejsou všichni vychovaní, že když si vezme s sebou tu tatranku, tak si má ten igeliták strčit do kapsy a vyhodit doma, padá to z nich a pak ty odpadky vidíš. Pak si to šmikne, kde ho to napadne, to je zrovna oblast kde jsou prej Tetřivci, ne prej, oni tam jsou, no a oni jsou potom vyplašení. Tak to je zase proti tomu, že ty hory jsou malé a těch lidí je hodně.

T: Co je podle tebe nutné pro zajištění sportovních a rekreačních aktivit, lze nějak formulovat nějaké požadavky nebo podmínky, které jsou nutné ať už pro rekreační provoz nebo i pro ty velké masové závody nebo i normálně běžné závody?

R: V každém případě je to dostupnost, ta tady je. Ať už to jsou busy. Po x letech i to město Liberec pochopilo, že sem šoupli až nahoru tu 18ku (prodloužená linka č. 18 Liberec - Bedřichov) a každý toho využívá. Tím nemám na mysli těch 5 místních, kteří se dopravovali přes Jablonec a tramvaji do Liberce a dneska to mají napřímo. Hlavně vytvoření toho zázemí a prostředí. V zimě to jsou upravené stopy.

T: Ty máš na starosti ta o.p.s.

R: Ano to má ta o.p.s. a v létě cyklobusy, protože ti slabší, kteří si nedají těch 5 km zahřejvačku rovnou nahoru do kopce, tak ty busy je sem vyvezou a pak už se vozí jen po těch vrchách a dojet na Jizerku a zpátky je pro ně celodenní krásný výlet. A tak to tady je. Teď konečně i pár těch restaurací se trochu zvedlo, Královka, Prezidentská, na Jizerce Panský dům, takže to nabízí to občerstvení pro ty lidi, kteří to hledají.

T: Takže si myslíš, že nic nechybí, že vše funguje.

R: A to ne. Protože když začali stavět Singltrek na Novoměstsku, tak jsem se na to jel podívat, protože jsem to znal z cyklistických závodů, že sem tam nás třeba v Polsku vyhnali na pěšinu najednou 5 km, museli jsme se tam naskládat a předjíždět, tak já jsem to kvitoval. A je dobře, že se o tom uvažuje i tady, v těchto místech, o dalším rozšíření. Je

pravda, jak zase oddělit ty pěšáky od cykloturistů a plus ty koloběžkáři, ti patří k těm cyklistům, s těmi koloběžkami se blbě chodí po těch kořenech. Je ohromná otrava zase pro ty turisty, když jsou špacírem, chtějí si povídat v těch horách a každých 20 vteřin profrčí parta cyklistů. To je problém, tady by to vyžadovalo některé tratě separovat mezi sebou, ale jak to ty lidi naučit.

T: Když si říkal ten střet pěší a cyklisté, registruješ ještě nějaké jiné střety nebo problémy, ke kterým dochází při využívání Jizerek?

R: No, ani to nejsou střety. Pak je skupina lidí, kteří chodí rádi po neupraveném, a to pak vidíš, jak je někde vždycky odbočka, je tam našlápnutá cesta, to často bývá do těch zón, kam chráněnka nechce pustit upravovat ty stopy, protože je tam tichá chráněná zvěř nebo ptactvo. A ti lidé, a to se objevovalo i na našich stránkách, proč nám kazíte tu přírodu, proč ten sníh upravujete a nenecháte to jak to je. Ale to je promile lidí oproti tomu, kteří chtějí využívat ten sport s upravenou stopou a tak.

T: A ještě něco? Pěší, ti co chodí mimo, ještě něco?

R: Ani ne (...). Ještě je nás tady skupinka lidí, že už umíme odhadnout, kdy budou ty Jizerky přelidněné, tak zmizíme.

T: A pak se potkáte všichni s čelovkama večer.

R: Tak. I podle počasí, spíš kvitujeme to nepříjemné počasí, které lidi netáhne do hor, a my vyrazíme, než když je to hezké počasí, kdy zase zmizíme.

T: A pak se potkávají pořád ti stejné skupinky.

R: Jo, stejní, ve stejných časech a tak.

T: A kdo jsou pro tebe, jakože zástupce sportovců, hlavní partneři nebo oponenti? Ty si říkal, že s ochranářema, lesákama, vodařema, že je to v pohodě.

R: Lesy ČR, Povodí Labe a chráněnka. Největší partner je tu kraj, protože Jizerské hory jsou největší chloubou kraje. Ještědské hřeben to jsou akorát skoky, které se dělají trochu. Kdežto tady ta cykloturistika, pěší je celoroční plus ta zimní turistika. A to je vidět, že proto ten kraj je jeden z největších finančních partnerů.

T: A jaké jsou tvoje zkušenosti se správou CHKO, říkal si, že s nimi je dobrá komunikace?

R: (Respondent požádal o vynechání této pasáže v diplomové práci a pohovořil o problémech a sněhových podmínkách na Mistrovství světa v klasickém lyžování v Liberci roku 2009. Jednalo se o areál ve Vesci, který není součástí CHKO Jizerské hory, a proto není potřeba tuto problematiku dále rozvíjet.)

...Nakonec se ukázalo, že my (Jizerská o.p.s.) jsme tím získali takový punc, který se potom zpětně ukázal jako dobrý. Liberec si tím pořádáním nasekal dluhy, tak to začal brzdit, ale kraj tomu začal fandit, to nebylo MS jen v Liberci, ale udělalo to plusy i kraji. Takže na tom kraji jsme potom byli vřele vítáni a dostali jsme prachy nejen od kraje, ale i od různých dotačních programů, co ten kraj organizoval, ať to byl Spolek turistů a tak. My jsme se hned zavázali, že ty cedule a různé sloupky, že tam umístíme.

Co tam vidím za negaci, teď budu možná někde v jiných otázkách. A to je, že je tu strašná spousta různých organizací, které získají povolení třeba stejně jako ta o.p.s. a naflákají cedule. Viz, přijdeš na Vládní a je tam cedule U Buku. Tzn. lidé, kteří se tu nepohybují a ví, že je to nesmysl, tak ta organizace nemá už chuť a sílu, aby tu ceduli vzala a dala ji na správné místo o ty 2 km k tomu Buku, kde to má být, protože peníze už shrábla. Nebo přijdeš k Georgovi (křižovatka Gregorův kříž), kde jsou dva sloupy s téměř identickým označením. Ty organizace nezastřešil kraj, který by třeba rozhodl, tato organizace bude tady, ta hlavní bude tato a přes tu to vše povedeme.

T: A co je to za organizace?

R: To je klub, spolek přátel tady vesnic té Jizerské (...), jak se to může jmenovat (...) To se když tak obrať na holky na íčku, Silva Kalinová, můžeš ji pozdravovat, jaké spolky se tu nahoře pohybují. Je to Spolek turistů, ještě minimálně 2–3 spolky, třeba Taxus (Taxus

s.r.o., sortiment dřevěných prvků do zahrad a na veřejná prostranství, úpravy turistických cest a jejich vybavovacích doplňků), který tady dělá pro pěší turistiku různé stezky, když jedeš na Černou horu, tak dělá ty chodníčky a tak. Takže tyhle organizace se tu pohybují.

T: Ale nejsou zastřešené.

R: Trošičku to tam zadrhne mezi nimi.

T: Říkáš, že ten Taxus dělá pro pěší, za běžky o.p.s. a za kolo?

R: Ta cyklistika, my, teda ta o.p.s.

T: Už tam nejsi?

R: Už tam nejsem. Už tenkrát jsme to rozšířili, když se koukneš na stránkách o.p.s. je tam: cyklotrasy, pěší turistika, hendikep a běžky, tyhle 4 oblasti, celá ta naše mapa. Takže ta o.p.s. se snažila jediná to zastřešit, ale nefunguje to 100%.

T: A někdo jiný? Třeba Klub českých turistů má cyklistickou odnož, ale nevím, jak moc tady fungují a projevují se.

R: To je o tom značení právě, pak najednou přijdou a oni mají růžové značky, a turisté mají žluté, nemyslím to bílé s tím, ale to pozadí je trochu barevně odlišné. To by chtělo, určitě by mohlo (...)

T: No, nějak to zastřešit a zkoordinovat.

R: Jenže to se právě v demokracii nenosí, demokracie může fungovat jedině pod silným diktátem.

T: Dobře. Jak ty osobně vnímáš ty ostatní aktéry v Jizerkách? Správu si zmiňoval ohledně toho MS 2009.

R: Pod všemi těmi kotrmelci, které tu tenkrát vznikly, my tím hrabáním sněhu (při MS 2009), tak i oni si uvědomili, že pořád striktně říkat ne, tam nesmíte, tam vás nepustíme, že to také nejde. Takže ve své podstatě se té o.p.s. podařilo jakýmsi způsobem, dneska to nové vedení vytáhlo, protože nic neudělali, ale potřebují se také něčím prezentovat, tak vytáhli 8 let nebo 6 let starou věc – deklarace mezi krajem, lesy, povodím a Jizerskou o.p.s. (respondent zapomněl uvést Správu CHKO JH; Deklarace o spolupráci) a to vedlo k tomu, že i my, když vždy sedíme s těmi dotčenými, tedy seděli jsme, oni pořád sedí, co můžeme dál v Jizerkách udělat, kde nám něco chybí. Tak se to zkoordinuje, my potřebujeme, protože ty Lesy se o ty lesy musí také starat, existuje těžební plán atd. Teď třeba konkrétně to uvidíš, protože se začne se těžit od Maliníku na Českou chalupu. Lidé jezdí tudy na lyžích a teď jsou šokovaní, že tam někdo prohrnuje cestu, protože běžci by sjeli až dolu. Takže táta, až tam pojede, tak si rozbije hubu nebo musí jet vedlejší cestou, protože ta cesta na České chalupě je prohrnutá a oni to hrnou proto, že je příjemné počasí a oni tam co nevidět začnou kácet a tu cestu potřebují. Takže teď trošičku zase chrápe Jizerská o.p.s., protože ta by měla na stránkách informovat o tom, že je to v souladu s dohodou. Prostě ten běžec, ať to nepíchne na České chalupě, ale vyjede až nahoru nebo ať použije druhou výstupovou cestu, aby se dostal na Magistrálu. Tohle to, my jsme si vždycky sedli, co Povodí – kdy nás pustí do hor, kdy nás pustí lesáci do hor, protože lesáci, s Lesy ČR, to jsou pytláci nebo myslivci nebo jak si říkají, to je jedno a totéž. Oni mají zase povinný odstřel. Jeleni se jim neslezou dolů, protože ještě nenastala krutá zima, teď už napadlo trochu sněhu a my do toho chceme vjet ratrakama a chceme upravovat. To je vždycky ten začátek takový dost složitý. Protože ten turista vnímá jen svůj cíl, já tam chci, já tam chci sníh, chci tam běhat.

T: A chce to upravené a chce toho co nejvíc.

R: Tak, co nejvíc. A najednou vůbec nebere, že mu za zády běhá ještě stádo 20 jelenů, které už by normálně v zimě běhalo někde dole v Oldřichově. Protože ty jeleni údajně, já nejsem žádný myslivec, tak mi to bylo vysvětlováno, když pak přijde nahoře krutá zima, tak slezou do nižších partií.

T: A když jste to projednávali, vy jste s tím přišli, že chcete schůzku? Jak to vznikalo? Jak

fungovala ta komunikace?

R: Na samotném počátku, když ta skupina, ve které jsem byl já, Renda Mašín a Ivan Šmaus, tenkrát za Blanky, to ještě nebylo, ale za Míly Jelínkové (bývalá ředitelka Jizerské o.p.s.) jsme pak podepsali tu Deklaraci o spolupráci. Tak jsme se dohodli, že jednou, minimálně, raději dvakrát, takže to vždy probíhalo na konci sezóny v dubnu a pak někdy v září. Tak jsme si vždycky sedli a řekli jsme si, co se nám podařilo, co se nám nepodařilo, kde vidíme problém, co my chceme pro tu turistiku dělat. A co oni jsou pro to ochotni ustoupit. Protože ten turista by nejraději chtěl ty lesy, ale mezi nimi řezat tisíc dálnic a cest, aby tam mohl létat. Tak proto třeba dovolili rozšíření toho výjezdu z Bedřichova, jestli si pamatuješ to esíčko, co tam bylo, tam se ti lidé museli evidentně tlouct. Takže to rozšíření, plno jiných cest na hřebenech, tady se udělala trasa, aby mohli chodit i pejskaři na běžkách, aby nechodili do těchto partií, aby ti pejskové se prošli i tam. A toto se vždy projednávalo, dělali se z toho zápisky. A co se nakonec udělalo, co se splnilo, nespnilo. Protože ty cesty zarůstají, lesem rolby nemohou projet, snažili jsme se to prořezat motorovkou, ale to bychom na tom strávili roky, oni mají velikou techniku, to je jak tank, nasadili ramena, projeli a za odpoledne bylo hotovo.

T: Takže jste se domluvili v rámci Deklarace a od té doby to funguje a každý rok se scházíte.

R: Funguje.

T: Ale to se všechno týká běžek, něco k tomu kolu?

R: Ono to má vazbu i na to léto, ty cesty vyřezané jsou pak snáz využitelné pro turisty, pro ty cyklisty a koloběžkáře.

T: Ještě jestli se tě můžu zeptat, proč už nejsi v té o.p.s.?

R: To je hrozně jednoduchý. Tady byly volby. V těch volbách vyhrála jedna skupina, která měla z 9 členů vlastně 4, tamty 3 další skupiny měli 2, 2, 1. Takže ty tři se dali dohromady proti té jedné skupině. Protože já jsem fandil té první skupině, té hlavní, oni by byli rádi, abych tam v té o.p.s. zůstal, ale nezůstanu z jednoho prostého důvodu, protože dnes je v o.p.s. 9 členů správní rady, to je moc. A když se má sejít 9 lidí, než si každý vypindá to svoje. Z těch 9 není dnes ani jeden lyžař. To jsou takový tluchobové jen. My jsme tam byli 3, z toho 2 velcí lyžaři. O Ivanovi Šmausovi nebudu mluvit, já jsem na těch horách taky nějaký kilometr objel,

Renda Mašín, náčelník Horské služby, ten má zase i ten bezpečnostní pohled. Takže nám to fungovalo, v těch 3 jsme se vždycky rychle dohodli, 2 byli proti a 1 pro, tak ti 2 vyhráli. Ale takhle když jich je tam 9 (...). A hlavně proto, že tam nastoupili lidé, kteří měli přímo v zápisech na obecním zastupitelstvu „musíme ovládnout Jizerskou o.p.s.“, tak jsem si říkal, co blázníte. Organizace, která je příspěvková, se přece neovládá, ta se řídí. Jestliže se dříve ukázalo, že kdysi 9 členů v řízení je nefunkčních, tak tam nechte ty 3, nechte nás v klidu. My máme do června, nebo měli jsme do dubna jmenování a vy jako nový starosti, jako nové vedení si tam jmenujte, koho chcete a nemusíte ji ovládat a normálně vám tam o.p.s. jakoby řízením spadne do klína a řiďte si to dál, jak umíte. Jenže ono to bylo tady málo politicky zveřejněné, tak oni potřebovali ukázat něco. Nastala taková patová situace, oni si svolali správní radu a já jako předseda správní rady jsem byl jediný. Protože ta o.p.s. je takový, právníci to nazývají vystřelený šíp. Ta má svá pravidla, ten kdo ji založí, už pak má pak hrozně málo právních argumentů nějakým způsobem, když se to vedení, dá se říci, odkloní, nějakým způsobem to korigovat. To i starý starosta říkal, podívejte jak ta o.p.s. to pozvedla.

Jak to všechno začalo fungovat, technika a tak. Když jsme nastoupili do o.p.s., tak nebylo pro ty zaměstnance, a to byli 2, na výplaty. Teď jsme předávali předávací protokol a na hotových penězích, na rezervě, bylo 3,5 milionu. Takže tady vidíte výsledky, jsou vynikající a vy z toho ty kluky vyženete. Byla sezení, já jsem řekl, že to sezení nepovažuji

za správnou radu, podle paragrafů. Měl jsem to všechno od právníků požehnané. Takže o tom, jestli vy nebo já mám pravdu, o tom rozhodne soud. A liberecký soud, to je minimálně 2–3 roky, takže to v klidu doběhne do toho jmenování mých členů. A oni by mohli jmenovat i nás zpátky, ale to jim nešlo pod vousy a bylo zle. Takže oni okamžitě další právníky a hledali jak nás nějakým způsobem i osobně napadnout. Takže my starý jsme se sešli a ten náčelník Horské služby začal z toho couvat, říkal chlapi, to bude mediální přestřelka. A na to ty Reflexy a Blesky čekají, to bude ještě větší šleha než mistrovství světa. A já jsem řekl (...), protože zase tím, že jsem měl spolupráci ve fabrice s právníky, takže jsme to všechno táhnul přes fabriku, finančně to nestálo nikoho nic. Já jsem řekl, že to ochráním do doby našeho jmenování za cenu, že všichni 3 jsme na jedné straně. Jakmile to bude 2:1, tak já jdu od toho také pryč. Ne, že bychom toho třetího přehlasovali, ale tady byla ta jedna má podmínka. Jestliže Rendo, z titulu mediálního tlaku to nechceš rozmáznout, hrozně jednoduché řešení. My jim podepíšeme jejich verzi, v tom okamžiku já končím, Ivan řekl, že taky. Renda řekl, já nemůžu, protože tady Ministerstvo ŽP, kam oni spadají, tady zainvestovalo novou Horskou službu, projekty a všechno. A on to musí sledovat, protože jinak je to marná investice a jemu to bude kladeno za chybu. A nové vedení se to snaží shodit, a asi se jim to podaří, shodit pod stůl. Ale nové vedení si neuvědomuje, že až bude žádat o dotační program, tak je to právě toto ministerstvo, které na to bude dávat štemple. Takže takové kotrmelce se tu teď děly (...). Takže jsem sdělil starostovi, že jim na to kašlem a mám od té doby klídek. Takže sice jezdím, ale první týden jsem si šlapal na Jizerku, tak jsem si říkal, takhle jsem si prošlapával naposledy na vysoký škole. Ani se skútre nebyli schopni to projet. Ani z Jizerky, na Jizerce bylo tolik sněhu, že už z Jizerky mohla jezdit až po Žďárek, až po Kristiánov mohla jezdit rolba.

T: A nic. Takže oni tam jsou všichni úplně noví?

R: No oni to nejsou všichni úplně noví, jsou i staronoví. Martin Koucký, Kuchař a tak, Mára (Marek Pazderský) si tady hraje na to, že to umí upravovat, ale ten s tím svým podnikáním neví, co dřív. Lítá jen tady a nevyběhne se podívat na Jizerku a pak neví, jestli tam má poslat rolbaře nebo ne. Když poroučí dva, tak to není nikdy dobře a oni se dohodli, že bude poroučet Mára a Koucký a tohle je výsledek, ale to už musí posoudit lyžaři.

R: Jasně. Myslíš, si že mají ty sporty nějakou reprezentativní reprezentaci? Jestli ta o.p.s. zastupuje lyžaře, ale co jiný spolky?

T: Já myslím, že jo, protože tím, že se tady upravuje (...) upravovala se pořád. A abych jen nekydal, já jsem hodně kvitoval, že se jim podařilo zasněžit. Tím, že se jim podařilo zasněžit to 4 km kolečko (připraveno pro Jizerskou 50 technickým sněhem) a nebudou líní a budou to kolečko udržovat. Tak ti echt sportovci, kteří potřebují hltat kilometry. Tak v Břízkách už nebude nic a tady se bude moci jezdit. Ty Jablonečáci, Liberečáci nemají problém si tu vyjednat slevu, aby je tu nechali trénovat, ten janovský bedřichovský oddíl je tu každý druhý den, co je tam vidím. Takže ti sportáči tady mají zázemí a mohou to využít.

T: Takže to zasněžování, dobrá věc?

R: Jo, dobrá věc.

T: A ty cyklisté? Jestli tu je nějaká reprezentace?

R: U těch cyklistů je dobré, že to podvědomí, to zázemí tu bylo. Tady se pořádá Český pohár, už 2. nebo 3. rok. Přijede sem celá česká elita, Jarda Kulhavý, Kristián Hynek a všichni kluci, co to jezdí. Mají to kolikrát jako kvalifikační závody na mistrák nebo svěťák, takže to se tady všechno odehrává.

T: A zástupci či reprezentace těch běžných rekreačních cyklistů? Jestli existuje nějaká skupina?

R: No to jsou ty klasické cyklistické oddíly, ve kterých je i taťka, je tu Eleven, ty Příchovice a tak. Tam je trochu problém, že by chtěli v horách víc těch závodů a tam zase to naráží na chráněnku, že ta víc závodů nechce. Každý ten cyklistický závod pak přinese

problém, kdo to po nich uklidí (...).

T: Pak jsou plné příkopy lahvíček a obalů od gelů.

R: Přesně.

T: Myslíš si, že ta správa CHKO nevyžaduje zbytečnosti? Dá se domluvit na rozumných věcech?

T: Já osobně si myslím, že některé věci neukočírovaly. Záměrně. Viz od Trompetry (pod Maliníkem), od Vojty Šakala, se udělala nová cesta na přehradu. Já jsem měl požadavek, ať tu novou cestu udělají hladký asfalt. To by přitáhlo plno lyžařských, cyklistických, spíš běžeckých, lyžařských oddílů, to by byla nádherná 2,5 km tam a zpět, to by byl 5 km úsek, který by se využil na kolečkáčích a na kolce, krásné na využívání, nenáročné a bezpečné. Ne původně tu byly silnice hrubé asfalty, tak to budeme dělat jako původní silnice. Tentýž rok, nebo rok na to, udělali od Bílé kuchyně dolů kolem Kuběnky, to je přesně ten asfalt, který jsem chtěl tady. Jenže tamten byl financovaný Evropskou unií, tak musel být nákladný. Kdežto tento byl financován Lesy a nechtěli právě, aby sem tolik lidí jezdilo na to. Stejně se mezi tím množstvím lidí najde ten sportovec, co ten obal od toho ionťáku flákne na zem, místo toho, aby to odvezl.

T: Dobře. Jak jsme se bavili o té komunikaci a vyjednávání o úpravě stop. Myslíš si, že tu probíhá ještě další vyjednávání? Nebo co se řeší?

R: Určitě. Vždy to vidím u těch dalších spolků, třeba Klub turistů nebo přátel turistiky, že najednou vidí, že se někde povoluje nějaký dotační program, tak tam jdou a ku prospěchu něco udělají. Třeba kusy chodníku třeba kvůli bažinám, lidé tam chodí a skáčou křížem krážem. Když ten chodník tam vznikne, tak tam stejně dojdou, ale neponičí ty kletě a tak a dojdou na ten cíl. Ale tohle přináší tu věc, že ten o tom ví, ten o tom neví. Všechna ta povolení jdou přes Lesy a všechny jdou přes chráněnku, tak se nabízí otázka, jestli tam by neměla být nějaká centrála, která by to koordinovala a tak.

T: Takže si myslíš, že k tomu jednání nejsou přizváni všichni aktéři?

R: Nejsou, každý individuálně.

T: Takže každý, kdo si zjistí, si zažádá, ale neví o tom ten vedle.

R: Tak. Byl jsem u několika jednání, kde jsem skutečně zaslechl, ne toto tam nepovolíme, ať se dohodnou s Jizerskou o.p.s. Protože, tak jak je vzniklá Jizerská o.p.s., upravuje celé Jizerky, já se bojím, aby to tak zůstalo, tak když vznikala nová o.p.s. na Desné nebo tam v těch končinách, tak jim řekli rovnou, jednak druhý žadatel o dotace na kraji, druhý žadatel na dotaci ve velkých městech, druhý žadatel pro povolení k vjezdu na chráněnce, druhý žadatel... a už to roste. Pak si udělá o.p.s. Nové Město a roztříští se to a pak se z toho zblázníme. Řekli rovnou, my tu máme tu deklaraci, máme toho parťáka Jizerskou o.p.s. ať se dohodnou a vypakovali je, bylo to v Albrechticích. Ale jestli se bude chovat, a teď nebudu malovat čerta na zeď, tato parta tak, jak se začala chovat letošní rok, nedělají nástupní místa v ostatních částech Jizerek, dělají jen hlavní magistrálu, tak to přímo vybidne ty ostatní skupiny, aby to udělali znova.

T: Myslíš si, že když probíhá to jednání, zda je snaha o společné řešení, nebo jde o ústupky?

R: Ne ne. Určitě je snaha o společné řešení. Právě na těch sezení, kde jsme byli, tak tam to evidentně zaznělo. Tak i nás, ty hltavce té turistiky a toho sportu, potom i rozumnými argumenty přibrzdili, vysloveně nám řekli, proč byste jezdili za Smědavskou horu, když tam je dostatek prostoru po Štolpichu, nahoru na Rozmezí, kde ti turisté projedou. Nechte tam ty ptáky chvíli v klidu. Je to argument a proč proti tomu bojovat. Jiný problém je Bedřichov – Hřebínek, jediná cesta. Tak proto se už teď otevřela žlutá cesta, která je po starý Oldřichovský a vyběhneš u přítoku Černé Nisy. Tak se to tam začalo upravovat skútre, aby to odlehčilo tu jednu cestu, která z toho Hřebínku jde. My už jsme to projížděli skútre stopy, ale letos jsem to ještě neviděl.

T: Aha. Tak to už asi...

R: Ještě ti řeknu, že i ty úpravy, které se dělají na těch komunikacích, tak už je dělají s rozměrem pro tu naši zimní techniku, ta rolba má 4,20 nebo 4,50 a už se s tím počítá. Počítá se s tím, že ten mostek mohou opravit 3m, ale ta rolba pak neprojede. Tak už všechny ty, co do budoucna dělají, většinou to dělají projektanti těch Lesů, tak už mají zafixováno, mostek na magistrále a tento rozměr.

T: Tak já si myslím, jestli jsem na nic nezapomněla, že už je to asi všechno.

R: Ne, vyzpovídala si mě jak u zpovědi.

T: Koho by si mi doporučil jako zástupce sportovců na rozhovor?

R: Hele, on samého začátku je jedna taková známá postava a to je Láďa Míka, účastník všech Jizerských 50, dodneška člen Jizerské 50. Ono hodně těch původních členů Jizerské 50 ten Martin Koucký tím svým jednáním jakoby vyštípál. Tak ti lidé s tím sekli, oni to byli dobrovolníci taky, kteří tady stáli na stopaři a drželi se za lano, to si všichni pamatujeme, ty ne, ale já a taťka ano, Láďa o toho nějakým způsobem zůstal, tak ten by ti třeba také něco řekl ze svého pohledu. Můžu ti doporučit, dám ti telefon, třeba na Pavla Ševčíka, to je bývalý hrázný na Josefodolské přehradě. On už je tedy v důchodu, ale pomáhal nám ve vztahu k Povodí. Ve své podstatě na tu hráz bychom neměli technikou jet, ale on nám dojednal výjimku. (respondent žádá o vynechání následující informace v diplomové práci)

Takže potom vždycky s těmi organizacemi bylo potřeba v nějakém kompromisu a i chápat jejich některá nařízení a ne jít do toho jako buldozer, vy jste nás tam nepustili a teď vás rozmázneme a turisté vás zblázní a tak dále.

T: A někoho z té o.p.s. třeba s kým by se dalo popovídat?

R: Možná by stálo za to vyzpovídat Ondru Dudu, to je člověk, který mi udělal jako první průser na tom MS 2009, ale pak jsme si to během 20 min vyříkali a nejmenší zášť mezi námi nevznikla. Když pak končil předseda dozorčí rady té o.p.s. nějaký pan Adamec, který dělal pro tyto dobrovolné organizace hodně, ale pak nestíhal, protože stavěl barák. Za mnou právě přiběhl Šmaus, jestli bych neměl problém s Dudou, že by ho tam chtěl, že naopak uvítá, ať tam ten Ondra jde, že on zase pro tu magistrálu dělá hodně z druhé strany, od Kořenova. Takže ten byl takovej bijec, kdo nám pomáhal sjednocovat všechny ty plůtky mezi jednotlivými vesnicemi a tak.

T: A z těch současných z té o.p.s.?

R: Tam zůstal (...) ten Renda Mašín, náčelník Horské služby.

T: Tak toho bych možná mohla...

R: Jo, toho bys mohla. Oni té o.p.s. vytýkají jeden aspekt a to, to že, ta o.p.s. je hrozně funkční v zimě. Před zimou příprava techniky, v zimě údržba, po zimě zakonzervování techniky, ale co v létě. Jak zaměstnat ty lidi, sehnat ty lidi, na zimu se to celkem vždy podařilo, většinou jsou to chlapi, kteří mají stavební firmy, a přes zimu se toho dělá málo, tak si udělali zkoušky na ty ratraky a bezpečnostní a mohou jezdit. Ale co s těmi ostatními, správa parkovišť a tak. Takže předchozí vedení Bedřichova řeklo, že pomůže o.p.s. tím, že ty vesnické práce zadáme o.p.s., tím pádem si na sebe vydělá a překlenou to letní období a to zimní si na sebe vydělá vlastní činností. Je to trochu složité v účetnictví, muselo se oddělovat hlavní činnost a vedlejší činnost, co je osvobozené od daně a co podléhá. A tohle to nové vedení přišlo s tím, že my nechceme, my necháme o.p.s. dělat jen to, co má, tzn. jen udržovat a ostatní činnosti si budeme dělat v obci. Protože jsme manažeři, tak to budeme dělat lépe. Ještě nemají za sebou ani jeden rok.

T: Tak se uvidí.

T: Pak už jen poslední otázka, myslíš si, že by rozšíření BR Krkonoše na tuto oblast Jizerek, jestli by to pomohlo nebo by vznikly problémy?

R: Já si myslím, že by spíš vznikly problémy. Všechno, co vím malinko o těch Krkonoších,

tak všechny tyto chráněné věci, které se do něčeho dostanou, pak způsobí (...). Je to na jednu stranu je asi dobře, že si něco uchováme pro další pokolení, ale přinese to proto vždy nějaké omezení a tady v těchto malinkých horách určitě.

T: Tak jo, to je asi všechno, díky.

R: Já už nemám nic.

Při loučení respondent ještě zdůraznil, že v Jizerské o.p.s je šikovná ředitelka Silva Kalinová, která by byla vhodný respondent. Její předchůdkyně byly Jana Lhotová a Milena Jelínková. Josef Ibehej se domnívá, že předseda správní rady řídí tu o.p.s., ale řídit by to měla ředitelka, ze které si současné vedení udělalo spíše sekretářku.

Respondent: Petr Šmaus

Rozhovor číslo 5

Den: 18. 2. 2016

Zaměstnání: Ještěd spol. s.r.o. – jednatel společnosti (provozovatel Prezidentské chaty)

Bývalý starosta obce Bedřichov

Vzdělání: střední (elektro)

Bydliště: Bedřichov

Věk: 50

Průběh rozhovoru: Jako zástupce z řad hoteliérů a podnikatelů v Jizerských horách jsem oslovila s prosbou o rozhovor Petra Šmause, kterého mi také doporučil PhDr. Ivan Rynda na základě pozitivní zkušenosti z terénní praxe Sociální a kulturní ekologie v Jizerských horách v létě 2014. Pan Šmaus je obyvatel Bedřichova, bývalý starosta obce (2014), člen Jizersko-ještědského spolku a jednatel společnosti Ještěd s.r.o., která provozuje Prezidentskou chatu (ubytování, restaurace). Na základě telefonické domluvy proběhl rozhovor v příjemné atmosféře o rozsahu cca 40 minut přímo na chatě Prezidentská. Respondent mi poskytl informovaný ústní souhlas k výzkumu, včetně souhlasu ohledně nahrávání a uvedení identity. Na závěr jsem nabídla předání výsledné práce a požádala o možnost kontaktování v případě doplňujících dotazů. Níže předkládám doslovný přepis rozhovoru, včetně nespisovných výrazů, odmlku nebo nesrozumitelnou pasáž jsem označila takto: (...) a párkrát jsem v závorce doplnila poznámku pro objasnění textu.

Přepis rozhovoru:

T: Ještě na začátku bych se ráda zeptala, jaká je Vaše pracovní i osobní pozice ke vztahu sport a rekreace tady v Jizerských horách?

R: Jsem provozovatelem různých ubytovacích restauračních zařízení. V současné době už jen co se týká Jizerských hor a Prezidentské chaty, kde jsem od roku 1989. To je v současné době. Jsem jednatelem firmy, která provozuje teď Prezidentskou chatu a hotel Ještěd.

T: Vaše osobní pozice ve vztahu k těmto sportům? Lyžujete, jezdíte na kole?

R: Jsem z Bedřichova. Jsem lyžař, v mládí jsem lyžoval závodně, bydlím hned u tratí. Angažoval jsem se jako starosta, 2 volební období, tzn. osm let bedřichovskéjch. Byl jsem u tvorby územního plánu v Bedřichově, u nastavování Jizerské o.p.s., vlastně s Pepou Ibehejem. A takže u těch všech aktivit jsem byl, plus jsem členem Jizersko – ještědského spolku. Mám rád Jizerky jako takový, pomníčky (...). Mám k tomu, řekněme osobní vztah k horám.

T: A co byste mohl říct o vztahu ochrana přírody a krajiny a cyklistika nebo běžky přímo tady v CHKO Jizerské hory? Jestli pozorujete nějaké konflikty, nebo jak to vidíte?

R: No je tam ten (...), myslím si, že ta diplomová práce je správně, nebo to téma je opravdu velký, jakože si to moc lidí neuvědomuje, ale je opravdu. I já sám v sobě jsem byl kolikrát v takovém rozporu, že na jednu stranu potřebujeme samozřejmě lidi a turisty a na druhou stranu se zase tím, jak se jim příliš otvírá a upravuje se to prostředí proto, aby to bylo příznivé turistice, tak i tím se vlastně znehodnocuje a zároveň se zase pro určitý okruh návštěvníků ztrácí ta atraktivita. Například příliš velká úprava cyklistických stezek vede k tomu, že už tady nejsou lidi s baťohama, kteří by šli, nebo zas takový (...). Nebo příliš velká úprava Jizerský magistrály, což je samozřejmě v Jizerkách fenomén, celorepublikový, určitě středoevropský, tak zároveň to vede k tomu, že ty lidi, kteří chtějí tu romantiku, chtějí si šlapat stopu, nebo prostě chtějí jít někde v klidu, tak už to pro ně není atraktivní a hledají zase jiný hory. To je asi logické, že to k tomuhle vede, ale tam je

otázka, kde je ta míra, ta hranice.

T: Jaké jsou podle Vás požadavky pro zajištění těch sportovních aktivit, určitě na jednu stranu je to nějaké občerstvení, ubytování, údržba stop, teď v zimě, ale co všechno podle Vás je potřeba, aby sem ti sportovci nebo ti rekreatanti jezdili?

R: Já jsem postupně, možná je to tím, že už jsem starší a že jsem u všech těch věcí byl, tak jsem došel k názoru, že už potřeba není nic (...). A možná je to tím, že už se nechci zabývat nějakými dalšími aktivitami, že bych to jako spíš zastavil.

T: Že už je dost všeho?

R: Nevím, jestli to není třeba tím, že už to dělám nějakou dobu, že jsem tím třeba unavený, ale když slyším takový ty: „a ještě je potřeba asfaltový dráhy pro in-liny, a ještě je potřeba udělat víc hospod v Jizerkách, a ještě je potřeba navýšit ubytovací kapacity, a potřebujeme golfový hřiště a dráhu pro čtyřkolky“. Tohle to jsou témata, která se pořád ozývají a znova a znova. A vždycky přijde nová generace, jakoby objeví něco, co už se několikrát přemílalo, tak mě z toho vždycky úplně trne, protože se bojím, aby se takovéto věci neděly. Nevím, jestli to není jenom, že jsem tak nastavenej. Myslím si, že by to nebylo dobře z hlediska ochrany přírody, že už teď je to takové limitní. Na jednu stranu vždycky, když jsme to řešili, tak ten pohled té ochrany přírody logicky, a i se tím argumentoval, my teď ty lidi navedeme do nějakého koridoru, takže se vám nebudou rozjíždět do těch chráněných území, nebudou stopy všude, nebude ta síť tak hustá a všichni pojednou tím jedním směrem, ale zase (...). To je vždycky takový to, že se pak přidá ještě další, ještě další a ta síť stejně vzniká, ale hlavně tím jak se to upravuje, tak tam ten tlak lidí je takový, že si myslím, že ta příroda určitě, co se týká třeba zvěře, trpí, ale (...). Nevím, za mě to takhle stačí.

T: Za Vás i jako podnikatele, provozovatele?

R: Já to vidím i na změně právě těch (...) za těch pětadvacet let i na změně té klientely. Třeba ve vztahu k cyklistice teď v létě my máme pěkně obsazeno, dřív to tak nebylo, to bylo třeba z 60 %, teď jsme třeba na 70 % až 80 %, což je jako krásný, ale takřka by se dalo říct 100 %, 90 % jsou cyklisti.

T: Žádný pěšáci?

R: Žádný pěšáci, a když jsme začínali, tak sem tam někdo přijel s kolem, to bylo přesně obráceně. Prostě sem jezdili lidi s baťohama, šli na výlet, šli na turistiku, přemýšleli o výjezdech jako pěších a teď je to vyloženě: cyklistika a barevný dresy, honění kilometrů. A samozřejmě ten střet toho pěšího s cyklistou na těch (...). To vím já, když třeba sám chodím pěšky do hor, tak si hledám prostě stezky mimo tyhle cesty a to v podstatě nejde.

T: Jaké jsou podle Vás hlavní problémy, se kterými se ve vztahu k ochraně přírody nebo k lesákům musíte potýkat? Zmínil jste sám za sebe, že jako pěší se střetáváte s cyklisty, ale nějaké jiné konflikty, střety zájmů v rámci tady toho území, jestli pozorujete?

R: Tak určitě, ale je to logický a to je pořád v jakýkoliv fázi toho rozvoje, tak je to vždycky, že ten tlak toho turistický ruchu je na to větší využití, větší úpravy, víc odpočinkových míst, větší jako starání se, řekněme kultivování směrem k tomu turistickému ruchu, té přírody a zase ochrana přírody a lesní správa se musí profilovat zase obráceně, aby (...). Myslím, že to je takový střet, který je logický v každé fázi toho a vždycky mezi tím vznikne nějaký kompromis a někam se to posune. Teď jako ubytovatel to bude znít divně, ale musím říct, že bohužel, ale vždycky se to posune k tomu turistickému ruchu. Vždycky jakoby, protože je tam větší tlak těch institucí, investorů a prostě lidí, jakoby ta převaha těch hlasů je jako pojdme něco udělat, řeknou si o nějaký díl a dostanou půlku, ale vždycky je to kousíček, že ta ochrana přírody ustoupí a malilinko to tam pustí. A ono tím, jak se to děje soustavně, tak se to pořád jakoby ukrájuje.

T: Takže si myslíte, že vlastně tady ta správa CHKO, že je taková ustupující?

R: Ne, ne, to v žádném případě. Já si myslím, že to dělají velice dobře, zrovna tady správa

CHKO i lesní správa, vždycky jsme se dohodli anebo dokážou říct ne a argumentovat proč ne. A aspoň já jsem vždycky ustoupil, aby ze mě byl rozumný starosta nebo ten, kdo požadavek má, by měl ty argumenty vyslyšet a tak si myslím, že to dělají dobře. Ale obecně za ty roky a to nemluvím jen o krátkém období, je to vidět, že se na těch horách pomaličku ustupuje. Zase logicky to nemůže být asi, že by to šlo druhým směrem, že by se jako začaly zakazovat vstupy a víc se chránilo. Tam ta ochrana je buďto u těch nejceněnějších zón, že se dostanou do té rezervace nebo do prvního stupně. Anebo je tam možná ochrana vlastnictví. Vlastnictvím, to znamená, že to spolek odkoupí a pak se o tu lokalitu stará, a tím že jí vlastníte, tak pomůžete, ale jsou to jakoby malé oblasti, to není celoplošně.

T: Kdo nebo co jsou pro Vás hlavní partneři, nebo oponenti, nebo další významní aktéři? V rámci třeba tady provozu, jako podnikatel, s kým se dostáváte do jednání kromě té správy CHKO?

R: Správy CHKO, lesní správy, obce a kraje jsou hlavní partneři, kteří by se měli dohodnout. Pak tu jsou další sdružení, které sdruží podnikatele nebo sdruží nějakou zájmovou oblast a to je většinu pro prosazení jednoho cíle, ale ti hlavní partneři jsou obec, lesy a chráněnka.

T: A když probíhá vyjednávání nebo se snažíte dojít ke společnému řešení, jak vůbec probíhá to jednání? Jsou všichni otevření, je s nimi domluva (...)?

R: Já jako tady podnikatel k těm jednáním nepříjdu. Nebo mám v rámci malého okruhu jednání, že třeba vyjednáváme čistírnu, jo ještě povodí jsem tam nezminil, povodí tam také vstupuje v některých případech a vlastníci pozemků. Ale to spíše říkám ze zkušenosti jako starosty, tak jednání jsou, a vždycky byly, rozumné a korektní a musím říci, že si tam každý hájil svoje a došlo ke kompromisu. Když tam byl silný argument, tak ti lidé byli schopni ho uznat a ustoupit od požadavku. Až mě to vždycky mile překvapilo, že jednání bylo, tak jak by to mělo být.

T: Ukázkově.

R: Tak. I když jsem se třeba kvůli něčemu, nechci říct, pohádali, ale třeba při tvorbě územního plánu to musí být, protože každý hájí to svoje. Ale dokázalo se argumentovat a dokázalo se za nějakou dobu dojít k nějakému řešení. Ale jsou situace, kdy nemůžete vyhovět všem, protože tam jsou protichůdné požadavky. Jeden chce stavět a jeden nechce. Tak to musí dopadnout, že se staví a jeden je našťvaný, nebo se nestaví a je našťvaný druhý. Vždy musíte toho jednoho (...), nejde to udělat tak, aby byli všichni spokojení, což je těžké pro toho úředníka, který to rozhoduje. Ale myslím, že tady po těch úspěších tady, co jsem říkal, ti lidé proti sobě nepálí a dokázali to vždycky vysvětlit.

T: Takže se vždy našlo společné řešení nebo šlo o kompromisy.

R: Buďto společné řešení nebo jedna strana dokázala naslouchat té druhé a ustoupit.

T: Myslíte si, že ty jednotlivé sporty, zase z pozice starosty, že měly nějaké adekvátní zastoupení? Nějakou reprezentativní reprezentaci? Kdo by mohl mluvit za cyklisty a běžkaře. Třeba za úpravu tratí vystupuje ta o.p.s. jako reprezentant těch běžkařů. Myslíte si, že za tyto dvě skupiny sportovců může někdo vystupovat? Říkal jste, že v jednání vystupuje správa, lesy, obce, je tam nějaký zástupce těch sportovců a rekreantů?

R: To není asi jako sportovců, ale spíš toho turistického ruchu. Tak tam je Turistický region Jizerské hory, který teď vede janovský starosta. Je to vlastně svazek obcí v Jizerských horách, který komunikuje v rámci státní správy a kraje, o tom, jakým způsobem to v Jizerkách vést. Tam jsou nějaké legislativní problémy, proto se to dělá z příspěvků jednotlivých členů a plus z příspěvků Libereckého kraje. Kdežto někde jinde, třeba v Rakousku se to dělá přímo z daní, které ten region tvoří a pak se mohou dělat různé společné projekty, na které jsme z venku zvyklí. Kdežto tady to ještě nejde, ale je to správný směr, že ty turistické regiony vznikají. V podstatě sami, trochu amatérsky, ale

snaží se zastupovat širší skupinu. Tak to je určitě partner, ke kterému by to mělo směřovat a ten by měl sdružovat ty drobnější jako je třeba Jizerská magistrála nebo sdružení sjezdařů, které dělá sjezdové areály, u nás je to z největší Bižuterie, kde vzniklo sdružení Jizerky Card, které dává v podstatě slevy a platí z příspěvků třeba skibusy, nějaký rozvoj drobných areálů a hlavně té infrastruktury, aby lidé dostávali stejné informace, měli přehled a nasměřovalo je to na služby. Spíš ty, kteří sdružují víc těch menších dohromady.

T: Zmínil jste ty menší sdružení, třeba Bižu, třeba za ty cyklisty tam je také nějaké sdružení pod Turistickým regionem?

R: Vždycky tam fungují různá sdružení, za ty cyklisty bych řekl, že jsou malinko roztržštěné. Ale nevím, moc tam nevidím. Vždy jsme jednali se sdružením cyklistů, většinou to byl spolek lidí, kteří chtěli prosadit jednu věc, třeba downhill, kde jezdí (...) v Novém Městě, tam byl myslím mladý Kvasnička.

T: Tam je Singltrek, tam je Tomáš Kvasnička.

R: Ano, tak. Singltrek to bylo silné a úspěšné sdružení, které to umí a umí to prosadit a umí se dohodnout i napříč těma správama. (...) Ale ti byli zase cílení jen na to.

T: Jen na to Nové Město.

R: Pak bylo třeba sdružení, které propagovalo cyklostezku skrz region do Německa. Není to tam jednotně. Ale zase logicky, jako nejsou běžkaři a sjezdaři spojení, tak stejné je to s cyklisty. My jsme třeba v rámci o.p.s. do dozorčí rady dali pana Kolomba, který vystupoval za ty cyklisty, tak aby právě ta o.p.s., nebyla jen na lyžaře, ale aby to bylo i na cyklo v letní sezóně. Myslím, že to pomohlo, občas zazněl názor, jak značit cyklostezky, proč to dělat tak a ne jinak. Myslím, že ta komunikace tam byla na správném místě.

T: Dobře. Já už tady mám jen k té komunikaci. Myslím, že to už jsme vše projeli, co jsem potřebovala hlavně o té komunikaci, jak funguje, to jste říkal, že je to vše dobře nastavené. Jak si myslíte, že bude probíhat do budoucna? Jak vidíte ten rozvoj, jestli to nějak sledujete, v rámci turistického ruchu nebo cestovního ruchu?

R: Myslím si, že to bude pořád stejné, pořád bude stejný tlak investorů a provozovatelů aktivit víc a víc stavět nebo využívat ty chráněné krajinné oblasti. Stejně tak bude stále větší snaha těch dotčených orgánů to hájit. Je otázka, jak se to podaří. Občas se podaří něco rozumného, nebo doufám, že se nic nepodaří. Třeba jak jsem říkal ta ochrana s tím vlastnictvím. My jsme tady v nájmu od pana Dědka.

T: Z Jablotronu.

R: Ano z Jablotronu.

R: Tak právě, když to zakázali jezdit rolbama nahoře na těch loukách (Hrabětická louka), tak ty louky vykoupil a dal je v podstatě k dispozici. Jen proto, aby to byly louky, aby tam byla pastva v létě a v zimě tam jezdily rolby. Tím zamezil tomu tlaku, který na ty louky byl. Třeba uděláme tam golfové hřiště, to jsem tady za to dobu 25 let, co tu jsem, slyšel několikrát. Vždy bylo, uděláme tohle a uděláme moto dráhu, opravdu až nesmysly, uděláme restaurace a další stavby. Teď to vlastní člověk, který říká, bude tam louka a bude se tam v zimě jezdit rolbou a to je celé.

T: Takže on to koupil, aby zabránil těm větším záměrům.

R: A je to tím vyřešené, jednak zabránil a jednat zároveň, ten zemědělec, co to měl v restituci, ten postupně tlačil na o.p.s. na větší a větší peníze, pak už zamezil tomu ježdění rolby. Takže tady hrozilo, že by to nebylo propojené mezi Jabloncem a Bedřichovem. Jablonec to protahuje ke Kapličce, biatlonisti. A my jsme (Jizerská o.p.s.) protahovali od Kapličky dál. Ten úsek je hezký. Samozřejmě by chyběl i nám, tady provozovatelům. To je zrovna taková aktivita, na louce, velké, čisté, jede rolba, nikomu to nevadí, lidí to nasměřuje. Je to hezká velká plocha, nic se nemusí kvůli tomu rozšiřovat. A tam by to najednou zaniklo, přitom tlaky nahoře v Jizerkách rozšiřovat byly větší. Bylo to nesmyslné. Takže teď tady může rolba jezdit a může se to využívat.

T: A to, by se tam nejezdilo, to vzniklo i ze strany správy?
R: Ne, ze strany majitele, ale byl to tlak na peníze. Chtěl tu louku využít tak, aby měl větší nájem.
T: Dobře. Koho byste mi doporučil jako dalšího respondenta, někoho kdo by mi mohl k tématu (...).
R: Určitě jste mluvila s někým chráněnkou?
T: Mluvila jsem s panem Huškem a paní Mejzrovou.
R: To jsou největší capacity, co to tu znají.
T: Mám domluvené Lesy ČR.
R: S panem Řičářem?
T: Toho mám. Zatím se s ním domlouvám, ještě jsme se nesetkali.
R: Ten určitě toho řekne hodně. To je velice rozumný pán, který to vidí i(...). Protože ona ta správa lesa neznamená ho jen chránit, ale také ho využívat, to je také zajímavé. O.p.s. jste udělala přes Pepu (Josef Ibehej)?
T: Ano a ještě jsem se snažila zkontaktovat paní ředitelku Silvu Kalinovou.
R: Jo ta je teď i na obci. Pak byste musela jít jediné i za starostama. Nebo jít za starostou Janova, on je tam dlouho.
T: To je pan David?
R: Pan Daniel David.
T: A on je předseda toho sdružení? (Turistický region Jizerské hory)
R: Ano on je předseda.
T: Jo toho jsem také oslovovala, ale zatím bez odezvy.
R: A vzhledem k tomu, Janov je jakoby tak v dolíku, ale jeho území sahá na Hrabětice, až Královka tam spadá. Takže on do té chráněnkou také zasahuje. Ale hlavně z toho titulu, že je dlouhodobý starosta. Zasadil se, v podstatě vydupal to sdružení obcí v rámci turistického regionu a prosazoval strategický dokument, který říkal, co vše by v Jizerkách do budoucna mělo být. Pak bych, nevím, jestli se vám to tam hodí, ale hráč turistického ruchu by byl pan Bažant, zástupce Ski Bižuterie, která provozuje Špičák, Severák.
T: Ale on je spíš jen přes sjezdovky. Mám to zaměřené na příklad cyklistiky a těch běžek a sjezdovky jsou další téma.
R: Hlavně je pravda, že už je to dané dlouhodobě, není to, že teď to vykáčíme a uděláme sjezdovky. V podstatě jsou sjezdovky hotové a on je modernizuje a provozuje nějak dlouhodobě. A nebyl tam ten střet s tou chráněnkou.
T: Já jsem původně myslela, že to udělám i na sjezdovky, ale to by bylo další velké samostatné téma.
R: A skončila byste na Smrku a na nových sjezdovkách. Pak mě napadá, pak byste musela jít za lyžaři, jako takovými.
T: Tak to si myslím, že to pokryje to zastoupení tou o.p.s.
R: Ano v rámci o.p.s. Nevím, pak další už jen chaty, hospody. Ale to každý to bere jen kolem té své boudy.
T: Právě proto jsme zvolila Vás, že můžete mluvit jako bývalý starosta i jako provozovatel.
R: Kdybyste za mnou přišla jen jako za chatařem, tak bych vám toho moc neřekl. Pak ještě Horská služba, tam máte někoho?
T: Ne nemám zatím.
R: Tak určitě byste měla jít na Horskou službu, tam na Rendu Mašína, on je náčelník, a zároveň byl, teď zrovna odstupuje, byl 10 let v Jizerské o.p.s.
T: O něm Pepa také mluvil.
R: To je dobrý chlap, v Jizerkách se pohybuje, slouží na Jizerce, všude. On je tu také dlouhodobě, je aktivní horolezec a Jizerky zná velmi dobře. Takže určitě za ním. Pak bych vám klidně doporučil i Mít'u Bícu, ten byl před ním náčelníkem. Byl u zrodu všeho, když

horská budovala turistickou základnu, teď už to jsou jen záchranáři. Dříve dělali tyče, boudy, sbírání odpadků a tak. Ale myslím si, že Renda bude dobrý i ve spojitosti s tou o.p.s. Asistují u všech závodů apod., zároveň komunikují s tou ochranou přírody, s lesama také. Myslím, že je to dobrý tip a je to horal jak má být. Bydlí v Lučanech, slouží tady na Bedřichově, mají tu kancelář. Máte na něj kontakt?

T: Myslím, že si to najdu přes o.p.s., nebo jestli máte?

R: René Mašín (diktuje telefonní číslo) On tam seděl s Pepou Ibehejem ve správní radě, nebo se klidně můžete odkázat na mě.

T: Mockerát děkuji. Ještě se Vás zeptám, na co byste se zeptal Vy, kdybyste dělal podobnou práci, podobný průzkum?

R: Zeptal bych se, jestli je někde možné vykoumat ten nárůst. Teď mě napadá s tou Horskou službou, ty tam musí vidět nárůst úrazů. Dříve Horská služba, to znamenalo svážen lyžaře se zlomenou nohou nebo zablouděné běžkaře. Dneska to je o tom přitáhnout běžkaře s infarktem, protože víc a víc přeceňují své sportovní zkušenosti. A v létě tahat zraněné cyklisty, myslím, že tam je toho čím dál víc. Tam by se možná mohl vidět ten nárůst. Pak by to mohla vědět chráněnka nebo lesníci, na o.p.s. se kdysi instalovaly měřice průchodu. Nejsou tak moc, jak jsme chtěli, ale před Šámalovou chatou, ten se nějak vyhodnocoval.

T: O tom právě mluvil pan Hušek, že jsou pak ještě dva, na Holubníku (...)

R: Takže ty měřiče, kdo má z nich ta data, dělal to Taxus, ten vím, že to obhospodařoval, ale musel to pak někomu poskytnout. Takže jestli lesníci nebo ta o.p.s. bude mít ta data, jestli jsou za 5 nebo 10 let dozadu, tak se uvidí, kam ten nárůst jde. A ten nárůst podle mě ukazuje, že z hlediska podpory cestovního ruchu se to dělá dobře, že se ti lidé do hor tlačí, ale jaký vliv to má na tu přírodu, to musí pak říci chráněnka. Pak jsou to parkoviště, to je téma. Parkoviště, autobusy, obecně doprava. To je pro Bedřichov už limitující. Moji známí už o víkendu radši vezmou auto a jedou na Jizerku nebo do jiných nástupních míst.

T: Já jsem byla překvapená, že teď když jsem přijížděla, že je dole parkoviště (centrální Bedřichov) plné.

R: Tak jsou prázdniny jarní, sice ještě ne pražský.

T: Ale je všední den poledne.

R: Tak ono je to i tím, jak se to přiblížilo. Ten Liberec je díky autům a té údržbě tak blízko, to je jako když lidé jedou do posilovny a za 15 minut jsou tady, za hodinu si odlyžujete a jede se dolu. Už se to neřeší jako dřív, kdy se museli brát řetězy nebo počkat na autobus, někam vyjet.

R: Ono už je to přeplněné i večer, ne jen ty víkendy.

T: My jsme kdysi s čelovkama jako správní orientační začínali, kdy jsme si ty čelovky vyráběli, protože se nevyráběli. Možná nějakou historickou doma máte, ale to tu nebyl večer nikdo. Měli jsme pravidelné, že za úplňku jsme jezdili na Jizerku. Když jsme někoho potkali, tak jsme se ze začátku s ním zastavili, já čau odkud jsi a ty jezdíš také. Bylo to tak jako exkluzivní. Pak se ti lidé navyšovali a sem tam jsme někoho potkali a jen se pozdravili. A teď už je to (...).

T: Jen se vyhýbat.

R: Dokonce to bylo před nedávnem, pár lety, i téma, kdy rolbaři, protože oni se těma širokýma rolbama nevejdou tak, aby se vyhnuli lyžařům, tak jezdili v noci o půlnoci. Ale pak řešili, že to nejde, protože těch čelovkářů je tolik, že v noci nemohou jet, ale musí jet víc k ránu. Pak to nebezpečí, že se potkají, svítí na sebe. Bylo to právě zajímavé, tenkrát jsme koukali na tu statistiku z počítačů a vylezlo neuvěřitelné číslo, strašně mě to překvapilo. Nechali jsme si vyjet po osmé hodině večer, mezi osmou a desátou, kolik tam jezdí lidí.

T: To jste měli z té Šámalky?

R: Ano. Třeba na Šámalce jsme řešili, jestli parkoviště ano nebo ne. Pak jsme se dohodli s lesákama a s chráněnkou, že se tam udělá omezení na 35 míst a do toho se udělají semaforey. Nakonec to tam má a vybírají tam. Řešilo se to kolik, aby se v podstatě zamezilo tomu vjezdu jednak početně a jednak cenou, aby to bylo exkluzivní. Ne aby se tam nechalo zadarmo auto a jezdilo po lese. Tam to dopadlo dobře ta regulace. A před těmi lety, kdy jsme se o tom bavili, tak v podstatě to dělal do čtyř, pak do pěti a teď tam má lidi až do osmi. Zjistil, že lidé zjistili, že se po páté odjíždí, tak najeli v šest s čelovkama, tak to dal do šesti, lidé pak zase začali jezdit po šesté. Říkal, že má celkem slušnou tržbu na tom noční lyžování. Přijedou z Liberce, od Prahy, udělají si kolečko a zpátky. Tam je to atraktivní, protože se zbavíte toho Bedřichova, cesty k tomu Buku, kde je největší tlak.

T: Právě třeba krajský úřad ve spolupráci s CHKO a dalšími připravil koncepci cestovního ruchu Jizerské hory, kde je hlavním cílem odlehčit přetíženým částem a dostat ty rekreanty mimo ta přetížená nástupní místa. Co si o tom myslíte? Zaregistroval jste to nějak? Teď je to ve finálním projednávání.

R: Ano zaregistroval, ale nejdřív jsem to nepochopil. Myslel jsem si, že je to jen nějaký další územní plán. Že už se to dělo ve vztahu toho, co dělal ten spolek kolem pana Davida, ale pak mi to vysvětlili. Z kraje to dělal pan (...).

T: Pan Felcman.

R: Jo Felcman, tak mi to vysvětlil a ukazoval a pak jsem to pochopil. Je to určitě správně, ale je to běh na dlouhou trať. Ono už se to i dlouho dělá.

T: Teď je to v poslední závěreční fázi, čeká se jen na poslední projednání a schválení.

R: Už to trvá 3–4 roky. Nevím, jestli se podaří (...). Mě se to líbilo, myslím, že je to určitě dobře, ty myšlenky, ty cíle jsou správně, ale pak jsme to nesledoval, jestli je možné to splnit, protože tam je takových zájmů dohromady. Neuměl jsem si představit, že se tam na něčem dohodnou, nebo že se tam dokáže vše vyříkat. Spíš jsem to vnímal, jakože je to kontinuální proces.

T: Pan Felcman mi to představil, že se sešli všichni zúčastnění, dali dohromady své požadavky a vznikla koncepce. A teď už je to na těch jednotlivých (...) ať už na marketingu, nebo na jednotlivých spolcích, co se z toho udělá, co se uskuteční, jestli třeba kraj posílí cyklobusy na Frýdlantsko nebo někam jinam.

R: Jak jsem říkal, jak mi řekli cíle, pan Felcman, tak se mi to líbilo a viděl jsem, že to má hlavu a patu a že to asi umí. Já bych v něm nabyl důvěru, že to povede správným směrem, ale výsledek jsem neviděl.

T: Pak už se jen zeptám, jestli si myslíte, že kdyby se rozšířila BR Krkonoše i na území Jizerských hor, jestli by to mělo nějaký vliv ať už na ochranu nebo na omezení, která by se týkala rekreantů nebo provozovatelů rekreačních zařízení.

R: Přiznám se, že nevím, co to znamená.

T: To je vlastně UNESCO – Člověk a biosféra, tak v rámci toho programu (...).

R: Jo jasně, to je jako Ptačí oblast, tak tohle je na bio. Každá tato ochrana to samozřejmě posílí, posílí tu správu CHKO, že má pak větší argumenty. To bylo vidět při vzniku Ptačí oblasti Jizerské hory, tak v ten moment pak mají argumenty, tak pro ty investory, nebo tí, co prosazují záměry, hodně jsem slyšel: jéé nějakí ptáci, snažili se to zesměšňovat. Ale je to ochrana, která je daná a přes kterou nejde vlak. Poskytne to nástroj ochraně přírody, aby to mohla účinně prosazovat. Takže vše, co by vzniklo a posílilo, nebo dalo ochraně přírody nástroje, aby mohla prosazovat účinně svoje záměry, tak já bych to přivítal. Ačkoliv to možná ze strany provozovatele turistiky to zní divně, tak já bych byl za, aby se chránilo víc.

T: Děkuji. Já myslím, že už jsem se zeptala na vše, jestli vás napadá ještě něco k tématu, co by se dalo zmínit? Nezapomněla jsem na něco?

R: Vy se pohybujete jen v CHKO Jizerské hory?

T: Ano.

R: No, lyžaři a cyklisté (...), možnost něco ovlivnit (...), už mě asi nic nenapadá. Kdyby mě něco napadlo, tak Vám zavolám.

T: Super, mockrát děkuji.

Respondent: Mgr. Ondřej Víték, Ph.D.

Rozhovor číslo 6

Den: 22. 2. 2016

Zaměstnání: Tajemník Odborné skupinu pro rekreaci a sport AOPK ČR

Vzdělání: přírodovědecké

Bydliště: Praha

Věk: 43

Průběh rozhovoru: Za AOPK ČR jsem zvolila tajemníka, pana Ondřeje Vítka, který se v rámci OS pro rekreaci a sport zaměřuje na cyklistiku. Setkání se uskutečnilo na základě emailové komunikace v pražském sídle AOPK ČR. Rozhovor proběhl v pozitivní atmosféře o délce 45 minut. Respondent mi poskytl informovaný ústní souhlas k výzkumu, včetně souhlasu ohledně nahrávání a uvedení identity. Na závěr jsem nabídla předání výsledné práce a požádala o možnost kontaktování v případě doplňujících dotazů. Níže předkládám doslovný přepis rozhovoru, včetně nespisovných výrazů, odmlku nebo nesrozumitelnou pasáž jsem označila takto: (...) a párkrát jsem v závorce doplnila poznámku pro objasnění textu.

Přepis rozhovoru:

T: Tak v úvodu bych se Vás ráda zeptala, jaká je Vaše osobní a pracovní pozice ve vztahu ochrana versus sport a rekreace na území CHKO Jizerské hory?

R: Pracuju tady na ředitelství agentury a vlastně jako jediný na ředitelství mám na starosti právě problematiku rekreace a sportu v chráněných územích resp. ve vztahu k ochraně přírody. Jizerský hory pod nás spadají jako jeden z regionů, který spravujeme, takže spíše se tomu věnuju na té obecní úrovni, ale se situací v Jizerských horách jsem taky částečně obeznámený. Máme k té problematice rekreace a sportu stanovenou odbornou skupinu, jako poradní orgán ředitele sekce, jejíž vedoucím je právě Jirka Hušek a já dělám tajemníka této skupiny. Tam máme vlastně rozdělené kompetence po jednotlivých členech té skupiny, resp. ti členové fungují jako kontaktní osoby pro různé aktivity sportovní a rekreační a cyklistiku mám na starosti já momentálně.

T: Co byste mi mohl říct o vztahu ochrany přírody a krajiny a cyklistiky, nebo klidně i toho běžického lyžování právě v těch Jizerkách?

R: No, obecně vnímáme obě tyto aktivity jako vítané aktivity, spadající mezi takzvaný měkký cestovní ruch, nebo k přírodě šetrný. Nicméně v některých případech se to dostává na hranici toho, co jsme ochotný tolerovat, v některých případech i lehce za tu hranici. Co se týče těch Jizerských hor, tak tam nám ani tak nevadí infrastruktura, jako v jiných případech, kdy jsme zejména v minulých letech dost bojovali s různými projekty na tvorby cyklostezek, protože byly podporovány z různých zdrojů i evropských, tak těch projektů bylo hodně a bohužel byly dělaný velmi často ty projekty tak, že přírodní fenomény poškozovaly. To se naštěstí Jizerských hor netýká, tam je problém hlavně v těch počtech lidí, které se těm aktivitám věnují. A to jak v zimě ježděním na běžkách, tak v létě ježdění na kole, kdy podle mého názoru už je tam vlastně překročená do značné míry, taková ta (...) pocit vlastně člověka, že ještě vnímá tu přírodu a víc už tam začíná převažovat to, že vnímá, že už na té cestě není sám, musí se vyhýbat ostatním. Nějak s nimi interagovat a v podstatě se ten zážitek z pobytu v přírodě dostává někam do pozadí, což určitě škoda, protože my se snažíme o to, aby když už člověk jde do nějakého chráněného území, tak aby si odnesl zážitek. Za první co nepozitivnější a za druhý zážitek, který bude souviset s tou přírodou, což pokud si člověk odnese jenom to, že se musel vyhýbat s někým ve stopě, nebo na cestě případně, že měl pocit, že ho tam někdo ohrožoval, že jel moc rychle kolem něj a tak podobně, tak to se z toho vytrácí a nechceme to a to je právě případ těch Jizerek.

Možná ne teda celých Jizerek, ale mnoha cest zejména v těch horních partiích, kde je ta koncentrace těch uživatelů je příliš vysoká.

T: Teď jste říkal ta vysoká návštěvnost, co se týče monitoringu návštěvnosti, je to nějak nastavené, nebo máte o tom nějakou informaci, jak to lze sledovat, nebo jestli se to sleduje, nějak exaktně?

R: Monitoring návštěvnosti u nás máme zatím zaveden systematicky pouze s pomocí automatických čidel, kterých není nijak mnoho v rámci agentury, nic méně v Jizerských horách jich je několik a některý z nich podchycují i ty trasy nahoře, ale neběží to zatím úplně dlouho, takže nevím o tom, že by se ta data dosud nějak vyhodnocovala, protože mám pocit, že to je buď od začátku loňského roku, možná od roku 2014.

T: A když by se to potom vyhodnocovalo, tak to máte na starosti vy, nebo pan Hušek, nebo paní Mejzrová v rámci správy CHKO Jizerské hory?

R: To vyhodnocení pro Jizerské hory určitě musejí dělat lidi tam odsud. Já se zabývám jenom těmi obecnějšími věcmi, více méně na úrovni celé republiky.

T: Co podle Vás vyžaduje ochrana přírody a krajiny, lze nějak formulovat nějaké minimální a maximální požadavky, nějaké limity? Zás jestli máte nějaké informace a můžete to specifikovat na ty Jizerky? Říkal jste ta vysoká návštěvnost, ale jestli se daří konkrétně formulovat nějaké ty požadavky nebo ty limity?

R: No, ty limity tady jsou tady dané zejména k té infrastruktuře, když se budeme bavit o cyklistech, tak v tom, jakým způsobem se může rozvíjet ta stávající cestní síť pro cyklisty a to ať už se týče značení anebo úprav těch vlastních cest. Podobný je to s běžeckým lyžováním, kdy se tam udržují strojově některé ty stopy a tam taky platí limity, který z těch cest lze strojově upravovat, který ne a případně jakou technologií v závislosti zejména na šířce záběru toho stroje, který to upravuje. A to je ve vztahu k ochraně těch přírodních fenoménů asi tak všechno, co jsme schopný omezovat, nebo nějakým způsobem hlídat, ovlivňovat. Co se týče k ochraně toho návštěvnického zážitku, tak tam bohužel nemáme úplně moc nástrojů, kterými bychom tohle mohli dělat. Snažíme se porůznu využívat nástroje, který k tomu máme, ale je dost omezený a více méně to spočívá jenom v tom že, když se objeví nějaký záměr, ať už je to na budování čehokoliv, nebo na využití typu hromadná akce, takže ho můžeme s tímto argumentem ochrany návštěvnického prožitku, nějakým vhodným způsobem usměrňovat, pak už podle toho charakteru třeba na jinou cestu než kterou si vytipuje ten žadatel, nebo časově, nebo množstvím těch lidí, který se tam může té hromadné akce účastnit a tak.

T: Daří se nějak naplňovat ty vaše požadavky? Nebo vlastně vy dáte nějaké stanovisko, dodržuje ta druhá strana to, co vy stanovíte, nebo jak vlastně funguje to vyjednávání?

R: Konkrétně v Jizerkách nevím, protože to skutečně mají na starosti místní a ke mně se v poslední době z Jizerek nic nedostalo, řeším některé kauzy jinde kde nastaly problémy, ale to se netýká Jizerek, takže tam konkrétně nevím.

T: Ještě se Vás zeptám v rámci škodlivých aspektů běžeckého lyžování a cyklistiky by mě zajímalo, co vadí, nebo kdy vadí? Určitě je to třeba rušení zvěře, nebo tímto směrem jaké problémy pozorujete?

R: No, tam je toho celá řada. Něco je podobný, něco odlišný pro ty dvě aktivity, který zmiňujete. Už jsem se zmiňoval o té infrastruktuře, to je jak její budování, tak její údržba, která je velice důležitá, protože leckdy to jsou třeba lesní cesty v majetku třeba těch lesních hospodářů a ti mají samozřejmě zájem je udržovat do té míry, aby jim sloužili pro lesní hospodářství. Což nemusí být vždycky v souladu s využitím, ať už pro běžky, tak hlavně pro ty kola, protože i ti cyklisté to nějakým způsobem využívají, nebo respektive opotřebovávají tu cestu a v některých úsecích pak ta cesta potřebuje i pravidelnější údržbu, než by vyžadovalo třeba to lesní hospodářství. Protože pokud to jsou nějaké odlehlejší úseky, tak tam třeba ta cesta z hlediska lesního hospodářství slouží svému účelu třeba

jednou za několik desítek let, když tam zrovna probíhá těžba a pak de facto by mohlo ta cesta zůstat bez údržby. Jenže pokud zůstane bez údržby a jezdí po ní jezdit cyklisté, tak se může ta cesta opotřebovat poměrně rychle během několika let a potřebuje nějakou údržbu průběžnou. Problém je v tom, že ti cyklisté a ž na nějaké výjimky nejsou organizovaný a nejsou ani schopný zajistit nějakou takovou údržbu. To znamená, že ta údržba leží na bedrech toho majitele té cesty a ten se tím cítí poměrně oprávněně být poškozen, že vlastně má vynakládat peníze na něco, co mu nepřináší vůbec nic kladného. A pokud on to neudělá, tu údržbu, tak to může mít pak vliv nejenom na ten prožitek těch uživatelů té cesty, že se musejí vyhýbat nějakým výmolům, kamenům, který se tam objevují na té cestě a podobně. Ale může tam třeba dojít i k erozi při nějakých vydatných deštích, kdy to splachuje ten materiál z cesty jinam, případně to eroduje i okolí té cesty a stávalo se v minulosti, nevím jestli je to třeba případ i těch Jizerek, ale řešil jsem to v Krkonoších, kdy na zpevnění té cesty byl použitý jiný materiál než jaký byl v tom místě přírodní a vlastně výrazně měnil chemismus pak těch přírodních společenstev v okolí té cesty, protože pokud třeba to prostředí bylo přirozeně kyselý, žulový a na té cestě byl drcený vápenec, tak to samozřejmě mělo velmi významný vliv na obsah živin v půdě a kolem těch cest rostlo pak něco úplně jiného. Navíc tam kde byly vidět splachy toho materiálu z té cesty, tak se vlastně tvořily takový charakteristický vzorky jiný vegetace v ty jinak relativně chudý přirozený vegetaci a to pak jsou věci, které vidí i lajk pouhým okem, že tam je něco jiného než by být mělo. No, takže to je ta infrastruktura. U toho sněhu u těch lyží, tam je situace o něco lepší, protože tam se to odehrává v době vegetačního klidu a navíc ten sníh chrání tu vegetaci a i tu cestu před nějakým ovlivněním, takže tam vlastně jen když je toho sněhu málo a přesto dochází k údržbě těch cest, tak se může někde poškodit vegetace, nebo když se použije širší stroj na úpravu a pak to olamuje nějaký křoví kolem těch cest a podobně, tak se taky může stát, ale nezaznamenáváme to až tak často. Další problém, který s oběma aktivitama bývá spojený je, že lidi si potřebují dojít někam na záchod a dost často právě v těch horských polohách, nahoře kdy to jsou na živiny chudé prostředí, tak ta místa kde si lidé pravidelně takto odskakují, tak se tam ten chemismus taky mění dost výrazně nehledě na to, že to bývá i z estetického hlediska poměrně výrazný negativum. Pak bychom mohli mluvit o těch konfliktech mezi jednotlivými uživateli těch cest, kdy zejména ty konflikty jsou dané rozdílnou rychlostí těch uživatelů, čili jsou-li to svažitě úseky a ty cyklisté tam jezdí rychle, tak to dost často ti pěší turisté vnímají jako ohrožení a uhýbají víc možná než je potřeba a tak. V některých cenných místech to může způsobovat sešlap mimo to těleso vlastní cesty a můžou se tak ničit poměrně vzácná společenstva, i když to jsou taky spíš výjimky. Co se týče toho lyžování, tak tam je poměrně známý, že pokud do té běžecký stopy, ať už strojově upravené nebo vyšlapané těmi lyžaři, vstupuje někdo bez lyží, nebo větší plemena psů, nebo nějaký jiný větší zvířata jako koně a tak, tak ve chvíli kdy ničí nějakým způsobem tu stopu, tak to samozřejmě negativně vnímají ti lyžaři, čemuž se asi nemůžeme divit, ale opět to lze chápat jako věc která souvisí s těmi potřebami nebo cíli ochrany přírody, když se snažíme, aby lidi odsud odcházeli s tím dobrým zážitkem. No, a jinak obecným problémem je asi odhazování odpadků tam bez rozdílů těch uživatelských skupin, tam je to prostě daný obecně tím jak se lidi v přírodě chovají a jestli to mají zažité jako standart, nebo ne, protože stále je poměrně dost lidí, kteří to nevnímají jakou nějakou významnou věc a ty odpadky odhazují a občas třeba z různých anket vyvstává takový požadavek veřejnosti, že by tam měli být odpadkové koše v domnění, že to by tu situaci zlepšilo, ale praxe ukazuje, že ty odpadkové koše fungují přesně opačně, že ty lidi místo toho, aby si to odnesli domů, tak mají tendenci tam všechno házet, a i když se třeba pravidelně ty koše vyprazdňují, což bývá dost velký problém zajistit, tak může dojít k tomu, že to třeba rozhrabou lišky, které tam hledají nějakou potravu a tak. Takže obecným přístupem je do přírody koše nedávat a spíš působit na tu návštěvnickou veřejnost tím

směrem, že co si do území přinesou, to by si měli taky odnést. No a určitě jsem na něco zapomněl, ale teď si nevybavuju (...).

T: Jak jste zmínil ten střet těch jednotlivých uživatelů, třeba na těch cestách. Napadají vás ještě nějaké jiné střety, ke kterým dochází mezi těmi jednotlivými aktéry, nebo uživateli těch chráněných oblastí, nebo třeba zase konkrétně těch Jizerských hor, ne jenom mezi těmi sportovci, ale obecně nějaké střety?

R: No, mezi aktéry tam poměrně častý střet je v tom právě, například lesním hospodaření, nebo v jakémkoliv jiném hospodaření, který tam samozřejmě z titulu vlastnického je zcela opodstatněný, ale těmi návštěvníky bývá leckdy vnímaný negativně a to už buď jak principiálně třeba, když tam někdo kácí stromy, anebo tím, že při tom dochází k určitému poškození těch cest, který pak nejsou tak pohodlný pro ty jiné návštěvníky. Což zejména pokud to není nějak dobře zpevněná cesta a dochází tam k těžbě dřeva, tak se tam velmi často stává, že je prakticky neschůdná pro pěší, nebo pro cyklisty a to samozřejmě ti návštěvníci pak vnímají negativně, na druhou stranu ono se to často nedá dělat jinak, takže těm návštěvníkům nezbyvá nic jiného než se s tím smířit a vždycky vlastně po těžbě, ten kdo tu těžbu provádí má za úkol to vrátit do původního stavu, takže někdy to tam třeba vydrží týden, nebo dva týdny v opravdu neschůdném stavu a pak se to zase vrátí zpátky, ale za tu dobu to stihne napáchat to zlo na těch návštěvnících, kteří se rozčilují, že tam neměli podmínky jaké očekávali. Jinak se dost častou tohle stává na cestách, které nejsou zpevněné a které využívají koňáci pro vyjížděky na koních, což ty cesty, zejména ve vlhkém počasí dokáže dost zničit, nebo z jejich pohledu to není ničení, těm koňům to samozřejmě vyhovuje víc, když je cesta rozbahněná, než když tam je nějaký tvrdý povrch, ale z hlediska těch ostatních uživatelských skupin to je přesně naopak, takže tam je vhodnější spíš tyto dvě skupiny od sebe oddělit, pokud to není cesta nějak speciálně stavěná. Jsou různé typy úpravy povrchu, které vyhovují všem, jak těm koním, tak aby to právě vydrželo ten jejich provoz a mohli tam chodit i ti pěšáci a jezdit ti cyklisti. Jinak třeba z pohledu cyklistů, vím že dost z nich negativně vnímá, když jsou dělané svodnice příčné, které mají odvodňovat vlastně tu cestu, tak aby při silnějších deštích neerodovala, jenže ono to tam vytváří takové terénní nerovnosti, které někteří cyklisti vnímají dost negativně a je to v podstatě jen takový nepochopení z té jejich strany, že to jim umožňuje jet po dobré cestě, která odolává těm povětrnostním vlivům a holt teda tomu musejí přizpůsobit ten svůj styl jízdy, ale kdyby to tam nebylo, tak se může stát, že do půl roku ta cesta prostě zmizí a oni už tam neprojedou vůbec.

T: Tak jim možná chybí nějaká ta informovanost, vy jste ze začátku zmínil, že ti cyklisté třeba nemají ani úplně svého jakoby zástupce nebo nějakou jakoby reprezentativní reprezentaci?

R: Do značné míry to tak platí, ale je tady klub českých turistů, který má i svou cykloturistickou sekci, která se věnuje právě značení cykloturistických tras, čili z tohoto pohledu tady partnera pro jednání máme. Nic méně oni nejsou jakoby mluvčí nějaké široké členské základny, co se cyklistů týče, takže teda jsou to spíš partneři pro značení. Pak vím o tom, že v České republice už nějakou dobu funguje česká mountain bikeová asociace, nic méně jsem o ní v poslední době prakticky neslyšel a nevím, do jaké míry je ještě aktivní, to v době, když to vznikalo a dělal ještě předsedu Tomáš Kvasnička, tak jsme spolu v kontaktu byli a řešili jsme celou řadu věcí společně. Poté co se vedení změnilo, tak těch informací mám už skutečně pomálu a nepřijde mi, že by někdo o spolupráci s ochranou přírody stál, respektive spíš mám z toho pocit, že to nezvládají prostě tak, aby se tomu mohli ještě věnovat.

T: Právě s panem Kvasničkou mám rozhovor ještě dneska večer v Jablonci, tak se ho na to doptám, jak to tam je. A za ty lyžaře? Vy jste zmínil, že za ty cyklisty je tam odnož toho Klubu českých turistů, nebo je tam někdo kdo třeba jedná s vámi?

R: Tam to je podobný zase s tím značením, protože KČT dělá značení i těch lyžařských tras, ale že by jinak někdo sjednocoval lyžaře, to si myslím, že je situace ještě horší než v té cyklistice, protože tam to jakoby nějakým způsobem spadalo pod ČSTV a dneska přemýšlím a nevím, která organizace by vlastně zastupovala zájmy těch amatérských běžeckých lyžařů.

T: Kdo jsou pro Vás další hlavní partneři, nebo oponenti zase v rámci této problematiky? Určitě jste v kontaktu s těmi jednotlivými správami CHKO, Lesy ČR, potom třeba dříve s tou ČEMBOU?

R: No, Lesy ČR je vlastně představitel, zástupce ze strany vlastníků nebo nájemců těch pozemků. Což je určitě významná skupina a podobné věci se vlastně řeší, prakticky vždycky i s těmito lidmi, což LČR v těch našich územích je jednoznačně dominantním partnerem, ale i v rámci vlastníků lesů, to jsou leckdy i jiné organizace, ať už to jsou vojenské lesy a statky, nebo městské lesy, případně obecní lesy, nebo i soukromí vlastníci, tam kde mají nějaký větší podíl a tak. Můžou to být i jiní vlastníci, protože se to netýká jenom lesa. Jsou to i nelesní pozemky a můžou tam být třeba i nějaký zemědělský areály a podobně. Kdy je třeba se bavit zejména o té údržbě těch cest právě s nimi, protože oni jsou vlastníka pak i toto. No, a určitě jsou to obce, protože ty obce mají své možnosti, ať už jako na omezení nějakými vyhláškami, tak naopak pro podporu různých věcí, třeba do té údržby těch cest oni jsou schopný taky nějaký finance dávat, nebo předkládat projekty, nebo být parterem v těch projektech a to je dost důležitý, takže to jsou asi ty nejdůležitější partneři, se kterými jednáme.

T: Jak s nimi probíhá ta komunikace, jak probíhá to vyjednávání, lze jim důvěřovat, nebo lze se dohodnout buď na nějakém společném řešení, nebo kompromisech, když třeba řešíte nějaké konkrétní problémy?

R: Takhle obecně se to těžko nějak jednoznačně definuje, protože to je případ od případu.

T: A pro ty Jizerky?

R: Pro ty Jizerky, tam ta komunikace v zásadě funguje dobře. Což samozřejmě neznamená, že by se občas neobjevily nějaké neshody. V poslední době vím, že třeba lesní správa se tam poměrně hojně zastávala projektu na vybudování via ferraty na Frýdlantském cimbuří. Kdy z pohledu správy a ochrany přírody to byl projekt nepřijatelný, protože to bylo zrovna v místě, kde teda to výrazně narušovalo přírodní fenomény, takže tam vlastně byl tento rozpor nepřekonatelný, protože teda správa CHKO stála ve svém stanovisku na úplně opačný pozici, než jakou tam zaujímal lesní správa LČR. Podobně s těmi obcemi se občas objevují ty problémy, že oni jsou zastánci nějakého projektu, který z hlediska ochrany přírody není přípustný, ale jinak si myslím, že když se na to koukneme celkově, tak těch případů kdy ke shodě dojdeme bez nějakých větších problémů, tak je většina. Akorát, že samozřejmě o těchto případech se nemluví, protože když tam nastane shoda, tak to pro nikoho zajímavý není, takže v médiích dostávají prostor jenom ty případy, kdy k té shodě nedojde, to pak může mít leckdo pocit, že ta shoda ta obecně nepanuje, i když to tak není.

T: Takže si myslíte, že v těch Jizerkách to obecně funguje to vyjednávání, komunikace?

R: Já si myslím, že tam skutečně až na ty jednotlivé případy, tak to funguje dobře.

T: Ještě Vás napadá něco jiného kromě toho Frýdlantského cimbuří, v čem byl třeba problém, nebo nějaká kauza?

R: No, co se týče cyklistiky, tak vím, že jsme se tam věnovali, když vznikali vlastně Singltreky a tam spíš byl rozpor v tom jak k Singltreckům vůbec přistupovat, jestli je považovat za stavbu, nebo ne a podle toho se pak vlastně volí ten proces jejich povolování a tam spíš jako byl problém s těmi dalšími státními úřady, abychom sladili skutečně ty naše postupy. Ale spíš to bylo dané tím, že to byla nová věc a nevědělo se prostě jaký způsobem na to hledět. Dneska pokud vím, tak jsou plány naopak ty cyklotrasy včetně typu toho Singltrecků rozšiřovat dál i na stranu Polskou a osobně to vnímám jako věc, která je dobrá a

pro kterou je vhodný najít ten konsenzus, jakým způsobem to procesovat, aby se to dělat mohlo, protože neříkám, že všude, ale určitě je spousta cest, který se na takový využití hodí a pokud tam ty cyklisti mají větší možnosti než třeba jenom jeden nějaký okruh, tak jim to umožní vlastně strávit aktivně na kole celou dovolenou z jednoho místa ubytování a projezdit tam toho spoustu. A třeba i odklonit mnoho z nich z těch přetížených tras.

T: Vlastně v rámci krajského úřadu a ve spolupráci se správou CHKO Jizerské hory vzniká, nebo teď je v závěrečném projednávání, koncepce cestovního ruchu v Jizerských horách. Zaregistroval jste to nějak?

R: Slyšel jsem o tom od kolegů, ale to je tak asi všechno co k tomu můžu říct.

T: Jak se podle Vás bude situace vyvíjet do budoucna ohledně sportu rekreace v chráněných krajinných oblastech?

R: Určitě můžeme očekávat, že se objeví zase nějaké nové aktivity, nebo nové způsoby jejich provádění. Tak jak třeba v poslední době se objevili ty fat biky, se kterými jezdí cyklisté i po sněhu a v podstatě tam zase narůstá další konflikt s těmi lyžaři, tak se rozvíjej v posledních letech možnosti lidí, že na skútrech nebo na čtyřkolkách můžou dostat lidi i do přísně chráněných území a nedostupných a je možné, že se objeví zas něco dalšího. V minulých letech jsme třeba takhle řešili i segwaye, což je taky takový módní výstřelek, otázka je jak dlouho to vydrží, ale pozornost si to určitě zaslouhuje. Jestli se objeví něco nového a já jsem přesvědčený, že určitě jo v nejbližších letech, ale nedokážu odhadnout, co by to tak mohlo být, takže spíš jde o to sledovat tu situaci jaká je a včas reagovat na to co se stane. Jinak si myslím, co se týče návštěvnosti, tak ty Jizerské hory jsou už za hranicí toho, co je únosné jak pro to prostředí jako takové, tak pro ty lidi samotný. Ta situace tam už je taková, že tam nikdo další nepůjde, protože se celkem všeobecně ví o tom, že to tam je přeplněné na těch cestách a že spoustu lidí už to tam prostě neláká, že by si tam sice vyrazili, co se týče toho prostředí, ale už by tam nešli z toho důvodu, že vědí, že je tam tolik lidí. Do určité míry to má tu (...) ten negativní efekt, že tam pak dost lidí vyrazí v noci, kdy tam těch lidí tolik není, s čelovkama. Ovšem znamená to, že se dost podstatným způsobem mění vlastně klid, ten noční klid dá-li se to tak nazvat v tom prostředí, který je důležité pro ta zvířata a ve chvíli kdy ony jsou rušeny jak přes den, tak přes noc, tak to pro ně není dobrý. To jsou druhy, které na to reagují tak citlivě, že vymřou anebo jsou prostě stresované a snižuje to jejich stav anebo se tam odsadí prostě odstěhují. To samozřejmě dobrý není, takže pokud by se podařilo tam dosáhnout toho, aby se tam skutečně v noci pohybovalo minimum lidí, pokud možno žádný a přes den, aby ty počty byly takový, aby tam odsud lidé odjížděli spokojení, tak by to určitě bylo dobrý a to uvítala spousta lidí, ale nejsem si jistý, že se nám podaří najít vhodný nástroj k tomu tohle docílit, nebo aspoň v nějaké dohledné době. Protože omezovat počty lidí vstupujících na nějaká území se u nás zatím nedaří a to hlavně proto, že k tomu neexistuje žádný nástroj jak toho elegantně docílit. Víme, že v některých chráněných územích v zahraničí to funguje, ale funguje to přes vlastníka toho území, který si může prostě říct, že tam pustí deset lidí denně a víc ne, a jaký má k tomu důvod na to se ho nikdo nemusím ptát, protože on si o tom může rozhodnout. U nás ta situace je odlišná, že tady prostě žádný vlastník v podobné pozici není. Navíc náš zákon umožňuje volný vstup na téměř všechny pozemky, zejména pokud to je les, louka a podobně ve vlastnictví právnických osob, tak tam ani nejde zakázat vstup. Maximálně dočasně pro nějaké myslivecké obory a podobně, ale de facto zákon říká, že tam ten vstup je volný veřejnosti. A tím pádem je to strašně složitý, já osobně si myslím, že u nás to ani nejde udělat, tam stanovit nějaký limit návštěvníků denně. Čili nevím, jestli se nám podaří nějakým způsobem tohle upravit a možná spíš to je teda jenom na nějakou medializaci toho problému, aby teda lidé skutečně neočekávali, že když vyrazí na hřebeny Jizerek, tak že tam najdou klid a hezké přírodní prostředí, aby teda všichni věděli, že to je za cenu toho, že tam jsou přeplněné cesty a možná tímto způsobem by se dala ta

návštěvnost snížit.

T: A napadá Vás ještě nějaký jiný nástroj, jak by se dalo odlehčit těm Jizerkám než jenom třeba snížení té návštěvnosti v těch hlavních nástupních místech, nebo na těch hlavních trasách?

R: No, tak jako přesměrovat ty lidi jinam. Dát jim jiný cíl, který pro ně bude v tu chvíli atraktivnější. To je už potom dost složitá věc, která vyžaduje provedení analýzy toho, co ti lidé chtějí a jestli to vůbec jde, protože se může stát, že oni prostě chtějí vidět ty hřebeny Jizerek bez ohledu na to, co je tam čeká.

T: Koho byste mi doporučil jako dalšího respondenta? Kdo si myslíte, že by mi mohl něco říct k tomuto tématu? Samozřejmě s panem Huškem a paní Mejzrovou s těma jsem mluvila, mám domluvené Lesy ČR.

R: No, já myslím, že určitě zkuste i ten krajský úřad.

T: Ano, tam jsem mluvila právě s panem Felcmanem, který má na starost tu koncepci rozvoje cestovního ruchu, takže s tím jsem mluvila.

R: To je dobrý. Možná ještě tam jsou nějaké ekologické spolky, které se věnují ochraně přírody, a nevím, jestli některý z nich právě neřeší i tu turistiku. Možná, že ten spolek, jak oni se jmenují možná Spolek přátel Jizerských hor (...). Spolek přátel Jizerských a Lužických hor se snad jmenují

T: A myslíte, že řeší zrovna i tu návštěvnost a tak?

R: Myslím si, že do určité míry jo, ale nevím jak hluboce, takže to můžete zkusit.

T: Mě ještě napadl pan Flašar. Váš vlastně pan kolega, který by měl zastupovat to běžecké lyžování, ale on mi vlastně odepsal, že si myslí, že není úplně kompetentní k těm Jizerkám. Můžu Vás a pana Huška brát jako zástupce agentury ochrany přírody a krajiny?

R: To jako určitě můžete. Honza Flašar přes to běžecké lyžování má samozřejmě řadu zkušeností, ale tím že působí v Blanském lese a mimo to spíš právě jako sportovec a lyžař, tak si myslím, že pro Vás není úplně nutné dělat rozhovor přímo s ním. Ale pokud byste měla nějaké konkrétní věci k tomu běžeckému lyžování, tak s ním lze vyřešit třeba po telefonu, ale spíš skutečně jenom v nějakém menším rozsahu než tak jak jsme mluvili spolu.

T: Na co byste se zeptal vy, kdybyste dělal podobný výzkum?

R: To je zajímavá otázka. To nevím, to bych si musel nejdřív dopředu rozmyslet.

T: Nezapomněla jsem na něco? Nebo co je důležité k tématu, jestli Vás ještě něco napadá, nebo co jsem přeskočila, co jsme vynechali?

R: V tuhle chvíli nevím. Nic mě nenapadá, ale ještě, když jsme mluvili o těch partnerech, tak si myslím, že by bylo možná dobrý zkusit někoho z polské strany těch Jizerek. Nevím, jestli tam někoho máte?

T: Nene.

R: Protože co se těch Sigltreků týče, tak vím, že na to je projekt relativně velký, že jsem slyšel, že ten rozsah do Polska má být větší než je na české straně. Tak to by třeba stálo za to sehnat někoho i tam odsad'. Ale nevím, musíte se zeptat zase v místě, na koho konkrétního se obrátit, protože ty informace já už nemám.

T: Zkusím pana Kvasničku, ten určitě bude mít přehled, co se týče toho Singltreku.

T: Ještě mě napadá, jaký je Váš názor na umělé zasněžování na tratích? Vlastně letos se jela Jizerská 50 na umělém sněhu. Co si o tom myslíte?

R: No, pokud jde o uzavřené areály, to znamená nějaké okruhy, tak mi to v zásadě nevadí. Myslím si, že pokud je to třeba areál, kde se spojuje v létě golf a v zimě běžecké lyžování, jakože jsem některé takové viděl, tak si myslím, že tam je to, dá se říct velmi vhodné. Jinak co se týče zasněžování pro běžecké lyžování, tak si myslím, že jakmile se to dostává mimo ty areály sportovní, tak to je problém, protože to zasněžování dost výrazným způsobem ovlivňuje vegetaci. A to zejména tím, že posouvá vlastně hranice té sezóny, zejména tedy jí

to významně prodlužuje a pokud je to v místě, kde jsou nějaké vzácnější nebo cennější biotopy, tak by se to určitě dělat nemělo. No a samozřejmě to naráží na to, že ta trasa má smysl, když je zasněžena jenom v kompletní celé délce a málo kdy se podaří najít trasu, která by neprocházela žádnými cennými biotopy. Čili byť jedno místo na celé trase, kde to zasněžování dobré není, tak vlastně shazuje to opodstatnění toho zasněžování na celé té trase. A to je asi tak ten hlavní problém, který u zasněžování vnímám. Pokud budu předpokládat, že je vhodným způsobem vyřešený zdroj vody pro to zasněžování, protože to je druhý problém, se kterým se u nás potýkáme a de facto málo, který z těch areálů to má vyřešeno tak, aby se dalo říct, že to je skutečně ve vztahu k přírodě v pořádku. Protože těch možností jak to řešit je celá řada a vždycky je potřeba k tomu přistupovat s ohledem na místní podmínky. A to přírodě vhodné řešení prakticky nikdy v těchto případech nebývá to nejlevnější, nebo nejnázne realizovatelné pro toho investora, takže v praxi to pak vypadá různě špatně.

T: Ono právě v rámci té Jizerské 50 se jednalo o to, že se připravil čtyřkilometrový okruh, aby se to tam mohlo odjet, a teď to tam zůstane do jara a přemýšlí se o nasvícení, takže to spojuje všechny ty faktory, jak jste říkal, že se tam jezdí v noci a brzo ráno a tak.

R: Pokud je to dole pod horami, tak to asi nijak zvlášť nevádí, zejména pokud to jsou nějaké luční enklávy, které se třeba stejně sečou, nebo udržují jiným způsobem, tak by to bylo tolerovatelné. Spíš tam je ještě další věc, o které jsem nemluvil ve vztahu k tomu osvětlení, kdy vlastně jsou ty Jizerské hory tou chráněnou oblastí noční oblohy, nebo jak přesně se to jmenuje a pokud se svítí na sníh, tak to teda výrazným způsobem ovlivňuje jakým způsobem je obloha vidět. Takže to osvětlení jak se dost často dělá na sjezdovkách, tak je předimenzované, což samozřejmě lyžařům nějak extra nevádí, pokud je to konstantní v rámci té trasy. Právě nasvícené sjezdovky jinak velmi významně ovlivňují tu světelnou bilanci noční v rámci těch hor, ať už se bavíme o Jizerkách, nebo o jiných horách, které v České republice máme a samozřejmě to není fenomén jenom České republiky. Takže v těch Jizerkách bych zrovna to svícení na sníh vnímal jako velmi problematickou věc, ale jinak pokud půjde o nějaký 4km okruh dole u Liberce, tak si myslím, že i s tím zasněžováním pokud se vyřeší ten zdroj té vody.

T: Tak už jenom poslední otázka. Myslíte si, že by rozšíření biosférické rezervace Krkonoše na území Jizerských hor, jestli by to mělo nějaký vliv na tuto problematiku? Na ten sport a rekreaci?

R: Mohlo by to mít, protože pokud vím, tak součástí kritérií pro biosférickou rezervaci je i šetrný cestovní ruch a to znamená, že by to mohlo vlastně zaručit to, že se tam bude provozovat cestovní ruch v nějaké únosné podobě a v únosné míře. Na druhou stranu je to jenom certifikace. Není žádný to způsob ochrany čili z titulu biosférické rezervace nelze vlastně vynucovat dodržování omezení, se kterými přijdeme. Biosférická rezervace vlastně buď je, že splní ty kritéria, nebo zanikne, pokud nějaký z těch kritérií se překročí. Čili ona nám nezaručí to, že toho cíle dosáhneme, ale pokud se podaří jí tam vyhlásit a hlavně pokud se pro tu myšlenku biosférický rezervace podaří naklonit všechny významné partnery a hráče v tom území, no tak to může směřovat k tomu, že vlastně se ty investoři dobrovolně vzdají těch projektů, které by mohly mít za důsledek to, že bude biosférická rezervace zrušena. Takže vnímám to, že by to mohlo něco přinést, na druhou stranu do toho nevkládám nějaké přehnané naděje.

T: Děkuju, tak já si myslím, že pokud Vás už nic nenapadá, že jsem snad vyčerpala všechno.

R: Asi mě nic nenapadá.

Respondent: Mgr. Tomáš Kvasnička

Rozhovor číslo 7

Den: 22. 2. 2016

Zaměstnání: projektant stezek, Singltrek s.r.o.

Provozovatel Singltrek Centra na Singltreku pod Smrkem

Vzdělání: Středoškolské: Gymnázium (Jablonec)

Vysokoškolské: žurnalistika, estetika, sociologie (Brno,

Varšava,Lancaster)

Bydliště: Jablonec nad Nisou

Věk: 38

Průběh rozhovoru:

Dalším zvoleným respondentem byl Tomáš Kvasnička, tvůrce Singltreku pod Smrkem, který přinesl myšlenku úzkých stezek pro terénní cyklistiku do Česka. Pan Kvasnička absolvoval stáž v USA u amerických stavitelů stezek a v roce 2008 byl osloven libereckým krajským ředitelstvím LČR, s. p. a Svazkem obcí Smrk, které tehdy hledaly způsob oživení turistického ruchu. Zároveň je respondent zakladatelem ČEMBY. V současné době se stará o provoz oficiálního nástupního místa Singltrek Centrum a je odborným garantem správy destinace a údržby sítě stezek. Na základě emailové komunikace jsme se setkali v restauraci nedaleko jeho bydliště, v Jablonci nad Nisou. Rozhovor proběhl ve velmi dobré atmosféře v rozsahu cca 1 hodiny. Respondent mi poskytl informovaný ústní souhlas k výzkumu, včetně souhlasu ohledně nahrávání a uvedení identity. Na závěr jsem nabídla předání výsledné práce a požádala o možnost kontaktování v případě doplňujících dotazů. Níže předkládám doslovný přepis rozhovoru, včetně nespisovných výrazů, odmlku nebo nesrozumitelnou pasáž (v místě rozhovoru bylo poměrně hlučno) jsem označila takto: (...) a párkrát jsem v závorce doplnila poznámku pro objasnění textu. Ještě před začátkem záznamu, při seznamování s tématem diplomové práce, se pan Kvasnička zeptal na konceptuální uchopení veřejného zájmu.

Přepis rozhovoru:

R: Tyto dvě věci (ochrana přírody a rekreace v přírodě) spolu souvisí. Na rozdíl například od ochrany přírody ve Spojených státech, která je jasně posazená vedle, nikoliv nad a ani pod zájmem veřejnosti na přístupu do toho území, které je předmětem ochrany přírody, což souvisí s rekreací. To je otázka, kterou já bych měl. Sice máte dobro s dobrem, ale jakým způsobem máte zafixované, jak dobrá je rekreace?

T: Mám to právě dané jako střet veřejných zájmů, obojí se bere u nás jako veřejný zájem.

R: Rozumím.

T: Ale spíš než zkoumání toho, co je dobré, co je špatné. Mám tu práci založenou na analýze aktérů.

R: Chápu, chápu. Ale my bychom měli říci, že to institucionální prostředí v České republice je pokřivené, protože (...). Zatímco ten předmět ochrany přírody je jasně definovaný zákonným opatřením, tak zájmy rekreace jsou gumové. V podstatě vy když chcete zájmy rekreace nějakým způsobem precizovat, hájit nebo rozvíjet, tak mluvíte s kým? V krajině mluvíte s vlastníky, velice často mluvíte s lesníky. Jenomže lesníci, zejména statní lesníci vám řeknou, ale my tu nejsme, abychom jsme se starali o rekreaci, my máme pěstovat dříví. A ochrana přírody vám řekne, ale co to tady plácáte, my jsme tu hlavně kvůli ochraně přírody. Takže ta analýza aktérů je určitě užitečná, ale mělo by být zjevné, že už ty vstupní podmínky v českém prostředí jsou neadekvátní. My z hlediska rekreace v přírodě žijeme na Balkáně. Takhle by neměla fungovat civilizovaná demokratická země. Regulace jsou dle mého názoru nefunkční a dohání se to tím, že občas

se najde osvícený lesík, občas se najde osvícený ochranář přírody. Ale to je neuspokojivé řešení. Takže takhle to vnímám já na té obecné úrovni.

T: Ještě se vás zeptám, jaká je vaše osobní i pracovní pozice ve vztahu ochrana versus sport a rekreace?

R: To je těžké. Pokud to budeme brát z filozofického hlediska, tak já sám sebe vnímám jako člověka, který s přírodním prostředím pracuje a nějakým způsobem ho přetváří, tak aby neexistovala třetí plocha mezi přírodou a jejími uživateli. Ale když toto řeknete nějakým lidem (...) Prostě filosoficky já to vnímám tak, že příroda je racionální konstrukt, jinak je myšlenkově neuchopitelná, a že je obhajitelné přírodu chránit takovým způsobem, že do ní můžeme zasahovat. A uznávám ten stav vědecko-technického poznání v rekreační ekologii, který jasně říká, že lidé jsou jedním z přírodních druhů, které je potřeba ve zvláště chráněných územích a obecně v krajině nějakým způsobem managovat a spravovat. Což je princip, který česká ochrana přírody v podstatě neuznává.

T: No, možná je to v počátcích?

R: Rozhodně to není regulované žádnými pravidly, ani žádnou filosofií, za kterou by ochrana přírody stála. Takže nevím, jestli jsem neodpověděl příliš odtahitě. Ale každopádně já ochranu přírody respektuji, instituce respektuji ze zákonného hlediska, potřebu chránit přírodu respektuji také. Jinak by se veřejný zájem, který tu existuje, by se vytrácel. Ale vadí mi, že česká ochrana přírody se odtrhla od toho faktu, že musí odpovědně spravovat lidi v těch území a také že to dělá pro lidi. I kdyby tento fakt měl být jen taktickým faktem. Ochrana přírody je financovaná z veřejných zdrojů a musí pro sebe zajistit podporu. Já se domnívám, že na území je mnoho přírodních podmínek k rekreaci (...) rozvoji infrastruktury je jakoby vlastně v nějakém rozporu s tím posláním ochrany přírody.

T: Co byste mi mohl říct o vztahu ochrany přírody a krajiny a cyklistiky v Jizerských horách, v CHKO?

R: Jak jsem říkal, lépe se mi mluví na té obecné úrovni než konkrétně o Jizerských horách.

T: Jen vám do toho skočím, vy jste z Jablonce, to je vaše hlavní lokalita?

R: Ano vyrostl jsem v Jablonci. Takže Jizerské hory znám poměrně dobře. A díky tomu jsem realizoval ty stezky na severní straně hor, na Frýdlantsku. Já nevím z jaké strany to uchopit. Domnívám se, že vývojem trendů, které popostrkovali různí aktéři, došlo v Jizerských horách k živelnému rozvoji určité formy cyklistiky, která narazila na limity toho území a narazila i na svoje vlastní vnitřní limity. A to je věc, za kterou ochrana přírody, rozhodně ne jako ochrana přírody místně kompetentní, tzn. Správa CHKO JH, je jakkoliv (...). Je historickým faktem, že v česku lidé začali rozvíjet tzv. cykloturistiku, byť nikdo přesně nevěděl, o co se jedná. Přitom KČT tu cyklistiku záměrně vytlačilo z toho parkového značení, které vedlo krajinou na zpevněné komunikace, což jsou většinou místní komunikace a silnice. A pak jsou výjimečné území s lesní dopravní sítí v tak vysoké kvalitě, že mohou fungovat na lesních cestách, aniž by byli lidé součástí automobilového provozu. Jak víme, lesní dopravní síť, jak je v Jizerkách nadimenzovaná, za prvé v souvislosti s kalamitním stavem a za druhé z místních lidí je (...) tím, že v hlavních osách této sítě vede jizerskohorská magistrála.

V Jizerkách se vyprofilovala taková cyklistika, která si myslí, že pro cyklistiku jsou nejlepší stejné cesty a stezky, které jsou optimální pro běžecké lyžování. Což neplatí, to prostě neexistuje. Úspěch toho projektu Singltreku ukázal, že to neplatí. Že to tady vybudovalo živelně, přistrkovali to výrobci kol, kteří prodávali rádi tzv. trekkingová kola. Přistrkovalo KČT na celorepublikové úrovni, ne konkrétně v tomto místě, které cyklisty jakoby v lese vůbec nechtějí. Příkrmila to Nadace partnerství a lidé, kteří za státní peníze asfaltují cyklostezky. Protože na začátku tisíciletí ještě neměli v uvozovkách koule na to řešit dopravní cyklistiku. Tak se rozhodli řešit ty greenways a stezky podél řek, a takto je

vnímaná cyklistika. Já bych nechtěl být v pozici ochrany přírody ani v podmínkách, kdyby existovala jasná pravidla a jasná metodika ve vztahu to nějakým způsobem to řešit. Myslím si, že když se to řeší, tak jizerské CHKO to řeší obstoje, jako cyklista bych rozporoval některé zakázané cesty, ale to je drobnost. Myslím si, že vlastně díky tomu, co jsem já nabídl, se nám podařilo ten problém částečně ztenčit a kapacitu toho území trochu nafouknout, ale ten problém na planině Jizerských hor bude přetrvávat. Cyklistika v této formě nevymizela a není regulovatelná tak, tak jak je regulovaná cyklistika na naplánované síti stezek. Protože základní princip sítě stezek je dobrovolná seberegulace a je to nerestriktivní management návštěvnosti v krajině.

Ten funguje částečně v zimě podle toho, kde komu upravujete stopy, ale v létě Jizerkách vůbec.

T: Takže tím, že vznikly stezky, se to omezí (...)

R: To je úplně jednoduché, já jsem ukázal, že když vytvoříte stezku, která je zábavná, tak lidé budou jezdit právě po ní a nebudou jezdit jinde. Ty obavy, které měla ochrana přírody a do větší míry místní personál Lesy ČR, jejich obavy byly oprávněné, ale nenaplnily se. Dnes se ukazuje, že 99 % lidí, jezdí po těch stezkách, které my jsme naplánovali a vytvořili. Samozřejmě jejich vedení jsme konzultovali s lesními správci a s ochranou přírody, tak aby tam nevznikaly žádné kolize. Výjimkou je asi fakt, že někteří lidé chtějí dobýt symbolicky vrchol Smrku, takže ze stezek odbočí a vyjedou nahoru a pak sjedou dolů.

T: To je ale také menšinově?

R: To bych řekl, že bude nějakých 1000 lidí ročně a každopádně těch lidí, kteří přistupují na Smrk z jiných částí Jizerek, než z územního areálu, kde je Singltrek pod Smrkem, je minimálně stejně, spíš víc. Takže to není problém, kterým bychom škodili v lese. Tam je u ochrany přírody taktický problém, oni nechtějí, aby se na vrchol hory Smrku dostal nějaký tvrdší rozvoj, protože mají strach, aby se tam salámovou metodou mohl postavit hotel nebo lanovka. Já této obavě toho personálu CHKO rozumím. Takže když se bavíme o tom, jestli (...) toho záměru jsme nedosáhli, by se eventuálně stavěly nějaké prvky blíž vrcholu Smrku, tak jsme dosáhli konsenzu na tom, že by nevedly přímo na vrchol.

T: Co je podle vás potřeba pro zajištění sportovních aktivit, lze nějak obecně formulovat nějaké minimální či maximální požadavky?

R: No tak, jak to říci, není možné dát všechny aktivity v území do jednoho pytle. Pokud se bavíme o kolech, tak záleží, o jakém typu cyklistiky mluvíme, nebo kdo je cílovou skupinou, kterou tím opatřením chceme ošetřit. A já jsem samozřejmě ukázal jednu věc, že i úzké stezky pro terénní cyklistiku mohou být zacíleny na širokou veřejnost. To je poměrně důležitá věc. A samozřejmě takové stezky mají na to lesní a přírodní prostředí, pokud jsou plánovány v konzultaci s ochranou přírody a lesníky, poměrně malý vliv.

(vyrušení servírkou)

No takže, ale vemte si, že takové požadavky jsou určitě odlišné od požadavků, které budou vznášet sjezdaři (...) a samozřejmě, bohužel to pole rozvoje stezek pro terénní cyklistiku je neschválené. A i přes můj apel na několik a mnoho institucí, aby vznikl nějaký vnitřní standard, nic podobného neexistuje. Takže teďka vznikají v ČR stezky, pod které bych se já nepodepsal. (...) Budu dělat ochranu přírody, Lesy ČR, Ministerstvo ŽP, Ministerstvo zemědělství, že přestože byli upozorněni na to, tak nebyli schopni reagovat. To, že vznikají takové stezky, které jsou nefunkční, které budou poškozovat přírodu, které budou nebezpečné, které budou narážet na lesní hospodářství, to není možné. Není to ani vina cyklistů, ani to není vina stezek, je to vina neschopnosti veřejné správy v česku.

T: To, co jste teď zmiňovat, to se děje v Jizerkách, nebo mluvíte obecně?

R: Já si myslím, že v Jizerkách se to neděje. Neděje se to částečně proto, že máme osvíceného krajského ředitele Lesů ČR, který řekl, že pokud se bavíme o produktu stezek

pro terénní cyklistiku regionálního až národního významu, tak to moje krajské ředitelství neuneso více než jeden projekt a my tu už jeden projekt máme. Ale vlastně protože se kompetenčně ty krajské ředitelství slučují, tak tento ředitel určitě čelí rozvoji na Broumovsku, sice tam žádné stezky ještě nevznikly, ale obávám se, jakého projektanta tam dojednejí, poté co se rozešli se mnou. Čelí stezkám v Trutnově, které jsou určitě neudržitelné.

T: Jaké jsou hlavní problémy, se kterými se ve vztahu k ochraně přírody potýkáte?

R: To strašně záleží na místě a okolnostech. V podstatě to zase ukazuje, že žijeme na Balkáně. My nemáme funkční veřejnou správu, ve které by byla nastavena celorepubliková pravidla. Jak stavební úřady, tak ty obory životního prostředí si rozhodují podle toho, jak se jim zachce. A zákony a pravidla se ohýbají a kličkuje se mezi nimi. Takže v případě tady Singltreku pod Smrkem, jakoby to vyjednávání bylo poměrně dlouhé. Myslím, že nebylo ani úplně jednoduché, ale vlastně skrze něj se našel konsenzus téměř všech aktérů. Takže když se pak začalo povolovat, tak žádné problémy neexistovaly. Ale jsou situace, kdy přijdete někam jinam v republice, máte za sebou, nebo dokážete deklarovat legitimní veřejný zájem na tom, aby ty stezky vznikaly. A různé instituce veřejné správy se vám, díky v podstatě osobním názorům úředníku, vzpříčí. A ty stezky pak není možné legitimně postavit. Anebo v zastoupení naplňovat pravidla a protesty, které to oddálí, například do doby, kdy nebudou na ty stezky peníze nebo jí zkomplikují tak, že ustoupíte sám a to se děje naprosto běžně. Takže zase v Jizerských horách, si myslím, že Správa CHKO JH a ten většinový vlastník lesních pozemků Lesy ČR jsou rozumní a pragmatičtí, takže my jsme žádné problémy neměli, na ty problémy narážím jinde a jsou poměrně hluboké.

T: Vy jste zmínil správu CHKO a Lesy ČR, kdo jsou pro vás hlavní další partneři nebo oponenti?

R: Samozřejmě nesmíme zapomenout uživatele, ale žijeme v demokratickém kapitalismu a v těchto podmínkách je to vlastník pozemků. Vlastníkem pozemků je stát, takže my všichni, což se trochu komplikuje, ale spravují ho pro nás Lesy ČR, ale zákonitě prostě tyto vlastníci lesních pozemků nebo tzv. správci správy majitele těch pozemků, což je případ Lesů ČR. To jsou ti nejdůležitější partneři a ukazuje se, díky tomu, jak to pole rozvoje infrastruktury pro rekreaci pobytu v přírodě v česku není ustálené a zároveň díky tomu, že je několikrát na krajském rozhodnutí (...)který za zranění, škody nebo smrt rekreatantů v lesích jasně obvinili správce nebo vlastníka lesa, i přes ten princip obecného užívání na vlastní zodpovědnost. Tak se vlastně ukazuje, že zase žijeme v nějakém vakuu a pro ty vlastníky lesa není lehké rozklíčovat, jakým způsobem by se oni k takové formální infrastruktuře pro rekreatanty měli stavět. Jednak aby naplňovali ty věci, které vyplývají z lesnické politiky, oni by to měli dělat jako součást naplňování veřejného zájmu v lesích, a hlavně aby se k tomu stavěli jako (...) aby nebyli obvinitelní z nedbalosti. A to je v česku velice obtížné vyřešit a je potřeba to řešit zejména pro vlastníky, protože to jsou lidé, kteří nám dávají tu půdu a veřejné pozemky k dispozici. Takže je to tak a teprve poté je tady pro mě ochrana přírody. Samozřejmě když ochrana přírody řekne, že tady ne, protože tady jsou legitimní, nebo i nelegitimní zájmy ochrany přírody. Prostě když to řekne úřad ochrany přírody, tak ne. Ale ta jeho role je druhotná, protože nenese tu přímou zodpovědnost. Pokud to nejsou příklady národních parků nebo příklady, kdy částí lesa spravuje AOPK ČR. Tam je to trochu komplikovanější, ale my nic podobného na Singltreku pod Smrkem nemáme a myslím si, že v Jizerkách ani žádné lesy AOPK ČR nejsou.

T: Zmínil jste, že jsou důležití i uživatelé, existuje nějaká reprezentativní reprezentace nebo zástupci těch uživatelů?

R: Tak já jsem se snažil takovou organizaci kdysi vytvořit a dost jsme se v ní pohádali. A momentálně, si myslím, že to co z té organizace zbylo, že nepracuje jednak dostatečně

odborně a druhak není členskou organizací v tom smyslu, aby bylo možné tvrdit, že legitimně reprezentuje zájmy terénní cyklistiky České republiky. A žádná jiná podobná organizace tady není. Samozřejmě při neexistenci takové organizace je tady díra, samozřejmě třeba horolezci mají svou organizaci, turisté mají svou organizaci, nekompetitivní sporty mají svou organizaci, závodní sporty mají organizaci, olympijské sporty mají svojí organizaci, zájmy všech těchto skupin jsou v podstatě hájené. A já bych řekl, že jednou z mála aktivit, která propadá tím sítím, je rekreační cyklistika

T: Mluvil jste o ČEMBĚ, předpokládám.

R: Ano, ČEMBA.

T: K jakým reálným střetům mezi aktéry dochází při využívání CHKO JH?

R: Tak já to nedokážu posoudit, protože tam nahoru do Jizerek nejezdím. Na to se musíte zeptat toho nasazeného personálu tam. Ať už to budou lesníci, kteří mohou říci, k jakým přečinům dochází vůči zákonu o ochraně přírody a krajiny. Anebo přímo toho personálu CHKO, to já nevím. Já se domnívám, když se bavíme o Singltreku pod Smrkem, tak se domnívám, že ty přestupky jsou v podstatě velice sporadické a nízké závažnosti. Sem tam vidím odpaděk, nelíbí se mi to, ale ve svém objemu to není závažný problém, protože o ten úklid je následně postaráno. I v tomto území jsou, tuším, jedna nebo dvě cesty, kde je zákaz vjezdu kol a já se domnívám, že občas ten zákaz vjezdu někdo poruší. Teď si nejsem jist, jestli ten zákaz zavedla správa CHKO, ale myslím si, že spíše ne, ale vlastně sem se nepátral po tom, na čí žádost ten zákaz vjezdu cyklistu tam je.

T: Myslíte si, že lze nějak specificky vyčlenit divoké rekreanty? Zmínil jste ty, co si potřebují mimo stezku vyjet na Smrk? Sledujete to nějak?

R: Ty lidi bych já neoznačil za divoké, kdysi bývalo ctí, za sudetských Němců, že lidi vyšli na svojí místní rozhledu xkrát do roka, to je turistický cíl. Na tom není vůbec nic divokého, že si tam lidé dojdou, v uvozovkách pro razítko. Samozřejmě čím náročnější stezky tvoříte, tím větší špičku té demografické pyramidy těch terénních cyklistů oslovujete a právě na té špičce je určitá tendence k tomu, aby ti uživatelé byli muži a byli mladí a byli divocí. Ale není to pravidlo, rozhodně ne s plnou platností, my jsme vytvořili stezky pro širokou veřejnost. O široké veřejnosti bychom neřekli, že je nějak extrémně divoká nebo nějakým způsobem závadná.

T: Ještě poslední část, při vyjednávání a komunikaci, jakou máte zkušenost s ostatními aktéry?

R: Kdo je ostatní aktér v tomto případě?

T: Jak jste zmiňoval správu CHKO, Lesy ČR, kdo je ještě další aktér s kým jste vyjednávali?

R: Tak samozřejmě, když ty stezky povolujete, tak je povolujete jako, oni to teda někteří lidé zpochybňují, ale jak jsem říkal, neexistuje jednotná veřejná správa, tak se to povoluje jako nějaká lesní cesta, takže důležitým aktérem jsou ty dotčené orgány státní správy, zejména stavební úřad, státní správa lesa, správa Labe a já nevím koho všeho. A tam ten proces na začátku nebyl jednoduchý. Já bych nerad někoho obviňoval, my jsme podobnou stezku povolovali v Česku poprvé a ti úředníci to povolovali také poprvé. Já bych akorát řekl, že na Frýdlantsku je poměrně náročné jednání s politiky, a to zejména z dlouhodobého hlediska. Ty sliby, které mi dlouhodobě dali, nebyly naplněny. A je to jinak, já jsem naopak poměrně závažně šikanovaný a vytlačovaný z té oblasti, protože to chtějí někteří, někteří to je důležité poznamenat, to chtějí vytunelovat a dát svým kamarádům jako trafikou.

T: A to myslíte obecně vedení Frýdlantska nebo jen nějakou konkrétní skupinu lidí?

R: Frýdlantsko je tak malé, že se to týká celého Frýdlantska. Nicméně, znovu podotýkám, že se jedná o konkrétní osoby, jiné osoby to naopak nedělají. Jenže na Frýdlantsku ten systém je parta lidí, která je v komunální politice a všichni se znají, všichni na každého

něco vědí. Takže když se stane něco špatného, nemůžete očekávat, že se vás aktivně někdo zastane. Protože kdyby to někdo udělal, tak ten někdo, kdo udělat něco špatně, na toho druhého něco ví a začne ho potápět. Takže se tam děly a dějí poměrně závažné podrazy.

T: To mluvíte o vyjednávání ještě před vybudováním nebo pak v rámci fungování?

R: Ne já bych řekl až v rámci fungování, až když se ukázalo, že je to úspěch a že začali jezdit lidi. Tak určití jedinci, nebo skupiny jedinců začali toužit po vlivu a jiní po penězích.

T: Pozorujete i od někoho jiného negativní vlivy nebo jen z politické sféry Frýdlantska?

R: No tak já jsem si vyrobil dost nepřátel u těchto svérázných, řekněme advokátů terénní cyklistiky, kteří jsou spojeni se současnými lidmi v ČEMBĚ, přestože se snažím už tak rok ty problémy zmenšovat. Tak je tam pár lidí, kteří jsou vyloženě (...) a ti budou škodit všemu, co je spojeno s mým jménem a to Singltrek pod Smrkem je. Jinak asi nic negativního už ne.

T: Takže jinak se správou a lesy je to v pořádku?

R: Já jsem s nimi nedávno jednal, s paní Mejzrovou a pak s tím, teď mu nepřijdu na jméno, za lesy.

T: Pan Řičář?

R: Nene, na CHKO, já to pak najdu v mobilu. Každopádně jednal jsem s nimi a shodli jsme se na tom, že ve fázi, kdy vlastně se ty stezky, nebo ten produkt cestovního ruchu provozuje, tak oni jako ochrana přírody s nimi už do kontaktu moc nepřicházejí a nemají ani moc příležitostí k tomu ovlivňovat co se tam děje. Protože se to dojednalo, že ty nejzávažnější připomínky padly, tzn., když se to provozuje v rámci těchto pravidel, tak se jich to v uvozovkách netýká, protože tam nejsou závažné problémy. Ale všimli jsme si toho, že pokud by se tam mluvilo o dalším rozvoji, nebo pokud by provoz vyhržel z domluvených mantinelů, tak se to správy CHKO nebo ochrany přírody začne znovu týkat.

T: A když jste to vyjednávali od začátku, říkal jste, že nakonec byli všichni spokojení, nepřišlo vám třeba na začátku, že například správa CHKO má přehnané požadavky? Jak jste to pociťoval od začátku ten průběh vyjednávání? Byli přizvaní všichni aktéři?

R: Já se domnívám, že jsme nikoho nevynechali. Ono je dost těžké říci jako všichni aktéři, mohli jsme přizvat i ČEZ, protože jsme jim křížili dvakrát cestu. Například Horská služba byla jasně aktérem, ne že by byla na všech jednáních, ale byla výrazně proti. Říkala, jak ty lidi budeme zachraňovat. A já poukazuji na to, že ta organizace, co má ty stezky upravovat, že to nedělá dobře a Horská služba odmítá uznat problém. Takže je vidět, že oni se s tím už sžili. Takže Horská služba je určitě také jedním z důležitých aktérů, na tomto území je součástí integrovaného záchranného systému. A myslím si, že to jejich stanovisko se jakoby vybdělo. A opět platí to, že Horská služba se pohybuje v tom českém systému pro tu infrastrukturu pobytu v přírodě, kde nejsou přesně stanoveny pravidla. Takže já po nich vlastně chci věci, na které nejsou zvyklí. Proč by si oni měli všimnout toho, že si na jednom místě rozbilo hubu víc lidí, protože je tam třeba nějaký problém. Tak oni ještě nepřemýšlejí, takhle ještě nemyslí, ale tak by se mělo začít přemýšlet velice rychle. Jo jinak, když se vrátím zpátky, myslím, že jsme jednali s úplně každým. Vy znáte vznik a důvod toho, proč je Singltrek pod Smrkem právě tam, kde je?

T: Proč přesně je tam, kde je nevím, ale vím, že vznikl, protože tu byl záměr výstavby sjezdovek na Smrku, takže to byl jako ústupek.

R: Přesně tak, jedině díky tomu to vzniklo. A i při té osvětenosti CHKO JH, tak si myslím, že kdyby toto nehrozilo, tak asi ten jejich přístup by byl řádově opatrnější. Ale oni si uvědomovali, že jsou drženi těmi komunálními politiky, jakoby pod krkem, že by měli nabídnout něco, měli by se pokusit nabídnout něco, co pro ten region bude mít stejné benefity a zároveň ponese menší negativní vliv na předmět ochrany přírody. A to si myslím, že se podařilo, ale určitě šli do nějakého rizika. To nemuselo být, mohlo se ukázat,

že to bude špatně. Na druhou stranu, když děláte stezku, co má metr šířku, když ji uděláte opravdu špatně, tak to může být těžko větší vliv na porost, než když vykáčíte sjezdovku.

T: Ještě k tomu vyjednávání od toho začátku, mě by zajímalo, celkově jak to probíhalo. Přišlo se s tím, že se chtějí sjezdovky, CHKO řeklo, že sjezdovky ne, pak se přišlo se záměrem, že třeba Singltrek?

R: To jsou dvě separátní věci. Komunální politici říkali, my jsme strukturálně postižený region a my tady něco potřebujeme a chtěli sjezdovky. Přípravovali to poměrně dlouho a já jsem tehdy založil tu organizaci ČeMBA. A řešil jsem, jakým způsobem může organizace, která nedokáže rozrazit ten systém správy sportu v česku, ze kterého, jak jsme s i řekli, ta terénní cyklistika vypadává. Tak jak taková organizace může dělat něco, co tu situaci změní. A ti kolegové ze zahraničí mi poradili, že ty musíš udělat projekt, který bude za a) tak atraktivní, že na něj bude jezdit široká veřejnost a přestane se tvrdit, že terénní cyklisté jsou zlo, které eroduje les a sráží babičku s nůši, protože to jsou normální lidé. A za b) že přinesou do regionu tak velké benefity, že si toho všimnou i místní, kterým je terénní cyklistika, podobně jako lyžování úplně ukradené, ale budou to chtít. A s tímto nápadem jsem 2 roky obcházel republiku, nikdo mě neposlouchal a všichni si ťukali na hlavu. Ale tady Lesy ČR i ochrana přírody měli problém, který potřebovali vyřešit a řekli, to je zajímavé, to bychom mohli vyzkoušet. Takže já jsem u počátku toho vyjednávání nebyl, a když jsem přišel s tímto návrhem, tak všichni byli pro. Komunál neměl ztratit co, ten může vždy vytáhnout svůj návrh na lanovku a na areál sjezdovek. Nevím, jestli si toho všimla, ale při nějakém monitoringu tisku si určitě všimnete, že to vždycky znova vyubublá, ty neměli ztratit co. V podstatě lesy a chráněnka také ne.

T: Takže bylo jen potřeba nastavit pravidla vzniku a za jakých podmínek se to bude provozovat?

R: V podstatě ano, přičemž bych řekl, že jsme byli řádově úspěšnější při tvorbě pravidel nebo rámce pro vznik a víceméně jsme selhali při těch pravidlech pro provoz. Protože díky 2–3 lidem ten projekt dneska v podstatě neexistuje, je rozpadlý.

T: Můžete to nějak specifikovat?

R: Ano, ten projekt spravuje zkorumpovaná organizace vedená člověkem s jasným střetem zájmů, který se zcela jasně dopouští trestních činů z nedbalosti, a všichni ho kryjí.

T: To mluvíte o té skupině, co to teď provozuje?

R: Kdo je ta skupina, co to provozuje? Já mluvím o řediteli Singltreku pod Smrkem o.p.s. a aktérech, kteří ho kryjí.

T: Ano, myslěla jsem Singltrek pod Smrkem o.p.s. A vaše pozice je teď jaká? Vy jste se distancoval?

R: Já jsem se, když oni udělali několik prvních kroků, které byly z filosofického a odborného hlediska problematické, ozval. V tuto chvíli začala ta politická šikana, která se od té doby, až do nedávna zhoršovala. Teď snad si uvědomili, že ty problémy nechali dojít tak daleko, že nemohou jít dál. A je to tak, pokud budou ochotni si připustit, že potřebují mě, protože on to nikdo jiný neumí. Anebo jestli to nebudou ochotni připustit, o tom se momentálně vyjednává.

T: A jak to mohlo dojít k tomu, že to vede někdo jiný a jinak, než dle vašich představ?

R: Protože žijeme na Balkáně. Iluze demokracie je zcela falešná. Já se domnívám, že tohle je věc, který by měla podléhat nějaké veřejné kontrole. Já se domnívám, že tohle je věc, která by měla podléhat nějakému profesnímu aborálnímu (...) politiků. A na Frýdlantsku se našlo několik lidí, kteří naprosto bezskrupulózně dělali (...). A jiní lidé, přestože se jim to z osobního hlediska nelíbilo, díky tomu, že ruka ruku myje, proti tomu nedokázali nic dělat. Takže tak se stalo to, že mě postupně vytěsnili, ale pořád se chodí ptát, jak to mají dělat, říkají, že mám k tomu nějaké povinnosti. Ne.

T: V současné době, vy pomáháte při jiných projektech?

R: Tak já provozuji to nástupní místo centrální koupaliště, ale tlaky na to mě z toho vytěsnit jsou, ale je to zdrojem příjmů a obživy. A pak projektují stezky značky Singltrek jinde v republice.

T: Ještě se vás zeptám, jak si myslíte, že se bude vyvíjet situace do budoucna ohledně terénní cyklistiky?

R: Já jsem ještě do nedávna věřil, že se to jako zvládne, ale nevěřím tomu už. Je tady určitá bublina a ta bublina spadne, a za viníka budu označen já, protože já jsem s tím přišel. Důležitá komponenta toho, o čem se bavíme, je že ty stezky nebyly placené z interních zdrojů těch organizací, zejména Lesů ČR, nebo abychom jim nekřivdili, část některé etapy takto hrazené byly. Ale když jsme řekli dobře, my chceme velký efekt, potřebujeme hodně stezek, tak to bylo nad rámec toho, co kdy Lesy ČR investovali do rekreace. A proto, a zase já popisuji odvrácenou stranu, ale je potřeba si uvědomit, že kdybychom nešli touto cestou, tak nevznikne vůbec nic. Kdyby krajský ředitel lesů neřekl dobře, my tady budeme mít s partnerem nějaké dotace, tak žádné stezky nejsou. Nicméně stalo se to, že stezky jsme postavili. A po republice chodí spousta úplně zbytečných lidí, kteří jdou napojeni na evropské dotaci. Já vím, že znám jako nějaký strašný fašizující neoliberál, ale je to přesně tak. To jsou lidé, kteří nemají nápad. V cestovním ruchu v podstatě neexistuje dobrý nápad. Domnívám se, že v cestovním ruchu jsou v České republice za posledních 20 let dva dobré nápady. To je můj a stezka v korunách stromů. Nic jiného nezafungovalo. A teďka jsou ty projekty a my přece tzv. musíme čerpat. Je tu spousta lidí, kteří říkají, že budou dělat stezky pro terénní cyklistiku. Ne protože by je zajímaly stezky pro terénní cyklistiku, ale to jsou lidé, kteří zprostředkovávají dotace a získávají z nich komisi, určité procento. A takové stezky budou vznikat. Ty stezky jsou všechny politicky projednané. Tzn., Lesy ČR budou jen ve výjimečných případech schopni žádosti, pro to aby takové stezky byly umístěny na jejich území, odmítnout. Většinou řeknou ano. A ty stezky nebudou fungovat. Tzn., že se řekne, že vlastně celý ten koncept nefunguje, že dochází k plynutí veřejných zdrojů, veřejný (...) to neprodukuje, lesnímu provozu to překáží, a v určitých místech bude docházet i ke (...) na přírodních hodnotách. To je přesně to, co se bude dít. A opakují, je to díky systémové neschopnosti české veřejné správy, tzv. strategickému plánování.

T: Dobře. Na co byste se zeptal vy, kdybyste dělal podobný průzkum, podobnou práci?

R: Já si myslím, že jste mířila dobře. Ale já bych se určitě věnoval té problematice dotací, je zarážející, že říkáme, že ty stezky nebo něco je veřejným zájmem, ale nejsou na to peníze v rozpočtech v těch kompetentních organizacích a ty zdroje musí přicházet odjinud. To není přece správně, to je jedna věc. A druhá věc, je opravdu poměrně důležité, ale do toho já vám nebudu vstupovat, to musíte sama, jak to vymyslíte konceptuálně, to je to téma, které jsem otevíral úplně na začátku. Na čem je založen veřejný zájem pobytu v přírodě? To je poměrně závažná filosofická otázka, která je v Česku (...), to se pokuste říci, od koho jak to mají hodnotově a filozoficky myšlené ve Spojených státech. A odkud ideologie ochrany přírody a krajiny pochází, každý si může na Američany plivat, ale to je všechno od toho s téma Zápiskama z chatrče a od těchto lidí. Ale ve Spojených státech je ochrana přírody jasně filosoficky založena pro lid. A neexistuje, že by i ta zvláštní území, která podléhají nejvyšší míře ochrany přírody, že by řekli, to je jen o ochraně přírody. Pokud mi toto neuznáváme, tak na jakém filosofickém základě můžeme říci, že ta infrastruktura pro pobyt v přírodě je veřejný zájem. Neexistuje žádný takový zákon, to my jen tak tušíme. A to je podle mě ten největší problém, jakoby v tom jasně to bude plavat na vodě, stejně jako ten systém. Ale podle mě je to ta nejzajímavější otázka té diplomky. Já se ten problém snažím řešit. Říkám dobře, máme tu přírodní prostředí, a to přírodní prostředí je spravováno určitými institucemi, které by měly zodpovědně managovat i ten přírodní druh homo sapiens, to zaprvé. A za druhé neexistuje nic jako nemediovaná příroda. Takže pokud se do toho území dostává nadlimitní počet lidí, tak infrastruktury pro plochy, tím

územím dochází k poškozování. Tzn., to že tu 80 let nevznikaly žádné stezky, to je ten největší problém. Problém není to, že najednou přišel člověk, který říká, že potřebujeme stezky a že zrovna ty stezky jsou pro terénní cyklisty. A upřímně, já už bych radši projektoval vycházkové stezky pro důchodce, vezměte si, jak nám stárne populace a nikdo to neřeší. Ty lidi za chvíli už nebudou schopni si vyjít na svou 4–5km procházku. KČT to do dneška neřešilo, teď už začínají být tak staří, že už skoro sami ani nemůžou chodit chlapci. My tady máme deficit v tom, jakým způsobem je profesně a profesionálně ošetřeno, jsou ošetřeny příležitosti české veřejnosti k přírodním zážitkům, k pobytu v přírodě. To je to, co já řeším. Akorát, že prostě ta odpověď je poměrně krátká, ale zabere to spoustu času, protože já jen projektuju stezky. Ale já bych byl rád, aby ten systém nějakým způsobem zareagoval. Bohužel ochrana přírody a lesnictví také, je to banda lidí (...), která (...) nutí říkat co tady dělat. Ale od toho je tu vysoké školství v patřičných oborech, aby se poučilo a aby se to začalo řešit. Popravdě řečeno, když jezdím na patřičné konferenci s kolegy, tak je zjevné, že poučenost české akademie o těchto problémech je téměř nulová. Nic jako rekreační ekologie se v Česku nepěstuje, nic o tom, jak má vypadat cestní síť tím přírodním územím, neexistuje.

T: Takže vidíte ten problém už od počátku?

R: Ten problém je v počátku. Já jsem to chtěl řešit, já jsem estet a filosof, jen mě nebavilo, když na vysoké škole všichni jen plácali. Já jsem řekl, že člověk má zodpovědnost řešit něco, co může vyřešit. Svůj cíl, malý segment, zkusit si něco vydělat. Pak je smutné když máte 2–3 joudy, co si chtějí nahrabat nebo vypadat, že něco dokázali a celé vám to rozházejí, to se stalo bohužel na Singltreku pod Smrkem.

T: Myslíte si, že jsem ještě na něco zapoměla? Nebo nějakou oblast jsme vynechali?

R: Já myslím, že ne. Já si myslím, že pokud budete mluvit o té síti aktérů, tak se musíte zamyslet nad tím, jak ta síť působí sama. A jak ta síť souvisí se správním povolovacím procesem, když se něco staví. To je obecný problém, to se netýká jen stezek. Dobře, běžkařské stopy se jen rolbují, ale jinak je to ekvivalentní. Jsou placeny z dotací, jsou nějakým způsobem povolované. To bych řekl, že na to je důležité myslet, když budete uvažovat o té síti aktérů. To je asi všechno. Jedním ze zdánlivých aktérů jsou instituce jakoby opečovávající cestovní ruch, ale abych řekl pravdu, ne že by se o ten problém nezajímaly, zajímaly se, ale v podstatě do toho nějak závratně nevstupovaly. Někaký destinační management Frýdlantska, obor CR Libereckého kraje, to jsou lidé nebo instituce, kteří nějakým způsobem, to co děláme, spravují. Jsou teda jako na okraji této sítě, ale nezapomenout na to, že tu jsou.

T: Teď vzniká Koncepce rozvoje CR JH, pan Felcman to má na starosti, tak ten Singltrek tak zmiňují v souvislosti odlehčit centrálním Jizerkám.

R: Jasně, já jsem na tom dokumentu, když se projednával, byl. Já si myslím, že ta studie je kvalitní dokument. Jestli můžu být dílčím způsobem kritický, ani ten personál na kraji nepřemýšlí v produktech, to je poměrně důležitá úroveň. Když začnete přemýšlet o cestovním ruchu, musíte přemýšlet v produktech. Ty lidi už nedělají výlety dohromady nad mapou. Oni potřebují jasně identifikovatelný produkt. Běžky v Jizerkách, magistrála, to je produkt cestovního ruchu. Singltrek to je produkt cestovního ruchu. Ale máme tady nějaký další produkt cestovního ruchu? Ne. My tady máme nějaké aktivity, aktivity, které naráží na limity. Jakým způsobem to chceme řešit? Když to chceme regulovat, nejlépe to jde regulovat, když vytvoříme produkt cestovního ruchu. Na tom Frýdlantském cimbuří se lidé z Hejnic, já jsem tady spíš na jejich straně tady než na straně ochrany přírody, snažili vytvořit produkt (zajištěná stezka via ferrata) cestovního ruchu. Ochrana přírody o tom uvažuje zejména jako o nějakém porušení přírodních hodnot a podle mě neuvažují o tom, jakože je to jasný produkt.

T: Ono by to mohlo zase odlehčit tomu centru a dostat lidi jinam z toho Bedřichova.

R: Tak, ale mě zase chybí odborná kompetence, abych mohl posoudit, jak velký je ten předmětný vliv na ochranu přírody. Já nechci za to rozhodnutí kritizovat, jen říkám, že to byl výjimečný počin tím, že byl jasně identifikovatelný jako produkt. Takže kraji chybí to produktové myšlení a chybí uvažování o tom, jak se dostaneme k lepší paletě produktů, která by územně tu návštěvnost rekonfigurovala. Takhle ta studie nepřemýšlí, ta studie přemýšlí, jako tady máme cyklisty, tady máme cyklisty, a jak je dostaneme kam. To je nějaká částečná výjimka. Těch dokumentů jsem viděl celou řadu, tenhle se řadí k těm lepším, ale jsem ochoten se pod ty závěry i podepsat.

T: On to právě i pan Felcman mi takto představoval, že je to souhrn cílů a záměrů, ale kdo pak s tím co a jak udělá, není vyložene jejich starost.

R: No to je těžký.

T: Pak se čeká, je to koncepční dokument, takže pak se čeká, kdo přijde a bude chtít něco udělat, řeší se, zda to spadá do toho.

R: No dobře, ale budu kritický, když bude někdo hodně chtít udělat věci, které v tom nejsou popsány, nebo dokonce i proti duchu toho dokumentu, tak to prosadí tak jako tak. Protože to nemá žádnou závaznost a kraj nemá kompetenci, aby tu závaznost vymáhal. Ale na tom, aby to bylo závazné, se nedá pracovat. Tak to je otázka, jakou roli to bude mít.

T: Ještě poslední otázka, myslíte si, že kdyby se BR Krkonoše rozšířila na území JH, jestli by to mělo nějaký vliv třeba při budování Singltreku?

R: Já to nedokážu posoudit, protože nevím, jaké důsledky z hlediska práva na užívání krajiny a z hlediska realizace nových projektů v území s sebou tento stupeň ochrany přírody nese. Obecně se domnívám, že těch území, která v Česku nesou tu nejvyšší ochranu přírody, je dost,

a že by si ochrana přírody měla vyřešit ten problém, na který jsem poukázal. Protože to je závažný problém, protože je lidé nemají rádi. Nemají je rádi z části oprávněně, protože vůbec nepřemýšlí o lidech. A to, že nepřemýšlejí o lidech, je selhání jejich poslání a profesionalismu. A když bude toto vymyšlené, tak pak se můžeme bavit o tom, že se nějaké velkoplošné oblasti přírody budou rozšiřovat. Vemte si, v Americe teď probíhá poměrně zákeřný proces, kdy ropné a rančerské lobby v západních státech se snaží skrze národní zákony uzmout veřejnou federální půdu, která velice často má na sobě nějaký status ochrany přírody. Ono to úplně neplatí pro národní parky, ale pro ten střední stupeň ochrany přírody a v podstatě to zprivatizovat a rozdělit to rančérům a těžářům. Kdo si myslíte, že ten proces zastavil? Rybáři, horolezci, lyžaři a bajkeři. Když tady někdo vymyslí podobný proces, kdo se zastane ochrany přírody? Jako samozřejmě tu budeme mít Hnutí Duha, já tu organizaci více méně respektuji, ale díky tomu mediálnímu nastavení je lidi nemají rádi a jsou vnímání problematicky. Ale veřejnost se ochrany přírody se nikdy nezastane. A proč ne? Samozřejmě pár lidí ochraně přírody jako uměle zaškodilo, ale já si myslím, že tento problém by měla ochrana přírody vyřešit. A bohužel těch bigotních ochránců přírody, kteří chrání přírodu proti lidem, je momentálně příliš a nebudou schopni toho dosáhnout. Na tomto stavu spočívá můj osobní názor, že by se ty chráněné plochy neměli nějak zvláště rozšiřovat. Ale nevím, co to znamená biosférická rezervace, já v podstatě s ředitelem KRNAPU vedu konstruktivní rozhovor, ale je pravda, že ten střední management je zvyklý na to, že bude po jejich. Tam jako neexistuje žádná další kompetence, je jen kompetence ochrany přírody a je jen to, co oni dovolí. To je otázka, jestli to je prostě správně. A je otázka, jestli když do toho budeme vrtat, jestli jen nepomůžeme nějakému developerovi, který tam vyfikne projekt za půl miliardy. Ale to, že ty lidi v národních parcích, jsou zvyklí, že je jen po jejich, to úplně dobře není.

T: Dobře, já myslím, že jsem vyčerpala všechny otázky. Děkuji.

R: No já jsem rozvláčný. Omlouvám se za to.

Respondent: Ing. Ludvík Řičář

Rozhovor číslo 8

Den: 23. 2. 2016

Zaměstnání: ředitel Krajského ředitelství Liberec, Lesy ČR, s. p.

Vzdělání: Vysokoškolské lesnické

Bydliště: Liberec

Věk: 50

Průběh rozhovoru: Za zástupce Lesů ČR jsem oslovila ředitele Krajského ředitelství Liberec pana Řičáře, který mi byl zároveň několikrát doporučován ostatními respondenty. Poprvé jsem se setkala s panem Řičářem na přednášce pana Huška v září 2015 na téma Jizerské hory – příroda x rekreace x těžba?, kde vstupoval do závěrečné diskuze. Po emailové komunikaci jsme se sešli v sídle Krajského ředitelství v Liberci, kde se uskutečnil rozhovor o délce 40 min při příjemné atmosféře. Respondent mi poskytl informovaný ústní souhlas k výzkumu, včetně souhlasu ohledně nahrávání a uvedení identity. Na závěr jsem nabídla předání výsledné práce a požádala o možnost kontaktování v případě doplňujících dotazů. Nižší předkládám doslovný přepis rozhovoru, včetně nespisovných výrazů, odmlku nebo nesrozumitelnou pasáž jsem označila takto: (...) a párkrát jsem v závorce doplnila poznámku pro objasnění textu.

Přepis rozhovoru:

T: Na úvod bych se ráda zeptala, jaká je vaše pracovní i osobní pozice ve vztahu ochrana vs. sport na území Jizerských hor?

R: Já je moje pracovní pozice?

T: Ano pracovní, pak i ta osobní.

R: Nejdřív ta pracovní. Zastupuji Lesy ČR, v rámci Krajského ředitelství Liberec, které zahrnuje převážnou většinu Libereckého kraje, ale má i značný rozsah do Královehradeckého kraje, víc než polovinu území Královehradeckého kraje také spravujeme a malé části Středočeského a Ústeckého kraje, ale převaha je v Libereckém kraji. Takže pracuji pro firmu, pro státní podnik Lesy ČR, která spravuje majetek ve vlastnictví státu. Hlavním úkolem je dobré lesnické hospodaření dle lesnických zásad a s tím ovšem souvisí i to, že se staráme i o veškerou infrastrukturu. Vychází to z toho, že lesy plní mnoho funkcí, to určitě víte, nejenom funkci produkční, ale i mimoprodukční. Ty funkce mimoprodukční jsou často obtížně měřitelné nebo téměř neměřitelné. Tady se už dostáváme k těm funkcím lesa, to jsou funkce rekreační, sportovně rekreační, estetická, vlastně těmito funkcemi se dotýkáme toho vašeho tématu. My lesníci říkáme, že neexistuje les, který by plnil jen jednu funkci. Vždycky těch funkcí plní mnoho. Na určitých lokalitách může některá ta funkce převládat. Někdy to může být jen funkce ochrany, ochrany lesa, ochrany toho prostředí, že někdy ani ta funkce produkční prioritní a nemůže nebo nechceme tam ani pustit tu rekreaci a sport. Někdy zase převládá veřejný zájem využívání lidmi. Takže to je velmi široká otázka, jestli vám to takto stačí. Takže naše firma, když to shrnu, spravuje státní lesy a k tomu patří, že naplňujeme veřejné zájmy.

T: Dobře děkuji. Co byste mohl říci o vztahu Lesů ČR a cyklistika nebo běžky tady v Jizerských horách?

R: Budu opravdu jen mluvit za území, za které odpovídám, tzn. to Krajské ředitelství Liberec. Základním východiskem je, že nikdy o tom nerozhodujeme nebo neposuzujeme sami. Když někde řešíme nějaký projekt, tak to řešíme ve spolupráci s dalšími subjekty. Jsou tady obce, které většinou naplňují veřejný zájem právě toho využívání toho lesa. Pak jsme tady my jako správce lesa, pak je tu ochrana přírody, která má zájmy dané legislativou, dost často se nám mezi ty partnery dostává správce toků např. Povodí Labe,

pak tam mohou být další subjekty. Často to jsou různé o.p.s. nebo spolky, které se také nějakým způsobem angažují v tom regionu. Takže vždycky jednáme spolu s těmito subjekty a v rámci té spolupráce jsou předkládány projekty. Často to jsou obce, které předkládají projekty a někdy různá sdružení. A

A potom to se všemi partnery zvažujeme, jestli ten projekt podpoříme a budeme ho realizovat.

Když budu konkrétní, to co jsme realizovali na Novoměstsku, vlastně Singltrek pod Smrkem, určitě bychom ho nerealizovali v centrální části hor. Takže vždycky hledáme tu rovnováhu mezi všemi partnery, mezi lesem, ochranou přírody a tím využíváním.

T: Co podle vás vyžaduje správa lesů, jestli, vy jako zástupce Lesů ČR, můžete obecně formulovat nějaké minimální či maximální požadavky v rámci využívání pro sport a rekreaci, daří se formulovat nějaké limity?

R: Mezi ty nejzákladnější limity patří, i pro nás, limity ochrany přírody, protože opravdu nelze oddělit lesní hospodaření, lesníky od ochránářů. Pokud to někdo dělá, tak je to umělé a nesmyslné. My můžeme říci, že činností lesníků za ta desetiletí, staletí, že vznikly hodnoty, které dneska chrání ochrana přírody. My to tak cítíme, takže tam, kde bylo zákonem rozhodnuto, že budeme něco chránit něco z hlediska ochrany přírody, že tam jsou rezervace nebo různé zóny, první, druhá zóna CHKO, tak tam není možné rozvíjet nějaké projekty ať už třeba lyžařská magistrála nebo cyklistický areál. A do těchto míst mohou lidé vstupovat, jezdit po cestách, do rezervací po značených cestách mohou. A nikdy tam nebudeme směřovat ty projekty a nikdy nebude souhlasit, aby se tam konaly hromadné sportovní akce. Ono to není jen o vytváření různých možností jako je třeba ta magistrála zimní lyžařská. Ale je to i o různých sportovních akcích jednorázových a i tam si klademe podmínky zase ve shodě s ochranou přírody, aby ten předmět ochrany přírody nebo ten předmět lesnického hospodaření, což se většinou kryje, tak abychom nenarušovali, nebo nezhoršovali ty podmínky.

T: Jaké jsou hlavní problémy, se kterými se musíte setkávat ve vztahu k rekreativním nebo sportovcům?

R: Hlavním problémem je, že si někteří, a teď nechci říct, jak velká část rekreativců si myslí, že ty lesy jsou jen pro ně. A tam na to existuje jednoduchá odpověď. Většina těch aktivit se odehrává na lesních cestách. Všechny lesní cesty mají komplexní využívání. Na začátku sloužily pro lesnické hospodaření, pro myslivce, pro ochranu přírody a potom v průběhu vývoje, což je normální vývoj, se začaly používat pro pěší turisty, pro cyklisty a pro lyžaře. Takže to mělo svůj vývoj a největší problém je, když si někdo myslí, že je to jen jeho a že vše ostatní musí jít stranou.

T: Jak se to projevuje?

R: Arogancií.

T: Přímou v terénu?

R: Arogancií, přímo v terénu nebo nám píšou mejly, co si to dovolujeme, jak to že se tam pohybujeme. Takže přímo v terénu nebo nějakou komunikací a někdy takovými nezralými názory na to. Naším cílem, nebo jedinou cestou, je na ty lidi působit, už od těch škol, aby si to ve školách děti uvědomovaly, proč je tady les, co les plní. Spolupracujeme se subjekty, které nějakým způsobem realizují projekty. Např. Jizerská o.p.s., která spravuje a udržuje Jizerskou magistrálu, tak když každoročně připravujeme lesní cesty, po kterých bude ta magistrála provozovaná, tak jim vysvětlujeme, proč tuto cestu budeme ještě chvíli využívat pro myslivecké nebo lesnické hospodaření a oni ty informace předávají veřejnosti. Tak tímto způsobem tomu můžeme jít naproti.

T: Ještě k té aroganci, když si vzpomenu na konci září, na přednášku u pana Fryče, od pana Huška, vy jste tam vstupoval do té diskuze. Tak tam se vlastně vznesla vlna odporu k té nově zpevněné cestě od Strážného buku, nahoru k Maliníku. Pamatuji si, jak se to

projednávalo, vlastně vy jste tam vysvětlovat proč je vlastně ta cesta potřeba. Myslím, že se tam došlo k závěru, že je potřeba informovat ty lidi předem, než je postavit před hotovou věc a pak si jen stěžují a je tam nespokojenost.

R: Ono je otázka, které ty lidi informovat předem. To zase víte vy lépe, myslím si ale, že desítky procent lidí to zajímat nebude. Je těžké najít tu skupinu, kterou to zajímá. Tam jsou otazníky, jakým způsobem. My postupujeme podle platných předpisů, takže stavební zákon, vyjadřuje se k tomu ochrana přírody, vyjadřuje se k tomu odbor životního prostředí. Tzn. to je veřejné, i ty vyhlášky. Funguje to veřejnými vyhláškami. Pro nás je otazníkem, která skupina by byla ta cílová, abychom jí to řekli dopředu. Vy jste tam byla, tak víte, že tam někdo na konci řekl, vlastně ta diskuze skončila pozitivně.

T: Ano, oni to pak uznali.

R: Někdo mi tam řekl, že jsem tu situaci zklidnil, protože jsem vysvětlil ty argumenty, dost často je to o argumentech. Ale jsou i lidé, kteří mi pak řekli, že už tam nepůjdou na tu cestu, že už jsme to tak zničili, že tam nevstoupí. Ale to je jejich svobodné rozhodnutí. My jsme po velmi zralých úvahách, tím že jsme zodpovědní za ekonomiku, tak jsme se rozhodli, že to uděláme. Když si najdete čas, až tam nebude sníh, půjdete tam, tak potom když tam napadlo listí, má to krásnou patinu, už to nepoznáte. To byla spíš taková vlna emocí.

T: Tak to bylo pár dní po tom zpevnění, ještě to bylo čerstvé a lesklé.

R: Je to asi normální, ty emoce patří do života. Pak to musíme nějakým způsobem dokomunikovat.

T: K jakým dalším střetům dochází mezi aktéry při užívání Jizerských hor? Zmínil jste konflikt mezi uživateli a vámi, ještě něco vás napadá?

R: Dochází k tomu, že řada lidí nerespektuje platné zákony. Jestliže je někde zakázán vstup z titulu, že je tam rezervace, tam se opravdu může jen po těch vyznačených cestách, ale to je problém širší, ne jen ve vztahu vůči lesům či ochraně. To je problém ve společnosti, to je vzorek, který se k tomu takto staví. Řada organizátorů hromadných sportovních akcí, což je termín technický, tak se diví, že potřebují nějaký souhlas. Že najednou když dělají závod pro 200–300 lidí, že se jim k tomu musí někdo vyjadřovat, že jim k tomu někdo dá podmínky. Ten někdo je vlastník nebo správce toho lesa a tím někdo je ochrana přírody. Ten vlastník nebo správce nebo ochrana přírody zná podmínky a rizika. Buď jim řekneme, že to nejde nebo nastavíme podmínky, aby to bylo například po jiné trase. Mají problém toto přijmout. Kdybychom neprováděli tuto regulaci, tak se nám každý víkend po horách honí minimálně jedna, dvě, tři možná i více možných závodů a akcí. A ono by to vlastně bylo i proti těm lidem, kteří tam jdou individuálně a chtějí si odpočinout. Často jsou ty závody, neříkám vždycky, ale často jsou adrenalinovější a pak už tam není střet mezi uživateli a přírodou. Pak je to střet uživatel a uživatel. Konkrétně Jizerské hory jsou malé a je potřeba to regulovat ten pohyb těch hromadných akcí. Ale pokusit se regulovat i pohyb nebo nabízet běžným návštěvníkům, nabízet těm jednotlivcům, aby měli východiska různá. Aby všichni nemuseli do Bedřichova, ale rozprostřít to.

T: Zmínil jste ty masové akce a hromadné závody, myslíte si, že jak to probíhá v současné době, že vlastně v zimě Jizerská 50 a v létě ČT Author Cup a potom menší. Jestli je to v limitech nebo na hraně?

R: Už je to nahaně. Dostali jsme se k tomu limitu, co máme společně s ochranou přírody nastavený. To není jen o tom závodě, ale řada lidí si jde trénovat před závodem. Pokud je závodníků 5000, tak stovky si tam mohou neorganizovaně běhat, nebo dělají to. Potom následují akce po závodě, pojď já ti ukážu, kde jsme běželi, takže to není záležitost víkendu. A zase se dostáváme k tomu, že jestliže byl ten termín vybrán, aby se vyhnul například hnízdění nebo toku tetřívka, aby byl mimo termíny, kdy chceme určité lokality chránit. Tak dokážeme ovlivnit ten termín, ale už nedokážeme ovlivnit ty následující vlny,

které z toho vyplívají.

T: Jak probíhá jednání s těmi poradateli nebo organizátory závodů, dodržují vaše podmínky? Nesnaží se dělat nějaké kličky?

R: Dodržují, protože vědí, že kdyby nedodržovali, tak příští rok budeme rozhodovat jinak. Takže největší problém nám dělá to, že než se ty žadatelé dostanou do toho systému, do toho uvědomění si, že opravdu je potřeba nějaká pravidla dodržovat. Ty hory jsou malé, jinak by se nám z toho stalo velké hřiště a to nemůžeme připustit, vždycky to je les a příroda.

T: Kdo nebo co jsou pro vás hlavní partneři nebo oponenti se kterými vyjednáváte. Říkal jste, že se správou, s obcemi?

R: AOPK, Správa CHKO JH nebo ať to jsou Lužické hory, Český ráj. To jsou naši hlavní partneři, protože opravdu nelze oddělit les, přírodu od ochrany přírody, to se prostě prolíná. Někde je to stupeň ochrany vyšší, někde je to nižší. Ale dá se říci, že postupujeme shodně s ochranou přírody a konzultujeme stanoviska. Přemýšlíme o jejich argumentech, proč oni říkají, že to nejde a oni zase naopak. Takže to jsou logický partneři a trochu obrazně můžeme říci, že jsme na jedné straně, občas se k nám přidá správa toků Povodí Labe. Josefodolská přehrada a Souš jsou nádrže na pitnou vodu, tak povodí řekne, že tu jsou nějaké limity a tam se nesmí, protože... Jsme obrazně na jedné straně stolu, nechci říci barikády, ale stolu. A proti nám, a ta jednání probíhají přátelsky, jsou starostové obcí, o.p.s., někdy ta sdružení, která organizují závody. Ale když připravujeme projekt tak to jsou starostové.

T: Dobře. Myslíte si, že zástupci jednotlivých sportovců, nebo když chtějí něco prosadit, jestli mají nějaké reprezentativní zástupce, jestli má za ně kdo vyjednávat?

R: Vždy je tam někdo, kdo vystupuje za toho organizátora, vždy je tam jedna nebo několik osob, které přijdou a zúčastní se jednání. Někdy ty akce najdeme na internetu, že se něco chystá. Tak potom hledáme organizátora po internetu a vyzveme ho, ať se dostaví k jednání. Vysvětlíme mu, že to nejde, nebo jde, ale za určitých podmínek.

T: Takže se stávají obě situace, že buď přijdou oni za vámi (...).

R: To jsou ti, kteří vědí, že je nutné, aby byly pravidla.

T: Nebo naopak vy je oslovujete.

R: Když se o něčem dozvíme nebo někde se najednou objeví plakátky, že se něco koná, tak jdeme tou cestou, že je vyzveme k jednání, ne že na ně pošleme policii, že porušují zákon.

T: Jakou máte zkušenost s těmi ostatními aktéry? Jak se vnímáte se správou CHKO nebo s dalšími aktéry?

R: Se správou CHKO nebo s ochranou přírody je to profesionálně odborná úroveň, dokážeme si ta stanoviska vysvětlit, je to velmi seriózní a jde nám o tu spolupráci. Obě instituce a někdy do toho vstupuje státní správa, orgán státní správy lesa a orgán státní správy ochrany přírody.

Je to stát a my bychom měli mít stejné zájmy. Pokud by tam nastaly nějaké problémy, tak se to dostává do roviny lidské, než do roviny odborné, do roviny, že hájíme zájmy, které jsou mi svěřeny.

T: A ti ostatní?

R: Ti starostové, když si vezme JH, tak těch obcí je tu celá řada kolem do kola. My nejednáme se všemi najednou. To je skupina, která řeší Novoměstsko, Hejnice, Frýdlantsko. Pak to jsou obce tady na té západní části, velmi aktivní je obec Bedřichov, je to přeci jen významné nástupní místo. Další obce Albrechtice, Desná, Tanvald, Kořenov.

T: Tak při jaké atmosféře probíhá jednání? Jaké tam jsou vztahy?

R: Dobré, vzhledem k tomu, že tam jednáme roky. Nikdy to není, že by něco vzniklo na jedné schůzce, ty projekty. Nevím, jestli znáte Protrženou přehradu, to je projekt, který řešíme od roku 2013, od té doby se schází skupina, kde jsou zástupci obcí, obec

Albrechtice, město Desná, AOPK ČR, Lesy ČR, Povodí Labe a případně další, kteří s námi spolupracují jednorázově. Kdyby to nebylo přátelské, kdyby to nebylo, řekl bych konstruktivní, tak by z toho nic nebylo. A konkrétně ta Protržená přehrada, jestli jste tam byla někdy teď, tak víte, že to někam směřuje. A ten závěr by měl být v roce 2016.

T: Jakým způsobem probíhá ta komunikace ohledně cyklistiky a běžek. Říkáte přátelská atmosféra, ale jsou třeba přizváni všichni, když na projednávání, nějaký záměr nebo projekt?

R: Tak když si vezmeme příklad zimní Jizerské magistrály, tak ta spolupráce probíhá mnoho let, více než 10. Už je to zvládnuté, programově, harmonogramy jsou zvládnuté. My máme definované trasy, které jsou zanesené do mapy, tzn., když řekneme Jizerská magistrála, tak je to přesně definovaná síť lesních cest. Tuto trasu, nebo tu síť si odsouhlasily Lesy ČR, AOPK ČR, Povodí Labe a Jizerská o.p.s. Takže víme, o čem jednáme, a už víme, jaký by měl být postup. Vždy na podzim, nebo když vidíme, že začne padat sníh, tak se sejdeme a velmi profesionálně už se dohadujeme. Kdy bude moci o.p.s. vytvořit kolečko kolem Bedřichova, druhé kolečko kolem Jizerky, s tím, že řada cest zůstane neupravovaná, s tím, že tam je potřeba dokončit lesnické hospodaření. Většinou to směřujeme k tomu, že na konci roku nebo před Vánoci to lesnické hospodaření ukončíme, aby už na Vánoce a potom leden, únor a březen, aby pak mohla naplno fungovat ta magistrála. Samozřejmě vždy záleží na sněhu. Takže to je model, takhle se to nastaví. Pravidelná schůzka před začátkem úpravy a pravidelná schůzka na konci, kdy se vyhodnotí sezóna. Jizerská o.p.s. má závazky, které si vyhodnotíme, jestli byly splněny. To je úklid, odstranění značení, úklid nepořádku, který tam vznikne po těch návštěvnících. Případné řešení drobných škod, které vzniknou provozem strojů. A tím je ta sezóna ohraničena před a po.

T: A řeší se něco i kolem té cyklistiky? Tohle zní skoro ukázkově, modelově, že se vždycky hezky dohodnete.

R: Tak že se dohodneme, ono to jinak nejde. Já nechci říkat, že je to rutina, ale prostě se vytvořil (...). Účastní se toho pravidelně ti stejní lidé pravidelně, za o.p.s., za AOPK ČR, za Povodí, za Lesy ČR. To je skupina, co už ví, co je potřeba, jak se na to jednání připravit. To bychom pak byli sami proti sobě, kdybychom takto nespolečně pracovali, to bychom to celé rozbíjeli. Já to vnímám, že je to nutnost takto spolupracovat. Pokud jsme se dohodli, že to tu chceme, že je to veřejný zájem, tak postupovat jinak je plýtvání časem a energií. A co se týká cyklistů, tak areál, kde probíhají pravidelně jednání, to je Singltrek pod Smrkem. Jinak v JH jsou desítky kilometrů cyklistických tras, ne cyklostezek, ale cyklotras, které využívají lesní cesty. Ne všude spolu s ochranou odsouhlasíme, že tam může být značená cyklotrasa. Ale těch cyklotras je tu hodně, to je víceméně odsouhlasený stav, který nevyžaduje speciální údržbu nebo speciální řízení. Údržba těch cest, se provádí tak, že se opravují lesní cesty, tak jak to vyžaduje lesnický provoz

T: Jak se podle vás bude vyvíjet do budoucna?

R: Už jsme zmínili, že se buď blížíme, nebo jsme se dostali k těm limitům, takže nemůže rozhodně slíbit, že každý rok o desítky procent narostou tratě. Nenarostou, to prostě nejde. Tím neomezujeme individuální běžkaře, pokud se někdo rozhodne, že půjde na běžkách po neupravené cestě, tak může, to mu zákon umožňuje, ale my se bavíme o těch trasách, které jsou upravovány strojově. My jsme v těchto letech, myslím 2014, jsme přidali k využívání nové úseky cest, které mohou sloužit Jizerské magistrále a to je v okolí Bedřichova, na tom Harcovském hřebeni. A v 2016 ukončíme okruh, aby tam byla nabídka okruhu. To jsou konkrétně nové kilometry a pak tam jsou v jednání možnosti napojení z Harcovského hřebene na Jablonec. Ale to závisí vždy na sněhu, když sněží takto, tak to nepůjde, to je potřeba 30–40 cm sněhu. To závisí na klimatických podmínkách. Jinak přímo v té centrální části to jsou jednotlivé cesty, jednotlivé kilometry, na kterých se dohodneme. Není to o

každoročním navyšování, je to spíš o úpravě parametrů. V poslední době se zlepšily podmínky na Kanále, z Maliníku po Kanále na Černou Nisu. Takže spíš při souhlasu ochrany přírody se opravují ty stávající.

T: Koho byste mi doporučil jako další respondenta?

R: Spíš s kým jste už mluvila?

T: Mluvila jsem s panem Huškem, s paní Mejzrovou, odpoledne mám domluvené Povodí Labe a z druhé strany Jizerská o.p.s., pak Tomáš Kvasnička ze Singltreku.

R: Takže z té o.p.s. máte?

T: Zatím jen s Josefem Ibehejem, pak mám domluvenou paní ředitelku Kalinovou.

R: Kontakty máte, já bych vám navrhl starosty. Kdybyste chtěla třeba konkrétně starosty kolem Protržené přehrady, tam je to pan starosta s Albrechtic pan Zeman, pan Kořínek z Desné, pan Holub z Bedřichova, to jsou aktivní starostové. Z Nového Města pod Smrkem pan starosta Smutný.

T: Já jsem kontaktovala pana starostu z Janova, pana Daniela Davida.

R: Jo taky.

T: Já jsem ho zvolila, protože to je i předseda sdružení Turistického regionu.

R: Ano. Já myslím, že toto jsou hlavní hráči nebo partneři v těch aktivitách.

T: Na co byste se zeptal vy, kdybyste dělal podobnou práci? Jestli jsem na něco nezapomněla.

R: Teď mě nenapadá otázka, ale napadá mě to, co jsem zmiňoval přímo nebo nepřímo. Měli bychom směřovat k tomu, že všichni budeme mít úctu a respekt k tomu, co je kolem nás, tzn. k přírodě, k tomu, kdo je odborník, ať už lesník nebo ochránář přírody. Někdy se setkáváme, že ti lidé si myslí, že tomu rozumí víc než lesníci, kteří ro dělají celý život. Takže to je opak úcty a respektu k tomu, že po těch stezkách může jezdit někdo s kočárkem, tak tam nepojedu jako šílenec na kole, budu respektovat další lidi. Když tam bude cedule, že tam nemají jezdit cyklisté, tak tam jezdit nebudu.

T: To jsou spíš takové obecné.

R: To je spíš přání. Protože jsem přesvědčen, že Lesy ČR berou vážně svou úlohu správce veřejného majetku, který nejen produkuje dříví, ale má i nabízet něco veřejnosti. Takže se k tomu stavíme zodpovědně. To jsou ročně desítky milionů korun, které vynakládáme a rádi vynakládáme na něco, co není úplně primárně pro lesní hospodářství, ale slouží to veřejnosti.

Takže my něco nabízíme, ale zároveň budeme vždy obhajovat, nastavovat limity a obhajovat je a byli bychom rádi, kdyby lidé měli respekt vůči tomu.

T: Ještě mě napadá, nevím, jestli jste zaregistroval vznikající Koncepci cestovního ruchu JH, jestli jste se třeba účastnili nějakého jednání?

R: Účastnili jsme se těch jednání, protože to je významný dokument, který by měl pomoci všem těm partnerům, všem zúčastněným. Protože když to vezmu zase modelově, tak to, co bylo vybudováno v Novém Městě pod Smrkem, Singltrek pod Smrkem, tak není cílem kraje, ani obcí, ani nás, aby to vyrostlo v každé druhé vesnici nebo obci. Tím by se téměř smazal ten význam, který to má pro to Frýdlantsko. Tato koncepce by měla říci, tady bude velký projekt Singltrek pod Smrkem, tady uděláme lyžařské středisko, tady to bude sloužit pro pěší, tady budeme rozvíjet něco pro rodiny s dětmi. K tomu slouží koncepce, a pokud koncepce nevznikne dobře, potom tu roli koncepce musí stejně někdo naplňovat. My se setkáváme s tím, že chodí starostové a říkají, že chtějí také Singltrek. My řekneme ne, Singltrek je jen jeden, ale pojďme přemýšlet, co jiného by se dalo u vás udělat.

T: A to se řeší v rámci té koncepce?

R: Ano, to by měla říct ta koncepce, protože je to o lidech, aby si tam opravdu užívali té pohody, nebo aby se naplnilo to, proč tam jdou. Aby to přineslo i ekonomické efekty, aby to nebyly zbytečně vyhozené peníze, když by to bylo na každém druhém rohu. Takže

k tomu by měla sloužit ta koncepce.

T: Dobře. Už jen poslední otázka. Myslíte si, že by rozšíření BR Krkonoše na území JH mělo nějaký vliv, nebo že byste to nějak pociťovali ze své pozice?

R: Na to vám nedokážu odpovědět, musel bych se podívat na nějaké podklady k tomu. Osobně si myslím, že ochrana přírody je u nás na dostatečné úrovni, že není nutné dál něco rozšiřovat. Ono každá ochrana přírody něco stojí. Je zase potřeba hledat rovnováhu, my jsme se tu bavili o těch různých rovnováhách. Pokud někdo doloží, že je to nutné, tak to bude rozhodnuto demokraticky. Ale jinak nedokážu odpovědět.

T: Nenapadá vás ještě něco k tématu?

R: Myslím, že ne.

T: Dobře, já vám děkuji.

Respondent: Ing. Bohumil Pleskač

Rozhovor číslo 9

Den: 23. 2. 2016

Zaměstnání: ředitel závodu Jablonec nad Nisou, Povodí Labe, s. p.

**Vzdělání: středoškolské: průmyslové, zeměměřičské
vysokoškolské: ČVUT stavební**

Bydliště: Jičín

Věk: 55

Průběh rozhovoru: Oslovit zástupce Povodí Labe mi doporučovali ostatní respondenti, proto jsem požádala o rozhovor pana Pleskače, ředitele závodu Jablonec nad Nisou, pod které spadá území Jizerských hor. Na základě emailové komunikace se rozhovor o délce 25 minut uskutečnil na adrese jabloneckého závodu. Rozhovor je sice kratšího rozsahu než s jinými respondenty, ale již předem mi pan Pleskač sdělil, že je technik, takže přesně nerozumí mému zkoumání. Po vysvětlení záměru práce respondent odpovídal věcně a stručně. Respondent mi poskytl informovaný ústní souhlas k výzkumu, včetně souhlasu ohledně nahrávání a uvedení identity. Na závěr jsem nabídla předání výsledné práce a požádala o možnost kontaktování v případě doplňujících dotazů. Níže předkládám doslovný přepis rozhovoru, včetně nespisovných výrazů, odmlku nebo nesrozumitelnou pasáž jsem označila takto: (...) a párkrát jsem v závorce doplnila poznámku pro objasnění textu.

Přepis rozhovoru:

T: Jaká je vaše pracovní i osobní pozice ve vztahu ochrana vs. sport a rekreace v Jizerských horách?

R: Tak pracovní pozici můžu uvést, že v podstatě zastupuji Povodí Labe, s.p. na pozici ředitele závodu v Jablonci nad Nisou, v jehož územní působnosti je celá oblast Jizerských hor a většina vodních toků vyjma těch, které zůstávají ve správě Lesů ČR. Ta správa je dělena, tady všechny ty významné toky jsou ve správě státního podniku Povodí Labe.

T: A vaše osobní pozice?

R: Jsem člověk, který aktivně sportoval celý život, vyjma posledních 5 let, co dělám ředitele, na to není čas. Jinak jsem se věnoval horám, lezení, znám Krkonoše, znám částečně Jizerské hory a řadu jiných oblastí.

T: Co byste mohl říct o vztahu Povodí a cyklistiky nebo běžeckého lyžování v JH?

R: Snažíme se v podstatě ve všem vycházet veřejnosti vstříc, nenarážíme na nějaký střet zájmů. Samozřejmě musíme dbát na to, aby se ta veřejnost pohybovala v prostředí, které je pro ně bezpečné. Tzn. to, co jsou části veřejnosti přístupné, tak se to snažíme držet tuto podmínku. Samozřejmě pak jsou pásma hygienické ochrany, kam veřejnost vstupovat nesmí a tam ten náš přístup je nekompromisní i protože tato pásma jsou hlídána bezpečnostními agenturami, které tam provádí dohled. A případní viníci, kteří jsou přistiženi v tom pásmu hygienické ochrany prvního stupně tak jsou pak postihováni v rámci přestupkového řízení. Protože se jedná zpravidla o vstup do oblastí vodárenských nádrží a jejich ochranných pásem a tam je samozřejmě vyloučené, aby se tam ty lidi pohybovali.

T: Co podle vás vyžaduje správa povodí, lze formulovat nějaké minimální či maximální požadavky? Existují nějaké limity?

R: Nemáme žádné jiné limity než to území. V současné době se bráníme rozšiřování možnosti vstupovat do těchto pásem, protože existují určité záměry zpřístupnit tyto atraktivní turistické lokality na hřebenech hor širší veřejnosti jak z hlediska zvýšení dopravy, změnu dopravní obslužnosti, tak i ve vztahu k početnosti návštěvníků. Což

vnímáme jako problém ze strany zajištění podmínek ochranných pásem, protože největším problémem je vstup desítek tisíc lidí v průběhu roku do těchto oblastí, s tím že k tomu není vybudovaná potřebná infrastruktura, sociální zázemí. To je asi největší problém těchto lokalit v současné době.

T: Jsou ještě jiné problémy, se kterými se musíte potýkat ve vztahu k těm rekreatantům?

R: V podstatě z naší strany můžeme říci, že většina těch rekreatantů se chová přiměřeným způsobem těm podmínkám, kde se pohybují. Nemáme žádné konfliktní situace tohoto typu, že by nastávaly s tou veřejností. Snažíme se to vymezit, aby věděli, kam můžou a v podstatě kam nemůžou, aby to bylo vyznačené. V podstatě nemáme žádný spor nebo problémy tohoto typu.

T: Kdo nebo co jsou pro vás hlavní partneři nebo oponenti při využívání JH?

R: Tak hlavní partneři jsou obce, jsou i oponenty, protože je jejich zájem je rozšířit využitelnost rekreační toho celého území. Což samozřejmě vnímáme jako oprávněný zájem. Ale nějaký střet s nimi, to tam není. Snažíme se vysvětlit, co nás k tomu vede, jaká jsou pravidla hry, co můžeme. A co hrozí, kdyby ta návštěvnost vzrostla na nějakou mez a došlo by ke zhoršení kvality povrchových vod, které jsou pak odebírané pro účely vodárenského průmyslu.

T: Takže máte nějaké požadavky, v rámci projednávání je s nimi seznámíte.

R: Snažíme se jejich aktivity korigovat. Dalším partnerem je samozřejmě kraj, který se v rámci rozvoje regionu snaží ty aktivity podporovat v některých oblastech, takže i s nimi jednáme v nějakých pravidelných setkáních. Každoročně se řeší problematika průjezdu kolem nádrže Souš přes zimu, kde je to uzavřené, každoročně se řeší problematika údržby magistrály, kudy povede, jak povede. Problematika všech hromadných masových závodů se vlastně projednává, za jakých podmínek to bude možné, kdy to bude možné, to všechno se v rámci vzájemných setkávání řeší, aby nedocházelo ke střetům.

T: A účastní se všichni, kterých se to týká?

R: Musím říci, že se účastní. Ta disciplína je skutečně taková, že jednotliví aktéři se účastní a vždycky přijde buď ten člověk, který tomu velí nebo kvalifikovaný zástupce, který ví, co se má projednávat a jakým způsobem může postupovat a co jim vadí nebo nevadí.

T: Takže vždy jste tam vy a ten někdo, kdo má ten záměr, někdo z obce (...)

R: Jizerská o.p.s., která se zabývá rozvojem Jizerských hor, Jizerská magistrála, takže ty spolky se toho podílí aktivně a vstupují do toho. Jsou iniciátory jednání a jsou tam starostové obcí. Tam se ty věci vysvětlí, co je možné a co se bude dělat do budoucna, jakým způsobem a jaké mají záměry a kde to může narážet, aby se o těch věcech začalo jednat včas a dohodla se nějaká pravidla. Jestli to je možné nebo jestli to v současné době není možné a musí projít systém dalšího doplnění podkladů, výzkumu, průzkumu nějakých věcí, které by pak umožnily dát nějaká fundovaná kvalifikovaná stanoviska.

T: Dochází k dodržování těch dohod, které stanovíte?

R: Ano dochází, nemáme s tím problém.

T: Jakou zkušenost máte s ostatními aktéry, v jakém duchu probíhá to jednání?

R: V podstatě velice přátelská atmosféra v rámci všech, i když jsou ty názory zcela rozdílné, tak se snažíme si to vysvětlit, co můžeme, co nemůžeme a kde vidíme nějaký střet nebo problém.

T: Ještě k tomu vyjednávání, jakým způsobem probíhá ta komunikace? Když někdo přichází se záměrem nějaké masové akce, tak on iniciuje to setkání (...)

R: Takhle to zpravidla funguje, že přijde, projedná se to. Pokud se to týká jednoho účastníka, a je to ten hlavní partner, tak pak se to projedná v úzkém kruhu, ale jinak se to vždy projedná ve skupině lidí, která do toho má co hovořit. Vždycky u toho chce být správa CHKO, pak u toho chceme být my a zpravidla u toho je vždy zástupce Lesů ČR, protože to je dominantní vlastník těch pozemků a komunikací v tom zájmovém území, kde

se ta veřejnost pak pohybuje, takže to jsou ti hlavní hráči, kteří přicházejí.

T: A potom ještě ti přizvání?

R: Ano pak ještě někdy postupně ti přizvání další.

T: Jak se podle vás bude vyvíjet situace do budoucna?

R: Pohledem na stávající problémy, které jsou způsobené problematikou, která se obecně nazývá sucho. Rozkolísanost dešťových srážek a v letním období deficit srážkový, kdy narůstá spotřeba povrchové vody pro vodárenské účely, tak je to samozřejmě věc, ke které se musí přistupovat velmi citlivě, protože ty počty lidí v tom inkriminovaném území, na hřebecích hor, tak jak jsou z různých zařízení, které zpravidla provozuje CHKO, tak se jedná řádově o desetitisíce či statisíce lidí. V některých lokalitách je návštěvnost 180 tisíc lidí, kteří tam projdou za rok. Když si vezmeme, že k tomu není vybudované odpovídající zázemí, sociální zázemí v této oblasti a je problém ho vybudovat. Tak tam je obrovský vnos toho znečištění do toho území a to se bohužel přenáší do těch povrchových vod. Jedná se především o látky farmaka, které jsou v podstatě neodbouratelné v přírodě, mají dopady na živočichy, mají i dopad na úpravu té vody. Tak je potřeba se tomu věnovat obezřetně, čím méně vody je v té nádrži, tím ta koncentrace může narůstat a způsobuje to problémy. Odbourat se dají velice těžko v tom procesu čištění vody. Takže z toho důvodu není zájem na tom, aby se ta hranice překročila. Nikdo ji neumí stanovit, kde přesně je zatím. Ale pohledu zkušenosti z loňského roku, kdy docházelo k masivnímu poklesu hladin v těch nádržích vodárenských, tak samozřejmě je problém těch lidí tam dostávat daleko víc a zátěž toho území zvyšovat.

T: Takže si myslíte, že je to teď na hranici?

R: Neumíme to říci. Ale skutečnost je taková, že pokud ty požadavky na vodu budou a v současnosti jsou a narůstají s ohledem na problematiku oblastí Frýdlantska a kolem dolů Turów. Vlastně rozšíření těžby a negativních vlivů rozšíření těžby na podzemní vody, tak samozřejmě bude potřeba zajistit nové zdroje a to přinese rozšiřování ochranných pásem a převádění vody, ne jen ty povrchové do těch nádrží, ale pak i následně přes oblast Jizerských hor na to Frýdlantsko. A z toho budou nějaká další opatření, ale budeme se snažit, aby ta omezení byla co nejmenší, ale mohou v některých lokalitách nastat, že ta veřejnost tam nebude mít takový přístup, bude umožněn třeba jen v zimním období a v létě to bude vyloučené. To se musí pak naladit, jaké budou požadavky na ten zdroj.

T: To se pak omezí cedulkami nebo jak?

R: V podstatě vyhlášením pásma hygienické ochrany. To je proces, který ten navrhovatel, nebo ten, v jehož prospěch to pásmo je vyhlášeno, tak musí dát návrh, v tomto případě, krajskému úřadu a tam to prochází poměrně složitým kolem schvalování a projednávání. A pak se vyhlásí pásmo hygienické ochrany a vylučují se z něj některé aktivity, které se pak tam nemůžou provozovat.

T: Jaký je váš názor na umělé zasněžování na běžeckých tratích? Když vezmu příklad letošní Jizerské 50, kde se připravilo 4km kolečko na umělém sněhu.

R: Umělé zasněžování obecně já nevnímám jako problém. Myslím si, že je to trend, že když v našich zeměpisných šířkách buď bude fungovat, tak se bude lyžovat, nebo nebude fungovat. Že bych v tom viděl nějaké zásadní problém z hlediska běžeckého lyžování, to nevidím, ve vztahu k přírodě si myslím, že pokud se to aplikuje na nějaké cesty lesní, tak to není problém. Pokud bych řekl, obecně zasněžování sjezdových tratí, tak se k tomu připisují nějaké dopady na prostředí, na tu plochu těch sjezdovek. Nevím a neumím posoudit, zda se jedná o vliv zasněžování nebo o vliv, že se ty pozemky udržují jiným způsobem. Protože historicky na těch horách se travní porosty sekaly, sušily, to zajišťuje obnovu travního porostu v přirozených podmínkách. V okamžiku, kdy se to seká dnes, vzhledem ke svažitosti těch pozemků, vzhledem k pořizovací ceně techniky, která se tam může pohybovat, a nákladech, tak to není nikdo schopný sekat, sušit a využívat nějak tu

hmotu. Takže se to mulčuje a obecně to mulčování mění strukturu té trávy. Všechny ty hezké vzácné druhy rostlin vlastně zanikají, protože se to prostředí pro ně mění, nevysemení a nevykvetou. Takže zmizí a je to nahrazené druhy, které se rozšiřují jinak nebo se schopností tady přežít. K tomu v podstatě tady dochází, ale že by na to mělo negativní vliv to zasněžování, to nemá. Otázka jiná je, které přísady se mohou přidávat, některé jsou zakázané v Jizerkách i Krkonoších, které se nesmějí přidávat, aby to měnilo kvalitu sněhu. To by pak mohlo nějaký problém eliminovat.

T: A z hlediska zdroje vody pro to zasněžování?

R: Zdroje vody jsou samozřejmě zásadní, protože u nás se převážně odebírá z toků, pokud tam ta voda je, tak to problém není, pokud ty odběry jsou v takové výši, což si myslím, že Jizerské hory neznají, ale v Krkonoších obecně Špindlerův mlýn, tam je to někde na té hraně a hledá se tam nové řešení. Stanice, kde se bude čerpat, se přesune do nádrže Labská a budou se dělat přehrady, aby to neovlivňovalo ten úsek toku těma odběrama, nechá se to řešit, je to nárůst. Ta voda se někam do toho koloběhu stejně vrátí.

T: Takže to nevidíte jako zásadní problém?

R: Nevidíme to jako zásadní problém. Vidíme to jako problém, když bylo vody málo na podzim v předloňském roce. Tak tam docházelo k situacím, kdy zachování minimálního zůstatku průtoku v toku nebylo vždy dodrženo. Tak se tam jednalo s nimi, aby ty odběry snížili. Oni na to celkem reagovali a chovali se mravně. Snažili se to nějakým způsobem zachovat. To jsou jen taková opatření.

T: Koho byste mi doporučil jako dalšího respondenta?

R: Určitě pana Ing. Huška

T: S tím jsme mluvila.

R: Pak zástupce Lesů ČR

T: Ano, také, ráno s panem Řičářem jsem mluvila.

R: Ten má bohaté zkušenosti. A co se týče toho záměru rozšíření, to bych se obrátil na krajský úřad, který má nějaké cíle a jakým způsobem vidí ty problémy a co si od toho slibuje.

T: Tam jsme mluvila s panem Felcmanem, který má na starosti koncepci rozvoje cestovního ruchu v JH, nevím, jestli jste se toho také účastnil.

R: Jo tam máme mít další jednání.

T: Znáte tu koncepci?

R: Koncepci známe, máme k tomu připomínky a výhrady, to si musíme vysvětlit kudy dál. To je běžný postup projednávání každé věci.

T: Na co byste se zeptal vy, kdybyste dělal podobný průzkum?

R: Já si myslím, že téměř na nic jiného bych se nezeptal. Obecně snad jediné téma je doprava jako taková. To je snad ještě jedna z oblastí, která by stála za zmínku. Parkovací kapacity jsou omezené, takže to je další zdroj problému, který to území zatěžuje a pak to vyžaduje nějaký servis, musí se o to někdo starat, aby ty parkovací kapacity byly nějakým způsobem řešené. Pak jediná volba, která je potřeba se tím zabývat, ti lidé sem nějak dojedou a v dnešní době sem dojedou jediné autem. Vyjma těch místních, kteří využívají nějaké ty spoje, jak ty cyklistické tak i ty zimní, někam je to doveze a pak je důležité najít možnost, když ty lidi někam dostanete, aby se na těch lyžích dostali zpátky do těch měst. To znamená to propojení vyřešit, aby se nemuseli napojovat na další autobus, že v podstatě je to ráno vyveze a pak se dokážou vrátit na nějakou městskou dopravu a dojedou zpátky. To je tak jediné, co z toho cestovního ruchu, co ve většině zemí funguje. Ale to je také dáno těmi sněhovými podmínkami, třeba přes zimu je to špatné, ale na tom kole člověk sjede.

T: Ještě něco vás napadá z hlediska správy povodí, nějaká oblast, kterou jsme vynechali?

R: Asi ne.

T: Myslíte si, že rozšíření BR Krkonoše na území JH, že by to mělo nějaký vliv na správu povodí?

R: Na správu povodí určitě ne, ve světě se řada těch BR nachází v podstatě u velkých vodních toku, o tom žádná, takže z hlediska správce vodního toku by se toho mnoho nezměnilo. Otázka je pojetí té biosférické rezervace. Protože v ČR je to pojímáno jako restriktivní záležitost, která bude všechny ovlivňovat a to zásadním způsobem. Myslím, že to rozšíření by to nebylo o tom, co by mělo přinést, tedy zlepšení podmínek. Myslím si, že to je věc, která papírově všem ztíží život a obecně nic nepřinese. Bude to jedna z věcí, která nakonec omezí i ten cestovní ruch. Všechno bude daleko složitější v procesu projednávání, schvalování, vymezení zón. Myslím si, že u nás ta ochrana přírody je pojata velmi nepřátelsky vůči lidem, i vůči těm, kteří v té oblasti žijí. Je to neskuteční omezení pro ty oblasti, nedá se to projednat a prosadit ty věci a není to jako moc dobré řešení.

T: Já myslím, že jsem vyčerpala všechno, co jsem měla připravené, tak jestli vás ještě něco napadá?

R: Já myslím, že ne

T: Dobře. Děkuji.

Respondent: Mgr. Marek Pazderský

Rozhovor číslo 10

Den: 24. 2. 2016

Zaměstnání: SKISERVIS MÁRA

Vzdělání: TUL učitelství (tělesná výchova, zeměpis), UJEP ochrana přírody

Bydliště: Jablonec nad Nisou

Věk: 35

Průběh rozhovoru: Jako dalšího sportovce a zástupce podnikatelů jsem se snažila oslovit komplexní osobu a zvolila jsem Marka Pazderského. V rámci SKISERVIS MÁRA provozuje servis a půjčovnu v Bedřichově a na Jizerce, dále má lyžařskou školu a pořádá několik závodů (běžeckých, lyžařských, na kolečkových lyžích atp.). Zároveň je ředitelem Silvini Madshus Team, za který sám aktivně závodí. Respondent je také členem Jizerské o.p.s., kde zastupuje běžecké lyžaře a slouží jako konzultant při úpravě tratí např. i pro Jizerskou 50. I přes časové vytížení se podařilo uskutečnit rozhovor v rozsahu 40 minut v restauraci v Jablonci nad Nisou. Jelikož se setkáváme na Bedřichově a na různých sportovních akcích, rozhovor proběhl ve velmi přátelské atmosféře. Respondent mi poskytl informovaný ústní souhlas k výzkumu, včetně souhlasu ohledně nahrávání a uvedení identity. Po ukončení nahrávání, si respondent ještě vzpomněl, že by bylo vhodné oslovit s žádostí o rozhovor náčelníka horské služby Reného Mašína. Na závěr jsem nabídla předání výsledné práce a požádala o možnost kontaktování v případě doplňujících dotazů. Níže předkládám doslovný přepis rozhovoru, včetně nespisovných výrazů, odmlku nebo nesrozumitelnou pasáž jsem označila takto: (...) a párkrát jsem v závorce doplnila poznámku pro objasnění textu.

Přepis rozhovoru:

T: Jak tě mám představit, co mám k tobě uvést? Podnikatel, závodník, sportovec, co všechno?

R: Všechno co říkáš, to je pravda no.

T: Pořadatel závodů?

R: Pořadatel závodů, servisman, obchodník nebo podnikatel v Jizerských horách, ještě jsem ve správní radě Jizerské o.p.s., takže rozhoduji o úpravě tratí. No je toho hodně.

T: Jaká je tvoje osobní i pracovní pozice ve vztahu (...)

(vyrušení servírkou)

T: Jaký je tvůj osobní i pracovní postoj ke vztahu sport vs. ochrana v Jizerkách?

R: Ono je to zajímavé, protože já jsem dělal diplomku přímo pro CHKO o využití Jizerských hor pro zimní aktivity a zpracovával jsem historii za posledních 100 let (...).

T: A kde si to psal?

R: Tady v Liberci. Vlastně vznikl atlas a tématické mapy se sportovištěma. A můj vztah osobně k ochraně přírody je velký, protože jsem přírodně založený a trávím spoustu času v horách a v přírodě, snažím se jí chránit, takže i třeba když jedu po Jizerách na lyžích a vidím odpadky tak to posbírám, protože mi to vadí. Na druhou stranu, mám takový ten zdravý názor, že se nesmí nic přehánět. Mám zkušenosti ze zahraničí, u nás tu přírodu chráníme, že je to zákaz a zákaz, a v tom zahraničí se to dělá tak, že (...) se povolí vstup tolika a tolika lidem, musí se najít společná řeč. Třeba Jizerky, správa CHKO velmi dobře fungují, pan Hušek je rozumný. Spíš větší problém dělají lesy, třeba dohoda s Lesy ČR než s CHKO. Přesně říkají, hele tady jsou cesty, které jsou vybudované, nové cesty nechceme, ale tady jsou cesty, tak je upravujte třeba na běžky nebo v létě jezdíte na kole, to nám nevadí. My jen budeme rádi, když budete upravovat ty cesty, lidé po nich budou jezdit a ne nikam mimo, kam my nechce.

T: Tohle dělá CHKO?

R: Ano, to říká správa CHKO a s tím se já naprosto ztotožňuji. Mám stejný názor na toto. Takže to není, že by si někdo stěžoval na CHKO, že nám nepovolí nic. My pořádáme sérii závodů a všechny nám vždycky bez problému povolí, protože je máme po těch vyznačených trasách nikde lesem mimo to. Vlastně s lesy je na úpravu tratí smlouva na to, že jsou oblasti, kde jsou zimoviště zvířat, to je třeba tetřívek nebo srny. Do těchto oblastí my nejezdíme rolbama a neupravujeme. To je třeba, lidé se ptají, proč se neupravuje kolem Smědavské hory, v létě se tam jezdí, tam přesně začíná zimoviště zvířat. Nebo Studený potok, to je vlastně mezi Panelkou a Novou Loukou, malé kolo, jestli víš.

T: Jojo jasně, znám.

R: To je také zimoviště tetřívků, kam se stahují zvířata na zimu. Tam se také neupravuje. Relativně bych řekl, že se tu našla symbióza. Ochránáři mají nějakou představu, kde ta zvířata jsou a my to víme, takže tam neupravujeme a bereme to jako danou věc. Těch cest je tu spousta, takže v tom není problém.

T: A ty Lesy ČR?

R: No s nimi máme problémy, když povolujeme závody. V zimě to není tak hrozné, ale v létě nám třeba nechtějí povolit cyklistické závody. Občas mají divné argumenty, že se ničí kolama ty cesty, přitom tam jezdí nákladákama. Je to nesmysl. Ale na druhou stranu oni jsou správcem nebo majitelem té komunikace a mají pravdu, že když tam uděláme závod a necháme to otevřené, není to uzavřené pro veřejnost, to ani nejde v podstatě zavřít, takže když se tam něco stane, tak i oni budou v šetření, protože jsou provozovatelem komunikace a dali k tomu souhlas. Takže když se člověk na to podívá těma svýma, ale pak když se podívá z jejich pohledu, tak to chápe některá rozhodnutí.

T: Co bys mohlo říct o vztahu ochrany přírody a krajiny a cyklistiky nebo běžecké lyžování v CHKO Jizerské hory?

R: My jsme o tom jakoby mluvili, když to řeknu k těm běžkám, tak tam ta symbióza panuje. Tak více méně jediné konflikty s lesama jsou v zimě, když třeba ještě chtějí někde těžít, čekají, než jim to zamrzne a pak těží na místech, kde jsou normálně upravované běžecké trasy, tak se tam třeba nemůže upravovat. Ale jinak myslím, že to funguje a lidé se naučili, že je lepší jezdit po té upravené trase. Když upravíme hodně tras a nových třeba i lesy povolují,

Začali spolupracovat v poslední době, že se třeba zeptají, jak široký mají udělat most, aby přes něj dokázala projet rolba, to dřív úplně nebylo, to třeba bych schválně užší o 10 cm a muselo se uřezávat zábradlí, ale teď už to funguje. Řekl bych, že toto je v pohodě. Co se týče léta, oni ty Lesy ČR i CHKO mají zájem na tom, ukázat tu přírodu lidem. Ty echt chráněné lokality jsou národní přírodní rezervace, může to být oplocený třeba. Jsou tam ale různé naučné stezky, cedule a informace proč je to chráněné, to je ten důvod, aby ti lidé uvědomili, když už tam jsou, proč je to vlastně chráněné. Už to není dělané jako dřív, kdy byl jen zákaz a nikdo nevěděl vlastně co tam je. Řekl bych, že ta snaha jezdit po těch cestách a dnes funguje ten Singltrek pod Smrkem, oni pochopili, že když se vybudují ty stezky, že se po nich bude jezdit a ne jen tak po lese. Dali tu možnost těm lidem a myslím, že se to vyvíjí dobře, je tam hezká symbióza.

T: Co je podle tebe nutné pro zajištění sportovních a rekreačních aktivit, nějaké maximální a minimální požadavky, aby to vůbec fungovalo.

R: Počkej teď přesně nevím, jak (...)

T: Jestli lze formulovat nějaké požadavky, aby ta rekreace (...)

R: Požadavky pro co?

T: Nějaké požadavky pro sportovní využití toho území.

R: Jo aby třeba, když plácnu, máme Jizerky, ale třeba jiné pohoří, když v tom pohoří nic není, co je tam potřeba, aby to lidé začali vyhledávat. Tak určitě návštěvnost rozproudí ten

terén a ty Jizerky jsou vyhledávaný jak v zimě tak i v létě. V zimě vůbec, máme tu ty náhorní plošiny, které jinde nejsou a hustá síť těch cest, co se dá upravovat a z jednoho nástupního místa se dá udělat několik okruhů (...). Plus co se týče zimy, tak hraje roli nadmořská výška, protože tady je ten sníh, což jinde v republice moc není. Na ty kola to je příjemný terén, nejsou tu velké kopce, lidé mohou relativně jet a povídat si u toho. Ty echt závodníci nebo lidé, co jezdí po těch úzkých stezkách, tu mají Singltrek, ale pro ty cykloturisty a rodiny s dětmi jsou ty Jizerky ideální. Jedna věc je ten terén a cesty. A druhá věc jsou ty věci okolo, takže čím hustší síť restaurací, občerstvení, kiosků, ti lidé to vyhledávají a rádi se zastaví na oběd nebo se občerství. Takže když je něco otevřeného a funguje to, tak to lidi přiláká. Může to být jako motivace s dětmi, pojedeme na pohár, to funguje. K tomu se nabalují další věci, cyklo půjčovna, půjčovna vozíků. Když to vezmu v zimě, to co my nabízíme, spousta lidí k nám jezdí třeba proto, že si neumí namazat na klasiku, tak jim namažeme. Ten servis, že umožníme lidem to udělat příjemnější ten zážitek z lyží. Když takových věcí je víc, tak to zvedá tu návštěvnost.

T: Myslíš si, že ta síť různých servisů a celkově ta infrastruktura, že je dostatečná nebo by se to mělo ještě rozšířit nebo naopak už je moc toho?

R: Ono je to nárazové. Někde toho je víc, někde není nic a chybí to, spíš se to vyvíjí. Když jsme začínali před 7 lety na Bedřichově s tím, že tam nebylo nic, všichni si klepali na čelo, že jsem blázen. Teď tam chtějí všichni, snaží se nás přeplatit a chtějí tam také. Ono je to vývojem společnosti a i finanční situací a ekonomickou, dřív u nás nebyli lidé zvyklí platit za služby, to trochu zprznil ten komunismus. Teď si na to lidé zvykají, když mají 2 hodiny čas, tak radši někomu dají peníze a užijí si ten čas naplno a kvalitně, než se 2 hod trápit, protože blbě namažou. Takže si zvykají za služby platit a ty služby kvetou, a z toho průmyslového státu se stává stát živěný tou třetí sférou. Myslím si, že některé služby by mohly být větší a lepší, ale záleží na té lokalitě a návštěvnosti. Ono je to zase složité, že ty Jizerky jsou takové přes léto mrtvé, jaro a podzim to tu není ani noha. Přes to léto, lidé nemají důvod jet jenom z Bedřichova, ono se to rozloží a rozptýlí a není jich tu tolik. Ta zima je tři roky za sebou, že je taková je nebo není, tak napůl. Trvá 3 nebo 2 měsíce v roce, podnikatelům se do toho moc nechce, uživit se za 2–3 měsíce je to složité, pak hledat nějakou práci na léto pro zaměstnance, není to jednoduché. Takže o moc to narůstá nemůže. Ten Bedřichov, nějaké zázemí, nějaká převlékárna, sprchy, záchody a to tam očividně chybí. To se hodí jednoznačně a od roku 1974 si to myslí dost lidí, když vznikl první plán na vybudování, ale jen se to odkládá od té doby.

T: Jaké jsou hlavní problémy, se kterými se ty, jako podnikatel nebo jako zástupce o.p.s. musíš potýkat ve vztahu k ochraně nebo lesům? Říkal si, že třeba lesáci nechtějí povolit závody, ale ještě nějaké problémy?

R: Je to tak jak jsem říkal, za tu o.p.s. se na ty závody nějak domluvíme, musíme uklidit odpadky, dát dopředu plán trasy. V zimě se domluvíme vždycky. A na ty kola musíme třeba upravit trasu, když se jim to nelíbí (...) a vyjdeme jim vstříc, protože to od nich potřebujeme. Co se týče o.p.s., tam ta spolupráce funguje super, jasně, vždycky prudí trochu, ale nakonec se na těch cestách domluvíme a tam je nějaká smlouva podepsaná, že se může upravovat od 40 cm sněhu. Ale dá se jim zavolat a ukázat jim to a třeba ta rolba vyjede, i když je míň sněhu, je to o nějaké dohodě a slušné spolupráci. Kdyby tam seděl nějaký blázen tak těch lesích, který by to nenáviděl, tak si tu nikdo nezasportuje ani v létě ani v zimě, ten lesní zákon je tak postavený. Ale více méně tam sedí lidé, co mají rozum, jsou schopný jednat, domluvit se, třeba i výměnou za nějakou cestu, třeba tuhle nám necháte, tu budeme upravovat my, tak se dá dojít k dohodě a funguje to. Řekl bych, že to je relativně v pořádku.

T: Nemyslíš si, že třeba správa CHKO vyžaduje zbytečnosti?

R: Myslím, že ne, zrovna tady v těch Jizerkách je to rozumné. Pan Hušek je rozumný, taky

sportovec, leze po skalách, přijde mi, že ví, nepřijde mi, že by dělali naschvály nebo něco. Třeba bojujeme, když děláme závody na kolečkových lyžích na Praděd, je to také CHKO, není to národní park, a tam nás nechtějí pustit vyjet autem s časomírou na vrchol. Potřebujeme tam dostat jedno jediné auto, aby tam byly počítače, je to vyjednávání na tři čtvrtě roku dopředu, nevím, jestli chtějí úplatky, ty my ale nedáváme, moc nechápu, o co jim jde. A je to strašný problém. Tady víceméně když člověk něco potřebuje, tak tady povolí všechno, když je to rozumný, na takových závodech povolí jedno nebo dvě auta. Když tady děláme časovky, je tam silnice, tak dají výjimku a pustí nás tam. Na Pradědu je normální cesta, tam třeba je zajímavé, komerčně, mají tam nějakou zmrzlinu s občerstvením, ty mají také auto a každý den tam jedou. A pak tam je borec, co půjčuje koloběžky a ten se každou hodinu otočí, jak to sváží s vozíkem, lidi jedou dolu a on to pak vozí nahoru velkým tranzitem ty koloběžky. Nám tam na ten den to jedno auto nepustí. Tady jsou rozumní lidi, dá se dohodnout ale tam ne (...).

T: K jakým reálným střetům dochází podle tebe mezi aktéry, kteří využívají Jizerky pro sport?

R: Trochu je problém, že se nám rozmáhá ten fat bike, jestli to znáš, to jsou ty tlustý (...)

T: Jasně, ty tlustý kola do sněhu.

R: Jasně, chtějí jezdit v zimě, máme takový principiální názor, že když je to zmrzlé, tak to nevádí, když se tam nemotají, akorát už takhle je ta magistrála přeplněná, když do toho vjedou cyklisté, tak pak se neví kam uhnout. Ale průsvih je, když tam vjedou a je to měkké, tak zničí tu úpravu, zničí finance, co se za to zaplatí a ještě se motají. Můj osobní názor je, mě to nevádí, když chce mrznout na kole, ať je zdí. Ale když tvrdí, že mají kolo na zimu a mohou jezdit kdekoliv, tak proč musí jezdit po upravené magistrále, ať jedou do Českého ráje nebo na Ještědský hřeben. Takže mi to přijde trochu zbytečné.

T: Už je to masovější?

R: Jo už je to právě masovější a začíná jich být čím dál víc. Dřív to měl Honza Kopka, měl jeden camp, ale on je rozumný, s ním se dá domluvit, on se třeba zeptá, můžu tam jet nebo nemůžu, nedělá problémy. Ale už se to chytá, prodává se to víc a víc, ty cyklistické firmy jsou bohatý oproti těm lyžařským, je tam ten tlak. Záleží, jak se to bude dodržovat a nedodržovat. Je to o těch lidech, jsou rozumní cyklisté, kteří tam nevjedou a pak jsou ti nerozumní. Takže k nějakým takovým lehkým konfliktům začíná docházet.

T: Jojo přesně jsem potkala skupinku na fat biku, asi teambuilding, všichni padali z toho jak švestky, při sjezdu z Panelky.

R: No přesně, to je podle mě špatně, to by nastávat nemělo, oni se motají, jede jich 20, bruslaři nemají šanci se vyhnout, myslím si, že se to bude zhoršovat a bude potřeba to nějakými pravidly řešit.

T: V Krkonoších to už mají omezené v návštěvním řádu.

R: To si myslím, že to tu budeme muset zavést taky.

T: Ještě nějaké střety?

R: Tam je to pak spíš, jak jsou ti lidi bezohlední, asi je to dobrou, to dřív tolik nebylo. To jsou pak takové ty klasiky. Všichni zastaví na křižovatce a ostatní nemůžou projet, bruslaři ničí stopu klasikům, když je to úzké. Klasické, je to o ohleduplnosti, bruslař, když jede, tak by nemusel rozbruslovat tu stopu. Klasici, když jedou vedle sebe, tak je ten bruslař nemá jak objet. A dělají si takové naschvály, třeba i nevědomky. Je tu těch lidí hodně a na malém prostoru.

T: Co nebo kdo jsou pro tebe, jako podnikatele nebo klidně za o.p.s., hlavní partneři nebo oponenti v otázkách cyklistiky nebo běžek?

R: Tam jsou to Lesy ČR, to je správce, ne majitel, majitel je Česká republika jako stát, ale oni mají to území JH ve správě, kromě pár úseků, třeba Hrabětická louka, kterou mají soukromí vlastníci, se kterými se musí také jednat, je jich asi 43, když se upravuje

magistrála. S nimi se musí vyjednávat, když tam chceme upravovat, kromě 4 jsou všichni v pohodě, ty 4 chtějí za to peníze a zkouší vydírat tu o.p.s. i když mají skoupený třeba jen metr, takový spekulanti. Takže jinak hlavní partner na to vyjednává, jsou Lesy ČR, když chce někdo něco stavět nebo dělat, musí to konzultovat i s CHKO a Lesy ČR.

T: Takže to jsou hlavní dva.

R: Ano to jsou hlavní dva, pak už je to třeba s obcí nebo tak, podle toho, co se chce jednat.

T: Jak vnímáš nebo jaké máš zkušenosti z toho vyjednávání s ostatními, s obcemi? Lesy si říkal, Pan Hušek je také osvícená osoba, ale co ti ostatní?

R: Tak je to takové (...). Každý, kdo se pohyboval v politice, tak ví, jaký je to blázelec. Mě třeba přijde, že ten Bedřichov jako obec, to je takovej Kocourkov, takovej teplákov, kde si všichni všechno závidí. Nikdy jsem se s tím tak nesetkal jako na tom Bedřichově. Tam člověk když chce něco udělat (...), tak prostě to vždycky někdo shodí. Zastupitelstvo je rozděleno na skupinky, obec má 200 obyvatel, každý má svých 50 voličů, pak udělají koalici, nějaké kompromisy. Každý na někoho něco ví, ten má tohle načerno, ale nemůže ho udat, protože tamten má tamto taky načerno a takto to v té obci funguje a zároveň si všichni závidí. Takže když někdo otevře hospodu, tak jsou ostatní naštvaní, protože jim bere kšeft, to stejné když si někdo postaví penzion, takový začarovaný kruh. Takže když chce někdo něco udělat, tak oni se všichni tvářej jako kamarádi, ale za zády se člověk dozví, co se o něm říká a jak to je. Podle mě je to jen závist, ale já nevím, pokud ti lidé nevyumrou nebo neodejdou, tak ten Bedřichov bude pořád takovej. Těch se to možná trochu zlepšuje (...). To je těžká politika, nějaká vůle tam je. Aby ta obec nebyla závislá jen na sněhu, to chápu, že je snaha i o jiné věci, to je běh na dlouhou trať. Teď je po volbách, dlouho se hádali, kdo s kým bude, teď se jako něco dělá, ale blíží další volby, tak aby si neublížili. Takže to je pořád do kola, to je takové špatné, člověk má spoustu nápadů, ale 90% neprojde, protože oni jsou proti.

T: Takže to si myslíš, že je jediný problém při jednání? Když máš nějaký nápad tak narážíš jen na toto?

R: Víceméně na to. Když to řeknu za sebe, s Lesy ČR a i s CHKO se dá dohodnout, jasně že mají požadavky, ale ne nesplnitelné, neřeknou, tohle vůbec neexistuje. Jsou svolní k jednání a ty argumenty mi přijdou jako rozumný.

T: Myslíš si, že v rámci o.p.s. můžete zastupovat ty běžné rekreanty, mají možnost se vyjádřit? Nebo jestli je někdo zastupuje?

R: Ono je to dané, že vlastně hlavní náplní o.p.s. je udržovat magistrálu, trasy a značení, z toho důvodu byla založená a tak to funguje. Pak má správní radu, která je složena ze spousty lidí, ať to jsou polici, má dozorcí radu, pak je složena i z lyžařů, já jsem tam vyloženě za zástupce lyžařů. Snažím se bránit jak závodní, tak ty běžné turisty. Mám ty zprávy od nich, nás (SKISERVIS MÁRA) živí ti běžní turisté, takže mojí starostí je hlídat, aby byly dobře upravené stopy a posílat rolbu, když přestane sněžit. Hájíme všechny, snažíme se upravovat nejen závodní okruh, ale i ostatní.

T: Takže ty máš z těch servisů info od lidí?

R: Jo, máme dva servisy v Bedřichově a na Jizerce, tam ty informace máme. Teď nám nepřeje počasí, 3 zima je taková, člověk pořád čeká, jestli bude sníh nebo nebude.

T: Myslíš si, že lze nějak specificky vyčlenit ty divoké rekreanty? Myslím ty, co nechtějí jít po té magistrále nebo té cestě a chtějí si to udělat po svém.

R: Já si myslím, že jich jako ubývá, každý to pochopí velmi rychle, že než tím hlubočákem je to po upravené lepší. Ubývají ty cesty, které lidé projížděli lesem. Teď se nám podařil projekt ve spolupráci s lesama, že se udělaly cesty, které se upravují jen skútre. Tam jsou turistické značky z léta, vykáceli to, sami lesy je prořezali od větví.

T: Pro jejich činnost (...).

R: Jo hodí se to i pro jejich činnost, povolili nám tam upravovat skútre i do budoucna,

takže budeme mít několik okruhů s protaženou pěšinou, jedna stopa, aby to nebylo jen to davové široké. Šlo to teda jen týden letos. Třeba na Hřebínek, pro klasiky z Maliníku po Kanále na Hřebínek, dá se to pak protáhnout kolem přehrady, aby to byl pak okruh.

T: Tím se i odlehčí.

R: Jo přesně tím se odlehčí těm přetíženým místům. Musíme po malých krocích, nemůžeme přijít na Lesy ČR a chtít všechno rozšířit a vytvořit dálnici. Ale když se zeptáme, zda se dá něco rozšířit v daném úseku třeba o půl metru tak oni na to třeba přistoupí, musí se s nimi postupně vyjednávat a vymýšlet, co se dá a co se nedá.

T: Když něco vyjednáváte, nějaký ten nový záměr, jsou tam přizvaní vždycky všichni, koho se to týká?

R: Víceméně to probíhá tak, že se to musí nejdříve vymyslet, pak to projedná na správním radě o.p.s., jestli to budeme chtít dělat, třeba v součinnosti s obcí. Pak se jde vyjednávat. Někdy je to hromadná schůzka, kde se sejdou všichni, ale většinou se jde postupně, sólo Lesy ČR, sólo CHKO, jim se to představí a tak. Samozřejmě nemůžete vynechat nikoho. Velmi rychle někdo zjistil, že se tam dělá něco, o čem neví a pak se naštvě a dojde k tomu, že nám to pak nepovolí.

T: Myslíš si, že jde spíš o ústupky nebo je snaha najít společné řešení, se kterým souhlasí všichni?

R: Platí obě varianty. Někdy člověk ustupuje, když to chce za každou cenu udělat. Aby naplnil požadavky druhé strany, tak ustupuje.

T: Můžeš uvést nějaké příklady?

R: Tak třeba, když dělám závod na kole, když ho chceme udělat, tak se musíme přizpůsobit termínu, který nám dají. Můžeme jenom v červnu, nemůžeme v květnu je tam ještě zimoviště nějakých ptáků, Jizerky jsou ptačí oblast. Pak zas v červenci už je vysoká návštěvnost. I když jsme to chtěli o prázdninách, tak kvůli tomuhle nemůžeme. Takže když to chceme, musíme jít do června. Další věc, že máme nějakou trasu, která je prostě normální perková cesta nebo to je po panelech, jezdí tam ty jejich obrovské nákladáky se dřevem. Oni nám tam nedovolí jet na kole, protože bychom ty cesty zničili. Což je logicky nesmysl, ale pro nás lepší ty cesty z toho vyškrtnout a udělat to jinudy, než dostat NE. Na druhou stranu je kompromis, že s tím nemáme problém, zas jim vyjdeme vstříc, máme omezenou kapacitu a nebudeme jí navyšovat. Třeba i Jizerská 50 mají domluvenou kapacitu závodu s Lesy ČR i CHKO a jsou domluvení, že to nebudou navyšovat a oni jim to povolí, aby tu nebylo 20 tisíc lidí najednou.

T: Jak si myslíš, že se to bude vyvíjet do budoucna?

R: Záleží, jak se k tomu postaví obec, Bedřichov má problémy i s parkovací kapacitou, požadavek na větší parkoviště. O víkendu je ta magistrála fakt přetížená v těch nástupních místech, k Buku, Nová Louka, pak se třeba rozdělí, ale ten začátek to je strašné. Kdyby byl sníh, tak ten začátek, to máme vyřešené, k Buku pravý a levý směr, to by do budoucna pomohlo až k Nové Louce to vybudovat, tam jsou dráty, dalo by se to rozšířit na dvě rolby a pomalu odlehčit, ale to je na dlouho trať s lesama to vyřešit, ale jednou se to třeba povede. Tam je spíš otázka, co s tou zimou, takže se řeší umělé zasněžování. Bez umělého zasněžování by letos nebyla Jizerská 50 a nebylo by normální lyžování. Teď se v podstatě na Novou Louku jezdí na umělém sněhu. Řeší se to, je to drahé, kdo to bude platit a druhá věc, kde se bude brát voda, to musí povolit CHKO a lesy, vybírání potoků, vliv na krajinu atd. Pak taková obecná otázka, když ten sníh není, budeme ho navážet do hor? Nebo nebudeme lyžovat? Dřív se to neřešilo, je to nová věc. Ve výsledku, kolik bylo najednou puštěných děl v republice, když začalo mrznout a všichni najednou to pustili a vycucali vodní zdroje, ty spodní vody to musí ovlivnit, řekl bych, že se to začne také řešit a ne jen o penězích, ale bude se to řešit i tady s tím.

T: Myslíš si, že ta Jizerská 50 na umělém bylo dobře?

R: Jo to určitě, z těch reakcí 80–90% lidí byli rádi, že to bylo, jinak by se to zrušilo. Lidi byli rádi, že to bylo, samozřejmě to vypadalo, jak to vypadalo, každý, kdo byl rozumný, tak to ocenil, když se vezme ten nadstandard, že ty stopy tu zůstaly k používání, tak si myslím, že je to super a dopadlo to dobře.

T: Koho bys mi doporučil jako dalšího respondenta?

R: Máš CHKO?

T: Jo mám pana Huška, paní Mejzrovou.

R: U ní jsem dělal diplomku. Za Lesy ČR pan Řičář?

T: Mám.

R: To jsou ty hlavní strany. Zeptal bych pak třeba se pana Bažanta, ten má sjezdovky Bižuterie.

T: Ten má jen ty sjezdovky, já to mám na běžky a kolo.

R: Jo, mě to jen napadlo jako podnikatel.

T: Jasný, zasahuje i do běžek?

R: Nene to ne. Pak mě napadá někoho z Jizerské 50, pak ještě nějaké starosty, třeba Bedřichov

T: Mám pana starostu z Janova.

R: Jo ten je výborný.

T: On je i předseda sdružení Turistického regionu JH.

R: A je i v dozorčí radě naší o.p.s. a možná ho budeme chtít přesunout i do správní rady.

Ten je super chlap, hodně toho ví, je rozumný.

T: Starosta Bedřichova, pan Holub, ten tu není tak dlouho?

R: No on je tam nově, teprve dva roky. Ten z Janova, ten je super, ten toho zná hodně, má rozumný nadhled, ten ti řekne hodně, to máš dobrého člověka.

T: Pak mám ještě paní ředitelku Kalinovou z o.p.s.

R: Ta ti také řekne hodně. Máš dobrý materiál.

T: Už se jen zeptám, jestli si zaregistroval, že vzniká Koncepce cestovního ruchu JH v rámci kraje?

R: Jako jo, něco ne. Ale ono je to takové, těch konceptů a sdružení pro Jizerky a Jizerky Card je hodně a ještě jsem nějak nezaznamenal ty přínosy. Já to spíš vnímám ty přínosy, asi to má prosazovat, nějaké internetové stránky a tak. Spíš to vnímám, že ten Bedřichov je takovej zamrzlej, tak pokud se něco nezmění, tak může být sebelepší propagace, ale když lidi, co pak přijedou, nemají kam jít na záchod a kde se převléci, to je stěžejní. Příště pojedou někam, kde to zázemí je, dětské hřiště a tak. Infrastruktura tady těch věcí a služeb je důležitá.

T: Myslíš si, že kdyby se rozšířila BR Krkonoše i na území JH, že bys to nějak pocítil jako podnikatel nebo i za tu o.p.s.?

R: Záleží, jaké by to přineslo omezení. Pokud by to bylo v režimu, jako je to teď, tak by to nikdo nepocítil a může to tak být. Otázka jestli je důležité zvětšovat to území, když nedojde k nějakým změnám víceméně. Popravdě si ze školy už moc nepamatuju, co přesně by to znamenalo za omezení. Muselo by se přesně říci, co by to znamenalo, jestli to řekne, že se omezí návštěvnost na půlku, tak to by byl velký zásah. Já si to pamatuju jako ptačí oblast, nikdo neví přesně co to je.

T: Je to další argument pro správu v rámci ochrany.

R: Jo no.

T: Na co by ses zeptal ty, kdyby si dělal podobný výzkum?

R: Mě nic nenapadá, asi tam máš všechno. Ty hory byly dříve využívané sedláckama a sklářema historicky, pak v 19. nebo ve 20. století, na přelomu se to začalo využívat a lidi začali sportovat, pak turistické spolky začaly dělat výlety, začaly se stavět rozhledny, to byl strašný boom. Bylo neuvěřitelné, že postavili rozhlednu, udělali otevření, během toho

otevření přišlo tolik lidí, že se zaplatila výstavba té rozhledny. Dnes nemyslitelné. Lidi byli nadšený, mecenáši byli velcí bohatí podnikatelé, které ten komunismus pak trochu zničil, někteří se vracejí. Pan Dědek je mecenáš a sponzoruje spoustu věcí v Jizerkách. Tak dřív taky dali peníze na ty věci, byli na to hrdí, to nám trochu zkazila ta doba. Nějak to historicky fungovalo. Pak začaly ty sporty být masivnější. Dřív to byly jiné sporty, nebyly počítače, v každé vesnici byl skokanský můstek. Byla spousta sáňkařských drah, jezdilo se na saních, byla spousta sněhu. Pak přišly, dřív běžky neexistovaly, to mělo pár lesáků a tak, až v 70. nebo 60. letech tím odlesněním paradoxně a uděláním pár cest, ty rolby někdo vymyslel, začalo se upravovat, válcovat, vlastně běžky a některé sjezdovky Bedřichov, Severák, Tanvaldský Špičák a pak ubyly ty sánky zase, dnes sáňkařské dráhy neexistují, což je zase škoda. Kdyby byla ta sáňkařská dráha z České chalupy do Liberce, kdyby byl sníh nebo z Bramberku do Jablonce, tak by mohl být ten návrat, ty lidi by to využívali. Trochu čekám, až se to ožíví, nějaký podnikatel do toho půjde.

T: Jen je problém s tou zimou teď.

R: No právě. Nebo i nějaké kluziště, to by se mohlo chytout, lidi zase začali něco dělat. Už si to uvědomují, že než sedět celý den na to Facebooku, je lepší být někde v přírodě a mít pro to tu příležitost. Je dobrý, když má někdo penzion, něco udělá k tomu, nebude na tom vydělávat, zisk nula, ale přidaná hodnota, že k nim budou lidi jezdit. Začíná to pomalu, lidi to začínají dělat. Takže už nepřevládá takové to podnikatelské prostředí, na všem se chce vydělat a když se to nevyplatí, tak to nedělá. Je to o těch lidech.

T: Tak jestli už nemáš nic k tomu?

R: Ne.

Respondent: Mgr. Jiří Hušek ml.

Rozhovor číslo 11

Den: 25. 2. 2016

Zaměstnání: Správa CHKO Jizerské hory, monitoring ochrany přírody, sportovní akce

Vzdělání: Středoškolské: gymnázium, Liberec

Vysokoškolské: přírodovědecké, zoologie, UK

Bydliště: Liberec

Věk: 31

Průběh rozhovoru:

Vedoucí Správy CHKO Jizerské hory paní Mejzrová mi doporučila jako dalšího respondenta jejího kolegu, pana Mgr. Jiřího Huška, který má na starosti sportovní akce a monitoring ochrany přírody. Na základě emailové komunikace jsme se setkali na správě CHKO v Liberci. Rozhovor proběhl za příjemné atmosféry v rozsahu cca 1 hodiny. Ještě před začátkem nahrávání mi respondent doporučil svého kolegu, zoologa, pana Václava Tomáška. Respondent mi poskytl informovaný ústní souhlas k výzkumu, včetně souhlasu ohledně nahrávání a uvedení identity. Na závěr jsem nabídla předání výsledné práce a požádala o možnost kontaktování v případě doplňujících dotazů. Níže předkládám doslovný přepis rozhovoru, včetně nespisovných výrazů, odmlku nebo nesrozumitelnou pasáž jsem označila takto: (...) a párkrát jsem v závorce doplnila poznámku pro objasnění textu.

Přepis rozhovoru:

T: Jaká je vaše osobní i pracovní pozice ve vztahu ochrana vs. sport v Jizerských horách?

R: Tak v rámci té pracovní pozice je to jednoznačně zařazení do agendy administrace sportovních akcí, ale je to ne jen toto, ale je to řešení infrastruktury, to spadá pod mojí gesci, takže veškeré naučné stezky a nové věci, které se dělají v horách pro návštěvníky, tak nad tím mám nějakým způsobem dohled. Plus to hlavní, to je ta administrace různých sportovních akcí, typicky závody lyžařské, běžecké, cyklistické a mnoho dalších disciplín. A osobně, asi bych to nenazval úplně roztržštěností, ale dostal jsem se v podstatě k té práci, nebo spadlo to na mě mj., protože je to značná náplň mého volného času, takže z pytláka hajný.

T: Co byste mi mohl říci o vztahu ochrana přírody a krajiny a cyklistika nebo běžecké lyžování v Jizerkách? Jak to vnímáte?

R: Tak teďka chcete pracovní názor nebo osobní?

T: Můžete to spojit.

R: Tak spojit to půjde docela obtížně. Nebo nikoliv obtížně, ono v podstatě jako ten můj názor je podobný v obou případech, ale v tom pracovním, je ten názor takový, že se sem musíme nějakým způsobem všichni vejít. Chápu tlak na to využívání území, ten veřejný zájem tam bezesporu je, prostě sport a rekreace je silný veřejný zájem a čím dál tím silnější a musíme se sem vejít. To si myslím, že se nám vcelku daří prostě a nechci se nijak chválit, ale klidně se pochválím, tak to funguje, nějakým způsobem se dohodneme vždycky s těmi uživateli nebo s těmi lidmi, kteří tu mají v tom území nějaký rozumný záměr, případně pokud je ten záměr za hranou, tak musím zaklepat, protože většinou se nám povede tomu člověku nějakým způsobem předestříť ten problém, ukázat mu co ten problém je, a on jako sám nahlídne, že je asi lepší, když tu aktivitu bude dělat mimo území CHKO. Takže pracovním asi vcelku nevidím žádný zásadní problém a ani velký střet mezi těmi 2 věcmi. Co se týče soukromého názoru, ten je méně diplomatický. Mě osobně tady na horách, to není vázané přímo na CHKO, ale tady ty hory, z toho stal lunapark a přiznám se, že mě to svým způsobem štve. A vadí mi, že každý, ale teď je to mém sobeckém využívání území,

já když tam jdu, lyže to už skoro neřeším, na lyže se snažím nejezdit, protože mi vadí lidi, ale když tam jdu na kolo, tak mi vadí každý víkend cyklistický závod, takže už tam také nejezdím. Trochu mi vadí, že ty pořadatelé nejsou trochu invenční a nesnaží se najít zajímavé území mimo ty vlastní hory, na těch panelových cyklotrasách nahoře se umí pohánět každý na tom kole a udělat hezký závod na Frýdlantsku nebo v Lužických horách nebo v Podještědí. Ono by to šlo, ale ty lidi jsou líný (...). Jizerky jsou pěkné, znají ty trasy a nechtějí objevovat nic nového a je to škoda. Ale toto je můj soukromý názor, nějakým způsobem zasahuje do toho pracovního, to se oddělit nedá, ale je trochu extrémnější než ten pracovní.

T: Takže vy v rámci své pracovní pozice to schválíte, protože to splňuje požadavky, které máte vytyčené, není tam žádná kolize s tím, co vyžaduje, takže vám nebrání nic v tom to schválit.

R: Tak. Tady se musím zachovat profesionálně, byť prostě skřípu zubama nad tím, když mi to přijde prostě jako ptákovina. Ale zákon to umožňuje, není to v rozporu s tím, co chráníme, tak to povolíme.

T: Co podle vás vyžaduje ochrana přírody a krajiny, lze formulovat nějaké minimální či maximální požadavky, nepřekročitelné limity?

R: Požadavky na koho?

T: V rámci využívání pro rekreaci. Jestli se třeba rozlišují požadavky pro běžný provoz nebo pro ty závodní aktivity nebo jednorázové masové akce?

R: Jasně. Vždycky takovou věc musíte navázat na hodnotu toho území, kde se to odehrává. Jiná váha ochrany přírody bude ve 4. zóně CHKO než na standardním území CHKO a jiná váha bude v těch zvláště chráněných územích. Tak když to přeženu tak rezervacích to nemá co dělat. Když to řeknu natvrdo, ale výjimky jsou možné a dějí se, pro různé akce, ale je potřeba brát na zřetel v jaké úrovni té ochrany se pohybujeme, z toho se to odvíjí a podle toho vypadají i ta naše rozhodnutí. Nějaká povolení v té rezervaci nebo v první zóně už je za hranou, ale že bych si dovolil nějakou paušalizaci (...). Orientační běh je v pořádku, ale třeba paintball už ne. Těžko to paušalizovat. Vždycky je to aktivita od aktivity a území od území.

A poslední věc, kterou já musím akcentovat, sice jsem to studoval, ale už to moc nedělám, je ta časová záležitost. V okamžiku když tam hnízdí zvláště chráněné druhy ptáků, tak tam ten závod nemůžeme povolit. Musíme tak nastavit takové limity, aby tomu předmětu ochrany nebylo ublíženo. Ale jak říkám, ta otázka je tak obecná, že těžko (...).

T: Takže vždy záleží, jaká je to činnost, kde a kdy.

R: A také záleží na počtu účastníků. Teď se bavíme o těch organizovaných akcích, u těch neorganizovaných tam je to jasné, tam zákon ochrany přírody a krajiny říká úplně přesně, sice trochu vágně, ale dá se to z toho vysledovat, co tím zákonodárce myslel, co se kde může a nemůže. Takže že bychom třeba limitovali cyklistický provoz na území CHKO, to prostě neděláme. Pouze třeba v případě, kdyby tam třeba něco zahnízdilo (...). Tak když tam něco takové zjistíme, tak to můžeme přistoupit k tomu, že to nějakým způsobem zneprovozníme pro návštěvníky.

T: Ale jen proto, že je tam moc lidí, tak to nemůžete.

R: Tak, přesně. Každou takovou věc, kterou uděláte, tak musíte rozvažovat. Jednak jestli to opravdu přinese ten kýžený efekt, jestli to opravdu bude mít na tu ochranu přírody. A druhá věc je, že nemůžete jít nikdo napřímo proti návštěvníkům. Je to silná skupina lidí, že ochrana přírody musí být s návštěvníky zadobře, nesmí si to rozhádat, protože tím pádem by skončila. Vždycky bude pochopitelně snaha přitáhnout toho návštěvníka na svoji stranu a vysvětlit mu, pokud někam nemůže, proč. Snažit se, aby ten náš cíl vzal za své. Když nevezme, tak je chyba v něm, protože to je extrémista, ale to tak často nebývá nebo je prostě chyba v ochraně přírody, protože si buď zvolila cíl, který je nereálný, nebo je reálný

a neumí ho vysvětlit.

T: Myslíte si, že se to daří, takhle jak jste to popsal? Funguje to?

R: Já si myslím, že tady v zásadě není problém, ale na druhou stranu je pravda, že jsme doposud, teď právě s kolegou Tomáškem (zoolog), nevím, jestli vám k tomu řekne víc, ale teď se zvažuje, jestli se vytvoří nějaké klidové zóny pro tetřívka, kde ten provoz bude značně omezený. Jak to bude potom probíhat, jestli tam bude nějaký střet, myslím, si že ti lidé to pochopí, ale uvidíme, na které straně budeme. Ten návrh jak jsem viděl, bude minimalistický, aby především ten tetřívek byl schopný fungovat, ale co to přinese je otázka. Ale v současné době se zatím to daří. Lidé, kteří sem přijíždí a kteří chtějí rozumět tomu, proč jsou někde nějaké limity, tak tomu rozumí a dodržují to, nejsou to žádní idioti, kteří by měli potřebu a priori negovat naše snahy

T: Jaké jsou hlavní problémy, se kterými se ve vztahu k rekreantům musíte potýkat? Škodlivé aspekty cyklistiky a běžek?

R: Obecně je to přemíra návštěvníků. Zase se bavíme o tom, jak kde. V těch národních přírodních rezervacích, což je hodně cenné území, tam je problém v množství návštěvníků, jinde to zas takový problém být nemusí. Že bych byl schopný vypíchnout konkrétně, co kde jak je problém, víte co, ono je to přidružené. Cyklistika i lyžování není jen o tom, že vezmu kolo nebo lyže a jedu. Máte na to vázanou infrastrukturu, takže když vyjedu na Bedřichov, tak chci někde zaparkovat, potom když si vezmu svačinu, tak mám nahoře tendenci vyhodit obaly. To jsou takové přidružené věci, že by ta samotná disciplína byla problém, to si nemyslím, tam ten střet nevidím. Ale vždycky je to o tom, co jste za uživatele. Jiné nároky a jiné střety s námi budou mít závodníci, jiné budou mít rekreanti, jiní jsou ti samotářští vlci, kteří se tam sami nahoře pohybují a téměř neškodí. Když to vezmu k těm běžkám, můj názor na Jizerskou magistrálu, pracovní teda, je to významný veřejný zájem, lidé to chtějí a baví je to. Můj soukromý názor, byť se jedu občas sklouznout, ta přemíra upravených stop, mě to prostě vadí, raději si tu stopu prošlápnu sám, mě ten sport baví, ale to co tam je, to už je přemíra, ale to je jen soukromý názor. Takže samotné běžecké lyžování není problém, ale je to otázka míry a přístupu. Kdyby se nahoře vůbec neupravovalo, přišlo jen pár srdcařů, co si prošlápnu stopu a večer jim chutná pivo, tak to je ideální stav pro ochranu přírody. Přijdou tam lidi, které to zajímá, a škodu tam neudělají. Když tam jsou stopy, tak ten impakt na tu přírodu větší, na druhou stranu ten počet lidí, který se tam díky tomu přijde podívat a líbí se jim tam, můžeme je dostat na naší stranu a ukázat jim co je tam pěkného, tak je také větší.

T: A nechodí pak někam mimo cesty, kde by to vadilo.

R: Tak. Tak to prostě je.

T: A v rámci masových akcí, např. Jizerská 50, tam také není problém?

R: To už je taková věc, která probíhá tam dlouho, že jsme s pořadateli zaběhnutí a fungujeme v pořádku. Ten letošní ročník byl výjimkou, u které je trochu riziko, jsou tady obavy, aby se to nestalo standardem. Pokud se zasněžují sjezdovky, tak mě osobně to přijde jako zhůvěřilost. Umím to chápat, je tam vlek, je to ohraničení místo a lidí jezdí nahoru dolů, budiž. Když se začnou zasněžovat běžecké areály, tak to mi přijde už hodně přes. Teď nevím, jestli o tom víte, že je návrh, že by se to kolečko rozšiřovalo, pokud by to šlo. Zase se dostáváme, když se podíváte na mapu, Bedřichov je v centru Jizerek, takže další expanze technicistního prvku, který se nám tlačí do centra a mě to přijde přes.

T: Vy jste museli jako správa povolit, že bude umělý sníh na tom 4km kolečku?

R: My jsme v podstatě neměli šanci to nepovolit, oni si ten umělý sníh nafoukali jinde a pak to navozili. Tam je to nic proti ničemu, zákon ochrany přírody a krajiny nestanovuje, že by se umělý sníh nesměl navozit, pokud máte výjimku pro vjezd motorového vozidla, tak můžete. Byl to nějaký kompromis, který jsme vypracovali, vzali jsme to tak, že je to výjimečný stav. Oni asi ani pořadatelé Jizerské 50 nechtějí kroužit na 4km kolečku 50 km

(...). Sama prostě víte, že tu logiku to nemá.

T: Tak ono se to hlavně vyplatilo pro ty všechny sponzory, reklamy, pro záznamy.

R: Já to chápu, mají to rozjeté, kdyby to neudělali, tak je to finanční sebevražda, musí to udělat, mají to nasmlouvané, tak nemohou cuknout. Já to mu rozumím, oni jsou taky mezi těmi zájmy vklínění. Otázka do budoucna, jestli taková věc má smysl.

T: Že teď jednou to bylo, aby se pak nemyslelo, že to může být všude a pořád. Aby se pak nerozvážel sníh po celé magistrále.

R: Jo přesně.

T: K jakým střetům dochází mezi aktéry při využívání CHKO pro cyklistiku a běžky? Co závody a rekreace, jaké jsou příčiny střetů?

R: K ochraně přírody nebo mezi sebou?

T: Mezi všemi aktéry, s ochranou přírody i mezi jinými aktéry.

R: V podstatě už jsem vše řekl ty střety jejich s námi (...). Ale nějakým způsobem jsme si to popsali, že je to tom území, o těch časech, o počtech návštěvníků, takže za nás je to vyřízené. Jak to mají jednotliví účastníci mezi sebou, to mohu posoudit jen z toho, že se tam pohybují. Sama to víte, asi se sama nahoře hýbete. Víte, když je ČT Author cup, tak se nejdete projet do hor na kole, protože by vás smetli závodníci. V tomto ohledu je to tak, že ochrana přírody by neměla, nebo ani nikdy nebude, pokud to bude vše nadále fungovat, suplovat nějakého rozhodčího mezi jednotlivými uživateli území. Takže my z podstaty naší práce bychom byli radši, kdyby se na horách pohybovali jen pěšáci ideálně a nebyl tam žádný asfalt, cyklistů by bylo pomálu a jezdili by tam jen ti, co si jedou tu krajinu prožívat. V okamžiku, kdy tam není dotčená ta příroda nějakým zásadním způsobem, tak my bychom neměli dělat žádného soudce, my bychom neměli říkat, že pěšáci mají přednost před cyklisty. Typicky to dělá o.p.s., když řezá stopy, tak tam dá zákazovou značku pro chodce a pro cyklisty, to my nemůžeme podporovat, protože to není pravda. Nemělo by to být na úrovni zákazu, ale spíš doporučení, ať ti lidé tu stopu neničí. V okamžiku, kdy tam přes řízlu stopu projede frajer na fatbiku se v zimě projet a mě přijde sem stížnost, že tam někdo jezdí, to není můj šálek čaj a ani to soudit nechci. Těch aktivit je spousta a musí se vejít nahoru všichni, když se tam nevejdou, tak ať jede jinam.

T: A kdo by to měl soudit? Chybí třeba nějaká instituce?

R: To si nemyslím. Dělají to částečně Lesy ČR. Oni tu sílu, kterou mohou v tom území vyvinout, mají větší, nebo nechci říkat, že větší než my, ale jiného druhu. My se musíme držet zákona o ochraně přírody a krajiny, oni se musí zase držet lesního zákona, nicméně ten jejich zákon jim dává určitým způsobem, ne větší triumfy, ale volnější ruku v upravování toho režimu. Oni můžou zakazovat cyklistům vjezdy, oni mohou zakazovat chodcům vstup na určité stezky jako ad hoc. My to můžeme říci, teď to vyhlášíme, uděláme veřejnou vyhlášku, je to dlouhý proces, procesuje to, běží lhůty. U nich to jde takhle, mají na to právo, jsou správci pozemku a nařídí to. Takže oni to nějakým způsobem dělat mohou, ale oni nechtějí dělat toho soudce, myslím si, že ani takový orgán by být neměl, je to další byrokracie a nařizování a je to hloupost. Prostě pokud ti lidí nejsou schopni sami se dohodnout, tak je něco špatně v těch lidech. Když jedete na lyžích a lyžař vás začne mlátit hůlkou tak to není na stížnost, ale poslat ho rovnou do příkopu, když to trochu vulgarizují. Aby to řešili nějaké orgány jako v zimě lyžaři ano, cyklisté ne, to je zbytečnost. Ztrácí se ta prvotní schopnost těch účastníků nějakým způsobem se dohodnout, a přenášelo by se to na dalšího, by to rozsoudil, jak říkám, musí se tam vejít všichni.

T: Kdo nebo co jsou pro vás hlavní partneři nebo oponenti nebo další významní partneři v otázkách cyklistiky a běžeckého lyžování?

R: Tak Lesy ČR jsou hlavní partner, protože drtivá většina pozemků na území CHKO jsou pod jejich správou. Takže my se snažíme primárně, když přijde nějaký záměr, třeba cyklistický nebo lyžařský závod, tak se snažíme primárně jednat s Lesy ČR, jestli s tím

nemají problém, abychom to třeba nepovolili a oni se nezasekli, a naopak. Takže když přijde uživatel a má nějaký záměrem, aby si mohl být jistý, že když projde přes nás, tak ty lesy to zkousnou taky a naopak, abychom neházeli někomu klacky pod nohy zbytečně a nedělali kolem toho úřad. Takže ty lesy jsou primární, s těmi je potřeba se dohodnout, tam to vidíme naštěstí podobně. Otevřít ty hory lidem, nabídnout jim možnost se tam pohybovat, ale všechno má svoje hranice. A říkám, ty lesy jsou zaplaťpánbůh, mají tam rozumné pracovníky na tom krajském ředitelství a ten názor mají podobný. A co se týče těch samotných zájmových skupin, tak když se bavíme o lyžování tak je to Jizerská o.p.s. S těma máme každoroční pravidelné jednání, kde stanovujeme, zase je to hodně na těch lesích, protože je to zároveň i s lesy, oni v podstatě říkají od kdy, do kdy se může upravovat, protože třeba ještě svázejí dříví, tak řeknou o.p.s. ať tam třeba ještě do konce roku neupravují, že mohou třeba až od ledna, jinak by jim to tam třeba vyhrnul člověk s radlicí stopy. Jinak fungujeme s tou o.p.s. byť osobně říkám, že to není můj šálek kávy, ale pracovní je s nimi korektní jednání a když se dohodneme, tak to funguje. Oni také vědí, že si to nemohou s nikým v regionu rozházet. Potřebují nás a neříkám, že my potřebujeme je, ale je potřeba se dohodnout, říkám znovu je to velký veřejný zájem, který zastupují a byli bychom hloupí, kdybychom šli proti němu a zbytečně prudili lidi. A potom na úrovni té cyklistiky, že by tu byla nějaká instituce, se kterou bychom jednali za cyklisty, to tu není. Jo ještě jsem opomenul, to by byla veliká chyba, nad o.p.s. a na úrovni lesů jsou obce, záměry obcí, které tu v území jsou byť leckdy, třeba kraj má zpracovanou slušnou koncepci rozvoje cestovního ruchu, to samozřejmě všechno připomínkujeme. A když jdete o úroveň níž, je to pochopitelné, když nemáte z čeho volit, tak volíte jako starostu kohokoliv, kdo je aspoň trochu schopný, ty lidi se snaží, ale ty představy na využívání toho území jsou v lepším případě legrační, v horším případě vás děsí (...). Chtějí udělat lanovky, sjezdové areály, co vidí v Rakousku, tak si myslí, že to půjde i tady. Bavit se s těmi zastupiteli musíte, oni spravují to území v té obci ten katastr, oni si tam vymýšlí věci na nás je, abychom buď přistoupili na ten jejich návrh, protože je to dobrý návrh z našeho pohledu a můžeme ho schválit, nebo abychom řekli, že to hloupost, případně abychom řekli, jak by to bylo dobré udělat, aby zjistili, že to co my jim podsouváme není tak špatný nápad, že prostě je lepší. Teď to zase vztáhnu na ten příklad s tím Smrkem, že je lepší než sjezdovky, které fungují 3 měsíce, tak je lepší Singltrek, který funguje 11 měsíců v roce. Singltrek, asi to víte, měl porodní bolesti, pořád má bolesti, většina lidí kolem toho se tam rozhádala, ale z našeho pohledu té udržitelnosti je samozřejmě ten Singltrek lepší a byli jsme rádi za takový kompromis, obce to v té době vzaly za své a byly ochotné na tom dělat a i rejžovat, co si budeme povídat, ty lidi to sem přitáhne a ty peníze v regionu zůstanou.

T: Ty dohady tam jsou teď proč, máte přehled?

R: Já přemýšlím na koho vás odkázat, hledám nestrannou osobu, ale nikdo mě nenapadá, ale můžu vám posloužit, jako jedna paní povídala. Postavil to Tomáš Kvasnička.

T: Já jsem s ním mluvila a on se mi snažil říci jeho názor.

R: Jo takže, jeho názor máte. Názor obce je takový, že se tam Tomáš se tam začal chovat (respondent si žádá o necitování). Byť já nefandím ani jedné straně, za Tomášem je vidět kus práce, byť trochu diskutabilní.

T: Diskutabilní z hlediska ochrany přírody?

R: Ne to vůbec, my tam s ním nemáme problém, s ním bylo vždycky korektní jednání, s tím nemáme problém. Z hlediska kvality, když se tam člověk projede a podíváte se na ty zásady stavby Singltreku, které Tomáš propaguje, že to má vyspárované, aby tam nebyla voda, ale pak se tam jedete projet loužemi, o to se nikdo nestará, takže to je otázka, nakolik jsou naplňované ty zásady stavby. To je marginalita, to nás nemusí zajímat. Na druhou stranu tam jsou obce, které zjistili, z toho co se povídá, že se v tom točí peníze a jediný, kdo s tím umí pracovat je ten Tomáš, na tom vybudoval to Singltrek Centrum a nabízí tam

lidem věci. Obce si mysleli, že se na tom svezou, zjistilo se, že ty peníze jsou Kvasničkovi a spol. a nejdou zas tak obci, nebo jdou obci, ale šlo by z toho vytřískat mnohem víc. Místo toho, aby byli schopni se dohodnout, možná s Tomášem také není úplně lehká domluva, to si nejsem jistý, nicméně jak mu někdo začne nařizovat z pozice síly, tak se postaví na zadní a bude dělat problémy. Tak se obce rozhodly, že půjdou proti němu, začali stavět u Kyselky Singltrek centrum, je otázka, jakou to má návaznost na obec. Prý je to soukromý projekt místostarosty Nového Města, chce na tom vydělat svoje peníze, obce asi spolu přestaly spolupracovat nějakým způsobem. A jediný, kdo je na tom bitý, je ten samotný Singltrek, nejsou schopni se dohodnout, kdo se o to bude starat a jsou na tom biti, ti návštěvníci. Byť je tam škála větší a větší, ale že by nějak způsobem stoupla jejich kvalita, která logickým důsledkem nějaké konkurence, tak to se nestalo. Jaká bude budoucnost, my to rozhodnout zase nebudeme, protože nás se to netýká. Kdyby se radši všichni dohodli, tak si myslím, že si vydělají dobře všichni. Takhle si jede každý na sebe, a jak to dopadne, to je otázka. Ale říkám mám informace z druhé, třetí ruku, vůbec to nemusí být tak vyostřené, jak to prezentují, sám do toho pořádně nevidím.

T: Takže za ty cyklisty tu není žádný zástupce?

R: Za rekreační je o.p.s., upravuje to tu, pak tu máme několik velkých závodů, kdy se s námi dohadují a musí dohadovat ty pořadatelé, je to na povolovačku.

T: Jak vnímáte ty ostatní aktéry?

R: Jak říkám, o.p.s. korektní spolupráce, protože se potřebujeme a oni to vědí, nejsou to žádní extremisti. S obcemi, jak s kým, může se stát, že vám někde zvolí si starostu, který si svou image udělá na boji s ochranou přírody a kampaň udělá na tom, že zatočí s těma ochránárema, umožním vám to a to. Pak nastoupí do úřadu a zjistí, že je to o něčem jiném, než ty předvolební sliby. A takové ty věci tu naštěstí nejsou, lidé v těch obcích, když už jsou zvolení, tak tu asi mají být, mají i odpovídající inteligenci a chování, a pokud nemají na začátku, tak si ji rychle osvojí, protože vědí, že se musíme dohodnout všichni. A my bychom také mohli vystupovat z pozice síly, zasekávat všechno a všechno negovat s čím oni přijdou, ale to by bylo špatně, všichni se musíme dohodnout.

T: Takže si myslíte, že to vyjednávání funguje? Když někdo má záměr, tak přijde za vámi (...)

R: No probíhá to tak, že (...). No zase dle zákona o ochraně přírody a krajiny lyžařské závody nepovolujeme, protože nejsou zakázané.

T: Jasně, není to v tom zákoně vyjmenované.

R: Tak. Cyklistické závody na území první a druhé zóny musíme povolovat. Tam je to tak, že jsou dvě možnosti. Pokud je žadatel punkáč, udělá závod a až pak se zjistí, že závod proběhl, tehdy my bychom měli přistoupit k tomu, že to můžeme pokutovat. Může to být z neznalosti, může to být ze zlé vůle.

T: Děje se to?

R: Ne, neděje, nebo o tom nevíme.

T: Takže se nesetkáváte s tím často?

R: Ne, to vůbec ne. To jsou absolutně výjimečné případy. Dnes se akce už nesvolávají nějakou vývěskou, už se to všechno přes Facebook, že za 2 dny chci udělat závod. Když tam nikoho nechytím, tak těžko to řešit, že by byl nějaký precedens, že by na základě Facebookové zprávy pak někdo dával pokuty, o tom nevím. Ale drtivá většina těch žadatelů, co chce uspořádat závod, tak sem přijde a nějakým způsobem to ladíme. Ale jak říkám, leckdy jsou ty představy těch lidí úplně v pohodě a nemáme s tím problém, ale někdy si opravdu myslí, že na tom území CHKO se dá dělat cokoliv a my je musíme nějakým způsobem vyvést z toho omylu. Funguje poměrně často, že se snažíme nějakým způsobem to korigovat ve spolupráci s Lesy ČR. Takže když za mnou přijde tazatel s něčím novým, řeknu jo, můžeme se o tom povídat, ale zavolám na lesy, ať se na to

podíváme všichni, jestli je to vůbec za ně průchozí, jestli má cenu o tom jednat a potkáme se tu všichni.

T: Takže jste tu pak ve 3 nebo ještě někoho přivzete?

R: Takhle za 3 strany. Že by někdo do toho vstupoval další aktivně, to se nestává, obce to moc nezajímá, pokud jo, tak jsou pro, protože to je na jejich území nějaká akce, která je zviditelní. Jinak to všechno s Lesy ČR a se žadatelem. Když on přijde s nějakým návrhem, že kterého se nám krotí palce u nohou a lesům také, tak pokud trvá na tom umístění a území, tak se ho snažíme korigovat, aby to bylo přijatelné pro nás i pro Lesy ČR nebo je odkázat na území jiné. V tom jsou lesy vstřícné. My můžeme říct v CHKO ano nebo v CHKO ne, 0 nebo 1. Lesy jak jsou správcem v Libereckém kraji tak mohou nabídnout lokality, které jsou zajímavější a třeba ještě nevytížené z hlediska veřejných sportovních akcí. Na Jizerkách 150. závod v tomto roce už je nepřijatelný, ale Lesy ČR řeknou, podívejte na Frýdlantsku to ještě jde, nebo v Podještědí, Orlické hory jsou nevytížené, podívejte se tam. Když ten žadatel trvá na tom území, tak se snažíme nějak dohodnout, aby to bylo možné a ten závod proběhl. Když na tom území netrvá, tak je schopen to přesunout do lokality, které jsou pro něj násobně atraktivnější, protože jsou nevytížené, ale nám škodí mnohem méně. V této souvislosti mě napadá, mluvila jste s panem Dostálem (Lesy ČR)?

T: Mluvila jsem s panem ředitelem Řičářem.

R: Takže to jste mluvila s jeho přímým nadřízeným, tak to je v pořádku.

T: Myslíte si, že to stačí? Pak Dostál je?

R: On je garantem hromadných sportovních akcí, a pokud vás za ním neposlal Ludvík Řičář přímo, tak je to asi zbytečné. Tak vám asi řekl, to co byste měla vědět.

T: Já jsem právě oslovila nadřízené a pak jsem si myslela, že mě pošlou za někým jiným nebo budou schopni mi to říct oni.

R: Tak jestli vás nedelegoval za ním, tak vám asi řekl, co bylo potřeba, a Ing. Dostál by asi jen dubloval to, co jste už slyšela. Ostatně jak to dělám teď já.

T: Zase vy to máte trochu z jiného pohledu než vaši nadřízení, oni nevěděli, nebo ne nevěděli, nespécifikovali tolik ty sportovní akce.

R: Jasně nemají v tom přehled, to je mimo rozlišovací schopnosti.

T: Jak se podle vás bude vyvíjet situace do budoucna?

R: Jo, tak buď můj pesimistický pohled, nebo moje přání.

T: Tak zase obojí.

R: Přání je asi vcelku jasné, aby vše zmizelo a hory se zavřely co nejvíc, ne teď přeháním. Ale do budoucna, já si myslím, že se nebude už kam rozvíjet pro ty návštěvníky, opravdu ty hory jsou těmi návštěvníky tak zatížené a vytížené, že už to není možné to rozšiřovat. Jsou tam území, do kterých, pokud na správu CHKO zůstane současné vedení, tak hromadné akce se tam nebudou pouštět, to je nepřekročitelné pro nás. V čem může být potenciál té oblasti, tak může těžit z toho, že je to hraniční oblast. Může se zkusit navázat na Polsko, teď ale netuším, jak to v Polsku funguje, to nevím.

T: Spolupracujete nějak se správou z polské strany?

R: Vůbec, ne. Na mé úrovni, nejvyšší úřednické, to není nějaká zásadní otázka, která by mě pálila, to byste se musela zeptat nadřízených, ale myslím si, že to tady nefunguje.

Příkladem je třeba KRNAP, oni se snaží spolupracovat s Polskem, ale zkušenost je taková, že z té polské strany není zájem.

T: O spolupráci?

R: O komunikaci. Nějak to asi vážně. Údajně spolupráce Lesy ČR a s polskými lesy je nulová. Jediné co existuje, když tu byla vyhlášena Jizerská oblast tmavé oblohy, tak trochu astronomové čeští s wroclawskou univerzitou, ale na úrovni místní nulová spolupráce.

T: Ta oblast tmavé oblohy, to je snad jediné, kde jsem zaregistrovala spolupráci s Polskem, na ničem jiném jsem si toho nevšimla, ani na vašich stránkách, ani na tabulích po

Jizerkách.

R: To jste si všimla správně, protože prostě to nefunguje. Nevím, na které straně je chyba, samozřejmě se domnívám se, že na té polské. Byly údajně případy, kdy byla snaha komunikovat z naší strany a postupovat jednotně, hlavně od těch Lesů ČR, ale z polské strany byl absolutní nezáměr. Tak v tomto vidím velkou rezervu, kde by se mohl na místní úrovni navázat nějaký vztah a nabídnout těm návštěvníkům rozšíření do Polska. Ono to tam možná funguje, když jdete nějakou hřebenovku, tak jsou tam cyklisté i pěšáci, nějakým způsobem je to vytížené, ale pořád je mezi námi ta hranice. Pořád když přijedete z Prahy a jedete do Jizek, tak vás ani nenapadne jet na polskou část.

T: Nebo aspoň do těch Jakuzsyc.

R: Tak, ty Jakuzsyce ještě budiž, ale dojedete na lyžích do Orle a hned se zase otáčíte na českou stran. Je to škoda, i ty polské Jizerky jsou pěkné, i ten Kamenický hřeben za tím Swieradowým zdrojem je pěkný a určitě má co nabídnout. Jak říkám, pokud rozšiřovat, tak na té české straně nevidím v CHKO už další možnosti, ale určitě by tam mohlo být to spojení s těmi Poláky. Mimo CHKO, byť je Ještěd plný sjezdovek, tak samotný hřeben, tisícový kopec nad městem, sice tam je vysílač, ale kdo to zná za Kryštofovým údolím a za ním dozadu, nevytížené. Lužické hory, nechci kolegům dělat problémy, že jim tam pošlu návštěvníky. Frýdlantsko je nádherné, tak by jim ty peníze strašně pomohli, tady každý návštěvník utratí peníze v Jizerkách, na Frýdlantsko se bohužel nedostane nic, škoda, má co nabídnout. Tady když jsme u toho Polska, ta přeshraniční spolupráce funguje s Německem, kousek na Oybin a do hor, nádherné věci. S Němci to funguje mnohem lépe než s Polskem.

T: Koho byste mi doporučil jako dalšího respondenta? Říkal jste zoologa pana Tomáška, myslíte si, že bude tedy vhodnější pan Tomášek než pak Korytář.

R: Myslím si, že jo, pan Tomášek dělá přímo zoologii a toho tetřívka a bude schopný vám říci blíže k tomu omezení, to co jsem já jen nakouzl, z hlediska té ochrany chráněných druhů.

T: Pak Korytář má jakou sekci?

R: On má toho tetřívka spíš jen ze zájmu, protože na něj dělal diplomku, ale v současné době má zemědělský půdní fond, liniové stavby typu vedení vysokého napětí, takže v tom se s vámi asi nebude potkávat v tom tématu. Takže říkám kolegu Tomáška. Případně přemýšlím, na kraji někoho máte?

T: Tam jsem mluvila s panem Felcmanem ohledně té koncepce.

R: Tak to víte. Přemýšlím, tady u nás jste vytěžila, koho jste mohla. Když vás pan Řičář neposlal za Dostálem, tak to asi řekl za něj. S o.p.s. jste mluvila?

T: Zatím jsem mluvila s panem Ibehej, ten už je ale mimo, pak mám schůzku s paní ředitelkou Kalinovou.

R: Tomáše Kvasničku jste říkala. Budete mluvit s někým z pořadatelů závodů typu ČT Author cup?

T: Zatím jsem to neplánovala. Oni vlastně jsou mimo, jen přijedou, uspořádají a odjedou, jak říkal pan Hušek. Myslela jsem, že třeba za velké závody, za Jizerskou 50 bude mluvit o.p.s., protože dělá tratě a je u toho projednávání, tak jsme myslela, že by to mohlo stačit.

R: Jasně, to jen kdybyste měla nějaký záchvat pracovitosti a nevěděla, koho dál zpovídat, ale jasně je to jeden den v roce, přijedou a odjedou.

T: Vlastně ten ČT Author cup, oni nedělají žádnou sérii závodu? Mají jen ten jeden závod?

R: Nene jen ten jeden. Takže jak říkám, jen ten kolega Tomášek, nikdo mě už nenapadá.

T: Dobře já ho oslovím. Na co byste se zeptal vy, kdybyste dělal podobný výzkum?

R: Přemýšlím o tom, mě v podstatě k tomu moc nenapadá (...). Já se možná zeptám vás, jak jste do toho osobně zainteresovaná? Takhle, já kdybych dělal takovou práci, tak bych měl problém odstříhnout se od osobního názoru. Chápu, že se musíte pokusit o nějakou

syntézu a pak z toho něco vyžvýkat, tomu vcelku rozumím, ale jestli si dovolíte do toho vsunout svůj osobní názor?

T: Tak na jednu stranu studuji Sociální a kulturní ekologii, ochraně přírody jsme velmi nakloněná, na druhou stranu sama ráda lyžuji a jezdím na kole.

R: Tak jste na tom přesně jako já.

T: Takže přesně, obojí. Nepředpokládám, že bude problém do toho vnést svůj osobní názor, protože si myslím, nebo předpokládala jsem, že tu bude víc problémů, že to bude míň fungovat tak komunikace. Zatím, co se bavím s respondenty, tak zatím mi z toho vychází, že se všichni dohodnou, že je to v pohodě, vy stanovíte limity, lesy stanoví limity, pořadatel ustoupí, změni kus trasy, sportovci nedělají žádný velký problém.

R: Tak to je pro diplomku docela průšvih, když se mají všichni rádi a nevytěžíte z toho žádný konflikt.

T: Ono je to vlastně analýza aktéru, výstupem by měla být mapička nebo síť vztahů, kdo s kým jedná a kdo je klíčový aktér. Teď z toho vyplývá, že jste to vy, Lesy ČR a ten, kdo má zájem o tu konkrétní činnost.

R: Jo, tak to jo. Hlavně nevynechejte ty obce, znovu se omlouvám, že jsem na ně zapomněl, ale oni jsou také klíčový hráči, které v tom území nemůžete pominout, oni jsou tady doma a oni nakonec tady rozhodují o tom, co tady bude a nebude.

T: V pondělí mám schůzku s panem starostou z Janova, on je zároveň předseda sdružení Turistického regionu Jizerské hory, takže ho využiji zase jako komplexní osobu.

R: Pak jste mluvila ještě s někým?

T: Pak jsem mluvila s panem Šmausem, bývalým starostou Bedřichova, on je provozovatel nebo hoteliér, podnikatel, má i osobní zájem na tom rozvoji.

R: Jasně, takže máte i pohled z této strany.

T: Ještě se zeptám na váš názor na tu koncepci rozvoje cestovního ruchu?

R: Zase, já se tím neprobírám nějak detailně, ono je to spíš na mých nadřazených, aby posbírali naše názory a pak to nějak prezentovali. Druhá věc, která mi dělá problém, je že mám strašně špatnou paměť na tyto věci, takže já si něco přečtu, vyjádřím souhlas nebo nesouhlas nebo rozhořčený nesouhlas, a za dva dny o tom nevím. Ale co si tak vybavuji, tak to byla věc, která byla poměrně rozpracovaná, a že by tam byla věc, ke které se já vyjadřuji, že by mě zvedla ze židle, to tam nebylo. Byly tam samozřejmě dílčí věci, když se podíváte na mapu, tak to naplánujete do toho, ale když jdete do terénu, tak to vypadá jinak. Myslím si, že třeba část té koncepce byla zpracována od stolu, k tomu jsme se i nějakým způsobem vyjadřovali. A myslím si, že to hlavní z hlediska ochrany přírody jsme nemuseli řešit. Na kraji nejsou žádní úředníci třetí ligy, kteří by si něco vymysleli a pak nám to hodili ke schválení. Oni už do toho vhléd mají, dělají to dlouho, oni vědí, co má smysl a nemá smysl nám předkládat k posouzení. Takže jak říkám, žádný zásadní problém tam nevidím.

T: Tak ono vlastně hlavní vize té koncepce je rozmístit ty lidi z těch přetížených míst a to je vlastně to, co jste říkal i vy.

R: Jo určitě, tomu držím palce, aby to kraji vyšlo. Ale jedna věc je koncepce a druhá věc je jí naplňovat. Jedno funkční období se udělá koncepce, vymění se kompletně osazenstvo kraje, a kdo přijde potom, může mít s tím problém nebo to hodí to do šuplíku s tím, že třeba za 10 let se na to podívají. Je to škoda samozřejmě, tím neříkám, že to tak dopadne, ale chtělo by to tu kontinuitu udržet, když se to vytvořilo a stálo to strašné práce, a pak to naplnit. Tak to nebude přes noc. Ale jo, jako celek mi to přišlo, že to má hlavu a patu a má smysl se pokoušet o naplnění.

T: Ještě jsem se vás zapoměla zeptat, jak jste říkal, že některá místa jsou přetížená. Jak sledujete nebo monitorujete návštěvnost?

R: Máme v současné době umístěných 11 profilů na území CHKO, z toho u 9 jsem

schopný říci, kde jsou a 2 jsou top secret, strašně tajné.

T: To jsou nějaké sčítače?

R: Jo jsou to sčítače, co počítají chodce, cyklisty a lyžaře. Prostě všechny teplokrevný, který tam projdou, už to nesčítá auta, je to samozřejmě problém auta nahoře, kor v borůvkářský sezóně, ale ty nás nezajímají příliš z hlediska návštěvnosti. Nás zajímá, abychom byli schopni kvantifikovat, kde se pohybuje kolik lidí, kde je to nejzatíženější a kde tomu případně ulevit třeba nějakým bypassem trasovým.

T: Už to nějak vyhodnocujete, je to tam dlouhodobě, máte data?

R: 2014 to začalo, data z toho máme, nicméně nějaké zprávy jsem z toho četl, ale že bychom to my promítali do nějakých koncepcí, to ještě ne, je to v začátku, z jednoho roku nevyčtete trend. Čekáme, až toho bude nějaká větší řada, abychom věděli, jak to vypadá v dlouhodobém měřítku.

T: Už jen poslední otázka, myslíte si, že rozšíření BR Krkonoše na území JH by mělo nějaký vliv?

R: To je téma na samostatný rozhovor. Já si myslím, že Jizerky nebudou nikdy tak turisticky využívány jako Krkonoše. Respektive byť to má geologickou i historickou souvislost ta pohoří, tak Jizerky nikdy nebudou mít Sněžku a Jizerky nebudou mít nikdy takové sjezdovky, ale zase kam se hrabou Krkonoše s běžkařskými areály, ty Jizerky jsou se Šumavou a Krušnými to nejlepší, co tu je. Takže každý to má svoje, plus minus i kdyby došlo k rozšíření té BR, tak ti lidé už vědí, jaké kvality má které území. Každé území má svoje věrné návštěvníky a nemyslím si, že by se to nějak změnilo. Mohou se Jizerky trochu sklouznout s tou popularitou toho KRNAPu, ale nikdy nebudeme Sněžku ani ten sub alpín, tu tundru, co mají Krkonoše, to tady není. Nemyslím si, že bychom řešili druhý KRNAP, že bychom řešili stejné problémy jako oni, máme podobné, ale že bychom se potýkali s tím samým to ne, dokud nebudou Jizerky národním parkem, a ani kdybychom pod ten NP spadli, tak bychom (...). Jak říkám, ti lidé o tom vědí, není to o tom, že kdyby Jizerky spadly pod Krkonoše, že by tím někdo objevil Jizerky. Lidé už vědí, jak to tu vypadá, a ti návštěvníci tu jsou, a každý má to svoje.

T: Dobře, tak já už jsem asi vyčerpala všechny otázky, ještě něco vás napadá?

R: No přemyslím, už mě asi nic nenapadá, čím to rozšířit.

Respondent: Ing. Silvie Kalinová

Rozhovor číslo 12

Den: 29. 2. 2016

Zaměstnání: ředitelka Jizerské o.p.s.

Vzdělání: Středoškolské: obchodní akademie

Vysokoškolské: management cestovního ruchu

Bydliště: Jablonec nad Nisou

Věk: 28

Průběh rozhovoru:

Jizerskou o.p.s., která se stará mj. o údržbu stop Jizerské magistrály mi doporučovali jako dalšího významného aktéra v CHKO téměř všichni respondenti, přímo paní ředitelku Kalinovou doporučovali např. Josef Ibehej či Ludvík Řičář. Na základě emailové komunikace jsem se s paní Kalinovou setkala v prostorách infocentra v Bedřichově, kde proběhl rozhovor o délce cca 30 minut. Respondent mi poskytl informovaný ústní souhlas k výzkumu, včetně souhlasu ohledně nahrávání a uvedení identity. Na závěr jsem nabídla předání výsledné práce a požádala o možnost kontaktování v případě doplňujících dotazů. Níže předkládám doslovný přepis rozhovoru, včetně nespisovných výrazů, odmlku nebo nesrozumitelnou pasáž jsem označila takto: (...) a párkrát jsem v závorce doplnila poznámku pro objasnění textu.

Přepis rozhovoru:

T: Jaká je vaše pracovní i osobní pozice ve vztahu sport a rekreace a ochrana přírody v Jizerských horách?

R: Tak pracovní pozice, jsem ředitelka neziskové organizace Jizerská o.p.s., která upravuje zdejší běžecké tratě. A osobní, jsem rekreační sportovec, jezdím tady na kole i na běžkách, i když na běžkách už moc ne, jak tady pracuji, tak na to nemám moc čas.

T: Co byste mi mohla říci o vztahu ochrana přírody a krajiny a cyklistiky nebo běžeckého lyžování v CHKO JH?

R: Tak my spolupracujeme se Správou CHKO Jizerské hory, máme nebo snažíme se s nimi mít dobré vztahy, protože bez jejich souhlasu tady nemůžeme nic, dodržujeme jejich pravidla a požadavky na úpravy. Před sezónou máme s Lesy ČR, s. p. a CHKO a plus ještě s Povodím Labe schůzku, kde si řekneme, které trasy můžeme upravovat, od kdy do kdy, co musíme dodržovat při úpravách. Vlastně s prvním sněhem máme tu schůzku, tam se to domlouvá. Je sestavená mapa, kde si odsouhlasíme trasy, kam můžeme zajet, jsou tam dané i termíny. S lesákama máme, že někdy do ledna mají v nějakých částech ještě těžba, že probíhá, takže tam nemůžeme.

T: Takže jsou časové limity plus prostorové, že si sednete nad mapou a dohodnete se.

R: Přesně tak, že třeba nemůžeme zajet do nějaké části, že je tam třeba tetřívky nebo nějaké rostliny (...).

T: Myslíte si, že ty požadavky od CHKO nebo od Lesů ČR, že jsou oprávněné? Nepřijde vám to třeba přestřelené?

R: Určitě ne, vzhledem k tomu, že tak krajina je tady krásná a my sami se snažíme, aby to zůstalo pro další generace. Pro nás je to absolutně pochopitelné, že se stanovují takové podmínky a rozhodně je dodržujeme a budeme je dodržovat dál.

T: Takže nemáte s tím ani problém, když chcete něco víc povolit (...)

R: Když chceme něco víc povolit, jednáme o tom. Když to nejde, když jsou ty jejich argumenty z jejich strany oprávněné, když to není, že tam roste jedna kytička, tak nemůžete zajet, tak to respektujeme a souhlasíme s tím, nehodláme se s nimi dohadovat.

T: Co je podle vás nutné pro zajištění sportovních a rekreačních aktivit, jaké jsou z druhé

strany vaše požadavky? Co požadujete vy, abyste mohli zajistit magistrálu?

R: Tak hlavně my potřebujeme sníh, pak samozřejmě finance a pak ta povolení od lesů, povodí a tak.

T: Když se nebudu ptát jen na magistrálu, co si myslíte, že je potřeba obecně, aby sem ti rekreaanti, turisté a sportovci jezdili?

R: Určitě propagace je důležitá, aby se o tom místě dozvěděli, aby jim třeba někdo řekl, že tu má dobrou zkušenost, že se tu dobře upravují tratě nebo že tu jsou dobré cesty na kolo. I lesy tady vlastně loni nebo předloni opravili některé cesty v Jizerkách. Pro nás je to trochu komplikovanější, jak opravili ty cesty, tak tam jsou ty kamínky, tak v zimě když je míň sněhu, tak je to pro nás horší, jak se nám to smíchá. Ale jinak (...) Pro nás i lesy rozšiřují ty trasy, že pro nás je to lepší, můžeme tam zajet s technikou, je to ekonomicky úspornější, menší rolba má menší nádrž a musí se vracet do Bedřichova natankovat, ta větší toho ujede víc a tím že nám dovolují rozšiřovat ty trasy, tak ta rolba, ta technika se dostane, kam potřebujeme. A hlavně tím, že se rozšiřují ty okolní trasy, tak se vytváří nové cesty a nejsou tak vytížené ty páteřní trasy, kde v zimě, nebo pak i v létě je to šílené. Tam najedou všichni z republiky a pak z toho člověk nemá ani zážitek. I takto se snažíme rozšiřovat nebo dostávat se do odlehlejších míst, abychom trochu odlehčili těm přetíženým oblastem.

T: Jaké jsou hlavní problémy, se kterými se potýkáte ve vztahu k samotným sportovcům nebo rekreaantům nebo i ochraně, lesákům?

R: Lidé jsou neukáznění, dostanou se všude, odhazují odpadky. Teď zrovna řešíme spory, co se týče cyklistů v zimě ve stopě.

T: Myslíte ty fat biky?

R: No ty fat biky. Jako je pár těch, kteří opravdu dodržují to, takhle my jako o.p.s. jsme spíš proti, nás stojí hodně peněz upravit trať. I když ten fat bike, když jede za těch podmínek, za kterých se to dá, tak té trase zas tak neublíží. Problém je, když tam vjedou hned, co vidí upravený manšestr, ale ta stopa neztvrdne, i když má široké kolo, tak tu rejhu tam stihne udělat. Takže bohužel to dobré jméno těm ukázněným kazí ti neukáznění, kteří do toho vjedou, a je jim to jedno. My, i kdybychom chtěli být víc na jejich straně, tak se pak ukáže nějaký hlupák, který to pokazí. Pak ty klasické spory mezi klasikama a bruslařema.

T: Jak to řešíte s těma fat bikerama?

R: Je to novinka. My se snažíme je posílat na ty trasy se smíšeným provozem, kam mohou běžkaři, pěší tak i fat bikeři, jsou to části Jizerek, které nejsou tak vytížené a jsou to ty smíšené úseky. Nebo potom, aby si uvědomili, když do toho vjedou a zaboří se, tak aby nejeli dál, aby se obrátili a jeli pryč. Ne prostě tak se projedu a zničím to tady, neuvědomují si, že to stojí nemalé peníze. Ono hlavně když je málo sněhu, každá taková úprava, lidé jsou rádi, když se něco upraví, pak tam vjede nějaký takový (...). První na koho jdou štěkat běžkaři, tak to jsme my. My to ale nemůžeme zakázat, my to můžeme doporučit a apelovat na zdravý rozum.

T: Jakým způsobem probíhá to doporučení? Máte to třeba na stránkách?

R: Když se objeví něco nového, tak se snažíme, jako uvědomte si tohle a tohle, máme i na trati, nechci říci zákazové, spíš doporučující, nebo jsou to zakazy. Jakože bez lyží do upravené stopy ne, to samé kola jsou tam přeškrtnuté. Máme i pravidla na webu. Fakt se snažíme apelovat na ten zdravý rozum. Hold v létě nemůže běžkař vjet cyklistům do cesty a vrátit jim to. To je problematické.

T: K jakým dalším střetům, klasici a skate to je asi tradiční (...).

R: Pak ti pěší, když jdou do upravených tratí. Jako říkám, s tou chráněnkou, s tím povodím a s lesákama se snažíme vycházet, tam doufám, že žádné rozpory nevznikají. Je možné, že někdy vjede někam, kde není dostatek sněhu, tak se mohou ozvat.

T: Že to mimo ten limit 40 cm?

R: Takže když nejsou tyto podmínky, tak jedeme skútre, ale snažíme se tomu vyhýbat a vycházet s nimi. Většinou jako zahrozí, tohle ne, my se stáhneme a uznáme, kde se stala chyba, ale tohle je minimální.

T: A celkově atmosféra při vyjednávání?

R: Máme s nimi dobré vztahy, sedneme si, popovídáme si, my řekneme svůj názor, oni řeknou názor, vždycky se dohodneme na kompromisu. Do teď jsme s nimi zadobře a doufám, že to bude i dál.

T: Když se něco projednává nebo když začíná sezóna, kdo je ten iniciátor té schůzky?

R: Vlastně ten, kdo chce něco tam změnit. My kdybychom chtěli novou trasu upravovat, tak já jako statutární orgán se domluvím se správní radou, chtěli bychom to a to, pak kontaktuji lesy, povodí a CHKO. Tak sejdeme se za 4 strany, my navrhneme, co bychom chtěli udělat a oni se nám k tomu vyjádří a pak (...).

T: A ještě někdo se účastní jednání nebo jen takhle 4 strany?

R: Jen takhle, to jsou hlavní partneři, když nepočítám partnery finanční.

T: A ohledně financí to jednáte s kým?

R: To jednáme s městy, s obcemi, s Libereckým krajem, se soukromými firmami, co se týče dárců lyžařů, tak máme veřejnou sbírku, prodáváme předměty na podporu Jizerské magistrály. Většina těch sponzorů s tím počítá, na podzim je oslovíme, většinou je to formou reklamy nebo darovací smlouvy.

T: Když jednáte s obcemi, s krajem, jaká tam je atmosféra?

R: V podstatě je tam pořád přátelská atmosféra. Teď se to trochu zkomplikovalo, nebo ne zkomplikovalo, není to už tak jednoduché. Je nový zákon o udílení dotací, je tam komplikovanější postup, musí se podat žádost, ta se musela vždycky, ale je tam víc papírování kolem toho, ale pořád to probíhá.

T: Vy jste zmínila ty fat bikery nebo někoho kdo se dostane mimo stopu, lze je nějak specificky vyčlenit nebo definovat ty divočejší rekreanty, neukázněné? Setkáváte se s tím často?

R: V zimě to je, každou zimu tak nějak stejně. Teď je víc problém s těmi cyklisty, protože to začíná být trend. Asi by to chtělo osvětu, nevím, jestli my bychom to měli iniciovat, možná jo. Každý rok je něco.

T: Daří se vám s nimi jednat? Mát cedulky a osvěta na internetu, stačí to?

R: Oni jim i ti lyžaři domlouvají přímo ve stopě. Ono je to veřejné prostranství, tam to nemůže nikdo nikomu zakázat, pořád jde o zdravý rozum.

T: Myslíte si, že vás jako o.p.s. lze považovat jako zástupce sportovců?

R: To určitě, my jsme za tu úpravu tratí, jsme spíš za běžkaře, ale úplně mluvit za ně také nemůžeme.

T: Myslíte si, že chybí nějaký zástupce sportovců? Když se někomu něco nelíbí tak se ozve, to je jasné. Není potřeba mít ještě jakého zástupce rekreantů? Za závodníky se ozve klub.

R: Tak to nevím, jestli by bylo reálné. Magistrálu navštíví za sezonu třeba 600 000 návštěvníků, a že by měli nějakou organizaci, (...).

T: Tak za pěší je tu KČT.

R: Tak to by bylo možné, že by tu bylo něco takového, ale my jako o.p.s. bychom to už pak nezvládali asi.

T: Kromě těch vašich hlavní partnerů CHKO, Lesy ČR, Povodí Labe, obce, spolupracujete i s nějakými spolky, neziskovkami?

R: Ještě s horskou službou, to je v návaznosti s naší prací. Spolky mě nenapadají.

T: Jaké spolky vůbec působí v Jizerkách?

R: Jizerky pro vás, Společnost pro Jizerské hory dělají na jaře a na podzim úklidové akce, tak je tady propagujeme, je to i v našem zájmu, aby ty Jizerky byly čisté. A Turistický

region Jizerské hory s nimi jsme v kontaktu z hlediska informačního centra, které jsme měli jako o.p.s. do září 2015 ve správě, teď to přešlo pod obec. Spolupracovali jsme v rámci propagace, do turistických novin Jizerských vždycky vydáváme článek o Jizerské magistrále, nástupní místa, kde se může zaparkovat, kde občerstvit. Tak takhle s nimi spolupracujeme. Ty noviny vám mohu dát. Tady máme vždy článček o nás jako o Jizerské o.p.s., kde jsou nástupní místa tak.

T: Mě na vás právě odkázal pan Ibehej, že budete mít přehled o těch spolcích.

R: Pak tu působí Sdružení pro Jizerské hory, ale to jsou jako jen slevy pro zdejší návštěvníky. Klub českých turistů nám pomáhal se značením.

T: Jaká byla spolupráce s nimi?

R: Dobrá. Pak ještě místní podnikatelé, ale to nejsou spolky.

T: Já když jsme mluvila s panem Ibehejem, Šmausem, Mašínem, tak nějak jsem vycítila, že se jim nelíbí, nevím konkrétně, nevím, co vy mi k tomu můžete říci, ale že úplně atmosféra v té o.p.s. (...).

R: No tak to bych takhle úplně neřešila. Pan Mašín, pan Ibehej, pan Šmaus Ivan?

T: Ne Petr.

R: Do toho bych se nepouštěla, oni vlastně odešli, z důvodu, že tady přišlo nové vedení na obec Bedřichov. Byly tady nějaké rozpory, ale myslím si to byly osobní věci (...) a mrzí mě, že to takto ventilují.

T: Oni neříkali nic konkrétního, spíš jen jako já jsem odstoupil, bude si dělat svoje, mám klídek.

R: Přišli jiní lidé, neztotožnili se s nimi, tak odešli, asi byli i trochu ukřivdění, tak je možné (...) jako nepřešlo to úplně hezky, nechci řešit, jaké jsou tady vztahy. Navenek ta o.p.s. funguje, funguje pro lidi, tohle je na nějaké jejich osobní rovině (...). Na fungování o.p.s. se to neprojevuje, upravuje se, jestli někdo řekl něco špatného, protože mu támhle nějaký strejda něco řekl, protože se mu nelíbí, kdo tu sedí. To mi přijde vůbec takové hloupé, že na nás někdo hází špinu, protože je kamarád někoho. Pořád upravujeme tratě, sháníme peníze (...)

T: Takže se to neprojevilo do fungování ani z hlediska financí či kvality úprav?

R: Sponzoři se nerozhodli najednou, že nám nebudou dávat peníze, protože tu je někdo jiný, dotace fungují, pořád lidé přispívají, i když tu sedí někdo jiný. S tím že není zima, s tím nic neuděláme, taky by se dalo říct, je tu nové vedení, tak nenapadl snít.

T: Jasně, mě zajímalo, jestli se to nějak projevilo do toho fungování.

R: Já si myslím, že ne. Uvidíme. Ty úpravy pořád probíhají, peníze dostáváme, peníze vydáváme, tak jak jsme je vydávali. Viděla jsem, jak se vydávali, protože jsem tady seděla s bývalou paní ředitelkou 3 roky. Tak jsem to od ní převzala a pokračuji v tom, jak to bylo, jen tu sedí ve správním radě někdo jiný.

T: Jak se bude vyvíjet podle vás situace do budoucna?

R: Jak proběhla ta změna, tak jsme to osekali činnost té o.p.s., měla správu parkoviště, to infocentrum, tak jsme to osekali vyloženě na úpravu těch tratí. Snažíme se fungovat, snažíme se třeba trochu snížit náklady. Nějaké změny, nevím. Chceme trochu modernizovat a investovat třeba do těch strojů. V minulosti se to tak také dělalo, ale už ty stroje pořád fungují, jezdí celou zimu, je potřeba do nich něco vložit. Pořád pojedeme dál a budeme dělat ty věci pro ty lidi.

T: Slyšela jsem názor, že tu chybí sprchy, převlékárny, o tom jednáte také nebo to jde mimo vás?

R: Vzhledem k tomu, že stadion je pozemek, co vlastní obec Bedřichov, jako plánují tam udělat nějaké zázemí pro ty běžkaře.

T: Obec?

R: Jo obec. My tam teď nic neplánujeme, obec plánuje na stadionu udělat nějaké zázemí.

Aby se lidé mohli převléknout a osprchovat, je to i z toho důvodu, že lidé jezdí autem, aby pak mohli rovnou skočit do auta a odjet, protože se nemohou převléci. Takhle by třeba začali jezdit autobusem, že by se pak mohli převléct a něco i tady utratit.

T: Koho byste mi mohla doporučit jako dalšího respondenta?

R: Možná nějakého starostu, třeba tady z Bedřichova pan Holub. S ním také jednáme, pohybujeme se na obecních pozemcích.

T: Já jsem oslovila za starosty pana starostu z Janova, protože je tu déle.

R: Jasně, Holub je zase blíž k tomu. Také je v naší správní radě.

T: Ještě někdo vás napadá?

R: Ještě ta horská služba, ale to už máte. Pak ještě nějaký místní podnikatel?

T: To jsme mluvila s panem Petrem Šmausem, za Prezidentskou.

R: Nebo já nevím, na stadionu je SKISERVIS MÁRA.

T: S ním jsem také mluvila.

R: Jo, a lesy i CHKO máte také.

T: Ano i povodí i AOPK ČR

R: Tak to je asi všechno.

T: Na co byste se zeptala vy, kdybyste dělala podobný výzkum?

R: Asi mě nic nenapadá, to bych se musela zamyslet. Asi jsme vše probrali.

T: Jaký je váš postoj k umělému zasněžování?

R: Vzhledem k tomu jak jsou zimy, jaké budou zimy, tak by to byl určitě přínos, samozřejmě s ohledem, aby to neškodilo přírodě. Nevím, jaké tam jsou přesně postupy, ale tady u nás se do toho nemíchají nějaké (...). Ale já jsem pro, ale nejsem si úplně jistá, jestli v tom rozsahu co se upravuje 180 km, jak moc je to reálné. Protože tady byly návrhy, na tu páteřní trasu (...) že by se ti nějak rozvozovalo, že by jezdily tatrovky po Jizerkách, to také nechceme. Mě se ani nelíbí, kde všude mohou auta. Lidé jsou líní, nejradši by se odvezli, až nevím kam. Já k tomu mám vlastně kladný postoj.

T: Tak ono díky tomu byla i Jizerská padesátka.

R: Jo jako no.

T: Ještě se vám zeptám, myslíte si, že kdyby se rozšířila BR Krkonoše i na území JH, jestli byste to nějak pocítili jako o.p.s.?

R: Co to obnáší?

T: Je program UNESCO, člověk a biosféra, je to další ochrana (...).

R: No asi by záleželo, jak moc by to zasáhlo ty naše tratě, jestli by to bylo pro nás omezení. Tak spíš by se to odrazilo na těch podmínkách, co můžeme a nemůžeme, jestli by to stálo nějaké trasy, tak by se to nelíbilo hlavně lidem. My bychom ušetřili, že bychom jezdili kratší okruh. Pro ty lidi by se to zmenšilo, zas by jich bylo víc na jednom místě, což pro ani tu přírodu také není dobré. Bylo by to pro nás omezení nejspíš. Pořád ochrana přírody je přednější než nějaké běžkování. Ale co se týče naší práce, tak by to bylo asi mínus.

T: Já jsem se zeptala asi na všechno, napadá vás ještě něco?

R: Už asi ne, kdyby mě něco napadlo, tak vám to pošlu meilem.

T: Děkuji.

Respondent: Mgr. Daniel David

Rozhovor číslo 13

Den: 29. 2. 2016

Zaměstnání: Starosta obce Janov nad Nisou

**Předseda sdružení Jizerské hory – Turistický region Liberecko,
Jablonecko, Frýdlantsko a Tanvaldsko**

Vzdělání: Středoškolské: gymnázium

Vysokoškolské: učitelství

Bydliště: Janov nad Nisou

Věk: 44

Průběh rozhovoru:

Starostu obce Janov nad Nisou mi doporučil pan Řičář, pan Šmaus a další respondenti. Téměř všichni respondenti se shodli, že je vhodné oslovit nějakého starostu. Pana Davida jsem zvolila, protože je kromě starosty také předsedou sdružení Turistického regionu Jizerské hory a zároveň je členem dozorčí rady Jizerské o.p.s. Po telefonické dohodě se schůzka uskutečnila na obecním úřadě při příjemné atmosféře v rozsahu rozhovoru 40 minut. Respondent mi poskytl informovaný ústní souhlas k výzkumu, včetně souhlasu ohledně nahrávání a uvedení identity. Na závěr jsem nabídla předání výsledné práce a požádala o možnost kontaktování v případě doplňujících dotazů. Níže předkládám doslovný přepis rozhovoru, včetně nespisovných výrazů, odmlku nebo nesrozumitelnou pasáž jsem označila takto: (...) a párkrát jsem v závorce doplnila poznámku pro objasnění textu.

Přepis rozhovoru:

T: Jaká je vaše osobní i pracovní pozice ve vztahu ochrana vs. sport v Jizerských horách?

R: Osobní a pracovní, no zaprvé jsem starostou obce Janov nad Nisou, což je obec, která se svým katastrem nachází na CHKO Jizerské hory, jsem členem dozorčí rady Jizerské o.p.s., která zajišťuje zimní údržbu běžkařských tratí v Jizerkách, a jsem i předsedou Turistického regionu Jizerské hory, který má na starosti destinační management v Jizerských horách. Takže jak se správou CHKO, dnes se to jmenuje jinak, tak vlastně i s těmi, kteří tu pořádají sportovní akce, přicházím do styku, ať přes různá povolení nebo přes vyjednávání.

T: A vaše osobní pozice?

R: Já se přiznám, že ze zimních sportů mám raději sjezdové lyžování a v létě cyklistika patří mezi mé oblíbené, po Jizerkách se rád projíždím na kole, ale musím říci, že poslední dobrou je to tak, že o víkendových dnech to skoro nemá cenu, protože jsou ty hory moc nacpané turisty.

T: Dobře. Co byste mi mohl říct o vztahu ochrany přírody a krajiny a cyklistiky či běžeckého lyžování v CHKO JH?

R: Tak obecně asi to, že samozřejmě znám důvody proč tu máme CHKO, znám důvody, proč se musí chránit, znám cyklisty, kteří považují, že kam se dá dojet na kole, že je jejich a nerespektují jakékoliv nařízení. Tzn., cyklisté nepřispívají k tomu, aby ta dohoda byla možná, obzvlášť někteří agresivní cyklisti, když to tak nazveme. A co se týče správy CHKO, myslím si, že ten jejich postoj se postupně mění, a že jsou ochotni přizpůsobit své názory tomu, že ta doba je taková, jaká je, ale občas to tak nebývalo. Byly některé věci, které jsou za hranou, nebo na hraně toho, proč má smysl chránit, proč to území je potřeba nějakým způsobem limitovat. Ale musím říci, že poslední dobrou se to výrazně zlepšilo.

T: Co je podle vás nutné pro zajištění sportovních a rekreačních aktivit, můžete mluvit z pozice starosty nebo za to sdružení turistického regionu. Co je potřeba, aby tady ta rekreace fungovala?

R: Já si myslím, že by to mělo být porozumění a ohleduplnost těch uživatelů, kteří se tu pohybují a pochopení nutnosti ochrany přírody a krajiny. A z druhé strany by to mělo být, (...) jsou věci, které nemá už potřebu chránit, podle mého názoru nejdůležitější by byla ohleduplnost a porozumění mezi těmi skupinami. Každá skupina si prosazuje to svoje a někdy je to na úkor druhého

T: Myslíte si, že to tady je, že to funguje, nebo tam spíš vidíte mezery?

R: Musím říci, že ze strany správy CHKO se ten přístup změnil k lepšímu, umožňují spoustu věcí, které dřív možné nebyly. Mám zkušenosti s běžkaři, s lyžaři, tak já pro to používám takové neslušné výrazy. Říkám, že hlavně běžkaři jsou pozitivní devianti a mají takový názor, že co je tady, je pro mě a mě to nezajímá. Myslím si, že nejvíc tomu škodí asi ti sportovci, já už jsem ten název řekl a nevím jak to říci hezky a slušně, ale prostě jsou extrémisti sportovní a lidé umírnění. Umírnění jsou v pořádku, respektují to, co je. A pak jsou ty extrémisti, které nezajímá nic než jejich hltání kilometrů a polykání cyklistických nebo běžeckých kilometrů.

T: Jaké jsou hlavní problémy, se kterými se potýkáte z vaší pozice starosty, nebo za spolek či o.p.s., problémy ke vztahu k ochraně přírody, k lesákům nebo i ke sportovcům a rekreatantům?

R: Tak z mého pohledu je problém, že sportovci nerespektují, že některé cesty jsou pro pěší a nemělo by se tam kolem ani na lyžích, u těch lyží je jednodušší, když je velká vrstva sněhu, že ty lyže nenajedou a přírodu nezničí, u těch kol je to komplikovanější. S pohledu ochrany krajiny je potřeba tu stopu upravovat. Oni povolují v různých úsecích různé šířky té udržovací techniky a roleb. V některých případech by se to dalo vyřešit, že by se v létě mohl upravit ten terén, aby tam mohla projet rolba, než to řešit střídáním roleb apod. To je asi to, co vidím nejvíc.

T: K jakým reálným střetům dochází mezi aktéry, kteří využívají Jizerky pro kolo a běžky?

R: Určitě dochází ke střetu mezi cyklisty a chodci, dochází ke střetu mezi čtyřkolkami a všemi ostatními, v zimě to je zase pěší turista, který nerespektuje, že je nějaká stopa upravená. Dnes běžecké lyžování není jen o klasice, ale také o volné technice, takže zase nerespektování, že klasici mohou všude, ale ne všude se lze pohybovat volnou technikou. Takže tohle asi ty největší problémy. V zimě skútry versus ostatní. V létě to jsou cyklisté, chodci a občas čtyřkolky.

T: Takže si myslíte, že ty střety jsou jen na úrovni těch uživatelů? Ale není to už na úrovni sport versus ochrana?

R: Určitě to tam je. Ale objektivně ty běžkaři vám krajinu nezničí, tam je problém s přípravou tratí. Co se týče cyklistů, je pravda, že někam by asi opravdu neměli, asi to není ideální, na druhou stranu pokud tam neprojede 200 cyklistů najednou tak vám tu přírodu nezničí. Z tohoto pohledu jsou větší zlo skútry, čtyřkolky a motorčky. Ale cyklisté, tam je problém, že nerespektují, že některé cesty a komunikace by pro ně neměly sloužit, měly by sloužit jen pro pěší a k ničení přírody tam dochází. Z tohoto důvodu, jsou možná ještě horší pěšáci, kteří dojdou úplně všude.

T: Kdo nebo co jsou pro vás hlavní partneři nebo oponenti, se kterými se setkáváte při jednání?

R: Tak jsou to samosprávy, tedy obce, na jejichž území se má daná aktivita odehrávat, určitě to je AOPK ČR, dříve správa CHKO, je to krajský úřad, samozřejmě Lesy ČR a vzhledem k tomu, že pohybujeme v okolí vodních nádrží tak je to i Povodí Labe jako správce přehrad a vodních toků. A pak to jsou různé organizace, co se týče zimy, tak Jizerská, o.p.s., co se týče cyklistiky, tak na severní straně, kde jsou Singltreky, tak tam určitě ČeMBA. Jsou různé takové drobné instituce, které se při prosazování některých názorů střetávají s ochranou přírody a případně i se samosprávami.

T: Když budeme brát, že o.p.s. zajišťuje magistrálu, takže to můžeme brát, že zastupuje

běžkaře. Myslíte si, že je potřeba nebo existuje nějaká skupina, která by mohla zastupovat ty cyklisty? Vše, co se točí kolem Singltreku, to je jen tam lokálně, ale obecně nějaký zástupce cyklistů, se kterým můžete vyjednávat?

R: Přiznám se, zástupce konkrétně cyklistů, pokud to nebyl Singltrek, to jsem se nesetkal. Co se týče pěších, tam je třeba Klub českých turistů jako značkaři, tam je problém versus cyklisté. Co se týče cyklistického značení, tak jediný, kdo to tu má nějakým způsobem na starosti tak je to ve většině případů Liberecký kraj ať už je to formou, že máte hřebenovku, která slouží pro cyklisty i pro pěší, kde to proznačují. Nebo na kraji paní Moravcová, která má na starosti cykloturistiku. Tam jde hlavně o značení, jakým způsobem je ta trasa proznačovaná.

T: Myslíte si, že to stačí? Nepocítujete, že chybí zástupce běžkařů či cyklistů, se kterými by se dalo jednat? Víím, že je to roztržštěná skupina.

R: Čím víc lidí, tím hůř se domluvíte, to je první zásada. Na druhou stranu, pokud by existovala nějaká ucelená organizace, zastupující cyklisty, to by bylo fajn. Ale cyklokoordinátoři, každý si na to hraje, má na starosti nějaký kousek nebo úsek, ale neznám speciálně, co se týče cyklistů, nikoho, kdo by měl zastupovat, kdo by byl kompetentní k tomu. Co se týče běžek, to je Jizerská o.p.s., také Jizerky pro vás o.p.s., který udržuje tratě okolo Jizerky.

T: Ještě k tomu sdružení Turistický region Jizerské hory.

R: Chcete oficiální název? Jizerské hory Turistický region Liberecko, Jablonecko, Frýdlantsko a Tanvaldsko.

T: Mohl byste mi k tomu něco říci? Jak to funguje, co je vaším cílem, co zastupujete?

R: Tak my jsme dostali do vínku, že bychom se měli starat o destinační management v tomto území, což je nějakým způsobem koordinovat cestovní ruch v území, jednotně propagovat navenek, komunikace s informačními centry, prezentace na veletrzích a různé věci. V současné době turistický region, členy jsou, nechtejte mě za slovo, nevím to úplně přesně: Liberec, Jablonec, Janov, Bedřichov, Lučany, Oldřichov v Hájích to jsou samostatné obce. Potom je tam mikroregion Tanvaldsko a dobrovolný svazek obcí Smrk, což je Frýdlant, Nové Město pod Smrkem, Libverda a Raspenava, jestli se nepletu. To jsou všechno členové. Bohužel potýkáme se s finančními problémy, byť obce přispívají na činnost, ale ne každá aktivita, kterou uděláte např. měsíčník elektronicky nebo zimní a letní noviny, tak stojí nemalé prostředky a zrovna teď se potýkáme, že s těmi financemi na to nejme úplně valně.

T: Jak to probíhá reálně?

R: Reálně to funguje tak, že funguje rada, kde jsou zástupci velkých měst i mikroregionů, Turistický region má jednoho zaměstnance, paní Van Vleet. Snažíme se vždycky připravovat nějaký námět, co bychom rádi, aby se udělalo, rada musí schválit prostředky a případně další náměty. V letošním roce to bude minimum věcí, některé věci máme v udržitelnosti, protože jsme měli dotace z regionálního operačního programu a některé věci, u kterých si myslíme, že bychom měli dělat, tak se budeme snažit v tom pokračovat, ale bude to třeba míň výtisků nebo méně jazykových mutací.

T: Jakou máte zkušenost s ostatními aktéry při vyjednávání? Zase zpátky do vaší role starosty.

R: Zkušenost je taková, že všichni víme, že cestovní ruch potřebujeme, ale nevíme pořádně, jak ho máme dělat. Někdo má představu, že cestovní ruch jsou pouze tvrdé věci, tzn. vybudování cyklostezky, výstavba Singltreku, nová sjezdovka. Ale já si myslím, že to je i o jiných věcech, je to o tom, jakým způsobem jsme schopni lidem představit to území, co všechno se tu dá, nabídnout možnosti, tipy na výlety, informace, kde je otevřeno, jak se tam dostanou. Co se týče tvrdých věcí, to je většinou aktivita samospráv, které jsou schopné si to prosadit na tom svém území. Zbytek by měl být na tom Turistickém regionu,

na druhou stranu, tam je někdy problém, že se nedostaneme vždycky ke všem informacím, protože ne všichni jsou ochotni o ně dělit, tam někdy bojujeme.

T: Můžete dát příklad?

R: Tak pro představu je to třeba tak, že většina větších měst nebo obcí dělá kalendář akcí, kde popisují akce, které budou dělat u nich. Nemusí to být vždy s turistickým ruchem, může to být třeba jarmark, i když to je také cestovní ruch. Ne vždycky se k nám dostanou ty informace. Naší snahou je domlouvat se a fungovat na nějakém jednotném systému, to může to být datový sklad na libereckém kraji, ale nedaří se nám zatím vysvětlit těm lidem, kteří se o to starají, že než aby to zadávali na svoje stránky ručně, posílali nám to meilem, do dalších iček to posílali meilem. Stačilo by to jednou zadat do datového skladu, odkud by se ty informace dostaly ke všem, kdo jsou k němu přihlášení, tak to se nám ještě úplně nedaří, lepší se to, ale ještě to není 100%

T: Když vyjednáváte se správou nebo s Lesy ČR, jaká tam je atmosféra?

R: Poslední dobou je s Lesy ČR krásná spolupráce, protože mají poměrně dost prostředků na to, aby investovali do svého majetku. Ať už je to úprava lesních cest, které využívají k těžbě dřeva, v létě to slouží pro cyklisty, v zimě to může sloužit pro lyžaře. Což je krásný příklad teď ty trasy na vysokém hřebeni mezi Bedřichovem, Janovem a Libercem, tam určitě z tohoto pohledu. Ze strany ochrany přírody někdy převládá názor, že jsou místa, kam nebudeme pouštět nikoho dalšího. Obecně je ten trend na té jižní části hor, té centrální jako je Bedřichov a Janov, že těch věcí je u moc, turistů je tu moc a je potřeba je dostat na druhou stranu hor. Třeba na Frýdlantsko, proto byl tam povolení Singltrek, tady se tomu brání, aby se tu něco budovalo. Ani správě ani lesům se do toho nechce. Tady je těch lidí hodně a musíme je rozprostřít do celých hor, tedy na druhou stranu.

T: Jak si myslíte, že by se to dalo rozprostřít?

R: Já si myslím, že je to špatně, protože každý region nebo každá obec chce utrhnout vše pro sebe, aby lidé jezdili k nim, aby byl přísun turistů, aby ubytovatelé, kteří na tom území podnikají, aby ti lidé jezdili zrovna k nim. Je to ve vlnách, chvíli je zájem o české hory, pak není zájem o české hory, ono se to střídá. Dříve jezdili Němci, Poláci, teď jezdí hodně Čechů.

Každý se snaží, aby turisté přijeli a aby se opakovaně vraceli a proto každý chce mít tu atraktivitu u sebe ve své obci, to je potom někdy problém to zkoordinovat.

T: Říkal jste Lesy a CHKO, tam máte jaké vztahy?

R: Já si myslím, že co se týče správy CHKO, tak ty vztahy jsou na profesní úrovni dobré, snažíme se jeden druhého vnímat a respektovat. Samozřejmě jsou věci, viz třeba územní plán, kde se s ochranou přírody úplně nepotkáme. Co se týká tvrdých investičních věcí, zatím jsme nenarazili na něco, co by měl být extra problém. Je pravda na jižní části hor to území je jednak protkané cestami a jednak je těch turistů tolik, někdy sami budeme rádi, když těch turistů tu bude méně. Problém je spíš v tom, že je tu spousta jednodenních nebo víkendových turistů, v Praze si sednou do auta, přijedou, odjedou a nic vám tu nenechají. S tím bojujeme. Takže je trend tady ty lidi udržet déle než jeden den nebo jednu noc, nebo donutit je, aby tu ty peníze nějakým způsobem nechávali. Což samozřejmě není vždy po chuti ochraně přírody, ale říkám, poslední dobou se nám tu podařila spousta věcí, ať už to byl povalový chodníček u Černé Nisy, ať už to byly stezky na Vysokém hřebeni, tam myslím, že panovala dobrá atmosféra ve vztahu ochrany přírody a ty samosprávy a většinu tam investovali Lesy ČR. Určitě nějaké koordinační schůzky tady probíhají 1–2 do roka, schůzka mezi povodím, Lesy, chráněnkou a obce Bedřichov, Janov, my se potkáváme. To samé se řeší na Tanvaldsku, tam se řeší Protržená přehrada a Jizerka a na Frýdlantsku co se týče Singltreků, tam ta dohoda taky vždycky nějakým způsobem proběhla.

T: A když se sejdete tady a řešíte tento region, co je hlavním předmětem toho projednávání? Vymýšlení něčeho nového nebo jen udržování stávajících pravidel?

R: Určitě vymyšlení nových tras pro běžkaře nebo pro cyklisty. Hlavně pro ty běžkaře z toho důvodu, že páteční trasa Bedřichov, Nová louka, Hřebínek, Čihadla a Jizerka, to je opravdu o víkendech procesí, takže se vymýšlí trasy, kterými by se ti lyžaři po tom území dali nějak rozmělnit. Dohaduje se, za jakých podmínek by ochrana přírody byla ochotna povolit nějakou údržbu respektive přípravu tratí, jestli to je na širokou rolbu nebo užší rolbu či skútr. A co se týče cyklistů, tam je to podobné, zase další trasy, které člověka napadají. Nebo cesty pro pěší, snaží se ty trasy ze sídel nějakým způsobem narovnat, aby to nebylo prudce do kopce a ta cesta by byla příjemná pro rodiny s dětmi, aby to nebylo, že všichni musí dojet na Královku dojet autem, protože to je moc do kopce. Nás teď zajímá, jak dostat lidi z Jablonce na Bedřichov přes Janov, aby se nemusela využívat hlavní silnice, aby se využívalo nějaké boční cesty, takže takovým způsobem to probíhá.

T: Takže vy máte třeba nějaký nápad či záměr a dostanete připomínky, jestli ti je reálné nebo není? Přijde vám to pochopitelné ty připomínky správy i lesů, nevyžadují zbytečnosti?

R: Je to úhel pohledu, někomu se to může stát pochopitelné někomu ne, je to věc názoru daného člověka a zapálenost pro věc. Z mého pohledu jsou to ve většině případů připomínky opodstatněné. Je potřeba to nějakým způsobem respektovat. Jizerky jsou hory malé a pohybuje se tu hodně lidí a mají jednu výhodu nebo nevýhodu, je to vlastně dvousečné, že vlastně žádní jiné hory neleží v tak těsné blízkosti aglomerace Liberec Jablonec, které jsou tady přímo v podhůří.

T: Jaké vztahy panují mezi jednotlivými obcemi?

R: Já myslím, že jistá rivalita tam bude, ale nepromítá se to do nějakých špatných vztahů, vztahy tu máme dobré. Je to i tím, že pro nějaký úsek spolupracují nějaké menší skupinky, když to vezmeme tak Vysoký hřeben to byl Bedřichov a Janov, Protrženou přehradu, tak to jsou Albrechtice a Desná, když vezmeme Jizerku tak je to Kořenov a Harrachov, potažmo napojení na Krkonoše. Je to o užší spolupráci dvou tří obci, které se dotýkají nejvíc daného úseku nebo věci.

T: Jak se podle vás bude vyvíjet situace do budoucna z hlediska sportu a rekreace v Jizerkách?

R: To kdyby někdo věděl, tak si může založit živnost. Já si myslím, že poslední dobou je trend vracet se do přírody, vracet se ke sportování. Lidé se naučili zase jezdit na kole, naučili se chodit do přírody. Těch lidí tu bude víc a víc. Fenomén běžek, poslední dobou je fenomén jízdy s čelovkama, protože večer je málo lidí, stejně tak to je i na kole s čelovkama. Těch lidí bude přibývat, to je můj názor, postupně se jim budou ty hory otevírat víc a víc a nemyslím si, že to půjde do nekonečna, resp. někteří by rádi, ale opravdu některé části toho území by měly zůstat tak, že by se měly chránit.

T: Koho byste mi doporučil jako dalšího respondenta?

R: Jestli jste byla na chráněnce?

T: Tam jsem byla.

R: Pak Hušek určitě. Lesy pan Říčař. Pokud se mě zeptáte na samosprávu, určitě neprohloupíte, pan Zeman z Albrechtic, pan místostarosta Pelc Kořenov, tam mají Jizerky pro vás, která se stará o tratě okolo Štěpánky, napojení na Krkonoše, z Kořenova na Jizerku tam upravují tratě. V Desné chtějí řešit parkování u Souše a napojení Desné na magistrálu. Ve Smržovce si také upravují okruhy. Já si myslím, že každý starosta se k tomu může vyjádřit.

T: A mimo starosty ještě nějaká oblast?

R: Klub českých turistů bude brečet, že nemá peníze na značení a že kraj nic nedává. S paní ředitelkou s o.p.s. jste mluvila. Pan Mašín z Horské služby také máte schůzku. Ještě můžete zkusit pana Bažanta, jednatel SKI Bižu, má také okolí sjezdových areálů. Skibusy k tomu patří, mohou s nimi jezdit běžkaři, sjezdaři, pokud mají kartu hosta tak zadarmo. A

co se týká střetu tak vám může popsat střet ochrana versus sportovci, nebudou to teda běžkaři, ale sjezdaři. Možná i cyklisté, na Špičáku se řeší downhillové tratě, to dělají cyklisté, nebo parta nadšenců, která se tam motá kolem toho areálu. To je těžké, pak si můžete vybrat nějakého deviantního cyklistu nebo nějakého deviantního běžkaře. Opravdu to s některými jednoduché, proč bych tam nemohl jet, když tam moje kolo projede. Proč není upraveno, když je na trati 5 cm sněhu, proč už neprojela rolba, zaprvé ničím rolbu a zadruhé přírodu, to už nikoho nezajímá. To už jste asi slyšela, ten stesk po tom je hlavně tam nahoře (Jizerská o.p.s.), když musí odpovídat na ty meily.

T: Účastnil jste se jednání, když se na kraji vytvářela koncepce rozvoje cestovního ruchu?

R: Víím o tom, určitě jsme se účastnili. Nejdříve se dělala nějaká studie, to dělal pan Felcman.

Následně vybrali firmu, která to zpracovala, proběhlo několik veřejných projednání k tomu a mohlo se to připomínkovat. Přiznám se, že se nejsem jistý, jestli jsme všichni pochopili, co má být výsledkem. Teď nevím, jestli mluvím jen za sebe, výsledek je možná jistý jen panu Felcmanovi a firmě, který to zpracovává. Mě to trochu uniká. Nicméně je dobře, že se někdo zabýval takovou věcí, aglomerace 160 000 lidí je v dosahu hor, které jsou relativně malé a jednoduše dostupné městskou hromadnou dopravou, to málo kde seženete. Aby vás na běžky MHD dovezl až na horu a jezdil každou hodinu. Zrovna tak cyklobusy, které jezdí, ono to slouží jako tréninkové zázemí pro ty běžkaře a cyklisty, to jinde není. Jinde musíte někam nejdřív dojet, pak jezdíte na kole nebo na lyžích a pak se musíte vrátit. Tady na tom kole vyjede z domu a vrátíte se domů, na běžkách skočíte v lyžařských botách na autobus, nahoře si odlyžujete a buď sjedete až k baráku nebo přijedete autobusem.

T: Co si myslíte vy, že by měl být závěr té koncepce?

R: Teď to nemyslím zle na pana Felcmana. Úplně mi není jasné, k čemu nás to bude zavazovat, co nám to bude zakazovat nebo co nám to bude naopak povolovat v okamžiku, kdy se ta strategie schválí. Mám trochu strach, aby se nás to nedotklo v těch jednotlivých obcích v nějakých případech. Opravdu nevím, možná je to moje neznalost nebo nepochopení, ale nevím, mám strach z toho, co to pro nás bude do budoucna znamenat. Jestli to bude dobře, tak je to fajn. Jestli na nás za dva roky někde vyběhne, že se někde zapoměla napsat jedna věta, není to ve strategii, a tudíž máme smůlu, tak toho se bojím. Tím, že jsem úplně nepochopil, pro koho to má být, kdo se podle toho bude řídit, úplně nevím, jestli to bude závazné pro správu CHKO nebo pro ty obce, nebo jestli to bude závazné pro kraj, úplně nevím, co nás čeká.

T: Jak mi to pan Felcman vysvětloval, nebo jak jsem to pochopila já. Jde o to, že vznikla koncepce, na které se domluvili, proběhla jednání a teď už je to na těch jednotlivých obcích, krajích, podnikatelích apod. že přijdou, že mají záměr, a když to bude spadat do té koncepce, tak to bude dobré. Vzniklo to jako názory, vize a cíle a teď kdo, co vymyslí, s čím přijde (...)

R: Jasně rozumím, ale na druhou stranu máte strach, příklad možná hloupý, přijdete někam a řeknou, ale no jo takhle to nebylo v té koncepci myšleno. A když v té koncepci nebudete a zrovna se to bude někomu hodit, tak řeknou no jo, tady nejsi, tak to máš smůlu. Je to prostě takové, že nikdo neví, jak moc je to závazné, jak se s tím bude pracovat. Mám strach, že se to bude zneužívat, aby když se mi to nebude líbit, že řeknu, že to ve studii není nebo je jinak, a tím způsobem budu operovat. Ale možná se bojím zbytečně a předjímám. Ano je to dobře, že se tomu někdo věnuje a podchytil to, že tu máme to velké území, kam se dá jezdit. Jen nemám představu, k čemu všemu by to mělo sloužit, proto mám strach.

T: Na to co byste se zeptal vy, kdybyste dělal podobný výzkum?

R: Maximálně prostě, že ty kategorie se dělí. Když to jsou běžkaři, to máme klasiku, volně, teď přibyli čelovkáři, do toho můžete mít sněžnice, pohyb se psy nebo bez psů. U těch

cyklistů to máte ti, co pojedou a chtějí rovnou silnici, pak bikeři, co chtějí něco jako Singltrek. Spíš si jen uvědomit, že ta jednotlivá odvětví, co jsou, se nějak štěpí a každá ta podkategorie má nějaké potřeby, které nejsou stejné u všech. A záleží, z jakého úhlu pohledu se na to budete dívat.

T: A pak ještě v každé podkategorii rekreační, výkonnostní (...).

R: Ano. Problém jsou závody obecně. V zimě tu máte jeden obrovský závod Jizerská 50, ty ostatní se pohybují po tratích okolo Bedřichova. Co se týče cyklistů, to je problém, protože těch závodů je víc. Největší je dneska ČT Author cup, dřív Nova Author cup, který se pohybuje po cestách a těch cyklistů je hodně. V Jablonci se dělá (...).

T: V Jablonci je ABB cup.

R: Jo ABB, přesně tak. Jizerská 50 chtěla udělat cyklistický závod, který jim zatím nepovolili.

T: A víte, kdo to nepovolil? Správa nebo lesy?

R: Vím, že byl problém z obou stran, hlavně od správy CHKO, protože těch cyklistů v té době je hodně. Nabízeli jim jiný termín, kdy by to teoreticky šlo, ale pokud mám informace, jim to nějak nevycházelo (...).

T: Už jsem asi vyčerpala všechno, ještě poslední otázka. Kdyby se rozšířila BR Krkonoše na území JH, co by to pro vás znamenalo?

R: Musíte mi říci co je biosférická rezervace.

T: BR je program v rámci UNESCO, Člověk a biosféra, je to další ochrana (...)

R: Jo tohle, na to neumím konkrétně odpovědět, z pohledu samosprávy by se nám to určitě nelíbilo. Už to, že ležíme v CHKO, pro nás znamená spoustu limitů navíc. A věci, pokud tam není chráněnka, tak se ani nemusí řešit. Z hlediska ochrany se necítím být na to dost kompetentní, abych na to dokázal odpovědět, pokud tu nějakou takovou lokalitu máme, tak se to řeší v chráněnce. Máte přírodní památky apod., takže na to neumím odpovědět, za obce si myslím, že by to bylo další omezení a další bič na to, co nesmíme.

T: Dobře, napadá vás ještě něco?

R: Ne už mě nic nenapadá.

Respondent: René Mašín
Rozhovor číslo 14
Den: 29. 2. 2016
Zaměstnání: náčelník Horské služby
Vzdělání: střední stavební
Bydliště: Lučany nad Nisou
Věk: 48

Průběh rozhovoru:

Náčelníka Horské služby v Bedřichově mi doporučili jako dalšího respondenta např. pan Ibehej, Šmaus, David, Pazderský i paní Kalinová. René Mašín je aktivní sportovec a také bývalý člen správní rady Jizerské o.p.s. Na základě telefonické dohody jsme se sešli na stanici Horské služby v Bedřichově, kde se uskutečnil rozhovor při přátelské atmosféře o délce cca půl hodiny. Respondent mi poskytl informovaný ústní souhlas k výzkumu, včetně souhlasu ohledně nahrávání a uvedení identity. Na závěr jsem nabídla předání výsledné práce a požádala o možnost kontaktování v případě doplňujících dotazů. Níže předkládám doslovný přepis rozhovoru, včetně nespisovných výrazů, odmlku nebo nesrozumitelnou pasáž jsem označila takto: (...) a párkrát jsem v závorce doplnila poznámku pro objasnění textu. Po ukončení nahrávání ještě pan Mašín popsal pozitivní spolupráci s polskou stranou, především dobrou koordinaci při předávání zraněných z hraničního území příslušné nemocnici. Při loučení ještě respondent doplnil informace k Singltreku a uvedl, že názory pana Kvasničky jako podnikatele chápe, ale na druhou stranu zmiňuje, že má problém se vším. Pan Kvasnička požadoval základnu Horské služby v Novém Městě pod Smrkem, ale z hlediska dojezdnosti do dalších míst byla zvolena Libverda.

Přepis rozhovoru:

T: Jaká je vaše osobní i pracovní pozice ve vztahu ochrana přírody vs. sport a rekreace v Jizerských horách?

R: Začnu osobní pozicí, jednak jsem aktivním sportovcem, ne výkonnostním, ale aktivním z pohledu cyklistiky, turistiky, horolezectví, lyžování a obecně ty zimní sporty, co se týká hor. Rád navštěvuji i ostatní hory, není to otázka jen Jizerských hor, v Evropě i ve světě. Co se týče profesní pozice, tak 15 let jsem náčelníkem Horské služby a 20 let zaměstnancem horské služby a samozřejmě tady dochází každodenní prolínání naší práce s těmi sporty. Většinou jezdíme pro lidi, kteří mají tyto zájmy, jako mám já v osobním životě.

T: Co byste mi mohl říct o vztahu ochrana přírody a krajiny a cyklistika nebo běžky tady v Jizerkách, jak to vnímáte?

R: Vnímám to intenzivně, protože některých jednání se účastníme, když se jedná třeba o řešení jednotlivých aktivit, které by třeba měli vznikat. Já osobně zastávám názor, že ochrana nebo příroda samozřejmě musí být, ale musí to být tak, že kdybychom chtěli něco zakázat nebo lidi někam směřovat, tak je potřeba jim dát alternativu. Příklad typický, co bych mohl uvést je skialpinismus v Krkonoších, přiblížím to do té podoby. Zakázat to nelze, když to zakážete, tak ti lidé si tam budou hledat cestu, aby to mohli provozovat. Lepší je jim říci, ano provozujte to v tady tom prostoru v tomto čase, za těchto podmínek. Takhle to bude v souladu s ochranou přírody i s rozvojem toho sportu jako samotného. Nejde říci jen, zakazujeme to a konec. A tohle se týká v Jizerkách horolezectví, které je poměrně dost populární hlavně z té severní strany. Protože se tento sport provozuje v přírodních rezervacích, tak by ochrana příroda mohl říci konec, nemá tam přístup mimo značenou cestu nikdo, to by bylo špatně. Stejně by tam lidi chodili a hledali cesty načerno, bylo by to postiženo sankcemi, kdyby tam někdo někoho nachytl. Když se udělá

podmínka, ano pojd'me, budete to moc využívat ten přístup do těch rezervací na ty skály za těchto podmínek, tak si myslím, že je to v pořádku.

T: Teď jste zmínil časové a prostorové podmínku, vy jako Horská služba můžete také udávat nějaké podmínky nebo přispívat do nějakého seznamu podmínek? Ať z hlediska cyklistiky nebo běžek běžného provozu nebo i masové závody?

R: Z pohledu masových závodů komunikujeme s pořadateli, pakliže by byly podmínky klimatické, které by byly nevhodné nebo by ohrožovaly účastníky na zdraví, tak do toho zasáhneme, ale nezasáhneme tak, že jim to zakážeme, ale tak, že jim to nedoporučíme. Nejsme složka, která by vydávala příkazy a rozkazy, z naší strany je to doporučení nebo nedoporučení celé záležitosti, to je jediné. Jestliže někdo pojede v zimě na kole po magistrále, protože proč by nejel, když mu to pojede, tak ať jede, když bude opatrný a nerozbije se na prvním ledu, tak s tím problémem nemáme. Časově bych (...), co se týká ročního období časově, to bych nějak ne to (...). Využití večerní magistrály při čelovkách v Jizerkách, s tím nikdo problém nemá, když mají prostředky a vybavení tak s tím problémem není.

T: Co je podle vás nutné pro zajištění sportovních a rekreačních aktivit? Vy jste tu nablízku, kdyby se někomu něco stalo, ale co dál je potřeba, aby tu ti rekreatanti fungovali?

R: Především zázemí, ta infrastruktura. To jsou přístupové komunikace na určité úrovni, když to vezmu, že se přijíždí auty, tak dostatečný počet parkovacích ploch, které by neměly být podle mého v centru obce, ale mělo by to být trochu vedle, aby ten samotný prostor pro ty rekreaty nebo ty aktivity, aby to nepřekáželo, aby i ti návštěvníci měli dobrý pocit, že se pohybují v přírodě a ne středisku, které je zatížené dopravou. Pak zázemí ve formě sociálního zařízení, toalety, popřípadě viděl jsem to v zahraničí, místa kde se dá osprchovat po lyžích či kole. Ty věci jsou dobré, lidé to využijí a samozřejmě k tomu přísluší restaurační zařízení, kde se mohou občerstvit po tom sportovním výkonu nebo výletě, který absolvovali v Jizerských horách.

T: Myslíte si, že to co tu máme je dostačující? Nebo byste se přikláněl k rozšíření? Ty sprchy ani převlékárny tu nejsou.

R: Já to vezmu obecně, myslím si, že tu jsou velké rezervy. To, co by ten turista sportovec využil rád, ale nenabízí se to. Ale samozřejmě to nejde, aby ty služby provozovali soukromníci typu restaurací, ale je potřeba aby to provozovali ty samosprávy nebo obce, aby ty služby a zázemí tu byly.

T: Jaké jsou problémy, se kterými se potýkáte ve vztahu k rekreativním nebo k ochraně přírody či lesům? K jakým problémům tu dochází?

R: Teď v současné době si myslím, že v zimní i letním období je ta návštěvnost až neúnosná, hlavně co se týče sobot a nedělí, všední den to až zas tak není. Tak z pohledu naplněnosti je to za hranicí. To už není jízda na lyžích, ale je to proplétání se mezi zástupem lyžařů.

T: Zvláště ze stadionu (Bedřichov) K buku.

R: Jo přesně K Buku, a následně směrem na Kristiánov, Hřebínek. To samé se dá říci v létě o cyklistech. Jsou to lokality v Jizerských horách Jizerka a Bedřichov. To jsou dvě lokality, které jsou hodně přetížené, když jsou podmínky.

T: Ještě nějaké problémy, které řešíte, vás napadají?

R: Jsou problémy mezi návštěvníky, protože ne vždycky jsou lidé v pohodě, někteří sportovci nebo pseudo sportovci si myslí, že je to jen pro ně ten prostor, kde se pohybují. Mají problém, když je někdo pomalejší nebo trochu překáží, chovají se neohleduplně a někdy agresivně nebo trochu hulvátsky. Tam je problém v tom, že si musí všichni uvědomit, že to není pro jeden druh sportu, ta lokalita, které se v té době provozuje, cyklistika nebo běžky, že tam může jít kdokoliv. Není možné nikomu zakázat, že nemůžete jít pěšky na magistrálu nebo na sněžnicích, prostě se tam může pohybovat a lidé se vůči

sobě chovají nepěkně.

T: Ještě k nějakým střetům dochází mezi aktéry kromě toho, že jde třeba pěší a běžkař (...)

R: Dochází k úrazům, když to vztáhnou k naší práci, dochází třeba ke stražení pěšího cyklistou, dochází k tomu, že se občas nějaký pes, který jde jako doprovod, že se přimotá do jízdy lyžaře nebo cyklisty, tak dochází k těmto střetům. To jsou asi nejčastější případy, kde dochází ke střetům.

T: Kdo jsou hlavní partneři či oponenti, se kterými jednáte za Horskou službu?

R: Nemůžu říci, že by to byli oponenti. Komunikujeme s Jizerskou o.p.s., která má na starosti údržbu magistrály. Jednáme s jednotlivými obcemi, když je potřeba z hlediska záchrany na horách cokoli řešit, tak aby ty podmínky byly ideální. Jednáme s Lesy ČR, abychom měli třeba informace, jaké cesty jsou průjezdné, co se bude opravovat, kde nemůžeme počítat s tím, že jsme schopni dojet vozidlem při nějaký úraz. Dále určitě správa CHKO, i naše aktivity, které vykonáváme v horách třeba formou cvičení nebo doškolení, tak konzultujeme třeba lokality, kde můžeme a nemůžeme cvičit, abychom nenarušovali jejich prioritní zájem, třeba tam mají sokola stěhovavého, který hnízdí ve skalní lokalitě, abychom tam neudělali cvičení s leteckou záchrannou službou a toho sokola a nevyrušili. To jsou hlavní partneři, obce, Jizerská o.p.s., CHKO a Lesy ČR, jako majitel pozemků.

T: V létě za ty cyklisty s někým jednáte?

R: Tak asi nikdo nefunguje. Ještě když se vrátím k té cyklistice, na severním úbočí hor se jedná občas s provozovatelem Singltreku, což je o.p.s. Singltreky Nové Město pod Smrkem. Tam od nás chtěli znát, nejčastější místa, kde dochází k úrazům na Singltrekách, aby ty tratě upravili, aby k těm zranění nedocházelo.

T: Teď jste vyjmenoval všechny partnery, lze nějak specificky vyčlenit divoké rekreanty, kteří se vyčleňují mimo běžné sportovce?

R: Tak určitě tady jsou, jsou lidé, kteří nechtějí chodit vyznačenou stezkou, chtějí chodit volnou přírodou, vnímáme je. Ne z pohledu, že bychom pro ně jezdili, nebo že by se víc zraňovali, to ne. Registrujeme je, víme, že jsou, mají batoh, na tom spacák a karimatku a jdou si terénem, kam chtějí.

T: A není ve vašem zájmu se tím nějak zabývat.

R: Nene.

T: Jakou máte zkušenost s těmi aktéry? V jaké duchu to jednání probíhá, kdo je iniciátorem jednání?

R: Iniciátorem jednání je ta strana, která potřebuje něco řešit nebo sdělit. Není to tak, že bychom byli iniciátory my, je to tak, že když je potřeba řešit nějaký problém, tak se jednání vyvolá nebo se to řeší telefonicky nebo emailovou korespondencí.

T: Jakou máte s nimi zkušenost?

R: Ta zkušenost je taková, že každá ta organizace zodpovídá za nějaký díl nebo za něco, co v těch horách musí fungovat a snaží se vykomunikovat s tou druhou organizací nějakou podporu anebo vysvětlit problém, který nastal. Jednání jsou velice vstřícné, nemáme žádný problém, že by někdo z těch partnerů nechtěl jednat. Vždycky se dohodneme, sejdem se.

T: Vždycky se sejdete všichni?

R: Není to tak, že bychom se scházeli všichni. Záleží na problému, sejdem se třeba ve dvou nebo ve třech. Je zbyteční abychom brali třeba Jizerskou o.p.s. k jednání s lesy kvůli přejezdům, to je zbytečné.

T: Vždy se sejdou ti, koho se to týká?

R: Tak.

T: Vy něco doporučíte, nějaké opatření nebo máte připomínku a snaží se ostatní vyjít vstříc těm vašim doporučením, dodržují to?

R: Máme zkušenost takovou, že pokud se jedná o záchranu v horách, tak to funguje ve

všech směrech, není problém najít řešení s těmi organizacemi. Ať je to chráněná krajinná oblast, která nám povolí cvičení v rezervacích za nějakých podmínek nebo Lesy ČR průjezdem nějakých cest. V něčem malinko ustoupíme třeba, ale je to o dohodě těch subjektů. My také nevíme všechno, co se týká těch daných okruhů jako je třeba ochrana přírody, tak nevíme, zeptáme se, dáme návrh na něco. Pak nám je vysvětleno, že tam mají jiné zájmy s vyšším stupněm. Tak třeba ustoupíme a hledáme řešení. Vždy je to tak, jak jsem se zmínil na začátku, není možné jen zakázat, ale hledat další variantu, která vyhoví všem.

T: A jaká atmosféra panuje tedy přátelská?

R: Ano.

T: Jak si myslíte, že se bude vyvíjet situace do budoucna obecně z hlediska běžek a kola? Sledujete třeba trendy návštěvnosti z hlediska úrazovosti?

R: Sledujeme to tak, že spousta lidí hledá klidnější místa a to se nám pak zobrazuje na té úrazové statistice. Ty lokality, které byly v minulosti trochu zapomenuty, tak najednou se stávají víc a víc navštěvovanějšími a s tím souvisí naše práce. Ta úrazovost je daná tím počtem lidí, kteří přicházejí v danou chvíli do hor. Já to řeknu na příkladu Bedřichova, vidíme, že ubývá návštěvníků cyklistů a přesouvá se to na severní stranu hor, kde se nabízí třeba ty aktivity kolem Singltreku a lidé to chtějí využívat a tak jedou spíš tam. Ne všichni lidé, chtějí jet v davu. To si myslím, že se teď děje.

T: Jaký je váš názor z pohledu Horské služby na Singltrek?

R: Z pohledu naší činnosti, pro nás to znamenalo zřídit zázemí v té lokalitě pro Horskou službu, protože jsme dřív vyjížděli z Bedřichova a pro nás to byly špatné dojezdové časy, museli jsme přizpůsobit techniku pro záchranu. To jsou cesty a cestičky, kde se běžně vozem nedostaneme a museli jsme volit čtyřkolky se speciálními nosítky, abychom se dostali do míst, kde k těm úrazům dochází.

T: Takže pro vás to byla spíš komplikace?

R: Nám to zkomplikovalo, nebo pro nás to znamenalo, že jsme museli navýšit rozpočet, abychom byli schopni zajistit tu službu jak je potřeba. Mít zaměstnance na druhé straně, provozovat tam stanici, která nese náklady spojené s provozem a vybavení, které je potřeba. Tady ty nové aktivity pro nás znamenají, že musíme počítat s penězi navíc.

T: Jak jste se k tomu stavěli od začátku? Tam byl vlastně záměr na sjezdovky na Smrku, ale pak díky komunikaci CHKO, Lesů ČR i s panem Kvasničkou vznikl ten nápad udělat ty stezky, které budou menší zlo pro přírodu než ty sjezdovky. Byl jste u toho od začátku?

R: Nene, my jsme u zrodu Singltreku nebyli. My jsme do toho vstoupili, až když se ty stezky zrealizovaly. Najednou vyvstal problém v rámci spolupráce se zdravotní záchrannou službou, protože úrazy, které jsou v nedostupném terénu v oblasti Jizerských hor, tak dispečink zdravotní záchranné služby to předává horské službě, která má na to prostředky a síly, aby toho zraněného cyklistu ošetřili a dopravili ho k místu, kam je schopná přijet sanita a tím to pro nás v uvozovkách končí. Tady ten problém nastal, když jsme zjistili, že tady ta aktivita je (...) takhle ta aktivita není nebezpečná, ale jezdí tam hodně lidí, tak k těm zraněním dochází a už to bylo neúnosné v tom směru, že jsme nemohli jezdit z Bedřichova, takže muselo dojít k posílení Horské služby v té lokalitě v lázních Libverda.

T: A současná situace?

R: Už to funguje, ale z mého pohledu ještě očekávám nárůst té turistiky, ne jen cykloturistiky v té lokalitě, protože naše Jizerské hory byly před 20 lety takřka holé, vršky byly vykácené, nebyl tam žádný lesní porost, všude byly výhledy, tak začínají zarůstat. Lidé chtějí při těch výletech navštívit i nějaké výhledy. Podívat se, jak to vypadá v okolí, není to jen procházka v lese, ale chtějí něco vidět. Tak se domnívám, že ta návštěvnost severní strany bude sloupat, protože ty vyhlídky ze skal, ať je to Frýdlantské cimbuří, Krásná Máří, Ořešník, tak ta návštěvnost bude stoupat. Takže pro nás do budoucna, byli

bychom rádi, kdybychom tam vybudovali lepší zázemí na té straně severního úbočí hor, úrazy tam budou, když tam bude víc lidí.

T: Koho byste mi zvolil jako dalšího respondenta?

R: Asi bych vám doporučil pana Pelce z obecního úřadu Kořenov, ten má na starosti o.p.s. Jizerky pro vás, ten obhospodařuje tu část kolem Jizerky, Kořenova a Štěpánky. Pak asi pana Pospíšila, starosta obce Libverda, to je člověk, který ten turistický ruch vnímá intenzivně a je trochu zainteresován do toho Singltreku v té oblasti (...).

T: Na co byste se zeptal vy, kdybyste dělal podobný průzkum?

R: Možná bych vám položil otázku, jak vnímáte ty umělé chodníčky a stezky po Jizerských horách?

T: Myslím si, že je to dobré, protože lidé nechodí jinam, kde by mohli škodit přírodě, když je to v nějaké lokalitě, kde se mají lidé usměrnit, pohybují se po chodníčku a nevybočují. Z pohledu pěšího turistu, to beru jako příjemné zpestření, ale z pohledu cyklisty mě to omezuje a musím zvolit jinou cestu. A váš názor?

R: Můj názor na to je, že se to dělá v místech, které na to nejsou opodstatněné.

T: Z jakého hlediska?

R: Z hlediska přírody. Přejde mi takový chodník, který je napuštěný mořidlem, že to nepatří do přírody. Znáš ty cesty z minulosti, byly to vyšlapané cestičky, které byly špatně čitelné v trávě nebo porostu a teď tam vyrostly ty dálnice, ty lávky, které byly financované z evropských peněz. Z pohledu člověka, který vnímá přírodu trochu jinak, tak to vidím, jakože to není dobrý systém.

T: Ještě mě napadá koncepce rozvoje cestovního ruchu Jizerských hor, víte, o co se jedná?

R: Nene.

T: Už jen poslední otázka, myslíte si, že kdyby se rozšířila BR Krkonoše i na území JH, že byste to nějak pocítili?

R: Neznám přesné podmínky, jak to funguje, tak nemůžu na tuto otázku odpovědět.

T: Dobře. Ještě mě napadá, když jsme mluvila s panem Ibehejem, tak říkal, že jste v o.p.s., ale teď někdo další říkal, že snad odcházíte (...).

R: Už tam nejsem.

T: Může se zeptat na tu o.p.s.?

R: Ten můj odchod nesouvisí s tím, co o.p.s. dělá, ale souviselo to s tím, že (...) jako člen správní rady jsem nedostával informace v poslední době, takže jsem nebyl schopen ovlivnit dění v organizaci, tudíž když nemůžu něco ovlivnit, ale jsem v pozici, kdy bych měl vědět o nějakých věcech, tak jsem dal žádost o ukončení.

T: Takže to bylo jen v rámci osobního (...)

R: Bylo to v rámci vnitřních pravidel té organizace.

T: Dobře. Tak já vám mockrát děkuji, ještě vás něco napadá?

R: Ne.

Respondent: Ing. Václav Tomášek

Rozhovor číslo 15

Den: 15. 3. 2016

Zaměstnání: zoolog Správy CHKO Jizerské hory

Vzdělání: Ekologie, Přírodovědecká fakulta UK

Bydliště: Frýdlant nad Ostravicí

Věk: 32

Průběh rozhovoru:

Původně jsem chtěla oslovit na základě doporučení pana Ryndy dalšího zástupce Správy CHKO JH Ing. Tomáše Korytáře, který dělal průvodce při naší terénní praxi v Jizerských horách a věnoval se mj. tetřívkoví. Pan Korytář mi ale v emailu sdělil, že osoba s větší znalostí problematiky tetřívka je jeho koleda zoolog Václav Tomášek, které ho jsem požádala o rozhovor. Pana Tomáška mi doporučil také jeho kolega Jiří Hušek ml. Na základě emailové dohody jsme se sešli na správě CHKO v Liberci, kde se uskutečnil rozhovor při přátelské atmosféře o délce cca půl hodiny. Respondent mi poskytl informovaný ústní souhlas k výzkumu, včetně souhlasu ohledně nahrávání a uvedení identity. Na závěr jsem nabídla předání výsledné práce a požádala o možnost kontaktování v případě doplňujících dotazů. Níže předkládám doslovný přepis rozhovoru, včetně nespisovných výrazů, odmlku nebo nesrozumitelnou pasáž jsem označila takto: (...) a párkrát jsem v závorce doplnila poznámku pro objasnění textu.

Přepis rozhovoru:

T: Jaká je vaše osobní i pracovní pozice ve vztahu ochrana přírody vs. sport a rekreace v Jizerských horách?

R: Složitá otázka. Pracovní pozice sport versus Jizerské hory a využívání hor pro sportovní využití. Mám možnost zasahovat z hlediska výskytu zvláště chráněných druhů do toho, kde se budou případné hromadné sportovní akce odehrávat. Individuální turistické nebo jiné sportovní využití je po domluvě s organizacemi, které tam vytyčují ať už nové trasy nebo tam vymýšlejí různé aktivity typu sjíždění na koloběžkách apod. Takže to máme možnost našimi stanovisky, které jsou závazné, rozhodovat, zda to tam je přípustné nebo není, samozřejmě je to dohodě s dalšími subjekty, které v horách, které jsou vlastnický zainteresané nebo osobně. Bývají to společenství obcí nebo vlastníci Lesy ČR. V osobní rovině využívám taky hory ke sportovním účelům. Nelíbí se mi asi příliš hustá síť stezek, která v horách je, v minulé době se až nezřízeně rozšiřovaly všude.

T: Co byste mi mohl říct o vztahu ochrana přírody a krajiny a cyklistika nebo běžecké lyžování v CHKO JH?

R: Cyklistika i běžecké lyžování asi pořád ve stejné rovině, je to pořád o tom, že těch lidí přibývá, přibývá i řada požadavků, aby byla v horách větší síť možností a využití, nabídka sjezdových tratí, dálkových tratí. Takže větší možnost toho využití pro široké spektrum lidí a s tím souvisí ústup přírodě, ať už je to statická příroda, jako jsou různé geomorfologické útvary, kde jsou požadavky na zpřístupnění skalisek a zajišťování stezek na vrcholky kamenů různými železnými zábradlími a šprušlemi. Což pro většinu lidí, především starousedlíků vypadá jako ničení nebo poškozování. A i my nemáme úplně jasno, nebo asi víme, že citlivější přístup v menší je to lepší, někteří tvrdí, že v žádné míře i tady na pracovišti, takže neexistuje asi konsenzus v tomhle tom, který bychom měli ujasnit. Ale chápu ten tlak cyklistů, že se stahují do Jizerek, využití v Novém Městě, málo kde v ČR se dá něco podobného najít. Pokud je to sezónní, tak se to dá akceptovat, pokud je to celoroční, což na mnoha místech už je, ta bychom měli najít možnost, jak lidi motivovat, aby se v některých, která jsou citlivá, vyskytovali jen sezónně.

T: Co podle vás vyžaduje ochrana přírody a krajiny, lze podle vás formulovat požadavky nebo limity, ať už pro běžné rekreační využívání nebo závody či hromadné akce?

R: Těžko říct jestli limity, protože nějak chápeme a my ji nějak chráníme v našem pohledu, to co si my představujeme jako divočina nebo něco co bude jako jádro, co by se mělo chránit. To je asi jenom na našem úsudku, našem znamení naší společnosti a nás jako zástupců, která si ta společnost vybrala, nebo jsme byli dosazeni. Pak je těžké to zbytku veřejnosti nějak vysvětlovat, že taková jádrová místa by měla zůstat nedotknuta nebo málo dotčena, málo by se tam měli nechat ty lidi podívat, jak to tam vypadá. Takže je to omezené, ale dnes je doba, kdy se zpřístupňují celky, třeba Jizerskohorské bučiny, tam máme naučné stezky, které to lidem ukáží, akorát je potřeba osobní účast opravdu po nohách nikoliv se tam dopravovat lanovkou nebo motorovými vozidly. Ale pokud by to bylo v rovině, že to budou chápat a nebudou se šplhat do těch hor, s tím problémem nemám a myslím si, že je to nastavené správně.

T: A co se týče těch hromadných či masových akcí?

R: Myslím si, že tady ta komunikace funguje velice slušně. Ať už ty organizace, které jsou zainteresované v těch horách i s těmi pořadateli dost často, ale je spousta akcí, které nejsou ohlášené, hromadné, rozrůstají se, ale pak když to přesáhne nějaké měřítko, přijdou a chtějí se přihlásit, tak se diví, že to nechceme povolit i když to trvalo dlouhodobě. Pak je určitá kolize s těmi lidmi při vyjednávání.

T: Jaké jsou hlavní problémy, se kterými se setkáváte ve vztahu k rekreačním, sportovcům nebo jiným aktérům?

R: Hlavní problém je nedisciplinovanost návštěvníků, což je asi fenomén české kultury obecně, ale opravdu jinde moc v Evropě se s tím člověk nesetká. Těch míst, která jsou vyhrazena pro tu přírodu, posledních pár zbytků jako třeba u nás, což neříkám posledních, ale relativně zachovalých, kde si říkáme, že bychom tam neměli chodit, nejlepší co můžeme udělat je nelézt tam. Prostě nedisciplinovanost je u nás, opravdu slabé slovo, když je něco zakázané, tak to chtějí vidět a je to pro ně výzva. Dost často, když mám na běžných přístupných turistických stezkách třeba umístěnou fotopast, tak tam zůstane. Ale když ji mám na místě, kde by mě ani nenapadlo, že by tam někdo chodil, tak se ztratí, lidé tam jdou hledat nevím co, ale nacházejí poklady.

T: Takže neukázněnost jako jeden problém, kde dál spatřujete problémy ve vztahu k rekreačním?

R: Samozřejmě různé přestupky jako vjíždění do zakázaných míst, to nevidím jako závažný problém, nebo vjezd motorovými vozidly, samozřejmě by se to nemělo dít. Ale z hlediska ochrany přírody se zas tak moc se neděje, když to jsou jednotlivci. Spíš jde o to, že lidé by měli přijmout za své, že to je kulturní dědictví, které tu chceme nechat i dalším generacím a ne to využít a nějakým způsobem urvat pro sebe. Je to v tom turismu nebo je to při plánování výstavby při osobním záměru. V osobní rovině to u nás převládá, nejde to do celospolečenské, možná morální (...).

T: Na vás jsem dostala typ, že se zaměřujete na tetřívka, mohl byste mi k němu něco říci?

R: Tetřívek je náchylný na rušení. Určitě tohle je obecný problém v celé ČR, protože těch míst, kde by měl klid v období toku a potom v době hnízdění, je málo. Všechny turistické cíle vedou přes tokaniště, nebo většina z nich, dost často lidé když slyší, že je tam tetřívek, tak se jdou tam cíleně podívat. To by šlo koncentrovat. Plánujeme, že by se udělaly nějaké pozorovatelné na místech, kde jich je hodně, což už není prakticky skoro, třeba v okolí Jizerky něco je, kde by se udělaly pozorovatelné, kde by byl chráněn živočich a pozorovatel by si to mohl užít a nemusel by rušit ten tok. To zase souvisí s disciplinovaností. Uvidíme, asi se víc už zkazít nedá, myslím si, že by to mohlo pomoci, lidé nebudou courat po celých horách, aby viděli tetřívka. Užijí si to víc, než když přijdou do rozlehlého porostu, kde nic neuvidí a před ním něco uletí a ani nevědí co.

T: Co je hlavní problém pro tetřívka?

R: Určitě ten tlak třeba při zimních sportech, noční úpravy tratí jsou pro ně také dost stresující. Takže oni se vzdalují od těch tokanišť (...) tetřívky obývá okolí tokaniště celoročně do 2 km. No a v době kdy už přichází v určité fázi dne do toho toku, tak se stahuje k tomu tokaništi a když tam nemá klid nebo když vidí, že to tokání tam nebude vhodné, protože tam jezdí rolba a pak stovky lyžařů přes den, to on to všechno pozoruje, aniž by začal tokat, tak pak ten vlastní tok vzdává.

T: Je ještě pro nějakou jinou zvěř výrazně problematický ten turismus?

R: Dá se říci, že pro všechno skoro, ale nemůžeme to paušalizovat. Z toho, co tady je, třeba jeřáb popelavý také určitě trpí v době hnízdění, kdy zase cyklisté jezdí v okolí, pak často vzhledem k tomu, kde hnízdí, třeba porušováním zákazu vstupu do národních přírodních rezervací, tak i jsme viděli několikrát, že někdo vyplašil jeřába, který seděl na snůšce. A jako jsou zde spousta dalších druhů, které trpí. Třeba rys ostrovid, který vlastně v poslední době už určitě trvale obývá Jizerky. Je typické pro Jizerky, že rys vychází až za tvrdé noci, na fotopasti jsme ho nikdy neměli přes den, což o něčem vypovídá, na Šumavě to tak není.

T: K jakým střetům dochází podle vás mezi aktéry při využívání JH?

R: Střety bývají často asi tím, jak je zvýšená hustota turistů především o víkendech. Zvyšuje se i agresivita možná. Jedna skupina turistů naráží a uráží jinou skupinu. Každý si nárokuje pro sebe hory. Čemuž možná i částečně přisívají ty organizace, které podporují tu svojí skupinu. Třeba při protahování běžeckých tratí, teoretický zákaz, který není vymahatelný a napsala si ho organizace, která tam zabezpečuje běžecké trasy a vlastně platí a financuje to rolbování a dala si tam zákaz vstupu chodcům, pěším turistům a psům, což je minimálně na hraně, protože vlastně na to nemá žádné právo, pak ti lyžaři si to nárokují a nadávají na lidi, kteří tam vstupují. Bývá to dost často vyhocené mezi uživateli hlavně o víkendech. Pak jsem se setkal i v noci, kdy jezdí lyžaři na čerstvě urolbované trati, když tam člověk jde v noci po tom manšestru, tam nadávají i ti profesionální lyžaři, kteří trénují ve 2 ráno. To už je na pováženou.

T: Pak jste říkal, že se cítí dotčeni pořadatelé akcí, když to neohlašují, přijdou později a najednou jim to nepovolíte. Jaká je vaše zkušenost s těmi velkými akcemi?

R: Tady přímo bych neřekl, že úplně negativní. Velké akce, které jsou ohlašovány, ano někdy je to na poslední chvíli. Bývá to tak, že nechceme povolovat při jarní vegetační fázi, když všechno bují. A asi potom jsou větší problémy, když jeden rok to povolíme, další rok povolení nedostanou, protože je tam třeba nový výskyt třeba hnízdiště výra. Pak chápu, že se to těžko skousává, ale zatím nemůžu říci, že negativní.

T: Kdo nebo co jsou pro vás hlavní partneři, oponenti, nebo další aktéři, se kterými jednáte?

R: Lesy ČR, Český svaz ochránců přírody, Čmelák, Jizersko-ještědský spolek, taky Jizerská o.p.s., ekologicko-vzdělávací organizace jako Střevlák a tak.

T: Ohledně cyklistiky a běžek, jaká tam panuje atmosféra při vyjednávání?

R: Ne úplně přátelská, ale rozhodně profesionální, naprosto v klidu a s rozvahou. Nevidím tam žádné rozbroje.

T: Myslíte si, že ty jednotlivé sporty, cyklistika a běžky, že mají nějakou reprezentativní reprezentaci, nějaké zástupce, se kterými by se dalo jednat?

R: Tam je asi trochu problém, nebo žádné nevidím zatím. Jednotlivé závody ano, tam víme, s kým jednáme. Ale jako celek (...) lyžaři se domluví na stránkách o.p.s., nemají žádného zástupce, tam si napíšu, kdy kam kdo jel, kde je dost sněhu. Neexistuje žádná koncentrace, není to nijak organizované.

T: Za běžkaře možná trochu ta o.p.s. a za cyklistiku s někým jednáte?

R: Singltreky v Novém městě, tam jsou teď dvě organizace, se kterými jednáme, projednáváme nové trasy.

T: V jakém duchu tam probíhá jednání? Jak se k tomu stavíte jako správa?

R: Tam se to řešilo dlouhodobě dopředu, oni dávali požadavky, když jsou plánovaní koncepce rozvoje turistického regionu, tak teoreticky už je tam koncepce, která sice není závazná, ale je to doporučení na krajské úrovni, tam nějakým způsobem do toho zasahujeme, kde můžeme dávat najevo, že se nám třeba nelíbí výstavba dalšího Singltreku nebo v některých místech se nám nelíbí, protože ta síť už je dostatečně zahuštěna. A nevidím tam problém. Možná je problém, že oni sami se trochu štěpí v rámci toho Singltreku.

T: Máte k tomu podrobnosti?

R: Ne, to by možná věděl kolega, ale já do toho nevidím.

T: Když dáte nějaké stanovisko nebo doporučení jako správa, jak se ta druhá strana k tomu staví?

R: Pokud je to stanovisko závazné, tzn. pokud to mají jako podklad v rámci dalšího řízení třeba stavebního, tak oni se k tomu vyjadřovat ani možnost nemají, musí to vzít jako fakt. My spíš děláme jednání před tím, než stanovisko vydáme. Pozveme je, zkonzultujeme naše názory, oni nám klidně mohou říci, že se mýlíme, to se může stát. A od toho jsou ta jednání, když něco vydáváme tak to dopředu zkonzultujeme.

T: Když je to projednávání nebo schůzka, setkají se všichni aktéři?

R: Vždycky ne, nebývá to zas tak často, to se spíš řeší na ředitelské úrovni, bývá to, jak to říci, prostě pragmatické jednání. Už se ví co a jak.

T: Jak se podle vás bude vyvíjet situace do budoucna ohledně sportu a rekreace v Jizerkách?

R: To opravdu netuším, to se nedá odhadnout. Předpokládalo se, že bude větší nárůst, než je v poslední době je, poslední 2-3 se počet návštěvníků ustálil, což pozorujeme z tvrdých dat, která si necháváme konečně zjišťovat v poslední době.

T: Účastnil jste se projednávání ohledně Koncepce rozvoje cestovního ruchu v JH? Jak na to pohlížíte?

R: Jo, účastnil. Je to koncepce, kdyby to bylo více vymahatelné, tak by to mělo asi větší perspektivu. Bohužel pokud tam jsou nějaké limity tak se na to moc nehledí nebo málo, pokud tam ty limity nejsou, tak v dalším jednání nám může být řečeno, že jsme to nenapsali do koncepce, tak proč se najednou ošíváme. Je to taková dvousečná zbraň. Tento dokument funguje delší dobu, ale zatím není moc prosazován. To se uvidí, ale dalo by se o od toho něco slibovat

T: Jak si myslíte, že by se to tedy dalo využít? Je to docela propracovaný obsáhlý dokument.

R: No bohužel to není závazný dokument, takže se to moc využívat, pokud to nebude oporou v zákoně, nebude moct. Dá se využít tak, že to bude na úrovni smluvních závazků organizací, které v horách participují, těch organizací může přibývat nebo ubývat, mohou tam vznikat obstrukce jako u všeho, musí se tomu dát nějaké jasné podmínky, které to tomu chybí.

T: Jaké podmínky máte na mysli? Konkrétně o využití dokumentu?

R: Ano o tom dalším využití.

T: Takže vám chybí podmínky, jak s tím dokumentem dále nakládat?

R: Tak přesně. Moc nemám k tomu znalosti, ale zatím sem nepochopil, jak dál se tento dokument striktně bude nebo nebude dodržovat, ale myslím, že zatím nijak, ale nevím, jestli máte jiné informace.

T: Já jsem mluvila s panem Felcmanem v lednu a říkal mi, že je to v závěrečné fázi projednávání (...)

R: My jsme se k tomu právě před tím vyjadřovali, pak jsme to posílali za celou správu, každý se svým dílem, ať už vodohospodářské věci nebo zoologické věci, za nás to odešlo,

jak se to bude vyvíjet dát, to nevím.

T: Koho byste mi doporučil jako dalšího respondenta?

R: Za mě určitě, jestli jste mluvila s Ondřejem Šnytrem?

T: Ne, to je kdo?

R: Botanik také ze správy. S Tomášem Korytářem jste mluvila?

T: Ne, on mě odkázal na vás, že víte k věci více.

R: Tak ten má taky přehled. Každý ví něco, naštěstí spolu komunikujeme, tak to funguje a doplňujeme se.

T: A ještě jiní aktéři mimo správu?

R: Lesy ČR?

T: Ano tam jsem mluvila s panem ředitelem.

T: Na co byste se zeptal vy, kdybyste dělal podobný výzkum?

R: Vzhledem k tomu, že je to spíš sociologický výzkum, moc se v dotaznících nepohybují a s tím neumím nakládat, tak těžko říci.

T: Nezapomněla jsem na něco důležitého? Nevynechali jsme nějaké téma v rámci problematiky ochrana vs. sport.

R: To je téma, kde se dá mluvit donekonečna. Ochrana versus sport, obecně by bylo ideální zkusit najít východisko a řešení, jak to nebrat jako rozpor, ale jako jednotný cíl.

T: Já už to mám i v názvu jako spor dobra s dobrem, obojí se bere jako veřejný zájem. Jak jsem mluvila s vašimi kolegy, tak ta správa je tomu nakloněna k těm turistům a rekreantům za určitých podmínek a pravidel. Není to stavěné proti sobě. Zároveň když jsem mluvila na druhé straně s podnikateli, sportovci, tak oni také neříkají, že jsou vyloženě proti ochraně, mají hory rádi, třeba už ani nechtějí další kiosky, protože jim přijde, že už toho je hodně.

R: Otázka, jestli to je skloubitelné nebo není. Naše zájmy nejsou vlastně naše zájmy. Zájmy sportovců jsou zájmy osobní, kdežto naše zájmy by neměly být zájmy osobní. Osobní zájem by byl, že když vyhlásím národní přírodní památku, že za to dostanu odměnu, to tady není naštěstí. A že když zakážu sportovní činnost, že za to dostanu odměnu, k tomu tady naštěstí nedochází. Směřuji k tomu, že naše prosazování našeho veřejného zájmu je trochu jiné. My jsme všichni, myslím si, že všichni sportovci, někteří vrcholoví nebo bývalí vrcholoví. Víme proč, a kam nechceme chodit, a proč by to měli přijmout zase i ti ostatní, kteří do těch hor chodí a využívají je ke sportovnímu vyžití. Teď je otázka, jak jim to vštípit, že by to mělo být dobře, že je to zásada, jako jedna z těch jako když mají životosprávu nebo chodí denně cvičit ještě do posilovny, tak proč by měli stejně tak dát ohled.

T: Tak je pak i otázka, jak jim to sdělit a předat.

R: Jasně. Jak ten názor nebo ten postoj, aby to přijali za své, to je asi nejhůře uchopitelné.

T: Už jen poslední otázka, kdyby se BR Krkonoše rozšířila na území JH, co by to pro vás znamenalo? Jak na to nahlížíte?

R: Myslím si, že asi ani zásadního, pro mě osobně ani pro ty druhy ani pro ty živočichy to nic zásadního znamenat nebude. Může to znamenat něco pro další naplňování jiných cílů nebo prosazování jiných způsobů ochrany. Asi pozitivum z hlediska nástrojů, které se pak dají používat v praxi. Ale přidává to na významnosti, i když víme, že ta významnost tady je, vymáhání se napříč celou ČR, je s tím problém.

T: Napadá vás ještě něco k tématu?

R: Asi ne.

T: Dobře, děkuji.

Příloha P8: Projekt diplomové práce

Fakulta humanitních studií UK

katedra magisterského oboru

Sociální a kulturní ekologie

U Kříže 8/661, 158 00 Praha 5-Jinonice

Projekt diplomové práce (DP) oboru sociální a kulturní ekologie

1. Jméno studenta, tituly: Bc. Gabriela Tišerová
2. Osobní číslo (UKČO): 86602901
3. Rok imatrikulace na FHS UK (bak. studium, jinak mag. studium): 2013
4. Datum zápisu na katedru sociální a kulturní ekologie FHS UK (alespoň měsíc, rok): 09/2013
5. Názvy všech předchozích bakalářských (magisterských) prací, škola, obor a rok, kde a kdy byly obhájeny: Bakalářská práce – Nezaměstnanost znevýhodněných skupin v ČR

Vysoká škola ekonomická, Národohospodářská fakulta, obor: Veřejná správa a regionální rozvoj, 2012

Obhájeno 7. 6. 2012, Vysoká škola ekonomická, Praha

6. Předběžný název DP:

Škodí Jizerkám kolo-běžky?

Spor dobra s dobrem – ochrana přírody vs. rekreační využití CHKO Jizerské hory na příkladu cyklistiky a běžeckého lyžování

7. Obecný kontext (souvislosti tématu, širší rámec [zasazení „do světa“]):

Cyklistika a běžecké lyžování jsou jedny z nejčastěji provozovaných sportů na území CHKO Jizerské hory. Tento typ aktivní rekreace může představovat hrozbu pro přírodu a krajinu, ať už se jedná o výstavbu nových cyklostezek, údržbu běžeckých tratí na Jizerské magistrále, pořádání závodu ČT Author Cup pro 3000 cyklistů či Jizerské 50 s účastí kolem 6500 běžkařů, nebo o každodenní návštěvy sportovců a rekreatantů. Jelikož se jedná o aktivity na území se zpřísněným režimem ochrany přírody, omezení se týkají také „uživatelů“ této oblasti.

V diplomové práci se pokusím vytipovat hlavní střety mezi jednotlivými aktéry, budu se zajímat o motivace a cíle obou stran, tedy v první řadě sportovců a ochranářů. Zajímá mě, kdo (nebo co) je původcem či iniciátorem sporů a v jakých oblastech ke střetům dochází, včetně toho, jak se jednotlivé spory promítnou do udržitelnosti vymezeného území.

Jednotlivé environmentální kauzy a střety se často odehrávají na rozhraní typu ekonomický zisk vs. negativní dopady na životní prostředí. Tato práce je zaměřena na spor dobra s dobrem, tedy využití území pro rekreaci, což se může například pozitivně projevit na

pohodě (well-being) obyvatel, v kontrastu s ochranou přírody a krajiny. Diplomová práce by mohla přispět k diskusi o sporech obou stran a ke zlepšení vzájemné komunikace mezi jednotlivými aktéry.

Konkrétní zaměření na oblast cyklistiky a běžeckého lyžování jsem zvolila ze dvou důvodů, zaprvé, abych postihla celý kalendářní rok a nezaměřila se jen na jedno roční období, ke druhému důvodu mě přivedl Ing. Hušek, vedoucí správy CHKO, který na terénní praxi při přednášce pronesl: „V Jizerskách není problém s dálnicí, továrnou ani s lesáky, ale hlavní konflikt je v rekreaci – všichni jsou díky kolu a lyžím pořád všude“.

8. Předmět zkoumání (vlastní předmět práce [zasazení „do vědy“]):

Ve své práci se pohybuji v oboru sociální a kulturní ekologie, která se snaží o celostní zkoumání vztahu přírody a společnosti. Budu se tedy zabývat jednak přírodovědnými aspekty zkoumaného území a důvody a postupy jeho ochrany, na druhé straně rekreací a sportem jako nekonzumním způsobem prožívání a prostředkem obohacení lidského života (kvalita života, well-being). Vycházím tedy z teorie ochrany přírody a krajiny, z teorie zájmů a veřejného zájmu, koncepce udržitelného rozvoje na místní úrovni a metody analýzy aktérů.

9. Hlavní vstupní hypotéza nebo hypotézy (2–4 na výběr); pro práci 1–2, možno však formulovat výzkumné otázky, event. jen výzkumný problém:

Výzkumným problémem je komplexní analýza aktérů ve střetu zájmů ochrany přírody vs. využití CHKO Jizerské hory pro cyklistiku a běžecké lyžování. Hypotézy jsem se rozhodla nestanovit.

Výzkumné otázky:

- Kdo?
 - o Kdo jsou hlavní aktéři, kteří vstupují do vyjednávání o využití CHKO Jizerské hory?
 - o Jaké jsou jejich motivace, zájmy, cíle, zdroje (včetně sociálních sítí), způsoby komunikace a vyjednávání?
- Co?
 - o K jakým střetům mezi aktéry dochází při využívání CHKO Jizerské hory pro rekreační a sportovní účely a jaké jsou hlavní příčiny těchto střetů?
 - o Jaké vlivy cyklistiky a běžeckého lyžování na přírodu a krajinu pozorují v CHKO Jizerské hory pracovníci správy CHKO a jak tyto vlivy hodnotí?
- Co s tím?
 - o Jakým způsobem probíhá vyjednávání o využití CHKO Jizerské hory?
 - o Existuje snaha/proces tvorby sdílené představy budoucího rozvoje?
 - o Jedná se o top-down nebo spíše o bottom-up proces, inkluzivní (jsou přizváni všichni relevantní aktéři)?

10. Metodologický postup: metody a techniky, které budou v práci použity:

Podstatou kvalitativního výzkumu bude induktivní metoda poznání, kde je cílem porozumění sociálnímu problému a nalezení střetu zájmů jednotlivých aktérů. V diplomové práci použiji metodu polostrukturovaných rozhovorů, neboli rozhovory s návodem. Vzorek respondentů bude konstruován záměrně s ohledem na výzkumné otázky na základě účelového vzorkování v kombinaci s metodou nabalování. Doplňujícím zdrojem informací budou, v případě potřeby, data z dotazníků určených pro sportovce a rekreanty.

Respondenti budou zástupci z oblastí: Správa CHKO Jizerské hory, provoz ubytovacích, stravovacích a servisních zařízení, neziskový sektor (Jizerská o.p.s.), Lesy ČR, Povodí Labe, pořadatelé závodů a sportovních akcí a uživatelé, tedy sportovci a rekreanti, vč. zástupců jejich sdružení. Předběžný počet informátorů jsem stanovila kolem 15.

Dále analyzuji dostupné dokumenty týkající se dané problematiky (plány péče, územní plány, zákony atd.) a provedu analýzu aktérů.

11. Cíl DP (kromě ověření hypotéz a teoretického přínosu např. praktický přínos, vypracování metodologie, základ pro řešení problémů v praxi atd.):

Cílem diplomové práce je identifikovat spory mezi aktéry a zjistit možnosti dialogu, které povedou ke spokojenosti všech zainteresovaných stran a udržitelnému rozvoji vybraného území.

Přínosem práce může být využití zpracované analýzy aktérů pro vzájemnou spolupráci zúčastněných stran s cílem nalézt sdílené řešení, které by zohledňovalo pohledy všech zainteresovaných zájmových skupin a přispívalo k zachování místní udržitelnosti v jakémkoli ročním období, při současném respektování předpisů Správy CHKO Jizerské hory, Lesů ČR a Povodí Labe.

Získané poznatky mohou být využity při řešení praktických otázek například na jiném území s režimem ochrany či pro jiné typy rekreace.

12. Čím budou rozšířeny dosavadní znalosti (vědecká „přidaná hodnota DP“):

Dosavadní znalosti budou rozšířeny o systematickou celostní identifikaci problémů a střetů zájmů mezi sportovci a ochranou přírody a krajiny v oblasti Jizerských hor. Vymezím příčiny sporů a jejich následky a poté se pokusím navrhnout konkrétní řešení.

13. Jaké bude (bude-li) jejich teoretické zobecnění a přínos:

Diplomová práce si neklade za cíl teoretické zobecnění či přínos.

14. Struktura DP (předběžný obsah – názvy oddílů a kapitol):

Abstrakt

Úvod

A. Teoretická část

1. Cíl práce a výzkumné otázky

2. Metodologie

a. Vymezení zkoumaného území

b. Techniky sběru dat

i. Polostrukturované rozhovory

- ii. Odborné texty a dokumenty
 - c. Průběh výzkumu
 - i. Výběr vzorku respondentů
 - ii. Analýza sebraných dat
 - iii. Popis a reflexe výzkumu
 - d. Etika výzkumu
 3. Vymezení základních pojmů
 - a. Veřejný zájem
 - b. Udržitelný rozvoj
 - c. Ochrana přírody a krajiny
 - d. Analýza aktérů
 - e. Cyklistika
 - i. Historie
 - ii. Cyklostezky
 - iii. Závody
 - f. Běžecské lyžování
 - i. Historie
 - ii. Běžecské tratě
 - iii. Závody
- B. Analytická část
 - a. Síť aktérů
 - i. Aktéři a jejich profily
 - b. Lidštití a nelidštití aktéři
 - c. Klíčové dokumenty
 - d. Střet zájmů mezi aktéry

Závěr

Seznam objektů v textu

Použité zdroje

Seznam použité literatury

Právní předpisy a strategické dokumenty

Internetové zdroje

Přílohy

15. Předběžná bibliografie k tématu:

Primárním zdrojem bude transkripce rozhovorů s jednotlivými aktéry a dále dostupné dokumenty k dané problematice (plány péče, územní plány, zákony, atd.). Předběžnou bibliografii k tématu jsem zvolila následující:

- Buštková, L. (1999): Analýza sociálních sítí. Sociologický časopis 32, s.339-351.
- Bryman, A. (2004): Social Research Methods. Oxford University Press.
- Čmejrková, S., Daneš, F., Světlá, J. (1999): Jak napsat odborný text, Leda, Praha (StTGM JA 164a)
- Disman, M. (1993): Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele. Praha: Karolinum
- Eder, K. (1996): The Social Construction of Nature. A Sociology of Ecological Enlightenment. London: SAGE Publications
- Grimble, R., & Wellard, K. (1997): Stakeholder methodologies in natural resource management: a review of principles, contexts, experiences and opportunities. *Agricultural systems*, 55(2), 173–193. doi: 10.1016/S0308-521X(97)00006-1.

Retrieved from:

<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0308521X97000061>

- Hermans, L. M., & Thissen, W. A. H. (2009): Actor analysis methods and their use for public policy analysts. *European Journal of Operational Research*, 196, 808–818. DOI: 10.1016/j.ejor.2008.03.040
- Konopásek, Z., Vajdová, T. (2004): The public controversy over the Praha-Malešice incinerator: A case of household waste management. In *Environmental controversies in technical democracy: Three case studies*. [online] CTS Research reports, CTS-04-04. Praha: CTS. Dostupné z: <http://www.cts.cuni.cz/soubory/reports/CTS-04-04.pdf>
- Punch, Keith F. (2008): Úspěšný návrh výzkumu. Praha: Portál. S5-13
- Reed, M. S., Graves, A., Dandy, N., Posthumus, H., Hubacek, K., Morris, J., Prell, C., Quinn, C. H., Stringer, L. C. (2009): Who's in and why? A typology of stakeholder analysis methods for natural resource management. *Journal of environmental management*, 90(5), 1933–1949. doi:10.1016/j.jenvman.2009.01.001
- Scott, J. (2000): *Social Networks Analysis: A Handbook*. Second edition, London: Sage.
- Sekot, A. (2003): *Sport a společnost*. Brno.
- Šanderová, J. (2005): *Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách*, Sociologické nakladatelství (SLON), Praha.
- Těšitel, J. a kol. (2005): *Lidé v biosférických rezervacích*. České Budějovice: AV ČR.
- Waic, M., Kössl, J. (1996): The Origin and the Development of Organized Outdoor Activities in the Czech Lands. In Neuman, J., Brtník, J.(eds.), *Outdoor Activities: Proceedings of International seminar, Prague '94*, Charles University. Lüneburg: Edition Erlebnispädagogik. s.18-22.
- Zimmermann, A., Maennling, C. (2007): *Mainstreaming participation. Multi-stakeholder management: Tools for Stakeholder Analysis*. Federal Ministry for Economic Cooperation and Development. Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit (GTZ) GmbH, Eschborn.

16. Předpokládaný vedoucí DP:

Vedoucí DP: PhDr. Ivan Rynda

Konzultant DP: Mgr. Martin Zahradník

17. Důvod volby tématu (dosavadní znalosti, zájem, praxe a zájem studenta):¹

Jedním z hlavních důvodů je bydliště v podhůří Jizerských hor a aktivní zájem o cyklistiku a běžecské lyžování, který mě inspiroval k zamyšlení se nad vlivem tohoto typu rekreace na místní udržitelnost. Mojí motivací a cílem je vysledovat případné spory v rámci rekreace a ochrany přírody a krajiny na území chráněné krajinné oblasti Jizerských hor a pokusit se navrhnout možná řešení případného střetu zájmů.

Jinonice 1. dubna 2015

diplomant

vedoucí DP

vedoucí katedry SKE

¹ nepovinné